

UNIVERSA
MORALIS THEOLOGIA

AD USUM CONFESSARIORUM

AUCTORE P. CONSTANTINO RONCAGLIA

CONGREGATIONIS MATRIS DEI

CUM ANIMADVERSIONIBUS ET ADDITIONIBUS

P. JOSEPHI ALEXANDRI BAMBACARI

EJUDEM CONGREGATIONIS

EDITIO ABSOLUTISSIMA

A P. OPTATO BELLOTTI

*Ord. min. reg. obs. S. P. Francisci sacrae theologiae
Lectore Jubilato, in patrio regali lucano lyceo publico
theologiae moralis professore medullitus inspecta,
et permultis aliis notis, et additionibus
illustrata, locupletata.*

TOMUS VIII.

LUCAE

EX OFFICINA JOSEPHI JUSTI

MDCCLXXV

TRACTATUS

DECIMUS NONUS

DE

SACR. PENITENTIAE

Poenitentiae nomen vitiosum etiam dolorem valet exprimere, atque ita videmus quandoque homines bonorum operum poenitere, elargitae e. g. eleemosynae, voti emissi etc. Denotare item potest quamdam commodi et perturbati animi affectionem, qua alicui vere displiceat malum perpetrasse, quae displicentia tamen non sit in ordine ad Deum, sed solum in ordine ad ipsum, quem patrati sceleris poenitet. Ita doluit Antiochus divina admonitus plaga; ita Judas de Christi Domini proditione; ita et dolebunt impii in supremo iudicio, ut dicitur *Sap. 5.* dum videntes gloriam iustorum, quos habuerunt in derisum, se condemnandos conspicient. Demum poenitentia significat internum animi dolorem, vel etiam externo signo manifestatum, quo peccatorem, habito respectu ad Deum, vel infinite bonum, vel etiam peccatorum vindicem, suorum scelerum poenitet. Hac poenitentia, quae tum ad virtutem; tum ad sacramentum pertinet, voluit *Deus benignus et misericors, patiens, et multae misericordiae, et praestabilis super malitia*, ut dicitur *Joel. 2.* lapsos post baptismum posse sibi de remedio providere. Faxit interim Deus, ut de omnibus, qui suis peccatis hoc remedio providere volunt, verificentur quae habet Apostolus 2. ad *Cor. 7.*: *Quae secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem stabilem operatur.*

Q U A E S T I O I.

DE POENITENTIA, ET UT VIRTUS EST, ET UT SACRAMENTUM

CAPUT I.

De poenitentia, quatenus virtus est

Q. I. Quid sit virtus poenitentiae.

R. Virtus poenitentiae ex s. Th. q. 85. a. 1. ad 3. et a. 3. ita defini potest: *Virtus poenitentiae est detestatio, et dolor internus peccati, ut est offensa Dei, cum proposito emendationis et satisfaciendi Deo pro injuria ipsi illata*. Dicitur *detestatio*, nempe displicentia et odium; quem enim poenitet mali patrati, cum velit ab eo recedere, erga illud concipit displicentiam et odium. Ex displicentia vero et odio consurgit *dolor*; sicut etenim ex amore boni presentis oritur gaudium, ita ex displicentia reatus peccati adhuc praesentis in anima consurgit dolor. Dicitur *internus*; cum etenim peccatum a voluntate committatur, hinc est ipsius displicentiam et dolorem praecipue in interna animi commotione consistere debere. Per hoc autem distinguitur poenitentia ut virtus est a poenitentia ut est sacramentum; quia ratione virtutis poenitentiae sat est si sit internus, prout vero requiritur ad sacramentum, oportet aliquo modo esse sensibilem. Dicitur *dolor peccati, ut est offensa Dei*: nam dolere de peccato, prout e. g. bonis moribus adversatur, pertinet ad generalem inclinationem, quam habemus ad moralem honestatem; sicut dolere de ipso ut oppositum humilitati, pertinet ad hanc virtutem; ejusdem etenim virtutis est prosequi bonam, et fugere malum ipsi oppositum. Remanet ergo ad virtutem poenitentiae pertinere de peccatis dolere, quatenus sunt *offensa Dei*. At quia etiam charitas detestatur peccatum, quatenus est offensa Dei summe boni, additur in definitione *cum proposito emendationis et satisfaciendi Deo pro injuria sibi illata*; proprium est etenim solius poenitentiae detestari peccatum animo etiam injuriam compensandi. Hac ratione s. Th. art. 3. cit. reducit poenitentiam ad justitiam commutativam, qualis tamen esse potest inter Deum et hominem. Sicut igitur justitia commutativa vult, quod laedens jus alterius, laesionem irrogatam compenset; ita poenitentia vult injuriam Deo per peccatum irrogatam a peccatore detestatione, dolore etc. compensari. Non per hoc tamen intercedit inter Deum et hominem ri-

gorosa justitia commutativa; tum quia ipsa detestatio, dolor etc. quibus fit haec compensatio, est donum ipsius Dei tum quia ipsa conversio aliaque omnia bona opera debentur Deo pluribus titulis, creationis v. g. redemptionis etc.; tum quia pura creatura non potest satisfacere ad aequalitatem pro gravi injuria Deo irrogata.

Q. II. Quales sint actus virtutis poenitentiae.

R. Primum poenitentiae principium est Dei misericordia praeveniens, et convertens ad se peccatorem. Accedit deinde actus fidei, quo inter alia credimus a Deo impium justificari per gratiam nobis ex meritis Christi Domini collatam. Oritur tertio actus timoris servilis, quo ex timore suppliciorum a peccatis revocamur. Consurgit quarto motus spei, quo quis sperando veniam consequuturum, assumit propositum emendationis et retractandi peccata. Quinto datur motus charitatis, quo peccatori displicet peccatum propter seipsum, et quatenus est offensa Dei summe boni. Alter gradus est motus timoris filialis, quo poenitens propter Dei reverentiam sponte offert satisfactionem, et constituit vice divinae justitiae peccatum in se ipso punire: d. Th. p. 3. q. 85. art. 5. et Trident. sess. 6. c. 6. * hanc graduum poenitentiae seriem admittit *. Non semper tamen est necesse omnes hos actus explicite fieri, sed satis est virtualiter esse in poenitente, ex dictis tr. 6. q. 1. c. 3. quaes. 4.

Proprie tamen virtuti poenitentiae duo actus assignandi sunt, unus perfectus, alter imperfectus. Perfectus dicitur contritio, qua poenitens dolet de peccato, quatenus repugnat Deo summe dilecto. Verum tamen est eandem contritionem, qua dolet de peccato ut est contrarium Deo summe bono, cum oriatur ex motivo charitatis, ab hac virtute derivare, et hic actus est prior; alter vero actus eo posterior, quo poenitens vult abolere peccatum, et satisfacere Deo offenso, procedit a poenitentia. Sed quia non plene satisficit Deo, nisi ultra reatum culpae aeternae, si culpa fuit mortalis, removeatur etiam reatus poenae temporalis, hinc est virtutem poenitentiae intendere etiam hunc reatum abolere, satisfaciendo Deo per opera bona poenalia: d. Th. cit. art. 1. ad 3. et quaes. 86. art. 4. Praeterea hic actus contritionis semper includit propositum in posterum non peccandi; neque enim stat alicui vere displicere Deum offendisse, si simul voluntatem non habeat in posterum ab ipsis offensis cessandi. Demum, quia actus contritionis Dei dilectionem includit, ideo in omni lege sufficiens fuit ad obtinendam remissionem peccatorum, et ad consequendam Dei

gratiam, et jus ad gloriam: coelestem propter merita Christi Domini: Trid. *sess. 6. c. 6.* Actus imperfectus poenitentiae dicitur attritio, et est dolor qui oritur ex gehennae timore. Vide quae dixi *tr. 6. q. 2. c. 2.* ubi quando bonus sit et supernaturalis, et quando malus sit, explicavi.

Q. III. An poenitentia cadat sub praecepto; et quando obliget.

R. I. Obligatio poenitendi primo oritur ex jure naturali; si etenim ratio naturalis dictat satisfaciendum esse pro quamcumque injuria homini illata, multo magis dictabit compensandam injuriam Deo irrogatam per peccatum. Praeterea eadem ratio dictat removendum quod excludit nos a Dei amicitia, quod expellit omne nostrum verum bonum, et ponit nos in periculo damnationis, adeoque et dictat abolendum peccatum per poenitentiam. Quod vero poenitentia cadat sub divino praecepto, constat ex multis s. Scripturae testibus; unde Tertullianus *l. de poenit. c. 4.* ait: *Bonum est poenitere, an non? Quid resolves? Deus praecipit.* Videatur Melch. Can. *de poenit.* ubi diserte de hoc loquitur, et contrariae Francisci Victoria opinionis argumenta confutat.*

R. II. Circa tempus, quo obligat virtus poenitentiae, variae fuerunt theologorum opiniones. Quidam dixerunt obligare quando peccata occurrunt memoriae: s. Th. *in 4. d. 17. q. 3. art. 1. q. 4.* S. Anton. *p. 3. tit. 14. c. 18. §. 2.* Item statim post commissum peccatum urgere praeceptum poenitendi docet s. Thomas *2. 2. q. 62. a. 8. (1)* Hae opiniones magis communiter impugnantur a theologis, eo nisi fundamento, quod cum praeceptum poenitendi sit affirmativum, non nisi pro temporis opportunitate ac necessitate videtur obligare. Ut autem quid ego sentiam melius explicem, duo primum duxi esse considerata. Primum est, praeceptum poenitendi non esse solum affirmativum, sed exprimere etiam aliquid negativi, nempe non perseverandum in statu inimicitiae Dei, juxta illud Eccli. 5. *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem (2).* Secundum est, quod natura hujus praecepti taliter se habet, ut ex nimia dilatione illud adimplendi semper grave malum consequatur. Si etenim consideretur dilatio poeniten-

() Ita ut notabilis poenitentiae dilatio sit novum peccatum mortale contra poenitentiae virtutem, et contra caritatem vetantem quemlibet divinae amicitiae contemptum.

(2) Item Christus *Math. 24. et 25. Marci 13. Lucae 18.* jubet nos semper vigilare, et paratos esse ad mortem. Ast hujusmodi praeceptum violat qui notabili tempore manet in statu peccati, nam nec vigilat, nec paratus est.

tiae respectu Dei, est quidam contemptus interpretativus ipsius Dei, maxime dum interno instinctu excitat ad poenitentiam, unde Proverb. 1. 24. ait *Quia vocavi, et renuistis extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo etc.* Si vero consideretur diuturna dilatio poenitentiae ex parte peccatoris, non est sine gravi peccato contra charitatem erga seipsum, privando se tot spiritualibus bonis: quorum est incapax in statu, peccati, et ponendo se in gravi periculo prolapsi in miserimum illum statum qui dicitur *cordis durities*, juxta illud Apostoli ad Roman. 2. 4. *Ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam et impenitens cor, thesaurizas tibi iram in die irae etc.* Demum persistendo in peccato est in gravi periculo nova peccata committendi; nam homo sine gratia sanctificante non potest diu se a gravi culpa praeservare, ut habetur ex concilio Milevitano *can. 3.* et jam alias observavi.

Cum igitur praeceptum poenitendi non sit simpliciter affirmativam, sed etiam habeat aliquid de negativo, si praecepta affirmativa virtutum theologiarum juxta veriore opinionem per se obligant pluries in anno, nec patiuntur diu differre actus illarum virtutum, multo magis praeceptum poenitendi obligabit, ne diu poenitentia differatur. Deinde cum hoc praeceptum obliget etiam ne privemus nos tot spiritualibus bonis, et ne in periculum iterum peccandi sive damnationis incurramus, consequens est non esse ad multos dies differendum; nam grave videtur velle per multos dies carere tot spiritualibus bonis, quae in statu gratiae acquiruntur. Ulterius compertum est etiam experientia, quod perseverare per aliquos dies in gravi peccato, iterum trahit ad alia crimina, quod periculum constat unumquemque a se remove debere. Quod si ex praedictis praeceptum poenitendi obligat ad non differendam per multos dies poenitentiam, multo magis obligabit in articulo mortis, et in quovis gravi ipsius periculo; nam tunc multo magis constat de periculo damnationis. * Videatur Giribald. *tr. 6. de poenit. cap. 4. dub. 5.* Continuat. Tournel. *de poenit. cap. 4. sect. 3.* *

Saepius etiam obligare potest *per accidens*, tunc scilicet quando sine actibus poenitentiae satisfieri non posset alteri praecepto, cujus observantia urgeret. Hinc obligat praeceptum poenitendi, quando recipienda sunt sacramenta vivorum; quando administranda sunt ex officio; quando ur-

get praeceptum confessionis; quando urgente aliqua tentatione veretur quis non posse resistere sine aliquo actu de-
testationis: Ita etiam obligat *per accidens* praeceptum poenitentiae, quando quis timeret ob sua gravissima scelera publicam calamitatem imminere; et id maxime verificatur de sceleribus principum; et ita Jos. 7. habemus ob peccatum Achaz universum populum fuisse flagellatum; et 2. Reg. 24. ob peccatum David.

Q. IV. An satisfiat praecepto poenitendi in puncto mortis eliciendo actum imperfectum poenitentiae.

R. Certum est, quod si moribundus non potest confiteri sua peccata, tenetur elicere actum perfectum poenitentiae, nempe contritionis; tunc etenim per eam solam potest justificari, si sit in statu peccati. Supposito vero posse confiteri, et omnino tutam esse eam sententiam, qua dicitur attritionem cum confessione sufficientissimam esse ad justificationem, non video quare tunc ad satisfaciendum praecepto poenitendi sit necessaria contritio.

Regulae in praxi observandae

I. Confessarius vero ardens animarum zelo prae oculis habeat miserrimum peccatorum statum, dum differunt poenitere. Ultra jacturam tot spiritualium bonorum, qua ratione graviter peccare possunt contra charitatem erga seipsos, continuo in nova peccata ruunt; et aliquando in talem cordis duritiam prolabantur, ut si vel Dei bonitas, vel Deus peccati severissimus vindex, vel supplicia aeterna ipsis proponantur, tamquam insensati auscultant, et nullum peccati horrorem doloremque demonstrant. Ostendat ergo ipsam diuturnam poenitendi dilationem esse novum grave peccatum contra praeceptum poenitentiae. Ac tandem serio moneat illos, qui fidunt vere in puncto mortis posse poenitere quod etiamsi nullo morbi incommodo mens occuparetur raro illa poenitentia est vera; nam ut ait s. Augustinus serm. 393. *Si vis agere poenitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa.*

II. Quamvis credam praeceptum poenitentiae non obligare moribundum ad actum contritionis, quando potest confiteri, nihilominus notet confessarius ex vi praecepti charitatis teneri ad eliciendum actum amoris Dei: male proinde aget, si ea occasione etiam ex motivo amoris Dei summe dilecti non illum excitet ad dolendum de suis peccatis; ex hac etenim perfectiori poenitentis dispositione fructuosius redditur sacramentum.

*De poenitentia ut est sacramentum, ejusque necessitate
et effectibus*

Q. I. Quid sit sacramentum poenitentiae.

R. Supposito ex definitionibus conciliorum Constantiens *sess.* 15. Florentini *in decret. Eugenii*, et Tridentini *sess.* 15. *cap.* poenitentiam esse unum ex septem ecclesiae sacramentis, censeo ita posse definiri: *Sacramentum novae legis a Christo Domino institutum, in quo per sacerdotalem absolutionem peccata post baptismum commissa remittuntur digne illud recipientibus.* Cum igitur ad rationem sacramenti requiratur signum, seu caeremonia sensibilis gratiae per ipsum collatae; videbimus id sufficienter haberi, statim explicando partes hujus sacramenti, quod et exprimit ipsa actio sacerdotalis absolutionis; nam ad eam consequi remissionem peccatorum, sive gratiam clare demonstravit Christus Dominus, dum illud instituendo Joan. 20. ait Apostolis: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.* Dicitur autem per hoc sacramentum remitti peccata post baptismum commissa, qua de re quaest. seq.

Q. II. Quae sit materia sacramenti poenitentiae.

R. I. Duplex materia distinguitur in hoc sacramento. Prima, quae dicitur remota, sunt peccata commissa post baptismum. Eatenus autem peccata dicuntur materia remota poenitentiae, quatenus per eam destruuntur; sicut lignum dicitur materia ignis, quia per illum consumitur, ait catechismus *p. 2. cap. 5.* Dixi autem hujusmodi materiam sacramenti poenitentiae esse peccata post baptismum commissa, nam cum ecclesia non exerceat jurisdictionem in eos, qui non sunt in ipsam ingressi per januam baptismi, ut ait Trident. *sess. 14 cap. 2.* sequitur, sacerdotem non judicare in hoc sacramento de peccatis ante baptismum commissis. Si vero accidat aliquem cum fictione suscipere sacramentum baptismi, adeoque illi non remitti peccata ante ipsum perpetrata, advertere est, quod dum postea vere dolet de suis peccatis, eaque confitetur, non solum acquirit gratiam correspondentem sacramento poenitentiae, sed etiam eam quae baptismi correspondet ratione characteris, atque ita delentur peccata ante ipsum commissa. * Vid. dicta supr. *tr. 16. q. unic. c. 2. q. 4.* *

Hujusmodi materia alia est necessaria, alia sufficiens. Peccata mortalia dicuntur materia necessaria, quia necesse est ea confiteri, si possibile sit; et ideo hoc sacramentum dicitur a ss. PP. secunda tabula respectu illorum, qui post baptismum graviter peccando fecerunt naufragium. Item peccata mortalia dubia sunt materia necessaria hujus sacramenti, ut suo loco dicitur. Peccata mortalia, quae quis semel confessus fuit, et peccata venialia dicuntur materia sufficiens, quia potest cadere super illa absolutio, at non sunt materia necessaria, quia peccata gravia non est necesse bis confiteri, * ita habetur extrav. *Inter cunctas de privil.* ubi Benedictus XI. sic habet: *licet de necessitate non sit eadem confiteri peccata, tamen propter erubescendum quae magna est poenitentiae pars, ut eorundem peccatorum reiteretur confessio, reputamus salubre* *; et peccata venialia aliis modis possunt deleri..

R. II. Ea quae tamquam materia proxima constituunt sacramentum poenitentiae, sunt contritio, confessio, et satisfactio. Ita concil. Flor. in decr. Eug. §. *Quartum sacramentum*, et Trident. sess. 14. cap. 3. et can. 4. Cum ergo absolutio proferatur a sacerdote per modum sententiae judicialis, ut definit Trid. sess. 14. c. 5. et can. 9. essentialiter requirit accusationem rei, quae in secreto poenitentiae foro alia esse haud potest, nisi ipsius rei confessio; et cum haec accusatio ad delenda peccata ordinetur, essentialiter importat ipsorum dolorem; neque etenim remittit Deus peccata, quae non fuerint dolore retractata. Sed quia etiam post delatum reatum culpae mediante absoluteione rite suscepta, remanet reatus poenae, ideo ad plene satisfaciendum pro peccatis, requiritur etiam satisfactio a sacerdote judicialiter imposita.

Duo autem sunt advertenda. Primum est, quod dum dicitur contritionem esse partem sacramenti poenitentiae, non sumitur praecise, prout in sola voluntate consistit; nam eo quod sit pars sacramenti, debet esse aliquo modo sensibilis, unde simul importat votum poenitentiae exterioris, confessionis scilicet sacramentalis, qua ratione redditur sensibilis: d. Thom. in 4. dist. 22. q. 2. ad 3. a. 1. et p. 3. q. 90. art. 2. ad 1. Secundum est, quod satisfactio prout in executione non est pars essentialis sacramenti poenitentiae; non habet etenim hoc pacto conferre gratiam, quam supponit poenitentem assequutum mediante absoluteione; unde hoc modo solummodo est pars integralis et perficiens sacramentum, ut paulo ante dictum est. Solum ergo dici posset pars

essentialis sacramenti, *prout est in proposito*, ut dicit s. Th. *loc. cit. in resp. ad 2.* et dicitur esse in proposito; nam in ipso dolore aliqua satisfactio intenditur et invenitur.

Q. III. Quae sit forma sacramenti poenitentiae.

R. Cum sacramenta consent verbis, tanquam forma, ut habet Florentinum *in decr.* et Trident. *sess. 14. cap. 3.* dicendum est cum iis Conciliis formam sacramenti poenitentiae consistere in illis verbis: *Ego te absolvo a peccatis tuis*. Pronomen *ego* non pertinet ad illius essentiam; nam satis intelligitur per *ly absolvo*. Speculative loquendo etiam illa verba *a peccatis tuis* non videntur necessaria ad illius essentiam; eo etenim ipso quod poenitens antea confessus fuerit sua peccata, ea verba *absolvo te* non nisi super peccata cadere intelliguntur. Ad eum modum quo, si alicui petenti remissionem illatae injuriae offensus respondeat: *tibi parco*, haec verba de injuriae remissione statim intelliguntur. Nihilominus, quia graves theologi putant ea verba *a peccatis tuis* esse de essentia formae, ideo non possunt sine gravi culpa omitti: * la Croix *lib. 6. p. 2. n. 633.* cum aliis ab eo citatis *; vel quia sacramentum periculo frustrationis exponeretur; quia ratione in sacramentis conferendis omitti non potest, quod magis tutum est, si opinio opposita sit solum probabilis; vel quia ea verba saltem pertinent ad formae integritatem. * Lug. *disp. 13. n. 17.* Palau *tract. 23. disp. unic. p. 5. n. 2.* Contin. Tournel. *l. c. cap. 7. num. 10.* * Hinc non puto illis adhaerendum, qui dicunt talem omissionem solum esse peccatum veniale. Bonac. *d. 5. sect. 4. p. 2.* Leand. *de poenit. d. 2. q. 8.* Ea vero verba *absolvo te* non pronuntianda sunt deprecativa, dicendo e. g. *absolvat te Christus*, sed modo indicativo et enunciativo, uti se habent. Id probat s. Thomas *opusc. 22. cap. 2.* observando, quod dum Christus dixit Apostolis, eorumque in sacerdotio successoribus. *Quaecumque solveritis etc.* nullam fecit mentionem alicujus deprecationis, sed designavit pronuntiandum esse ab illis solvi commissa peccata, cum ideo dederit illis claves solvendi; ille vero non dicitur solvere, qui petit tantum aliquid solvendum, sed solum ille qui de facto solvit. Secus ait direndum de absoluteione ab excommunicatione; nam cum eam non designaverit Christus, et insuper verba ab excommunicatione absolventis efficaciam habeant ab ejusdem intentione, parum refert, an modo deprecativo, vel indicativo absolvens demonstrat intentionem, quam habet absolvendi. Verum cum formam absoluteionis designaverit Christus, adhibenda sunt verba consonantia divinae institutioni; ac illis verbis *quaecumque solveritis* haec correspondent *absolvo te*.

Caetera, quae antecedunt formam absolutionis, ut *Miserere tui etc. Indulgentiam, absolutionem etc.* et quae subsequuntur, ut *Passio Domini nostri etc.* utique non pertinent ad formam sacramenti poenitentiae. Caeterum non sine peccato omitteretur absolutio a censuris ante absolutionem a peccatis; quamvis etenim illis solis verbis *absolvo te* possit prius sacerdos intendere absolvere a censuris, et deinde a peccatis; quia potest ex sua intentione et ad censuras et ad peccata absolvenda dirigere. Bonac. *de poen. q. 4. p. 1. a n. 10.* nihilominus non sine aliqua culpa extra gravem necessitatem ex proprio arbitrio variaretur ecclesiae praxis in absolvendo. Hinc rituale Romanum, dum concedit in confessionibus frequentioribus posse praefata omitti, vult saltem incipiendum esse ab illis verbis: *Dominus noster Jesus Christus etc.* usque ad illa: *Passio domini nostri Jesu Christi etc.* * Hoc etiam tradunt Salm. *de poen. c. 3. n. 11.* *

Dum theologi agunt de forma sacramenti poenitentiae, solent inquirere, an liceat eam variare; an sub conditione impertiri etc. Sed de his omnibus sat est videre, quae dixi *tr. 16. q. un. c. 3. quaes. 3.*

Q. IV. Quomodo verificentur verba absolutionis, dum cadunt super peccata, quae alias quis confessus fuit, et obtinuit absolutionem; vel si proferantur super indispositum.

R. I. Certum est verba absolutionis virtutem habere remittendi peccata; sacramenta etenim novae legis non solum significant, sed etiam faciunt quod significant, ait s. Thom. in praesenti materia *p. 3. q. 84. art. 3. ad 5.* Quapropter Tridentinum *sess. 14. can. 9.* anathema dicit asserenti, verba absolutionis esse *nudum ministerium pronuncian- di et declarandi remissa esse peccata confitenti.* Nihilominus, dum absolutio cadit supra peccata jam remissa, cum tunc non habeat virtutem remittendi, quod jam remissum est, videtur esse mera declaratio remissionis jam obtentae peccatorum.

Nihilominus haec non urgent, quin proprie dici possit verificari sensum absolutionis. Unde nota, quod licet actio physica et externa solvendi exerceri non possit circa eum, qui jam est solutus, actio tamen moralis vere condonandi injuriam, proprie iterum exerceri potest circa eum, cui jam remissa est. Hinc si offensor, cui jam injuriam condonavi, dolens petat novam condonationem, verificatur proprie posse a me obtinere novam remissionem. En ergo quomodo verificetur sensus formae absolutionis, si proferatur, vel super peccata, jam per aliam absolutionem remissa, vel super

peccata, quorum absolutionem obtinuit poenitens per perfectam contritionem. * *Lug. de poenit. disp. 13. a n. 72. Contin. Tourn. ibid. c. 7. n. 75. et 76. Reiff. tr. 14. dist. 6. n. 18. et addit. post. n. 33.* *

R. II. Dum confessarius profert verba absolutionis supra indispositum, adhuc non amittunt veram significationem. Ratio est, quia ea verba *absolvo te*, juxta d. Thom. p. 3. q. 84. art. 3. ad 5. redduat hunc sensum: *impendo tibi sacramentum absolutionis*. Hoc autem verificatur etiam respectu indispositi, nam de facto sacerdos ex parte sua impendit illi sacramentum absolutionis, quamvis poenitens ex sua indispositione illius impediatur effectus.

Q. V. Quomodo sit necessarium sacramentum poenitentiae.

R. Sacramentum poenitentiae vel in re, vel saltem in voto necessarium est necessitate medii lapsis post baptismum. Ratio est, quia certum est, lapsos post baptismum nullatenus salvari posse, nisi fecerint poenitentiam; unde dicitur Luc. 13. 5. *Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis*: compertum autem est, poenitentiam faciendam post baptismum fieri debere mediante sacramento poenitentiae; nam Apostolis eorumque in sacerdotio successoribus collata fuit Jo. 20. 23. potestas remittendi peccata simulque retinendi; adeoque intelligi debebant remissa solummodo eis, quibus dedissent absolutionem, non remissa vero, quibus absolutionem non dedissent. Hujusmodi sensum confirmat perpetua traditio ecclesiae, ut observat etiam Tridentinum sess. 14. c. 5. Videatur etiam s. Thom. in 4. d. 17. q. 3. art. 1. et in suppl. q. 6. art. 1. Caeterum sicuti ad salutem sufficit votum baptismi, dum aliquis non haberet a quo baptizaretur, ita deficiente confessario sufficit votum hujus sacramenti, quod semper includitur in perfecta contritione, per hoc, quod continuat voluntatem in omnibus Deo obediendi.

Q. VI. Quot sint effectus sacramenti poenitentiae.

R. Cum institutum fuerit hoc sacramentum ad reconciliandum cum Deo hominem lapsum post baptismum, consequens est virtute illius infundi gratiam sanctificantem, qua reatus culpae mortalis deleatur, simulque reatus poenae aeternae. Reatus vero poenae temporalis plus minusve dimittitur vi clavium secundum quod poenitens se ad gratiam disponit; et potest esse tanta dispositio, quod ex vi contritionis tota poena tollatur, ait s. Thom. in 4. d. 18. q. 1. art. 3. q. 2. ad 4. Certum autem est ex Trident. sess. 14. de poenit. c. 2. omnimodam hanc remissionem poenae, quae habetur per baptismum, non obtineri per sacramentum poe-

nitentiae *sine magnis nostris fletibus et laboribus*. Praeterea mediante sacramento poenitentiae, reviviscunt merita bonorum operum, quae facta fuerant in statu gratiae, et per peccatum fuerunt mortificata; cum etenim Deus Ezech. 18. 22. de vero poenite dixerit: *Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor*, consequens est illi etiam restituere praedictum meritum, alias dici posset iniquitatum ejus adhuc recordari. Quamvis autem magis communiter dicatur reviviscere praefata merita in eodem gradu, quo fuerant ante lapsum; nihilominus s. Th. p. 3. q. 89. ad 2. sentire videtur resurgere juxta intentionem poenitentis, adeoque poenitentem resurgere posse et cum minori et cum majori gratia, quam antea habuerit. S. Thomae consentit s. Bonaventura in 4. d. 14. p. 2. a. 2. q. 3.º et hanc sententiam, utpote potioribus nixam rationibus, tradunt Contin. Tourn. c. 3. n. 216. qui Suaresii sententiam in opusc. *de meritor. revivisc.* improbant, dicentis, per poenitentiam tot gradus gratiae peccatores recuperare, quos habuissent ante peccatum. Hermin. *de poenit. cap. 36.*^o Item ratione sacramenti poenitentiae conferuntur auxilia, quibus a peccatis praeservamur; neque etenim institutum tantum est pro liberando homine a peccato, sed etiam ut ab eo praeservetur. Demum, ut innuit Tridentinum *sess. 14. de poenit. c. 3.* verè poenitentes ratione hujus sacramenti consequi solent conscientiae pacem et serenitatem cum vehemènti spiritus consolatione.

Difficultas in praesenti est in explicando, quomodo per hoc sacramentum deleantur peccata venialia; neque enim habent talem oppositionem cum gratia sanctificante, ut non possint simul cum ea perseverare. Et quidem virtute hujus sacramenti deleri etiam peccata venialia nullum dubium est; nam Christus Dominus dedit Apostolis potestatem quodcumque solvendi super terram. Dicendum proinde est quod licet gratia sanctificans de se stare simul possit cum peccatis venialibus; nihilominus quatenus virtute hujus sacramenti producitur intuitu doloris, quem quis habuit etiam de peccatis venialibus, specialem cum illis induat oppositionem; cum etenim tunc induat rationem gratiae reconciliationis ab ipsis, oportet cum illis habere formalem repugnantiam.

Regulae in praxi observandae

Cum sola peccata vel gravia, vel levia sint materia sacramenti poenitentiae, consequens est imperfectiones non esse illius materiam; nam cum solum opponantur consiliis, de sui natura non habent rationem peccati. Nihilominus in

praxi non sunt removendae personae pietati addictae ab iis accusandis in confessione, quamvis monendae sint, ne quoad haec scrupulosiores sint et inquietae. Ideo autem dixi bene posse de iis se accusare, quia valde difficile est dari imperfectiones, quae ex aliquo capite annexum non habeant peccatum veniale. Demus e. g. aliquem se accusare non obsequutum divinae inspirationi, valde remisse actus virtutum elicuisse etc. his imperfectionibus facile conjunctum erit peccatum veniale, vel ratione ingratitude ad divina beneficia: vel quia exercendo actus praeter aut contra inspirationes non adhibitus est finis honestus, vel quia remissio actus boni orta est ex aliqua culpabili pigritia, seu negligentia.

* Solent quandoque poenitentes lethale aliquod vitae praeteritae peccatum iterum iterumque confiteri: at in isto casu enixe curandum a confessario, ut circa ipsum specialem doloris actum eliciant, multoties enim id praestant quasi mechanice, et sine ullo doloris sensu; et quid tunc praestare potest illa quasi materialis accusatio? Ideo sedulo monendi, ne per novam nudamque peccati depositionem sacramenti securitati pessime consulant. Insuper curare debent confessarii in hujusmodi peccatorum repetitione, ne poenitentes peccata turpia jam rite confessa in individuo repetant; potest enim multoties evenire, praesertim si in ea procliviores sint, quod distinctior lumentae rei memoria plus nocuementi, quam utilitatis afferat; et consultius erit, si generali quadam ratione similia peccata manifestabunt. Verum nec ut certa regula hoc servandum est cum omnibus, sed ex circumstantiis decidendum; nam potest dari casus, in quo necesse sit, ut etiam ea noviter innotescant confessario, ut poenitenti remedia praescribere possit, vel etiam si iis peccatis annexa sit reservatio, a qua non absolverit prior confessarius.*

Q U A E S T I O II.

DE CONTRITIONE, SIVE DE DOLORE NECESSARIO PRO SACRAMENTO CONFSSIONIS

C A P U T I.

De necessitate doloris pro sacramento poenitentiae, et quas conditiones debeat habere

Q. I. Quid et quotuplex sit dolor ad sacramentum poenitentiae requisitus, et quae ejus necessitas.

R. I. Contritio generaliter sumpta, quatenus nempe abstrahit a suis speciebus, de quibus statim, ita definitur a Tridentino *sess. 14. c. 4. Animi dolor ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de eastero*. Verus ergo dolor necessarius ad sacramentum poenitentiae, non solum exposcit velle novam vitam inchoare, sed insimul odio habere ac detestari peccata antea commissia.

R. II. Juxta Tridentinum citatum, et communem opinionem theologorum praedictus dolor dividitur in contritionem et attritionem. Ipsarum distinctio oritur ex diversis objectis sive motivis, ex quibus oriuntur. Motivum, sive objectum contritionis est peccatum, quatenus est offensa Dei finis ultimi super omnia dilecti, ex impetione satisfaciendi pro eadem offensa. Hinc vera contritio excludit omnem affectum peccati, et cadit super omnia peccata mortalia; nam cum habeat detestari peccatum, quatenus est offensa Dei super omnia dilecti, sequitur omnia peccata odio habere et excludere: quia omnia conveniunt in hoc, quod sint offensa Dei. Motivum, sive objectum attritionis, ut habet Tridentinum *sess. 14. c. 4.* est vel ipsa turpitudine peccati, vel metus gehennae et poenarum, quibus obnoxius est peccator ratione peccati. Item dolor erit attritionis, si quis doleat de commissis peccatis ob amorem consequendi beatitudinem, vel timorem illam amittendi. Quia tamen, ut dixi, consurgit attritio etiam dum quis dolet de peccatis ob eorum turpitudinem, consequens est posse dari attritionem non se extendentem ad omnia peccata: ita dum quis dolet de commisso adulterio ob ipsius specialem turpitudinem, non intelligitur dolere de furto, homicidio etc.

Q. II. An ad assequendam justificationem in sacramento poenitentiae necessarius sit dolor de commissis peccatis, simulque propositum ea in posterum praecavendi.

R. I. Cum sacramentum poenitentiae institutum sit ad reconciliandum hominem cum Deo offenso, consequens est exigere in eodem homine verum dolorem de commissis peccatis; neque etenim potest aliquis personam sibi iratam velle reconciliare, si ultra cessationem ab injuriis non demonstrat de illatis injuriis displicentiam. Hinc Ezech. 18. 31. dicitur: *Projicite a vobis omnes praevaricationes vestras, in quibus praevaricati estis, et facite vobis cor novum, et spiritum novum*. Et Luc. 13. 3. ait Christus: *nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis*. Odium et detestationem anteactae vitae demonstrant gemitus et clamores poenitentiam, de quibus saepe mentionem facit s. Scriptura.

R. II. Dolorem pro confessione necessarium comitari debet sincerum propositum in posterum peccata praecavendi; neque etenim potest quis magnum dolorem habere de offensis Deo factis, quin simul intendat non amplius velle peccare. * Et quidem omnem ad peccatum affectum excludere debet; porro affectum hunc deposuisse non dicitur peccator, nisi firmum habeat ab omnibus deinceps peccatis abstinendi propositum. *Quid prodest*, ait s. Gregorius M. *hom. 34. in evangel. Luc.*, *si peccatū luxuriae defleat, et tamen adhuc avaritias aestibus anhelet? Quid prodest, si irae culpas jam lugeat, et tamen adhuc invidiae facibus tabescat?* Quamvis nihilominus in omni vero peccatorum dolore virtualiter hujusmodi propositum contineatur, puto, ordinarie loquendo, necesse esse quod sit explicitum et formale; neque enim videtur dari posse efficacem peccatorum detestationem, quin simul voluntas proponat non amplius peccare. * *Suar. d. 2. sect. 4. n. 34.* Bellarm, *lib. 2. de poenit. cap. 6. et 7.* Bonac. *d. 15. q. 5. p. 8. n. 2.* Reiff. *l. c. n. 49.* Cont. Tourn. *l. c. cap. 4. n. 229.* * Quod si nihilominus detur casus, in quo quis tota mente occupatus in detestandis praeteritis peccatis, nil cogitaret de futura emendatione, atque ita sine proposito explicito reciperet sacramentum poenitentiae, putarem ipsius virtute justificari. Ratio est, quia vere doleret, de peccatis, et in dolore virtualiter propositum continetur; aliunde autem omisio propositi expliciti non esset ex defectu doloris, sed ex defectu advertentiae. * *Viv. in proposit. 65.* ab Innocentio XI. damnatam n. 16. Bonac. ubi sup. et Sylv. *supplement. q. 1. art. 1. concl. 2. et 3.* ait: *Si quis occupatus vel in examinanda conscientia, vel in detestanda vita praeterita, vel in imploranda Dei misericordia, vel in excitando se ad amorem Dei non cogitet actu, dicens intra se ipsum volo abstinere a peccatis, sed bona fide eat ad confessionem, is est vere contritus, talisque ejus confessio est bona; quia in illo examine etc. sufficiens includitur propositum non peccandi de caetero* *. Illud etiam hic notandum, non esse signum deficientiae propositi, si quis hic et nunc judicet, et timeat iterum in peccata ex sua fragilitate prolapsurum, dummodo sinceram habeat voluntatem eligendi media necessaria, ut se in posterum a peccatis praeservet. * Videatur Laym, *lib. 5. tr. 6. cap. 4. n. 8.* Palaus *tr. 23. disp. unic. p. 2. n. 15.* et alii apud Salm. *cap. 5.* *

Q. III. An dolor ad sacramentum poenitentiae requisitus debeat esse supernaturalis.

R. Utique oportet talem dolorem esse supernaturalem. Ratio est, quia ut etiam docet Tridentinum *sess. 14. c. 4.* dolor, quem prius dixerat esse partem sacramenti, est etiam dispositio ad gratiam in sacramento poenitentiae impetrandam; dispositio autem ad formam supernaturalem debet necessario esse in ordine supernaturali. Hinc idem *sess. 6. can. 3.* dicit dolorem disponentem ad gratiam esse donum Dei, et Spiritus S. impulsurum: * *Qui dixerit sine praeveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus auxilio hominem credere, sperare, diligere, aut poenitere posse, sicut oportet, anathema sit.* * Quod jam docuerat Arausicanum * *2. can. 6.* contra Semipelagianos: *Poenitentiam, sicut et caeteras virtutes per inspirationem Spiritus Sancti infundi* *; consequens ergo est esse supernaturalem. Altera ratio id evincit; et ea est; quia forma hujus sacramenti est undequaque supernaturalis; nam absolutio importat potestatem dimittendi peccata in virtute sanguinis Christi, debebat ergo et supernaturalis esse dolor, qui habet rationem materiae una cum forma constituens hoc sacramentum, alias materia et forma non fuissent proportionatae. Nec refert dicere alia sacramenta habere materiam solummodo naturalem, et satis esse si ab extrinseco in finem supernaturalem ordinetur. Disparitas igitur est, quia materia aliorum sacramentorum, utpote inanimata, puta panis, aqua, oleum etc. non est capax supernaturalitatis intrinsecae, sed solum extrinsecae ordinationis in finem supernaturalem. Materia vero poenitentiae cum sint actus ipsius poenitentis, est capax intrinsecae supernaturalitatis, et talem esse convenit; cum ordinetur ad supernaturale iudicium, et ad formam supernaturalem. Porro ipse dolor intrinsece supernaturalis facit ipsam externam confessionem peccatorum, quae incapax est supernaturalitatis, esse et ipsam supernaturalem in radice, quatenus semper aliquo modo oritur ab eodem dolore. Ex praedictis constant fundamenta, ex quibus Innocentius XI. sequentem damnaverit propositionem sub n. 57. *Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam*: * Videatur Sylv. in *suppl. d. Thom. q. 1. art. 3.* *

Major difficultas est an necesse sit dolorem requisitum pro sacramento poenitentiae esse non solum supernaturalem quoad modum, sed an revera talis esse debeat entitative. Tunc dolor est entitative supernaturalis, quando habet objectum seu motivum omnino supernaturale, quod proinde fidei lumine repraesentatur. Ut si quis doleat de peccato, quia fides dictat immoraliter animam inquinare, eamque Dei odio dignam reddere; vel quia eadem fides docet gravem culpam in ae-

ternum esse puniendam. Tunc dolor esset pure naturalis, quando eliceretur ex motivo, quod ratio naturalis dictaret, nullo habito respectu ad lumen fidei; sicut etenim operando propter honestatem naturalem, quam ratio naturalis dictat contineri in virtute e. g. temperantiae, talis actio solummodo bona est bonitate entitative naturali, ita si quis solum doleat de peccato inhonesto ex ea turpitudine, quam ratio naturalis dictat adversari tali virtuti, huiusmodi dolor erit entitative naturalis. Si vero quis huiusmodi dolorem entitative naturalem dirigat ex sua intentione in finem supernaturalem, tunc fit supernaturalis quoad modum: ad eum modum, quo si quis ex naturali compassione erga pauperem faciat illi elemosynam, potest ex sua voluntate addere huic actui naturali finem extrinsecum supernaturalem, ut esset velle per ipsum etiam satisfacere Deo pro peccatis; atque ita talis actus fit supernaturalis quoad modum.

Hunc dolorem solummodo supernaturalem quoad modum multi docent sufficere pro sacramento poenitentiae, et inter alios Salmant. in scolast. de poenit. tr. 24. d. 7. dub. 1. §. 3. n. 22. At ego acquiescere non potui huic opinioni, quia enodare non potui sequens ratiocinium. Certum igitur est, ut clare constat etiam ex Tridentino, contritionem genericè sumptam, necessariam ad sacramentum poenitentiae, importare animi dolorem, ac detestationem de peccato commisso etc. Vel ergo excitantur iste dolor ac detestatio a motivo supernaturali, proportionato ipsi dolori et detestationi; et jam sunt actus supernaturales sufficientes ad sacramentum. Vel e contra excitantur à motivo naturali: et jam, utpote actus entitative naturales, sunt insufficientes. Nec refert huiusmodi actus ex intentione operantis referri in aliquem finem supernaturalem e. g. ad satisfaciendum Deo, ad dandam illi gloriam; nam id solum probat secundum hanc rationem esse supernaturales, non vero secundum quod sunt dolor et detestatio de peccato commisso; et aliunde secundum hanc rationem debent esse supernaturales, quia secundum hanc rationem sunt pars sacramenti.

Q. IV. An dolor requisitus pro sacramento poenitentiae debeat esse efficax.

R. Sicut dolor dicitur inefficax, quando voluntatem peccati non excludit, ita efficax dicitur, quando excludit talem voluntatem. Quidquid ergo sit, an detur dolor supernaturalis inefficax, qui possit esse pars sacramenti, qua de re videndi sunt Salmanticenses citati §. 3. certum est ad consequendum fructum et effectum sacramenti poenitentiae dolorem debere

esse efficacem. Id constat ex Tridentino; nam *sess. 14. de poenit. c. 4.* loquendo de attritione, dicit esse Dei donum, et disponere ad assequendam justificationem mediante sacramento poenitentiae, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae. Ratio autem est; quia cum Deus, ut ratiocinatur s. Th. 1. 2. q. 113. a. 3. unumquemque moveat secundum suam naturam, consequens est, movendo hominem ad justificationem sive intra, sive extra sacramentum, velle et ipsum per liberum arbitrium operari; et sicut recessit a Deo libere se ab illo avertendo, ita redeat ad Deum se ad illum convertendo, retractando, et omnino excludendo saltem per-versam priorem voluntatem peccandi. Et quidem, dum haec quoquo modo intelligatur perseverare, intelligitur una perseverare affectus ad peccatum, adeoque adest manifesta oppositio cum gratia.

Q. V. Quomodo debeat esse intensus dolor requisitus ad sacramentum poenitentiae.

R. Praemittendum est motum voluntatis, sive unum affectum dupliciter dici posse alio majorem. Primo objective, tunc nempe, quando alicui desideramus majus bonum, quidquid sit de quantitate affectus; et hoc modo major est affectus, quo amico desidero bona aeterna, illo quo ipsi bona temporalia desidero. Secundo unus affectus, sive motus voluntatis potest esse major alio *subjective*, hoc est, ex parte subjecti et operationis. At et id potest dupliciter evenire. Primo; potest esse major alio *intensive*, quando nempe unus motus et affectus voluntatis alterum excedit in majori impetu et conatu. Secundo potest esse major alio *appretiative*, quando nempe rem, in quam fertur voluntas, plurimi aestimat, aliisque praefert. Exemplum sit in muliere, quae *intensive*, impetu nempe majore et conatu voluntatis, diligit catellum, quam aurum; et nihilominus *appretiative* magis diligit aurum; quia illud praefert catello. Ita etiam mater amore intensivo magis multoties diligit filium, quam Deum, quem tamen magis diligit amore appetitativo; cum plura aestimet Deum, et parata sit potius amittere filium, quam offendere Deum. His positis

Quamvis aliqui ex antiquis docuerint dolorem de peccatis debere esse intensive majorem saltem omni dolore naturali, immo eo intensiorem, quo majora sunt peccata, quam opinionem renovavit Morinus *l. 1. de administr. sacr. poenit. c. 12. et 13.*; nihilominus omnino dicendum est intensiorem doloris non cadere sub praecepto, sed sufficere, si adsit verus dolor contritionis, seu attritionis. Ratio autem est, quia

intensio doloris pertinet ad perfectionem, non ad essentiam doloris: concilia autem pro sacramento poenitentiae solummodo verum dolorem exigunt, nulla facta mentione intensio- nis. Praeterea praeceptum de diligendo Deo super omnia adimpletur per hoc quod diligatur super omnia appeti- tive; si etenim diligendus esset super omnia etiam intensive, fere nullus hoc maximum praeceptum adimpleret. Ita mater in- tensiori amore in filium fertur, quam in Deum, et nihilominus satisfacit dicto praecepto; quia ita saltem diligit Deum, ut praeferat filio. Idem dicas de mercatore intensiore amore diligente suas merces, quam Deum, atque ita communiter evenire solet in omnibus animabus justis, si magna virtute non sint praeditae. Cum etenim major, vel minor intensio, sive conatus actuum voluntatis oriri soleat ratione objecti magis vel minus moventis; et cum, communiter loquendo, objecta sensibilia magis movere soleant, quam spiritualia, hinc est in ordine ad illa affectum voluntatis solere esse in- tensive majorem. Stet ergo praeceptum de diligendo Deo super omnia non obligare nisi ad amorem Dei objective, et appeti- tive majorem omni alio amore; idem ergo dicendum de obligatione dolendi de peccatis ex toto corde etc. * Haec est doctrina quoad substantiam d. Thomae, quam sequuntur Canus *de poenit. p. 3. Sylv. in suppl. d. Thom. q. 3. a. 1. Suar. disp. 4. sect. 4. Contin. Tourn. cap. 4. num. 189.* et expresse habetur ex synodo Agathensi his verbis: *Sat est ad veram contritionem detestatio super omnia, licet dolor non sit ita intensus, ut alicujus mali temporalis; nec non ex ca- tech. Romano de poenit. cap. 5.* * Demum si ponatur gra- dus intensiois in dolore cadere sub praecepto, infinitis scrupulis conscientiae torquerentur; unusquisque etenim posset juste timere, an satis cooperatus sit gratiae sibi collatae ad dolendum de suis peccatis, an suus dolor pervenerit ad illum gradum, quem exposcerent numerus et gravitas suorum pec- catorum etc. Credere autem est noluisse Deum poenitentes tot angustiis exponere.

Per hoc tamen non nego eo majorem appeti- tive debere esse dolorem, quo majus est peccatum, de quo aliquis do- let; si etenim in uno peccato adest major ratio offensae Dei, quam in alio, hinc est dolorem de illo majorem debere esse appeti- tive saltem; et optimum esset si talis etiam esset intensive, quamvis id non cadat sub praecepto. Ita quamvis peccator ita dolere debeat de furto et de odio Dei, ut prae- ferat Deum cuicumque voluntati et complacentiae committendi praedicta peccata; nihilominus ratio dicat magis aestiman-

dum, et praeferendum Deum in ordine ad vitandum ipsius odium, quam ad vitandum furtum. Nec refert multoties non fieri istas comparationes, sed unico actu doloris omnia peccata detestari; nam sicuti quamvis unico actu amoris integra communitas ametur, non intelliguntur singuli aequaliter amari, sed juxta eorum gradum etc. ita dicendum de praefato dolore: d. Th. in 4. d. 17. q. 3. art. 3. ad 3. * Sylv. l. c. art. 3. Contin. Tourn. l. c. n. 215. *

Q. VI. An dolor requisitus ad sacramentum poenitentiae debeat versari circa omnia peccata in particulari.

R. Non pro quocumque particulari peccato eliciendus est specialis dolor semper; cum etenim unico actu doloris potest quis detestari omnia sua peccata, jam sufficienter intelligitur dispositus, ut ei per sacramentum poenitentiae dimittantur. Nihilominus fatendum est ad sacramentum poenitentiae non sufficere dolorem de peccatis in generali, sed debere esse dolorem de peccatis in particulari. Ratio autem est, quia non datur sacramentum poenitentiae, nisi in particulari accusentur commissa peccata, ita ut confessio aliquo modo dicatur eorundem dolorosa accusatio; si proinde omne peccatum in particulari accusandum est, de omni pariter peccato in particulari dolendum est. Postquam igitur poenitens recogitavit in particulari sua peccata, debet elicere dolorem sub motivo adeo communi et universali, ut se extendat ad omnia peccata secundum particulares rationes ipsorum. Ita si quis doleat de peccatis, de quibus cogitavit, quatenus sunt offensa Dei summe dilecti, vel quatenus excludunt a regno, merentur poenam aeternam, inquinant animam etc. habet motivum quo doleat de quocumque gravi peccato in particulari; nam quodcumque grave peccatum habet iuducere praedictos effectus. Quoad peccata vero particularia, quorum aliquis post sufficiens examen non recordatur, dicitur dolere in particulari implicite et in voto, quatenus si recordaretur, et de eis doleret in particulari, sicut in particulari confiteretur. * Ita tradit Sylv. l. c. q. 2. art. 6. ex d. Thom. cui consentiunt Durandus, Adrianus et alii quamplures apud Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 3. nec non Dian. p. 3. tr. 4. resol. 118. qui tamen hoc requirunt, si agatur de dolore in ordine ad confessionem, non vero seclusa confitendi obligatione, modo probabiliter sibi persuadeat homo sine specifica aut numerica recogitatione verum actum contritionis elicere posse. Ceterum utilissimum erit, ut homo, qui a peccatis justificari vult, omnia et singula peccata ac singillatim recogitet *.

Regulas in praxi observandae.

I. Quamvis dari possit dolor naturalis, qui re vera sufficiens non est ad sacramentum poenitentiae, nihilominus dum in praxi concipitur dolor de peccatis ex motivo, quod non solum dicitur a ratione naturali, sed etiam a fide, puto judicandum dolorem esse supernaturalem. Ratio autem est, quia dum christianus non velit ex industria excludere lumen fidei, et sistere in solo ratiocinio naturali, non potest concipi, quin magis se moveri sinat a fidei, quam a rationis dictamine. Ita si quis lumine rationis consideret turpitudinem peccati per oppositionem ad virtutes, magis nihilominus movebitur ad illud detestandum, eo quod fides edoceat animam per peccatum expoliari gratia, atque ita turpem fieri, ut Deus illam odio habeat. Solum ergo dolor ex motivo mere naturali ortus, non erit sufficiens ad sacramentum poenitentiae; ut si quis doleret de peccato propter exilium, seu mortem a iudice infligendam. Caeterum, quidquid alias dixerim in quaesitis dogmaticis *tr. 6. c. 6. n. 11.* non nego posse esse dolorem supernaturalem illum, qui conciperetur ex timore poenarum temporalium, ut infligendarum a Deo vindice peccati. Ratio est, quia cum s. Scriptura tam saepe doceat multoties Deum etiam in hoc mundo punire nostra crimina, jam timor talium poenarum regulari potest a lumine fidei, adeoque esse supernaturalis. Hinc fortasse Tridentinum *sess. 14. de poen. c. 4.* loquens de supernaturali attritione dixit oriri *ex gehennae et poenarum metu.* Et Alexander VII. sub n. 14. et 15. damnat propositiones asserentes non esse actum bonum, et supernaturalem dolorem conceptum *ex gehennae et poenarum metu:* non ergo solum dolor conceptus ex metu poenae aeternae sed etiam temporalis, eo modo quo dictum est, potest esse supernaturalis.* Hanc doctrinam tradunt Sylv. *l. c. q. 1. a. 3. disp. 5. n. 137.* Suar. *disp. 7. sect. 2.* Reiff. *l. c. n. 42.* Viva in *proposit. 15. n. 12.* ab Alexandro VII. damnatam. Non negandum tamen quod in praxi melius sibi consulant illi poenitentes, qui saltem ex gehennae, quam ex poenarum temporalium metu dolorem de peccatis concipiant*.

II. Communiter theologi, ut valde imprudentes habent illos confessarios, qui ut experimentum faciant doloris et propositi suorum poenitentium proponunt illis valde periculosas comparationes. Ut si viro nobili, quando id non exposeret accepta injuria, diceret potius debere promptum esse ad sustinendam in publica platea alapam a vilissimo homuncione,

quam rependendo aliquam injuriam peccare. Si diceretur matri, an potius prompta sit sub oculos suos pati crudelissimam amati filii occisionem, quam aliquo modo peccare sese de homicida ulciscendo. Hae imprudentes comparationes de malis vehementibus tolerandis potius quam peccare pertinent ad genus tentationis, qua poenitens facile a vero, quem hic et nunc habet, dolore et proposito exturbabitur. Sicut igitur potest quis habere sinceram voluntatem respiciendi omnes illicitas delectationes, et tamen ab ea recedere, si vehemens delectabile illi proponatur, ita poterit quis appetitiue Deum, ejusque amicitiam omnibus praeponere, adeoque vere dolere, et velle vitare quodlibet peccatum; et nihilominus fortasse recedet a tali voluntate, si illi proponatur, an potius velit horribilem aliquam poenam, seu infamiam subire, quam peccare.

III. Notet confessarius, quod licet peccatum sit *appretiative* super omnia detestabile, nihilominus animas etiam pias in quibusdam expressionibus posse errare, ut si dicerent: *Opto potius infernum, quam peccare*. Si hujusmodi dicantur, ut fecerunt viri etiam sancti, ad demonstrandum magis dignum odio esse peccatum, quam infernum; vel quod si per impossibile unum esset eligendum, potius infernus, quam peccatum foret eligendum, utique hic affectus non esset redarguendus. Quod si tali expressione designatur potius actualis electio inferni, quam peccati, ea non est laudabilis; quia juxta praesentem providentiam electio inferni non est medium ad evadendum peccatum; aliunde autem, si ratio dictat eligendam et appetendam aeternam beatitudinem, eadem ratio dictabit disconvenientem esse electionem inferni, utpote inducentem aeternam miseriam aeternae felicitati contrariam.

IV. Cum dolor de peccatis debeat esse *appretiative* major quocumque dolore, et eo *appretiative* crescere debeat, quo gravius est peccatum, valde suspectus debet esse confessario dolor poenitentis, qui de quibusdam peccatis majorem demonstrat afflictionem, non quia graviora sunt, sed quia facta sunt publica, vel quia majus afferunt proprio nomini detrimentum. Demus e. g. aliquem secreto blasphemasse, vel adulterium commisisse, et nihilominus magis dolere de furto, cum ex eo infametur etc. Certe hic non videtur levem deordinationem inducere; nam si divino honori, non proprio consuleret, magis de graviore injuria Deo illata doleret, quam de injuria minus gravi Deo illata, quamvis sibi nociva. Si nihilominus, non obstante dolore magis sensibili de minori injuria, adhuc *appretiative* major esset respectu

gravioris peccati, ita ut, si per impossibile aliquod esset eligendum, adhuc minus eligeretur, quamvis majorem afferret ignominiam, tunc certe dolor poenitentis dici non posset insufficientis. * Hic multa animadversione utantur oportet confessarii cum puellis, quae peccatum aliquod inhonestum perpetrarunt, ex quo infamiae notam subierunt. Solent revera istae multa doloris signa afferre, sed si prudens confessarius bene inspiciet, et eorum cor perscrutari conabitur, facillime inveniet, eas magis poenitere peccati admissi propter infamiam, et confusionem quam passae sunt, eo quod peccatum tegere non potuerunt, quam propter Dei offensam. *

V. Moneat confessarius suos poenitentes, ne doleant de peccatis, quorum recordantur, ob specialem ipsorum malitiam et deformitatem, sed ob generale motivum se extendens etiam ad peccata, quorum forte obliviscuntur, alias se exponent periculo faciendi confessionem infructuosam. Demus e. g. aliquem post examen non recordari nisi peccati injustitiae; si iste doleat de tali peccato ex speciali ipsius motivo, considerando e. g. quantum displiceat Deo damnum proximo illatum, en quod talis dolor non se extendit ad peccatum luxuriae, cujus e. g. oblitus fuit in examine; et quia non remittitur hoc peccatum, utpote quia de eo non doluit, nec potest virtute confessionis gratiam adipisci.

* Sunt nonnulli qui ad justificationem requirunt contritionem cum praevia singulari ac specifica peccatorum omnium recogitatione, non confusa atque generica. Verum si bene perpendantur theologi hoc tradentes, facile constabit eos loqui de dolore in ordine ad confessionem, non vero seclusa confitendi obligatione. Sed ne etiam in ordine ad confessionem in nimias quam par est angustias redigantur poenitentes, monendi sunt, ut ea qua possunt diligentia omnia peccata admissa recogitent eorum deformitatem pensantes; utilissimum quippe erit et semper fuit, ut homo qui a peccatis justificari vult, omnia et singula peccata recogitet, maxime ea, quibus magis adhaeret; ita enim facilius dolorem ac detestationem concipere dabitur, magis in emendationis proposito firmabitur; efficacius quippe esse solet propositum particulare, quam generale, magis magisque pro poena temporali satisfaciet, quo magis de peccatis dolebit. Sed posita sufficienti diligentia acquiescat poenitens, si non singulae species in mentem subeant, immo non nimis immoretur circa luxuriae peccata, ut omnes admonent; facillime enim fieri potest, ut dum impuras flammis restinguere curat, istae magis accendantur. *

*De sufficientia attritionis pro sacramento poenitentiae;
et quid dicendum de dolore virtuali.*

Q. I. An dolor attritionis sufficiat ad sacramentum poenitentiae, seu potius requiratur contritio.

R. Dicendum ad valorem sacramenti poenitentiae sufficere dolorem attritionis. Haec sententia valde communis est inter theologos, qui putant fere evidenter tradi a concilio Tridentino. At mihi omnino persuasum est concilium nil decrevisse, vel de necessitate doloris includentis amorem, vel de sufficientia attritionis, ut ex professo demonstravi in quaesitis dogmaticis *tr. 6. c. 8.* adeoque abstinendo ab examinanda mente Concilii, alia via incedendum est.

Ne autem aliqua aequivocatio in verbis confundat veritatem, advertendum hic pro dolore attritionis intelligere quemcumque dolorem, qui oriatur quidem ex motivo supernaturali, sed non imperetur a charitate, sive eliciatur ex displicentia offensae Deo super omnia dilecto irrogatae. Illum vero dico dolorem contritionis, qui imperatur a charitate, ita ut ob amorem Dei super omnia dilecti moveatur quis ad odium et detestationem peccati. Vel ergo iste dolor praesupponat, sive includat amorem perfectum et valde intentum, sive imperfectum, initialem, aut remissum, semper tamen verificari debet dari amorem Dei super omnia, quamvis magis vel minus perfecte.

Ut modo probem non esse necessariam contritionem ad sacramentum poenitentiae, sed sufficere attritionem, ita instituo argumentum. Sacramentum poenitentiae, cum sit sacramentum novae legis; debet posse conferre gratiam, quam significat, non ponentibus obicem, ut definit *Trid. sess. 7. can. 6.* et cum significet virtute ipsius conferri primam gratiam justificantem, quapropter dicitur sacramentum mortuorum, debet posse istam primam gratiam conferre. Item de natura hujus sacramenti est, ut verba absolutionis importent actum judicalem, quo peccata remittantur, non vero nudum ministerium, quo declarentur esse remissa, ut constat ex Tridentino *session. 14. can. 3. et 9.* Si autem ad sacramentum confessionis requireretur dolor includens amorem Dei, sacramentum confessionis non esset de sua natura conferens gratiam reconciliationis peccatoris cum Deo, nec delictivum peccati; quia semper supponeret in poenitente gratiam reconciliationis et remissionem peccatorum virtute talis

doloris. Quod autem talis dolor importans amorem Dei super omnia, quamvis remissus, semper importet gratiam reconciliationis, multipliciter probatur. Primo, quia ex vi praesentis providentiae non datur vera conversio peccatoris ad Deum, quin Deus ad illum convertatur, hoc est, ipsi reconcilietur, unde Zach. 1. 3. dicitur: *convertimini ad me... et convertar ad vos*: quocumque autem modo homo diligat Deum super omnia, intelligitur plene conversus ad Deum si etenim Deum super omnia amet, signum est et Deum omnibus vere praeponere. Hinc cum amando Deum quocumque modo super omnia, ita etiam intelligatur ad Deum conversus, ut in illo rationem ultimi finis constituat, jam talis conversio est destructiva peccati, quod importat peccatorem in creatura velut in ultimo fine quiescere.

Secundo, s. Scriptura perpetuo docet non dari amorem Dei super omnia, quin statim ita amans non sit filius Dei, illique non dimittantur peccata; unde Jo. 14. 21. dicitur: *Qui diligit me, diligitur a Patre meo*, et 1. Jo. 4. 6. *Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo et v. 7. Omnis qui diligit, ex Deo natus est*, et 1. Petr. 4. 8. *Charitas operit multitudinem peccatorum*. Nec enervatur vis horum textuum, si dicatur intelligendos esse de amore non initiali et remisso, sed de amore perfecto; nam ista responsio nullatenus videtur sufficiens. Ratio est, quia semper cum datur verus amor Dei super omnia, in quocumque gradu sit, convincitur importare veram Dei dilectionem, veram Dei charitatem; ex s. autem Scriptura sine ulla distinctione habemus verum Dei amorem super omnia, sive veram charitatem peccatum excludere.

Hinc s. Thom. in 4. d. 17. quaest. 2. art. 5. ad 3. docet dolorem quamvis remissum, dummodo pertingat ad rationem contritionis, semper esse deletivum peccati. Et cum Michael Bajus diversis propositionibus affirmasset charitatem posse cum peccato coexistere, omnes istas propositiones damnavit ecclesia. Neque dici potest Bajum loquutum de charitate perfecta et intensa; non vero de charitate remissa; nam cum Bajus, ut constabit legenti ipsius propositiones, loqueretur de charitate, quae solet esse in catechumenis et poenitentibus, male diceretur loqui de charitate perfecta et consummata, quae ordinarie loquendo, non solet in praedictis reperiri.

Dices, si non dari potest contritio quantumvis remissa, quae non sit deletiva peccati, sequitur contritionem numquam posse esse partem sacramenti poenitentiae; nam sem-

per impedit ejus effectum, qui est delere peccata. Contra tamen est, quia ut dixi, de essentia sacramenti poenitentiae est non actu reconciliare hominem cum Deo, sed dare gratiam de sui natura reconciliativam. Non intelligeretur autem institutum ad dandam gratiam de sui natura reconciliativam, quoties supponatur ex Christi institutione debere praesupponere dolorem, qui ex sua natura peccatorem reconciliet cum Deo, antequam suscipiat sacramentum poenitentiae. Eo ipso autem quod non exigit hujusmodi dolorem, sed sufficientem esse dolorem minus perfectum cum Deo non reconciliantem, jam verificatur hoc sacramentum de sua natura conferre gratiam reconciliativam, cum non necessario supponat peccatorem jam reconciliatum. Ad eum modum quo, quia in catechumeno non exigitur pro dispositione ad baptismum dolor inducens justificationem, ideo dicitur de sua natura debere posse producere gratiam deletivam peccati originalis, et actualium ante ipsum commissorum, quamvis id actu non praestet in adulto, qui ante baptismum elicisset actum contritionis. Ad essentiam ergo horum sacramentorum sat est habere posse conferre gratiam deletivam peccati, quamvis multoties id non faciant ratione praemissae contritionis, adeoque tunc solummodo habeant gratiam augere, et quoad hunc effectum praestandum contritio est pars conficiens sacramentum.

Solent etiam opponere opera facta sine charitate nihili haberi apud Deum, unde dicebat Apostolus 1. ad Cor. 13. *Si charitatem non habuero, nihil mihi prodest*; non dari veram conversionem sufficientem ad justificationem, nisi deus conversio cordis, quae videtur dari non posse, nisi cor ab amore proprio se transferat ad amorem Dei ex charitate; demum non habentem aliquem Dei amorem velut mortuum ante Deum reputari; unde 1. Jo. 3. 14. dicitur: *Qui non diligit, manet in morte*. Haec omnia videntur probare dolorem non includentem aliquem Dei amorem, non posse esse sufficientem ad assequendam justificationem etiam mediante sacramento.

Ut plene his omnibus satisfiat, recolenda sunt quae dixi *tr. 6. q. 2. c. 2.* nempe dolorem conceptum ex metu gehennae esse actum bonum, excludentem voluntatem peccati etc. praeterea omnino falsum est dari non posse actum bonum sine charitate; unde Tridentinum *sess. 14. c. 4.* docet actus fidei, spei et attritionis elicitos a peccatore disponere ad justificationem: S. Pius V. damnavit in Michaele Bajo quasdam propositiones, ut videre est sub n. 35: et 38. quibus

videbatur asserere omnes actus non relatos in Deum, ut ultimum finem super omnia dilectum, esse peccata. Demum observare est duplicem dari conversionem in Deum, aliam perfectam, in Deum scilicet ex semetipso super omnia amabilem, aliam imperfectam, in Deum scilicet ut bonum nobis. Haec imperfecta conversio reperitur semper etiam in eo qui vult recipere sacramentum cum solo dolore attritionis; semper etenim verificatur dolere ut justificetur, ut reconcilietur Deo, ut eruatur ab aeterna damnatione: quapropter verificatur in dolore attritionis semper contineri amorem, quo peccator convertatur in Deum, ut sibi bonum. Cum autem hic amor non sistat in Deo ut bono sibi, quasi respiciat proprium interesse ut finem ultimum, dici non potest vitiosus et malus; ut explicatum est *loc. sup. cit.* Porro praefata imperfecta conversio in Deum, quamvis non sufficiens sit, ut poenitens extra sacramentum justificetur, sufficiens tamen est ad assequendam justificationem mediante sacramento; nam tunc non requiritur, ut dictum est, talis conversio, ut de se valeat justificare. Ubi autem dicitur sine charitate omnia nostra nihili haberi, esse velut mortua etc. non significatur omnia opera nostra sine actuali amore charitatis, quo referantur in Deum super omnia dilectum, bona non esse, adeoque nihil prodesse; hanc etenim doctrinam damnavit ecclesia. Solum ergo significatur sine charitate habituali nos nihil esse, et esse veluti mortuos; nam a gratia sanctificante et habituali charitate oritur vita spiritualis. In hoc sensu nec attritio cum sacramento sine charitate prodesset; et ideo prodest, quia cum sacramento ultimo disponit ad justificationem, et ut pars sacramenti gratiam sanctificantem et habitum charitatis producat.

Alterum, in quo valde fidunt argumentum, est quia ex prima propositione damnata ab Innocentio XI. constat in sacramentis conficiendis interdici usum opinionis probabilis relicta tutiore, tutior autem omnino videtur esse sententia de necessitate contritionis ad justificationem assequendam in sacramento poenitentiae, nam haec omnino remota videtur ab omni periculo frustrationis sacramenti, atque ita non se habet opinio de sufficientia attritionis.

Huic objectioni ut plurimum respondent, verum esse in usu sacramentorum non licere sequi opinionem probabilem in conspectu tutioris, bene vero certam etiam in conspectu tutioris, et talem esse opinionem de sufficientia attritionis una cum sacramento. Carden. *in cris. d. 2. c. 6. a. 1. q. 1.* At Salmanticenses *tr. 24. disp. 7. dub. 1. a n. 53.* alia via

incedunt, et bene probant sententiam de sufficientia attritionis pro assequenda justificatione in sacramento poenitentiae tutiorem esse ea, quae exposcit contritionem includentem amorem Dei super omnia dilecti. Illam ergo merito dicunt opinionem tutiorem, quae magis conformis est institutioni sacramenti poenitentiae et doctrinae ecclesiae circa illud, et talem esse jure dicunt opinionem de sufficientia attritionis. Et quidem si exigeretur contritio includens amorem Dei super omnia dilecti, talis sententiae patroni vel debent dicere talem amorem coexistere posse cum peccato, vel non posse coexistere. Si primum dicant, coincidunt cum doctrina damnata in propositionibus Michaelis Baji, qui eam conjunctionem asseruit maxime propositione 31. 35. et 70. ac omnino sine fundamento diceretur, ut dixi supra, Bajum loquutum de amore in gradu perfecto. Praeterea clarissime habetur ex s. Scriptura amorem Dei super omnia conjungere cum Deo et excludere peccatum; quod et communiter probant theologi asserentes juxta praesentem providentiam non posse simul hominem esse aversum a Deo per peccatum, et simul in ipsum conversum per dilectionem super omnia.

Si vero dicant dilectionem Dei super omnia coexistere non posse cum peccato, illudque semper excludere saltem indirecte per modum contrariae dispositionis, tunc exigendo talem amorem ad sacramentum poenitentiae, videtur omnino ipsum destruere. Si igitur ad sacramentum semper necessario praesupponatur actus deletivus peccati, sacramentum poenitentiae non esset de sua natura sacramentum mortuorum, nec productivum gratiae, quam significat; cum semper eam supponeret in poenitente. Item potestas concessa ad absolvendum non esset quoad remittenda et retinenda peccata, sed solum ad pronuntiandum fuisset remissa: quae omnia adversantur definitionibus Tridentini, ut supra dictum est. Item ministerio sacerdotis absolventis nunquam tolleretur macula peccati, sed reatus ad poenam aeternam ad summum auferretur, quae est ipsissima doctrina Michaelis Baji damnata in prop. 57. et 58. cum ergo sententia de necessitate contritionis difficiliter conciliari possit cum iis, quae semper docuit ecclesia; et e contra bene cum iis omnibus cohaereat sententia de sufficientia attritionis, cur non tutior omnino est appellanda? Accedit, primam opinionem difficiliorem reddere usum hujus sacramenti, adeoque, quamvis sit commendanda, non est tamen ipsius necessitas adstruenda. Hinc Salmanticenses citati dicunt opinionem de necessitate contritionis esse solummodo tutiorem ampliative, et ex super erogatione, sicut quando

ponitur actus perfectior eo, quem debet quis praestare; ut si dum tenebatur tantummodo mutuo dare proximo indigenti, faciat actum praestantiorum liberaliter donando. Opinionem vero de sufficientia attritionis dicunt tutam et tutissimam intensive, et ex necessitate; quia sacramentum mortuorum de sua natura et Christi institutione non exposcit dolorem praestantiorum, adeoque sufficientissimus est, et tutissime adhibetur ad valorem hujus sacramenti. * Qui hujus tam famosae et acerbae disceptationis, quae tot ingentis molis volumina peperit, quaeque theologorum libros tot replevit dictionibus, majorem requirit notitiam, adeat Contin. Tourn. tom. 6. p. 2. ab art. 3. cap. 4. usque ad fin. et Berti de theol. disc. lib. 34. cap. 5. et 6. qui utriusque sententiae momenta funditus pertractant, licet ipsi stent pro attritionis insufficientia ab alicujus amoris conjunctione discretae.

Q. II. An sufficiat dolor virtualis pro valore sacramenti poenitentiae.

R. Tunc daretur dolor virtualis, quando poenitens eliceret aliquem alium actum, in quo virtualiter, et eminenter contineretur, et ita in actu amoris Dei super omnia includitur virtualis dolor de peccatis; neque etenim intelligi potest aliquem amare Deum super omnia, quin simul intelligatur virtualiter odio habere peccata, quae ipsi amori adversantur. Hunc tamen dolorem de se non sufficere ad sacramentum poenitentiae exinde probatur; quia partes constitutivae talis sacramenti sunt contritio, confessio et satisfactio, praedictus autem dolor virtualis re vera non est contritio, sed est formaliter actus amoris Dei. Accedit quod si unquam urget praeceptum formaliter detestandi peccata, tunc praecipue urget, quando quis recipere vult sacramentum poenitentiae; nam tunc actus poenitentiae et doloris sunt ipsius materia. Hinc communiter rejiciunt theologo Tamburini l. 1. c. 3. §. 1. asserentis ad confessionem venialium non requiri formalem ipsorum displicentiam, sed satis esse virtutem, consistentem in voluntate confitendi et recipiendi fructum hujus sacramenti. Utique ab hac opinione recedendum est; nam praefata voluntas vere non est dolor de peccatis, qui est pars essentialis hujus sacramenti: et ulterius cum illa voluntate bene perseverare potest affectus ad eadem peccata, adeoque nullatenus recipi posset fructus sacramenti. Hic etiam merito urgetur esse doctrinam ab Innocentio XI. damnatam, licere in usu sacramentorum eligere opinionem probabilem relicta tutiore; nam cum eam ecclesia damnaverit non solum ad removendum damnum suscipientium sacra-

menta, sed etiam ad consulendum ipsorum validitati et reverentiae, consequens est non tam ministros sacramentorum, quam suscipientes cavere omnino debere ab hujusmodi opiniombus.

Dices, capite superiori concessum esse aliquando sufficere propositum virtuale contentum in dolore ad valorem sacramenti poenitentiae, adeoque et posse dici ad ipsius valore[m] sufficere dolorem virtuale[m] saltem contentum in amore. Sed contra est, quia verus dolor de peccato, et propositum de eo vitando, non sunt actus disparati, sed ita connexi, ut unus quodammodo formaliter includatur in alio; unde statim ac concipimus aliquem vere dolentem de suo peccato, inferimus nolle amplius illud committere. At amor et dolor sunt actus disparati, ita ut bene stet non concipere aliquem amare Deum, absque eo quod concipiamus simul de peccatis dolere: cum autem aliunde dari non possit quidquid pertinet ad essentiam sacramenti poenitentiae sine dolore, bene dicitur non dari posse ratione actus solius amoris. * Videantur Soaz. *de poenit. d. 20. sect. 4.* Bonac: *de poenit. sacram. d. 5. quæst. 3. p. 2. num. 6.* La Croix num. 666. *

Regulae in praxi attendendae.

Non desunt nostris hisce temporibus libri, quibus adstruitur necessitas contritionis, et attritionis sufficientia negatur ad valorem sacramenti. Hanc utique opinionem pro praxi suadere debent confessarii; non quia revera contritio necessaria sit ad valorem sacramenti poenitentiae, sed quia ita redditur fructuosius, et magis deletur de poena peccati. Caeterum non raro in graves angustias se redigeret confessarius exigendo a poenitentibus actum amoris Dei super omnia dilecti; nam multi rudes non tam facile ex consideratione divinae bonitatis super omnia per se diligibilis moventur ad detestationem peccati, bene vero dum considerant se ratione peccati lethalis exclusos esse a regno, et ad inferni poenas esse damnandos. * Cavendum tamen quammaxime, ne aliqua alterutri istarum opinionum tam nempe affirmantis in attritione necessitatem aequalis amoris saltem initialis quam negantis, censura theologiae, aut contumeliae nota iuratur; hoc enim districte prohibuit Alexander VII. die 5. Maji ann. 1667. sub poena excommunicationis latae sententiae s. sedi reservatae; et Benedictus XIII. in *instruct. christ.* quae extat in appendice concilii Romani celebrati anno 1725. quaeque probatur *tit. 32. cap. 3.* ejusdem concilii utramque sententiam referente, neutram usque adhuc ab apostolica sede damnatam declarante. *

6. **E** contra vero non sint tam faciles confessarii in iudicando suos poenitentes vere doluisse, eo quod aliquem doloris actum in aliquo perlegerint libro, vel memoriter recitaverint. Instruant ferventi oratione exposcere a Deo auxilium ad vere dolendum de suis peccatis, cum sine Dei auxilio vere dolere non possint; et tale auxilium orantibus et petentibus conceditur. Moneant non summis labiis dolendum; sed corde et voluntate; si etenim haec committit peccatum, ab ea utique delendum est. De his quam maxime monendi, qui sunt in statu peccati mortalis; nam cum sint a Deo aversi, non facile credere est illis semper praesto esse auxilium ad vere dolendum, sed illud debere humilitate et oratione impetrare.

7. * Puto rem Deo gratissimam, suorumque poenitentium saluti quam maxime proficuum facturos, omnemque difficultatem et periculum vitaturos illos confessarios, si suos poenitentes ad dolorem excitare curabunt ea methodo, quam tradit Contin. Tourn. *de poenit. cap. 4. num. 734.* Post dicta superius, primo, praesertim in peccatis sordescentibus suorum peccatorum turpitude detegenda, bonorum operum merita deperdita, aperiendum postea est illud voracissimi ignis stagnum, et illae atrocissimae poenae explicandae, quibus in aeternum cruciabuntur peccatores. Inde ut ad Deum paulatim adducantur, subiicenda bona, quibus renunciarunt, gratiae thesauri, pretium sanguinis Christi, filiatio Dei, haereditas paradisi. Subinde proponant spem ea bona recuperandi, et damna praeterita resarciendi. Deinde ad amorem Dei, sine quo natat poenitentia, flecti curent, subiicendo summam Dei majestatem a vili creatura contemptam, Dei bonitatem a propriis filiis in ordine naturae et gratiae effuse dilectis tam petulanter offensam, immensum Redemptoris nostri amorem propter nostra peccata in cruce mortui, et alia hujus generis motiva. Hoc modo inspectis oculo fidei suppliciis, quae promerere, bonis, quibus se privaverunt, quaeque recuperare possunt, paulatim fiet, ut bonum doloris actum eliciant, et a peccatorum vinculis absoluti discedant. *

CAPUT III.

Resolvuntur variae quaestiones quoad dolorem, et propositum pro sacramento poenitentiae.

Q. I. **U**trum dolor debeat aliquo modo praecedere confessionem.

R. Dolor necessarius ad sacramentum confessionis debet aliquo modo eandem praecedere. Ratio est, tum quia cum

dolor sit pars essentialis sacramenti, debet aliquo modo habere rationem signi sensibilis; at cum dolor non sit per se sensibilis, quia est internus in voluntate, oportet fieri sensibilem per confessionem, ita ut non sit materialis tantum et historica narratio peccatorum, sed dolorosa accusatio. Tunc quia cum confessio habeat rationem iudicii reconciliativi cum Deo, oportet poenitentem in ipsa confessione vere repraesentare personam rei se accusantis, quod nullatenus faceret, si pure historice peccata narraret, non vero ex dolore se illa commisisse. Dices per intentionem suscipiendi sacramenti poenitentiae, demonstratam per confessionem peccatorum, fieri sensibilem etiam ipsum dolorem. Sed contra est, quia talis intentio ad summum demonstrare potest confitentem sua peccata, antequam eliciuerit actum doloris, habere intentionem talem dolorem eliciendi; intentio autem habendi dolorem non est ipse dolor, adeoque non potest reddere illum sensibilem. * Ita tradunt etiam Laym. lib. 5. tr. 6. c. 4. n. 31. Palau tr. 23. p. 7. n. 11. *

Dixi dolorem aliquo modo praecedere debere confessionem, ut innuerem non esse necesse, ut praecedat ipsam confessionem, qua quis in particulari accusat sua peccata, bene tamen saltem illam confessionem, quae ante absolutionem iterum fit vel unico verbo iterum se accusando de peccatis antea confessis, vel iterum demonstrando se de illis accusare lacrymis, tusione pectoris, instando pro absolutione etc. Hoc modo satis esse, si dolor praecedat confessionem, communis fert opinio. Cand. disp. 24. art. 6. d. 2. Dian. t. 1. tract. 3. resol. 97. Salmant. schol. tr. 24. de poenit. disp. 7. dub. 7. num. 105. Quod autem ita saltem dolor sensibilis fieri debeat per confessionem, atque per hoc confessio debeat habere rationem iudicii reconciliativi, merito inferunt etiam ex necessitate sectandi opiniones tutiores, relictis probabilibus, dum agitur de essentia sacramentorum: * la Croix loc. cit. num. 701. Viv. in proposit. 1. ab Innocent. XI. damnatam, Reiff. loc. cit. num. 60. Contin. Tournel. loc. cit. num. 701. *

Q. II. An ad valorem sacramenti poenitentiae sufficiat dolor, qui quocumque modo illud praecesserit.

R. I. Si dolor ita praecesserit confessionem, ut solummodo habitualiter intelligatur perseverare, utique non est sufficiens ad validitatem sacramenti. Ut autem id bene percipiatur, breviter repetenda quae alias dicta sunt. Tripliciter ergo intelligi potest perseverare dolorem antea praconceptum. Primo actualiter, dum scilicet adhuc actu per-

severat dolor, quem aliquis concepit de suis peccatis, quem dolorem utique sufficere ad sacramentum poenitentiae nemo dubitat. Secundo virtualiter, et hoc primo evenit, quando licet non amplius dolor in se perseveret, perseverat tamen in aliquo suo effectu, sicut intentio audiendi missam perseverat in progressionem ad ecclesiam, quamvis aliquis non amplius cogitet de tali intentione: Item dicitur perseverare virtualiter, quando perseverat in quadam confusa voluntate, quamvis interrupta per somnum, vel alia negotia. Hujus virtualis perseverantiae signum est, quia si quis habuit antea aliquam intentionem circa aliquam materiam, dum post somnum etc. interrogetur de sua voluntate circa illam, statim et absque ulla deliberatione respondet juxta praeconceptam intentionem. Demum dolor intelligitur perseverare solummodo habitualiter, quando licet dolor olim habitus nunquam fuerit retractatus, nihilominus nec in se, nec in aliquo effectu, nec in aliqua confusa voluntate perseverat.

Quod autem hic dolor nullatenus sufficiens sit ad valorem sacramenti probatur, quia poenitens in suscipiendo sacramentum poenitentiae se habet ut agens, apponendo illius materiam proximam per actus doloris, et confessionis, unde agere debet humano modo, eosdemque actus ex deliberata intentione elicere, quod non facit, qui tantummodo per intentionem habitualement operatur, ut alias dixi; de hoc etenim verificatur voluisse quidem agere, non vero velle modo agere. Ac proinde *tr. 16. quaest. unic. cap. 4. quaest. 3.* dixi conficiendum sacramenta non valide conficere, si conficiat ex intentione tantum habituali. Accedit, dolorem habitualement vere nec in se, nec in alia re perseverare, et solummodo de eo verificari non fuisse retractatum; si autem nullatenus perseverat, utique non potest constituere sacramentum tanquam pars essentialis illius.

R. II. Ad valorem sacramenti poenitentiae sufficit, si perseveret dolor virtualis. Ratio est, quia non minus ad conficiendum sacramentum requiritur intentio, quam dolor ad conficiendum sacramentum poenitentiae; unde sicut omnes fatentur sufficientem esse ad conficienda sacramenta intentionem virtualement, esset etenim supra humanam fragilitatem exigere actualement intentionem, ita dicendum est sufficere dolorem virtualement; quod etenim virtualiter existit, intelligitur sufficienter influere, et humano modo concurrere ad id, ad quod ordinatum est.

Ex his facile dignoscitur, an dolor, qui e. g. per aliquos dies praecesserit confessionem, sufficiens sit ad illius valo-

rem. Utique sufficiens dicendus est, si intelligatur virtualiter perseverare; et taliter perseverare intelligeretur, si poenitens persistisset in aliquibus operibus ex vi concepti doloris, et in intentione confitendi susceptis, v. g. in frequentiori oratione, in fuga occasionum, in aliquibus macerationibus etc. nam tunc in his intelligeretur dolor praeconceptus perseverare. Idem dicas, si intra tale tempus praeconceptus dolor interdum venerit in memoriam; ibique in confuso saltem retineatur cum aliqua ratificatione; seu approbatione nam tunc illa approbatio et saltem confusa recogitatio facit, quod voluntas praeconceptum dolorem in se retineat; unde si talis poenitens interrogaretur, an vere doleat de peccatis, statim responderet utique dolere. Si vero e contra poenitens per aliquos dies ante confessionem doluerit de peccatis et interim non amplius de ipso cogitaverit, neque aliqua exercuerit opera, in quibus intelligatur perseverare, jam ipsius dolor in pure habitualement transiit, adeoque insufficientis redditur ad valorem sacramenti. * Videatur AA. cc. *

Q. III. An idem actus doloris deservire possit pluribus confessionibus.

R. Frequenter evenit poenitentes post confessionem iterum accedere ad novam absolutionem obtinendam ratione alicujus peccati in praecedenti confessione obliti; quapropter videndum est, an pro nova absolutione obtinenda sufficiat dolor habitus pro confessione jam facta. Dicendum ergo est, dolorem antea habitum posse deservire novae reconciliationi, sive sacramento, si adhuc actualiter, vel virtualiter perseveret. Ratio est, quia quoties actualiter, vel virtualiter perseveret dolor antea habitus, nil obstat quin per novam confessionem fiat multiplex, induatque rationem novae partis sacramenti; cum etenim habeat rationem materiae proximae sacramenti, quatenus fit sensibilis per confessionem, consequens est, quod si per novam confessionem iterum fiat sensibilis dolor, quem suppono vel actu, vel virtute perseverare, habeat etiam rationem novae partis subsequentis sacramenti. Male autem opponeretur, si diceretur, quod sicut novum dari non potest sacramentum poenitentiae sine nova confessione, ita nec dari potest sine novo dolore. Contra etenim est, quia cum confessio sit actus exterior, statim transit, adeoque, si novum sacramentum faciendum est, nova est confessio repetenda. At dolor cum sit actus interior, potest actu, vel virtute perseverare; unde si iterum fiat sensibilis per novam confessionem, non est quare non possit habere partem subsequentis sacramenti.

Adde quod semper cum praesupponatur antecedentem dolorem perseverare, nova confessio habet rationem verae accusationis ex dolore ortae, et poenitens sistit se tanquam reus coram sacerdote, ut cum Deo reconcilietur, quia odio habet, et dolet de peccatis, quae confitetur; unde non satis percipere est, quomodo ista confessio non habeat veram rationem sacramenti. Haec fundamenta adeo tuta mihi apparent, ut haec sententia nullatenus mihi videatur subjacere censurae illius damnatae opinionis, qua dicebatur in sacramentis conficiendis sequi licere opinionem probabilem, relicta tutiore. Lugo *de poenit. d. 14. sect. 3.* Gabr. a s. Vinc. *de poenit. d. 4. q. 2.* Salmant. *schol. tr. 24. disp. 7. d. 4. n. 116. et 121.* * Hanc sententiam tuentur etiam Viv. *in d. proposit. ab Innoc. XI. damn. num. 26.* Reiff. *loc. cit. n. 62.* la Croix *n. 707.* et alii apud ipsum * (1).

Q. IV. An dolor necessarius pro sacramento poenitentiae debeat ad confessionem ordinari.

R. Certum est dolorem debere aliquo modo ad confessionem ordinari, eo quod pars semper ordinetur ad aliam partem, cum qua simul totum constituit, adeoque et dolor ordinari debet ad confessionem, cum qua integram materiam sacramenti poenitentiae constituit. Aliqui putant sufficere ordinationem in ipso dolore imbitam, cum non sit verus dolor, nisi involvat propositum confitendi: * ita Lugo *disp. 14. n. 37.* qui etiam pro se citat Suar. *disp. 20. sect. 4. n. 29.* * At quoties elicitur dolor sine ulla intentione confitendi? Cum ergo dari possit dolor, absque eo quod dolens voluntatem habeat confitendi, non videtur induere rationem partis sacramenti, si aliquo modo ad ipsum non ordinetur ab eo, qui elicit actum doloris: s. Thom. *in 4. d. 15. q. 3. a. 5.* Bonacc. *d. 5. q. 3. p. 2.* * Cont. Tour. *l. c. n. 708.* Carden. *in d. proposit. damnat.* *

Q. V. An in confessione peccatorum venialium dolor se extendere debeat ad omnia peccata, de quibus aliquis se accusat; et an possit esse dolor de uno peccato, quin simul sit dolor de aliis peccatis ejusdem speciei.

R. I. Jam supra dixi ad confessionem peccatorum venialium necessarium esse verum et explicitum ipsorum dolorem; et cum sola venialia confiteri absque vero dolore sit

(1) Verum in praxi tenendum est oppositum. Etenim renovatione absolutionis novum fit ex parte ministri sacramentum, novum vero sacramentum requirere videtur ex parte poenitentis novam partem pedum formalem, verum etiam materiale ipsum componentem; igitur renovandus est dolor: ita communius tenent DD.

reddere irritum sacramentum, consequens est id fieri non posse sine gravi culpa. Lugo *de poenit. disput. 14. sect. 8. §. 2.* Anton. a Spir. Sancti. *disput. 3. de poenit. sect. 14. concl. 2.* * (1) Conantur contrariam opinionem tueri Natal. Alexand. *de poenit. art. 7. reg. 20.* Juvenin. *de sacram. poenit. q. 4. §. 2.* quia frustrari sacramentum in re levi, non est nisi levis irreverentia. Sed quidquid benigne dicant isti caeteroquin rigidiores theologi, non est recedendum a communi sententia, quam tenent plurimi apud la Croix n. 681. neque enim irreverentia sacramento illata pensanda est ex materiae gravitate, vel levitate, sed ex injuria quae eidem irrogatur, illud nullum voluntarie reddendo ex defectu essentialis materiae. * Difficultas ergo reducitur ad eum, qui non dolet de aliquibus peccatis venialibus, de quibus se accusat, quamvis de aliquibus aliis vere doleat. In hac autem hypothese mihi certum est, quod si aliquis intenderet peccata venialia, de quibus non dolet, constituere materiam sacramenti, graviter peccaret; cum etenim tunc ex sua malitia redderet irrita verba absolutionis, adeoque graviter derogaret dignitati sacramenti et veritati formae, non video quare non graviter peccaret. At, ordinarie loquendo, se accusantem de peccatis venialibus, de quibus cognoscit non dolere, non puto graviter peccare; vel etenim id faciet ex inadvertentia, vel non habebit intentionem reddendi illa materiam sacramenti; sed sicut posset illa post confessionem ob alios fines manifestare confessario v. g. ob sui humiliationem, confusionem, et ut plenior de ipso habeat notitiam, ita facere potest tempore confessionis. Hac ratione in eadem confessione manifestari solent habitus pravi, perversae inclinationes, tentationes, propensiones etc. de quibus nequit esse dolor. Quamvis autem haec doctrina extendi posset etiam ad peccata mortalia jam rite confessa, cum non sint materia necessaria confessionis; nihilominus in praxi periculosa est. Ratio autem est, quia quamvis poenitens complacentiam haberet de peccatis venialibus, de quibus non dolet, adhuc potest habere verum dolorem circa alia, quae intelligit facere materiam sacramenti. Verum complacentia peccati mortalis etiam jam confessi irritum undequaque redderet sacramentum, et difficile est cogitare, et loqui de peccato mortali sine dolore et retractatione, quin saepe non subintroducatur complacentia, vel grave periculum complacentiae.

(1) Requiritur itaque ut poenitens saltem de uno ex venialibus, serio doleat, ac firmiter proponat se illud non amplius perpetrare; quia posito quod debeat fieri sacramentum, supradicta requiruntur necessario ad ejusdem valorem, aliter fieret sacrilegium.

Quibusdam placuit, quod si quis in confessione narret aliqua peccata venialia vel mortalia jam confessa, absque eo quod intendat ea facere materiam absolutionis, debeat id manifestare confessario, ne quoad ea intendat absolutionem impertiri. Nihilominus, quamvis haec praxis sit commendanda, alii putant non esse necessariam; nam dum fit confessio de solis venialibus, bene sciunt confessarii a viris timoratis quaedam accusari ad sui humiliationem, et non dari quoad omnia sufficientem dolorem; adeoque absolutionem dirigunt ad sola peccata venialia, de quibus poenitens vere dolet. *Lugo disp. 14. de poenit. n. 126. Palau tr. 3. d. un. p. 7. n. 14.*

R. II. Si in aliquo peccato veniali culpa individualis sit major, et ratione talis culpae majoris quis doleat, bene potest dari dolor de tali culpa absque eo quod se extendat ad alia peccata ejusdem speciei. Exemplum sit in eo, qui levissime irridendo multoties proximum, plura valde levia peccata venialia commiserit, semel autem irridendo proximum pervenerit ad gravitatem peccati mortalis, certe si iste doleat de tali irrisione ob suam specialem gravitatem, ipsius dolor non comprehendet leviores irrisiones. *Lugo cit. n. 141.* Caeterum si doleat ex motivo generali comprehendente omnes irrisiones, quia e. g. sunt offensa Dei, vel quia omnes laedunt justitiam, talis dolor ad omnes se extendit. Ubi advertendum, quod cum quis se accusat de pluribus peccatis venialibus, de quibus tamen ex motivo ad omnia se extendente vere dolet, ab omnibus remanet absolutus, quamvis nec ipse, nec confessarius ipsorum numerum scient. Ratio est, quia non est necesse ipsorum determinatum numerum accusare, et satis est, si poenitens de eis vere doleat, et confessarius velit omnia absolvere, habendo confusam cognitionem numeri peccatorum ex circumstantia poenitentis etc.

Q. VI. Quomodo dari possit propositum peccata venialia praecavendi.

R. Jam ex dictis supra *cap. 1.* non potest dari valida confessio etiam de solis peccatis venialibus, si non detur propositum ea in posterum vitandi. Hinc autem consurgit, difficultas, quomodo dari possit hujusmodi propositum, cum certum sit, et constet ex definitione Tridentini *sess. 6. can. 23.* non posse hominem communibus gratiae auxiliis omnia peccata venialia vitare. Dicendum est ergo, quod licet vires non habeamus ad omnia peccata venialia collective sumpta vitanda, bene tamen habemus vires ad quodcumque particulare veniale peccatum vitandum; et lex non est de vitandis omnibus venialibus collective, sed solum praecipitur, ut quodcumque particulare peccatum veniale vitemus. Cum igitur

nullum particulare veniale peccatum detur, quod vitare non possimus, bene dari potest propositum de vitandis illis particularibus venialibus peccatis, quorum aliquis hic et nunc se accusat. Non nego tamen cum hoc proposito bene posse stare, quod quis existimet in ea iterum faciliter relapsurum ob nostram fragilitatem, et tam frequentes occasiones iterum in ea labendi, sicut etiam quia nonnisi personis valde piis solent horrorem ingerere. Ita etiam, ut dixi capite primo, cum vero proposito vitandi mortalia potest stare timor reincidentiae, maxime in homine ex pravis habitibus valde ad aliquod genus peccati propenso. * Videantur *Contin. Tourn. l. c. a n. 712. ad 717. Reiff. l. c. n. 54. cum seq. addit. la Croix n. 908. Lug. disp. 14. n. 129. et seq.* et erui etiam posse videtur haec doctrina ex d. Th. p. 3. q. 87. art. 1. ad 1. *

Q. VII. An dum aliquis doluit, et propositum concepit de peccatis vitandis, si iterum incidit in aliquod peccatum, debeat ante absolutionem novum actum doloris et propositi elicere.

R. I. Certum est peccantem mortaliter, postquam doluit de commissis peccatis, debere de hoc peccato novum concipere dolorem; nam novum peccatum posuit obicem valori et fructui sacramenti. At ego puto omnino dicendum novum concipere debere dolorem et propositum etiam de peccatis gravibus, de quibus antea doluerat; cum credam per novum mortale peccatum, quamvis non tam grave fuisset quam praecedens, omnino destroi etiam praehabitu dolorem de gravioribus peccatis. Ponamus exemplum in eo, qui antea doluit de commissio adulterio, et postea incidit in levius peccatum, scilicet in fornicationem. Quamvis igitur iste doluerit de adulterio ob specialem sui deformitatem, certum est, quod si doluit in ordine ad confessionem, voluit suo dolore reconciliari cum Deo; cum proinde ex novo peccato mortali hoc motivum excluserit, et ostenderit de Dei amicitia non curare, consequens est destruxisse priorem dolorem, saltem ut relatum ad confessionem. Quod si doluerat de adulterio ob motivum perfectae contritionis, quatenus nempe Deum super omnia diligibilem offenderat, multo magis constat destroi hujusmodi dolorem per novum grave peccatum; nam contritio essentialiter importat conversionem in Deum ultimum finem ex charitate dilectum, quam conversionem certum est destroi per quodcumque peccatum mortale, cum dicat essentialiter aversionem a Deo. Demum non est semper verum committentem leviora a gravioribus esse alienum, ut infra explicabo; unde neque ex hoc capite

convincitur perseverare dolorem quoad peccata graviora in eo, qui postquam de iis doluit, leviora commisit. Remanet ergo, quod dum quis doluit de peccatis mortalibus, ut ea confiteretur, si in novum quodcumque peccatum mortale labatur, debeat novum dolorem de omnibus concipere, si velit rite confiteri. * Videatur *Aug. a n. 143.* *

R. II. Si quis doluerit de peccatis mortalibus, et venialibus ex motivo omnibus communi, quia e. g. sunt offensa Dei, si postea incidat in culpam venialem, non tenetur de novo dolere de peccatis mortalibus. Ratio est, quia nisi poenitens omnino desipiat, quamvis ex eodem motivo offensae Dei simul doleat de peccatis gravibus et levibus; nihilominus multo magis appetitative saltem dolebit de peccato gravi, cum sit offensa Dei infinita, quam de peccato levi, cum illud offendat secundum quid; sicut et firmitus propositum habebit vitandi mortalia, quam venialia, cum ob tantas in haec prolabendi occasiones, et quia horrorem tam minorem ingerunt, valde difficilius sit ista evitare. Cum igitur dolor se extendens ex eodem motivo ad mortalia et venialia, multo major, saltem appetitative, sit de mortalibus, quam de venialibus, propter veluti infinitam eorum distantiam, consequens est non destrui per supervenientem culpam venialem adeoque sufficere praehabitu[m] dolorem sacramenti.

R. III. Si quis postquam doluit de pluribus peccatis venialibus, quae sola commiserit, ex motivo omnibus communi, quia e. g. sunt Dei offensa, incidat in novum peccatum veniale quamvis levius prioribus, debet renovare dolorem etiam aliorum peccatorum. Ratio est, quia licet ob infinitam distantiam, et excessum in ratione offensae et malitiae impossibile videatur non magis odio habere peccatum mortale, quam veniale, nihilominus non stat in praxi semper peccata graviora venialia magis odio haberi, quam leviora; cum saepe videamus ex diversis inclinationibus hominum magis vitari leviora, quam graviora. Ita aliquando videmus homines magis abhorrere a mendaciis officiosis quam a levibus furtis, quamvis ista intra speciem peccati venialis sint graviora. Ita etiam videmus alios esse scrupulosiores in vitando quocumque levi peccato in jejunando, non vero cavere a levibus detractionibus etc. Cum igitur multoties dolor de peccatis venialibus gravioribus non sit major dolore leviorum peccatorum venialium, male inferitur, eo quod per novam culpam levio[re]m venialem cessaverit dolor de similibus peccatis, non cessasse etiam de venialibus gravioribus, quorum quis doluit ex eodem motivo, ac de levioribus. Ac-

cedit, quod licet inter peccata venialia alia sint graviora, alia leviora, nihilominus cum non detur inter ea maxima distantia, atque omnia conveniant in hoc, quod sint offensa Dei secundum quid, difficile est per novum peccatum veniale cessare dolorem et propositum quoad aliqua et non quoad omnia, dum poenitens sub eodem motivo de omnibus doluit. Id ergo solum intervenire posset, dum aliquis de diversis peccatis venialibus ex specialibus eorum motivis doluisset: et ita qui de commissis levibus detractionibus doleret ob offensam proximo illatam, non intelligeretur cessare ab hoc dolore, quia postea mentiretur; nam eo quod quis voluerit violasse veracitatem, non proinde intelligeretur non posse habere displicentiam de offensa proximo illata; cum etenim haec sint disparata, unum aliud non excludit.

Regulae in praxi observandae

I. Verum est ad valorem confessionis sufficere dolorem, qui praecedat confessionem saltem in communi repetitam ante absolutionem, at confessarius debet omnino remove-
re suum poenitentem ab ita agendo, si non sciat post factam confessionem tempus sibi concedendum a confessario, ut doleat, sicut par est, de suis peccatis. Semper mihi displicuit contraria praxis; nam si quis velit concipere dolorem post confessionem, iterum in communi peccata repetendo ante absolutionem, periculo se exponit non ex animo dolendi. Ratio est, tum quia valde distrahetur ab iis, quae vel reprehendendo, vel suadendo illi dicet confessarius: tum quia intellectus recogitabit an omnia peccata narraverit; tum demum quia, praecipue loquendo de eo qui habet gravia peccata, videtur non sine temeritate credere sibi eo brevi tempore dandum a Deo auxilium ad vere dolendum, absque eo quod antea se disposuerit illud a Deo petendo etc. Secus esset, si sciret post peractam confessionem impertiendum sibi a confessario tempus sufficiens, ut se Deo commendat, et concipiat dolorem.

* Quam damnat Auctor noster praxim, ob easdem rationes rejiciunt supracitati DD. et in hoc convenire videntur communiter etiam contrariae sententiae assertores. Verum etsi velimus admittere in praxi suadendum poenitenti, quod post dolorem elicitem in generali, se accuset de omnibus peccatis jam declaratis, dicens iterum me accuso de omnibus culpis confessis; tunc enim adest confessio, ut requiritur dolore informata, et in tuto ponitur res tanti momenti. Ita supradicti AA. Verum cum opposita sententia

nitatur magna probabilitate tum extrinseca tum intrinseca, id efficere potest, ut confessarius ratas habere possit confessiones antea bona fide factas. *

II. Dum poenitens non renovaverit dolorem paulo ante confessionem, sed vult confiteri sua peccata ratione doloris die praecedente habiti, credo ex hoc capite bene posse in eo supponi perseverantiam doloris saltem virtualis, adeoque nil obesse valori sacramenti. At confessarius cautus esse debet, ne ex alio capite fiat sacramentum nullum, dum poenitens non habeat nisi sola peccata venialia; nam ordinarie loquendo, difficile est ut post dolorem die praecedenti habitum nova venialia non commiserit, quibus praehabitus dolor non fuerit retractatus. Bene ergo faciet, si poenitentem semper iterum excitet ad novum dolorem.

* Supradictam regulam praestare juvabit praesertim cum scrupulosis, qui multoties anxie secum inquirunt, an hoc vel illud peccatum omiserint, vel rite patefecerint, et interim de doloris actu parum solliciti sunt. Caeterum modici, aut nullius haec essent usus ac utilitatis afferrent, si poenitentes serio confessionem meditantes, et peccatorum remissionem optantes totum id quod ad verum dolorem requiritur, multis et ferventibus a Deo precibus obtinere conarentur, et mentem ad alia non diverterent; sed quia in materia caeteroquin tam ardua negligentiores, quam par est, se ostendunt, ideo diligentis confessarii partes sunt ea adnotare, ut possit tuto in praxi se gerere, quod praestabit, curans ut denuo poenitens dolorem renovet. *

III. Quamvis optimum sit, ut iterum doleat poenitens, qui post confessionem peractam iterum accedit ratione alicujus peccati obliti ad absolutionem obtinendam, nihilominus bene poterit confessarius illum absolvere etiam ratione praehabiti doloris, quem difficile est saltem virtualiter non perseverare. Quantum confessarius bene agat vitando opiniones nimis laxas, tantum longe abesse debet a tot opinionibus, quae nimium rigorem praeseferunt, et poenitentes velut exterritos arcent a sacramentis. * Et hic advertendum an poenitens diligenti adhibita ante primam confessionem suorum peccatorum praemeditatione, et collectione praecedente, elicuerit dolorem ex motivo generali omnia sua peccata amplectente, ut fieri solet et debet, et tunc praecedenti doctrina uti potest confessarius, si dolor virtualiter perseveret, neque retractatus dici possit, quam doctrinam multi alioquin docti et prudentes amplectuntur. Si vero ob particulare aliquod motivum doluerit, non se extendens

44 TRACT. XIX. DE SACRAM. POENITENTIAE
ad omnia, tunc certe renovandus erit dolor, ne nullitatis pe-
riculo exponatur sacramentum, si peccatum oblitum compre-
hensum reputari non possit sub eo motivo. *

Q U A E S T I O III.

DE CONFESIONE SACRAMENTALI

C A P U T I.

*De confessionis essentia; et quandonam
cadat sub praecepto*

Q. I. Quid sit confessio; et quales ejus effectus.

R. Confessio ita potest definiri: *Sacramentalis accusatio peccatorum ad eorumdem remissionem obtinendam.* Quoad ejusdem effectus vide quae dixi *quaest. 1. cap. 2.* ubi egi de poenitentia, quatenus est sacramentum. * Dicitur accusatio, unde non sufficit declaratio, vel historica narratio, et multo minus excusatio peccatorum; propterea monet catechismus concil. Trident. *p. 2. num. 51. peccata ita commemoranda non sunt nec omnino ita enarranda, quasi scelera nostra ostentemus, ut ii faciunt qui laetantur cum male fecerint, rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi causa exponamus: verum accusatorio animo ita sunt enumeranda, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus.* In hoc deficere solent rudiores, et praesertim feminae quae nesciunt peccata confiteri, nisi pene innumeras afferant illorum excusationes, modo in filios, modo in viros, servos, domesticos, modo in naturalem habitudinem transferentes. *

Q. II. An confessio sacramentalis cadat sub praecepto ecclesiastico.

R. Jam supra *cap. 2. quaest. 1.* innui sacramentalem confessionem cadere sub divino praecepto. Et quidem merito dicitur, quod si eam non praecepisset Christus, neque praecipere potuisset ecclesia; tum quia, secluso illius praecepto, Christus voluisset tantum cadere sub consilio, unde sicut nunquam ecclesia suo praecepto obligavit ad ea, quae ex Christi institutione cadunt tantum sub consilio, quia non valet alterare gubernationem, quam Christus posuit in ecclesia, ita dicendum esset de sacramentali confessione; tum quia potestas, quam Christus tradidit ecclesiae, cum respiciat regimen communitalis fidelium, non poterat se extendere ad praecipendum aliquid, quod quampluribus esset difficilimum: et certe respectu plurium ita se habet confessio non

solum ob molestiam recogitandi speciem, numerum et circumstantias peccatorum, sed multo magis, quia necesse est etiam graviora delicta homini patefacere. Accedit quod ecclesia rem adeo difficilem sine necessitate non imperasset, si de confessione non extaret divinum praeceptum; nam tunc, ut dixi, de se fuisset tantum sub consilio, et aliunde ad justificationem assequendam satis fuisset recursus ad contritionem. *Can. in relat. de poenit. p. 5. Lugo d. 15. de poenit. sect. 6. n. 91. Anton. a Sp. Sanct. hic disp. 4. sect. 4. ** Posset hic inquiri, quando et quos urgeat divinum confessionis praeceptum, de quo vide quae dicta sunt superius *quaest. 1. cap. 2. quaer. 3.* ubi actum est de necessitate poenitentiae; ea enim omnia aptari possunt pro confessione, et de ea revera tradit *Contin. Tourn. cap. 5. a num. 200. Reiff. tr. 10. dist. 3. a num. 9. **

Supposito ergo divino praecepto de confessione sacramentali facienda, concilium Lateranense sub Innoc. III. *c. 21.* ut habetur *c. Omnis utriusque sexus de poenit. et remiss.* obligat omnes fideles, qui ad annos discretionis pervenerint, ut saltem semel in anno propria peccata confiteantur. De hoc praecepto loquens Tridentinum *sess. 14. c. 5.* ita habet: *Neque enim per Lateranense concilium ecclesia statuit, ut Christi fideles confiteantur, sed ut praeceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus et singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur.* Supposito igitur praecepto divino de obligatione confitendi, ecclesia superaddidit praeceptum humanum quoad tempus illud adimplendi. Neque hoc praeceptum desineret esse humanum; etsi supponatur etiam praeceptum divinum obligare non solum in periculo mortis, sed etiam ne confessio ultra annum differatur, qua de re vide quae dixi de praecepto suscipiendae eucharistiae in tractatu superiori *q. 1. c. 6. q. 2. etc.* Praeceptum igitur non dicitur humanum, vel divinum praecise ratione materiae, cum ea possit sub utroque cadere praecepto, sed dicitur divinum, si immediate sit a Deo, et humanum si immediate ab homine; unde cum praeceptum de annua confessione editum in concilio Lateranensi fuerit immediate ab homine, ab ipso nempe Concilio, dici debet absolute et simpliciter humanum.

Q. III. Quos comprehendat praeceptum ecclesiasticum de annua confessione.

R. Comprehendit omnes baptizatos, qui pervenerunt ad usum rationis, illumque adhuc retinent, ac habent conscientiam peccati gravis. Primo ergo praeceptum confessionis

obligat solos baptizatos; nam materia hujus sacramenti sunt peccata post baptismum commissa. Quod vero etiam comprehendat haereticos, patet ex dictis *tr. 3. q. 3. c. 1. q. 2.* Quod praefatum praeceptum obliget omnes, qui pervenerunt ad usum rationis, constat unicuique legenti citatum decretum concilii Lateranensis. * Ex his inferri potest, non satis bene negare Sa *v. Confessio*, pueros ante pubertatem, et Diana eos ante septennium non teneri praecepto confessionis; cum enim concilia Lateranense et Tridentinum legem suam non referant ad aetatem, sed ad annos discretionis, hoc est ad tempus illud, quo bonum a malo discerni potest, constat, quod si puer, malitia aetatem superante, peccatum lethale admiserit, quod saepe fieri etiam ante septennium posse testantur Sylv. *suppl. q. 6. a. 3. q. 3.* Reiff. *tr. 10. d. 3. n. 23.* Cont. Tourn. *l. c. n. 246.* confiteri teneatur. Ceterum poena a concilio Lateranensi inflictam non videtur extendi ad pueros duodecim aetatis annum non egressos: *c. Referente de delict. puer.* *. Item clarum est non dari talem obligationem, si usus rationis vel amentia, vel senectute fuerit deperditus. Quod vero non obliget, nisi habentes conscientiam peccati mortalis, exinde probatur, quia ecclesia determinavit tempus, quo facienda esset confessio a Christo Domino instituta; Christus vero non voluit eam cadere sub praecepto, nisi quantum ad confessionem mortalium, quamquam recte et utiliter, ut ait Tridentinum *sess. 14. c. 5.* accusentur in confessione etiam peccata venialia. Candid. *disq. 24. a. 5. dub. 1.* Lugo *d. 15. n. 132.* et communiter; bene tamen faciet non habens conscientiam peccati mortalis, si se praesentet confessario, ipsique manifestet confessionis non indigere: *d. Tb. in 4. d. 17. q. 3. a. 1. q. 1.* et melius, si eadem peccata venialia cum vero dolore confiteatur, eo maxime quia forte falso sibi blanditur, putans non nisi venialia commisisse: * *Vix invenietur*, ait Suar. *d. 36. sect. 2. n. 9. qui toto anno a mortali abstineat, saltem dubio, nisi saepius confiteatur* *:

Sed quid agendum, si dubium sit de usu rationis? Ego censeo quod si instet articulus mortis, vel quod si praedicti se accusent de materia gravi, aut prudenter timeri possit incidisse in gravem culpam, semper absolvendi sint sub conditione, vel instet praeceptum confessionis, vel non. Ideo dico absolvendos, ne in discrimen versetur ipsorum aeterna salus, adeoque non puto Christum voluisse arrendos ab hoc sacramento. Ex alia parte absolvendi sunt sub

conditione, ut consulatur reverentiae sacramenti, si forte non babeant sufficientem usum rationis. *Laym. l. 5. tr. 6. c. 5. n. 7. Dian. t. 1. tr. 4. resol. 21. Lugo disput. 15. n. 160. et. d. 17. n. 22.*

Q. IV. Qua anni parte obliget praeceptum confessionis; et an dari possit obligatio plusquam semel confitendi ex vi ecclesiastici praecepti.

R. I. Communiter docent theologi et canonistae, quod sicut obligatio communicandi a concilio Lateranensi alligata fuit tempori paschali, ita satisfiat obligationi confitendi, si semel fiat intra decursum anni; nam obligat fideles omnia sua peccata *semel saltem in anno* confiteri. Cum nihilominus fideles adimplere debeant tempore paschali praeceptum communionis, hinc invaluit mos etiam eo tempore praeceptum confessionis adimplendi; (1) quem morem laudat Tridentinum *sess. 14. c. 3.* Porro, juxta communiorum sententiam omnino sequendam, annus, in quo satisfaciendum est praecepto confessionis, computandus est ab una quadragesima ad aliam, vel ab uno paschate ad alterum; nam quoad hoc praeceptum ita computatur annus communium et populorum consuetudine. *Trull. in decal. l. 3. c. 4. dub. 2. n. 6. Anton. a Sp. S. d. 4. sect. 5. n. 239. Suar. d. 35. sect. 2. Lugo d. 11. sect. 3. 4. 6. 7.**

Quamvis ex dictis satisfiat praecepto confessionis, per hoc, quod quis in qualibet anni parte confiteatur, nihilominus haec doctrina aliquas patitur limitationes. Prima, quae fere communis est inter theologos, est quod tenetur anticipare confessionem, qui habens conscientiam gravis culpa, praevidet in posterum non habiturum copiam confessarii. Id communiter probatur, quia cum jam incoeperit praecepti obligatio, adeoque vere liget et urgeat, consequens est esse adimplendam, si praevideatur superventurum impedimentum illius adimplenti. Hinc, quamvis magis communiter doceant theologi praevidentem in anno sequenti non habiturum copiam confessarii, non teneri hoc anno anticipare confessionem anni futuri; quia nondum illius obligatio incoepit, ut videre est apud Leandrum hic *disp. 3. par. 46.* e contra asserunt, quod qui praevidet circa meridiem habiturum im-

(5) Sub poena interdicti a Concil. Later. statuta contra omittentem annuam confessionem, vel paschalem communionem, quae poena est solum ferendae sententiae, ut verba indicant, Quare ad illam incurrendam requiritur Ordinarii auctoritas, cum Parochi jurisdictione careant in foro exterioro.

pedimentum pro missa audienda, debet antea satisfacere huic obligationi; cum jam a summo mane urgeat praeceptum missam audiendi. *Candid. disquis. 24. art. 28 d. 33.* aliique apud *Dian. t. 1. tr. 3. resol. 65.* Efficaciter etiam id videtur probari, si consideretur non potuisse esse mentem ecclesiae anouam confessionem praecipientis, ut non anticiparetur ab iis, qui postea non habebunt copiam confessarii. Si etenim noluit ultra annum differri, quia major dilatio non poterat esse sine ingenti animarum praedjudicio, multo magis ejus mens erat, ut anticiparetur ab iis, qui in posterum non habituri essent copiam confessarii; isti etenim necessario confessionem ultra annum distulissent. Ex praejactis fundamentis convincitur etiam habentem reservata teneri anticipare confessionem, si praevideat in posterum non habiturum confessarium, a quo a similibus peccatis absolvatur.

Secunda limitatio est, quod debet anticipare confessionem, qui praevidet se exiturum in articulo mortis, et tunc non habiturum copiam confessarii. Haec autem obligatio non oritur ex vi praecepti ecclesiastici, sed ex vi praecepti divini. Hoc igitur praeceptum omnes obligat, ut confiteantur mortalia ante mortem; adeoque non restringitur ad tempus, quo praecise urgeat periculum mortis, sed comprehendit omne tempus, et vult fideles ante mortem peccata gravia confiteri. Supposito ergo aliquem praevidere sibi superventurum articulum mortis, et non habiturum tunc copiam confessarii, tenebitur ex divino praecepto confessionem anticipare. *Anton. a Sp. S. hic disp. 4. sect. 2. num. 214.* Aliqui addunt tertiam limitationem, dicendo debere anticipare confessionem illum, qui, si expectet ad finem anni, plurium culparum non recordabitur. At haec opinio aliis nimis videtur rigorosa; nam tunc peccatores labilis memoriae non haberent obligationem semel in anno confitendi, sed pluries et pluries. Immo communiter esset obligatio pluries in anno confitendi; nam respectu cujuscumque, si differat per annum confessionem, periculum erit alicujus gravis culpae obliviscendi. Dicendum ergo est praeceptum confessionis solummodo obligare, ut unusquisque intra annum faciat sufficiens examen pro qualitate suae conditionis, et pro statu suae conscientiae, ac deinde manifestet peccata, quorum fuit recordatus. * *Navarr. Vict. Sot. Sylv. et alii quamplures apud Contin. Tour. n. 207.* *

R. II. Mihi valde probabile est, quod si quis incidat in novum peccatum mortale, postquam intra annum confessus est peccata mortalia, ex vi praecepti ecclesiastici teneatur iterum confiteri. Ratio mihi est, quia concilium Lateranense

in cap. Omnis utriusque sexus praecipiendo confessionem semel in anno faciendam, vult quolibet fidelem *omnia sua peccata semel in anno fideliter confiteri*: mens ergo concilii est, ita semel in anno fideles peccata confiteri, ut omnium eo anno commissorum obtineant absolutionem. Dum igitur intra annum aliquis in novam grave incidat peccatum, iterum tenetur ad confessionem, etsi semel alia gravia peccata fuerit confessus. Accedit quod cum voluerit ecclesia praecipto annuae confessionis impedire, ne diu perseverarent fideles in peccato mortali, ejus pariter mens erit, ne eximantur a nova confessione, si iterum in gravem culpam labantur. Ratio est, quia si per confessionem semel factam peccati mortalis plene quis satisfaceret praecipto annuae confessionis, sequeretur quod si quis talem confessionem fecerit post pascha, non amplius teneretur eo anno confiteri in quodcumque mortale labatur; aliunde autem posset confessionem sequentis anni usque ad ipsius finem differre, adeoque fieret, ut contra intentionem ecclesiae, per duos annos perseveraret in statu peccati mortalis. Suar. *de poenit. disp.* 36. *sect.* 3. *n.* 9. Henriq. *l.* 4. *c.* 4. *n.* 2. *et* 6. Candid. *disq.* 24. *arg.* 28. *d.* 33. Dices ex praedictis sequi teneri etiam ad novam confessionem, qui post eam rite peractam recordatur se oblitum fuisse alicujus peccati mortalis: nam de hoc pariter verificatur non omnia sua peccata confessum, adeoque ex praefata ratione debere novam confessionem instituere; quam tamen obligationem ex hoc capite censent DD. non facile adstruendam. Sed contra est, quia qui recordatur post confessionem rite factam alicujus peccati mortalis obliti, ex una parte assequutus fuit gratiam justificationis, et ex alia illud peccatum in confuso saltem confessus fuit, quateus habuit intentionem omnia peccata mortalia confitendi, et dolorem concepit ex motivo universalis; adeoque bene dici potest non esse intentionem ecclesiae ad novam confessionem illum obligandi. E contra vero cum qui commisit novum peccatum mortale post confessionem intra annum peractam, exciderit a gratia, quam vult ecclesia singulis annis in fidelibus reparare, et nullatenus verificetur omnia sua peccata illo anno commissam confessum esse, optime dici potest ex intentione ecclesiae subjacere obligationi novae confessionis.

Alter casus, quo adest obligatio iterum confitendi, est, dum quis sola venialia confessus est, et ex aliqua rationabili causa omisit peccatum mortale. Ratio est, quia sola confessione venialium non satisfit praecipto ecclesiae, cujus materia est solummodo confessio peccati mortalis. Nec refert in su-

pradicto casu illud peccatum mortale fuisse indirecte absolutum; nam praeceptum ecclesiae urget quousque aliquo modo poenitens non confessus fuerit peccata gravia, quae sunt materia talis praecepti, in praedicto autem casu supponitur solummodo confessionem fuisse de peccatis venialibus. * Reiff. *l. c. n. 18.* * Observare hinc est, quod multi apud Dian. *tom. 1. tract. 3. resol. 62.* dicunt in tali casu talem confessionem esse necessariam; cum praeceptum ecclesiae sit, ut habens peccata mortalia reconcilietur Deo eo modo quo potest. Excusari e contra potest a nova confessione, qui dum confessus fuerit alia gravia peccata, aliquid ex justa causa tacuit, ut facile potest accidere in moribundo; vel si confessus sit mortale dubium, et postea cognoscat certo fuisse mortale. Hi excusari possunt a nova confessione, si iterum grave peccatum non committant; quia ex una parte constituti sunt in statu gratiae, quod praecipue videtur intendere ecclesia, et ex alia confessio fuit de materia, quam praecipit ecclesia; quae scilicet materia sunt non solum peccata mortalia certa, sed etiam dubia. Lugo *de poenit. disp. 15. n. 170.*

Q. V. An qui confessionem distulit ultra annum, teneatur illo transacto statim confiteri; et an si confiteatur, ea confessione satisfacere possit etiam obligationi novi anni, in quo eam facit.

R. I. Mihi certum est, quod qui omisit integro anno confessionem, tenetur eo elapso statim confiteri. Ratio est, quia cum ecclesia noluerit confessionem ultra annum differri, ne fideles in gravi culpa perseverando in nova semper peccata prolaberentur cum periculo obdurationis in tali statu, signum est non designasse annum ad terminandam obligationem, sed ne ultra differretur; omnis enim dilatio semper adversatur fini ipsius ecclesiae. Sicut igitur, dum assignatum est tempus solutioni, eo elapso urget tempus solvendi, quia non assignatur tempus ad finiendam, sed ad non differendam solutionem, ita dicendum in casu nostro. Neque hic urget paritas de eo, qui die festo omittit missam, vel aliqua die horas canonicas: Hic elapso tempore, quo talibus praeceptis erat satisfaciendum, non tenetur postea satisfacere; quia sensus est omnium fidelium ecclesiam ultra tale tempus non obligare ad satisfaciendum talibus praeceptis. At si consideretur finis, quem habuit ecclesia in praecipiendo annuam confessionem, omnino dicendum est velle etiam elapso anno suum praeceptum urgere. Leand. *hic disp. 3. q. 41.* apud quem alii quamplures.

R. II. Per confessionem factam initio anni subsequentis, quae fieri debebat anno praecedenti, non potest simul satisfieri obligationi anni praecedentis et subsequentis. Quamvis ergo verum sit multoties eodem actu satisfieri posse duplici praecepto, hoc tamen falsum est, dum intentio legislatoris est, ut unicuique praecepto correspondeat sua peculiaris satisfactio. Cum igitur ecclesia voluerit singulis annis correspondere unicam saltem sacramentalem confessionem, hinc est quod cum confessio quae facienda erat anno praecedente, si fiat initio subsequentis, ex intentione ecclesiae deserviat ex dictis ad satisfaciendum confessioni anno praecedenti omisae, consequens est ecclesiam velle pro novo anno novam fieri confessionem. Ad eum modum, quo si singulis annis solvendus sit nummus aureus, eo quod solvatur initio sequentis, qui solvendus erat anno praecedenti, non cessat obligatio solvendi eodem anno alium aureum. Accedit quod si novo anno post confessionem iterum peccet mortaliter, ex dictis quaesito superiori nova instituenda est confessio: si vero peccet solum venialiter, ex alio capite cessat obligatio confessionis: * ita sentit Continuat. Tournel. *de eccl. praec. cap. 4. quaest. 6.* *

* Inter duas sententias, quarum altera habet pro fundamento, quod eodem actu potest duplici praecepto satisfieri, ut patet in praecepto jejunii vigiliae in aliquam quatuor temporum feriam incidentis; alteram, quam tradit Auctor, distinguunt Palaeus *tr. 23. p. 20. §. 2. n. 15.* Viva *q. 4. a. 3. n. 5.* Salmant. *c. 7. n. 44.* et docent, quod si poenitens in illa confessione aperiat peccata mortalia tam antecedentis, quam praesentis anni, tunc bene satisfaciatur utriusque anni obligationi; illa enim confessione finem adimplet, nempe ut se Deo reconciliet. Et ad paritatem de nummo annuo solvendo responderi potest quod unius nummi solutio non potest duorum solutioni aequivalere, bene autem una confessio omnia peccata delere. Et ob hanc rationem affirmativam sententiam tuetur Continuat. Tourn. *loc. cit. quaest. 8.* Hae autem quaestiones inutiles forent, si fideles vitae christianae muneribus sedulo fungi satagerent *.

Q. VI. Qualis debeat esse confessio, ut per eam satisfiat praecepto ecclesiae.

R. Quidam putabant per confessionem voluntarie nullam satisfieri praecepto ecclesiae, sed hanc opinionem proscripsit Alexander VII. damnando propositionem 14. Et ratio est, quia ecclesia praecipit veram sacramentalem confessionem a Christo Domino institutam; unde vel confessio sit

nulla, eo quod non manifestentur aliqua peccata, vel ex defectu doloris et propositi, non satisfit praecepto ecclesiae: cum non detur vera sacramentalis confessio. Fundamento autem illorum, qui asserebant per confessionem nullam satisfieri praecepto ecclesiae, quoties nulla esset ex defectu actus interni, quia tales actus cadere non possunt sub praecepto ecclesiae: huic, inquam, fundamento saepe satisfactum est; valet etenim ecclesia praecipere indirecte actus internos, quoties necessarii sunt ad valorem actus externi, quem praecipit, ut dictum est *tr. 3. q. 1. c. 5. q. 2.*

Remanet solum difficultas, an ex suppositione quod dari possit confessio valida, sed informis, h. e. non inducens justificationem, per huiusmodi confessionem ecclesiae praecepto satisfiat. Pro quo supponendum est, maxime ex duplici capite quamplures sustinere dari posse confessionem validam, sed informem. Primo quando dolor, licet sit supernaturalis, est tamen inefficax, non excludens scilicet voluntatem peccandi, quamvis id non advertat qui confitetur. Et quidem dari potest verus dolor de aliquo malo, quamvis non semper afferat voluntatem illud vitandi; ut constat in eo, cui valde displicet aliquod peccatum, maxime si infamiam afferat, et tamen ex pravo habitu, vel alia causa non habet veram voluntatem illud deserendi. Eo modo discurrunt de dolore confessionis, qui vere dari potest in aliquo, eo quod consideret suis peccatis offendere Deum, qui tamen non pertingat ad excludendam voluntatem peccandi, quamvis id non advertat qui confitetur. Ex hoc autem inferunt posse dari confessionem utique validam; quia datur confessio peccatorum, et verus dolor supernaturalis, at informem; quia cum non pertingat ad excludendam omnimode voluntatem peccandi, non potest gratiam causare. Alter casus, in quo dicunt dari confessionem validam, sed informem, est, quando quis doleret de aliquo peccato ex ipsius particulari motivo, ut dum quis doleret de adulterio, quatenus contra Dei praeceptum turpiter laedit iustitiam, quapropter talis dolor non se extenderet ad aliud peccatum, cuius poenitens oblitus est e. g. ad perjurium. Et in hac hypothesisi volunt validam esse confessionem, quia adest confessio peccati, quod memoriae occurrit, et ipsius dolor; at esse informem, quia peccatum oblitum, cuius poenitens non doluit, excludit gratiam. Quidam etiam putant dari posse confessionem validam, sed informem, dum quis aliquam fecit diligentiam in examine peccatorum, sed nihilominus multorum obliviscitur, eo quod ex ignorantia vincibili, sed

non crassa omisit debitum examen. Verum in hoc casu vel sacramentum erit omnino nullum, vel erit omnino validum et inducens justificationem. Erit omnino nullum, si quis doluit de peccatis ante tale culpabile examen; nam graviter peccando in examinanda sua conscientia, omnino retractavit praehabitu[m] dolorem. Si vero doluit post tale examen, non advertendo ad obligationem supplendi negligentiam in examine commissam, talis dolor, si sit ex motivo universali, satis est ad dolendum etiam peccatum commissum in examine et ita sacramentum erit validum et inducens gratiam. Redeo modo ad difficultatem propositam.

Magis communiter docent theologi, quod si detur confessio valida, sed informis, per eam fiat satis praerepto ecclesiae de annua confessione. Ratio illorum est, quia tunc ponere[n]tur actus, qui praecipitur; nempe sacramentalis confessio. Nec obstat deesse finem praeepti, nempe gratiae executionem; nam quod cadit sub praeepto non est finis praeepti, sed id quod praecipitur in ordine ad talem finem. Suar. *de poenit. disp. 35. sect. 4. et disp. 36. sect. 7.* Gabr. a s. Vinc. *disp. 5. q. 1. aliiq[ue]*. Id tamen apud me satis valide probatum non apparuit. Ratio est, quia ex fine habuit ecclesia praecipendi quotannis fidelibus confessionem, apparet ipsius praeeptum respexisse non confessionem utcumque, sed confessionem quae justificaret, et removeret homines a statu peccati, ut pluries supra dictum est. Justificatio ergo peccatoris non solum fuit finis ecclesiae praecipientis confessionem, sed materia etiam talis praeepti, quatenus intendit praecipere confessionem quae justificaret; unde si non ponatur hujusmodi confessio, neque ecclesiae praeeptum adimpletur. * Contin. Tour. *de poenit. t. 6. p. 1. c. 5. n. 252.* *

Q. VII. Quae causae excusent a praeepto annuae confessionis; et quid si aliquis non potest confiteri, nisi per scripturam, aut per interpretem.

R. I. Cum praeeptum annuae confessionis sit humanum adeoque non obliget cum gravi detrimento aut dispendio valetudinis, hinc est excusari ab hoc praeepto adimplendo omnes illos, qui non possunt illud adimplere sine incommodo valde gravi, vel sine detrimento, quod alias quis subire non teneatur ratione ipsius confessionis. Hinc excusaretur ab adimplendo hoc praeepto, qui deberet iter valde arduum suscipere, vel valetudinis periculu[m] se exponere. Item qui manifestando aliqua peccata confessario, dum alter non esset, rationabiliter timeret vel sibi aut aliis grave aliquod

incommodum; quamvis, si alia haberet peccata, deberet ea confiteri, tacendo illa, ex quibus timeret propter malitiam confessarii, sibi vel aliis grave malum obventurum. Dixi tamen hujusmodi malum, seu incommodum tale debere esse, ut subeundum non sit ratione ipsius confessionis nam si e. g. quis ex confessione gravium peccatorum subire debeat magnam erubescensiam et afflictionem, vel etiam pati grave detrimentum in fama apud confessarium, non potest ab adimplendo praecepto confessionis excusari, cum etenim haec annexa sint ipsi confessioni, consequens est esse subeunda, ut illius praecepto satisfiat.* Contin. Tourn. *loc. cit. num. 249.* *

R. II. Si confessio facienda per scripturam non subjaceat periculo manifestationis, hoc modo facienda est, quando alia via satisfieri non possit praecepto; nam dum cesset tale periculum, est medium ordinarium et non valde difficile, adeoque adimplendum, ut praecepto satisfiat. Caeterum dicere confessionem, quae fiat per scripturam, semper obnoxiam esse manifestationi, experientia constat esse falsum; nam sunt qui semper scribunt propria peccata, absque eo quod talis scriptura unquam in aliorum manus devenerit. Ita ergo mutum satisfacere debere praecepto annuae confessionis, docent non pauci: d. Thom. in 4. *sent. dist. 17. q. 3. a. 4. q. 3. ad 2.* Fagund. *lib. 1. cap. 6. n. 20.* * Sylv. *v. Confessio 1. q. 15.* Palud. aliique apud Suar. *d. 36. sect. 6. n. 7.* contra Navar. Medin. et alios, quos citat idem Continuator n. 251. *

R. III. Nemo tenetur confiteri per interpretem, ut satisfaciat praecepto annuae confessionis; nam *c. Omnis utriusque sexus* praecipitur confessio *soli sacerdoti* facienda. Praeterea adhibere interpretem esset grave incommodum excusans a praecepto ecclesiastico. Denique hujusmodi confessio non esset omnino secreta; unde si quis velit eam facere ad majorem sui humiliationem, qua ratione posset quis etiam publice fateri sua peccata, poterit id facere, at non cadit sub praecepto. Trid. *sess. 14. c. 5.* * ita sentiunt Cajet. uterque Soto, Ledesm, Victoria, et alii apud ipsum n. 250 *

Quod si aliquis existens in peccato gravi deberet diu differre confessionem, et juxta meam opinionem ultra annum, et aliunde credere non posset se esse contritum, tunc puto debere etiam per interpretem confiteri. Ratio est, quia jure divino naturali se ponere debet in statu non reincidendi in nova peccata mortalia, in quo statu est quoties diu perseveret in aliquo peccato mortali, ut dixi *q. 1. c. 1. quaest. 3.* Si

vero aliquis sit in periculo mortis, puto debere confiteri per interpretem, etsi credat se esse contritum; nam saltem ex praecepto charitatis erga seipsum debet vitare periculum damnationis, quod non satis vitat, si omittat confiteri per interpretem, eo quod se credat contritum; quia facile potest errare: Lug. *de poen. d. 15. a n. 61. ad 75.* * Et cum eo consentiunt multi, moti forsitan auctoritate d. Thom. *l. c.* ubi huic opinioni favet, nisi velimus etiam plus docere; postquam enim dixerat: *in eo qui usum linguae non habet sicut mutus, vel qui est alterius linguae sufficit quod per scriptum, nutum, aut interpretem confiteatur: subdit: quando non possumus uno modo, debemus secundum quod possumus confiteri.* Verum ait Suar. *d. 36. sect. 6. n. 5. posset autem in huiusmodi casu confiteri ea peccata, quae cum minori infamia explicare posset nec teneretur ad confessionem materialiter integram: est enim haec causa sufficiens ad excusandum illum.* Si autem per interpretem significaret se vehementer dolere quidquid peccavit non audet redarguere peccati. Contin. Tourn. *l. c. n. 251.* *

Regulae in praxi observandae

I. Valde cautus esse debet confessarius in absolvendis iis, qui parvipendentes intra annum accedere ad sacramenta poenitentiae et eucharistiae, peccatis onusti accedunt ad confessarium tempore paschali. Si confessarius istorum dispositionem consideret, videbit, quod si tempus paschale per unum vel plures annos differri potuisset, ipsi certe distulissent confessionem. Prudenterne ergo credi potest ex corde peccata detestari, et ad confessionem accedere animo vere se cum Deo reconciliandi? Bene se geret ille confessarius, qui iudicabit ultra pascha differendum praeceptum annuae communionis, ut habetur ex concilio Lateranensi *cap. Omnis utriusque sexus* atque ita differendo etiam annuam confessionem, poterit examinare voluntatem sui poenitentis, sicuti aliquibus injunctis operibus experiri, an ex vero peccatorum dolore ad confessionem accedat. Fateor semper me poenituisse huiusmodi peccatoribus non distulisse absolutionem, eosque nunquam adimplesse promissa redeundi adinveni.

II. Quavis praeceptum annuae confessionis comprehendat etiam publicos peccatores, ut meretrices, usurarios etc., nihilominus quoad has personas magna necessaria est prudentia in parochio, seu confessario. Si hae personae cogantur ad annuam confessionem et communionem, comminan-

do illis penas ecclesiasticas, certe duplici sacrilegio propriam inquinabunt conscientiam. Videant ergo, si concedendo illis tempus possint exhortationibus etc. ad bonam frugem reduci; et si hoc obtineri non possit, de consensu ordinarii melius est quoad hujusmodi personas dissimulare.

III. Dum confessarius audit confessionem generalem alicujus, qui diu vixit in peccato, non obliviscatur illum interrogare de sacrilegis confessionibus et communionibus factis in paschate; nam ultra peccatum sacrilegii graviter etiam peccavit, si ad hoc advertit, se fecisse contra praeceptum ecclesiae de annua confessione et communione.

* Dictum fuit superius urgere aliquando non solum ecclesiasticum, sed divinum confessionis praeceptum. Quando quis ergo versatur non solum in articulo mortis, sed et in probabili illius periculo, confiteri tenetur; sic qui arduos actus aggredetur, et quibus mors evenire solet, longam et periculosam navigationem, pugnam etc. sic faemina primo paritura, vel quae alias in partu maximam difficultatem perpessa est, et alii similes, si conscii sibi sint peccati mortalis, ad confessionem divino praecepto tenentur, praecipue cum non tam facilis semper evadat verae contritionis actus. Et ob hanc rationem *cap. Cum infirmitas de poenit. et remiss.* praecipitur medicis, ut ad infirmos graviter decumbentes curandos vocati, antequam eorum curationem aggrediantur, de confessione facienda eos moneant. Quod praeceptum innovavit s. Pius V. in sua constit. *Super gregem bul. t. 2. p. 177* addens inhibitionem eos tertia vice visitandi, nisi confessos. Et hoc sub poena excommunicationis a Benedicto XIII. comminata in Lateranensi synodo an. 1725. *tit. 32. cap. 1.* Ita fieri oportere in nostra Lucensi dioecesi sancitum sapienter est in postrema synodo Fabii Colloredo *part. 2. c. 6. n. 12.* *

* Quoad puerorum confessionem advertenda sunt quae tradit Contin. *Tourn. de praec. eccl. tom. 3. c. 4. q. 2.* nempe consuetudinem esse honestam puerulos etsi quintum aut sextum aetatis annum necdum excesserint ad confessarium adducere, ut sic incipiant paulatim ac manu quasi in cognitionem atque usum hujus sacramenti transferri, sed plerumque ab absolute abstinendum, nisi idonea materia, et rationis plenitudo reperiatur. Proinde an actus fidei, spei, et charitatis noverint, et ea quae sunt necessaria necessitate medii probe sciant, interrogandi sunt. Insuper parentes, et qui puerorum curam habent, si animadvertunt ipsos conscios factos alicujus mortalis peccati saltem dubii, curare debent, ut hoc peccatum infra annum confiteantur. *

* Quamvis non desint qui doceant per unicam confessionem posse satisfieri ejusdem praecepto pro anno praeterito et pro currenti; consultius tamen est in praxi, et ecclesiae menti conformius, ut iterum eodem anno currente confiteatur, si prima facta sit sub initium anni; quia tunc censetur facta pro anno praeterito, cujus necdum sublata erat obligatio.*

CAPUT II.

De integritate confessionis

Q. I. Quotuplex sit integritas confessionis, et quomodo sit necessaria.

R. I. Integritas confessionis duplex est, alia materialis, alia formalis. Prima consistit in eo, quod quis confiteatur omnia mortalia, quae post baptismum commisit, et nondum confessus fuit, ut magis explicabitur in sequentibus. Formalis consistit in eo, quod quis confiteatur peccata, quae hic et nunc potest et debet; unde examinandae erunt legitimae excusationes, quarum ratione possint peccata taceri.

R. II. Ordinarie loquendo, ad validitatem confessionis necessaria est integritas materialis. Hanc veritatem explicat Tridentinum *sess. 14. c. 5.* et diversimode suadetur. Cum igitur confessarius ex institutione Christi gerat officium iudicis et medici, ex utroque capite sunt illi manifestanda omnia peccata mortalia; neque etenim judicare potest, quae ignorat, sicut nec applicare remedia morbis sibi ignotis. Praeterea, ut expendit s. Th. *q. 9. suppl. art. 2.* sacerdos confessionem audiendo gerit Dei vicem, unde sicut dum fit Deo confessio mediante contritione, haec debet esse de omnibus peccatis; ita sacerdoti in confessione manifestanda sunt omnia peccata. Addi potest quod cum Christus in lege gratiae praecepto contritionis substituerit praeceptum confessionis, sicut antea non debebantur peccata, nisi omnia per contritionem detestando, ita dici debet, quod non deleantur per confessionem, nisi omnia manifestando.

Dixi, ordinarie loquendo, necessariam esse integritatem materialem; per accidens etenim sufficit integritas formalis, dum nempe adest impotentia, vel physica, vel moralis ad omnia peccata manifestanda. In his igitur circumstantiis satis est, si poenitens explicet ea peccata, quae potest, cum voto manifestandi quae ex justa causa tacet, dum aderit commoditas. Ita sentiunt omnes theologi; neque enim credere est Deum voluisse manifestari peccata, dum gravissima adsit causa ea tacendi.

Q. II. Quale debeat esse examen conscientiae, ut servetur integritas confessionis.

R. Cum ex jure divino manifestanda sint in confessione omnia peccata mortalia commissa post baptismum, clare constat necessarium esse examen conscientiae; neque etenim sine eo posset poenitens sua peccata in confessione aperire; unde et ipsius necessitatem exponit Tridentinum *sess. 14. c. 5. et can. 7.* * *Si quis dixerit in sacramento poenitentiae ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia et singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita et diligenti praemeditatione habeatur anathema sit.* * Difficultas ergo reducitur ad determinandum quale examen sit necessarium. Hac autem in re non potest pro omnibus eadem regula assignari, sed juxta diversas conditiones et statum poenitentium diversimode discurrendum est. Certum igitur primo est hoc examen faciendum non esse perfunctorie et superficialiter, sed sedulo et diligenter, ut dicit Tridentinum *loc. cit.* Communior vero theologorum opinio non exposcit pro hoc examine summam diligentiam, sed gravem; qualem in aliis gravibus negociis solent viri prudentes adhibere. Ratio est, quia putandum est non ita Christum confessionem instituisse, ut res esset fere semper multis scrupulis et anxietatibus obnoxia, qualiter se haberet confessio, si summa diligentia examen faciendum esset: et constat experientia; nam qui ita putant conscientiam examinandam, et se et confessarios quam maxime torquent, immo et in amentiam, vel desperationem incidunt. Lugo *de poenit. disp. 16. n. 590.* Canus *de poenit. p. 5. §. Tertia propositio*, et quamplures, quos sequitur Leand. *disp. 7. q. 73.* Ex hac autem doctrina inferunt, quod licet qui adhibuit aliquam diligentiam, debeat ulteriorem adhibere, si credat aliqua mortalia fore in memoriam revocanda, non tamen teneri ad novam ingentem diligentiam, etsi putaret hoc modo aliorum peccatorum recordaturum. Bonac. *de poenit. disp. 5. q. 5.* * et ita docent bonae notae theologi, ait Cont. Tour. *l. c. n. 300.* *

Verum tamen est eam, quae in aliquo erit sufficiens diligentia pro conscientia examinanda, talem non futuram respectu alterius. Ita quae sufficiens erit in rudi et ignaro, talis non erit respectu viri docti. Quae sufficiens est respectu hominis a negociis et contractibus alieni, insufficientis est respectu illius, qui varia exercuit negocia. Quae sufficiens est respectu illius, qui frequenter confitetur sua peccata, insufficientis est respectu illius, qui raro. Hinc, ut dixi, non potest respectu

omnium eadem regula assignari, sed res est juxta prudentis confessarii arbitrium regulanda (1).

Q. III. An ad integritatem confessionis necesse sit confiteri speciem, circumstantias et numerum peccatorum.

R. Concilium Lateranense *in cap. Omnis utriusque sexus*, velle confitenda esse peccata *integre et fideliter*; et Tridentinum *sess. 14. c. 5. et can. 7.* explicanda esse omnia peccata mortalia, et circumstantias mutantem speciem: unde constat in confessione explicandam esse speciem, circumstantias mutantem speciem et numerum peccatorum. Neque refert Tridentinum non dixisse explicandas esse species peccatorum; nam eo ipso quod dixerit manifestanda omnia peccata, etiam species manifestandas asseruit; neque etenim per peccatum furti manifestatur odium, quod est diversae speciei. Deinde si definivit manifestandas circumstantias mutantem speciem, a fortiori manifestandas intellexit ipsas species substantiales peccatorum. Praedicta etiam ratione supra attacta demonstrantur; neque etenim confessarius potest gerere munus judicis, nisi causa plene cognita; nec plene eam cognoscere potest, nisi praefata omnia manifestentur. Item necesse est ea omnia manifestare, ut possit bene obire munus medici, qui non valet, ut convenit, curare, nisi cognoscat et qualitatem morbi, simulque omnes morbos, quibus infirmus gravatur, ut observat etiam s. Th. *in suppl. q. 9. a. 2.* Id etiam demonstrat (ut alias rationes omittam) eidem sacerdoti omnia peccata, et eorum species manifestandas; si etenim uni aliqua, alteri alia peccata poenitens aperiret, nemo illorum perfecte posset esse iudex et medicus illius, ut considerat idem s. Doctor *in resp. 2. ad 2.* Caeterum quoad dignoscendas species, circumstantias mutantem speciem et numerum peccatorum, vide quae dixi *tr. 1. q. 3. cap. 1.* Tunc autem solum manifestandae circumstantiae, quae speciem mutant, cum aliunde confessario non innotescunt. Hinc

(1) Valde gravis suspicio praetermissi legitimi examinis in eos cadit, qui annuatim tantummodo confiteri solent. Quomodo enim se diligentius, ut praescribunt Tridentini PP. *sess. 14. c. 5. de poenit.*, excutere et conscientiae suae sinus omnes, et latebras explorare poterit, qui per integrum annum nunquam forsas vias suas cogitavit, ut pedes suos converteret in testimonia Dei?

Quod hodie facimus, eras obliviscimur et coram quae fecimus integro anni decursu, facile erit ut illico recordemur? Itaque qui ad annum differunt confessionem vix, decimam suorum peccatorum partem recordantur. Inde ergo timor et scrupulus non modicus remanet in conscientia confessionem differentis qui in iis, quibus sacramentalis confessionis usus frequentior est, locum non habet, ac propterea non est ita securus de venia qui confessionem differt sicut qui frequentat.

si sacerdos, uxoratus etc. confessario notus contra sextum decalogi praeceptum defecerint, satis suum crimen manifestant, non explicando voti aut matrimonii statum. *

Q. IV. Quid agendum sit, dum poenitens non potest assequi numerum certum peccatorum, vel ipsorum species.

R. Magis communiter asserunt theologi, quod dum poenitens habere non potest numerum certum peccatorum, sufficit, si dicat numerum probabilem dicendo e. g. pejeravi decies, plus minusve. Quod si postea adinveniat undecies, vel duodecies pejerasse, non tenetur undecimum, vel duodecimum peccatum confiteri de plus; nam unum, aut duo peccata sufficienter videntur significata ab eo, qui dicit pejerasse decies plus minusve. Hic autem advertendum quod, quo major est numerus expressus, eo magis augetur numerus inclusus, et significatus illis vocibus, *circiter*, aut *plus minus*; adeoque qui dicit peccata triginta commisisse *circiter*, seu plus minusve, satis explicat triginta quatuor. Quae solent contra haec urgeri ex paritate obligationis iterum manifestandi peccata dubia, si ut certa postea cognoscantur, seu iterum confitendi inviucibiler oblita, expendemus infra q. 8. et 9. * et consentit *Continuat. Tourn. l. c. n. 317.* *

Casu autem, quo poenitens nec possit explicare numerum certum, aut probabilem, dicendo quoties circiter consueverit peccare singulis diebus, hebdomadibus, aut mensibus, explicet saltem tempus, quo perseveravit in peccato, simulque species peccatorum, quibus consuevit peccare, ut si fuerint blasphemiae, perjuria, adulteria, pollutiones etc. Ita pariter meretrix explicet tempus, quo permansit in peccato, et simul particulares species peccatorum; ut si peccavit contra naturam, si admisit etiam conjugatos, si obstrictos voto castitatis, si consanguineos intra gradus prohibitos, si personas inter se proxime conjunctas, ut patrem et filium, duos fratres etc. * Si quis autem recordetur se lethaliter peccasse, nec speciem assequi possit, debet in confessione illud in genere confiteri, prout de illo meminit; et si postea in mentem venerit species, debet illam denuo confiteri, sicut de oblitis peccatis dicitur infra, et notat *Sanch. lib. 1. in decal. cap. 10. n. 68.* *

Q. V. An in confessione aperiendum sit idem numero peccatum, quod patratum est; vel liceat nnum objectum loco alterius substituere, quando sunt ejusdem rationis.

R. Quaesitum procedit in casu, quo species peccati plene manifestatur, sed ejus objectum variatur. Ita qui occidit

Petrum, si confiteatur occidisse Joannem, fatetur homicidium, at variat objectum homicidii. Qui fornicatus est cum Berta, plene fatetur peccatum fornicationis, dicendo fornicatum esse cum Caja, at variat objectum sui peccati, quamvis sit ejusdem rationis cum eo, cum quo peccavit. Id autem puto omnino fieri non posse; quamvis etenim non varietur iudicium confessarii in ordine ad peccatum, attamen non servatur modus rite confitendi. Ratio est, quia ita facienda est confessio, ut per eam fiat sensibilis dolor peccatorum; quia confessio debet esse dolorosa culparum accusatio. Id autem non verificatur, dum qui occidit Petrum, confitetur se occidisse Joannem; nam quomodo potest demonstrare dolorem de homicidio Joannis, cum illud non fecerit, et consequenter nec confessio talis homicidii potest aliquo pacto dici dolorosa? Salmant. *schol. tr. 24. de poenit. disp. 8. dub. 4. o n. 103.*

Q. VI. An circumstantiae notabiliter aggravantes, dum speciem peccati non mutant, sint in confessione exprimendae.

R. Quamvis olim opinioni affirmanti adhaeserim, nihilominus modo puto in praxi non rejiciendam sententiam, qua affirmatur non esse necessario exprimendas, ex eo praecise quod sint notabiliter aggravantes; ut si e. g. peccatum commissum fuerit cum magna delectatione, si diu in eodem quis perduraverit etc. Ratio autem est, quia ubi innotescunt species peccatorum, et ipsorum numerus, constat satis confessario gravitas culparum et status poenitentis, ita ut iudicare possit quam satisfactionem illi imponere debeat haec etenim praecipue regulanda est juxta culpae gravitatem; et numerum peccatorum. Quamvis autem perfectius innotesceret status poenitentis, si etiam circumstantias notabiliter aggravantes aperiret, uihilominus non constat ex institutione Christi hujusmodi dari obligationem: tum quia si omnimode manifestandus esset status poenitentis, teneretur etiam manifestare circumstantias notabiliter minuentes, quod tamen nemo dicit, nisi quando peccatum ita minuunt, ut de mortali fiat veniale: tum quia cum putandum sit Christum non ita instituisse sacramentum poenitentiae, ut poenitentes semper debeant esse inter scrupulos et angustias, videtur dicendum non dari obligationem hujusmodi circumstantias notabiliter aggravantes manifestandi; nam semper irrequietus esset animus et fluctuaret in determinando, an haec vel illa circumstantia esset notabiliter, vel mediocriter aggravans; cum maxime nulla certa regula pro ingeniorum varietate in hac materia reperiatur. Huic sententiae magnum

etiam robur accedit ex multorum insignium DD. suffragio, quorum aliquos adnotabo: d. Th. in 4. d. 16. q. 3. art. 2. q. 5. s. Bonav. *ibid.* d. 17. q. ult. d. Antonin. p. 3. tit. 14. c. 9. §. 7. Lug. *de poenit. disp.* 16. sect. 3. Avers. q. 10. sect. 8. Coninch. *disp.* 7. dub. 3. n. 13. * Intentionis circumstantiam satis raro aperiendam concedit ipse Contin. Tourn. l. c. n. 352. licet a n. 321. fusius probet circumstantias notabiliter aggravantes manifestandas * (1).

Dixi non dari obligationem eas manifestandi ex eo precise quod sint notabiliter aggravantes; nam ex aliis capitibus oriri potest hujusmodi obligatio. Sunt igitur exprimendae, quando ratione earum peccato annexa est censura, vel reservatio, ut de se constat. Ita ratione circumstantiae notabiliter aggravantis percussio clerici potest esse reservata soli summo Pontifici. Item sunt exprimendae quando ratione durationis multiplicatur numerus peccatorum. Cum igitur dixerim *tr.* 2. q. 1. c. 2. *quaest.* 2. peccata interna multiplicari etiam dum naturaliter interruptitur actus pravus voluntatis, hinc est, quod si quis iterum eandem pravam voluntatem resumat, explicanda est in confessione circumstantia notabilis durationis in pravo actu interno, nam moraliter impossibile est non fuisse interruptum, adeoque non multiplicata fuisse peccata. Quod si ignoretur numerus, explicandum est tempus, quo pravus affectus permansit. Exprimendae sunt pariter circumstantiae notabiliter aggravantes; quando id necessarium est, ut confessarius occurrere possit necessitati poenitentis; et ex hoc capite explicanda venit, ordinarie loquendo, consuetudo peccandi, et occasio an proxima, an remota, an domi, vel extra; his etenim ignoratis, vel confessarius absolvet poenitentem indispositum, vel non assignabit remedia necessaria ipsius necessitati. De obligatione vero respondendi confessario de hujusmodi interrogante jam aliqua dicta sunt, et iterum infra dicetur. Denique aperiendae sunt circumstantiae notabiliter

(1) Teneri poenitentem in confessione laethalium manifestare circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem apprime constat ex Caetehism. Rom. jussu Tridentini, et s. Pii V. edito, qui ait de poeu. c. 9. *Neque vero solum peccata gravia narrando explicare oportet, verum etiam illa, quae unumquodque peccatum circumstant, et pravitatem valde augent, vel minuunt.* Quod autem loquatur nedum de circumstantiis speciem mutantibus, sed etiam de aggravantibus intra eandem speciem patet exemplo quod subdit, nimirum duorum furtorum quorum alterum sit unius auri, eentum aureorum alterum, quae certe sunt intra eandem speciem, et postea subdit: *haec igitur, ut diximus, enumeranda sunt, quae vero pravitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt.*

aggravantes in explicandis injuriis et detractionibus, ut confessarius dignoscere possit, quam satisfactionem imponere debeat; nam alio modo nobilis satisfacere debet alteri viro nobili, alio modo nobilis plebejo, plebejus nobili etc. Eadem ratione potest esse obligatio manifestandi quantitatem notabilem in furto, ut confessarius imponere possit congruam satisfactionem, adigendo poenitentem, ut per partes restituat, si non potest totum: * videatur Reiffenst. *tr. 14. disp. 7. a n. 49.* non negandum tamen cum *Silv. sup. plam. q. 9. art. 2.* in peccatis incestus exprimendum esse consanguinitatis vel affinitatis gradum; eo enim gravior est quo propinquior est gradus, et majorem continet irreverentiam, si committatur cum consanguinea quam cum affine, et hoc etiam ex mente Navarr. Bonacc. et aliorum qui putant necessario aperiendas circumstantias aggravantes. Vide etiam *tractat. 12. q. unic. cap. 5. et in regul. pract. **

Q. VII. An necesse sit aperire in confessione peccata mortalia dubia, et quid dicendum de dubitante, an aliquod mortale confessus fuerit.

R. I. Vel aliquis dubitet, an peccatum mortale commiserit, vel aliquis sciat se peccasse, et dubitet, an mortaliter, vel venialiter, tenetur hujusmodi peccata dubia in confessione manifestare. Ratio mihi est, non solum quia Tridentinum *sess. 14. c. 5 et can. 7.* excipit ab obligatione confitendi solum peccata venialia, sed etiam, quia communis praxis fidelium, de qua non extat memoria, est hujusmodi peccata confiteri, eamque praxim communiter approbant DD. ut videre est apud Sanchez *l. 1. sum. c. 10. n. 66.* Dian. *p. 4. tr. 3. resol. 31. et p. 6. tract. 6. resol. 32.* Leand. *de poenit. disp. 5. q. 25.* Immo adinvenire est asserentes contrariam nonnullorum opinionem esse improbabilem, nullo fundamento niti, nostram vero esse certissimam, et juxta communem sensum totius ecclesiae. Ex hoc autem hujusmodi formatur argumentum: quoties obligatio legis est in possessione, lex est observanda, ut constat ex dictis *tr. 3. q. 2. c. 5. q. 2.* ex communi autem praxi fidelium et consensu DD. constat esse in possessione legem obligantem ad confitenda peccata mortalia dubia. Sive dicas ex praxi immemorabili et consuetudine fidelium, et consensu DD. haberi non solum dari legem obligantem ad manifestanda peccata mortalia certa, sed etiam dubia; consuetudo etenim est etiam optima divinae legis interpretis quoad ejus obligationem. Si ergo credere est Christum vuluisse etiam peccata mortalia dubia esse confitenda, nemo potest refra-

gari nostrae assertioni, absque eo quod ponat in magno discrimine suam salutem; ut observat etiam s. Th. in 4. d. 21. a. 3. ad 3. Caeterum advertendum nostram assertionem verificari de peccatis mortalibus proprie dubiis, dum scilicet aliquis non habeat talia fundamenta, ut prudenter deponere possit suum dubium et credere vere non mortaliter peccasse; atque ita communiter docent DD. * Reiff. l. c. n. 54. et seq. la Croix l. 6. p. 2. n. 610. Contin. Tourn. l. c. n. 369. postquam cum Silv. suppl. q. 6. art. 4. docuit ita haesitantem, ut tamen probabiliter opinari posset, se non commisisse peccatum, de quo angitur, vel non fuisse lethale, immunem esse a peccato, si non confiteatur, tradit postea id accipiendum, neque intelligendum de quocumque probabilitatis gradu, sed de eo quo quis ob graves rationes ita iudicat, licet ei aliqua remaneat formido de opposito. *

R. II. Qui scit se graviter peccasse, et dubitat, an illud peccatum confessus fuerit, debet illud confiteri, si non habeat motivum prudens deponendi tale dubium. Cum igitur ratione peccati mortalis certo commissi consurgat certa obligatio illud confitendi, huic certe obligationi satisfieri non potest per confessionem incertam; sicut debito certo non satisfit per incertam solutionem. Si vero adsit prudens motivum dubium deponendi, jam cessat obligatio confessionis; utpote quia prudenter iudicatur non adesse sufficiens motivum credendi tale peccatum non fuisse manifestatum. Lugo disp. 16. de poenit. sect. 2. n. 59. etc. * Videantur AA. supracitati. *

Q. VIII. An quando quis confessus est peccatum mortale sub dubio, debeat iterum illud confiteri, si postea cognoscat certo fuisse mortale.

R. Quamvis non desint, qui negative adhaerent sententiae, affirmativa omnino amplectenda est, quam aliqui certam et indubitam esse asserunt. Ratio est, quia talis integritas necessaria est ad confessionem, ut iudicium huius fori exerceri possit cognita causa, atque ita iungi possint convenientes satisfactiones, ut habetur ex Tridentino sess. 14. c. 5. Cum igitur grave peccatum, quod dubium credebatur, si certum deinde appareat, variet gravissime statum causae et iudicium confessarii; consequens est iterum aperiendum in confessione; non quia absolute sit obligatio bis confitendi idem peccatum, sed quia idem peccatum secundum diversos status variantes gravissime iudicium confessarii, est bis manifestandum. Ad eum modum,

quo si aliquis confessus est aliquod peccatum ut veniale, quia tale esse putabat, debet iterum confiteri, dum postea fuisse mortale cognoscat; quia talis diversus status gravissime variat iudicium confessarii. Insuper si necesse sit iterum confiteri hoc peccatum veniale, quia sub expressione peccati venialis mortale non continetur, idem dicendum in casu nostro; quia sub expressione peccati mortalis ut dubii nullatenus continetur illud peccatum quatenus certum.* *Lug. disp. 16. qui licet sect. 2. a n. 78. contrariam sententiam tutatus fuisset, n. 92. haec concludit: Caeterum quia in re morali non est facile recedendum a communi sensu, et quia nullum invenio scriptorem pro ea parte, eos autem paucos qui hoc attigerunt, video in contrarium inclinare, nolo ego in hoc puncto aliquid definire, sed securiorem partem consulere;* quod et repetit *sect. 14. n. 585. Carden. in select. disp. 51. cap. 2. Sylv. l. c. a. 4. Sanch. in decal. lib. 1. cap. 10. n. 69. Viv. q. 2. art. 3. Contin. Tourn. l. c. n. 370. Qui autem velit auctores contrariae sententiae, eosdem adeat locis citatis.**

Auctores negativae sententiae valde contra nos urgent paritatem de eo, qui confessus est decies pejerasse plus minusve, qui non tenetur iterum confiteri, si adinveniat certo pejerasse duodecies. Dicunt igitur, quod sicut poenitens non tenetur confiteri illa duo ulteriora peccata, quae prius sub dubio confessus erat, quamvis postea ut certa cognoscat, ita nec tenetur iterum confiteri peccatum certum, si antea ut dubium confessus fuerat. Sed contra est, quia quando excessus in numero est modicus, non variatur notabiliter status causae et iudicium confessarii, si excessus modicus qui sub dubio expositus fuit postea certus cognoscatur. Ita non notabiliter variatur iudicium confessarii quoad statum poenitentis, et quoad consulendum ipsius conscientiae, si certo postea cognoscat ipsum duodecies pejerasse, quando prius tantum cognoverat decies pejerasse plus minusve. At gravissime variatur iudicium confessarii, et diversimode poenitenti consulit, si quod accusavit tantum ut veniale, postea ut mortale manifestet; et si quod grave esse sub dubio confessus est, postea ut certo grave confiteatur. Ex hoc autem non incongrue reputatur ita institutum sacramentum poenitentiae, ut modicus excessus numeri sub dubio tantum manifestatus, non sit postea in confessione manifestandus ut certus, bene vero sit iterum manifestandum peccatum mortale certum, quod antea quis sub dubio vel ut veniale confessus fuerat. Et quidem ita institutum fuisse sacramentum

poenitentiae non solum colligitur ex adducta congruentia, sed etiam ex communi fidelium praxi et consuetudine, quae habet vim traditionis; videmus autem communiter fideles non iterum manifestare modicum numerum, quem cum incertitudine exposuerunt illis verbis *circiter plus minusve*, bene vero iterum confiteri grave peccatum certum, quod antea sub dubio, vel ut veniale manifestarunt. * Adeatur Carden. *l. c. c. 4.* qui plenissime huic objectioni ex Lug. praecipue excerptae satisfacit. *

Q. IX. An ad integritatem confessionis necesse sit in confessione exprimere peccata ommissa, seu oblita.

R. Negativam quorundam opinionem damnavit Alex. VII. sub n. 11. hanc proscribendo propositionem: *Peccata in confessione ommissa, seu oblita ob instans periculum vitae aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.* Optime autem proscriptam esse demonstratur, quia quamvis in praecedenti confessione rite facta deleta remanserint etiam peccata inculpabiliter ommissa, vel oblita; nihilominus nondum adimpletum est praeceptum Christi Domini, qui instituendo sacramentum poenitentiae voluit omnia peccata post baptismum commissa directe subjici clavibus ecclesiae. Praeterea si, ut confessarius rite iudicet de statu poenitentis, ipsiusque consulat conscientiae, iterum aperienda sunt in confessione peccata mortalia certa, quae tantum ut dubia fuerunt manifestata, multo magis explicanda sunt peccata oblita, quae nullatenus fuerunt manifestata. Male hic etiam adducitur paritas de eo, qui confessus est decies circiter peccasse, dicendo quod quamvis undecimi peccati oblitus fuerit, non tenetur postea illud confiteri. Male, inquam, adducitur haec paritas; nam dum confessus est decies circiter peccasse, etiam undecimum directe subiecit clavibus, quia in illo numero decies circiter, undecimum etiam continebatur, ut dixi supra *quaes. 4.* peccatum autem ommissum, vel oblitum nullatenus directe clavibus fuit subjectum. Videantur scribentes in praefatam propositionem.

Q. X. An ad integritatem confessionis necesse sit exprimere aliqua gravia peccata nusquam fuisse explicata, si confessarius credere possit poenitentem de eis ut jam confessis iterum se accusare.

R. Quod propositum est in quaesito, accidere potest in generalibus confessionibus, in quibus credere potest confessarius peccata jam alias in confessione manifestata explicari; sicut etiam evenire potest in confessione illorum, qui solimmodo solent venialia committere, et insuper ad majorem

sui confusionem de praeteritis gravibus se accusare. Si is*i* aliqua gravia peccata post ultimam confessionem commiserint, dum ea audiet confessarius, fortasse credet esse mortalia jam confessa, non vero recenter patrata. In his igitur casibus puto explicandum esse hujusmodi peccata nusquam fuisse confessa. Duplicem ergo obligationem agnosco in poenitente quoad integritatem confessionis; et prima est in ordine ad ipsam materiam confessionis, scilicet ad ipsa peccata, atque ut satisfaciat huic obligationi necesse est exponere numerum, species et circumstantias mutantis species peccatorum. Alia est circa modum confitendi, et haec exposcit ita exponi peccata, ut confessarius bene possit exercere munus ipsi injunctum a Christo Domino, judicis nempe et medici; adeoque manifestanda sunt peccata cum dolore et proposito, manifestandum est, au poenitens in occasione proxima versetur etc. Cum igitur si non manifestetur aliqua gravia peccata non esse confessa, dum confessarius ut jam confessa potest apprehendere, omnino impediatur a suo munere judicis ac animarum medici rite exercendo, consequens est poenitentem manifestare debere se nunquam talia peccata confessum esse. Et quidem si in confessione generali inter alia admisceantur peccata non confessa, quae confessarius putet confessa, aliter ac deberet, judicabit de statu poenitentis; nullatenus item arguet quoad eadem peccata, ac levem imponet satisfactionem pro culpis forte gravissimis, quia putabit jam in confessione manifestatas, et deletas: en quam male adimplebit munus judicis et medici illi a Christo impositum. Pejus adimplebit ita se gerendo, si peccata nusquam confessa sint recentia; nam quoad haec necessaria ordinario est gravior reprehensio et applicatio remedii; quae certe omittet confessarius, si putabit talia peccata jam fuisse confessa. Cum ergo non videatur ullo pacto negandum ita gerere debere poenitentem, ut non impediatur confessarium ab adimplendo munere judicis et medici eidem a Christo imposito, idque quam maxime impediatur non manifestando non fuisse confessum quaedam gravia peccata, quae confessarius apprehendere potest ut confessa, dicendum est ad id omnino teneri. Hanc sententiam ultra alios validissime propugnant Salmanticenses scholastici ut unice in praxi sequendam *tr. 24. de poenit. disp. 8. dub. 8.* * Contin. Tourn. *l. c. n. 279.* Oppositam sententiam conantur probare variis rationibus Bonaccin. *disp. 5. q. 5. sect. 2. §. 2. diff. 4.* Dian. *p. 3. tr. 4. resol. 62. et p. 4. tr. 3. resol. 65.* Lugo *disp. 16. n. 49.* quas fuse diluunt Salmantic. *cit. §. 2.* *

Regulae in praxi observandae

I. Cautus esse debet confessarius circa examen a poenitentibus instituendum. Impii, qui raro solent confiteri, facillime in examine deficiunt; nam cum eos valde taedeat rerum spiritualium, quamcumque diligentiam, quam in examine adhibeant, sufficientem reputabunt, quamvis absit a mediocri. Hinc post peractam confessionem multorum peccatorum se oblitos animadvertunt, quamvis non infelicis sint memoriae ac facillime omnium, quae acciderunt in temporalibus negociis, recordentur. Hinc ergo sufficiens instituunt peccatorum examen? Alii e contra sunt, qui nusquam putantes satis conscientiam scrutatos esse, usque ad capitis dolorem, vel debilitatem in examine perseverant; et forte in eis nulla est examinis obligatio, cum sola habeant peccata venialia, quorum unum aut alterum sufficit explicare pro absolutione obtinenda. Hi ergo monendi sunt nullam esse necessitatem examinis, si non habeant conscientiam peccati mortalis; ac etiam in isto casu non esse necessarium diligentissimum examen, quamvis crederetur novum peccatum inveniendum. Denique monendi sunt illud examen, quod necessarium esset pro iis qui raro accedunt ad confessionem, vel multis implicati fuerunt peccatis et negociis, non esse communiter necessarium.

Majus forte faciet negocium confessario examen; quod solent facere personae valde rudes; quamvis etenim dimittantur, ut melius conscientiam examinent, nihilominus nova peccata nesciunt adinvenire, quamvis confessarius agnoscat in multis deliquisse. Hae igitur personae propter ipsarum incapacitatem non tenentur ad aliud examen, quam ad illud, quo peccata magis nota possint accusare. Caetera supplere debet pius et doctus confessarius illas interrogando quoad ea, in quibus potuerunt peccare, et meliori modo, quo potest, species et numerum peccatorum investigare. * Circa modum supplendi interrogationibus vel negligentiam, vel incapacitatem poenitentium in conscientiae suae latebris discutiendis videantur, quae dicentur infra *quaest. 5. cap. 3.* *

II. Observet confessarius in investigando numero peccatorum, difficillimum esse illud adinvenire quoad actus internos respectu illorum, qui diu in peccato perseverarunt; unde ordinarie loquendo satis est, si de tempore perseverantiae in peccato interroget. Quomodo e. g. scire poterit numerum pravi desiderii optandi usuras quoad usurarium, qui in hoc pravo exercitio diu permanserit? Quis dinume-

rare poterit prava desideria concubinarij, meretricis etc. ? Satis ergo est, quoad haec peccata interna, si exprimant tempus, quo in peccato perseverarunt. Facilius numerum saltem probabilem adinvenire poterit actuum externorum, si interroget quoties hujusmodi personae consuetae fuerint peccare singulis diebus, vel hebdomadibus. Si vero nimis scrupulose interroget etiam quoad numerum actuum externorum, facile errabunt vel per excessum; vel per defectum; unde bene erit quoad dignoscendum statum poenitentis etiam quoad peccata externa, si confessarius illum interroget etiam de tempore et consuetudine peccandi. Illud semper animadvertat confessarius in examinando poenitentem a multo tempore inhonestis peccatis inquinatum, et maxime mulieres non debere scilicet investigare numerum et species per prolixas interrogationes, si cavere velit et proprium et alterius periculum.

III. Quamvis certum sit peccata dubia clavibus esse subjicienda, sicuti et peccata, quae quis dubitat, an aliquando confessus fuerit; nihilominus confessarius, ne ex hac doctrina poenitentes in angustias redigantur, moneat eam non attendendam, quoties adest motivum prudens talia dubia deponendi. Hinc si poenitens audiat a docto et pio confessario sua dubia parvipendenda esse, si et ipse prudenter dijudicare possit peccato assensum non praeuisse, non tenetur talia peccata confiteri. Ita si solitus fuerit diligenter propriam conscientiam examinare, si peccatum, de quo dubitat an illud confessus fuerit, talis fuerit speciei, ut debuerit memoriae occurrere; si semel, aut iterum quis diligenter generaliter confessus fuerit, poterit deponere dubium, quo timet illud in confessione non manifestasse. Idem dicas, si a docto confessario, omnibus inspectis, de tali dubio despicendo moneatur.

* Cum quis confitetur se multoties habuisse delectationes, et desideria in rebus castitati contrariis, iisque assensum praeuisse, inquirat confessarius numerum, si potest assequi, tum delectationum, tum desideriorum; inter se enim distinguuntur specie, cum diverso modo participant fornicationis malitiam: nam delectationes sistunt in objecto apprehenso, desideria tendunt ad opus. Inquirat insuper circumstantiam personarum, an scilicet voti, matrimonii, aut consanguinitatis vinculo ligatae sint propter diversam malitiae speciem, quam induerent. Interroget oportet, in quo sisterent istae delectationes, vel ad quod tenderent desideria ista, an ad osculum nempe, an ad turpem aspectum, an ad

tactum, vel ad aliquid aliud turpius; haec omnia siquidem inter se discrepant specie morali, et diversa ratione contrahunt in individuo eandem malitiam. Videatur la Croix *lib. 6. p. 2. n. 1032.* decis. Lucens. an. 1745. pro mense Martii *cas. 1.* et an. 1750. pro eodem mens. Marti. *cas. 2.* Demum requirat an, et quoties pravam hanc voluntatem interruperit, vel omnino retractaverit, in isto enim casu tot essent numero peccata, quot pravae voluntates interruptae, vel revocatae et reassumptae. Si vero nunquam interruptas deprehenderit, nisi a somno, cibo, vel distractione ad alia negotia, tunc dijudicet juxta regulas traditas superius *tr. 3. q. 1. cap. 2.**

* Ad integritatem confessionis pertinet juxta communioem et receptioem theologorum opinionem exprimere numerum personarum, si fieri possit, quarum e. g. jus laesum, distractione licet unica, quae libidinose optatae unico actu, quibus unica actione scandalum praestitum, coram quibus habiti sermones obsceni: tot enim sunt numero peccata, quot personae, et circa hoc ultimum exprimenda insuper illarum qualitas, an voto vel matrimonio ligatae sint; cum tunc occasio detur duplicis peccati, unius contra castitatem, alterius contra religionem vel justitiam. Haec docent Dian. Filliucc. Sylv. Laym. Bonac. Pal. et alii plures apud Salmantic. *tr. 6. cap. 8. p. 4. n. 92.* Contin. Tourn. *tr. de pecc. cap. 3. art. 2. et tom. 3. de praec. decalog. cap. 1. art. 3. sect. 7. §. 2. in fin.* la Croix *lib. 5. n. 149. et lib. 6. n. 986. et seq.**

Solent plerumque rudes et rustici ita se accusare: aliquando pejeravi, aliquando detraxi etc. nihil de numero exprimendo cogitantes; et quandoque interrogati an a praecedenti confessario requisiti de eo sint, respondent non esse requisitos, nec aliter multoties se esse confessos. Quid ergo acturus est posterior confessor? Cogere ne debet ad praeteritas confessiones repetendas? Si bona fide processisse adinvenit, putantes se bene confessos, neque necessitatem aliter se exprimendi agnoscentes, eorum confessiones non erunt necessario repetendae juxta Navarr. *lib. 5. consil. tit. de poenit. consil. 11. et 12.* Henriq. *lib. 5. cap. 3. n. 10.* Monendi tamen ut verisimilem peccatorum numerum exprimant, quem in praecedentibus confessionibus non fuere confessi, et ipse confessarius exquirat. Si vero ex proposito vel mala fide, aut scientes esse exprimendum, ideo taceant quia non fuerunt de eo interrogati, omnino ad illarum confessionum repetitionem esse cogendos docet Sylv. *supplem. q. 9. art. 2. q. 1.**

* Quid agendum est a confessario cum iis poenitentibus qui in grave aliquod peccatum saepius relapsi, illud in confessione reticuerunt, se excusantes id fecisse, quia ignota esset ejus malitia? Hoc frequenter evenire potest cum pueris et puellis circa peccata turpia et cum adultis peccata pueritiae aperientibus. Numquid continuo a repetendis confessionibus immunes declarandi? Non statim acquiescat, sed diligenter et caute inquireat, an revera malitia aderat, et an saltem implicite, virtualiter et in confuso cognoscebant se male agere; (necesse enim non est, ut de eis expressa, formalis ac distincta notitia habeatur, sed satis est, si juxta unanimem theologorum sententiam sub aliqua ratione confusa cognoscantur) quod et ab ingenio petulantiori, et ab eo quod secretiora loca ad ea facienda ob ruborem exquirent, patet. In isto casu quis ab iterandis confessionibus eximere audeat? Et licet aliqui nec imperiti rebus perpensis non ausi sint similes poenitentes malae fidei arguere; attamen in naturalis juris principiis caecutientes invenire non facile est. *Utinam ajebat sapientissimus Gerson. opusc. de art. audiend. confess. consid. 17. mala tam diligenter a pueris confiterentur, quam sciuntur et aguntur ab eis* *.

* Si quis ex prava consuetudine in plura peccata lapsus, ad meliorem deinde frugem reversus, post diligentem suae conscientiae discussionem in vitae integritate perseverans dubitare inceperit, ut saepe fieri contingit, an in generali vel particulari confessione oblitus fuerit, vel omiserit peccatum aliquod vel circumstantiam, confessarius prohibeat illi, ne recogitet quidem de praeterita vita, sed suadeat tempus melius insumere in piis meditationibus, et venia a Deo imploranda. Ita la Croix *l. c. n. 612. cui consentit Concina lib. 1. de poenit. diss. 4. cap. 8. n. 43.* *

* Anteaetae vitae peccata cofiteri volentes vel necessitate coactos, vel devotione permotos moneat confessarius, si a seipsis non praestent, ut antequam ea manifestare insituant, ab ultima confessione patrata confiteantur, quaeque nunquam clavibus subjecerunt; deinde alia rite confessa; ita fiet, ut omne errandi periculum vitetur, et confessarius suorum poenitentium statum serius agnoscens, poterit eis opportuniora consilia et remedia praebere. Ita tradunt fere omnes DD. et aliqui etiam contrariae sententiae *.

De causis particularibus excusantibus ab integritate confessionis; et specialiter agitur de confessione moribundi.

Q. I. Quando impotentia physica, vel moralis excuset ab integritate confessionis.

R. I. Impotentia physica tunc consurgit, dum poenitens vel ratione morbi, vel impotentia linguae, sive idiomatis ignorantia non potest exprimere sua peccata. An vero mutus debeat manifestare sua peccata per scripturam, si potest, dixi *cap. 1. quaest. 7.* et videri potest s. Thom. *in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. q. 3. ad 2.* Item an ignorans idioma teneatur confiteri per interpretem, dixi *ibidem.*

In casu autem, quo ex *ibidem* dictis confessio facienda esset per interpretem, certe non teneretur poenitens omnia peccata mortalia manifestare; quia ad id tenemur solum, dum confessio est secreta inter confessarium et poenitentem non vero dum prodigenda esset propria fama apud tertium, id etenim esset nimis difficile. Si nihilominus qui confitetur per interpretem habens peccata mortalia vellet solum aliquod leve manifestare, valde timeri posset de ipsius contritione, quando aliunde posset manifestare aliquod grave peccatum, ex quo ipsius gravis infamia non consurgeret, vel si nollet saltem in genere dicere se graviter Deum offensusse. * Vide dicta superius *cap. 1. ante reg. pract. **

Consurgit deinde impotentia physica manifestandi omnia peccata, quando multis instaret periculum mortis; et non esset tempus singulos audiendi; ut evenire potest in casu incendii, terrae motus, naufragii, ingruentis praelii etc. In his igitur casibus sufficit omnes in confuso manifestare sua peccata ad obtinendam absolutionem; nam confitentur meliori modo, quo tunc possunt; et confessarius poterit omnes eodem actu absolvere dicendo: *Ego vos absolvo etc.* Ita communiter theologi apud Dianam *p. 5. tr. 3. resol. 71.* * Sylv. *supplem. q. 9. a. 2. q. 4. cum Sylvest. v. Confessio 1. q. 20. Suar. tom. 4. disp. 23. sect. 1. n. 1. Laym. lib. 5. tr. 6. cap. 8. n. 9. et alii **

R. II. Impotentia moralis, quae excusat ab integritate materiali confessionis intervenit, quando si ea servanda esset, oriretur grave damnum, seu incommodum ipsius poenitentis, sive grave damnum alienum. Hoc autem modo credere est Christum instituisse confessionem; si etenim obli-

gasset ad integritatem materialem cum gravi damno proprio, vel alieno difficillima esset confessio; quod judicandum non est de suavi Dei providentia, cui notissima est hominum imbecillitas. Hinc impotentiam moralem excusare ab integritate confessionis habetur ex praxi ecclesiae, ex communi sensu fidelium, et theologorum unanimi sententia. Ita tamen excusat ab integritate materiali, ut solum taceri possit id, ex quo consurgeret grave damnum proprium, vel alienum; unde si ad vitandum tale damnum satis esset sola peccati circumstantiam tacere, haec sola, non ipsum peccatum occultandum esset; quoad hoc etenim urgeret praeceptum divinum de materiali confessionis integritate, ut de se patet. * Hinc fit, ait Sylv. *loc. cit.* quod si quis habeat justam causam reticendi actum externum, debeat tamen internum aperire. *

Plura afferunt theologi exempla hujus moralis impotentiae; ut si, cum poenitens non possit integre confiteri confessario praesenti; ad integre confitendum aggredi deberet longum, vel sibi valde laboriosum iter. Item si, ut integre confiteatur, deberet tempore valde longo alium confessarium expectare, maxime si urgeat tempus paschale, vel occasio lucrandi jubilaem: respectu autem sacerdotis, qui consuetus sit quotidie celebrare, reputatur longa dilatio, si debeat ultra triduum alium confessarium expectare. Lugo *de poenit. disp.* 16. n. 416. Avers. *q.* 10. *sect.* 15. §. *Secundo ei potest.* Adest pariter poenitenti impotentia, si ex integra confessione immineret poenitenti grave famae dispendium, vel quia e. g. sit in talibus circumstantiis, ut si integre confiteatur, alii etiam audituri sint sua peccata; vel quia si integre confiteri debeat, confessio futura sit valde prolixa cum gravi ipsius nota, quod accidere potest, si urgeat necessitas communicandi, vel celebrandi, atque adeo ex valde prolixa confessione necessario poenitens infamiae notam incurreret. Satis ergo erit in tali casu, ita peccatorum facere confessionem, ut infamia evitetur. Eadem moralis impotentia consurgit, si ex integritate confessionis vere prudenter timere possit poenitens aliquod grave damnum vel corporale, vel spirituale; ut si, cum sit graviter aegrotans, non possit sine gravi valetudinis damno omnia peccata exponere; vel si protrahendo confessionem timeat sibi contagiosum morbum, ut eveniret, quando confessarius esset lepra aut peste infectus; vel si manifestando aliquod peccatum timeat contra se excitare odium et persecutionem confessarii. A fortiori quis excusabitur ab integritate confes-

sionis, si manifestando aliquod peccatum, cum fundamento timeat se ad turpia inducendum. Haec et similia exempla passim afferuntur a theologis.

Caeterum semper prae oculis habendum quodcumque incommodum ipsi confessioni de sua natura annexum non excusare ab illius integritate, uti se habet timor gravis reprehensionis, vel pati debere maximam confusionem in revelando aliquod peccatum, et amittere aestimationem apud confessarium. Ratio est, quia cum Christus Dominus praeeperit integritatem materialem confessionis, consequenter volunt toleranda omnia ea, quae ad huiusmodi integritatem de se connexa sunt, nec puto aliquem ex catholicis posse huic assertioni refragari. Quod si aliquis, ne amittat bonam aestimationem apud consuetum confessarium, alteri manifestet mortale in quod lapsus est; non ideo est statim damnandus, si ex hoc oriri non possit iusta suspicio vel defectus doloris, vel renuendi remedia, ne iterum prolabatur.

Exempla alieni damni excusantis ab integritate materiali confessionis sunt, si ipse confessarius contagioni exponatur ratione morbi poenitentis, quando integram confessionem audire deberet; unde tunc satis est aliquod peccatum audire. Accedit confessarium debere se conservare tempore contagii propter alios poenitentes. Item excusatur poenitens ab integritate materiali confessionis, quoties certo sciret, narmando aliquod peccatum, ut accidere potest respectu peccati inhonesti, ipsum confessarium pravum consensum praebiturum, sollicitaturum etc. quamvis ipse poenitens nil pro se timeat. Idem dicendum, si ex manifestatione alicujus peccati excitandus sit confessarius ad odio habendum aliquem tertium, vel ad illum persequendum. In his et similibus casibus lex charitatis videtur praevalere legi de integritate confessionis. Quis vero dicendum, si non manifestari possit peccatum, nisi una complex manifestetur, paulo post dicam. * Videantur AA. cc. *

Q. II. An qui ex justa causa aliquod mortale subticuit, teneatur illud confiteri, si quamprimum cesset causa praedicta.

R. Praescindendo modo a sacerdote, qui celebravit, tacendo in confessione ex justa causa aliquod peccatum, de quo *tr.* 18. *q.* 1. *c.* 5. *quaest.* 5. alii non tenentur fateri peccatum, quod tacuerunt, nisi in prima, quam facient, confessione, sive eam faciant ex propria devotione, sive ex ecclesiae praecepto. Ratio est, quia nullum extat praeceptum de confitendo peccato quod subticuerunt, statim ac causa

subticipandi cesset; unde satis est, si manifestent in prima, quam facient, confessione, si tunc talis causa cessaverit. Navar. *in sum c.* 2. n. 10. Lugo *disp.* 15. n. 165. * Suar. *disp.* 23. *sect.* 2. Bonacc. *disp.* 5. q. 5. *sect.* 2. p. 4. n. 32. quos sequitur Reiff. *l. c.* n. 46. *

Q. III. An poenitens possit tacere peccatum, vel circumstantiam illius, si ex hujusmodi manifestatione complicitis revelatio sequatur.

R. I. Casus iste potest e. g. occurrere in fratre, qui cum sorore peccaverit, adeoque si circumstantiam incestus explicet, statim confessario innotescet etiam peccatum sororis, cum supponatur unica, et ipsi cognita; in suppositione autem quod non sit alter confessarius, cui ignotus sit complex, puto poenitentem teneri ad integre confitendum suum peccatum, nec excusari ex hoc praecise, quod complicitis manifestatio sit sequutura. Ratio est, quia in tantum posset excusari ab integre manifestando suum peccatum, quia jus naturale dictans servandam esse famam proximi videtur praevalere positivo de confessionis integritate; at haec ratio non satis convincit. Observare igitur est omnino a peccato detractionis excusari illum, qui non manifestat alterius crimen animo illum infamandi, sed ex aliquo rationabili fine, puta ad recipiendum consilium, ad vitandum innocentis damnum, ad leniendum animi dolorem ob injuriam sibi occulte illatam; et haec est communis DD. opinio, ut videre est apud Salmanticenses *tr.* 13. *de restit. cap.* 4. p. 5. n. 48. * et eruitur ex d. Thom. 2. 2. *qu.* 73. *art.* 2. ubi ait: *vera non est detractio, cum subest legitima causa revelandi occultum crimen.* Ulterius complex in peccatum consentiendo, si quid famae suae detrahit, sibi imputare debet; juri enim suo, quod habebat ad famam, renunciavit in ordinem ad confessionem illius peccati: nam ut habet reg. 86. *jur. in 6. damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non aliis imputare.* * Si igitur non est contra jus naturale aperire ex aliquo justo motivo homini prudenti delictum occultum proximi, a fortiori id dicendum est licere in confessione, si fiat ex justo motivo integre manifestandi proprium peccatum, subeundi condignam poenitentiam, et propriae conscientiae medendi remediis et consiliis pii ac docti confessarii: d. Th. *in 4. d.* 16. q. 3. a. 2. *ad 5. et opusc.* 12. *qu.* 6. S. Bonavent. *in 4. disp.* 21. *in p.* 2. *art.* 1. q. 3. *et opusc. de mod. confit. cap.* 1. s. Anton. p. 3. *tit.* 14. c. 19. §. 11. et plures theologo, quos congerit, et sequitur Leander *de poenit. disp.* 5. q. 60. * Communiorem hanc hodie vocant et probabiliorem

contra Navarr. Hostiens. et Innoc. in cap. *Omnis de poenit. et remiss.* et alios Contin. Tourn. n. 412. Reiff. n. 57. et 58. * Caeterum si peccatum esset veniale vel mortale alias confessum, non posset manifestari cum notitia complicitis, qui graviter peccaverit; nam ut plurimum nulla necessitas et convenientia est illud manifestandi. Secus si adesset necessitas, vel convenientia; ut si mulier ad capessendum consilium etc. se accuset de levi negligentia in resistendo fratri illam ad turpia provocanti. * Lug. d. 16. n. 412. et seq. Viv. q. 5. art. 7. n. 5. *

R. II. Fere communiter docent theologi poenitentem teneri, si potest, quaerere confessarium, cui ignotus sit complex. Item dicunt teneri illum expectare, ut servet praeceptum de non infamando proximum. Concedunt tamen non esse expectandum, quoties adesset justa causa non differendi confessionem; ut si sacerdos quotidie solitus celebrare, nollet ultra biduum expectare; si ab expectatione diminutio famae immineret; si qui est in miserrimo statu peccati mortalis deberet ultra triduum expectare etc. Denique quoties prudenter judicari potest complicem juri suae famae cecidisse, fatentur omnes non esse necessarium quaerere alium confessarium, vel illum expectare. Id autem, salvo semper meliori judicio, credo pluries occurrere posse: ut si e. g. frater peccaverit cum sorore, quam scit non posse a matre separari, ut alium confessarium inveniat; si maritus peccaverit cum uxore, quam reputare potest nolle consuetum confessarium dimittere: quod idem videtur dicendum semper cum complex induxerit ad peccandum personam, quam scit non confiteri modo huic, modo alteri confessario; nam cum possit credere consuetum confessarium adituram, demonstrat non curare de suae revelatione. Immo puto, quod si quis difficiliter alteri ac consueto confessario aperiret suam conscientiam, posset ex hoc solum capite illi manifestare suum peccatum, quamvis exinde revelatio complicitis sequeretur. Si etenim, ut aliquis levamen et solatium sibi quodammodo necessarium ob acceptam occultam injuriam assequatur, potest occultum alterius delictum manifestare, multo magis mihi videtur licitum in confessione, dum poenitens alteri ac confessario ordinario difficillime statum suae conscientiae manifestaret. * Videantur AA. cc. *

Q. IV. An habens peccata reservata et non reservata, si necesse habeat confiteri inferiori non habenti facultatem in reservata, debeat etiam haec manifestare.

R. Iste casus contingere e. g. potest in puella, quae commiserit incestum reservatum, adhuc tamen cogitur confiteri e. g. non habenti facultatem illam absolvendi, et hoc, quia si non accedat ad communionem, non exiguam sui suspicionem ingeret matri. Dicendum autem est non solum debere explicare peccata non reservata, sed etiam ipsum incestum reservatum; et ratio est, quia, ut bene confessarius possit satisfacere suo muneri, iudicis nempe et medici, debet posse cognoscere statum poenitentis, quem certe necesse est ignorare, si ipsi celentur peccata reservata. Neque obstat peccata reservata non posse ab inferiori confessario directe absolvi; nam adhuc nota ipsi esse debent peccata reservata, ut videat, an poenitens sit satis dispositus, et quam poenitentiam maxime medicinalem ipsi imponere debeat; cum etiam in ordine ad hos fines datum fuerit praeceptum de integritate materiali confessionis: d. Thom. *in suppl.* q. 9. a. 2. ad 4. et quamplures apud Leandrum *de poenit. disp.* 12. q. 33. * Ita docent Suar. *disp.* 31. *sect.* 3. Bonacc. *disp.* 5. q. 7. p. 5. §. 3. n. 6. Salmant. *cap.* 7. n. 36. * Qui contrariam tenent opinionem moventur, quia, si vera esset nostra sententia, poenitens bis cogeretur confiteri eadem peccata, primo scilicet confessario inferiori, ac deinde superiori, ut ab eo directe a peccatis absolveretur. Sed contra est, quia poenitens eo ipso quod committit peccatum reservatum, subjicit se omnibus illis incommodis, quae ex eo derivant, inter quae illud est debere denuo manifestare reservatum superiori, si a primo tantum absolutus fuit indirecte; neque etenim ex suo vitio violari debet lex de integritate confessionis, volens poenitentem manifestare debere suum statum confessario, atque omnia peccata directe subjicienda esse clavibus ecclesiae. Ex dictis facile est inferre, neque superiorem posse sola reservata audire, ac remittere poenitentem pro aliorum absoluteione ad inferiorem: hoc etenim omnino est contra integritatem materialem confessionis, quae est juris divini, et semper servanda est, ubi non obstat impotentia physica, vel moralis; * ita Adrian. *de confess.* q. 4. Sylvest. Canus apud Sylvium *supplem.* q. 20. a. 2. q. 3. *

Q. V. An ratione magni poenitentium concursus in aliquo festo, seu jubileo dimidiari possint confessiones.

R. Affirmativam opinionem damnavit Innocentius XI. nam inter proscriptas ab eo propositiones haec etiam habetur sub n. 59. *Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos ratione magni concursus poenitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnae alicujus festivitatis, aut indul-*

gentiae. Et quidem cum integritas confessionis sit de jure divino, non excusat ab adimplendo hoc praecepto magna festivitas, vel indulgentia: nam commode alio tempore possunt poenitentes satisfacere suae devotioni et desiderio acquirendi indulgentias. Praeterea omnibus pensatis melius est pro anima poenitentis integre exponere confessario suum statum, quam dimidiate confiteri ob acquirendam indulgentiam. Accedit non pauca inconvenientia ex contraria opinione oriri potuisse; nam multi ex industria expectassent accedere ad sacramentum poenitentiae occasione magnae solemnitatis, ne integre propria confiteri peccata cogerentur. Videantur scribentes in praefatam propositionem.*

Q. VI. Quae observanda sint circa confessionem moribundi.

R. I. Nullum dubium est sufficienter moribundum confiteri, si dum non potest omnia, aliqua peccata manifestet, ut constat ex supradictis. At dicendum etiam est sufficienter confiteri, si dum nec potest aliqua manifestare, dixit in genere se esse peccatorem in ordine ad absolutionem obtinendam. Plures negativam tuebantur opinionem, at affirmativa validissime probatur, quia, quamvis ordinarie loquendo confessarius non debeat absolvere, nisi prius cognoscat statum sui poenitentis, nihilominus receptissima praxis ecclesiae est, ut imminente periculo mortis absolvantur poenitentes, absque eo quod confessarius in particulari ipsorum statum agnoscat. Id patet, dum imminente praelio vel naufragio plures eodem tempore absolutione donantur, quorum certe statum in particulari nullatenus confessarius agnoscit; quamvis etenim in illa confusione aliqua particularia manifestent peccata, certe non potest sacerdos advertere quod particulare peccatum manifestet Titius, quod Joannes. Stat ergo confessarium per accidens absolvere posse, quos scit se accusare ut peccatores in ordine ad obtinendam absolutionem. Nec refert dicere confessarium de moribundo solum se accusante ut peccatore non habere majorem notitiam, quam antea haberet, cum omnes simus peccatores. Contra etenim est, quia ex illa confessione moribundi in genere acquirit istam novam notitiam, quod ille se recognoscit peccatorem, et subjicit ecclesiae clavibus omnia sua peccata: d. Anton. p. 3. tit. 10. c. 6. Sylvest. v. *Confessio* q. 3. Suar. de poenit. d. 23. sect. 1. Lugo disp. 17. sect. 4. et ultra quamplures antiquos communiter moderni. Cum autem et ex praxi et ex ratione omnino tuta sit ista opinio, teneretur confessarius absolvere istum moribundum, ne, si solam attritionem habuisset, damnaretur. Posse item absolvere absolute, ni forte prudenter

timeret defectum dispositionis in moribundo, qua ratione putaret sub conditione absolvendum. Quod dictum est de moribundo, qui in genere fassus est se esse peccatorem, ut absolutionem obtineat, idem dicendum de eodem, si tundat pectus, vel exhibeat alia signa, quibus constet velle absolutionem; nam iisdem signis satis exprimit se esse peccatorem in ordine ad obtinendam absolutionem.

R. II. Quamvis non certo constet eadem signa facere moribundum in ordine ad absolutionem, nihilominus est absolvendus sub conditione, maxime si eadem signa exhibeat coram confessario. Ratio est, quia confessarius prudenter judicare potest illam pectoris tusionem etc. fieri a moribundo in ordine ad absolutionem obtinendam; communiter etenim christiani in eo periculo optant sibi consulere sacramentali absolutione. Dum tamen non certo constet fieri in ordine ad eam obtinendam, ne exponatur sacramentum periculo nullitatis, danda est absolutio sub conditione, si nempe ille moribundus sit dispositus. Absolutionem autem sub conditione non potest sacerdos denegare, nisi graviter peccando contra charitatem; nam cum habeat prudens fundamentum quoad illum absolvendum, denegando absolutionem, irrationabiliter exponeret periculo damnationis. Ita quamplures theologi quos refert *Leander de poenit. disp. 5. q. 42.* * Haec etiam habentur in rituali Romano *tit. 18. Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox et loquela aegrum deficiat, nutibus et signis constur sacerdos, quoad ejus fieri poterit, peccata poenitentis cognoscere, quibus utcumque vel in genere vel in specie cognitis, vel etiamsi sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Quod autem verba *absolvendus* intelligenda sint de absolutione absolute impertienda, nisi aliquid ex illis signis dubium sit, satis communiter receptum esse apud DD. testatur *Reiff. tr. 14. d. 7. n. 69.* *

R. III. Si moribundus confessario absente, dederit signa doloris et desiderandae absolutionis, poterit a superveniente confessario absolvi, quamvis illum reperiat sensibus destitutum, dum tamen aliqui praefata signa dedisse testificentur. Aliter ergo discurrendum est de confessione secundum quod per se exposcit, et aliter secundum quod exposcit per accidens: et ita per se exposcit integritatem materiale, quamvis per accidens in multis casibus sufficiat integritas formalis. Quamvis igitur, ut videbimus capite sequenti, confessio per se facienda sit a poenitente physice praesente, et per se confessario peccata manifestante, nihilominus aliter per accidens

fieri potest in casu supradicti moribundi; nam praxis et traditio demonstrant esse absolvendum, ut videre est ex concilio Arausicano, relato *can. Qui recedunt* 26. *quaest.* 6. ex Carthaginensi, relato *can. Is qui ibid.* ex s. Leone Magno *epist. 95. ad Theodor. episc. Forojulien.* ac denique ex rituali Romano, quod vult istos moribundos absolvendos, dum ipsi confessario *per se, vel per alios* desiderium confitendi ostenderit. Ex hac igitur continua ecclesiae praxi, et fere communi DD. consensu bene licet inferre ita Christum poenitentiae sacramentum instituisse, ut respectu absolutionis moribundo tribuendae satis sit, si confessario per alios innotescat desiderasse absolutionem. *Dian. p. 3. tr. 3. resolut. 4. Leander disp. 5. quaest. 43.* et apud eos fere innumeri.

Contrarium opinantium sententia in eo praecipue fundabatur, quod Clemens VIII. ann. 1602. 30. Jun. damnavit docentes validam esse confessionem factam sacerdoti absenti, quod verificari videtur in casu nostro, utpote quia, dum moribundus ostendit velle confiteri, sacerdos omnino aberat. At revera casus praesens non comprehenditur in decreto Clementis, qui voluit non posse fieri confessario ut absenti, et ab eo absente impertiri absolutionem. In nostro autem casu moribundus intellexit, et optavit sistere se praesentem sacerdoti, eoque praesente intelligitur moraliter perseverare desiderium, quod ostendit absolutionis, cum non possit praesumi retractatum; adeoque dici potest terminative facere suam confessionem coram sacerdote, cui per adstantes manifestatur, sicuti confessio fieri etiam potest per interpretem. Cum proinde hujusmodi confessio per accidens sit sufficiens ad obtinendam absolutionem, passim reperire est apud auctores Clementem declarasse hujusmodi casum in suo decreto non comprehendi, adeoque Paulus V. postea approbavit rituale Romanum, quo dicitur absolvendum moribundum, de quo in casu praesenti. * Videatur Benedictus XIV. *de syn. dioec. lib. 7. cap. 15. a n. 8.* ubi responsum Urbani VIII. refert in congregatione generali s. Inquisitionis datum 24. Februarii 1632. majori Lusitaniae inquisitori requirenti, an censuram mereatur haec propositio: *valide impertitur absolutio, quando aegrotus coram uno vel altero teste signa dederit contritionis, deinde superveniente confessore nullo externo signo confitendi voluntatem ostendit, constat tamen ex relatu internuncii, aegrotum ostendisse signa contritionis.* Sanctissimus dixit: *huic aegroti posse impertiri absolutionem, nec id repugnare decreto Clementis VIII. cum diversam contineat rationem.* *

Advertere etiam debet confessarius absolvendum esse moribundum, quamvis ipsi referatur petiisse confessionem non ab aliquo, qui id immediate audierit ab ipso moribundo, sed a teste medio, ab aliquo nempe, cui id relatum sit ab iis, qui audierunt a moribundo. Ita absolvere potest poenitentem, cujus peccata non audiat ab interprete immediato a poenitente electo, sed ab interprete interpretis: ut si poenitens dicat sua peccata interpreti, qui gallice loqui sciat, iste alteri, qui etiam sciat latine, et ab hoc latine manifestentur sacerdoti. Item ad impertiendam absolutionem moribundo sat est, si audiat petiisse ab uno solo teste, cui rationabiliter credendum sit; nam tunc prudenter agit absolvendo; * et eruitur ex Gloss. in cap. *Nuper de testib. et c. Parvulos de consecr. dist. 4.* * Demum saltem sub conditione impertiri debet absolutionem, quamvis dum vult absolvere, praesentes non sint testes, qui ipsi renunciarunt dedisse signa optandae absolutionis. Quod debeat impertiri absolutionem probatur, tum quia concilia, et rituale solum exposcunt, ut confessarius saltem audierit ab aliis illum moribundum absolutionem petiisse; tum quia sicut illius confessio antea moraliter perseverabat penes illos, qui audierunt illum confessionem optasse, ita et moraliter perseverat apud confessarium, qui id ab eis audivit, unde potest illum absolvere, dum physice coram eo adest. Absolvendus nihilominus est tantum sub conditione, quia dum testes absunt, non desunt qui dubitent de illius valore, cum nullatenus ipsis videatur fieri confessio coram sacerdote absolvente; quippe dum adest sacerdos, non adsunt testes, per quos solummodo confitetur moribundus sensibus destitutus. *Dian. tr. de absol. morib. resol. 7.* et alii apud ipsum.

Q. VII. An absolvendus sit moribundus; qui nullum det signum doloris et optandae absolutionis; et de quo nemo testificari potest huiusmodi signum dedisse.

R. Talis moribundus nullatenus est absolvendus. Prima ratio est, quia ex supradictis concilia, patres et rituale dicunt esse absolvendum, dum saltem per alios constet signa doloris dedisse. Si ergo absolvendus est, dum saltem adsint qui testificentur moribundum optasse absolutionem, consequens est non absolvendum, si hi non adsint; exceptio etenim firmat regulam in contrarium. Praeterea quis credere potest concilia, rituale etc. non expressisse etiam casum, de quo in quaesito? si etenim talis moribundus absolvi potuisset, defecissent contra charitatem, quae tunc exercenda est erga

82 TRACT. XIX. DE SACRAM. POENITENTIAE
moribundos, non assignando etiam hunc casum, dum age-
bant de absolutione moribundis impertienda.

Ratione etiam evidenter convincitur; nam ad licite impertiendam absolutionem sacramentalem, non satis est si confessarius credere possit moribundum habuisse intentionem recipiendi in eo casu absolutionem, eo quod e. g. christiane vixerit, sed ulterius debet illi aliquo modo constare adesse materiam necessariam ad conficiendum sacramentum: qualis etenim minister non graviter peccaret contra reverentiam sacramenti, si proferret formam, dum nullatenus sciret esse materiam, quamvis per accidens adesset? Cum autem in nostro casu materia sacramenti sit ipsa sensibilis confessio, de ea potest constare per signa externa, quae certo indicent dolorem moribundi, ut sunt tundere pectus, osculari crucem, comprimere manum sacerdotis interrogantis, an velit absolutionem etc. et tunc absque dubio est absolvendus. Si vero confessionis desiderium appareat tantum per signa dubia, uti esset edere suspiria, in caelum suspicere, quod potest fieri et ob molestiam morbi, et ob dolorem peccatorum, tunc sub conditione utique esset absolvendus. At si alia signa appareant, quae nonnisi naturalia prudenter judicari possint, qualia essent jactare se ab una in alteram cubilis partem etc. nescio videre, quomodo licite etiam sub conditione confessarius impertiri possit absolutionem, dum prudenter motus moribundi nonnisi naturales, et ex molestia morbi provenire judicandum sit. Certe ubi nulla sensibilis confessio appareat, et quae taliter innotescat confessario, ut saltem sub dubio prudenti sit, an sufficiat nec ne, nec absolutio sub conditione impertienda est; quia licite nec sub conditione applicari potest, ubi saltem in casu necessitatis non adsit materia dubia, ut constat etiam discurrenti circa alia sacramenta. Henriq. *lib. 6. cap. 10. num. 9.* Laym. *lib. 5. tr. 6. cap. 8. n. 4.* Lug. *disp. 17. sect. 3.* Coninch. *disp. 5. n. 28.* Trull. *lib. 4. cap. 6. dub. 7.* et ultra quamplures modernos omnes antiqui. Nec satis est theologis propositam stabilire sententiam, sed, ut videre est apud citatos theologos aliosque, contrariam variis censuris rejiciunt. Illam erroris, novitatis, nulliusque probabilitatis sive speculativae, sive practicae notant; eamque solum ad praxim deduci indiscrete et ignoranter satis a rudioribus sacerdotibus dicunt. Neque refert a multis doceri, et esse moribundis favorabilem, cum amplecti non debeamus opiniones, quae non satis consulunt reverentiae sacramenti, etsi sub conditione administretur; atque, ut dicit Lugo citatus, non expedit in re tanti momenti sub pietatis specie

sapere plusquam omnes ss. PP. docuerunt, sed observare terminos, quos apposuerunt nobis. * Vid. *reg. in prax.* *

Regulae in praxi observandae

I. Dantur aliquando confessarii, qui dum excipiunt confessionem moribundi semper magis periclitantis, nimis scrupulosi sunt circa integritatem materialem confessionis, quamvis videant ipsum summopere defatigari, et in periculo usum rationis instante morte amittendi. Non bene se gerunt isti confessarii ita agendo cum praedicto moribundo; cum etenim supra omnia necessarium sit illum excitare ad verum dolorem peccatorum et ad propositum emendationis, postquam confessarius unum, aut alterum peccatum audivit, debet totus incumbere, ut vere doleat de suis peccatis. Hinc fiet quod si postea sensibus destituatur, poterit cum fructu absolvi, si vero melius se habeat, poterit tunc commodius et animo paciore de aliis peccatis inquirere. Animadvertat etiam confessarius, quod etsi infirmus non tam proximus morti videatur, et nihilominus putet bene esse illius confessionem excipere, non teneri ad integritatem materialem confessionis, quoties non posset sine magno labore et damno vel plene cogitare de suis peccatis, vel sermonem protrahere.

II. Non aegre ferat confessarius, si sciat aliquando suum poenitentem ad alium accedere, ne si semper ad se accedere compellatur, ob verecundiam, vel timorem aliquod grave taceat peccatum. Nihilominus si sciat hoc saepe a poenitente fieri, non amplius excipere debet ipsius confessiones; nam ita agendo satis demonstrat ipsi non satis aperire statum conscientiae suae, quomodo ergo poterit ipsum spiritualiter gubernare? Accedit modo uni, modo alteri confiteri sua peccata, posse esse sufficiens indicium defectus doloris et propositi; dum etenim verus adest dolor, gratum est poenitenti confessario innotescere totam vitam antea actam, ut ita efficaciora remedia possit illi praebere, ipsumque, si opus sit, remove ab occasione et periculo peccandi. Quid ergo dicendum de mulierculis unum habentibus confessarium indulgentem, cui omnia inhonesta detegant, alterum severioris disciplinae, cui tantum levia? Haec ratio agendi potestne ullatenus in praxi a gravi hypocrisi excusari?

III. Cauti sint confessarii in excipiendo confessiones idiotarum; nam facillime et sine ulla necessitate manifestant complicem peccati. Moneant ergo neque in confessione licere sine necessitate alterius famam denigrare.

IV. Satis explicavi quae necessaria esse credidi pro absolutione moribundis impertienda. Monere tamen iterum volo confessarium, ut dum scit solum per testes moribundum signa doloris, vel optandae absolutionis dedisse, curet eosdem testes esse praesentes, dum moribundum absolvit, ut ita verificetur confessionem fieri in praesentia confessarii mediis testibus, veluti si essent interpretes. Si vero non amplius sint praesentes, nec possint vocari, solum absolvat moribundum sub conditione, si ita nempe administrari possit hoc sacramentum; sub conditione etenim tantum danda est in necessitate absolutio, ubi occurrit dubium rationabile de valore sacramenti, sicuti revera occurrit, si testes absint.

V. Solent quidam confessarii assistentes moribundis sensibus destitutis saepius iterare absolutionem sub conditione. Id maxime praestant ii, qui putantes quodcumque signum etiam naturale a moribundo exhibitum, interpretari posse cum aliqua probabilitate fieri etiam ad obtinendam absolutionem, et quaecumque vel tenuem probabilitatem in casu tantae necessitatis sufficientem esse, ut moribundus sub conditione absolvatur, quam opinionem mordicus tuetur etiam *Viva in appendice damnatarum propositionum* §. 11. Hac igitur etiam opinione retenta, non mihi videtur approbanda praxis illa saepe saepius absolvendi moribundum, quamvis sub conditione. Ratio est, quia neque sub conditione iteranda est absolutio, quoties saltem aliquo modo praesumi non possit fieri novam confessionem a moribundo, eo modo, quo ab ipso fieri potest, alias irrationabiliter iteratur etiam sub conditione absolutio: si autem ipsum anxie respirare infirmi, vel aliquis alter motus naturalis reputandum esset signum novae confessionis, oporteret posse aliquo pacto credi infirmum talibus actibus sine interruptione petere confessionem. Accedit quod ideo dicunt hujusmodi infirmum posse sub conditione absolvi, quia licet ea signa fundent tenuem probabilitatem, adhuc tamen necessitas moribundi licitum reddit, quod alias esset illicitum; haec autem necessitas videtur cessare quoties bis, vel ter, cum proportionata aliquarum horarum distantia, confessarius solverit moribundum. Secus dicendum esset, si iste moribundus aliquod de novo det signum, quod non videatur mere naturale, sed posse aliqua prudenti ratione interpretari per illud petere absolutionem; nam tunc certe iterum est absolvendus, quamvis antea etiam centies sub conditione fuerit absolutus, ut de se patet.

* Imminente multorum mortis periculo sufficere, quod omnes in confuso sua crimina manifestent, et posse sacerdo-

tem omnes eodem actu absolvere dicens; *ego vos absolvo a peccatis vestris etc.* probatur apud Reiff. l. c. *addit. post n. 40.* laudando gestum a quodam parcho, qui multos ex improvise hostium incursu obrutos, et gravissime vulneratos superiori formula omnes, quotquot erant capaces, absolutione munivit, timens ne, dum quales leviter, quales periculose sauciatos, quales capaces, vel non, exquireret, aliquot ex iis sine absolutione decederent. Advertendum tamen, quod qui urgente periculo hoc modo absoluti fuerunt, debeant postea, si tempus fuerat, distincte peccata fateri. *

* Porro, ut quis possit suum confiteri peccatum cum manifestatione complicitis, pensanda est peccati gravitas; nam quo major illa est, eo urgentior requiritur causa, ut ad alium recurrere non teneatur. Ponamus casum, quo quis cum matre, vel sorore peccaverit, plus efficere debet, ne incestum cum iis patratum revelet, quam ille, qui cum alia consanguinea peccaverit, unde si in primo casu incommodum itineris duorum vel trium miliarium subeundum ei sit, praesertim juveni et vegeto, ut confessarium inveniat, cui ignota sit mater vel soror, hoc facere tenetur; parum enim vel nihil esse videretur incommodi in priori casu, multum vero in posteriori. Contin. Tourn. *loc. cit. num. 416.* *

* Saepe etiam excusantur matres, uxores etc. dum peccata filiorum, aut virorum in confessione aperiant confessario, qui eos novit, si id praestant ad consilium capiendum, vel dolorem leniendum, alioquin nimis durum foret, novum semper confessarium adire. Ita sentit la Croix *lib. 6. p. 2. n. 1145.* Verum advertat confessarius, multoties id facere mulierculas sine necessitate, sed ex ignorantia, vel ad excusationes suorum peccatorum praetexendas. Multo magis caveant, ne sub quovis praetextu ipsius nomen, aut alias circumstantias, quibus ipsius persona fiat cognita, exquirant, poenitentibus aperire renuentibus absolutionem denegando: ultra enim peccatum laethale, quo se obstringerent, suspensionis (1) ab officio audiendi confessionem, aliisque gravioribus poenis se subjicerent. Ita fert novissima constitutio Benedicti XIV. *Ubi primum etc. bullar. tom. 2. pag. 54.* In ea Pontifex quammaxime reprobatur ac detestatur illorum confessariorum praxim, qui a poenitentibus complicitis nomen exquirerent, atque ad illud sibi revelandum, non inducere modo suadendo conarentur; sed quod detestabilius est, denunciata quoque, nisi revelarent, absolutionis sacramentalis negatione, prorsus adigerent

(1) Quae tamen poena est ferendae sententiae.

atque compellerent. Neque hoc licite fieri voluit ad hunc finem, ut ipsius complicitas emendatio; aut correctio hoc medio, vel alia bona specioso hoc praetextu curarentur. Deinde prohibet, ne aliquis hujusmodi praxim licitam traducere, aut pro ea scribere, aut loqui praesumat sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae summo Pontifici reservatae: *Statuentes insuper, ut quicumque ausus fuerit docere licitam esse hujusmodi praxim, aut scribere aut loqui praesumpserit in ejusdem damnatae praxis defensionem; vel ea quae in dicto brevi contra eorumdem praxim decreta sunt impugnare, aut in alienos sensus temere detorquere seu interpretari, incidat ipso facto in excommunicationem, a qua non possit nisi a nobis absolvi.* Demum statuit quod quicumque non ex confessione sua, sed aliunde aliquem noverit confessarium exquirentem complicitas nomen cum denegatione absolutionis, teneatur illum intra consuetum terminum denuntiare; nisi hoc praestare ob imprudentiam et simplicitatem constet. Ex contraria aliquorum confessariorum praxi, qui nimio, sed ad verae prudentiae regulas non satis composito, zelo aestuantes, ut complicem corripiant, ejus nomen a poenitentibus omnimode scire volunt, et ad illud manifestandum inducunt, quanta insurgant aliquoties incommoda, praecipue in communitatibus, et quam facile violandi sacrosancti sigilli periculo se exponant, experientia docet. Sed de hoc iterum ubi et de sigillo confessionis. Ex his autem non sequitur, ait cl. vir Ludovicus Antonius Muratori in comment. ejusdem constitutionis in adnotationibus ad Antoin. *de sacrament. poenit. art. 2. post quaest. 6.* quod non liceat confessariis, ut confessionis integritati deserviant, et poenitentium conscientiae satis consulant, circumstantias necessarias exquirere; puta si interroget, an persona complicitas sit in primo vel secundo gradu conjuncta, si voto ligata, si ancilla in eadem domo commorans; haec enim requirere debent, licet in complicitas cognitivum deveniant. Possunt denique dari casus, in quibus poenitens teneatur complicem manifestare, ad avertenda scilicet gravia reipublicae ab eo imminenda mala. Sed tuto confessarii procedent, et debitam praefatae constitutioni tam rigorosae obedientiam praestabunt, si in iis casibus poenitentes cogant, ut tacito sibi complicitas nomine alicui aperiant, qui damnum possit impedire. *

* Solent quandoque mulierculae aliqua leviora peccata uni, graviora alteri confessario manifestare, et ad hoc praestandum facile se adduci patiuntur, ne vel apud consuetum confessarium famam deperdant, vel erubescitiae poenam

subire cogantur. Cautus esse debet in hoc confessarius; li-
ret enim haec duorum confessariorum aditio, etiamsi fre-
quenter fiat, et sine urgenti causa per se loquendo a cul-
pa gravi excusari possit ob animi levitatem. Navarr. *in*
summ. cap. 21. n. 40. Suárez. *disp. 22. sect. 1.* Fagund. *de*
praec. eccles. lib. 3. cap. 2. §. 14. Coninch. *de qualit. conf-*
ess. d. 6. dub. 4. n. 13. multoties tamen id praestant, ne
peccandi occasionem dimittere; et medicinam suo statui con-
gruentem adhibere cogantur; et tunc eas necessaria carere
dispositione quis non videat? Vel frequenter vero, vel ra-
ro fiat semper est improbanda duorum confessariorum adi-
tio, nisi singularis aliqua gravis causa suadeat, *quia minus*
est poenitentibus salubris, et signum animi magis curantis
aestimationem; quam animae perfectionem, subdit Coninc. *loc.*
c. numer. 14. in fn.

• Non recusent parochi poenitentiae sacramentum pueris
nondum in septennio constitutis, si dubium sit an usu ra-
tionis praediti sint, sub conditione ministrare. Etenim satis
convenit inter theologos hoc faciendum, si peccatum aliquod
saltem leve in se confiteatur, tum ne sacramenti gratia pri-
ventur, tum ne animae saluti periclitentur, nam in grave
aliquod peccatum potuerunt incidisse. Layman. *l. 5. tr. 6.*
c. 5. n. 7. Lug. *de poenit. disp. 17. sect. 1; n. 22; et alii.*

• Sunt multi nec quidem spernendi DD. qui sicut liben-
ter conditionem in sacramentis characterem imprimentibus,
ita eam nullatenus usurpandam in aliis et praecipue in poe-
nitentiae sacramento docent. Eorum rationes videri possunt
apud Benedictum XIV. *de syn. dioec. lib. 7. cap. 15. n.*
2. et 3. Nihilominus tuto potest eam adhibere confessarius,
quando necessariae adsunt circumstantiae. Vide dicta supe-
rius *tract. 16. cap. 4.* quaeque habet idem Benedictus *l. c.*
n. 4. et seq.

• Equidem negari non potest sententiam ab auctore *quaesit.*
7. relatam validissimis rationibus, et magno doctissimorum
theologorum numero inniti, quos referunt Morin. *de sacr.*
poenit. lib. 10. cap. 10. de Lug. disp. 17. sect. 3. neque
ea, quae ad oppositam astruendam afferuntur a Morin. *l.*
c. et ab aliis satis convincunt, et contraria argumenta be-
ne diluere videntur, adeo ut si discussione scholastica defini-
re vellemus contrariae praeferenda esset. At nihilominus
paulo sane rigidior videtur haec opinio; affirmativa enim
opposita sententia probatur hodie a doctissimis viris apud
Benedictum XIV. *l. c. a n. 9.* quibus ipse favet, nec rati-
onum momentis caret. Si enim receptum est et ratum,

ad absolutionem impertiendam loquela destituto, nec poenitentiae signa exhibenti sufficere testimonia adstantium, fortius absolvi poterit, forsau et debet moribundus, praesertim si vir bonus, integer, et vitam christianam vixerit. Non dedignetur itaque confessarius in isto casu absolutionem sub conditione impertiri, quod et factum dicitur a Clemente VIII. cum fabro illo murario superius relato *tr.* 16. *cap.* 4. Hoc enim modo et aeternae proximi salutis, et debitae sacramento reverentiae consulitur. Videantur Benedictus XIV. *ll. cc. Berti de theolog. discipl. lib.* 34. *p.* 2. *cap.* 8. *in fin.* Merbes. *in summ. dissert. 4. de poenit. q.* 85. Auctor adnotationum *ad cas. Pontasian. v. Absolutio cas.* 4. (qui licet sua dicta retractet *in theolog. christ. t.* 9. *dissert. 4. cap.* 10. *quaest.* 2. *n.* 14. non videtur tamen validiora momenta afferre) Reiffenst. *l. c. a n.* 70. *ad* 76. Barbos. *in collect. ad concil. Trid. sess.* 14. *cap.* 5. Contin. Tour. *de poenit. cap.* 5. *a n.* 458. *ad* 488. *

* Ulterius et si non liceat, in sacramentis uti opinione probabili, in casu tamen necessitatis potest, immo et debet sacerdos sententiam probabilem sequi; ut docet la Croix *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1162. Et ideo sacramentum baptismi in casu extremae necessitatis potest et debet conferri in materia dubia, vel partim dubia, ergo ob rationis paritatem idem dicendum de absolutione in isto casu sub conditione danda. Neque totaliter deest confessio aliquo modo sensibilis, prout illius temporis fert conditio. Vel enim vita christiana atque catholica publice peracta est in extrema necessitate sufficiens sui accusatio, ut placuit Morino *l. c.* vel eadem est sufficiens fundamentum, quo praesumi potest moribundum in statu tali conari petere absolutionem sacramentalem, puta per gemitus, per suspiria, quae licet plerumque sint naturae patientis signa, nihilominus ea ab homine moribundo singulariter a Deo illuminati ad absolutionem ordinari interius possunt. Et hoc sibi accidisse narravit mihi quidam parochus ceteroquin doctus cum homine subito lethaliter oppresso, nec signum, nec nutum dare valente, qui tamen ad peccatorum dolorem excitatus, absolutus, et extrema unctio munitus, postea ad se reversus asseveranter testatus est, se omnia cognovisse, et dolorem excitare pro suis viribus curasse, et ea quae potuerat signa dedisse, a parcho tamen non bene percepta *.

CAPUT IV.

De confessione et absolutione in absentia, et de confessione facta per scripturam sacerdoti praesenti.

Q. I. **A**n confessio fieri et absolutio dari possint in absentia.

R. Neque confessio fieri potest per literas, aut per internuncium sacerdoti absentia; neque absolutio poenitenti absentia tribui potest. Notandum igitur est Clementem VIII. in sua constitutione 87. edita 20. Junii 1602. *bull. t. 3. p. 132.* ad minus ut falsam, temerariam, aut scandalosam damnasse eam propositionem, qua dicebatur *licere per literas, seu internuncium confessario absentia peccata sacramentaliter confiteri, et ab eodem absente absolutionem obtinere.* Quamvis autem hujusmodi propositio damnata videatur in sensu copulativo, vere falsa est etiam in sensu divisivo, ut declaravit Paulus V. die 14. Julii 1605. in congregatione s. Officii.

Primo igitur non est valida confessio facta confessario absentia per literas, seu internuncium. Ratio est, quia quomodo Christus instituerit hoc sacramentum, adeoque quomodo a nobis sit faciendum, non melius innotescit quam ex consuetudine et perpetua praxi ipsius ecclesiae. Quamvis autem ex hac praxi habeamus nutum per nutus, et ignorantem lingua posse accusare sua peccata per interpretem, nunquam tamen scimus fuisse in usu consuetudinem confitendi per epistolam, aut internuncium. Nec refert posse dari casum, quo aliquis ita necesse habeat confiteri: sicut etenim Christus noluit providere catechumeno in casu rarissimo, quo deficiat aqua, ut alio modo conferri ipsi possit baptismus, relinquendo ut sibi consulat per contritionem, ita dicendum est noluisse in casu raro absentia confessarii confessionem fieri per epistolam etc. cum maxime ex hac praxi quamplurima inconvenientia oriri potuissent. Addendum ita Christum instituisse sacramentum confessionis, ut confessarius debeat bene gerere officium judicis, et poenitens partem accusatoris et testis; ad haec autem rite gerenda non raro necesse est confessario facere plures interrogationes, quibus poenitens respondeat, quae omnia exigunt ipsius praesentiam. Quamvis ergo poenitens sisteret se praesentem confessario ad absolutionem obtinendam, adhuc tamen ipsius confessio esset invalida, utpote facta contra institutionem Christi. Quare autem absolutio dari possit moribundo, qui in absentia confessarii petiit confessionem, dixi capite praecedenti; ac de-

monstravi pro hoc casu aliam fuisse praxim ecclesiae, adeoque bene ex ea argumentum sumi ita Christum instituisse poenitentiae sacramentum.

Secundo absolutio non potest dari absenti, quamvis antea coram confessario confessus fuerit propria peccata. Ratio est, quia ex saepe dictis praxis ecclesiae indicat institutionem Christi Domini in materia sacramentorum: sicut ergo, quia nunquam ecclesia consuevit absolvere nutibus, si id fieret, reputaretur contra Christi institutionem, adeoque invalide absolvi, ita dicendum est de absolutione data absenti. Praeterea ipsa forma absolutionis denotat poenitentem debere esse praesentem; tum quia cum voce proferenda sit, designat aliquem audientem; tum quia cum contineat pronomen demonstrativum *te*, non apte dirigeretur in absentem. Ita ergo praesens debet esse poenitens, ut confessarium loquentem possit audire, cum in ipsum dirigat formam absolutionis.

Ex dictis autem constat discrimen inter absolutionem sacramentalem, et absolutionem a censuris. Prima, quia regulanda est juxta Christi institutionem, ex dictis non danda est absenti. Cum autem absolutio a censuris ab humana pendeat institutione, si ecclesia potest a censuris etiam absolvere invitum, a fortiori etiam absentem.* Et de hac intelligi volunt, non de illa, cujus in historiis ecclesiasticis inveniuntur exempla absolutionis tum a s. Gregorio VII. missae per epistolam ad Lincloniensem episcopum, tum ab Alexandro III. ad d. Thomam Cantuariensem, tum ab Hincmaro Remensi archiepiscopo ad Hildeboldum episcopum: et ab aliis: Morin. *lib. 6. cap. 25.* et Sirmond. *in not. ad tom. 3. concil. Galliae.* Vel etiam possunt explicari de absolutione, quae ab episcopis dari consuevit feria quinta majoris hebdomadae.*

Q. II. An extra casum necessitatis illicita sit confessio facta non voce, sed per scripturam sacerdoti praesenti.

R. Dubitari non potest confessionem factam per scripturam in casu necessitatis sacerdoti praesenti, esse omnino licitam et validam; ut si nutus per scripturam exponat sua peccata. Illam esse licitam, sicut etiam dum ab eo fit per nutus, aut alia signa, seu ab alio per interpretem, demonstrat praxis ecclesiae id admittentis, adeoque dicendum ita Christum instituisse sacramentum poenitentiae, ut in his casibus, qui frequenter possunt occurrere, sufficeret confessionem fieri per scripturam, nutus etc.* Vide dicta superius *quaest. 3. cap. 1. ante reg. pract.** At extra casum necessitatis illicitum

videtur exponere peccata non voce, sed per scripturam, quamvis id non sit de necessitate sacramenti, ut bene docet s. Thomas *quodlib.* 1. *art.* 10. Verum igitur est non dari expressum praeceptum, quod obliget manifestare peccata potius voce, quam scriptura; nihilominus haec obligatio oritur ex continua praxi et consuetudine fidelium; et cum intrducta sit ad facilius et apertius manifestanda peccata, et ut poenitens majori verecundia et dolore eadem aperiat, hinc est hanc consuetudinem de re levi dici non posse. *Lugo disp.* 15. *de poenit.* n. 86. aliique apud Dianam p. 3. *tr.* 4. *resol.* 127. * et eruitur *ex cap. Inter cunctas* 1. *extrav. de privileg.* et *ex c. Quem poenitet* 88. *dist.* 1. *de poenit.* Sylv. *suppl.* 9. 9. *art.* 3. *concl.* 2. *Viva append. ad proposit. damnat.* §. *ult.* * Advertendum tamen quod cessaret peccatum, dum quis confiteretur per scripturam non solum in casu physicae impotentiae, sed etiam impotentiae moralis, quando nempe voce fieri non posset confessio sine magna difficultate: ut si aeger non posset nisi aegre verba proferre; si necessitas daretur confitendi confessario surdastro, cui manifestari non possent peccata, quin ab aliis audirentur; si puella prae maxima verecundia pertimesceret sua peccata voce confiteri etc. In his casibus sat esset peccata scribere, et poenitentem dicere confessario se accusare de omnibus, quae in charta exhibita continentur. Et quidem si praecepta positiva divina non obligant, quando ratione magnae difficultatis adest moralis impossibilitas, idem dicendum est de praefata consuetudine potius voce, quam scripto peccata manifestandi. *Laym.* l. 5. *tr.* 6. c. 6.

Item advertendum, quod si confessarius prius vidit, aut audivit in alia confessione, seu extra illam peccata poenitentis, eorumque memoriam conservet, potest poenitens se breviter expedire, dicendo accuso me de peccatis, quae tu bene nosti, vel jam a me audisti. *Suar. disp.* 22. *de poenit. sect.* 6. *num.* 5. Ratio est, quia cum haec praxis non sit inducta ad vitandam confusionem et ruborem, bene toleratur ab ecclesia, secus vero praxis tradendi chartam confessario, et ad vitandam confusionem se breviter expedire dicendo: *de his omnibus me accuso.* Quod si detur casus, in quo etiam licite confessio fiat per scripturam, observare oportet non satis esse, si antequam confessarius legat scripturam, poenitens dicat se accusare de omnibus peccatis, quae continentur in scriptura, quam trahit confessario. Ratio est, quia ita agendo non satis verbaliter accusaret sua peccata; quia dum se ita accusat, nondum confessarius ipsorum habet notitiam. Si

vero vel annuat confessario legenti sua peccata, vel postquam legit, dicat de omnibus illis, se accusare, jam verba poenitentis continent peccatorum accusationem; eo quod enim jam innotescant confessario, non completur accusatio per scripturam postea legendam, sed completur per verba ipsius poenitentis. Lugo *a num.* 82.

Regulae in praxi observandas

Si confessarius per oblivionem, seu inadvertentiam omiserit absolvere poenitentem, quando non posset sine adstantium admiratione illum revocare, poterit illum absolvere, si solummodo tantum distet, ut posset confessarium communi voce, vel etiam aliquatenus altiore loquentem audire; tunc etenim intelligeretur adhuc moraliter praesens, quae praesentia moralis exposcitur ad administrandum hoc sacramentum per modum iudicii institutum. Aliqui id extendunt ad majorem distantiam, quibus tamen non videtur assentiendum; qui etenim non possent audire confessarium nisi voce valde alta loquentem, non illi praesentes, sed absentes dicuntur. Quod si nihilominus absolvendus sit moribundus in aliqua distantia existens, et dubitetur, an moraliter praesens sit necne, ut si confessarius e fenestra aliquanto altiore absolvere deberet vulneratum in via, tunc absolvendus esset sub conditione.

* Non desunt certe DD. qui tradunt ob nimiam verecundiam peccata sua oretenus aperire non valentes, posse puellas scripto confessionem facere, tradendo sacerdoti chartam legendam, et post lectam dicendo de his peccatis me accuso; ita cum Suar. Vasq. Lug. Layman, superius citatus. At nihilominus non tam facile in praxi admittenda ista opinio, cum eam reprobare videatur concilium Florentinum in *decret. unionis*, ubi pro parte sacramenti poenitentiae confessionem oris requirit; nec ab ea sit culibet confessario dispensandi facultas, neque verecundia possit tam facile excusare, ne os loquatur Deo ad veniam, quod locutum est diabolo ad culpam, subdit Sylv. *l. c.* Et hoc tam raro accidit, ut e ducentis quae lapsae sunt puellis, vix una aut altera sit, cui hoc modo confiteri contingat.*

CAPUT V.

De confessione invalida: et quomodo repetenda.

Q. I. Quando confessio sit invalida ex parte confessarii.

R. Ex parte confessarii redditur nulla confessio, primo si careat jurisdictione, vel e. g. quia non fuit approbatus,

vel quia est excommunicatus vitandus, ut, dixi *tract. 4. c. un. quaesit. 8.* Quid vero dicendum, si adsit error communis, vel titulus coloratus dixi *tr. 15. q. 2. c. 1. q. 2. et 3.*, et iterum explicabo, dum agam de ministro poenitentiae. Secundo potest esse nulla defectu scientiae, qua de re ubi sermo erit de scientia confessarii. Tertio potest esse nulla, si per surditatem, vel somnum peccata non audiverit. Quamvis autem et fieret invalida ex parte poenitentis, si mala fide confiteretur confessario semidormienti, vel distracto: nihilominus valida est, quando id faciat bona fide, et confessarius aliqua peccata intellexerit; nam valida est etiam sine materiali integritate. *Laym. l. 5. t. 6. c. 9. n. 5.* Si tamen poenitens postea advertens confessarium aliqua gravia peccata non intellexisse, nesciat quae peccata particularia non intellexerit, puto contra aliquos, etsi confessio longa futura sit, omnia iterum confiteri debere; nam de nullo in particulari certus est illud in confessione manifestasse. * *Sylv. l. c. a. 2. q. 6.* Si vero sciat aliqua tantum non intellexisse, ea solum repetenda. * Demum ex parte confessarii confessio potest esse nulla, vel quia non habuerit intentionem absolvendi, vel quia non pronuntiaverit debitam formam absolutionis.

Q. II. Ad quid teneatur confessarius, ex cujus defectu confessio fuit invalida.

R. Si confessarius graviter deliquerit in suo munere, et exinde grave damnum imminet poenitenti, tenetur illud cum suo gravi incommodo reparare; utpote quia fuit causa graviter culpabilis talis damni. Exemplum sit, si nulliter ex sua gravi culpa absolvit poenitentem, qui confessus est peccata mortalia, et est in limine aggrediendi longum iter per regiones infidelium, unde nescitur, quandonam iterum poterit confiteri. Hic certe subit grave incommodum, si tanto tempore perseverare debeat in peccato; omnia etenim bona opera quae faciet, erunt sine merito et satisfactione, et ulterius peccatum in anima perseverans ad alia trahit. Quamvis ergo non appareat mortis periculum, tanta sunt incommoda istius poenitentis, ut videatur confessarius, qui ipsorum fuit causa culpabilis, debere eis occurrere etiam cum suo gravi incommodo. *Bonac. de sacr. poenit. d. 5. q. 7. p. 5. n. 4.* * *Reiff. tr. 14. d. 8. addit. 2. post n. 6.* cum de *Lug. d. 22. n. 59.* * Si vero confessarius inculpabiliter nulliter absolvit poenitentem, tunc obligandus est ad reparandum damnum exinde obventurum poenitenti juxta leges charitatis. Hiuc tenebitur semper reparare damnum poeniten-

tis, si possit sine suo incommodo, vel valde levi; sicut etiam teneri potest cum gravissimo incommodo juxta diversas necessitates poenitentis, et juxta diversam conditionem confessarii; nam alio modo tenetur parochus, alio modo simplex confessarius, de quibus omnibus egi *tr. 10. quaest. unic. cap. 5. quaesit. 3.*

Q. III. Quando ex parte poenitentis sit invalida confessio ratione ipsius ignorantiae; et quando ex hoc capite sit iteranda.

R. I. Si ignorantia fuerit quoad necessarium dolorem et propositum, tunc certe ignorantia, etsi velimus eam supponere invincibilem, reddit nullam confessionem; nam sine materia proxima hujus sacramenti nullatenus illud dari potest. Hinc certum est confessiones factas sine dolore et proposito omnino esse repetendas. Si vero sermo sit de ignorantia mysteriorum fidei, eaque graviter fuerit culpabilis, nullas pariter reddit confessiones factas cum tali ignorantia, utpote factas in statu peccati mortalis, quapropter nemo repetendas negabit. Videatur propositio 64. ex damnatis ab Innoc. XI. Supposito autem ignorantiam non fuisse graviter culpabilem, vel quia poenitens ita rudis fuerit, ut ad suam ignorantiam non adverterit, vel de ea nunquam fuerit admonitus, tunc distinguendum est: si inculpabiliter ignoraverit mysteria fidei, quae in omnium sententia sunt de necessitate mediæ, qualia sunt Deum esse, et esse remugera- torem, tunc utique omnes praehabitaæ confessiones non potuerunt gratiam causare; neque etenim datur justificatio cum ignorantia mysteriorum, quae omnes dicunt necessario scienda necessitate mediæ. Si vero ignoraverit ignorantia inculpabili mysteria, quae controvertitur, an necesse sit ea scire necessitate mediæ, qualia sunt mysteria Trinitatis et Incarnationis, tunc cum probabile sit illas confessiones potuisse justificare, non est necesse eas repetere, ut etiam dixi *tr. 6. q. 1. c. 2. reg. 3. ** et docent plures apud Laym. *lib. 2. tr. 1. cap. 8. n. 5. ** (1).

Q. IV. Quando confessiones sint invalidae, quia poenitens non curat inquirere confessarium doctum; seu etiam quia inquit confessarium nimis facilem.

R. I. Omnes conveniunt graviter peccare poenitentem, si confessarium ignorantem adeat; non solum quia ipse est

(1) Licet haec opinio speculative loquendo sua probabilitate gaudeat, attamen in praxi haud eam esse adducendam ipsa ratio clare admodum suadet, et communior DD. pars affirmat; agitur enim de sacramenti valore, et de aeterna animarum salute.

ocasio peccati, quod committit talis confessarius, dum administrat sacramentum; sed etiam quia non curat ille rite conficiendo sacramento, cum ad hoc necessarius sit iudex, qui rapax sit de causa poenitentis sufficienter iudicare. Porro qui dicendi sint confessarii ignorantes, explicabo dum agam de scientia confessarii. Solum hic adverto, quod licet aliquis confessarius sufficiens dici possit respectu alicujus generis personarum, talis respectu aliarum non est. Hinc si poenitens multis implicetur negociis, et multa gerat, quae bene fieri non possint sine cognitione pontificiarum constitutionum, particularium privilegiorum etc. non satisfacit suae conscientiae, si eligat confessarium aequaliter sufficientem; nam si negocia, si officia, si munera quae debet adimplere, confessarium vere doctum exposcant, et ipse confessarium vere doctum debet eligere, alias, ut de se patet, non satisfacit suae conscientiae. Patet etiam nullas esse, adeoque repetendas confessiones factas confessario vel absolute, vel respective ignorantibus. * Salmant. c. 9. de poenit. n. 26. et 29. Suar. disp. 28. sect. 2. disp. 16. n. 602. *

R. II. Quamvis culpandus non sit, qui nimis rigidum confessarium vitat, certe omni reprehensione dignus est poenitens, qui confessarium nimis facilem, seu laxum et palponem eligit. Talis iudicandus, qui opiniones non satis probabiles, quia faventes libertati poenitentium amplectitur; qui parum interrogare solet poenitentes, maxime de consuetudine, de periculo et occasione peccandi; qui valde cavet a reprehendendo suos poenitentes; qui incongruas poenitentias imponit etc. Utique qui hujusmodi confessarium eligit, invalide confitetur; et quia ipsius peccato communicat, et quia carere demonstrat vero dolore et proposito emendationis; si etenim vere doleret, quaereret confessarium, qui serio illum de statu animae suae admoneret, et qui poenitentiis maxime medicinalibus illum arceret a peccando. Confessiones igitur hujusmodi confessario factae quia invalidae utique sunt repetendae: * Cont. Tourn. t. 6. par. 2. n. 887. et AA. cc. *

Q. V. An nulla sit confessio, si in ea poenitens mentiatur.

R. I. Mentiri in confessione circa res non pertinentes ad confessionem, puta in narratione alicujus rei per accidens factae in confessione, de se non reddit invalidam confessionem, utpote quia non est mendacium circa ipsius confessionis materiam; adeoque si poenitens de peccatis, quae narravit, vere doleat, poterit absolvi. Non est tamen negandum ipsius mendacium esse quidem veniale, sed quod nihilominus sit magis grave ex hoc quod fuerit prolatum in

confessione; importat enim aliquam deordinationem contra reverentiam sacramenti. Item non obstat validitati confessionis peccatum veniale, utpote quia non cadit supra materiam necessariam; adeoque et quia non decipitur confessarius in re necessaria, et quia cum hoc mendacio stare potest verus dolor de aliis peccatis, bene cum fructu, non obstante hoc levi mendacio, potest poenitens recipere absolutionem. Idem dicendum contra aliquos, si mentiatur quis affirmando commisisse peccatum veniale, quod re vera non commiserit. Ratio est, quia tale mendacium quamvis gravius, ut paulo ante dixi, quia prolatum in confessione, nihilominus attentis omnibus de se cadit supra rem levem, neque reddit nullum sacramentum, quoties poenitens habeat alia peccata, de quibus vere doleat, adeoque possit cum fructu recipere absolutionem. Solum ergo daretur peccatum grave, quando illud peccatum veniale, quod falso quis diceret commisisse, esset materia totalis sacramenti; nam tunc illius valorem impediret, cum sine vera materia subsistere nequeat. *Lugo de poen. disp. 16. num. 98.* * *Sylv. in suppl. q. 6. art. 4. q. 1. Laym. Bon. ap. Reiff. l. c. dist. n. 7. 18.**

Dices quod sicut mortale est iuter hostias triticeas consecrandas unam non triticeam consecrare, ita mortale erit inter alia peccata, super quae cadere debet absolutio, peccatum non commissum admiscere, quia super illud absolutio cadere non potest. Contra tamen est, quia qui admiscet ex industria hostiam non triticeam inter alias consecrandas, vincitur omnino velle super ipsam etiam proferrī verba consecrationis, adeoque decipit sacerdotem in re gravi, sicut et communicantes in hostia non consecrata. At qui profert ex aliquo alio fine leve mendacium in confessione, accusando leve peccatum, quod non fecit, puta si dicat aliquando irasci ob suam paupertatem, ut ipsius confessarius misereatur, jam non intendit subjicere suum peccatum absolutioni. Cum igitur in primo casu admiscere ex industria hostiam non triticeam inter alias consecrandas, alio fine fieri non possit, quam ut subjiciatur verbis consecrationis, atque ulterius ex hoc sequatur gravis dereptio respectu communicantium etc. id nunquam erit sine gravi culpa. Qui vero accusat leve mendacium, quod non fecit, alium finem, ac illum, quod ipsius obtineat absolutionem, habere potest; ac proinde immunis erit a gravi irreverentia respectu sacramenti.

R. II. Si quis mentiatur in confessione, vel negando peccatum mortale quod fecit, vel se accusando de culpa gravi,

quam non fecit, peccat mortaliter (1). Et quidem dum negat peccatum mortale quod fecit, clarum est; quia omittit in materia gravi et necessaria, quod pertinet ad integritatem confessionis. Dum vero accusat peccatum mortale, quod non fecit, exinde probatur, quia tale mendacium non est de re levi, sed de culpa gravi, quamvis re vera non commissa; mendacium autem de re gravi, utpote respiciens materiam gravem, grave erit. Praeterea ex tali deceptione graviter decipitur confessarius, qui in sacramento poenitentiae gerit officium iudicis, praecipue de rebus gravibus cognoscens; ac proinde non potest esse sine gravi culpa inducente nullitatem sacramenti. Navar. *in man.* c. 21. n. 17. Suar. *de poenit.* d. 22. sect. 10. Lugo d. 16. sect. 2. n. 100.

Q. VI. Quando confessio reddatur invalida ratione excommunicationis, qua innodatur poenitens.

R. Certum est, quod si poenitens in excommunicatione recipiat absolutionem, peccat mortaliter, adeoque nulla est confessio. Si tamen ignoraverit invincibiliter excommunicationem, vel prius obtinendam esse absolutionem a censuris quam a peccatis, et bona fide ad confessionem accesserit, confessio non erit nulla; excommunicatus etenim non est incapax absolutionis, sed solum illicite absolvitur a peccatis, antequam a censuris absolvatur. Bonac. *de poenit. disp.* 5. q. 5. sect. 2. p. 3. n. 5. Sylv. *in suppl.* q. 21. art. 4. Reiff. *tr.* 13. dist. 2. num. 19. * Idem dicendum, si confessarius prius absolvat a peccatis, quam a censuris. Navar. *in man.* c. 9. n. 3. Laym. *lib.* 5. tr. 6. c. 12. n. 12. Dian. *tom.* 1. tr. 4. *resol.* 38. * Sylv. *l. c.* Suar. *tom.* d. 22. sect. 7. *

Caeterum advertendum, quod si poenitens per oblivionem, vel ignorantiam censuras non manifestet, remanet absolutus ab iisdem censuris per illam absolutionem generalem a censuris, quam impertitur confessarius, antequam a peccatis absolvat; neque etenim intelligeretur recte gerere officium suum, si antequam absolvat a peccatis, non intelligeretur velle absolvere a censuris, quibus forte poenitens esset innodatus. Dian. *tom.* 5. tr. 1. *resol.* 188. Bonac. *de cens. disp.* 1. q. 3. p. 6. n. 3. Id tamen non est intelligendum quoad censuras reservatas, si confessarius non habebat facultatem ab eis absolvendi; unde quoad has deberet postea petere absolutionem. Idem dicendum de censuris, quas confessarius non poterat absolvere, nisi prius satisfacta parte,

(1) Tam contra religionem quam contra veracitatem, prout docet s. Lig. n. 496. et si alii cum Lug. et La Croix l. 6. p. 2. n. 1097 id negent.

vel aliqua adimpleta conditione; cum etenim illicite absolvet, si nondum parti satisfactum esset etc. non potest praesumi habuisse intentionem absolvendi. Bonac. *num. 4.* Tambur. *l. 2. c. 10. §. 3. n. 56.* Non desunt tamen inclinantés in contrariam opinionem; sicut enim, dicunt, non illicite in praedicto casu absolvit confessarius a censuris, quando impossibilis est satisfactio partis et conditionis adimpletio, ita licite absolvet confessarius ab iisdem censuris, quoties illarum poenitens omnino oblitus sit, vel eas omnino ignoret; nam tunc reddita est impossibilis partis satisfactio et conditionis implementum. Dian. *t. 5. tr. 1. resol. 188.*

Quando nullae sint confessiones ratione defectus examinis, doloris, propositi, integritatis confessionis, satis constat ex dictis, dum de iis omnibus actum est.

Q. VII. Quomodo confessio invalida sit iteranda.

R. Primo notet confessarius, quod si quis post confessionem nulliter factam, illius oblitus bona fide fecit alias confessiones nil omitendo de iis, quae necessaria sunt ad valorem sacramenti, nullatenus necesse est istas repetere, ut de se patet, ac satis est repetere confessionem sacrilegam. In iterandis autem confessionibus invalidis primo explirandi sunt defectus in hujusmodi confessionibus commisi. Deinde si iterentur confessiones cum altero confessario, explicanda sunt omnia peccata in iis jam detecta quoad speciem, numerum, et circumstantias; nam ita se habent, ac si non factae fuissent. Si vero confessiones cum eodem confessario iterentur, non opus est iterum repetere peccata, sed satis est, si poenitens iterum generaliter se accuset de peccatis jam confessis: quia jam videtur satisfecisse praecepto divino de exponendis singulis peccatis. Oportet tamen confessarium aliquo modo saltem in confuso recordari status illius poenitentis, alias non posset iudicium sufficientem notitiam retinebit, quoties recordetur in confuso peccatorum ipsius, vel saltem injunctae poenitentiae: s. Ant. *p. 3. tit. 14. cap. 19. §. 4.* Bonac. *disp. 5. q. 5. sect. 2. p. 3. n. 15.* * Laym. *lib. 5. tr. 6. cap. 9.* Palaus *tr. 23. disp. unic. p. 12. n. 4.* Salinart. *l. c. n. 32.* Contin. Tourn. *de poenit. cap. 8. n. 779.* *

Regulae in praxi observandae

I. Dum confessarius reperit personas rudes multa ignorare, quae tenebantur scire, si velit dignoscere, an ipsarum ignorantia fuerit graviter culpabilis, adeoque an ipsarum

confessiones fuerint semper nullae, interroget, an aliquando vere timuerint non satis scire. Si nunquam ipsarum reclamavit conscientia, nec crediderint se non fuisse sufficienter instructas, ipsarum ignorantia non censenda graviter culpabilis: cum nunquam animadverterint se habere obligationem magis addiscendi. Dum propterea sciverit quae necessaria sunt ad valorem sacramenti, et quae in omnium sententia necessario sunt credenda necessitate medii, ex hoc capite tales personae non sunt cogendae ad repetendas confessiones. Advertere tamen est non esse absolvendas, si prius saltem non instruantur de articulis Trinitatis et Incarnationis, ut constat ex propositione 64. damnata ab Innoc. XI.; ac insuper debent promittere se curaturas addiscere alia quae tenentur scire, dum ea ignorent. Quod si juste dubitaverint plura nescire, ac saepius audierint conscientiam reclamantem, quia e. g. parochus, vel confessarius ipsas admonuit a pluribus ignorari ea, quae sub gravi tenentur scire, ut sunt articuli symboli apostolorum, praecepta decalogi etc., tunc si nullam fecerunt diligentiam ad expellendam suam ignorantiam, haec graviter culpabilis reputari potest, utpote qui sufficientem cognitionem habuerunt de obligatione illam expellendi, et nullatenus curarunt illam expellere. Ex his videat confessarius, quod iudicium facere debeat de confessionibus huiusmodi personarum. Ad occurrendum huic malo, quo tot et tot laborant, optimum esset, si confessarii in sacramentalem satisfactionem saepe injungerent pluries audire doctrinam christianam juxta cujuscumque indigentiam.

II. Ad dignoscendum, an poenitens malitiose confessarium indoctum, vel nimis facilem elegerit, interrogandus est, an ideo talem confessarium adiverit, quia timebat a docto confessario diligentius examinandam justitiam suorum negotiorum; adeoque sine absolutione dimittendum, si aliquos contractus non rescinderet, si aliquod lucrum non restitueret, si solveret mercibus, non vero pecunia numerata et juxta pretium legale, vel ex aliquo alio capite, circa quod illius conscientia non cesset reclamare. Item interrogandus, an talem adiverit confessarium, quia non multum videtur curare de consuetudine peccandi, de frequentanda aliqua domo, de non removendo a nimia cum mulieribus familiaritate, de vestium nimio ornatu et indecentia, de admittendis cicisbeis, ac de turpissima hac consuetudine eliminanda etc., adeoque fere nunquam ab ipso negari, vel differri absolutionem. Si ex his motivis electus sit confessarius, quis non videat non fuisse in poenitente necessariam dispositionem ad

recipiendum cum fructu poenitentiae sacramentum? Neque credendum difficile evenire ob aliquod ex his motivis confessarium a pluribus eligi. Ego semper vidi ad hos confessarios indoctos et palpones catervatim confluere poenitentes, quos scitur non christiane vivere; qua ergo ratione ad illos tam libenter accedunt? Ad majorem autem animarum perniciem curat aliquando daemon, ut non solum sufficienter docti, sed etiam pii a non paucis habeantur.

III. Quamvis mentiri leviter in confessione de se non reddat illam invalidam, nihilominus potest id esse indicium defectus doloris, vel etiam doloris praehabiti retractatio, juxta ea quae dixi supra q. 2. c. 2. Spectat proinde ad prudentem confessarium id examinare. Deinde animadvertat confessarius, quod licet mentiri in confessione circa materiam gravem reddat illam invalidam, nihilominus aliqui excusari possunt ratione ignorantiae et bonae fidei, ut dum rustici et scrupulosi nimis augent numerum suorum peccatorum ex timore non satis illorum numerum explicandi. Oportet tamen a confessario redigi ad dicendam, quantum fieri potest, veritatem.

* Superior doctrina de peccato veniali, quod committunt mentientes in confessione in materia levi, extendi quoque potest ad eum, qui negaret se admisisse peccatum aliquod mortale, quod ceteroquin jam rite confessus est, vel quod hic et nunc confiteri ob aliquod rationabile motivum non tenetur. Sylv. et Reiff. II. cc. Sed hoc intelligendum est, nisi subsit justa causa non negandi, nempe si interrogetur ad detegendam circumstantiam aliquam necessariam pro injungenda e. g. restitutione, vel pro praescribendis contra relapsus remediis; tunc enim negans utique mortaliter peccaret, ut omnes conveniunt. *

* Posse quoque extendi videtur ad eum, qui negaret se admisisse peccatum aliquod veniale, quod revera commisit ob eandem rationis paritatem, ut tradunt AA. cc. sed limitanda venit in hoc casu. Sit e. g. puella peccato alicui veniali v. g. mendacio levi, erga parentes irreverentiae ita addicta, ut, ab iis deterrendi causa, interdicta ideo a confessario fuerit frequens sacra communio, ut fieri posse, imo et debere docet Contin. Tourn. de euch. cap. 7. sect. 4. ex prudentioribus animarum directoribus praecipue ex s. Francisco Salesio, Joanne Avila et Aloysio Granata. Haec si negaverit admisisse, communionis recipiendae facultatem pluries a confessario extorquebit. Sed quam id periculosum sit, liquet ex iis, quae ibi tradit supralaudatus theologus: idcirco ejusmodi confessiones utpote dubias iterandas suadet. *

* Quid autem praestare debet confessarius cum poenitente peccatum aliquod mortale negante, quod tamen ipse scit admisisse. Hoc autem scit vel per confessionem complicitis, et tunc potest caute et solerter circa quaedam finitima peccata interrogare, et sic gradatim ad illud devenire, et hortari, ut integram confessionem peragat, caute tamen et sine multis interrogationibus. Si negare pergat, et absolutio caute differri nequeat, danda est; quia non licet uti scientia per alterius confessionem acquisita. Vel hoc audit ab aliis; et in hoc casu magis credere debet poenitentis, quam aliorum dictis, raro certis, saepe falsis, nisi tam graves essent testes, ut moraliter certum redderent confessarium, et ex alia parte sciret alteri non esse confessum, nec oblitum; tunc enim non esset absolvendus. Vel demum vidit ipse peccatorem. Hic autem divisi sunt theologi; alii enim volunt absolvendum, utpote cui tam pro se, quam contra se loquenti credendum sit. Suar. *disp.* 32. *sect.* 3. alii denegandam absolutionem, utpote indisposito, tradunt Laym. *lib.* 5. *tr.* 6. *cap.* 14. *n.* 25. Lug. *disp.* 22. *n.* 21., et alii passim, quos in praxi sequerer, nisi adesset prudens dubium alteri fuisse confessum, vel justam tacendi rationem habere. *

IV. Cum confessarius non raro timeat de valore antea-ctarum confessionum sui poenitentis, necesse est ipsum scire, quando debeat cogere poenitentem ad faciendam confessionem generalem, et quando solummodo id debeat suadere. Certum igitur est iterandas esse omnes confessiones, quas poenitens cognovit invalide fecisse, vel quia tacuit aliquod grave peccatum; vel quia cognovit graviter defecisse in examine suae conscientiae; vel quia nec dolorem, nec propositum habere emendationis non ignoravit. Item, cum ex dictis in hac quaestione *c.* 1. *q.* 6. non detur confessio valida et informis, dum graviter aliquis defecit in examine, cogendus est poenitens ad repetendas confessiones, quas confessarius cognovit male fecisse defectu examinis. Dum vero confessiones fuerunt informes defectu doloris, ut dictum est *loc. cit.* si poenitens bona fide confessus est, non est iterum cogendus ad repetendas tales confessiones, utpote quia probabile est fuisse validas, quamvis informes. Sotus *sect.* 8. *de sacr. poenit.*, *Dian.* 1. *tr.* 3. *resol.* 112. *etc.* Id notare debet prudens confessarius, quia potest illi advenire casus, ut rationabiliter putet poenitentem in praeteritis confessionibus dolorem sufficientem non habuisse, qui tamen, quamvis hic et nunc dispositus, nolit, vel non possit facere confessionem generalem.

* Inter eos qui adigendi sunt ad anteactas confessiones repetendas, communiter loquendo accensendi sunt illi, qui paulo post confessionem data occasione in eadem peccata relapsi sunt. Isti enim sic agendo gravem de suae confessionis validitate suspicionem ingerunt. Qui enim vere dolent, et emendationem efficaciter proponunt, saltem per aliquod tempus a peccatis se abinent, et comatum aliquem ad ea cavenda adhibent, et occasiones vitare conantur. Si ergo nihil horum praestiterint, et in peccata relapsi sint, recte dubitare faciunt, an revera conversi fuerint, et peccatorum veniam obtinuerint. In hoc itaque aeternae salutis prudenti dubio, quem confessionem iterare pigeat? Non ita se geret confessarius cum iis, qui licet eadem peccata post confessionem admiserint, per aliquod tamen tempus ab eis abstinerunt, et aliquam saltem resistantiam praestiterunt, et solum vehementi tentatione, et mali habitus, qui non statim dimitti potest, vi superati ceciderunt; tunc enim validas judicare poterit fuisse praeteritas confessiones. Videatur Cont. Tourn. l. c. n. 868. et seqq.*

V. Praefato, qui ex defectu doloris fecit confessiones informes optimum est suadere confessionem generalem. Quia pariter recte et juste timetur verum dolorem et propositum defecisse in iis, qui antea non christiane vixerunt, ideo communiter docent sancti iis confessionem generalem suadendam; nam non solum utilis erit pro emendandis defectibus in praeteritis confessionibus commissis, sed multum conducet ad vitam melius instituendam: s. Carol. in *instruct. confessar.* s. Francis. Sales. in *introduc. ad vit. devot.* p. 1. c. 6. Deinde suadenda est confessio generalis optantibus alium statum assumere, e. g. statum ecclesiasticum, seu regularem, sicut etiam matrimonium eligere. Scrupulosis generalis confessio raro est proficua; quibus tamen permittenda est, si fuerint ex scrupulosis libertinis, de quibus *tr. 1. q. 1. c. 4. quaest. 1.* Si qui valde inhoneste vixerunt, et semel cum debita diligentia generaliter confessi sunt, non ipsis permittatur nova generalis confessio, ne potius ipsis, vel etiam confessario possit scandalo esse. Hac ratione suadendum etiam illis est, ut dum ex necessitate generalem faciunt confessionem, non nimis immorentur in iis peccatis examinandis, nec desinant tempore talis examinis saepe Deum invocare. Demum iis, qui semel debita diligentia et dolorem generaliter confessi sunt, non facile acquiescendum, si petant novam generalem facere confessionem; nam non raro id oritur ex ipsorum pusillanimitate, proprio amore, vel etiam ex defectu fiduciae in divinam misericordiam. Medin.

l. 1. instruct. c. 12. Optimum tamen erit volenti christiane vivere, si singulis annis omnes illius anni repetat confessiones, ut etiam innuit s. Franciscus Salesius *introd. p. 5. c. 15.*

VI. Ut generalis confessio bene fiat, confessarius assignet aliquos dies poenitenti pro bene conscientia examinanda, et ut orationibus aliisque bonis operibus valeat a Deo impetrare auxilium efficax ad vere dolendum de suis peccatis. Moneat de modo rite examinandi conscientiam, ut scilicet non solum quoad peccata omnibus communia se examinet, sed videat in quibus defecerit quoad peculiaria sui status: ut si fuit mercator, causicus, paterfamilias etc. addendo optime facturum, si ad memoriae subsidium eadem scribat. Moneat insuper, ut specialiter se accuset de peccatis post ultimam confessionem commissis, et de iis quae nunquam confessus fuit, ne confessarius putet talia peccata esse materiam solum sufficientem, non vero necessariam. Postea vero patienter audiat, interrogationibus adjuvet, nec taedium demonstrando curet illius accelerare confessionem. Postquam sufficienter audivit, non statim absolvat, sed iungat novas orationes et bona opera, non solum ut magis certioretur de ipsius dolore, sed etiam, ut ita cum majori dispositione, adeoque majori fructu absolutionem recipiat. Illud etiam animadvertat, quod si alienae rei, vel famae restitutionem facere tenetur; si aliquam occasionem dimittere; si cum inimico reconciliari, haec omnia praestet ante absolutionem; quin immo, si experiri necesse sit, an ex animo dimiserit occasionem peccandi, absolutionem fetardet. Experientia compertum est non facile credendum etiam iis, qui videntur serio polliceri, sed cogendos antea praestare, quod se praestituros asseverant: ait s. Franciscus Xaverius apud Genet *de sacr. poenit. c. 6. q. 13.*

Q U A E S T I O IV.

DE SATISFACTIONE SACRAMENTALI

CAPUT I.

De natura satisfactionis sacramentalis: de obligatione illam imponendi; et qualis esse debeat.

Q. I. Quid sit satisfactio sacramentalis; et quos effectus producat.

R. I. Jam dictum est satisfactionem sacramentalem in voto implicito, dum scilicet, qui confitetur, habet voluntatem adimplendi omnia, ad quae tenetur, sicut etiam sati-

satisfactionem in voto explicito esse partem essentialem, satisfactionem vero actualem esse partem integram sacramenti. Explicando modo hujus satisfactionis naturam, ita potest defini: *Voluntaria sui punitio ad compensandam poenam temporalem debitam ob injuriam Deo illatam, juxta sacerdotis sententiam in sacramento poenitentiae.* Sacramentalis ergo satisfactio non solum est actus virtutis, ut evenit, quando assumitur ad arbitriam poenitentis extra sacramentum poenitentiae, sed fit etiam sacramentalis per hoc, quod taxetur auctoritate sacerdotis, fungentis munere judicis in foro poenitentiae. Porro satisfactio sacramentalis dicitur punitiva, seu satisfactoria, prout ad reatum poenae delendum ordinatur; prout vero ordinari potest a confessario etiam ad passiones refruandas, et ad removendum poenitentem a peccandi occasionibus, dicitur medicinalis, ac ad utrumque finem obtinendum a sacerdotibus ordinandam vult Tridentinum *sess. 14. c. 8.*

R. II. Satisfactio sacramentalis ultra remissionem poenae, quam causat ex opere operantis, causat etiam remissionem poenae ex opere operato. Ratio est, quia satisfactio sacramentalis est pars saltem integralis sacramenti, adeoque producere habet suum effectum, sicuti producant sacramenta, quae ex opere operato causant suos effectus. Quia tamen est pars integralis, illi correspondet effectus minus principalis, nempe poenae remissio. Hinc hunc effectum sacramentali satisfactioni etiam *per Christum Jesum*, ex opere nempe operato, tribuit Tridentinum *sess. 14. cap. 8.* et consequenter theologi communiter. Alter effectus tribui potest satisfactioni sacramentali ex opere operato, vis nempe impetrandi auxilia ad futura peccata praevenda. Ratio est, quia sacramenta, vel partes ipsorum efficere habent quod significant: cum ergo satisfactio sacramentalis non solum instituta sit ad significandam remissionem poenae, sed etiam coercionem poenitentium, ne tam faciliter ruant in nova peccata; hac etenim ratione pro satisfactione opera poenalia injungi ait Tridentinum *sess. 14. c. 8.* hinc est et hunc effectum causare debere. *Suar. de poenit. disp. 38. sect. 2. n. 3. Coninch. disp. 10. dub. 10. n. 92. Palau disp. univ. p. 27. n. 4.* Dici autem potest satisfactionem hunc effectum producere, quatenus veluti determinet, et extendat gratiam sanativam antea virtute sacramenti collatam ad reddendum poenitentem magis fortem ad resistendum tentationibus, et ad perseverandum in gratia. Non desunt etiam qui dicant ratione satisfactionis sacramentalis gratiam habitualement augeri. Verum adhaereo contrariae

opinionem, tum quia satisfactio sacramentalis nec significat, nec instituta est ad gratiam causandam; tum quia Tridentinum recensens effectus satisfactionis nullam mentionem facit praedicti augmenti gratiae sanctificantis. *Lugo de poenit. disp. 25. n. 6.*

Q. II. An confessarius teneatur satisfactionem imponere; et sub qua obligatione.

R. I. Cum potestas sacerdotibus collata ordinata fuerit a Christo Domino non solum ad solvendum, sed etiam ad ligandum, ut constat ex s. Scriptura Jo. 20. 23. et ex *Trid. sess. 14. c. 8.* cumque potestas ligandi respiciat satisfactionem imponere, consequens est ea uti debere sacerdotem in administrando sacramento poenitentiae. Neque dicas liberum illi esse uti tali potestate; nam ut minister sacramenti tenetur facere, ut integre et perfecte conficiatur, si vero non injungeret satisfactionem, deesset sacramento pars integralis. Deinde ut gerit officium judicis, debet poenitentes, utpote reos, sacramentali satisfactione punire; et ut gerit officium medici, debet per convenientem satisfactionem peccatis poenitentium remedia adhibere. *Lugo de poenit. disp. 25. sect. 4. n. 49. Suarez disp. 38. sect. 3.* Videatur Contin. Tourn. cap. 6. a n. 103. Reiff. dist. 10. nu. 4. et eruitur ex cap. Omnis utriusque sexus de poeniten. et remiss.**

R. II. Sacerdos habet obligationem ex genere suo gravem imponendae satisfactionem pro culpis mortalibus, levem vero pro culpis venialibus, seu mortalibus jam rite confessis. Prima pars probatur; quia obligatio, quae oritur ratione virtutis religionis, justitiae, aut charitatis, ex genere suo gravis est, utpote quia hae virtutes graviter conducunt ad bonum animarum. Confessarius autem ut minister Christi tenetur ex virtute religionis consulere integritati sacramenti, imponendo satisfactionem; ut iudex ad id tenetur ratione justitiae vindicativae; ut medicus vero ratione charitatis. *Lugo disp. 25. n. 49.* Secunda vero pars probatur, quia licet non imponendo satisfactionem pro peccatis venialibus privetur sacramentum parte integrali: nihilominus cum haec satisfactio debeat esse levis, non privatur sacramentum parte integrali magni ponderis, adeoque illi non irrogatur gravis injuria; sicuti irrogaretur, si non imponeretur satisfactio pro culpis gravibus: quia cum tunc debeat esse gravis, privaretur parte integrali magni ponderis. Fundatur hoc ratiocinium in eo principio, quod licet aliqua lex obliget ex genere suo sub gravi; nihilominus non inducit gravem obligationem in materia levi. Hinc quamvis votum ex virtute religionis ex genere suo gra-

verem inducat obligationem, non tamen obligat sub gravi, si fuerit de re tenui, de recitanda e. g. salutatione angelica. Pari ratione, quamvis ex genere suo obligatio servandi integritatem sacramenti gravis sit, non tamen est gravis, dum in re exigua talis integritas omittitur. *Avers. quaest. 13. de poenit. sect. 2. Dian. p. 6. tr. 6. resol. 44.* * Non desunt DD. qui docent etiam pro peccatis levibus gravem habere obligationem confessarium satisfactionem aliquam imponendi, quia licet poenitentia hujusmodi sit levis, non desinit tamen esse quid grave in ordine ad sacramentum, cui contra Christi institutionem pars magna adimitur. Neque necessitas injungendae satisfactionis comparanda venit cum ejusdem executione, sed cum ejusdem exequendae proposito. Ita Contin. *Tourn. l. c. n. 110.* *

Q. III. An aliquando excusetur confessarius a satisfactione imponenda.

R. Unicum casum puto dari, in quo sacerdos excusetur nullam imponendo satisfactionem, quando nempe poenitens ita sensibus sit destitutus, ut nullam valeat adimplere. Si vero vel levissimam saltem adimplere possit satisfactionem, ad consulendum integritati sacramenti omnino imponenda est, uti esset recitare salutationem angelicam, vel saltem ore, seu corde dulcissimum Jesu nomen invocare. Quod si gravitas criminum gravem exposcat poenitentiam, haec etiam illi imponenda est, adimplenda tamen, si convaluerit: *can. Ab infirmis 26. q. 7.* * Hoc idem habetur in rituali Romano de poenit. *Meminerit porro sacerdos aegris non esse injungendam poenitentiam, sed indicendam tantum illam, quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim juxta gravitatem morbi, aliqua oratione, aut levi satisfactione imposita et acceptata absolvantur.* *

Aliquos alios casus adinvenire est apud auctores, sed in nullo horum videtur excusandus sacerdos, si aliquam non imponat satisfactionem. Primus est, si prudenter timeat poenitentem nullam satisfactionem adimpleturum. Sed contra est, tum quia hic difficillime judicari posset sufficienter dispositus, adeoque nec absolvendus. Tum quia satisfactio ordinatur ad integritatem sacramenti, ad puniendam commissam criminam, et ad futura praecavenda; cumque hi fines non cessent in casu praedicto, neque desinit obligare lex de satisfactione imponenda. Tum quia nullam in praedicto casu imponere poenitentiam esset ansam tribuere ad nova et graviora peccata committenda: adeoque nullatenus omittenda esset, quamvis accomodanda foret, quo magis fieri posset, poenitentis imbecillitati et fragilitati.

Alter casus est, dum credi potest poenitentem jam integre satisfacisse pro suis peccatis, vel modo habere contritionem valde intensam. Sed contra est, quia iste casus est metaphysicus; quomodo etenim confessarius prudenter judicare potest de hujusmodi integra satisfactione? Praeterea in suppositione quod integre satisfecerit, adhuc levis poenitentia esset imponenda pro integritate sacramenti, cum adhuc perseveret alter finis imponendae satisfactionis, ut nempe in posterum peccata vitentur. * Sylv. in suppl. q. 18. art. 3. q. 1. Salmant. cap. 10. n. 22. Lug. disp. 23. sect. 4. n. 48. Contin. Tourn. n. 107. *

Tertius casus est quoad scrupulosum, qui semel absolutus, iterum iterumque absolvi petit. Contra tamen est, quia si novum asserat peccatum, utique nova est satisfactio imponenda. Si vero solum priora repeteret peccata, expedit ipsum sine absolutione dimittere. Quod si confessarius iterum absolvat, pro hoc novo sacramento non satis est satisfactio jam imposita, quamvis supponatur non adimpleta; quia una satisfactio non potest esse pars integralis duplicis sacramenti. Praeterea quamvis supponamus opus jam cadens sub praeepto posse in satisfactionem imponi, hoc tamen, ut videbimus, verum non est, quando est debitum ex eodem titulo; unde cum poenitentia jam imposita primo injuncta fuerit titulo satisfaciendi, non potest ex eodem titulo iterum praecipui. * Continuat. Tourn. n. 110. *

Ultimo dicunt aliqui posse poenitentem sine satisfactione dimitti tempore jubilaei, vel plenariae indulgentiae. Id tamen omnino rejiciendum puto, tum quia lex divina de integritate sacramenti semper perseverat, neque cessat, etsi supponamus per indulgentiam totam temporalem poenam remittendam, quia adhuc, ut jam dixi, perseveraret alter finis satisfactionis injungendae, remedium nempe futurorum peccatorum. Tum quia fortasse postea poenitens non accedet ad lucrandas indulgentias; et si accedat, quis scit, an sit lucraturus, an dispositus? Tum denique, quia non puto esse mentem Pontificis concedentis indulgentias, ut poenitentibus opera satisfactoria non injungantur.

Q. IV. An imponi possit poenitentia etiam exequenda in suffragium defunctorum.

R. Utique effectus remissionis poenae temporalis, qui correspondet poenitentiae ex opere operato, applicari non potest animabus purgatorii, cum applicetur a sacerdote in commodum poenitentis. At cum effectus remissionis poenae temporalis, qui correspondet poenitenti ex opere operantis, sit ad libi-

tum aliis applicabilis, poterit iste applicari animabus purgatorii; neque etenim hoc pacto satisfactio habet rationem partis sacramenti poenitentiae, quod solum prodest poenitenti. Lugo *de poenit. d.* 25. num. 62. Pal. *tr.* 23. *disp. unic. p.* 21. §. 3. n. 3. Hanc praxim commendat etiam catechismus *tr. de poenit. in fin.* * Hoc innuit etiam d. Th. *quodlib.* 3. *quaest.* 13. *art.* 1. *opus quod quis facit ex intentione sacerdotis, dupliciter valet poenitenti, uno modo ex natura operis, alio modo ex vi clavium.* *

Q. V. An satisfactio sit culpae proportionanda.

R. Quoad satisfactionem imponendam haec habet Trident. *sess.* 14. *cap.* 8. *Debent sacerdotes domini, quantum spiritus et prudentia suggererint, pro qualitate criminum, et poenitentium facultate salutare et convenientes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis conniveant, et indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes fiant.* Praeterea idem Concilium vult poenitentiam non solum esse ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem, sed etiam *ad novae vitae custodiam et infirmitatis medicamentum.* Quapropter, ut satisfactio sit revera culpis proportionata, attendendum etiam est, ut deservire possit etiam ad praecavenda peccata in futurum, atque ita etiam fiat medicinalis. Hac ratione carnis vitio deditis imponenda etiam essent jejunia, aliaeque, quantum prudentia dictabit, poenalitates. Avaris praeter necessarias restitutiones imponendae sunt elemosynae, et ita de caeteris. Legatur s. Carol. *in instr. conf.* Juvabit etiam confessarium, ut monet idem Sanctus, scire canones poenitentiales; quamvis enim ipsorum rigor non amplius attendatur, vel nunquam in usu fuerit in foro sacramenti poenitentiae, nihilominus bene erit ipsos sub oculos poenitentium exponere, ut ita facilius satisfactionem longe minus molestam acceptent. Aliqui ausi sunt dicere suspicari posse regulares Mendicantes incongruas satisfactiones injungere; sed notandum Alexandrum VIII. sub num. 21. sequentem damnasae propositionem: *Parochianus potest suspicari de mendicantibus, qui elemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi et incongrua poenitentia, seu satisfactione ob quaestum, seu lucrum subsidii temporalis.* Si quis vero optet scire, a quo tempore antiquus rigor exoleverit, legat Morinum *lib.* 10. *c.* 16. Fortasse ita judicarunt, qui solent indiscretas poenitentias imponere, quas, utpote impositas non secundum regulas charitatis et prudentiae, poenitentes nec tenentur acceptare, nec exequi. Solent hi hujusmodi poeni-

tentias ut justas tueri, quia poenitens gravia scelera confessus est. At animadvertere deberent poenitentes multoties fragiles non esse nimis deterrendos, adeoque juxta prudentiam esse acerbiter satisfactionis temperare. Audiant quomodo loquatur d. Thomas *part. 3. quaest. 18. art. 3. Sicut medicus aliquando prudenter non dat medicinam ita efficacem, quae ad morbi curationem sufficiat, ne propter debilitatem naturae majus periculum oriatur; ita sacerdos divino instinctu motus non semper totam poenam, quae uni peccato debetur, injungit, ne infirmus aliquis ex magnitudine poenae desperet, et a poenitentia totaliter recedat.* Non per hoc tamen dico non esse summopere redarguendos illos confessarios, qui etiam pro gravibus sceleribus poenitentias ita leves imponunt, ut poenitentes nullatenus a peccando coerceantur.

Q. VI. An in satisfactionem imponenda sint opera poenalia; et quid si ex alio capite cadant sub praeecepto.

R. I. Opus in satisfactionem injungendum debet esse poenale. Id probat s. Thom. *in suppl. q. 15. art. 1.* tum quia, qui alteri satisfacit, debet aliquid a seipso subtrahere, per hoc autem quod peccator opus bonum non poenale praestaret, nihil sibi subtraheret; tum quia satisfactio ordinatur etiam ad praeservandum a culpa futura, homo autem non facile retrahitur a peccato, si poenam non expertus sit. Hujusmodi autem opera ex concilio Florentino reducuntur ad orationem, jejunium et eleemosynam. Id autem explicans s. Thomas *in 4. d. 15. quaest. 1. art. 4. quaest. 3.* dicit per eleemosynam nobis aliquid subtrahi bonorum fortunae; per jejunium aliasque poenalitates aliquid bonorum corporis, per orationem vero satis est, si submittamus Deo bona animiae; haec etenim non debemus a nobis subtrahere. Non desinit tamen ipsa poenitentia semper esse aliquo modo poenalis, quatenus eam faciendo subtrahimus nobis aliquam commoditatem, vel sustinemus aliquod incommodum in ea facienda. Addit sanctus Doctor praedicta opera opponi causis peccatorum; nam poenalitates corporales opponuntur concupiscentiae carnis; eleemosyna nimio desiderio rerum temporalium; et oratio superbiae, quae est origo omnium peccatorum. Addit orationem facere, ne peccemus in Deum; eleemosynam, ne in proximum; jejunium, ne contra nos ipsos. Notat etiam idem s. Doctor *quaest. 15. cit. art. 1. ad. 2. et 1. 2. quaest. 114. art. 4. ad 2.* quod si in exequendis operibus poenalibus minuatur difficultas ex promptitudine voluntatis, sive ardore charitatis, non proinde minuitur satisfactio. Caeterum difficile est adinvenire opus bonum, quia simul non sit poenale; ipsum

etenim comedere cum non sit opus bonum, nisi fiat juxta regulas temperantiae, hac ratione semper affert aliquam difficultatem, adeoque poenalitatem.* Sylv. in *suppl. loc. cit.* Contin. Tourn. l. c. n. 61. et 65.*

R. II. Opera, quae cadunt sub praecepto, possunt esse satisfactoria. Ratio est, quia actus cadens sub praecepto bene potest esse liber, bonus, poenalis, et ordinatus in debiti solutionem, adeoque nihil deest, ut sit satisfactorius. Pro quo advertendum, quod ideo, dum aliquis debet decem ex duplici titulo e. g. ex contractu et furto, utrique debito non satisfacit semel decem exhibendo; quia non intelligitur creditor velle illi misericordiam exhibere, sed acceptare decem pro satisfactione unius solummodo debiti, non vero alterius. Deus autem misericors, et benignus acceptat unicam solutionem in solutionem ad aequalitatem duplicis debiti; vel dicendum unum gratiose remittere, et pro alterius extinctione solutionem, seu satisfactionem acceptare. Ita martyrrium in aliquibus circumstantiis cadit sub praecepto, et tamen nemo negabit esse opus satisfactorium pro poena temporali debita peccatis. Mors ipsa Christi Domini cadebat sub praecepto, et tamen fuit plenissime satisfactoria. Id etiam exemplificari potest in nostris operibus quoad rationem meriti; opera etenim nostra, quamvis debita Deo jure servitii, vel etiam alicujus divini praecepti, non proinde desinunt esse meritoria. Ratio est, quia quamvis Deo aliis titulis debeantur, sub qua consideratione nullum fuisset illis praemium debitum; nihilominus Deus, quasi nullo alio titulo essent illi debita, acceptat in ordine ad praemium, et pro eis gloriam promittit. Pari ergo ratione nostra bona opera Deo ex praecepto debita, ab illo in satisfactionem acceptantur. Candid. *disq.* 24. *art.* 31. *dub.* 9. Coninch. *disp.* 10. *dub.* 8. n. 68. et magis communiter. Quamvis autem Deus condonet debitum, quod oritur ratione praecepti, et ita opus imperatum possit esse satisfactorium, id puto, ut supra innui, non extendendum ad opus imperatum sub eodem titulo. Hinc satisfactionem impositam pro alia confessione, non puto posse imponi in satisfactionem subsequentis confessionis, etsi nondum fuerit adimpleta; quod enim jam debitum est titulo satisfactionis, non habemus fundamentum dicendi a Deo quatenus debitum primo titulo condonari, ut possit pro nova satisfactione deservire. Paludan. *tract.* 23. *disp. unic. p.* 21. §. 2. *num.* 10. Candid. *disq.* 24. *art.* 31. *dub.* 3.* Hoc idem docet Suar. *disp.* 38. *sect.* 6. Laym. *cap.* 15. n. 10. et alii bene multi contra Paludan. Scot. et alios. Imo aliqui ducti auctoritate s. Thomae in 4.

*dist. 51. q. 1. art. 1. approbant et commendant poenitentiam in eo sitam, ut quis graves, quibus afficitur, tribulationes Deo offerat: quamvis illa flagella (verba sunt d. Thomae) non sint omnino in potestate nostra, tamen quantum ad aliquid sunt, cum scilicet patienter eis utimur . . . unde et meritioria et satisfactoria esse possunt.**

Hic tamen advertenda aliqua sunt. Primum est, quod si confessarius aliter non se explicet, intelligendum est opus in satisfactionem injunctum debere esse supererogationis; nam intelligitur velle imponere novum onus poenale in peccatorum satisfactionem, adeoque diversum ab eo, quod imponitur a praecepto. Tunc autem intelligeretur in satisfactionem sacramentalem etiam opera alias imperata imposuisse; quando tempore, quo implenda essent, etiam caderent sub praecepto; maxime si eo tempore iterari non possint: ut si confessarius imposuisset jejunare per integram hebdomadam, in qua jejunium aliquo die caderet sub praecepto. Si vero praecepisset pluribus diebus semel missam in satisfactionem audire, si illis diebus incidat dies festa, putarem ultra missam ratione diei festi, aliam debere audire; nam commode fieri potest, et opus in satisfactionem injunctum intelligi debet de opere supererogationis, ut dixi supra.* Cum Auctore consentiunt Continuat. Tourn. n. 148. Ferrar. *biblioth. mor. v. Poenit. sacram. art. 2. n. 36.* licet aliqui contradicant, ut Palau *tr. 23. p. 21. §. 3. n. 1. la Croix n. 1281.** Secundum est, conveniens esse confessarium semper etiam opus supererogationis in satisfactionem injungere; nam opera, quae ex communi praecepto fieri solent, communiter non habent retrahere poenitentes a peccatis, et ulterius conveniens est subire novum onus, ut pro iis satisfaciant. Nihilominus si ratione debilitatis ac fragilitatis poenitentis prudenter judicet confessarius non posse imponere congruam satisfactionem ex solis operibus supererogationis, tunc iisdem addet alia opera, quae cadant sub praecepto. Raro autem evenire potest necesse esse sola hujusmodi opera imponere; et si poenitens valeat etiam aliquod opus supererogationis adimplere et nolit, quomodo judicari potest satis dispositus? *Sylv. in *suppl. q. 15. art. 1. concl. 2. Reiff. n. 29. et DD. comm.**

Q. VII. An pro publicis peccatis imponenda sit publica satisfactio.

R. Juxta Tridentinum *sess. 24. de reform. cap. 8.* ubi peccatum talis sit naturae, quia e. g. non commissum fuerit sine aliorum scandalo, ut exposcat publica poenitentia compensari, utique talis poenitentia est imponenda, alias non

esset peccatis proportionata; et confessarius omitteret imponere poenitenti obligationem ad quam tenetur, resarciendi scilicet scandalum aliis datum: * *cap. Manifesta de poenit. et remiss.* et tenent Suar. *disp. 37. sect. 6. n. 3.* Salmant. *n. 39.* et alii quamplures. Et hanc fuisse antiquam ecclesiae traditionem probat Morin. *lib. 7. cap. 4.* * Id autem, ut advertit s. Thom. *in 4. d. 14. q. 1. art. 5. q. 5. ad 1.* non est contra sigillum confessionis; nam potuit poenitens ultrosee publica poenitentia scandalum datum compensare. Ultraquamquod esto possit quis suspicari a confessario impositam fuisse, talis notitia oritur ab ipso poenitente consentiente in publicam poenitentiam, qui absolvendus non esset, si nollet acceptare; dum ad eam teneretur: sicut absolvendus non esset qui nollet petere veniam, vel facere restitutionem, dum ad haec teneretur.

Regulae in praxi observandae

I. Observet confessarius, dum vult convenientem satisfactionem imponere poenitenti, duo respicere debere; nempe et quod possit convenientem satisfactionem dare pro poena temporali debita peccatis, unaque deservire ad retrahendum poenitentem a novis peccatis. Certe nunquam satis redargui possunt ignorantes illi, remissi, palponesque confessarii, qui pro quibusvis peccatis leves imponunt satisfactiones, adeoque facillime poenitentes ad nova scelera et fortasse pejora patrandae redeunt: quapropter alienorum peccatorum participes fieri, dicit Tridentinum *sess. 14. c. 8.* At valde criminandi etiam sunt illi confessarii, qui licet satisfactiones non tam incongruas imponant; nihilominus non satis conducunt ad emendationem poenitentis. Viro e. g., vel mulieri quam maxime peccatis carnis deditis pluries recitare rosarium, vel psalmos poenitentiales injungent. Hujusmodi satisfactio ab iis personis et facillime omittitur, et facillime adimpletur, et valde modice ab ea ad resipiscentiam impelluntur. Sicut ergo contraria contrariis curantur, iis aliquae etiam poenitentiae sunt injungendae, si ab eis possint praestari; et si ab eis praestari non possint, alia remedia, de quibus infra, imponenda. Videnda etiam quae dixi, dum *tr. 2. de peccatis capitalibus* egi.

* Inter poenitentias quas confessarius indicare potest infirmis, reponit Navarr. in *cap. Si quis autem de poenit. dist. 7. n. 33.* ut patienter ferat dolores, et angustias infirmitatis. Verum satisfactio haec raro, et non sine magna prudentia, attento nempe infirmi ingenio, viribus, morbi acerbitate injungenda videtur; potest enim facillime fieri, ut, dum praes

doloris magnitudine vix infirmitatis angustias ferre valet, magna insuper afficiatur animi molestia, timens se non recte satisfactionem impositam implere. Bonac. *disp.* 5. q. 5. *sect.* 3. p. 2. n. 2. *

II. Notet confessarius a rigidioribus poenitentiis bene esse abstinere, quoties aegre acceptarentur a poenitente; et fortasse ab eo, quamvis hic et nunc disposito, non adimplendae praevidentur. Melius est tunc satisfactionem mitiorem imponere, vel ad eam sub gravi culpa non obligare, monendo tamen non ideo leviora ab eo judicanda sua peccata, sed mitius cum eo agi ob ipsius fragilitatem, ab eoque longe majores poenas in altera vita sustinendas, si in ista pro suis peccatis non satisfaciatur. Verum hanc regulam non propono respectu poenitentium jam a longo tempore peccatis assuetorum. Istis rigidior imponenda est satisfactio, nec ab ea abstinendum, eo quod timeatur non adimpletuos. Hoc minus malum est, quam si ob leviores poenitentias prosequantur parvipendere peccata, et sine legitimo dolore confiteri, quod valde de iis timendum est. Coninch. *de sacram. disp.* 10. *dub.* 8. *num.* 73.

III. Loquendo de particularibus poenitentiis, quae cum fructu imponi possunt, primo credo necesse esse in satisfactionem etiam injungere ea, ad quae alias poenitens tenetur, ut emendetur a peccatis. Ita se haberet poenitenti imponere in satisfactionem, ne amplius per talem viam pertranseat, vel aliquam domum ingrediatur, ubi habet occasionem peccandi; ne amplius ludat, si consuetus sit blasphemare, vel ludo grave incommodum afferre suae familiae; ut quamprimum solvat debitas mercedes, seu satisfaciatur mercatoribus, aliisque operariis. Bene etiam erit imponere novam poenam, si haec non adimpleantur, faciendi e. g. opus poenale, vel dandi aliquam eleemosynam etc. Addantur semper aliquae orationes; nam oratio est medium obtinendi a Deo auxilia ad respiciendum. Optimum erit, si peccatori injungantur istae orationes faciendae ante Crucifixi imaginem, vel ante imaginem B. Virginis brachiis extensis, repetendo actum doloris et propositi nunquam peccandi. Item, si poenitens capax sit, imponatur ipsi aliqua meditatio, vel passionis Christi, vel Novissimorum; experientia etenim constat hujusmodi mentalem orationem non parum ad emendationem conducere. Orationi, si fieri potest, bene erit addere lectionem alicujus pii libri faciendam coram universa familia, vel etiam audire conciones. Valde pariter commendatur imponere in satisfactionem sacramentorum frequentiam; ac ex

fructu dignoscet confessarius, si ad ea poenitentes accedant cum convenienti dispositione. Non exigua item erit utilitas poenitentium, si illis, dum id facere possint, imponatur quotidie missam audire. Eleemosyna etiam valde conducit ad gratiam impetrandam pro emendatione; adeoque non abstineat confessarius ab ea in satisfactionem imponenda, si poenitens possit eam facere. Videat ergo confessarius quae aptiora remedia prodesse possint poenitenti, eaque eligat, ut consulat ipsius emendationi.

IV. Satisfactiones per aliquod tempus protrahendae valde utiles sunt ad emendationem; nam ita non tam facile poenitens gravitatis suorum criminum obliviscitur, et coactus saepe aliquod bonum opus facere, assuescit se Deo commendare, et christiane vivere. Dum autem imponuntur in satisfactionem aliqua opera, vel orationes per aliquod tempus protrahendae, ordinarie non expedit esse aliquid grave; tum ne poenitens tandem omittat, tum quia saepe debere easdem repetere, valde molestiam reddit satisfactionem, si saepe grave quid sit praestandum. Bene etiam faciet confessarius, vel si non obliget ad haec praestanda, dum poenitens ipsorum obliviscitur; vel si dicat satis esse, si postea praestet, dum recordabitur. Consulerem etiam assignare tempus hujusmodi adimplendi; dum v. g. mane surgit e cubili, ut in decursu diei recordetur ab ipso a peccatis abstinendum, deinde post prandium, ac tertio dum dormitum vadit, ut cautus sit in nocte ab iisdem cavendi.*

V. Expedit etiam multoties in satisfactionem diversa opera imponere, ut toties frequentare sacramenta, imaginem Beatae Virginis invisere, quotidie recitare rosarium etc. At confessarius cavere debet, ne tot sint diversa opera, ut facile ipsorum poenitens obliviscatur, vel ut ita dicam, ab iisdem obruatur. Videat ergo haec incommoda cavere, et variorum multipliciter operum non sine necessitate imponere.

VI. Non potest negari aliquando necesse esse imponere publicam poenitentiam, quando nempe resarciendum est scandalum publice datum. Exemplum sit in eo, qui publice aliquem gravibus injuriis affecit, vel infamavit, huic certe imponendum est in satisfactionem, ut publice restituat honorem et famam. Dum vero necessaria non est publica poenitentia ad resarciendum scandalum, puto non debere confessarios publicas poenitentias imponere ob varia inconvenientia, quae possunt exinde derivare. Tuuc vero non est necessaria publica poenitentia, quando ipsa vitae emendatio sufficit ad scandalum datum removendum. Certe meretrix

non peccat sine publico scandalo, at istud sufficienter compensat, si relicto statu peccati faciat se cognoscere emendatam; aliunde autem publicam injungendo poenitentiam, quot orirentur irrisiones, quot detractioes etc. Hinc s. Congregatio, teste Fagnano in *cap. Manifesta de poenit. et remiss.* noluit declarare, an in foro sacramentali pro publicis peccatis imponendae essent publicae poenitentiae, ut ita magis consuleret quieti confessariorum et poenitentium.

* Posse dimitti poenitentem sine satisfactione causa jubilaei, vel indulgentiae plenariae acquirendae docuerunt olim Lugo de *poenit. d. 27. sect. 2. n. 30.* Diana coordinat. *t. 1. tr. 6. resol. 10. n. 2.* et alii, quibus restiterunt Suar. *disp. 50. sect. 2.* la Croix *loc. cit. n. 1273.* cum Filliucc. Rodrig. Dicastil. Valentia de *indulg. disp. 7. q. 20. p. 3.* Juvenin. *tract. histor. dogmat. de sacrament. dissert. 13. quaest. 5. cap. 4.* et novissime P. Amort *histor. indulg. in quaest. pract. pag. 467. et seqq.* illorumque opinionem reprobant tamquam nimis laxam Benedictus XIV. in constitut. *Convocatis tom. 3. bullar. num. 26. pag. 160.* et in epist. encyclic. *Inter praeteritos §. 5. n. 65. eod. tom.* et mandat confessariis, ne praetermittant sub praetextu jubilaei consequendi salutarem poenitentiam imponere, ad quod fortasse impulit suorum praedecessorum exemplam Martini V. Sixti V. qui omnes in indulgentia concessa per bullam cruciatae, et in jubileo ann. 1589. praecipunt, ut juxta modum delicti salutaris imponatur poenitentia. Interea ratione jubilaei, vel plenariae indulgentiae acquirendae leviolem poenitentiam injungere potest confessarius; cum illius defectum indulgentiae suppleant. Quod tamen verum est, si agatur de poenitentia vindicativa, non autem de medicinali, quae a peccatis praeservet; neque enim tunc temporis intermittenda haec est, cum confessarius non tam ut judex agit puniendo peccata praeterita, sed etiam ut medicus a futuris praeservando. Viv. *quaest. 6. art. 1. n. 1.* Reiff. *l. c. dist. 10. n. 26.**

* Tam utilis, immo et necessaria reputata olim fuit priscis temporibus in ecclesia canonum poenitentialium scientia et usus, ut quisque episcopus in sua synodo et dioecesis visitatione hoc a quolibet praesbytero sollicite exquireret, an suae dioecesis proprium poenitentialem librum haberet, eoque in poenitentiis injungendis uteretur. Nostris quoque temporibus licet eorum usus obsoletus jam sit, nihilque prodesse possit pro praxi ex fidelium tepiditate, multum tamen auxilii praestare poterit confessariis illorum scientia et studium; ex iis enim insinuare poterunt poenitentibus suorum

peccatorum quanta sit gravitas, quae tam severis, tam longis, tamque formidandis poenitentiae legibus luenda olim erant, et disponere, ut promptius, et libentius satisfactionem nostra aetate benigniorem persolvant. Et ob id factum credo, ut in tot synodis eorum cognitio et scientia suadeatur, et aliquando praecipitur, quas enumerat Benedictus XIV. de synod. dioeces. *lib. 11. cap. 11. n. 6.* Si quis autem istos canones legere cupiat, adeat s. Carolum *l. inf. cit. Morinum in append. ad tract. de poenit.* Martene de *antiqu. eccles. ritib. tom. 1. p. 2.* Muratorium *tom. 5. antiquit. Ital. medii aevi dissert. 68.* qui duos poenitentiales libros in lucem edidit, excerptos unum e manuscript. codice capituli canonicorum Veronensium, alterum monasterii Boviensis. *

* Ratio insuper habenda, inquit s. Carolus *actor. eccl. Mediolanens. p. 4. in instruct. de sacram. poenit. §. de mod. impon. poenit.* statui, conditioni, sexui et aetati poenitentis. Hinc cavendum, *ne ei qui est in aliena potestate eam poenitentiam injungat, qua vel praesudicium afferatur illius juri, qui poenitentem in potestatem habeat; neve eam, qua vel occasio detur spiritualis ruinae, vel aliquod scandalum oriri possit.* Proinde puellis, quas sine matre, vel alia socia e domo egredi dedecet, aliquod remotum templum visitare, famulis et ancillis, et perpetuo labore ad sibi familiaeque victum comparandum coactis diebus feriatis plures missas audire, uxoribus noctu e lecto surgere et longae orationi incumbere prudenter imponi non posse arbitror. Si vero has indicare velit, saltem prius interroget, an commode et tuto praestare possint. *

* Ex doctrina superiori prudenter agere puto poenitentem, si audiens a confessario poenitentiam sibi imponi, ad quam alias praecepto aliquo, vel voto tenetur, illum de hoc moneat, ut eam mutare, vel in aliam diem, vel expresse eam indicare possit, et sic omnis anxietatis occasionem tollere. Inferri etiam posse existimo, quod si quis culpabiliter gravem poenitentiam illam omiserit, hoc debeat in confessione explicare; cum duplex peccatum admiserit, unum contra praeceptum vel votum, alterum contra sacramenti integritatem. Ita docet Ferrar. *l. supr. c.* *

* Dubitant aliqui apud Suar. *disp. 38. sect. 6. n. 2.* an possit imponi pro poenitentia opus aliquod internum, et partem negativam tenent; eo quod cum satisfactio sit pars sacramenti, debeat esse sensibilis. Sed communior sententia

affirmat; illud enim opus fit satis sensibile per sacerdotis impositionem et per poenitentis acceptationem, prout contritio fit sensibilis per confessionem. Laym. cap. 15. q. 1. Salmant. cap. 10. n. 27. Continuat. Tourn. n. 180. Et ideo improbandi non sunt, imo et laudandi confessarii, qui poenitentibus eorum statu attento, piam mortis, iudicii, atque Dei praesentiae meditationem frequentem indicunt. *

* Valde etiam laudabilis est illorum confessoriorum praxis, qui diuturniorem poenitentiam imponendam ducentes, eam tamen intra determinati temporis limites duraturam statuunt, e. g. ad quindecim dies, ad mensem, usque ad novam confessionem. Aliter faciendo poenitentes postmodum haerere solent, et anxii esse, quoto tempore duratura sit. Et cum sit res, quae a sacerdotis arbitrio pendeat, non possunt ab alio confessario ea de re edoceri ait Habert apud Continuat. Tournel n. 189. *

C A P U T II.

De obligatione, quam habet poenitens acceptandi poenitentiam; quando debeat illam adimplere; et quando ab ea exequenda excusetur.

Q. I. An poenitens teneatur acceptare injunctam satisfactionem.

R. Poenitens tenetur acceptare, et exequi satisfactionem praeceptive impositam. Ratio est, quia in sacerdotibus est potestas praecipienda implementum satisfactionis; nam est in eis potestas etiam ligandi, ut observat Tridentinum sess. 14. cap. 8. et can. 15. potestati autem praecipienda correspondet in subdito obligatio exequendi. Confirmari id potest, quia ex potestate tradita sacerdotibus solvendi tenetur poenitens, habens conscientiam peccati mortalis, accipere absolutionem; cum Christus Dominus noluerit lapsos post baptismum independentem a confessione justificari, ut docet etiam Tridentinum sess. 14. cap. 5. adeoque ipsa contritio non justificat sine voto confessionis: sicut ergo ex potestate solvendi tenetur poenitens acceptare absolutionem sacerdotis, ita ex potestate ligandi oritur in eo obligatio acceptandi satisfactionem. Quamquam autem verum sit non esse absolvendum nolentem absolutionem acceptare, hoc non probat poenitentem ad hoc non teneri ratione potestatis solvendi traditae sacerdotibus, sed ideo non est absolvendus, quia demonstrat se esse indispositum, qua ratione nec est absolvendus nolens rationabilem acceptare poenitentiam. Praefata ra-

tio adhuc roboratur, quia potestas ligandi data est sacerdoti tamquam iudici, adeoque debet posse coercere reum, ut docet s. Thom. in 4. d. 19. q. 1. art. 1. ad 3. et poenam imponere etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem, ut habet Tridentinum sess. 14. cap. 8. Nulla autem esset illi potestas tradita coercendi reos, quales sunt poenitentes, et eorum peccata puniendi, quoties illis liberum esset injunctam satisfactionem respuere.

Denique cum virtus religionis obliget sub gravi ad non omittendam integritatem sacramenti, non solum eidem consulere debet confessarius, quia ejusdem minister, satisfactionem imponendo, sed etiam poenitens, utpote exhibens materiam hujus sacramenti, acceptando, ac exequendo satisfactionem. Quamvis ergo supponeretur liberum esse poenitenti velle in hac, vel altera vita satisfacere poenae debitae peccatis, eo ipso nihilominus quod accedat ad sacramentum poenitentiae, tenebitur ratione virtutis poenitentiae satisfactionem a legitima potestate injunctam adimplere, sicut etiam ratione virtutis religionis, ne mutilum reddat sacramentum. Hinc omittendo satisfactionem dupliciter peccabit, contra virtutem nempe poenitentiae, et contra religionem. Videantur s. Th. in 4. d. 18. q. 1. a. 3. q. 3. s. Anton. 3. p. t. 18. c. 19. §. 19. Lug. de poenit. disp. 25. sect. 5. n. 68. Salmantic. scholast. tr. 24. d. 11. dub. 2. n. 21.

Dixi in responsione poenitentem teneri acceptare poenitentiam praecipue impositam. Notandum ergo est nullatenus confessarium posse totam poenitentiam permittere arbitrio poenitentis, dicendo e. g. impono tibi in satisfactionem jejunium, si volueris jejunare. Ratio est, quia posset tunc poenitens non jejunare, et ita sacramentum careret parte integrali; quod non potest sine gravi culpa permittere sacerdos, maxime dum imponenda est satisfactio pro gravibus culpis; cum teneatur sub gravi consulere integritati sacramenti. Semper ergo tenetur aliquam satisfactionem praecipue imponere, quamvis possit sub disjunctione imponere, vel audire e. gr. tot missas, vel talem facere eleemosynam; quamcumque enim tunc eligat poenitens, verificatur impositam fuisse a confessario. * Ita passim DD. contra Suar. disp. 38. sect. 4. num. 2. * Si vero satisfactio, quam praecipue injungit, non reputetur sufficiens juxta culpas poenitentis, et nihilominus attenta conditione poenitentis aequum non reputet graviorem imponere; poterit hoc, vel illud opus arbitrio poenitentis relinquere dicendo, quod si illud faciet, intendit ab ipso fieri in satisfactionem: cum etenim ita in-

tendatur applicatum in satisfactionem ab eodemmet confessario, jam habet etiam vi clavium esse satisfactorium. Idem dicatur, si confessarius diceret se applicare in satisfactionem poenitentis, quidquid boni faciet usque ad sequentem confessionem: s. Tb. *quodlibet*. 3. *art.* 28. *Candid. disquis.* 14. *art.* 31. *d.* 14. *Dian. p.* 3. *tr.* 4. *resol.* 82.

Q. II. An poenitens teneatur sub gravi acceptare, et exequi satisfactionem injunctam pro peccatis venialibus, vel mortalibus jam confessis.

R. I. Si poenitentia imposita levis sit, poenitens non tenetur sub gravi eam acceptare, vel exequi. Ratio est, quia integritas sacramenti, ob quam imponitur poenitentia, non consistit in indivisibili, alias satisfaciendo levissimae poenitentiae propter culpas gravissimas, ex vi integritatis sacramenti ad nihil amplius teneretur. Si ergo integritas sacramenti admittit magis et minus, gravis dicenda erit, si injuncta satisfactio erit gravis, et e contra levis, si satisfactio sit levis. Cum proinde privare integritate sacramentum in omissione levis satisfactionis, vel levis partis satisfactionis gravis, sit illud privare integritate, quae de se levis est, ut dixi etiam capite superiori, hinc est in tali omissione non nisi culpam leviem intervenire. Palaeus *tr.* 23. *p.* 21. §. 4. *n.* 11. * qui ceteroquin recte superiori *n.* 9. distinguit cum Sylv. *suppl.* q. 18. *art.* 3. q. 3. contra Suar. inter acceptationem et executionem, illamque graviter obligare, quaecumque poenitentia sit, hanc vero sub levi, si levis, tradit Laym. *l.* 5. *tr.* 6. *cap.* 15. *num.* 7. La Crpix *num.* 1278. et aliis. *

R. II. Si poenitentia injuncta pro levibus peccatis sit gravis, et confessarius non exprimat se velle tantum sub levi obligare, tenetur poenitens sub gravi illam acceptare et exequi. Prima pars probatur observando obligationem satisfaciendi pro peccatis venialibus non commensurandam cum obligatione ea confitendi; alias sicut nulla est obligatio ea confitendi, neque esset levis obligatio injunctam pro eis satisfactionem adimplere. Item eadem satisfaciendi obligatio non commensuranda est obligationi peccata vitandi, alias sicut datur gravis obligatio vitandi mortalia, quae jam quis confessus est, teneretur sub gravi exequi satisfactionem leviem, quae ipsi imponeretur, dum iterum clavibus subiceret. Obligatio igitur acceptandi et exequendi poenitentiam, quae ex genere suo gravis est, regulanda est juxta materiam quae praecipitur, et si haec gravis erit, gravis etiam erit praedicta obligatio. Porro causa rationabilis imponendi

gravem satisfactionem pro levibus peccatis, dari potest tum quia tanta sint peccata venialia, ut magnus etiam sit reatus poenae temporalis; adeoque bene possit illi correspondere gravis satisfactio, quae accedente praecepto confessarii, fundat gravem obligationem: tum quia ratione peccatorum venialium potest confessarius videre poenitentem valde dispositum ad peccandum mortaliter, adeoque necessarium judicare illum gravi poenitentia a talibus culpis venialibus remove. Idem dicas, dum confessarius videt religiosum ob assidua peccata venialia non parum ab acquirenda perfectione retardari. Lugo *disp.* 25. *sect.* 5. Bonac. *de poenit. disp.* 6. *q.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *n.* 5. Leander *disp.* 9. *art.* 60.

Dixi tamen poenitentem debere sub gravi praefatam satisfactionem exequi, quoties confessarius non se exprimat velle tantum sub levi obligare. Ratio est, quia sicut spectat ad confessarium materiam determinare, ita et spectat ad ipsum obligationem taxare, quoties rationabiliter judicet non esse juxta materiae gravitatem regulandam: ut si v. g. judicet imponendam obligationem sub levi ad facilius inducendum poenitentem, vel valde fragilem, vel scrupulosum ad acceptandam gravem satisfactionem. Suarez *de poenit. disp.* 38. *sect.* 7. *n.* 5. Palau *tract.* 2. *disp.* 2. *p.* 8. *n.* 4. Dian. *p.* 3. *tract.* 6. *resol.* 91.

Q. III. An liberum sit poenitenti se eximere a gravi satisfactione, quam videt sibi a confessario imponendam, relinquendo sacramentum inchoatum, et ad alium confessarium accedendo.

R. Si praedictus poenitens cognoscit poenitentiam sibi imponendam esse rationabilem, et necessariam ad sui emendationem, difficile erit non peccare mortaliter, relinquendo sacramentum jam inchoatum; nam tunc accedendo ad confessarium, quem putat satisfactionem valde mitiorem injuncturum, impossibile est non cognoscere se accedere ad confessarium, quem sperat suo munere abusurum.* Ita etiam docet Lugo *d.* 25. *n.* 69. Contin Tourn. *n.* 211. * Si vero putet benigniorem poenitentiam posse sibi licite imponi, quamvis neque judicet irrationabilem, quam vellet illi imponere praesens confessarius, tunc si accedat ad confessarium prudentem et pium, quamvis id faciat ex quadam ignavia, aut levitate animi, censent theologi non nisi venialem irreverentiam committere relinquendo sacramentum inchoatum. Accedit usum sacramenti poenitentiae, ut non reddatur valde difficilis, exposcere, ut poenitentes non expolientur sua libertate, quamvis in casu praesenti aliqua adsit culpa, cum

poenitens post inchoatum sacramentum in praefatis circumstantiis non habeat causam omnino rationabilem a primo confessario recedendi. Lugo *disp.* 25. *sect.* 5. *num.* 77. Palaus *tract.* 23. *disp. unic. p.* 21. §. 4. *num.* 7. Avers. *de poenit. quaest.* 13. *sect.* 5.

Q. IV. An poenitentia sit adimplenda ante absolutionem.

R. Ex vi sacramenti poenitentia non est ante absolutionem adimplenda; cum etenim institutum sit per modum iudicii, in quo poena post sententiam mandatur executioni, ita bene potest satisfactio post absolutionem adimpleri. Accedit, quod licet melius sit, si sacerdos ante absolutionem satisfactionem imponat; tum quia ita omnes partes sacramenti absolutioni tamquam parti formali subjiciuntur; tum quia rectus ordo iudicii aptius servatur, si ante absolutionem poenitens satisfactionem exequendam spondeat, cum maxime ex hoc melius confessarius certioretur de ipsius dispositione: nihilominus satisfactio etiam post absolutionem imponi potest. Et ratio est, quia cum ea non sit pars materialis, supra quam cadere debeat absolutio, non est necesse ipsam imponere ante absolutionem; et aliunde cum sit pars mere integralis, sufficienter intelligitur unita caeteris partibus essentialibus, si immediate post absolutionem imponatur poenitenti, quem alias confessarius certus est acceptaturum: d. Antonin. *p.* 3. *t.* 17. *cap.* 20. §. 1. Suar. *disp.* 38. *sect.* 3. *num.* 5. Navar. *de poenit. disp.* 6. *cap.* 1. *n.* 35. Si autem non est necesse confessarium imponere satisfactionem ante absolutionem, utique nec est necesse ante eam adimplere. Hic autem adnotare oportet Alexandrum VIII. sequentes damnasse propositiones, videlicet *num.* 16. *Ordinem praemittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, nec institutio ecclesiae, sed ipsa Christi lex et praescriptio, natura rei id ipsum quodammodo dictante: num.* 17. *Per illam praxim mox absolvendi ordo poenitentiae est inversus: et num.* 18. *Consuetudo moderna quoad administrationem sacramenti poenitentiae, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, et multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu: ** Assertionem huic contrariam jam multo ante perstrinxerat Sixtus IV. an. 1478. thesim hanc Petri de Osma damnans, quae ferebat: *Poenitentes non sunt absolvendi, nisi peracta prius poenitentia eis injuncta.* Hanc etiam fuisse veterem ecclesiae disciplinam, etiam post institutas canonicae poenitentiae leges, ut multoties reconciliarentur peccatores ante satisfactionem, constat ex variis conciliorum decretis, et ss. Patrum testimoniis,

quae videri possunt apud Morin. *de poenit. lib. 6. cap. 24.* et Contin. Tourn. *a num. 161.* * Caeterum, si confessarius credat necessarium experiri operibus satisfactoriis dispositionem poenitentis, adeoque ea injungat ante absolutionem exequenda, utique ea praestare debet ante absolutionem.

Q. V. An poenitens teneatur adimplere satisfactionem eo tempore, quo est in statu gratiae.

R. Communiter docent theologi adimplentem satisfactionem in statu peccati mortalis nullam consequi remissionem poenae temporalis; quamvis etenim Deus concedat ex sua misericordia peccatoribus gratias actuales ad resipiscendum, nihilominus cum sint ad gloriam indispositi, non conceditur ipsis quod praeparat ad eam, nempe poenae remissio. Praeterea, quantumvis opera peccatoris proportionem haberent ad delendam poenam, nihilominus a Deo quoad hunc effectum non acceptantur, utpote sibi exhibita a suo inimico, ut observat s. Th. *p. 3. quaest. 14. a. 1. et 2.* quapropter Eccli. 34. 23. dicitur *Dona iniquorum non probat Altissimus*, et Proverb. 15. *Victimae impiorum abominabiles Domino.* * Syl. *in suppl. quaest. 14. art. 2.* Contin. Tourn. *num. 92.* et alii quamplures ap. Ferrar. *bibliothec. mor. v. Poenit. art. 3. n. 6.* * Quamvis tamen exequens poenitentiam in statu peccati mortalis ipsius effectum non obtineat, nihilominus non tenetur postea eam verum adimplere in statu gratiae. Ratio est, quia ad adimplendum praeceptum satis est ponere rem praeceptam quoad substantiam, licet finis ob quem praecipitur non obtineatur; ut patet in eo, qui die festo audit sacram in statu peccati mortalis. Dian. *p. 4. tract. 4. resol. 24.* et alii apud ipsum. * Suar. *disp. 38. sect. 8. n. 1.* Lug. *disp. 25. num. 30.* Salmant. *cap. 10. n. 69.* * Puto autem exequentem satisfactionem in statu peccati mortalis peccare venialiter; quia intercedit aliqua irreverentia ponendo partem sacramenti in tali statu. * Suar. *l. c. n. 7.* Laym. *cap. 15. n. 14.* Salmant. *n. 70.* *

Q. VI. An differri possit exequutio satisfactionis: et quid si confessarius designet tempus illius adimplendae.

R. I. Certum est diu differre gravem poenitentiam absque justa causa esse peccatum mortale; tum quia satisfactio, utpote pars sacramenti, debet moraliter aliis partibus uniri, quod non facit qui sine justa causa diu differt; tum quia confessarius intendit obligare poenitentem ad satisfactionem adimplendam, dum potest eam exequi, quamvis cum aliquo incommodo: unde si valde differat, postquam potuit adimplere, in re gravi transgreditur praeceptum confessarii.

Omnino ergo rejiciendam puto opinionem illorum, qui dixerunt posse sine gravi culpa per annum poenitentiam differri, quoties confessarius nullum tempus assignaverit; sicut nec e contra probanda opinio, qua universaliter dicebatur esse peccatum grave per tres, aut quatuor dies poenitentiam differre, quamvis sit peccatum veniale, etsi non per longum tempus absque justa causa differatur. Quando igitur dilatio poenitentiae, dum confessarius tempus non assignaverit, sit culpa levis, vel gravis, potius pendet a prudenti judicio confessarii juxta diversas circumstantias regulando. Palau*s tract.* 23. *disp. unic. p. 21. §. 4. n. 12.* Hurtad. *de poenit. disp.* 14. *diff. 1.* Ego puto quod si commodum sit poenitenti statim exequi satisfactionem, et sine justa causa differat per quindecim dies, talis dilatio sit gravis; cum etenim confessarius intendat obligare poenitentem ad ponendam satisfactionem statim ac commode facere potest, juste est graviter invitus quoad dilationem per integros quindecim dies, quando statim commodum erat poenitenti ipsam adimplere, ultraquamquod non videtur levis irreverentia hujusmodi tempore sacramentum sine justa causa parte illud perficiente privare. Quod si poenitentiae injunctae executio valde sit necessaria ad futura peccata praecavenda, tunc minor dilatio potest esse peccatum grave; quia confessarius intendit hujusmodi poenitentias statim executioni mandandas. * Reiff. *loc. c. addit. 2. post n. 32.* Continuat. Tournel. *n. 233.* *

R. II. Si confessarius designet tempus satisfactionis adimplendae solummodo ad removendam negligentiam poenitentis, non quaelibet levis dilatio erit peccatum grave; quia transgrediretur praeceptum confessarii per levem dilationem. Idem dicas de valde brevi dilatione poenitentiae medicinalis, nisi necesse sit nec per breve tempus differre ad peccata praecavenda. Si vero confessarius designavit tempus pro satisfactione adimplenda, nec alio tempore potest finis a confessario intentus obtineri, tunc grave peccatum est non adimplere poenitentiam tempore designato; nam tali tempore eam adimplere necessarium est ad consequendum finem intentum a confessario. Exemplum sit, dum designata est aliqua dies ad adimplendam satisfactionem, ut poenitens indulgentiam lucretur, vel, ut plures addunt, ea die specialiter B. Virgo colatur etc. Et ratio est, quia tunc confessarius non intendit solummodo imponere tale opus in satisfactionem specificative sumptum, sed reduplicative, ut conducens scilicet ad lucranda indulgentiam, et ad B. Virginem tali tempore colendam; qua ratione omnino adimplendum est tempore designato.

Nihilominus, dum per unicam diem differretur opus impositum determinata die in cultum alicujus sancti, volunt alicui non esse nisi culpam levem ob levitatem materiae, quia adhuc obtineretur finis praecipuus a confessario intentus satisfaciendi et praeravendi peccata; et solum poenitens leviter deficeret in fine secundario, qualenus videtur nempe minorem cultum exhibere sancto, si in ejus honorem, alia die a praescripta, fiat opus injunctum. Palaeus *tract.* 23. *punct.* 21. §. 4. *num.* 13.

Hic autem obiter advertas, quod cum in imponenda satisfactione finis a confessario praecipue intentus sit satisfacere, cultus vero B. Virginis etc. dum assignatur aliqua dies eidem dicata pro poenitentia adimplenda, sit alter finis partialis, vel secundarius, sequitur vigere obligationem eidem satisfactionis implendae, etsi dies assignata transierit, cum perseveret finis principalis quare imposita est. Suar. *disp.* 38. *de poenit. sect.* 7. *num.* 6. Coninch. *d.* 10. *dub.* 9. *a n.* 84. * la Croix *numer.* 1290. Reiffest. et Pal. *ll. cc.* * Et idem dicendum contra aliquos, si poenitentia per longum tempus distribuatur, ut si confessarius praecepisset per integrum annum singulis hebdomadibus feria sexta jejunare. Et quidem, si tunc poenitens non teneretur poenitentiam adimplere, omnino irrationabiliter commodum ex suo delicto reportaret; cum maxime ex eo quod deberet omissas poenitentias adimplere, non subiret majus gravamen eo quod subire debebat, et noluit. Contraria aliquorum opinio, scilicet non esse obligationem adimplendi poenitentiam, quando transierit dies assignata pro ea exequenda, falsa reputatur. Et quidem nullatenus urget, quam adducunt paritatem, dicendo discurrendum esse de poenitentia adimplenda, sicut de opere, ad quod quis aliqua determinata die tenetur ex voto; vel sicut de missa, quam quisque die festo tenetur audire, quae obligationes cessant, si tempus ipsarum adimplendarum transierit. Non, inquam, urget haec paritas, quia vovens aliquod opus exequendum determinata die, et legislator determinatis diebus aliquid praecipiens, potuerunt solummodo intendere cultum eo tempore praestandum Christo Domino, B. Virgini, vel alicui sancto; unde cessante ratione talis cultus pro eo tempore praestandi, cessat obligatio. At confessarius independenter a tali cultu designato tempore praestando, primo et per se intendit ordinare opus injunctum in satisfactionem; et cum talis finis perseveret etiam post tempus designatum, nullatenus intelligi potest cessare obligationem injunctae satisfactionis.

Q. VII. Quando impotentia physica, vel moralis excuset ab adimplenda poenitentia.

R. Cum nemo ad impossibile teneatur, utique poenitens non tenetur adimplere satisfactionem sibi redditam physice impossibilem; ut si quis infirmitate impediretur ab invisenda aliqua ecclesia, prout impositum fuerat in satisfactionem: cessante vero impedimento exequenda est injuncta satisfactio. Cessat etiam obligatio satisfactionis adimplendae per impotentiam moralem, quae primo tunc datur, quando adimpleri non potest nisi cum difficultate valde majori ea, quae ab initio fuerit praevisa; quia tunc credi non potest intentionem fuisse confessarii obligare in talibus circumstantiis ad illius executionem. Exemplum sit in eo, qui deberet magnam elemosynam in satisfactionem erogare, quam postea non posset sine gravi incommodo tribuere ratine infortunii, quod post confessionem supervenit. Oritur etiam moralis impotentia, dum opus injunctum a legitima potestate prohibetur; ut si religioso, filiofamilias, servo, mulieri uxoratae prohibeantur ab ipsorum respective superioribus frequentes ecclesiae visitationes, jejunia repetita etc. in satisfactionem injuncta. Si etenim accedat prohibitio superioris legitime imperantis, jam hujusmodi illicita redderentur, adeoque nullatenus exequenda sunt. Palaeus *tr.* 23. *disp. unic. p.* 21. §. *ult. n.* 17. *Avers. de poenit. quaest.* 13. *sect.* 6. Semper tamen poenitens prae oculis habeat, quod si poenitentia est divisibilis, adimplenda est aliqua illius pars, si haec facta non sit physice, vel moraliter impossibilis: ut si e. g. impositum esset in satisfactionem aliqua frequentia invisere ecclesiam, et id non pro semper prohiberetur, sed solummodo prohiberetur frequentia, tunc adhuc invisenda esset ecclesia, sed non frequenter. Dum ergo satisfactio est divisibilis, semper adimplenda saltem est illa pars, quae non est impossibilis; quia talem esse credendum est intentionem confessarii; et quia ratio dictat, quod, qui non potest totum debitum extinguere, sed potest partem, ad id saltem teneatur. Sanch. *l.* 1. *in decal. c.* 19. *num.* 7. et communiter.

Major difficultas est quoad eum, qui injunctae satisfactionis oblitus est, nec, sicuti facere teneretur, adire potest confessarium, a quo fuit imposita. Quamvis igitur huic ratione oblivionis impossibilis reddita sit satisfactio, nihilominus aliqui volunt, ad consulendum integritati sacramenti, debere iterum saltem praecipua peccata alicui sacerdoti manifestare, ut pro eis poenitentia injungatur. Ego autem puto, quod licet optimum consilium sit ita agere, et ad debitum extinguendum petere in sequenti confessione poenitentiam, quae pro gravibus imponi solet, nulla tamen sit obligatio

iterum confitendi peccata jam confessa, ut nova imponatur pro eis satisfactio. Ratio est, non solum quia ordinarie loquendo nulla est obligatio iterum confitendi peccata semel rite confessa, sed etiam quia nova injuncta satisfactio ad integritatem prioris sacramenti non deserviret. Et hoc probatur; tum quia prius sacramentum non integratur, nisi per satisfactionem vi ejusdem sacramenti impositam, quod supponitur esse impossibile; vel quia poenitens non possit adire priorem confessarium, vel etiam quia iste immemor sit injunctae poenitentiae; tum quia satisfactio, quae alia confessione imponeretur, ad hujus integritatem pertineret: eadem autem satisfactio non potest esse pars integralis duplicis sacramenti. *Lugo de poenit. disp. 25. n. 87. Leander de poenit. disp. 9. quaest. 93. aliique apud ipsos.*

Q. VIII. An poenitens excusari possit ab adimplenda satisfactione, lucrando indulgentias.

R. Non nego, speculative loquendo, valde probabilem esse opinionem multorum theologorum, quibus favere videtur s. Thom. in 4. d. 20. q. 1. art. 3. q. 1., et in suppl. q. 25. art. 1., dum asserunt ratione indulgentiae excusari posse poenitentem ab exequenda poenitentia, maxime quatenus punitiva est. Ratio ipsorum est, quia praecceptum divinum, vi cuius imponitur poenitentia, habet pro fine satisfactionem poenae temporalis debitae pro peccatis; si ergo iste reatus poenae deleatur mediante indulgentia, maxime si sit plenaria, cessabit finis talis praeccepti, adeoque et ipsum cessabit obligare. In praxi nihilominus censeo semper adimplendam esse injunctam satisfactionem. Ratio mihi est, quia ad hoc ut poenitens posset omittere injunctam poenitentiam ratione indulgentiae, deberet esse certus illam lucratum fuisse; alias cum obligatio adimplendi poenitentiam sit certa, non potest cessare per incertam satisfactionem; quis autem potest habere praefatam certitudinem, cum ipsae animae satis pie semper habeant aliquam anxietatem, an sint in statu gratiae, sine quo nemo potest indulgentiam lucrari? Praeterea valde probabilis est opinio d. Bonaventurae in 4. dist. 20. quaest. 5., et aliorum, magis et minus de indulgentiis lucrari juxta majorem, vel minorem rationem debitorum, et juxta majorem, vel minorem fervorem poenitentis, qua ratione magis et minus participantur effectus sacramentorum: nemo autem certe judicabit vel tam exiguum habere poenae reatum, vel tantum fervorem in lucranda indulgentia habuisse, ut plene suis debitis satisfecerit. Sicut ergo nunquam excusatur ab exequenda poenitentia, qui alias eximia satisfactio-

nis opera fecisset, quia nunquam potest esse certus totum reatum poenae delevisse, ita dicendum est in casu nostro.

¶ Multo minus adhaereo illi opinioni, quam propugnat Lugo *d. 27. de poenit. sect. 2. n. 21.* et alii, quae dicit poenitentes ratione lucratae indulgentiae liberari etiam ab obligatione satisfaciendi poenitentiae, quatenus est medicinalis. Observo ergo sacerdotem posse obligare ad satisfactionem medicinalem exequendam, quamvis consideretur eam praecise imposuisse, quatenus medicus est animarum. Id autem probatur, tum quia etiam solum agendo ut medicus est animarum, agit nomine Christi, qui ad eam potest obligare; tum quia imponere poenitentiam etiam ut medicinalem derivat a potestate ligandi, ex qua oritur obligatio satisfaciendi respectu poenitentis. E contra cum indulgentiae de se non conferant ad refracuendas passiones, ad corporis inortificationem, et ad removendum poenitentem ab aliqua domo aliisque occasionibus peccati, quibus rationibus poenitentiae ut medicinales imponuntur, hinc est quod cum, non obstante indulgentia, perseveret finis, quare imponitur poenitentia ut medicinalis, adhuc perseveret obligatio eam adimplendi. * Videantur dicta capite superiori in regulis practicis, ubi ex multis auctoribus, et ex Benedicto XIV. agnovimus in confessariis obligationem imponendi poenitentibus satisfactionem, jubilaenm et indulgentias lucrari volentibus. Si ergo adest in confessario obligatio imponendi, aderit et in poenitente obligatio exequendi *.

¶ Q. IX. An poenitens excusetur ab exequenda poenitentia, si illam adimpleat per alium.

¶ R. Alexander VII. sub num. 15. hanc damnavit propositionem: *Poenitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius poenitentiam adimpleat.* Et quidem poenitentia ut medicinalis nullatenus prodesse potest poenitenti, si ab eodem non adimpleatur, ut de se patet. Item quatenus satisfactoria ita adimplenda est, ut sit pars integralis sacramenti; talis autem non potest esse, nisi quatenus virtute clavium imponitur a sacerdote; hic autem non imponit poenitentiam substituto, sed ipsi poenitenti. Acredit confessarium habere auctoritatem obligandi ipsum poenitentem, ipsumque intendere obligare, dum satisfactionem imponit. Quod si sacerdos contentus esset poenitentiam per alium adimpleri, quamvis id non expediat, tunc bene fieri posset; esset enim pars sacramenti, quatenus ita fieret ex voluntate confessarii, et prodesset poenitenti: nam satisfactio ab uno exhibita potest alteri applicari. *d. Th. pag. 3.*

q. 13. *suppl. a. 2. Suar. d. 38. de poenit. sect. 9. num. 2. et 3. Bon. d. 5. q. 5. sect. 3. p. 4. n. 11.*

Regulae in praxi observandae

I. Dum confessarius videt poenitentem recusare sibi injunctam satisfactionem, quamvis non nimis gravem, non statim illum dimittat. Videat, an id oriatur defectu doloris suorum peccatorum, de quo valde timere potest, si ea quamvis valde gravia parvifaciat. Id ipsum timere potest, si recuset poenitentiam medicinalem omnino necessariam ipsius emendationi; ut si nollet acceptare in satisfactionem dimittere proximas occasiones peccandi, aliquas facere orationes ad se praeservandum, cum antea valde raro se Deo commendaret etc. Dum igitur confessarius prudenter judicet a poenitente recusari injunctam satisfactionem defectu doloris et propositi, utique est sine absolute dimittendus. Si vero videat recusare poenitentiam, quia ex quadam ignavia ac animi pusillanimitate nimis sibi gravem reputat, cupidus aliunde emendationis, tunc peramanter demonstret vere gravem non esse; illi gratum futurum potius in hac vita, quam in igne purgatorii peccatorum poenas luere; poenitentiam non solum imponi ad poenae satisfaciendum sed etiam ad emendationem obtinendam, qua etiam ratione aliquid incommodi asferre debere. Quod si adhuc difficilem videt ob sui pusillanimitatem in acceptanda poenitentia, non recuset illam aliquantum moderari, ut ex s. Thoma innui *cap. 1. q. 5.* At si adhuc, dum facilem reddidit, in ea recusanda perseveret, tunc crederem vere de suis peccatis non dolere, maxime si ipsi necessaria sit aliqua medicinalis satisfactio; ex vero etenim peccatorum dolore consurgeret aliqua animi promptitudo ad eam adimplendam, utpote qui scire debet teneri ad satisfactionem adimplendam, eamque aliquo pacto proportionatam debere esse peccatis.

II. Notet confessarius aliquando expedire poenitentiam gravem pro solis venialibus; et id non solum quando quis quamplura hujusmodi peccata maxime plene voluntaria habet, sed multo magis, si videt facile poenitentem in gravia peccata ruiturum, quoties aliqua poenitentia non illum refragnet a committendis peccatis venialibus. Id facillime evenit iis, qui non cavent a committendis cum plena advertentia peccatis venialibus in aliqua materia, quae ex genere suo esset mortalis, quamvis peccatum leve sit ex parvitate materiae. Exemplum sit in eo, qui non cavet a levibus furtis committendis. Idem dico de iis, qui, ut ita dicam, incipiunt a longe as-

suescere veneris; ut si quis libros non tam pudicos libenter legat; si aliquas aequivocationes proferat; si cum mulieribus aliquantum familiariter agat. Quamvis haec aliquando fieri possint cum sola culpa veniali, nihilominus experientia dictat valde ad mortalia disponere. Idem experientia teste judicandum de iis, qui plena advertentia ruunt in quodcumque peccatum veniale, non curantes de cavendis nisi mortalibus. Semper cum ergo isti admoniti non resipiscant, aliqua non tam levi poenitentia refruendandi sunt, ne postea confessarius lugeat eos in gravia crimina prolapsos.

III. Dum confessarius videt poenitentem valde frequenter sine justa causa satisfactionis executionem differre, serio perpendat, an id evenire possit, quia indispositus accedat ad sacramentum. Dum vero peccatorum dolore et emendationis proposito recipit aliquis hujusmodi sacramentum, solet in eo excitari quoddam desiderium cavendi peccata et pro ipsis satisfaciendi, quod non apparet in eo, qui sine justa causa differt satisfactionem adimplere, quamvis dilatio tanta non sit, ut intercedat culpa gravis. Quod si talis dilatio ex quadam naturali ignavia, vel oblivione oriatur, pertinet ad confessarium poenitentem monere, ut statim post confessionem, si potest, poenitentiam adimpleat, ne in culpabilem dilationem incurrat.

* Tenetur quidem poenitens acceptare poenitentiam, quam rationi et aequitati consonam cognoscit, vel quae imponitur, ut dicunt, clave non errante. Si enim e. g. nutricia jejunia; vel pauperi eleemosyna largior vel aliae, de quibus paulo superius, indicerentur, tunc acceptare non teneretur; quia, sicut imprudenter ageret confessarius imponendo, ita non peccaret saltem graviter poenitens renuendo. Consultius tamen erit impotentiam aperire confessario, ut magis congruam imponat, vel aliam ab alio una cum absoluteione requirat. *Suar. disp. 38. sect. 7. num. 4. Laym. cap. 15. num. 6.**

* Posset hic ulterius dubitari, an impositae poenitentiae circumstantias teneatur poenitens implere, nempe ad recitandum rosarium flexis genibus, extensis brachiis, et similes. Nullum dubium, quod omissio haec circumstantiae sine justa causa peccatum saltem veniale sit. Potest autem fieri mortale, si confessarius circumstantiam illam addere judicaverit ad augendam molestiam et difficultatem poenitentiae. *Jug. disp. 25. n. 93. Viv. q. 6. art. 2. n. 4. Sanchez. in decal. lib. 4. cap. 12. n. 8. ubi hoc probat de voto, la Croix n. 1280.**

* Altera dubitandi causa potest esse, an revera poenitentiae satisfecerit, qui eam adimplet illius inmemor. E. g.

impositum est poenitenti, ut missam audiat die feriata, vel officium B. M. recitet: ille, quia jam ea opera quotidie praestare ex devotione assuetus erat, eadem implet nihil cogitans de poenitentia; num denuo recitare officium, vel missam audire tenebitur? Excusat Lugo *loc. cit. nu. 37.* et cum eo sentire videtur Suarez. Verum dicendum cum la Croix *n. 1286.* denuo teneri implere; non enim suae obligationi satisfacit. Ad hoc enim, ut satisfactio aliquid ex opere operato efficiat, debet esse aliquid pertinens ad sacramentum, non videtur autem ad sacramentum pertinens, nisi fiat cum aliqua saltem virtuali intentione ad sacramentum, vel ad confessarii impositionem reflectente. Dictum est cum aliqua saltem virtuali intentione, unde, cui indictum est ut toto mense aliquid oret, sufficet, si id intenderit ab initio, etsi nihil postea cogitet de praecepto confessarii. Neque valet paritas ex aliis praeceptis desumpta, quibus satisfacit, licet eorum quis non recordetur, imo etsi haberet Intentionem non satisfaciendi, ut dictum est superius *tr. 3. q. 1. c. 3.* nam ad alia praecepta satis est, ut ponatur opus ex quacumque intentione, non autem ita est in actione sacramentali. Videantur la Croix *cit. Aversa q. 3. sect. 6. §. 9.* Cum autem sufficiat intentio semel habita et virtualiter permanens, poterit confessarius in praxi contraria opinione uti; quia difficile est, quod poenitens ab initio quidem satisfacere non intenderit. *

CAPUT III.

De poenitentiae commutatione

Q. I. An poenitens possit poenitentiam sibi injunctam commutare.

R. Poenitens non potest propria auctoritate poenitentiam sibi injunctam etiam in melius commutare. Ratio est, quia cum commutare poenitentiam sit novam loco praecedentis imponere, consequens est, quod sicut primo poenitentiam imponere est actus jurisdictionis, et virtute clavium elevatur et fit pars sacramenti, ita dicendum est de ejusdem commutatione. Cum ergo in poenitente non sit hujusmodi jurisdictionis, sequitur nec posse ex suo libito poenitentiam sibi impositam commutare. Nec refert poenitentiam, quam vellet eligere, magis conducere ad satisfaciendum pro poena peccatorum, quam poenitentiam a confessario injunctam. Contra etenim est, quia quaecumque ex se perfectiorem satisfactionem eligat, eo ipso quod eam sibi propria imponat aucto-

ritate, nunquam erit pars sacramenti. Ulterius praeceptum confessarii non tantum respicit finem, sed primo, et per se, medium praescriptum ad ipsius assequutionem; unde omnino ponendum est, quod praescripsit. Ad eum modum quod ecclesia praecepit jejunium propter carnis macerationem, nulli liberum est eligere aliud medium etiam perfectius ad hunc finem conducens; et ita nemo potest loco jejunii eligere se flagellis cruentare, asperum induere cilicium etc. Quod si aliquis instaret *tr. 8. q. 2. c. 5. quaes. 2. resp. 3.* dictum esse voventem posse opus, ad quod voto se obligavit, propria auctoritate saltem in melius commutare, adeoque idem dicendum esse respectu poenitentis, respondendum esset latam esse disparitatem. Ea autem est, quia opus, ad quod quis tenetur ex voto, neque est pars sacramenti, neque impositum est superioris auctoritate, quae cum interveniant respectu satisfactionis, non remanet liberum poenitenti eam commutare; sicut voventi liberum est commutare in melius opus, quod propria auctoritate assumpsit. *Lugo de poenit. disp. 25. nu. 95. Palaeus tr. 23. disp. unic. p. 21. §. ult. n. 10. et communiter.*

Q. II. An sacerdos, qui poenitentiam injunxit, possit eam commutare extra confessionem.

R. Supponitur in praefato sacerdote esse facultatem poenitentiam commutandi; nam cum id multoties necessarium sit, nullatenus dubitandum est Christum hujusmodi facultatem confessariis tribuisse. At puto nullatenus illis competere hanc facultatem extra confessionem. Ratio est, quia cum commutatio poenitentiae sit idem ac novae poenitentiae impositio, sicut confessarius non potest primo imponere extra sacramentum; tunc etenim non esset pars ipsius, ita nec commutare. Addatur, poenitentiam sacramentalem debere esse a sacerdote, ut ministro sacramenti, ut nempe utente potestate clavium, et ut iudice poenitentis; et cum clarum sit haec munera non exercere, nisi dum ministrat sacramentum,* consequens est tunc solum posse commutare poenitentiam; alias poenitentia, quam loco prioris subrogaret, non esset sacramentalis.

Praefata opinio communior est inter theologos, ac fundamenta, quibus innitur, suadent omnino esse amplectendam. * *Vasq. Coninch. Suar. Laym. apud Palaum. p. 21. §. ult. n. 9.* * At quia etiam conveniunt in hoc, posse nempe commutationem fieri modico tempore post absolutionem, quia videtur idem iudicium moraliter perseverare, valde dissident in assignando tempus, quo post confessionem fieri possit

dicta commutatio. Aliqui illud extendunt ad hebdomadam et ultra, si confessarius saltem in confuso recordetur status poenitentis. * *Henriq. lib. 5. de poenit. cap. 21. in fin. cui consentiant Vivald. et alii apud Dian. p. 2. tr. 15. resol. 53. et p. 9. tr. 6. resol. 57. Lugo d. 25. n. 112. * Alii ad duos, alii ad unum diem. * *Sot. in 4. dist. 20. q. 2. art. 3. Coninch. de sacram. poenit. disp. 10. dub. 12. n. 102. * Verum si verificari debet poenitentiam debere esse sacramentalem, adeoque commutandam esse saltem, dum intelligitur idem sacramentale iudicium perseverare, non video quomodo commutari possit, postquam poenitens a confessarii praesentia discessit. Cum tunc plene intelligatur completum iudicium sacramentale et quoad essentialia, et quoad integralia, nec intelligatur moraliter perseverare: alioquin possit sacerdos sine fractione sigilli cum poenitente, qui jam discessit, de auditis in confessione loqui, non amplius locus est commutationi poenitentiae. Remanet ergo, ut solummodo possit commutari, si nondum poenitens a confessario discesserit, quia moraliter perseverat idem iudicium sacramentale; quae etenim sunt incontinenti, moraliter adesse censentur; *cap. Praeterea de testib. cogen. l. Legem G. de peccat. Palaus tr. 23. disp. unic. p. 21. §. ult. n. 14. * Suar. disput. 38. sect. 10. Bonac. disp. 5. q. 5. sect. 3. p. 3. n. 7. Salmant. cap. 10. n. 74. Contin. Tournel, n. 244. ****

Q. III. An ad faciendam poenitentiae commutationem ab eodem confessario, vel ab alio opus sit repetere peccata, ob quae fuit injuncta.

R. Non pauci respondent negative. * *Navarr. in man. cap. 26. n. 22. Bonac. l. c. n. 8. Dian. p. 2. tr. 15. resol. 53. * quibus tamen puto non adhaerendum. Observare igitur est in poenitentiae commutatione non solum iudicandam esse de justa causa commutandi poenitentiam, nec solum attendendum novam poenitentiam proportionari debere peccatis, ad quod forte aliquando sufficeret notitiam habere primae poenitentiae; sed ulterius verificandum esse commutationem poenitentiae esse actum iudiciale et sacramentalem: neququam autem talis erit, si confessario non manifestentur saltem praecipua peccata, ob quae alia poenitentia fuit imposita; hoc etenim sacramentale iudicium prius exposcit manifestationem peccatorum, deinde satisfactionem imponere. Neque hic locum habet illud principium, quo dicitur neminem obligari ad iterum confitenda peccata, quae semel rite confessus est; hoc etenim per accidens sequi potest, in casu scilicet, quo iterum non confitendo peccata*

sacramentum deficeret, vel ejus corrueret integritas; et hoc dari in praesenti casu non potest, nisi confessio peccatorum fieretur, alias poenitentia commutata non esset sacramentalis. Si vult ergo poenitens poenitentiam, quam reputat nimis acerbam, sibi commutari, oportet incommodum iterandi confessionem subire. Lug. *disp.* 25. *num.* 107. Palaua *tr.* 23, *disp. unic.* §. *ult. num.* 13. * Laym. *cap.* 15. *n.* 16. la Croix *n.* 1295. Suar. *Sot.* et alii quamplures apud Salmant. *n.* 79. Contin. *Tourn.* *n.* 249. *

Q. IV. An unus confessarius possit poenitentiam ab altero injunctam commutare; et quid si poenitentia injuncta sit a superiore.

R. I. Omnes concedunt posse superiorem commutare poenitentiam ab inferiori injunctam; quia judex superior cognoscere potest de sententiis ab inferiore prolatis. Item apud omnes compertum est poenitentiam ab initio impositam clave errante, quae nempe vere fuerit indiscreta, sive quae postea facta fuerit impossibilis, posse ab alio confessario commutari; cum etenim hujusmodi poenitentis non ligetur poenitens, convenit confessario eas commutare. Difficultas ergo primo est, an confessarius possit commutare poenitentiam impositam juxta regulas prudentiae ab altero confessario sibi aequali.

Et quidem negative respondendum esset, si commutando poenitentiam intelligeretur in primum confessarium jurisdictionem exercere; nam par in parem nullum habet imperium, ut habetur *ex can. Placuit de poenit. dist.* 6. Verum commutando poenitentiam ab altero impositam nullam in illum exercet jurisdictionem, sed solum in poenitentem, cui cum liberum sit se iterum pro iisdem culpis alteri judicandum, et puniendum praesentare, cumque non debeat pro iisdem culpis diversas subire poenas, consequens est per impositionem novae poenitentiae liberari ab onere primae executionis. Hinc considerare licet, quod quamvis de sua natura poenitens teneatur primo confessario obedire quoad executionem poenitentiae, id tamen non verum est, dum, stante novo judicio, se subjicit sententiae confessarii commutantis. Navar. *in man. cap.* 26. *n.* 21. Lugo *disp.* 25. *n.* 101. Bonac. *disp.* 5. *q.* 5. *sect.* 3. *p.* 3. *num.* 1. * Suar. *disp.* 38. *sect.* 10. Laym. *cap.* 15. *n.* 14. Pal. *p.* 21. §. *ult. num.* 3. et quamplures apud ipsum *.

Dices ex hoc sequi primum sacramentum non futurum integrum; nam poenitentia in nova confessione imposita integrabit secundum, nec unica poenitentia videtur posse esse

pars duplicis sacramenti. Contra tamen est, quia cum poenitentiae sacramentum institutum sit ad modum iudicii, sed iterabilis, sicut in iudicio non iterabili tenetur reus ad illud integrandum exequendo poenam pro suo delicto impositam, ita in iudicio iterabili habet optionem vel eligendi poenam primo sibi impositam, vel secundam in secundo iudicio. Non exigit ergo primum iudicium executionem sententiae in eo prolatae, quando per aliud iudicium loco illius aliquid aequivalens subrogetur; atque ita non dici debet aliquid illi deficere, cum non exposcat executionem poenitentiae ad sui integritatem, nisi in suppositione quod altera non subrogetur in novo iudicio. * Lugo n. 102. Continuat Tourn. n. 237. et 238. *

R. II. Inferior confessarius commutare potest poenitentiam injunctam a superiore pro reservatis. Non pauci refragantur, quia putant confessarium inferiorem, ita agendo exercere jurisdictionem in superiorem, quod ipsi certe non competit. * Navar. l. c. Suar. l. c. Lugo n. 104. Reiff. n. 16. Coninch. de satisfact. disp. 10. dub. 12. n. 100. et alii quamplures apud Bonacc. l. c. n. 6. et Leandr. tr. 5. de poenit. disp. 9. q. 98. * At revera jurisdictionem in superiorem non exercet, sed in poenitentem, qui eo ipso, quod per confessionem factam superiori immunis evaserit a reservatione, potest iterum peccata, quae erant reservata, simplicis confessarii jurisdictioni subjicere; et cum certum sit istum tunc habere potestatem ea absolvendi, potestatem etiam habebit pro eis injungendi poenitentiam, ex quo, ut dixi supra, cessabit obligatio exequendi poenitentiam a superiore injunctam; cum non teneatur duplicem poenam pro eadem culpa subire. Cessat ergo sententia superioris, non quatenus inferior in illum exercent jurisdictionem, sed quatenus assignando alteram poenitentiam in satisfactionem, cessat indirecte obligatio primae satisfaciendi. Bonac. cit. n. 6. Palaus de poenit. tract. 23. disp. unic. p. 21. §. ult. n. 7. Dian. p. 2. tract. 15. resol. 53. * Sylv. in suppl. q. 18. art. 3. q. 4. Reiff. in addit. post n. 16. *

Neque dicas ex nostra sententia frustrari finem reservationis, qui est, ut poenitentes timore valde gravis poenitentiae a superiore taxandae retrahantur a peccatis. Contra etenim est, quia principalis finis reservationis est removeere homines a peccando, ex consideratione quod sistere se debeant coram superiore ad absolutionem obtinendam, a quo sicut non tam facile eam obtinebunt, ita recepturi erunt salubriora consilia, atque acriores reprehensiones. Et qui-

dem, dum Tridentinum *sess. 14. cap. 7.*, et *can. 11.* agit de casuum reservatione, non facit mentionem rigidioris poenitentiae a superiore imponendae.

Regulae in praxi observandae

Quamvis confessarius possit poenitentiam ab alio injunctam commutare, imprudentissime tamen se gereret, quoties commutaret, non aliam habendo causam commutationis, nisi quia ita exposcit poenitens. Videat ergo primo confessarius, an vere poenitentia nimis rigida dici possit vel ex se, vel attenda conditione poenitentis, et si talis non sit suadeat quantum potest ipsius executionem, repraesentando poenitentias debere peccatis proportionari, adeoque pro gravibus excessibus non esse injungendam poenitentiam nullam vel exiguam afferentem molestiam. Quod si his aliisque motivis non videat poenitentem omnino determinatum ad exequendam injunctam satisfactionem, timeatque ex ipsius fragilitate non adimpleturum, mitiorem reddere potest; et videat quantum potest, ne tam tenuem imponat satisfactionem, ut poenitens peccata parvifaciat, ac ad eadem redire non detrectet.

Animadvertat etiam confessarius, antequam commutet poenitentiam, an imposita fuerit pro necessaria poenitentis praeservatione: ut si illi in poenitentiam impositum fuisset ne luderet; quia ludus non erat sine gravi familiae detrimento vel sine pluribus blasphemis. Eodem modo discurrendum si in poenitentiam impositum fuisset, ne accederet ad aliquam domum, ubi consuetus erat peccare: ut aliquoties in die quasdam breves faceret orationes ad extirpandam longam consuetudinem peccandi etc. Ego puto istas medicinales satisfactiones pessime commutari, si non sint fere moraliter impossibiles. Poenitens utique hujusmodi commutationem exostulando demonstrat vere de peccatis non dolere, cum respuat media sibi necessaria ad non peccandum. Hinc male agit etiam confessarius et illum absolvendo, et poenitentiam commutando, quoties alia aequae utilia non darentur media, ut poenitens a lapsu praeservaretur. Certe confessarii nimis faciles in poenitentiis commutandis, quod alii aedificaverunt, destruunt, ac verificatur quod dicitur Eccl. 34. 28. *Unus aedificans, et unus destruens, quid prodest illis nisi labor?*

* Ex probabiliori doctorum sententia optans poenitens sibi poenitentiam commutari, debet peccata iterum confiteri vel eidem, vel alii, nisi confessarius aliquam saltem confusam

peccatorum notitiam habeat, ut dictum est superius. At ex eadem sententia non requiritur accurata singulorum repetitio, sed ea sufficit repetere praecipua, ob quae statum sui poenitentis intelligere queat sacerdos, vel saltem aperire eadem fuisse postea patrata. Et idcirco recte aget confessarius in praxi, si poenitentem interrogabit de peccatis gravioribus, ob quae imposita fuit talis poenitentia: la Croix n. 1294. Reiff. l. 6. n. 17. *

* Ut verum fatear, sententia negans posse inferiorem sacerdotem poenitentiam commutare a superiore impositam pro peccato aliquo reservato majori doctorum numero nititur, quam affirmativa; non negandum tamen istam in praxi posse teneri, dummodo causa aliqua urgens accedat, neque ad eundem superiorem facilis adeat accessus; et ita tenent multi tam negativae quam affirmativae sententiae assertores, et ita ambo conciliari possunt. Videatur Suar. l. 6. qui postquam n. 14. negativae adhaeserit, tamen n. 15. posse fieri concedit, quando necessitas et utilitas hoc requirere videatur. Ita Bonacc. Sylv. et alii II. cc. stantes pro affirmativa; eandem nempe necessitatis, aut utilitatis causam postulant. *

APPENDIX

DE INDULGENTIIS

Cum ex nova ecclesiae disciplina frequentior sit indulgentiarum usus, et confessarii utiliter ea praestandi, quibus lucrantur, obligationem imponere pro satisfactione valeant, ut cum Lug. disp. 27. n. 30. docet Passerin. de indulg. q. 9. n. 107. ideo non abs re hic adnectere hanc de indulgentiis appendicem duxi. Igitur

CAPUT I.

De indulgentiis in communi

Q. I. Quid sit indulgentia et quotuplex.

R. I. Omissis aliis, quae ad hanc rem non faciunt, hujus verbi acceptionibus, indulgentia definiri potest cum Sylv. in supplem. q. 25. *remissio poenae temporalis, quae post culpam et poenam aeternam condonata luenda superest, a legitimo superiore extra sacramentum concessa per applicationem thesauri ecclesiae*. Dicitur *remissio poenae temporalis* Deo debita; nam remissio culpae et poenae aeternae non fit per in-

dulgentiam, sed per poenitentiae sacramentum in re, vel in voto, ut dictum est superius. Dicitur, *quae post culpam et poenam aeternam luenda superest*; non enim dimisso peccato semper tollitur omnis poena, ut declaravit Tridentinum pluribus in locis, praecipue *sess. 6. can. 30. et sess. 14. c. 8.* Additur *extra sacramentum*; quae enim remissio est in quolibet sacramento rite suscepto, vel in missae sacrificio per applicationem meritorum Christi, non est indulgentia ordinario sensu intellecta. Ex eo, quod dicatur *a legitimo superiore*, innuitur indulgentias non posse concedi nisi a praelatis ecclesiae, summo nempe pontifice pro toto orbe, et episcopis pro particularibus dioecesibus, et quidem per jurisdictionem ordinariam, vel etiam sedis apostolicae legatis pro suae legationis terminis, sed per delegatam. *Sylv. 9. 26. art. 2.* Ab hac autem potestate concedendi indulgentias excluduntur abbates, aliique praelati inferiores, licet exempti: *cap. Accedentibus de excess. praelat. Fagnan. in d. c. a n. 7. ad 20. Barbos. de pot. episc. alleg. 88. n. 17.* nisi speciali privilegio muniti sint, quo caeteroquin gaudere Abbatem Montisvirginis ex concessione Urbani IV. Priorem s. Frigidiani civitatis Lucensis ex constit. Bonifacii IX. et alios ex aliorum Pontificum decretis testatur Theodorus a Spirit. *S. tract. de indulg. p. 1. cap. 3. art. 5.* Demum subditur *per applicationem thesauri ecclesiae*. Pro quo sciendum est, adesse in ecclesia thesaurum spiritualem indeficientem, in acceptatione et praesentia divina constitutum ex meritis et satisfactionibus superabundantibus Christi, ad cuius cumulum beatæ Dei genitricis, omniumque electorum a primo justo usque ad ultimum merita adminiculum praestare noscuntur, ait Clemens VI. *cap. Unigenitus de poenit. et remiss.*, quem dispensandum et fidelibus applicandum commisit. Et hoc fit per indulgentias.

R. II. Indulgentia autem dividitur in totalem vel plenariam, et in partialem. Ita Clemens VI. *d. cap. Unigenitus*. Totalis ea dicitur, quae integram poenam temporalem peccatis debitam adeo remittit, ut si quis ea debitis dispositionibus acquisita ex humanis illico decedat, nihil in purgatorio divinae iustitiae persolvere teneatur; et hanc concedere solius summi Pontificis est. Partialis ea dicitur, quae non totam, sed certam ac determinatam partem ejusdem poenae peccatis debitæ relaxat juxta concessionis formam. Haec autem ita intelligenda, ut si quis vel minus, vel id debeat tantum, quod per indulgentiam ei relaxatur, haec etiam partialis, respectu illius plenaria erit. *Contin. Tourn. de indulg. cap. 1. n. 7.*

Hujus partialis concedendae indulgentiae una cum summo Pontifice facultas communis est etiam archiepiscopis et episcopis, ita tamen ut indulgentiae ab ipsis concessae non extendantur ultra annum in die dedicationis ecclesiae, et ultra quadraginta dies in aliis causis. Ita sancitum legitur in concilio Lateranensi IV. et refertur in *cap. Cum ex eo de poenit.* Quod si episcopi hos limites transcenderint, non valebunt quidem indulgentiae quoad excessum, sed quoad gradum jure permissum; quia in iis quae divisionem admittunt *utile per inutile non vitiatur* juxta regulam 37. *de reg. jur. in 6.* et post eam tenent quamplures apud Barbos. *de pot. episc. alleg. 88. num. 22.*

Distinctio autem illa quam ex Bonifacio VIII. *cap. Antiquorum extravag. de poenit. et remiss.* desumunt multi in *plenam, plenioram, et plenissimam*, nullum discrimen quoad effectum indulgentiae importat; cum idem sit statim ac plenaria est, si fructus ex integro percipitur, sed specialia privilegia et diversas facultates denotat; nam plena dicitur, quando tota poena in foro et judicio Dei debita remittitur; plenior, quando potestas a casibus reservatis absolvendi superadditur; plenissima, quando ultra illa dispensandi in votis et similibus vinculis potestas communicatur: ita Marchant. *in tribunal. t. 3. tr. 5. tit. 2. q. 3. Mastr. theol. moral. disp. 21. n. 21. Reiff. tr. 12. dist. 3. n. 16.* Hic adnotandum venit aliquando concessam inveniri indulgentiam plenariam una cum partiali, quod vel factum intelligitur ad hunc finem, ut indulgentia illa partialis possit aliis applicari per modum suffragii, ut docent Suar. *t. 4. disp. 50. sect. 4. n. 9. Pal. tr. 24. p. 3. n. 12.* et alii apud Ferrar. *biblioth. mor. v. Indulgentia art. 1. n. 16.* vel ad cautelam, ut certi simus causam indulgentiarum esse sufficientem ad acquirendas saltem partiales, si non totales; ita placuit Gobat. Cordub. Valent. apud eundem.

Dividitur ulterius in *localem*, quae certo loco affixa est, quamque lucrantur visitantes illum locum sub conditionibus in brevi expressis; et in *personalem*, quae conceditur immediate personis, seu in individuo, seu in communi; v. g. tali confraternitati adscriptis, et illae ubicumque fuerint, praescripta opera praestando, indulgentiam consequuntur. In *realem*, quae annexa est quibusdam rebus piis, puta cruci, rosariis, numismatibus etc. Reiffenst. *tr. 12. dist. 3. q. 2. n. 22. et seq.* Contin. Tournel. *a n. 34. ad 48.* Istae pari passu cum localibus procedunt, ita ut si destruat totaliter ecclesia, vel res in qua erat indulgentia, indulgentia

pereat. Laym. *lib. 5. tr. 7. cap. 3. n. 5.* Quoad reales vero addendum, quod nemo lucratur indulgentiam utendo rosario aut cruce etc. aliena ex decreto Alex. VII. die 6. Februar. 1657. relato a Gobat *tr. 4. de indulg. p. 2. cap. 37. n. 678.* et Inn. XIII. die 5. Jun. 1721. et communiter apud DD.

Q. II. Quid intelligatur per indulgentias mille vel centum annorum, vel dierum, item per quadragenam.

R. Viguierius *institut. cap. 18. vers. 22.* et alii apud Tur-recrematam *de poenit. dist. 1. art. 4. n. 5.* docuerunt, tot haberi annorum, vel dierum poenae remissionem in purgatorio, quot annorum, vel dierum indulgentia conceditur. Sed quam distet a veritate hic loquendi modus, probatur, quia in concessione indulgentiae non dicitur relaxamus mille, centum annos poenae, sed poenitentiae. Bonacc. *disp. 6. q. 1. p. 2. n. 2.* Theodor. a Spir. S. *cap. 6. art. 2.* Et ulterius purgatorii poenae non duratione tantum, sed intentione mensurantur; unde verisimile non est aequae remitti tot annos illarum poenarum, sive intensae sint, sive remissae. Suar. *t. 4. disp. 50. sect. 5. n. 11.* Intelligi ergo debet, fieri tantae poenae remissionem, quanta fuisset remissa ob poenitentiam tot annorum, vel dierum olim ab ecclesia in canonibus poenitentialibus impositam et in hac vita peractam. Suar. *loc. cit. n. 14.* Tanner. *t. 4. disp. 6. dub. 8. n. 99.* Laym. *l. c. cap. 3.* Bouaccin. *disp. 6. q. 1. p. 2.* Reiffenst. *l. c. n. 19.* et alii.

Q. III. Utrum ad concedendas indulgentias requiratur in concedente aliqua causa.

R. Requiri justam et rationabilem causam proportionatam effectui et gradui indulgentiae saltem secundum moralem prudentem aestimationem, et petendam non ex difficultate operis, sed ex fine intento; et ratio est, quia Pontifex non est dominus, sed tantum dispensator ecclesiae thesauri: *arg. cap. Cum. ex eo de poenit.* et tenent innumeri apud Ferrar. *art. 2. n. 33.* idcircoque quanto major est indulgentia, tanto majorem causam requiri docent Suar. *disp. 64. sect. 4. n. 5.* La Croix *n. 1301. et 1316.* cum communiore et probabiliore sententia; et eruitur ex *cap. Unigenitus*, ubi hac lege Clemens VI. asserit d. Petro ejusque successoribus creditum fuisse ecclesiae thesaurum: *et propriis et rationalibus causis nunc pro totali, nunc pro partiali remissione poenae temporalis . . . prout cum Deo expedire cognoscerent, vere poenitentibus et confessis misericorditer applicandum.* Ista autem causae debent esse communes in bonum universale totius ecclesiae redundantes, si ad totam ecclesiam exten-

dantur. Porro justae et rationabiles causae censentur ecclesiae consecratio, infidelium conversio, haeresum extirpatio, devotio christiani populi erga sanctos, morbus corporibus, aut animabus impendens periculum. Has omnes enumerat Sylv. in suppl. q. 25. art. 2. conclus. 3.

Q. IV. Qui sint indulgentiarum effectus.

R. Ex definitione superius tradita constat indulgentiam non conferre per se mortalis culpa remissionem; ratio deducitur ex concilio Trident. sess. 6. cap. 7. ubi docet peccatum mortale non remitti sine infusione gratiae sanctificantis, haec autem non infunditur nisi per sacramentum aut baptismatis, aut poenitentiae, aut per contritionem cum eorum voto, expresse Trident. d. sess. 6. can. 4. et sess. 14. cap. 2. Major difficultas est de peccatis venialibus. Ista dimitti per indulgentiam quoad culpam docuit olim Paludanus et Zerula apud Theodor. a Spir. S. cap. 5. art. 1. Sed neque haec opinio admittenda videtur; quia culpa venialis de lege ordinaria non tollitur sine hominis actu, per quem removeatur et immutetur inordinata voluntas et adhaesio ad rem temporalem, ut cum d. Thom. p. 3. q. 87. art. 2. ad 1. et 3. docent Suar. disp. 11. sect. 1. n. 5. et Lug. disp. 9. sect. 1. n. 12. Indulgentiae autem cum non dent neque contritionem, neque ejus defectum suppleant, non dant hujusmodi actum voluntatis mutationem causantem. Et haec est communior theologorum sententia: vid. Theodor. a Spir. S. l. c. Passerin. de indulg. q. 7. Cont. Tourn. cap. 2. n. 5. Quod si in aliquorum summorum Pontificum antiquis diplomatis, ut Urbani II. Gelasii itidem II. et aliorum invenitur absolutio, vel a culpa, vel a peccato per indulgentias attributa (quod tamen ab aliquibus negatur Suar. disp. 50. sect. 1. Felin. tract. de indulg. n. 9) intelligenda est vel de poena peccati; cum multoties sumatur peccatum pro poena ei debita, vel de facilitate, vel dispositione, quam procurare voluerunt pontifices obtinendae remissionis culpa non paucos obices auferendo. Cont. Tourn. n. 10. Addunt Suar. l. c. n. 14. Sylv. in suppl. q. 25. art. 2. vi illorum verborum significari facultas obtinendi absolutionem a casibus reservatis.

Effectus igitur indulgentiarum est remittere poenas canonicas non solum, sed etiam coram Deo, unde et remittit poenam purgatorii juxta gradum et mensuram soli Deo notam. Haec sententia innixa auctoritati d. Thom. in 4. sent. dist. 20. q. 1. art. 3. doctrinae concil. Trid. in decr. de indulg. nec non constitutioni Leonis X. Exurge, Domine,

est omnium nunc doctorum catholicorum. Revera si indulgentiae tantam vim relaxandi coram Deo poenas pro peccatis debitas non haberent, ecclesia eas concedens fidelium bono non satis consuleret, imo in spirituale eorum gravamen influeret; abduceret enim a praestanda in hac vita satisfactione debita, eosque in futuro saeculo divinae justitiae puniendos traderet, quod est omnino absurdum dicere, et damnatum in Lutero a Leone X. in superius citata constitutione; neque quidquam valeret datum b. Petro privilegium solvendi in coelis, quod ab eo solutum fuisset in terra. Non desuerunt DD. et quidem magni nominis, qui inter indulgentiarum effectus adnumerandam voluerunt absolutionem a satisfactione illa, quam confessarii in sacramentali poenitentiae foro imponunt, inter quos d. Thm. in 4. dist. 20. q. 1. art. 3. Suar. in p. 3. disp. 50. sect. 12. n. 6. Barbos. de pot. ep. alleg. 88. n. 1. Fagnan. in cap. Cum ex eo de poenit. et remiss. n. 13. et alii quamplures apud Passerin. de indulg. q. 9. num. 91. Imo etiam ad eas, quas imponerent in futurorum peccatorum praeservationem, extendit Lug. disp. 27. n. 22. Sed minor dubitandi locus de hoc ultimo relinquitur; cum rationes gravissimae et doctorum maximus numerus contrarium evincant. Major est difficultas quoad poenitentias, quatenus praeteritorum vindictam respiciunt, sed pene omnes conveniunt s. Thoma duce in suppl. q. 25. art. 1. ad 3. in praxi consultius esse fidelibus, qui indulgentias consequuntur, ne per hoc ab operibus poenitentiae injunctis abstineant, ut etiam ex eis remedium consequantur; et praecipue, quia quandoque sunt plurium debitores quam credant. Vide etiam dicta superius q. 4. cap. 1. in reg. pract. et cap. 2. n. 11.

Q. V. An sicut superius tr. 16. qu. unic. cap. 2. dictum est sacramenta producere suum effectum recedente fictione, hoc idem dici possit de indulgentiis.

R. Hoc fieret si quis opera pro indulgentiae assecutione injuncta praestaret, dum adhuc in peccato mortali existeret, postea post tempus ad eam lucrandam designatum peccati rite doleret. Partem affirmativam tenuerunt Paludanus in 4. sent. dist. 20. q. 4. art. 3. s. Antoninus p. 1. tit. 10. §. 2. et alii apud Passerin. q. 26. n. 210. Sed communis et omnium ferre DD. sententia contrarium docet, ut videre est apud Passerin. l. c. n. 211. indulgentiae enim suum effectum ultra concedentis intentionem operari nequeunt, haec autem non est poenas relaxare recedente fictione; immo ex literis apostolicis contraria eruitur, nam in iis fere semper habetur

indulgentiam concedi contritis et confessis, unde non potest extendi ad eos, qui obice per contritionem remoto redeunt ad statum gratiae. Neque valet paritas a sacramentis deducta, ea enim ideo suum producent effectum, et gratiam sanctificantem recedente fictione; quia ea remota perficiuntur, et Christifidelibus applicantur, eorumque virtus intra determinatum temporis spatium non restringitur, unde nil prohibet, quod culpae mortalis obice remoto, gratiae sanctificantis effectus inducatur. Indulgentiae vero post definitum tempus nec in se perficiuntur, neque applicantur, neque earum virtus ultra tempus a concedente statutum extenditur. Ita juxta Durand. Richard. Suar. *disp.* 52. *sect.* 2. *n.* 18. Bonac. *disp.* 6. *q.* 1. *p.* 8. *num.* 13. et alios Theodor. a Spir. S. *cap.* 5. *art.* 5. *prop. fin.*

Q. VI. An indulgentiae parem in omnibus pariant effectum.

R. Inter plures eadem opera implentes pro indulgentiae acquisitione requisita alios prae aliis plenius indulgentiam lucrari, majoremque poenae remissionem obtinere ex ecclesiae sensu constat, s. Bonaventurae doctrinam approbantis in 4. *sent. d.* 20. *q.* ult. *ille qui dat indulgentias, cum eas tribuit, considerat causam, pro qua reputat eum dignum tanta gratia; et secundum quod plus vel minus accedunt homines ad illam causam, plus vel minus participant de illa gratia.* Assentiuntur huic opinioni Bonifacius VIII. in *cap. Antiquorum*, et Innocentius IV. in *cap. Quod autem de poenit.* Non videtur tamen haec inaequalitas desumenda ex majori devotione et labore in operibus injunctis exequendis impenso; si enim hoc esset, senex peccator gravissimis poenis obstrictus, majorem caeteris paribus indulgentiae sentiret effectum prae juvene vegeto, qui laborem in jejunio minorem experitur, et qui vicinus est ecclesiae, non tantam consequeretur indulgentiam, quantam qui longe distat, et ad eam visitandam a mille diebus veniret. Hoc autem est contra doctrinam d. Thomae in 4. *dist.* 20. *q.* 1. *art.* 3. *quaest.* 2. dicentis: *ille qui est vicinus ecclesiae, et etiam sacerdotes et clerici consequuntur tantam indulgentiam, sicut illi qui venient a mille diebus; quia remissio non proportionatur labori, sed meritis, quae dispensantur.* Videatur etiam Theod. a Sp. S. *cap.* 5. *art.* 7. *Contin. Tourn. cap.* 5. *nu.* 61. et 75. Remanet ergo quod per se major, vel minor fructus correspondeat majori, vel minori contritionis vel charitatis intensionis; sicut enim eo magis, vel minus de sacramentorum fructu percipitur, quo magis, vel minus fideles aptantur ad recipiendum gratiae sanctificantis effectum, ita et in indulgentiis

contingit. Theod. a Spir. S. Contin. Tourn. *ll. cc.* Haec quae in hoc et in praecedenti quaesito dicta sunt, multum in praxi deservire possunt confessariis ad excitandas in suis poenitentibus diligentias omnes et conatus, ut pro viribus studeant dispositiones illas ponere, quae ad indulgentiam lucranda requiruntur.

Q. VII. Quid requiratur ad lucranda indulgentiam.

R. Apud omnes in confessio est post s. Thomam quod *lib. 2. art. ult. et in 4. dist. 20. q. 1. art. 3.* ad fructum indulgentiae obtinendum requiri characterem baptismi, usum rationis, et statum gratiae, et pia illa opera praestare, quae juxta sedis apostolicae morem pro indulgentia imponuntur. Difficultas est, an necesse sit omnia pro indulgentia praescripta opera in statu gratiae exequi. Nisi aliter de mente concedentis constat, satis probabiliter sufficit status gratiae eo tempore, quo ultimum opus ponitur: ita Suar. *disp. 52. sect. 2. n. 7.* Passer. Palaus *tr. 4. disp. unic. p. 8. n. 3.* Sylv. *in supplem. q. 27. art. 1.* et alii apud Theodor. a Sp. S. *cap. 8. art. 1.* Et probatur ex Bonifacio in *d. cap. Antiquorum extrav. de poenit.* qui plenariam concessit indulgentiam non solum poenitentibus et confessis accedentibus ad basilicas designatas, sed etiam iis qui vere poenitebunt et confitebuntur. Et, ut advertit Sylv. in jubilaecis plerumque praescribitur jejunium feria quarta, sexta, et sabatho, cum confessione praevia, vel subsequente; *signum ergo est, subdit idem Auctor l. c. non esse necessarium, quod opus impleatur in statu gratiae; cum peccatores ordinarie non justificentur ante confessionem.* Hoc denique fuse probat Benedictus XIV. in *constit. Inter praeteritos tom. 3. bullar. §. 75. et 76.*

Difficultas etiam insurgit, an sufficiat confessio in voto, vel actualis requiratur; an qui nullius peccati conscius reperitur, sed tantum venialium, omittere possit confessionem, et indulgentiam acquirat; denique an valeat confessio biduo, vel triduo ante peracta.

Non defuerunt theologi, qui haec omnia dubia affirmative resolvenda putaverunt; et quidem pro confessionis in voto sufficientia cum contritionis actu steterunt olim Bolognin. *de indulg. Felin. tr. de indulg. plen.* Pariter non indigere sacramentali confessione, sed posse indulgentiam lucrari illum qui nullo peccato lethali obstrictus est; eo quia ecclesiae consuetudo fert, ut quando confessio iungitur, de lethali intelligatur, docuerunt cum Suar. *l. c. sect. 3. n. 4.* innumeri theologi, quos affert et sequitur Passerin. *q. 27.*

nu. 217. et qu. 28. n. 229. Theod. a Spir. S. cap. 11. art. 5. q. 7. ex cap. *Omnis utriusque de poenit. et remiss.* Verum aliter sentiendum est. Et quidem pro priori dubio videndus Benedictus XIV. l. c. §. 6. et 7. ubi actualem confessionem necessariam intelligit et declarat. Requirit quoque confessionem non solum mortalium sed etiam venialium tradiderunt Sanchez. lib. 8. de matrim. disp. 15. n. 19. et in decalog. lib. 4. cap. 54. n. 41. Sylv. in suppl. q. 27. art. 1. et injunxit Benedictus XIV. pro indulgentia anni sancti 1750. l. c. §. 77. et in constitutione *Convocatis eod. tom. 3. n. 46.* ac novissime declaravit s. Congregatio indulgentiarum et reliquias praeposita, approbante Clemente XIII. die 19. Maji 1759. *confessionem sacramentalem*, verba sunt decreti, *quando in brevibus apponitur pro indulgentiarum consecutione*, illis verbis *qui vere poenitentes confessi ac sacra communione refecti, peragi omnino debere etiam ab iis, qui sibi lethalis peccati conscii non sunt.* Neque illa suffragatur quae peracta fuerit biduo, vel triduo ante, sed quae ad summum in vigilia festivitatis; ibi: *nec non praefatam confessionem suffragari etiam posse, si expleatur in vigilia festivitatis.* Cum autem clausula haec privilegium sapere et regulae exceptionem videatur, et privilegium non se extendat ultra expressam concedentis intentionem. Plich. in 5. decret. tit. 33. n. 14. Leur. ibi q. 444. Bonac. de leg. q. 3. p. 7. n. 3. et exceptio firmet regulam in contrarium: l. *Ex eo 18. ff. de testib.* Barbos. axiom. 85. n. 4. patet non valere nisi fiat, vel in festo, vel ad summum in vigilia. Potest tamen fieri post talia opera injuncta, excepta communione, si agatur de mortalibus, ut patet, et quamvis in iisdem brevibus ordinate exigi videantur, ordo tamen ille est quid accidentale, exceptis jeuniis in jubileo, quae certis diebus assignantur. Laym. lib. 5. tr. 7. cap. 8. n. 7. Viv. de jubil. q. 8. art. 2. n. 2. Superioris decreti rigorem paulisper relaxavit eadem S. C. die 19. Decemb. 1763, approbante eodem pontifice Clemente, et benigne indulgit Christianis fidelibus semel saltem in hebdomada sua peccata sacramentali confessione expiare solitis, ut si nullius lethalis culpae ab ultima confessione se conscios agnoscunt, possint sine ea quascumque indulgentias consequi, nihil tamen innovans circa induigentias jubilei tam ordinarii, quam extraordinarii, aliasque ad instar jubilei concessas, in quibus confessio, ut opus injunctum peragi debet. Quoad opera injuncta, eorum ommissio, vel ex ignorantia, vel impotentia obstat indulgentiae assecutioni, ut docet s. Bonaventura in 4. dist. 20. p. 2. q. 4.

Palaeus p. 9. n. 1. Passerin. q. 33. n. 267. cum clare constet mentem summi pontificis indulgentiam concedentis esse eam conditioni exequendi illa opera alligare, nec per alium exequi sufficit, sed requiritur, quod per seipsum praestet, qui lucraturus est indulgentiam. Ita communis cum d. Th. in 4. dist. 20. q. 1. art. 5. quaest. 3. si excipiatur illa, quae etsi per alium gesta, tamen mandans censetur causa illorum moralis, ut puta eleemosyna, quae per famulum tradita, tamen dominus illam dispensare dicitur. Passerin. q. 32. n. 259. Requiritur insuper visitatio ecclesiae, quae plerumque fieri potest a primis vespere vigiliae usque ad solis occasum diei festi, et in ea aliqua devota oratio juxta ecclesiae intentionem et sacrae communio.

Q. VIII. An quis possit eodem opere plures indulgentias, vel eandem indulgentiam pluries lucrari repetendo opera injuncta,

R. I. Affirmativam sententiam tradiderunt Cor. deob. lib. 5. q. 35. Henriq. lib. 7. cap. 17. n. 5. et alii apud Passer. q. 42. n. 336. ea ducti ratione, quod potest quis eodem actu plura praecepta implere; sed hoc fundamentum facile corrui: nam etsi verum sit unico actu pluribus praeceptis satisfieri posse, id fit, quando praecepta non exigunt actum quoad substantiam consideratum, sed solum quoad formalitatem; si vero quodlibet praeceptum petit substantiam actus, non satisfit pluribus praeceptis eum ponendo actum, ad eum modum quo Cajus debitor Titii unius aurei ex furto, si in init contractum cum eodem unius aurei, non potest utrique obligationi satisfacere unicum aureum solvendo, nisi forte ea unica solutio a creditore pro utroque titulo acceptetur. Indulgentia autem substantiam actus requirit ac petit. Videatur Passerin. loc. cit. Theod. a Spir. S. cap. 10. art. 6. et 7. Non possunt ergo regulariter loquendo unico opere plures indulgentias acquiri; nam opus injunctum exigitur pro complenda et constituenda causa proportionata ad indulgentias requisita. Ita sentiunt Suar. disp. 52. sect. 8. n. 10. Laym. lib. 5. tr. 7. cap. 6. Bonac. disp. 6. q. 1. p. 5. num. 29. et alii plures apud Passerin. l. c. n. 337. Dixi regulariter loquendo, quia ea plerumque est concedentis intentio; si autem aliam constet fuisse illius mentem, diversimode loquendum, ut de jubilaes, ubi quoad jejunium Pontifex contentus est jejunio alias praescripto, vel ratione quadragesimae, vel vigiliae etc.

R. II. Distinguendum inter indulgentiam temporalem, quae determinato temporis spatio percipienda datur, et perpetuam,

quae sine ulla temporis determinatione conceditur. Prioris exemplum affert Palaus *l. c. n. 15.* si e. g. Pontifex indulgentiam largiretur visitantibus ecclesiam aliquam in festo illius dedicationis etc. Posterioris vero, si indulgentiam concederet visitantibus eandem ecclesiam sine temporis determinatione. Priorem non posse pluries consequi docent Suar. *disp. 57. sect. 1. n. 4.* Navarr. *de jubilaeo notab. 15. num. 19.* Palaus *l. c.* nam sermo absolute prolatus de prima vice intelligi debet juxta Bart. in *l. Dotis promissio ff. de jur. dotium* et *l. Boves §. Hoc sermone ff. de verbor. significat.* Neque etiam si ampliatur ad duos, vel plures dies; nam hoc tantum obtinet ad commodum fidelium, qui ex dissitis regionibus convenire optant. De secunda vero contrarium tradunt doctores citati auctoritate divi Thomae in *4. dist. 20. q. 1. art. 3. quaest. 2.* Hoc quoque extendendum videtur cum Theod. a Spir. *S. l. c. art. 8.* et *Viva de jubil. q. 6. art. ult.* ad indulgentiam partialem concessam vel in perpetuum, vel sine temporis determinatione, quae acquiri pluries potest etiam eadem die, si iteretur eadem die opus injunctum, non vero ad indulgentiam plenariam ob declarationem sac. indulgent. et reliquiar. Congregat. die 12. Martii ann. 1669. Neque haec acquiri potest semel pro se, deinde opus repetendo iterum defunctis applicari, ut probabilius docet citat. Theodor. contra Vivam, tum quia in concessionibus indulgentiarum sensus non videtur esse copulativus, ita ut Pontifex duplicem conferat indulgentiam acquirendam, unam per modum absolutionis pro vivis, alteram per modum suffragii pro defunctis, sed disjunctivus, ita ut opus adimplens possit vel sibi, vel defunctis applicare.

Multa hic inquirenda remanent circa opera injuncta in particulari; sed aliqua et quidem praecipua jam attigimus, alia tractare magnam ex una parte provinciam aggredi esset, ex altera non nimis necessaria in praxi, cum ex brevium concessionibus pendeant; ideo.

Q. IX. An et quomodo indulgentiae prosint animabus defunctorum.

R. I. Non haeretici solum, sed inter catholicos Hostiens. in *sum. tit. de remiss. c. 6.* Joannes Gerson *serm. 2. pro defunctis*, et alii paucissimi mediis indulgentiis defunctorum animae juvari negarunt; sed animabus in purgatorio detentis prodesse est propositio tanta certitudine pollens, ut ad fidem pertineat, ait Sylv. in *suppl. q. 71. a. 10.* Ipsae enim sunt nobiscum ejusdem mystici corporis membra per fidem et charitatem colligata. *Neque enim piorum animae defuncto-*

rum, ait d. Augustinus *de civit. Dei* l. 20. c. 9. *ab ecclesia separantur Cur enim ista fiunt, nisi quia fideles etiam defuncti ejus membra sunt; ejusdem autem corporis membra sibi invicem opitulari posse constat ex epist. 1. ad Cor. cap. 12. v. 25. Pro invicem sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.* Ulterius si viventes vivis, aut defunctis sua merita et satisfactiones applicare possunt, cur non indulgentias? *Non est aliqua ratio*, ait ibidem s. Thomas, *quare ecclesia possit transferre communia merita, quibus indulgentiae inniuntur in vivos, et non in mortuos.* Hanc veritatem tot tantisque declarationibus comprobaverunt Romani pontifices Sixtus IV. constit. contra errores Petri de Osma apud Theodorum a Spir. S. *dissert. proaemial. hist. sub n. 18.* Leo X. epist. contra Lutherum ad cardin. Cajetanum apud ipsum n. 19. et 20. nec non Innocentius VIII. et Pius M. apud Passerin. q. 11. n. 891. et ecclesiae consuetudo, *ut quod tota per orbem frequentat ecclesia, quin ita faciendum sit, insolentissimae audaciae sit*, inquit s. Aug. *epist. 54. alias 118. n. 6. ad Januarium.* Requiritur autem facultas a concedente eas applicandi pro defunctis specialiter expressa; neque enim possunt viventes quascumque indulgentias pontificias pro libito suo defunctis applicare, sed eas quas in forma indulgentiarum applicare etiam defunctis pontifex concedit: cum nempe privatus dispensator sit satisfactionum Christi et sanctorum, sed ille ad quem pertinet clavium plenitudo: s. Thom. *in 4. dist. 20. q. 1. a. 5. q. 3. et in suppl. q. 26. a. 3.* Sylvius *l. c.* Non sufficit autem generaliter concedi indulgentiam cunctis fidelibus; *nam fidelium nomine, si nihil aliud explicetur, tantum viventes comprehenduntur*: verba sunt Snar. *d. 53. sect. 1. n. 7.* Passerin. *l. c. n. 892.*

R. II. Communiter tradunt doctores indulgentias prodesse defunctis non per modum absolutionis, quatenus per summum Pontificem judicarie absolvantur a poenis propter inmerita Christi et sanctorum, non enim subsunt pontificis jurisdictioni, ut voluerunt Joannes Angeli relatus a Majnre *in 4. dist. 20. q. 2.* et Michael Medina *de indulg. disp. 7. cap. 34. et disp. 8. cap. 40.* neque per modum impetrationis, aut meriti; cum indulgentia, qua talis, nec sit impetratoria, nec meritoria, sed tantum per modum suffragii, scilicet per modum solutionis, nimirum satisfaciendo pro illis, et solvendo poenas ab eis debitas de ecclesiae thesauro, quem pontifex offert Deo in compensationem: ita Navarr. *de indulgent. comm. 22. notab. 21.* Sylv. *loc. citat. Conti-*

nuat. Tourn. *de indulgen. cap. 6. num. 10.* ad quem modum magis explicandum aſſert exemplum Theodor. a Sp. S. *l. c. cap. 14. art. 3.* amici, ob debitum ab alio amico contractum in carcere detento, e publico thesauro solventis, qui certe illum a carceris poena liberaret. Quae quidem indulgentiae illis tantum prosunt animabus quoad satisfactionem, et a poenis liberationem, quibus ex intentione virtutum applicantur, ut sentit d. Aug. *lib. de cura pro mortuis cap. 4.* ubi distinguit inter communia ecclesiae suffragia et particularia, eaque sentit ecclesiam ad animas fidelium transmittere, ne desint communia quibus desunt particularia ab amicis, consanguineis etc. non tamen infallibiliter, ut cum Soto *dist. 21. q. 2. art. 3.* Suar. *disp. 53. sect. 3. n. 3.* docent plurimi apud Passerin. *q. 115. n. 904.* sed tantum si Deus acceptet, et ita tenent non pauci apud eundem *n. 903.* Hoc ipsum suadere videtur ipsa ecclesiae, et piorum fidelium praxis saepius pro una eademque anima indulgentias applicantium. An autem opera injuncta ad lucrandas indulgentias pro defunctis per modum suffragii fieri debeant in statu gratiae, respondendum videtur negative per se loquendo, nisi oppositum constet de aliquo opere ex mente concedentis, et ita probabiliter docent Navarr. *l. c. notab. 22. n. 30. et 31.* Suar. *sect. 4. n. 6.* Laym. *lib. 5. tr. 7. cap. 6. n. 1.* Bonac. *disp. 6. q. 1. p. 6. n. 11.* Pal. *tr. 24. p. 10. n. 10.* aliique innumeri theologi apud Passerin. *q. 119. n. 924.* cum opus injunctum non requiratur vel ut meritorium, vel ut satisfactorium, sed ut opus bonum et honestum, quod tale est, etiamsi homo non sit in gratia. Neque eadem est ratio de indulgentia pro vivis ac pro defunctis; nam indulgentia pro vivis requirit gratiam saltem in complemento operis, quando indulgentia ferre debet suum effectum, quia opus est causa ejusdem indulgentiae meritoria; sed pro defunctis sufficit quod vivus opus injunctum quia in eo est conditio ab iis praesfanda impleat, qui indulgentiam lucrari volunt. Videantur auctores citati. Non negandum tamen cum Cont. Tournely *loc. cit. numer. 30.* tutiorem esse indulgentiam, quae acquiritur in statu gratiae. Et haec delibasse sufficiat de indulgentiis in generali, pauca alia addemus de aliquibus indulgentiis in particulari; et primo.

De altaribus privilegiatis

Q. I. Quid sibi velit hoc nomen altare privilegiatum.

R. Ea dicuntur altaria privilegiata, in quibus sacerdotes pro defunctis celebrantes plenariam eisdem indulgentiam lucrari possunt. Haec conceduntur a sede apostolica sub hac plerumque clausula, dummodo in ea ecclesia tot missarum numerus quotidie celebretur, v. g. viginti, quindecim, se-

(1) Nonnulla hic in ordine ad jubilaenum per breviter dicere optimum duxi. Jubilaenum itaque a verbo *jobel*, quod apud Hebraeos est *annus redemptionis*, durare solet per 15. dies, excepto jubilaeno anni sancti, quod perdurat integro anno, sic definitur: *indulgentia plenaria a summo Pontifice concessa certis Ecclesiis visitantibus, et opera in Brevi praescripta peragentibus cum quadam universalitate, et applicatione favorum spiritualium*. Jubilaenum quilibet lucrari potest qui indulgentiae plenariae acquirendae capax est, (nisi per concedentis voluntatem exclusum esse sufficienter constet) dummodo illud lucrandi intentionem habeat, et praescripta operibus adimpleat eo modo quo sunt designata. Triplex autem est jubilaenum, *romanum, compostellanum, et extraordinarium*. Primum illud est quod solemniter a pompa Romae celebratur anno sancto. Secundum celebratur Compostellae toto illo anno, quo s. Jacobi festum incidit in Dominicam. Tertium denique illud est quod extra annum sanctum ob gravem causam indicitur. Postremum hoc jubilaenum ordinarie duarum hebdomadarum intervallo perdurat. Quamquam ex theologia nonnulli doceant probabiliter non posse eum qui prima hebdomada jubilaenum lucratus est, etiam opera praescripta repetendo denuo alia hebdomada illud lucrari, ex Bulla tamen Bened. XIV. *Convocatis* §. 2. potest et his pluriesque lucrari si renoventur opera, hac tamen conditione ut nemo nisi semel tantum frui possit favoribus jubilaeno annexis, ut sunt absolutio a censuris, a casibus reservatis iterum contractis, votorum commutatio. etc.

Ut autem hujusmodi doctrina, in ordine nimirum ad jubilaenum, magis innovescat sequentia sunt observanda, et quidem 1. Qui jubilaenum lucrari omisit in sua patria, potest alibi illud lucrari, ubi praescriptum tempus adhuc non est elapsum. 2. Qui post confessionem iterum in reservatum incidit peccatum, poterit iterum absolvi nisi expiraverit tempus, id est si ultimum opus nondum perfecit, ideoque nondum jubilaenum sit lucratus: secus vero dicendum foret si jam jubilaenum fuisset lucratus, et postea in reservatum incidisset, tunc absolvi haudquaquam posset cum Bullae dicant *hac vice tantum*. 3. Confessarius legitimum ob causam potest suo poenitenti absolutionem differre; et hoc in casu etiamsi incidere poenitens iterum in reservatum adhuc posset absolvi sive ab hoc, sive ab alio Confessario, dummodo is esset unus ex confessariis jubilaeni. 4. Qui a reservatis est absolutus cum animo tamen lucrandi jubilaenum, si postea animum deponat, ideoque jubilaenum non acquirat, peccat quidem sed firma remanet absolutio eo quia haec non est data ad reincidentiam, sed absolute, hoc idem dicendum est de votorum commutatione. Ita Bened. XIV. in sua Bulla *Convocatis* §. 54.

ptem etc. Ex istius clausulae appositione excitatum olim fuit dubium, an scilicet prorsus cessent, vel pro tempore quo dictus numerus missarum non fuerit celebratus, suspensum reinaneat altaris privilegium. Qui supradictam clausulam non ut conditionem appositam ad valorem privilegii, sed tantum ut narrativam ex supplicatione desumptam volunt, neque cessare, neque suspendi tradunt: ita Bordonius in *consil. regular. tom. 2. resolut. 91. 8. n.* Pasqualig *de sacrific. miss. q. 747.* et alii apud Dianam *p. 9. tr. 2. resolut. 9.* Oppositum docent qui arbitrantur dictionem *dummodo*, quando adiungitur ei, quod venit implendum, antequam actus perficiatur, significare conditionem, et in hac opinione sunt Sylvius *resol. p. 2. v. Altare privilegiatum*, Menoch. *consil. 918.* Lavrius *de indulg. p. 2. cap. 3. n. 115.* Hoc autem hodie ut certum tenendum, requiri quotidie praefixum missarum numerum, et suspendi indulgentias, si non celebratur ex decreto S. C. C. a Benedicto XIV. relato *institut. eccles. 56. n. 16.* et approbato ab Innocentio XII. die 17. Julii 1694. Quod si una aut altera die fortuito desit iste numerus, non suspenditur indulgentia, tum quia hujusmodi conditiones moraliter intelliguntur ex *l. 3. 4. 5. 6. ff. de legib.* tum quia ita decrevit eadem sacra Congreg. die 30. Julii 1706. apud eundem *n. 17.* dummodo raro contingat et desit propter alicujus sacerdotis infirmitatem, non propter absentiam tempore adventus et quadragesimae.

Q. II. An sacerdos celebrare obligatus pro defuncto, ut ei altaris privilegiati indulgentiam acquirat, teneatur eidem missae sacrificium applicare.

R. Exigi missae sacrificii applicationem; nam ex Romani pontificis intentione indulgentia alligata est sacrificio, prout ad hoc altare celebrato, quod constat ex consueta hujus concessionis forma: *quandocumque sacerdos missam defunctorum pro anima cujuscumque fidelis ad praefatum altare celebrabit; anima ipsa de thesauro ecclesiae indulgentiam consequatur.* Et ex stylo Secretariae brevium expressae exigi ap-

5. Qui opera omnia neglexerit, ideoque jubilaeum non est lucratus, in fine tameo, seu ultimo die poenitentia ductus ad confessionem, et communionem accedit, ex theologis nonnulli, etsi pauci, putant confessionem posse omnia opera praescripta in aliam piam actionem ei mutare, et sic illum jubilaei participem reddere, illorum ratio potissima est quia tuae est vere impotens ad praescripta opera peragenda. Quod tameo probarem si bona fide id accidisset, quodque probat etiam *Viva q. 8. art. ult.* Ultimo tandem observandum est quod saltem ultimum opus ex praescriptis ad lucrandum jubilaeum fieri debet in gratia. Qui plura copit adeat *Continuat. Tour. t. 6. p. 2. in appendice 3.*, et praesertim consulat formam qua jubilaeum a P. M. conceditur.

plicationem sacrificii testatur Theodorus a Spirit. S. p. 2. cap. 1. art. 4. §. 1. Non requiri vero indispensabiliter missam de Requiem, sed sufficere missam de festo currenti, vel de feria in diebus, in quibus missae de requiem prohibentur, sive missae celebrandae sint ex pia testatorum fundatione, sive ex sola fidelium stipem offerentium devotione, docuit Navarr. tom. 2. consil. lib. 5. de poenit. et remiss. consil. 37. cui subscribit Fagnan. in 3. decret. in cap. Quidam de celebrat. miss. n. 28. et saepius declaravit sacra Rituum Congregatio praecipue die 5. Aug. 1662. approbante Alexandro VII., et die 3. Aprilis 1687. quam postremam declarationem confirmavit Innoc. XI. in suo brevi *Alias postquam* dat. die 4. Maji ann. 1688. *bullar. tom. 8. p. 518.* Non improbabile tamen videtur quod addit Suar. *disp. 53. sect. 4.* quod si in apostolicis literis haec verba reperirentur *dicendo missam, vel quoties sacerdos missam dixerit*, tunc ex horum verborum vi satis esse pium illud opus exercere, etiamsi pro defuncto missae sacrificium non applicetur, sed tantum indulgentiae beneficium. Haec autem omnia locum habent, si loquamur de altari privilegiato sive perpetuo, sive ad tempus cum nulla clausula restrictiva concessio, quae aptari nullo modo possunt iis, quae quandoque concedi solent *ad dies non impeditos*; in iis per missas celebratas de festo currenti non acquiruntur indulgentiae, lex enim favorabilis extendi potest, si non habeat clausulam expresse limitantem, et supradicta clausula *ad dies non impeditos* expresse restringitur ad dies quibus permissae sunt missae de requiem: ita declaravit sacra Congregatio indulgentiarum die 16. Julii 1716. Addendum hic Clementem XIII. ex paterna sua charitate erga omnes fideles benigne concedere per suum breve die 19. Maji 1761. ut missa die 2. Novembris a quocumque sacerdote tam saeculari, quam regulari, celebranda gaudeat in perpetuum privilegio, ac si *esset* celebrata in altari privilegiato.

Q. III. An altare privilegiatum ad septennium concessum vigeat, si nondum elapso primo renovetur breve pro secundo septennio.

R. Dubium exoriri potest ex formula apponi solita similibus brevibus his verbis: *simili ad praesens privilegio minime decorata*, quae verificari non potest, nisi primo expirato. Et quidem Passerin. q. 95. n. 720. secundi impetrationem non valere docet. Diana t. 9. tr 2. de altaribus *privileg. resolut. 10.* affirmativam sententiam tuetur: Coton.

lib. 2. de sacram. contro. 11. nu. 95. media via incedit, et tradit non per quodvis tempus valide anticipari hujusmodi petitiones, sed per modicum pensata distantia a curia Romana. Sed hoc esset contra communem ecclesiarum usum, quae semper renovationem petere solent, nondum finito primo privilegio, ut novum cum veteri unire queant, et continuationem habere indulgentiae, et per illam clausulam, quando habeatur in brevibus privilegium renovantibus, excluditur quidem aliud simile privilegium, adeo ut sint duo altaria in eadem ecclesia privilegiata, non vero successio septennii post primum septennium. Ita p. Cavalier. t. 3. cap. 14. comment. ad decret. 8. Contin. Tourn. de indulg. cap. 7. n. 20.

Q. IV. Quae sint indulgentiae, quas lucrari possunt fideles singulis diebus, hebdomadis, mensibus et annis.

R. Non est mens omnes complecti, neque omnes accensere, quae ex variis hujusmodi indulgentiarum compilatoribus exscribi possent, sed eas tantummodo, quae certae sunt, quibusque se et defunctorum animae juvare possunt fideles. 1. Igitur quilibet fidelis alios salutans latino, vel vernaculo sermone his verbis: *Laudetur Jesus Christus*, et alter respondens *in saccula* vel *semper*, vel *amen* lucratur 100. dierum indulgentiam ex concessione Sixti V. constit. *Redituri 11. Julii 1587.* quam renovavit Benedictus XIII. 22. Jan. 1728. Uterque vero pontifex iis, qui per vitam praefata dicere consueverint, si in articulo mortis constituti, et ore, vel si non potuerint, saltem corde sc. nomen Jesu et Mariae invocaverint, insuper plenariam indulgentiam adjecit. Ex eodem Sixto V. qui devote recitaverint litanias sc. nominis Jesu 300. qui B. M. 200. dies indulgentiae lucrantur. 2. Qui sc. Eucharistiae sacramentum in publicis 40. horarum precibus visitaverint, lucrantur indulgentiam trium annorum; qui vero coram eodem vere poenitentes et confessi, ac sacra comunione refecti devote orando unam horam transegerint in qualibet Romae ecclesia, ubi 40. horarum oratio indicta est, indulgentiam plenariam lucrantur ex constit. Clementis VIII. *Graves et diuturnae* die 25. Novemb. 1592. *bullar. tom. 3. p. 22.* iis vero qui minus temporis spatium in oratione insumpserint, concessit idem Pontifex septem annos, et totidem quadragenas, quam deinde plenariam indulgentiam extendit Paulus V. in suo brevi die 10. Maji ann. 1606. ad Christifideles confessos, et sacra comunione refectos pro minori temporis spatio orantes, et adjecta partiali indulgentia septem annorum et totidem quadragenarum pro iis, qui solum contriti fuerint, et ha-

buerint confessionis propositum. Has indulgentias, quae primum pro urbe Roma concessae fuerant, etiam ad alias urbes tam extra, quam intra Italiam extendere solet sedes apostolica. Et quidem ita pro hac nostra civitate Lucensi fieri cepit a Romanis pontificibus ab anno 1727. cum antea scilicet ab anno 1696. tantum pro una vice in quolibet mense datum esset ab Innocentio XII. Quam indulgentiam singulis septenniis olim renovandam, nunc perpetuo valituram statuit Clemens XIII. in suo brevi dato die 31. Maji an. 1778. 3. Alia insuper plenaria indulgentia donavit fideles omnes idem Pontifex, qui confessi et sacra communionē refecti eas ecclesias visitaverint, ac in eis pie oraverint, in quibus venerabile sacramentum exponitur sive in hebdomada septuagesimae, sive sexagesimae, aut quinquagesimae sive in praedictis singulis hebdomadis per tres dies, atque etiam si tantummodo in fer. V. infra hebdomadam sexag. Videatur breve sub die 23. Jul. an. 1765. 4. Ad pulsus campanae mane, meridie ac vespere recitantibus ter salutationem angelicam flexis genibus cum versiculis *Angelus Domini etc. Ecce ancilla etc. Et verbum caro etc.* plenariam indulgentiam vere poenitentibus, confessis et sacra commōnitione munitis in uno die cujuslibet mensis ad libitum eligendo, in reliquis anni diebus vere contritis centum annorum concessit Benedictus XIII. die 14. Septemb. an. 1724. ut videre est in suo brevi *Injunctae nobis servitutis*, et ex notificat. cardin. Paulucci ejusdem vicarii *bull. t. 11. p. 2. p. 356.* Idem autem Pontifex 5. Dec. 1727. regularibus concessit, ut tempore pulsationis campanae regulari observantia impediti eandem lucrentur indulgentiam, si sublato impedimento easdem preces recitaverint. Cum autem exortum fuisset dubium, an ad comparandam indulgentiam tempore paschali opus esset eas flexis genibus recitare, Benedictus XIV. ad illud tollendum confirmatis prius supradictis indulgentiis jussit orationes illas a vespere cujuslibet sabati ad totam dominicam sequentem a stantibus recitari, ac toto tempore paschali loco supradictarum precum antiphonam *regina coeli* cum versic. et oratione *Deus qui per resurrectionem* a stando pariter dicendam; ita tamen, ut eam antiphonam nescientes, consuetas preces recitare possint, ut habetur ex notificat. Emin. card. Guadagni ejusdem pontificis Vicarii edita die 20. Aprilis 1742. 5. Clem. XII. die 14. Aug. 1736. *bullar. t. 14. p. 134.* sub horam primam noctis recitantibus flexis genibus ad signum campanae, vel psalmum *De profundis* vel semel orationem dominicam et angelicam salutationem cum

vers. *Requiem* concessit pro qualibet vice centum dies indulgentiae, et praeterea fidelibus hoc per annum implentibus, plenariam indulgentiam in uno die cujuslibet anni ad libitum eligendo cum confessionis et communionis onere elargitus est. 6. Benedictus XIV. literis apostolicis die 23. Decem. 1740. *Ad passionis in ejusdem bullar. t. 1. p. 27.* perpetuis futuris temporibus centum dierum indulgentia donavit Christianifideles, qui singulis sextis feriis totius anni hora tertia post meridiem ad sonum campanae flexis genibus quinquies orationem dominicam, et salutationem angelicam in memoriam passionis, et agoniae D. N. J. C. recitaverint, devote orantes pro christianorum principum concordia, haeresum extirpatione, s. matris ecclesiae exaltatione, necnon salute perditorum hominum. 7. Praetereunda mihi non videtur indulgentia *Viae Crucis*, quam varii pontifices concesserunt iis fidelibus, varias stationes a Christo sub aditum passionis decursas Jerosolymis invisentibus, quamque Benedictus XIII. an. 1716. ad omnes in ecclesiis fratrum minorum eadem obeuntes, et Clemens XII. an. 1731. etiam ad illos, qui extra dictas ecclesias, dummodo in iis a deputatis ejusdem ordinis religiosi erectae sint, extenderunt. Ex iis autem, quaedam sunt partiales, quaedam plenariae. Aliam demum utilissimam concessit indulgentiam Bened. XIV. an. 1746. constit. *Quemadmodum tom. 2. bullar. pag. 161. et seq.* tam docentibus et addiscentibus methodum orationis mentalis, quam ipsam orationem peragentibus; ut infra: docentes publice vel privatim orationis mentalis regulas, itemque auscultantes vere poenitentes et sacra refecti communionem toties quoties lucrantur septem annos, et totidem quadragenas de vera indulgentia. Si vero assidue eo convenerint, semel in mense vere poenitentes et sacra communionem refecti, orantesque more in indulgentiis consueto, indulgentiam plenariam pro uniuscujusque commodo et arbitrio etiam per modum suffragii animabus purgatorii applicandam lucrantur; quam pariter ita obtinere possunt illi, qui per duos quadrantes continuatos, vel saltem per quadrantem horae singulis diebus per totum orationi mentali dabunt operam. En praecipuae si non omnes indulgentiae, quae fidelibus universis obviae esse possunt.

Disserendum hic esset de jubileo, sed quia hac provincia amplissime perfunctus est p. Dominicus Viva in suo *de jubileo* tractatu, et quaestionum dubiorumve, quae oriri possunt, resolutio ex particularibus bullarum dispositionibus dependet, ab his abstinendum duco.

Reliquum est ut aliqua dicam de pontificia benedictione, ac plenaria indulgentia fidelibus in mortis articulo constitutis impertienda. Ante Benedictum XIV. hujus largiendae facultate gaudebant antistites omnes, quia eam postulabant, angustis triennii limitibus circumscripta, et hac lege ut benedictionem et indulgentiam impertirentur ipsi per se immediate, nec alios subdelegare poterant nisi in singulis casibus peculiaribus, et tunc necessitate aliqua praecisa urgente, et insimul tempore noctis. Hanc facultatem ampliavit idem Benedictus in sua constitutione *Pia mater ann. 1747. bullar. t. 2. pag. 282.* et omni antistiti per ecclesiam constituto eam postulanti per romanum pontificem concedi voluit non ad triennium tantum; sed ad omne tempus quo adeptum semel ecclesiae regimen obtinebit, adiecta etiam potestate subdelegandi tam pro civitate, quam pro dioecesi unum, vel plures pios sacerdotes saeculares, vel regulares, qui ejus vice quocumque sive diurno, sive nocturno tempore benedictionem cum indulgentiae plenariae applicatione impertiantur. Cum autem jurisdictio delegata in iis, quae non justitiam, sed gratiam concernunt, etiam post delegantis mortem firma remaneat, decrevit, nequaquam per romani pontificis obitum expirare, sicuti pariter neque per subdelegantis cessum, vel decessum, sed in subdelegatis usque ad novi praesulis superventum perseverare, qui eosdem vel confirmare in hac facultate, vel eam iis auferre possit. Quicumque itaque antistes a pontifice memoratam facultatem obtinuit, eo defuncto ad novum Pontificem pro confirmatione confugere necesse non est, et ita pariter cedente, vel decedente antistitae subdelegatis opus non est nova concessione pro temporaneo vicariorum capitularium regimine. Haec summus pontifex Benedictus pro universa ecclesia.

In nostra Dioecesi Lucensi Joseph Palma tunc temporis Archiepiscopus tam ampla potestate praeditus publico edicto ejusdem anni omnes parochos tum civitatis, tum dioecesis, nec non cappellanos curatos subdelegavit ad impertiendam fidelibus jam jam morituris supradictam pontificiam benedictionem. En verba subdelegationis italico sermone datae: *ora noi arricchiti di sì ampia potestà, e ardentemente desiderando, che le anime a noi affidate, quando si separano da corpi, e passano all' eternità, sieno libere da qualunque minimo reato non solamente di colpa, ma ancora di pena, la comunichiamo a tutti i nostri RR. parrochi e cappellani curati sì della Diocesi, che della città.* Facultas autem haec a successoribus archiepiscopis retractata non fuit.

Ex supradictis omnibus hic oriri posset dubium; an parochi illi adhuc superstites, qui olim ab archiepiscopo Palma benedictionis, ac indulgentiae elargiendae facultatem acceperunt, possint eadem uti etiam nunc. Hoc affirmative resolvendum puto, dum enim archiepiscopi successores aperte eam non retractarunt, tacite saltem confirmasse dici potest, eamque illis adhuc perseverare; non quia subdelegationis ista, ut aliquibus placuit, realis dicenda sit, idest dignitati, beneficio, vel officio affixa, quae revera transit in successores in dignitate, ut ex *cap. Quoniam de offic. judic. delegat. in 6.* tradunt Gonzal. Barbos. ibi, sed quia etiam si personalis dummodo non retractata semper durat, et pro iis facere, et intelligenda arbitror, quae Benedictus habet in eadem constitutione: *cum subdelegatorum auctoritas semper manere debeat, quamdiu vel episcopus, vel illius successor eandem ipsis non ademerit.* Nullo autem pacto acquiescere possum aliquorum opinioni asserentium eos, qui etiam post archiepiscopi Palma subdelegationem officium parochi de novo obtinent, posse supradicta benedictione morientes donare absque ulla alia nova deputatione eo solum, quia in officio parochi succedunt iis, qui eam olim ab archiepiscopo habuerunt, multo minus vero si parochiale officium post mortem dicti praesulis adepti sunt. Ratio mihi est, quia facultas haec dici non potest affixa nisi parochorum personae atque hoc eruitur tum ex edicto archiepiscopi, tum ex constitutione Benedicti. Summus ille Pontifex nihil aliud egit quam suorum praedecessorum indulta ampliare, et a praefinitis nimium arctis legibus vindicare, caeterum priorum concessionum naturam non immutavit. Quis autem neget antiquas summorum Pontificum concessionem praesulum industriam, ac personam respicere, non dignitatem. Unusquisque antistes debebat supradictam facultatem postulare, non poterat ea uti nisi ad triennium, per se ipsum immediate nisi necessitate urgente, et quidem nocturno tempore, alium sacerdotem in singulis peculiaribus casibus subdelegare non valebat. Haec omnia personae industriam non dignitatem requisisse summos pontifices demonstrant. Videatur Passer. *in cap. Statutum de rescript. in 6. num. 79 et 80.* ubi ex regulis ibi expositis aperte dignoscitur hujusmodi rescriptum esse personale. Hoc etiam probatur ex archiepiscopi edicto. Ipse nihil aliud praestitisse credendus est, quam parochos in sui adiutorium advocasse, ideoque eis tantum suas vires commisisse, ut permittebat pontifex, quia melius et facilius moribundis praeferre posse confidit, quod et manifeste ex

toto edicti contextu patet. Parochorum ergo personis haec cura demandata est etiam ab archiepiscopo. Quod ulterius mihi confirmatur ex *cap. Statutum de rescript. in 6. ex Passerin. in cit. cap. Quamvis n. 30.* ubi habetur quod delegati personas cognoscentes, cum subdelegant, personas respicere censentur. Denique persuasum mihi esse non potest virum doctum, et in canonicis disciplinis optime versatum, ut erat archiepiscopus Palma nescisse non posse in alios potestatem transferre, quam non habebat contra *reg. 79. de regul. jur. in 6. nemo potest plus juris transferre in alium, quam sibi ipsi competere dignoscatur*, et voluisse perpetuare in successore alterius, quod non poterat in successore suo contra *l. Meminisse ff. de offic. proconsul. Passer. loc. cit. et l. Eum ff. de jurisdiet. omn. judic. ibique Gloss.*

Qui ergo hac facultate praeditus ad fideles in extremo agone laborantes pontificia benedictione donandos vocatur, omni ratione juxta Benedicti Pontificis mandatum eos excitare ad novos de peccatis doloris actus eliciendos, ac concipiendos ferventissimae in Deum charitatis affectus procuraret, praesertim vero ad ipsam mortem aequo ac libenti animo de manu domini suscipiendam. Hoc enim opus praecipue in hujusmodi articulo constitutis injungitur a Pontifice ut se ad Indulgentiae Plenariae fructum consequendum praeparent.

Q U A E S T I O V.

DE MINISTRO SACRAMENTI POENITENTIAE

C A P U T I.

De eo, cui competit esse ministrum sacramenti poenitentiae; et de jurisdictione ad id necessaria.

Q. I. An aliquis non sacerdos possit esse minister sacramenti poenitentiae.

R. Cum ex perpetua ecclesiae traditione constet solis sacerdotes posse esse sacramenti poenitentiae ministros, hinc est Tridentinum *sess. 14. c. 6.* ita loqui: *Circa ministrum autem hujus sacramenti, declarat sancta synodus falsas esse et a veritate evangelii penitus alienas doctrinas, quae ad alios quosvis homines, praeter episcopos et sacerdotes, clavium ministerium perniciose extendunt.* Et *can. 6.* sub anathemate damnat, qui dixerit: *Modum secreto confitendi soli sacerdoti, quem ecclesia catholica ab initio semper observavit et observat, alienum esse ab institutione et mandato Chri-*

sti, et inventum esse humanum * et clarius repetit can. 10. *Si quis dixerit . . . aut non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus et singulis Christifidelibus esse dictum: quaecumque ligaveritis etc. anathema sit* * Et quidem solis Apostolis jam in sacerdotes ordinatis dictum est Jo. 20. 22. *Accipite Spiritum Sanctum Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.* Item cum potestas absolvendi sit supernaturalis et sacra, non potest competere nisi solis sacerdotibus ex vi ordinis ad hujusmodi munus consecratis, quibus primo confertur potestas super corpus Christi vêtum, ut in ea fundetur potestas super Corpus Christi mysticum. sicut observat s. Thomas q. 8. *supl. art. 8.* * Quae autem in contrarium ex s. Cypriano, Gratiano et aliis afferuntur a Morino *lib. 8. cap. 24.* intelligenda nunquam sunt de confessione et absolutione vere et proprie sacramentali; cum et ipsi peccata aliis quam sacerdotibus confessa, denuo clavibus subjicienda voluerunt. *Contin. Tour. de poenit. cap. 8. art. 1. n. 10. et seq.* *

Sicut autem nulli, nisi sacerdoti competit absolvere a peccatis, ita voluit ecclesia nulli non sacerdoti competere in foro sacramentali potestatem absolvendi a censuris. Quamvis autem aliqui putent in extrema necessitate, puta in articulo mortis, posse in absentia sacerdotis, seu alterius habentis aliquem ordinem, laicum a censuris absolvere ex praesumpta voluntate piaë matris ecclesiae, ut videre est apud Sanchez *l. 2. sum. c. 13.* Dian. *p. 9. tr. 7. resol. 13.* nihilominus haec opinio, quam innui *tr. 4. q. 1. c. 6. quaes. 6.* acriter impugnatur a Lugo *disp. 18. sect. 1. n. 10.* Non negando igitur ecclesiam praefatam facultatem dare potuisse, merito dicitur de facto non dedisse, dum etenim Tridentinum *sess. 14. c. 7.* commendat pietatem ecclesiae quoad constitutos in mortis articulo, solum dicit semper fuisse in ea custoditum, ut eo tempore quilibet sacerdos possit quoscumque poenitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere. * Videantur Suar. *de censur. disp. 7. sect. 6. n. 6.* *

Q. II. An sacerdoti, ut possit valide absolvere, ultra potestatem ordinis necessaria sit potestas jurisdictionis.

R. I. Nullus sacerdos potest valide absolvere, nisi ultra potestatem ordinis habeat etiam potestatem jurisdictionis. Ita habetur *ex cap. Omnis utriusque sexus, ex Concilio Florentino in decreto Eugenii, et ex Tridentino sess. 14. cap. 7. et sess. 23. cap. 15.* Ratio autem sumitur ex natura ipsius sacramenti poenitentiae: nam cum absolutio sacramentalis sit actus iudicii, utique necessaria est in iudice jurisdictio.

Uterius cum minister hujus sacramenti habeat potestatem poenitentem ligandi, oportet habere jurisdictionem, qua ipsi fiat subditus.

R. II. Sacerdos non habet jurisdictionem ad absolvendum peccata mortalia nunquam confessis praecise ex vi ordinis. Ratio est, quia praecise ex vi ordinis non habet potestatem ordinariam; quia haec convenit ratione alicujus officii pastoralis, quod certe non confertur sacerdoti praecise ex vi ordinis. Item non habet sacerdos ex vi ordinis potestatem delegatam; nam haec obtinetur ex commissione ecclesiae; nullibi autem reperitur ecclesiam concedere sacerdotibus jurisdictionem ad absolvendum, nisi in mortis articulo. Si vero ex ordinis potestate non habeat sacerdos nec ordinariam, nec delegatam jurisdictionem, consequens est nullam habere, adeoque non solum illicite, sed et invalide absolvere, ut docet Tridentinum *sess. 14. cap. 7.* Observare igitur est, quod cum absolutio non solum sit actus physicus, quo vere mediante gratia culpa dissolvitur, sed etiam sit actus jurisdictionis; quia sacramentum poenitentiae ad instar iudicii institutum est, hinc est in absolvente non solum requiri potestatem physicam ad absolvendum, quam habet sacerdos ab ordine, sed etiam moralem jurisdictionis, quam obtinet, dum a Superiore subditi sacerdoti consignantur, adeoque hac deficiente nulla est absolutio. Ad eum modum quo, quamvis laurea doctorali insignitus habeat potestatem physice et materialiter ferendi sententiam; nihilominus nulla est ex defectu jurisdictionis, quam solum obtinet, dum illi destinatur tribunal, et subditi assignantur.

Q. III. Quibus intelligatur ecclesiam concedere jurisdictionem ad absolvendum.

R. I. Hanc jurisdictionem, ut patet ex Tridentino *sess. 14. cap. 7.* concedit cuicumque sacerdoti quoad constitutum in articulo mortis, ita ut nulla tunc sit reservatio; atque ideo quilibet sacerdos possit absolvere quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris. Aliqui dicunt hujusmodi jurisdictionem non habere sacerdotes excommunicatos et haereticos. * Covarr. *in cap. Alma mater, p. 1. §. 6. concl. 8.* Navarr. *in man. cap. 26. n. 26.* sibi tamen contrarius *cap. 27. n. 271.* * At neutiquam puto iis assentiendum; nam Tridentinum sine ulla exceptione dicit *omnes sacerdotes* pro articulo mortis habere jurisdictionem. Praeterea concilium dicit id semper custoditum in ecclesia, *ne de ipsa occasione aliquis pereat*: perire autem posset aliquis moribundus, si dum adesset solum sacerdos haereticus, ecclesia

illum jurisdictione absolvendi privasset; nam facile intervenire posset non habere nisi attritionem supernaturalem. Finis ergo intentus a pia matre ecclesia, opitulandi nempe in articulo mortis constitutis, cogit nos credere neque sacerdotes haereticos pro eo articulo jurisdictione privare. Sanch. *l. 2. sum. c. 13. n. 5. Lugo disp. 18. sect. 2. n. 18.* et communiter theologi apud Dianam *p. 3. tract. 4. resol. 57. et Leand. de poenit. disput. 11. q. 16.* * et alii bene multi apud Barbos. *collect. in concil. Trid. sess. 14. cap. 7. n. 13.* * Neque dicas moribundum nullum auxilium habere posse ab hujusmodi sacerdotibus, quia petendo ab ipsis absolutionem, peccaret, inducendo nempe ipsos ad peccatum, quatenus administrarent sacramentum, dum non essent in statu gratiae. Contra etenim est, quia licet alteri praebere occasionem peccandi, quoties id quod petitur, bonum est, et bene fieri, quamvis cognoscatur ex alterius malitia male faciendum, et quoties petatur ex causa rationabili. Vide quae dixi *tr. 4. q. 2. cap. unic. q. 3.*

* Quod dictum est de absolvendi jurisdictione in mortis articulo, extendendum videtur etiam ad ejusdem periculum, quando nempe verisimilis timor ac probabile periculum adest; licet enim articulus mortis, et ejusdem periculum inter se differant, cum articulus mortis proprie dicatur quando mors moraliter certa proxime instat, periculum cum datur occasio, in qua homines frequenter pereunt; in praesenti tamen materia utpote favorabili, idem sonare docent Lugo *disp. 18. sect. 2. n. 21.* Sanch. *lib. 2. in decal. cap. 13. num. 1.* Suar. *disp. 26. sect. 4. n. 3.* Barbos. *de off. et pot. episc. alleg. 25. n. 81.* Paz Jord. *lib. 3. tit. 4. n. 141. et. reg. Reinff. tr. 14. dist. 8. post n. 13. et dist. 9. n. 13.* et eruitur ex *cap. Pastoralis de off. jud. ordin.* et gloss. in *cap. Quod in te de poenit. et remiss. v. Poenitentia* et in *cap. Inter cunctas extravag. de privileg.* *

Quia tamen ecclesia concessit pro illo articulo jurisdictionem cuilibet sacerdoti, *ne de ipsa occasione aliquis pereat*, adhaerendum puto iis, qui dicunt coram sacerdote habente jurisdictionem, confessionem non posse fieri a moribundo simplici sacerdoti; huic enim jurisdictio tribuitur in casu necessitatis, quae cessat, si adsit sacerdos habens jurisdictionem: atque ita omnino faciendum esse communius docent doctores. * Videatur Sanch. *l. c. n. 7.* et habetur ex *c. Aurelius* et *cap. Presbyteri 26. q. 5.* * Idem ex eadem ratione dicendum quoad moribundum habentem casus, seu censuras reservatas, qui absolvi non poterit a simplici con-

fessario, si adsit habens facultatem in reservata. Lugo *d. 18. de poen. n. 24.* * Fagnan. *in e. Non est vobis de spons.* qui Tridentini verba *sess. 14. c. 7. Atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possunt*, non referenda putat ad quoscumque sacerdotes, sed ad eos, qui ordinariam, aut subdelegatam potestatem habent. * Multo minus coram quocumque sacerdote nullum habente impedimentum licite et valide absolventi, posset a moribundo fieri confessio sacerdoti excommunicato, degradato, haeretico etc. nam, ultraquamquod dicendum sit ecclesiam nullam in talibus circumstantiis praebere illi jurisdictionem, moribundus sine necessitate praebere illi occasionem peccandi, administrando sacramentum in statu peccati. Passer. *quaest. 1087. art. 1. n. 502.* Sanch. *in decal. 1. 2. c. 13. n. 7.* Si vero simplex sacerdos confessionem incoeperit, non puto teneri desistere, si superveniat sacerdos approbatus; quia jura concedunt prosequi iudicium incoeptum, quamvis, si non fuisset incoeptum desisset jurisdictio. Salmant. *tr. 6. c. 11. n. 34.* * Sauch. *l. c. n. 15.* Lugo. *n. 33.* *

R. II. Cuicumque simplici sacerdoti concessum est ab ecclesia absolvere a venialibus, vel a mortalibus rite jam confessis. Ratio est, quia etiam confessio peccatorum venialium fit per modum iudicii, adeoque exposcit in ministro jurisdictionem; cumque simplex sacerdos non habeat jurisdictionem ordinariam, nullum officium enim habet pastoris, consequens est habere delegatam ab ecclesia. Dixi habere delegatam ab ecclesia, nam cum doctores et praesertim antiqui testentur fuisse antiquam ecclesiae praxim, ut simplex sacerdos posset absolvere a venialibus et a mortalibus rite confessis, necesse est dicere hanc jurisdictionem habere ab ecclesia: d. Th. *in 4. dist. 18. a. 3.* Caod. *disq. 24. a. 55. d. 3.* Lugo *de poenit. d. 18. sect. 3. n. 41.*

Hic tamen advertere est Innoc. XI. suo decreto expedito die 12. Febr. 1679. voluisse, ne permitteretur ab ordinariis fieri confessionem venialium apud simplices sacerdotes non approbatos ab ordinario, non dixit quidem Pontifex se auferre a simplici sacerdote jurisdictionem, quae illi ex jure communi, vel ecclesiae concessionem in ordine ad venialia competit, adeoque valida esse posset confessio venialium facta simplici confessario cum ignorantia hujus decreti; attamen cum s. Pontifex id prohibuerit, certe non amplius licite fieri potest, adeoque si fiat, non ignoranda prohibitionem, confessio etiam erit invalida. Neque dicen-

dum decretum respicere tantum episcopos, quibus praeripitur, ne permittant hujusmodi confessiones; nam cum episcopi voluerint illud etiam esse fidelibus intimatum, notumque ipsis fecerint, ut executioni mandetur, jam constat ab eodem ligari etiam fideles. Gravissima autem fuerunt motiva prohibendi confessiones venialium simplici sacerdoti; tum quia exinde inferebant posse in quacumque occasione directe a venialibus absolvere et indirecte a mortalibus; tum quia multi ex his sacerdotibus nescientes satis discernere inter gravia et levia, temere non raro absolvebant; tum quia ex illis confessionibus multi oriebantur scrupuli et perplexitates in poenitentibus. * Fortasse neque erit valida absolutio venialium, aut mortalium jam rite confessorum; nam posito, quod simplices sacerdotes habeant jurisdictionem ab ecclesia, post decretum Innocentii non potest praesumi velle ecclesiam eis conferre jurisdictionem, qua expresse prohibentur uti; immo cum Tridentinum *sess. 23. cap. 15.* clare decernat neminem audire posse saecularium confessiones, nisi praevia episcopi approbatione, alias nulla sit attentata absolutio, ut cum communi DD. tenet Barbos. *ad d. c. 15. num. 4.* et non minus sit confessio illa venialium, quam mortalium non absolutorum, sequitur debere approbari pro utraque. *

R. III. Ecclesia dat jurisdictionem, dum atlest error communis et titulus coloratus, ut habetur ex *l. Barbarius ff. de offic. practor. can. Infamis persona caus. 3. q. 7.* et docent communiter DD. cum id exposcat bonum commune: multa etenim scandala et perturbationes orientur apud christianos, si invalidae essent confessiones factae apud illum, qui habet titulum jurisdictionis, quamvis ex occulto impedimento nullum, puta si aliquis occulte excommunicatus in parochum eligatur, qui tamen communiter reputatur posse absolvere, quamvis pauci sciant ipsius impedimentum. Quia vero eadem omnino incommoda sequerentur, si invalidae essent confessiones factae apud illum, qui communiter legitinuis confessarius reputatur, ideo censeo ecclesiam supplere jurisdictionem, quamvis solum detur error communis sine titulo colorato. *Dian. t. 1. tr. 3. resol. 19. Leander disp. 11. q. 102. Passer. q. 187. art. 1. n. 352.* Vide quae dixi *tr. 15. q. 2. c. 1. quaes. 3.*

* Licet probabilis sit supradicta sententia, contraria tamen asserens non sufficere errorem communem sine titulo colorato communior videtur, et magis consulenda, quam et in praxi sequi solent fideles timoratae conscientiae, qui si advertant jurisdictionis defectum, eas confessiones repetunt, et

hanc docent Sanch. *de matrim. lib. 3. d. 22. n. 49.* Barbos. *de off. et pot. episc. allegat. 25. n. 63.* Leur. *de for. benef. p. 1. q. 434. n. 5.* Less. *lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 68.* Vide pro hac sententia dicta superius *tr. 15. q. 2. cap. 1. q. 3.* nec non Benedictum XIV. *instit. eccles. 84. a n. 23. qui n. 27.* declarationem asserti S. C. in *Patavina facultatis absolvendi*, in qua ad secundum dubium ei propositum a ven. card. Barbarigo, an scilicet aliqui confessarii ex alienis dioecesibus Patavium occasione jubilaei confluentes, et alii approbati ab episcopo Patavino, sed post tempus approbationis elapsam, valide confessiones exceperint: S. C. respondit, invalide, et si invaliditatem confessi resciverint, vel de ea dubitaverint, teneri confessiones repetere. *

Q. IV. An omnes sacerdotes ad acquirendam jurisdictionem ad absolvendum indigeant ordinarii approbatione.

R. Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 15. de reformat.* decernit nullum sacerdotem etiam regularem posse saecularium confessiones audire, nisi aut habeat beneficium parochiale, vel obtinuerit jurisdictionem mediante episcopi approbatione. At quia post Tridentinum aliqui regulares quaedam obtinuerant privilegia quoad confessiones saecularium audiendas, Urbanus VIII. in sua constitutione *quæ bull. Rom. t. 4. p. 152.* ea omnia revocavit et annullavit: quapropter nulla subsistunt regularium privilegia, quibus sine episcopi approbatione possint saecularium audire confessiones. Neque ergo ipsi praelati regulares sine approbatione episcopi possunt confessiones saecularium audire; quia proprie non sunt ipsorum parochi, quos excipit Tridentinum *l. c. Suar. de poenit. disp. 28. sect. 4. n. 21. Lugo disp. 21. sect. 1. n. 10.* Idem dicendum de doctoribus, magistris, licentiatis etc. et constat ex bulla s. Pii V. edita ann. 1571. 6. Augusti. Videndus Barbosa *p. 2. de potest. episc. alleg. 25. n. 6.* Hinc Alexander VII. sub n. 13. sequentem damnavit propositionem: *Satisfacit præcepto annuae confessionis, qui confitetur regulari episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobatu:* idem Pontifex sub n. 16. hanc etiam damnavit propositionem. *Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere confessarium simplicem sacerdotem non approbatum ab ordinario.* Et quidem, si neque amplius subsistit privilegium quoddam concessum episcopis sibi eligendi in confessarium non subditum, a proprio ordinario non approbatum, ut constat ex declaratione Greg. XIII. apud Suarez *disp. 28. sect. 4. n. 8. et sect. 6. n. 6.* ulique præfatam potestatem non sibi poterunt vindicare parochi. His etiam remanet sublata

quaecumque potestas delegandi suam jurisdictionem simpli-
sacerdoti pro audiendis confessionibus suorum parochiano-
rum, ut etiam declaravit s. Congregatio. *Largo disp.* 21. *sect.*
1. num. 6. *Suar. sect.* 4. *cit. num.* 12. *Dian. t.* 2. *tr.* 4. *de*
sacrament. resol. 46.

Q. V. An sacerdotes regulares pro excipiendis confes-
sionibus saecularium indigeant licentia et praesentatione suo-
rum praelatorum.

R. Sunt qui asserunt regularem non praesentatum a suo
praelato, quamvis ab episcopo approbatum, invalide absol-
vere saeculares; quia jura videntur velle nullam esse appro-
bationem datam regulari sine tacita, vel expressa praesenta-
tione sui praelati. *Clementin. Dudum de sepult. extrav. Super*
cathedram, quae est Bonifacii VIII. nec dici potest Tri-
dentinum haec jura revocasse. *Passer. de stat. homin. t.* 2.
art. 1. *q.* 187 *n.* 221. *Donat. t.* 4. *tr.* 4. *q.* 13. *Palau tr.* 23.
disp. unic. p. 17 §. 1. *n.* 7. *Bordon, et alii.* Verum ego
puto esse distinguendum. Concedo igitur praefata jura non
esse revocata quoad supradicta: at cum ibi sermo sit solum-
modo de facultate a pontificibus concessa regularibus, solum
inferri potest regularem non praesentatum, seu non habentem
licentiam a proprio praelato, omnino carere jurisdictione a
pontificibus concessa, adeoque nec posse uti privilegiis concessis
in ordine ad saeculares; cum regulares eis uti non
possint nisi de licentia et cum subordinatione ad suum prae-
latum, ut patet ex variis privilegiis relatis a *Lezana t.* 2. *c.*
18. num. 26. At si episcopus intendat non nude approbare,
sed etiam dare jurisdictionem regulari a suo praelato non
praesentato; cum nullum jus illi interdicit subdelegare ordi-
nariam jurisdictionem quam habet, poterit praedictus regu-
laris absolvere ob jurisdictionem sibi ab episcopo concessam,
sicut alii sacerdotes saeculares. *Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 10. *n.*
19. Candid. disq. 24. *a.* 56. *dub.* 11. *Delbene p.* 1. *c.* 14.
dub. 18. *sect.* 6. *n.* 10. *Salmant. tr.* 18. *c.* 4. *p.* 2. *n.* 48.
aliique. * Haec vero intelligenda volunt de iis religionibus,
in quibus recepta non est constitutio Julii III. emanata ad
instantiam generalis ordinis Praedicatorum, in qua hujusmodi
absolutiones irritae declarantur. *Laym. lib.* 5. *tr.* 6. *cap.* 10.
num. 19. *Palau tract.* 23. *disp. unic. p.* 14. *num.* 24. sed
neque in eo esse irritas hujusmodi absolutiones fuse probat
Passerin. l. c. n. 230. * Omnes tamen fatentur delinquere
regularem audientem confessiones saecularium absque sui
praelati licentia, idque vel graviter, vel leviter juxta legem
interdicentem.

Q. VI. Cujus ordinarii approbatio necessaria sit ad audiendas confessiones.

R. In percelebri causa Angelopolitana decisum fuit nullum confessarium etiam regularem etsi societatis Jesu, posse absque licentia episcopi dioecesani saecularium confessiones audire, etiamsi in alia dioecesi fuerit approbatus. Hanc s. Congregationis declarationem robur majus habuit ex brevi Innocentii X. quod videre est apud Lezanam *consult. 40. n. 110.* * *et in bullar. Rom. tom. 4. pag. 285.* At quia nondum videbantur penitus sublata dissidia, Clemens X. in bulla *incip. Superna etc. bullar. tom. 7. pag. 30.* sancivit, et declaravit *religiosos ab episcopo ad confessiones saecularium in sua dioecesi audiendas approbatos, non posse in alia dioecesi absque episcopi dioecesani approbatione audire, quamvis poenitentes subditi sint ejus episcopi, a quo ipsi religiosi jam fuerant approbati.* Hoc iterum sancivit, ac confessiones factas sacerdoti non approbato ab episcopo dioecesano nullas esse declaravit Innoc. XII. in suo decreto expedito Romae die 19. April. 1700. *Cum sicut bullar. tom. 9. pag. 537.* Ex his constat neque ratione bullae cruciatae, cujus intuitu expeditum fuit decretum Innocentii, neque ratione jubilaei posse eligi confessarium non approbatum ab episcopo dioecesano; si etenim non datur haec facultas ratione bullae cruciatae, neque dabitur ratione jubilaei: utrobique enim eodem modo datur haec facultas. Jam autem etiam ante praefatum decretum plurimi theologi ita docuerant apud Leandrum *de poen. d. 11. q. 70.*

* Innocentii XII. decretum novissime confirmavit Benedictus XIV. in constitutione *Apostolica indulta* §. 2. edita die quinta Augusti 1744. *bullar. tom. 1. pag. 358.* in qua mandat confessarium electum in vim bullae cruciatae ab ordinario loci debere esse approbatum. Neque Salmanticensium sententia hodie amplecti potest, asserentium *tract. 8. de privill. cap. 4. n. 111.* Innocentii bullam non habere locum, si agatur de privilegio diverso a bulla cruciatae, ut esset jubilaei tempus; quod enim Innocentius de cruciata decreverat, hoc extendit Benedictus XIV. ad jubilaeum in constitutione *Benedictus Deus* §. 4. emanata die 25. Decembris 1750. *bullar. tom. 3. pag. 265.* quodque confirmavit in constitutione *Celebrationem* §. 10. edita die prima Jan. an. 1751. *eodem tom. pag. 268.* Neque valet dicere ejusdem Innocentii constitutionem editam tantummodo ad instantiam episcoporum regni Portugalliae, ac proinde confessarios tantummodo ejusdem regni comprehendere; potest enim responderi, instantias et querelas causam dedisse Innocentio suam edendi constitutionem: sed revera

generaliter omnes afficere, cum damnet et reprobet contrariam opinionem tanquam falsam, erroneam et in praxi perniciosam; prohibeatque omnibus et singulis christifidelibus cujuscumque gradus, status ac conditionis eam docere, tueri et ad praxim deducere sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda ac Romano pontifici reservata, sublata insuper omnibus iudicibus etc. aliter iudicandi ac interpretandi facultate.

Observare autem hic est hucusque dicta procedere quoad sacerdotes habentes ab episcopo jurisdictionem delegatam, quam voluit Tridentinum, et decreta pontificia, non posse exercere nisi intra dioecesim, in qua est approbatus. Verum quoad parochos adhuc communiter docetur posse extra parochiam, immo extra dioecesim, in qua sunt parochi, confessionem suorum subditorum audire; nam nullo jure per recessum a dioecesi amittunt jurisdictionem, quam in illum habent, nec constat Trident. ac constitutiones pontificias aliquid circa parochos innovasse. Non satis tamen est parochos fuisse, sed oportet actu esse parochos, ut non indigeant nova episcopi approbatione. Lugo *disp. 21. sect. 1. n. 8.* aliique apud Dianam *p. 1. tr. 11. res. 8.* * Barbos. in *Trident. sess. 23. cap. 15. n. 20. et 21. et de offic. parohc. p. 2. c. 19. n. 5. et 6.* Pax Jord. *t. 1. lib. 3. tit. 4. n. 13.* †. Leur. de *for. benef. p. 1. q. 434. n. 3. et 4.* et ita decisum olim fuisse a S. C. C. die 3. Decemb. 1707. in una *Posnan. testatur Monacell. t. 4. suppl. ad tom. 1. n. 172.* *

Q. VII. An episcopus possit approbare regulares cum limitatione quoad tempus, vel personas; et an possit licentiam audiendi confessiones illis datam revocare: et quid de parochis.

R. I. In supracitata bulla *Superna etc.* summus pontifex vult religiosos generaliter repertos idoneos, generaliter quoque et indistincte admittendos esse ab episcopis absque ulla limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis personarum; eos vero, qui non adeo idonei reperti fuerint, posse arbitrio ordinarii probari et admitti cum limitata facultate. Notat tamen Passerinus *de stat. hom. tom. 2. q. 187. art. 1. n. 267.* * et cum eo card. de Lug. *disp. 21. n. 54.* et alii, * peccare mortaliter episcopum non approbantem regularem idoneum, a suis superioribus praesentatum; quia in re gravi facit contra regularium privilegia.

Item notandum ex eodem *num. 288. et Roderic. q. 69. art. 8.* quod licet episcopus non deberet limitate approbare, ut paulo ante dictum est, regularem generaliter idoneum repertum, nihilominus si limitet facultatem quoad tempus, vel personas, attendenda est praefata limitatio. Et ratio est, quia

quamvis dicat Clemens in sua bulla dictam limitationem non esse apponendam, nihilominus nullo jure invalidatur, si ab episcopo apponatur. Contrarium sustinet Lezana *t. 1. cap. 19. num. 8.* et quidam alii. * Tenendum tamen non esse approbatum cum approbatio tanquam conditio requiritur a concil. Trid. Urbano VIII. in suis literis in forma brevis datis an. 1639. et Clemente X. in citata constitutione *Superna §. 4. bullar. t. 7. pag. 31.* * Puto tamen cum Passerino *num. 283.* et aliis, quod limitatio quoad locum non intelligenda sit de jurisdictionis taxatione in illo solo loco, sed solum quoad convenientiam, et ad removendas dissensiones; maxime si regulares audirent confessiones in ecclesiis parochialibus sine parochorum licentia (1).

R. II. Quoad licentiae revocationem regularibus concessae audiendi confessiones, decrevit Clemens regularem ad confessiones audiendas praevio examine simpliciter et absque temporis praefixione ab ipsomet episcopo (secus si ab ejus vicario, aut antecessore) approbatum, non posse ab eodem, qui sic approbavit, examinari, aut ab eisdem confessionibus audiendis suspendi, seu licentiam jam concessam revocare, nisi superveniente nova causa, quae ad ipsas confessiones pertineat. * Licet non possit regularis iste ab eodem episcopo examinari, hoc tamen fieri posse pro majoris conscientiae suae quiete ab episcopo successore decrevit s. Pius V. in *const. Romani pontificis: bullar t. 2. pag. 343.* * Decernit etiam episcopum non posse, inconsulta sede apostolica, adimere facultatem audiendi confessiones omnibus confessariis unius conventus: * ita in toties repetita constitutione *Superna §. 6.* quod et antea decreverat s. Congreg. episcop. et regul. 20. Nov. 1615. * Quamquam autem possit episcopus ex nova causa suspendere regulares a confessionibus, ut habetur in bulla Clementis, dici tamen potest non competere id capitulo sede vacante; quia quoad hoc non succedit episcopo in facultate ipsi delegata. Passer *de stat. homin. t. 2. q. 187. a n. 316.* et alii quos sequitur Dian. *t. 3. tr. 5. resol. 33.* * Et eruitur

(1) Immo apposita conditio de licentia Parochi regulares confessarios approbatos non ligat, prout coostat ex Bulla Clem. X. *Superna* in qua eis concedit *quorumcumque etiam infirmorum confessiones audire absque ulla Parochorum licentia.* Attamen Episcopus Confessariis regularibus jam ab Eo approbatis hanc legem imponere potest, ut teneantur exceptae confessionis attestatioem in schedula scriptam in eadem aegrotantis domo relinquere, qua certior fiat parochus de peracta ab infirmo sacramentali confessione, ut tuto possit cetera sacramenta eidem ministrare; quodque manifestum sit ex decreto s. Congreg. Concilii sub die 14. Decembr. 1658. prout videre est apud Bened. XIV. de Syn. dioec. l. 9. c. 16. n. 9.

ex bulla Clementis IV. *Exigentibus vestrae devotionis, et ex variis decis. S. C. C. apud Nicol. lucubr. can. p. 1. lib. 5. tit. 38. de poenit. et remiss. num. 9. Pax Jordan. t. 1. lib. 3. tit. 4. n. 129.* *

R. III. Quoad parochos dicendum est denuo non esse examinandos ab episcopo, a quo fuerant examinati, nisi propter infirmitatem, vel aliam causam sit probabilis suspicio non amplius esse idoneos. Approbati vero ab antecessoribus possunt ab episcopo iterum examinari tam in visitatione, quam extra. Ita s. Congregatio apud Nicolium in *Flosculis v. Examen n. 23.* * Et ita tenent card. de Luc. *de paroch. disc. 16. Pignat. tom. 1. consult. 133. num. 7.* qui afferunt plures sacrae Congregationis declarationes, et praecipue in uua *Pampilonensi juris examinandi die 15. Jan. 1667. Leur. de for. benef. p. 1. q. 210. n. 1.* quod et habere locum non cum iis tantum, qui absque forma concursus praepositi sunt, sed et cum illis, qui cum formali concursus solemnitate, tamquam per doctoratus speciem approbati et promoti sunt, et perpetuum titulum habent, docet idem card. de Luc. *l. c. n. 6. et ad concil. Trident. disc. 32. n. 39. Gonzal. ad reg. 8. cancell. gloss. 4. n. 101. Ricc. in prax. for. eccles. decis. 574. Barbosa de paroch. p. 1. c. 2. n. 10.* non quidem ut deponantur, et titulo priventur, sed ut suspendantur, donec idonei denuo efficiantur. Possunt itidem novo subijci examini ab episcopo, dum ad aliam ecclesiam praesentantur, quamvis aequalis aut etiam minoris curae sit. *Leur. l. c. cum Rota p. 5. recent. decis. 174. num. 15. et Garz. de benef. p. 6. c. 2. n. 253. et 266.* *

Q. VIII. Cui competat approbare quoad audiendas confessiones regularium et monialium.

R. I. Pro audiendis confessionibus religiosorum non sufficit episcopi approbatio, sed necessaria est approbatio praelati ipsorum. Quod non sufficiat episcopi approbatio probatur, quia cum episcopi nullam habeant in regulares exemptos jurisdictionem, neque possunt eam confessariis delegare ad illos absolvendos. Quod vero necessaria sit approbatio praelati, patet; quia nullum extat privilegium, vi cuius possint regulares sibi eligere confessarium a suis praelatis non approbatum; quodcumque etenim privilegium illis concessam, intelligitur concessum quoad usum cum dependentia a suo praelato, alias potius in dispendium, quam in fomentum regularis observantiae vergere posset. Hinc tenet communis sententia nullam esse confessionem, quam faciat regularis sacerdoti a suo praelato non approbato. Le-

zan. t. 1. c. 18. n. 26. Bordon. *resolut.* 34. n. 42. * Videatur Barbosa in *concilium Tridentinum sess.* 23. c. 15. n. 9. et de *potest. episcop.* allegat. 25. n. 64. qui bene multos DD. affert; et expresse habetur ex decreto Clementis VIII. 26. Maji 1593. * Verum tamen est sufficere aliquando tacitam approbationem, ut evenire potest quoad religiosos itinerantes, vel aliquo tempore extra monasterium degentes, quibus intelligitur concessa facultas confitendi quibuscumque idoneis sacerdotibus, si proprii ordinis confessarium non habeant. Dixi, si proprii ordinis confessarium non habeant; nam ex pluribus summorum pontificum privilegiis, videntis apud Salmanticensis *tr.* 18. de *privil.* c. 4. p. 2. §. 6. n. 89. et 94. religiosi non possunt eligere confessarium contra statuta sui ordinis, quae in multis religionibus praescribunt, ut dum adest sacerdos proprii ordinis, non possint alterum confessarium eligere, secus si non detur talis prohibitio. Bordon. t. 1. *resolut.* 36. Anton. a Spir. Sanct. in *direct. regul.* tr. 2. d. 2. sect. 1. n. 23. * Ita olim erat vetitum Capuccinis, quibus tamen Benedictus XIV. in constit. *Quod communi* 30. Mart. 1742: *bullar.* t. 1. p. 144. permisit, ut absentes a suis monasteriis sacerdoti saeculari ab ordinario, vel reguari a suo praelato approbato, aperire possint in confessione sua peccata, et absolvi etiam a casibus resarvatis; hac obligatione tamen addita, ut quamprimum potuerint, coram superiore se sistant, et novam ab illis casibus et censuris absolutionem petant *. Caeterum quicumque superiores regulares possunt sibi eligere confessarium propriae, vel alterius religionis, sive etiam saecularem, et id vel intra, vel extra monasterium ex privilegio, de quo *c. fin. de poenit. et remiss.* * Gonzal. Barbosa in d. c. Passerin. q. 187. a. 1. n. 250. Insurgere hic potest dubium, an regularis absens a suo monasterio possit confiteri simplici sacerdoti non approbato ab episcopo ad confessiones audiendas. Negant aliqui cum Vasquez. Communissime vero admittunt Suar. de *relig.* tr. 8. l. 2. c. 17. n. 7. et de *poenit.* d. 28. sect. 4. Salmant. tr. 18. c. 4. n. 125. Palaus de *poenit.* tr. 23. p. 14. n. 12. saltem ubi superior regularis id specialiter non prohibuerit; et eruitur ex concessione Sixti IV. et Innocentii VIII. apud Salmant. et Pal. II. cc. *(1).

(1) Attamen propositum fuit s. Congregationi Concilii, 4. an tales confessiones (factae nimirum a Regularibus a suo monasterio absentibus, sacerdoti simplici, etiam de assensu superiorum suorum licitae sint, 2. an validae fuerint ignorante Episcopo; 3. an Episcopo sciente, et tradicente imposternum peragenda validae futurae sint; responsum fuit ab eadem s. Congregatione die 18. Nov. 1749. *negative in omnibus, et amplius.*

R. II. Si regularis tempore jubilai velit eligere confessarium extra suam religionem, iste non solum debet esse ex approbatis ab ordinario loci, sed etiam debet esse approbatus a superiore ipsius regularis. Ita habetur ex privilegio concesso a Gregorio XIII. Societati Jesu, quod commune est etiam alis religionibus. Ulterius cum *extrav. Inter cunctas de privil.* prohibeatur, ne quis absolvat religiosos invititis ipsorum superioribus, dicendum est per bullam jubilai non derogari huic prohibitioni; nam bullae et novae leges ita interpretandae sunt, ut juri communi non derogent. Hanc opinionem ut probabiliorem sustinet inter alios Viva de *jubil. q. 9. art. 4.* At quia contrariam appellat probabilem ideo considerandum est ex sequenti quaesito, an tuto ad praxim possit reduci.

* Non desunt qui tempore jubilai saltem extraordinarii duarum hebdomadarum, et universalis posse regulares sine superiorum licentia quemlibet confessarium sive saecularem sive regularem ex approbatis ab ordinario loci sibi eligere acriter susineant, inter quos Navarr. Suar. *Lugo disp. 20. n. 187. Bordon. consil. regular. resol. 34. num. 45.* et alii quamplures apud Ferrar. *v. Jubilaeum art. 2. n. 1.* Et revera hujusmodi verba non dant tantum omnibus et singulis regularibus cujusvis ordinis, congregationis et instituti facultatem eligendi sibi confessarium quemlibet tam saecularem quam regularem, sed etiam derogant quibuscumque privilegiis iisdem ordinibus concessis, etiamsi de illis specialis mentio facienda esset. Videri possunt jubilai bullae a diversis pontificibus editae in bullario Romano, et praesertim a Benedicto XIV. in ejusdem bullar. *tom. 3. p. 255. et Benedictus Deus ibid. p. 262.* in quibus nominatim iis derogat legibus, constitutionibus et consuetudinibus, quibus vetitum sit, ne regulares extra proprii ordinis confessarium sacramentaliter confiteri possint. Ulterius facultas haec est speciale privilegium per se et primario particulares personas respiciens, per quod posterius derogari generali priori, nisi de eo fiat mentio et expressa derogatio, docent communiter Barbos. *de axiom. jur. ax. 107. n. 26. Leur. in 5. decr. q. 443. n. 2. Palaus tr. 3. disp. 4. p. 8. n. 2. Reiff. de reg. jur. reg. 34. in 6.* Neque haec facultas potest religionibus obesse, cum sit transiens, ut obesse posset bulla cruciatae quae est permanens, ideoque per istam non solet religionum privilegiis derogari. Demum s. Concilii congregatio apud Fagnan. *in cap. Ne pro dilatione de poenit. n. 19.* jubilai bullam interpretando declaravit approbationem obtinendam ab ordinario intelligendam esse de ordinario confessarii, non poenitentis.*

R. III. Quoad approbationem confessarii pro monialibus episcopo subjectis attendenda sunt quae habet Clemens X. in bulla incip. *Superna*: ibi decernit *approbatos pro audiendis confessionibus monialium unius monasterii minime posse audire confessiones monialium alterius monasterii*; itidemque confessores approbatos ab episcopo ad monialium confessiones pro una vice audiendas haud posse expleta deputatione vi approbationis hujusmodi illarum confessiones audire, sed toties ab episcopo esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit. At non solum episcopi approbatio necessaria est pro excipiendis monialium confessionibus ipsi subjectarum, sed etiam monialium subjectarum regularibus: ita etenim sancivit Gregor. XV. in sua constit. incip. *Inscrutabili* edita die 5. Febr. 1622. *bullar. Rom. t. 3. p. 402.* et patet etiam ex declaratione s. Congregationis, quae habetur ad calcem ejusdem constitutionis. * Haec omnia confirmavit Benedictus XIII. in constitutione *Pastoralis* §. 8. die 27. Martii 1726. *bullar. tom. 12. p. 83.* * Videatur *Bossius de jubil. sect. 3. cas. 2. §. 3. n. 75.*

Ex his censeo neque tempore jubilaei posse moniales eligere confessarium pro ipsis non approbatum, quamvis fuisset approbatus pro excipiendis confessionibus regularium. Ratio est, quia dum Pontifex concedit monialibus posse tempore jubilaei eligere quemcumque confessarium ex approbatis ab ordinario, intelligendus est loqui de approbatis pro iisdem monialibus; neque etenim credere debemus concedere facultatem eligendi confessarium, quem episcopus pro iisdem idoneum non judicaverit. Vidimus autem Pontifices velle non ideo censi reputatum idoneum pro monialium confessionibus audiendis, quia approbatus fuerit pro saecularium confessionibus, sed necessariam esse distinctam approbationem. Sicut igitur, si aliquis approbatus sit ad confessiones tantum pro viris, non potest ratione jubilaei a mulieribus eligi. *Lugo de poenit. disp. 21. sect. 1. n. 16.* *Boss. sess. 3. cas. 2.* neque, unquam contrariam opinionem ad praxim deducendam suadent theologi: *Trull. in bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. n. 7.* et sicut non est universaliter eligibilis vi jubilaei, qui limitate approbatus est ad certum locum, tempus et personas. *Boss. cas. 3.* ita ut dicantur non audiendi contrarium sentientes, ita cum approbati pro saecularibus intelligantur limitate quoad ipsos approbati, non sunt vi jubilaei a monialibus eligibiles pro ipsarum confessionibus audiendis. * Hoc idem aperte decrevit Bened. XIV. in cit. constitutione *Benedictus Deus* §. 4. et ad hunc sen-

sum, nempe quod intelligi debeant de approbatis ad moniales, revocari oportet, si quae bullae paulo generalius loquuntur juxta sensum regulæ 81. *de reg. jur. in 6. In generali concessione non veniunt ea, quae quis non esset verosimiliter in specie concessurus.* *

Q. IX. An pro administrando sacramento poenitentiae sufficiat jurisdictio probabilis.

R. Licitum est administrare sacramentum poenitentiae cum jurisditione innixa opinioni certo probabili. Ita magis communiter sentiunt theologi, ut videre est apud Salmanticenses scholasticos *tr. 24. de poenit. disp. 12. dub. 7.* Ratio est, quia jurisdictio innixa opinioni vere probabili est jurisdictio moraliter certa, ac proinde negandum non est esse sufficientem ad administrandum poenitentiae sacramentum. Quod vero detur in tali casu jurisdictio moraliter certa, probatur, tum quia, quando opinio, in qua fundatur, esset falsa, adhuc consurgit communis error; quia suppono omnes talem opinionem ut probabilem reputare: ex tali autem errore, ut dixi supra, consurgit jurisdictio, eo maxime, quia titulo colorato, quem aliqui volunt unendum errori communi, ut pariat jurisditionem, praevalet opinio, quae est fere communis et innixa urgenti rationi; tum quia communis consuetudo est in ecclesia administrandi sacramentum poenitentiae cum probabili jurisditione, ut inter alios testatur Tamburinus *tom. 3. lib. 5. cap. 4. §. 8.* ac proinde dicendum est ecclesiam dare jurisditionem. Neque potest dici ecclesiam mere negative se habere; valde etenim deficerent in suo munere praelati ecclesiae, quibus non potest esse ignota talis consuetudo, de qua passim testantur auctores, si in grave praejudicium animarum vellent se habere negative, et non positive supplere jurisditionem; si forte desit. Accedit ex ipsa consuetudine certo acquiri jurisditionem, ut expresse decisum habetur *cap. Cum contingat 3. de for. compet.* * Ratio deducta ex errore communi parum convincere videtur; nam licet opinio, quae asserit existente errore communi absque titulo colorato sit probabilis, non est tamen ita probabilis, ut ei fidere possimus: cum non desint contrariae et rationes validae et auctoritates multorum DD. Potior ergo ea est, quae eruitur ex universali consuetudine, quam dare jurisditionem ultra textum allegatum et *cap. Duo simul de off. jud. ord. nec non cap. Romana de sent. excommunic. in 6.* tenent et docent communiter theologi et canonistae. Suar. *de relig. t. 4. tr. 8. lib. 2. cap. 9. n. 3.* Navarr. *comment. 2. de regul. n. 65.* Carden. *in pro-*

*posit. 1. damnat. ab Innoc. XI. dissert. 2. cap. 5. art. 6. n. 161. Barbos. de potest. episc. p. 1. tit. 4. n. 36. et in d. cap. Cum contingat n. 4. Fagnan. ibid. cum multis aliis. **

Oppones opinionem, qua dicitur licitum esse ministrare sacramentum poenitentiae cum jurisdictione probabili, non excedere lineam probabilitatis, adeoque illicite ad praxim deduci; cum ex condemnatione primae propositionis ex damnatis ab Innocentio XI. ne exponantur sacramenta periculo frustrationis, tutiora non vero probabilia sint amplectenda; Contra tamen est, quia utique male operaretur qui extra casum necessitatis uteretur materia, forma, seu intentione, quae tantum probabiliter sufficerent ad valorem sacramenti; nam exponeret sacramentum periculo nullitatis, idemque esse posset cum damno animarum; quia si forte falsum sit praedicta esse sufficientia, ea supplere non potest ecclesia. At dum quis utitur jurisdictione innixa opinioni vere probabili, si haec forte falsa sit, certum est ecclesiam ipsam supplere jurisdictionem; cum habeamus ex jure ecclesiam supplere jurisdictionem, dum adest consuetudo ea utendi, et dum adest error communis, maxime si adsit aliquid aequivalens titulo colorato. Addatur, quod dum quis putat ratione opinionis, quam sequitur habere privilegium, seu facultatem absolvendi, ex hoc satis consurgit titulus coloratus, ut observat Passerinus *q. 187. art. 1. n. 354.* Hujus certitudinis evidens etiam est argumentum, si observetur, quod si certum non esset in nostro casu ecclesiam non supplere jurisdictionem, debuissent Pontifex et episcopi non tolerare nostram fere communem sententiam; nam ipsorum tolerantia non esset sine gravi damno animarum. * *Ligor. lib. 6. tr. 4. c. 2. dub. 3. num. 573. **

Regulae in praxi observandae

I. Quamvis valide absolvant regulares, quibus episcopus dedit jurisdictionem, etiam renuente proprio superiore; nihilominus in praxi judicandum fere semper graviter peccaturos, si poenitentiae sacramentum administrent, ipso superiore invito. Ratio est, quia si superior renuat, id faciet, quia agnoscat subditum carere, vel sufficienti scientia, vel probitate pro hoc sacramento administrando; unde ultraquamquod peccet mortaliter quicumque praedictis carens audire vult confessiones, ita etiam peccat, quia in re gravissima transgreditur superioris praeceptum. Sed demus regularem excipientem confessiones invito superiore solummodo transgredi suam regulam, qua illi praecipitur obedire, adhuc potest graviter

peccare. Ratio est, quia quamvis ipsius regula de sui natura non obliget, nisi vel ad poenam, vel ad culpam levem, adhuc tamen quis non videat, quae oriri possint scandala et praedicta regulari observantiae si religiosi velint invitis etiam superioribus confessiones excipere? Graviter proinde peccarent ratione scandali et gravis perturbationis, quae exinde oriretur.

II. Ex illa tam communi doctrina, qua dicitur valide et licite administrari sacramentum poenitentiae cum jurisdictione opinioni vere probabili innixa, plures casus resolvere potest confessarius: semper scilicet posse excipere confessiones, cum ex opinione vere et certo probabili putat habere jurisdictionem. Ita se habet opinio, qua dicitur ad obtinendam jurisdictionem sufficere ratihabitionem ordinarii de praesenti, quia e. g. sacerdos novit superiorem esse contentum ab ipso hic et nunc audiri confessiones, vel quia dedit signa indicantia consensum. *Sot. in 4. dist. 18. q. 4. art. 3. Donat. t. 4. tr. 5. q. 14.* et plures alii. Communiter e contra docent non sufficere ratihabitionem de futuro; nam consensus futurus superioris non dat de praesenti jurisdictionem, quae praerequitur ad absolutionem. Item opinio vere probabilis est ea, qua dicitur obtineri jurisdictionem a sacerdote, qui licet ab episcopo interiori iudicio inhabilis iudicetur, nihilominus externe approbatur. Ratio est, quia approbatio est veluti sententia lata ab episcopo ut iudice, quae valida est, quando profertur ab eo, qui habet auctoritatem, quamvis illicite eam proferat. Iudicium proinde episcopi necessarium ad sacerdotis approbationem regulandum est secundum id, quod externe profert; cum maxime ecclesia de mere internis non iudicet, et cum alias saepe redderentur dubia quamplura sacramenta: semper etenim timeri posset, an episcopus vere idoneos reputasset quosdam, qui non mediocriter indocti et imprudentes apparent. *Lugo disp. 21. sect. 1. n. 25. Suar. d. 28. sect. 5. n. 7. Avers. de poenit. q. 16. sect. 6.* et plures alii contra *Barb. p. 2. de potest. episc. alleg. 25. n. 20. Bonac.* etc. Item reputanda opinio certo probabilis ea, qua dicitur non expirare facultatem audiendi confessiones mortuo concedente. Idem dicendum de opinione, qua asseritur simplicem sacerdotem habere jurisdictionem absolvendi moribundum, si sacerdos approbatus superveniat incoepta confessione: sicut etiam de opinione concedente regulari posse tempore jubilaei eligere confessarium ob ordinario dumtaxat approbato, non vero a superiore regulari. Semper tamen a praxi proscribendae opiniones non certo probabiles, quales essent concedentes

illimitatam facultatem excipiendi confessiones, quando facultas concessa fuisset limitate, vel quoad tempus, vel quoad locum, vel quoad personas.

* Cum dictum sit superius quoad absolutionem idem esse articulum et periculum mortis, ideo poterit simplex sacerdos absolvere, deficiente quocumque alio approbato, iter maritimum, proelium, vel aliud iter periculis obnoxium aggredientem, morbo pestifero laborantibus inservientes, mulieres partui proximas. Cum vero periculum istud probabile esse debeat, non poterit simplex sacerdos absolvere indiscriminatim quamcumque navigationem suscipere volentes, non omnes in loco pestifero inservientes, non quascumque foeminas parientes; sed loquendo de navigare volentibus, iter arripientibus etc. hoc debet intelligi de longa et naufragiis obnoxia navigatione, de proelio, itinere, de partu difficili, et praesertim primo juxta prudentis viri peritiam et arbitrium. Barbos. Pax Jord. ll. cc. *

* Negari non potest licitum esse poenitentiae sacramentum ministrare cum jurisdictione certo probabili, ut supra probatum est. Verumtamen cum agatur de re tanti momenti, crederem melius facturum confessarium, si ea non utatur, nisi quando adest causa gravis necessitatis aut magnae utilitatis; quia licet ecclesia in iis casibus censeri possit supplere jurisdictionem, non est tamen praesumendum id praestare nulla accedente justa causa. Et ita sentiunt Suar. *disp.* 26. *sect.* 6. *numer.* 6. Holzm. *p.* 178. *n.* 683. Spor. *num.* 717. Elbel *pag.* 292. *n.* 311. Porro istae causae accidunt: primo, quando poenitens indigeat auxilio, aut consilio illius confessarii: secundo, si complex peccati cognitus sit confessario certa pollenti jurisdictione, et ignotus alteri habenti certo probabilem: tertio si urgeat praeceptum confessionis, nec alius adsit confessarius. *

* Ad hoc ut valeat superioris ratihabitio de praesenti requirunt DD. apud Barbos. *in concil. Trident. sess.* 23. *cap.* 16. *n.* 37. Laym. *lib.* 5. *cap.* 10. *n.* 15. et 16. Pax Jord. *lib.* 3. *tit.* 4. *n.* 112. quod sit aliquo signo externo manifestata, nutu v. g. capitis, oculorum, vel aliquo alio modo superioris consensum ostendente, neque sufficiens illius consensus signum esset superioris taciturnitas sacerdotem non approbatam confessionem exripere videntis, neque contradicentis, ut voluere aliqui ex nota regula 43. *jur. in* 6. *Qui tacet, consentire videtur.* Ea enim locum habet in iis, quae facile contradicendo impediri possunt, et in contrarium nulla apparet conjectura. Reiff. *ibi n.* 4. In isto autem casu multae dari possunt rationes silentii et dissensus, puta ne vel sacer-

dotem infamet, vel multitudinis scandalum pariat. Continuat. Tournel. *de poenit. cap. 8. n. 139.* Neque enim suffragatur jurisdictio orta ex praesumpta voluntate superioris, quia requiritur praesens jurisdictio, quae sine actuali superioris consensu non adest; fallit enim in poenitentiae sacramento illa alia regula 10. *de reg. jur. in 6. Ratihibitionem retrahit, et mandato non est dubium aequiparari*; quae tantum valet in iis contractibus civilibus et reliquis sacramentis, in quibus non requiritur consensus praesens ad substantiam actus, sed ad debitum ordinem; et si requiritur, suppleri postmodum potest ac si ab initio fuisset. Navarr. *in man. cap. 21. num. 52.* Suar. *p. 3. disp. 72. sect. 2. §. Hinc sequitur*, Sanch. *de matrim. l. 3. d. 35. n. 24.* Ex his inferre potest confessarius nullas, vel saltem satis dubias illas absolutiones esse, quas daret praesumens et nondum certus facultatem jam expiratam fuisse renovatam; quia misit aliquem ad eam confirmandam, cum fieri potuerit abesse superiorem, vel aliqua de causa noluisse eam confirmare. Passerin. *q. 187. art. 1. n. 285.* *

* Opinio demum quae concedit regulari posse tempore jubilaei sibi eligere confessarium ab ordinario tantum approbato, non vero a superiori regulari videtur hodie non solum probabilis sed certa. Videantur dicta superius. *

* Advertendum hic est Benedictum XIV. in cit. sua constitutione *Pastoralis, bullar. tom. 2. pag. 471.* ad normam Tridentinae sanctionis *sess. 25. c. 10. de regular.* decrevisse, episcopos bis, vel ter quotannis assignare debere monialibus confessarium extraordinarium, quod etiam injunxit praelatis regularibus pro monialibus sibi subjectis, et si hoc praelatus regularis praestare vel negligeret, vel recusaret, hoc faciendum statuit per episcopos. *

C A P U T II.

De probitate, scientia et prudentia confessarii; ubi de observandis circa confessiones mulierum, eorumque, qui visiones aliaque extraordinaria habere dicunt

Q. I. Quae probitas necessaria sit in ministro sacramenti poenitentiae.

R. Postquam s. Carolus in *instruct. confessar.* dixit confessarium liberum esse debere a gravi culpa, ne peccet mortaliter ita sacramentum poenitentiae administrando, haec subdit: *Confessor animarum salutis cupidus, et earum in virtutibus instituendarum zelo flagrans; ut remedia assignet, quibus illae a peccato liberentur, et salutis nostrae inimici fraudes*

delegant; hominem denique veterem quomodo exuendum, et novum e contra induendum sciat, in quo christiana perfectio consistit, non debet tantum sine peccato mortali hoc sacramentum administrare, sed cum ad praedictos effectus promovendos multum juvet illud in se primum ostendere, quod in aliis positum desiderat (plus enim movent exempla, quam verba) nec alios valeat edocere virtutem, quam non in se habet; ad propriam perfectionem maxime attendat, et ad eam sibi conciliandam se in virtutibus necessariis exerceat. Addit autem in instruct. de sacram. poenit. quod confessarius quanto magis omni virtute, praecipueque charitate paterna, zeloque salutis animarum praecellentior erit, tanto aptius erit instrumentum bonitatis Dei.

* Cum confessarius peccati mortalis conscius absolutionem impertitur, peccet mortaliter, solet hic inquiri, an toto numero peccata admittat, quot numero absolutiones administrat, et in diversas sententias abeunt DD. Negantibus adhaerent Salmant. *de poenit. cap. 12. n. 46. Viv. de poenit. qu. 5. art. 6. n. 6. Lug. disp. 16. n. 558. cum Rodriq. Spor. Gobat. Dian. apud la Croix lib. 5. n. 171. probabiliorem et veriore putant affirmantem scilicet tot peccata committere quot audit confessiones. Suar. disp. 22. sect. 5. nu. 35. Azor. p. 1. lib. 4. cap. 4. q. 6. Bonac. disp. 5. q. 5. sect. 2. p. 2. n. 7. Contin. Tournel. t. 3. de obligat. confessar. p. 57. Unde necesse esse videtur, ut quantum fieri potest, numerus absolutionum aperiatur.**

Ad confessarii probitatem spectat patienter ferre rusticitatem, ignorantiam aliosque defectus poenitentium; peramanter suscipere ac ostendere sibi gratum esse pro ipsorum salute laborare: *Confessiones, ait s. Carolus in instruct. confess. aequo animo audiant, nec poenitentes inconfessos dimittant ex labore, quem fugiunt, nec aegre eos audire quoquo modo significant, sed e contra efficiant, ut poenitentibus innotescat, sibi gratissimos esse pro eorum salute labores.* Non tamen ita mollis debet esse confessarius, ut nimia benignitate vitia foveat; quod facile evenire potest illis confessariis, qui divitum nobiliumque personarum concursum ad suum confessionale desiderant; eosque etiam objurgari dicendum est *Ezech. 13. 18. dum redarguunt ii, qui ponunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universae aetatis ad capiendas animas.* Quantum igitur verus zelus longe est ab absterrendis poenitentibus a confessione, tantum a nimia facilitate alienos vult confessarios; unde juxta s. Gregorium *hom. 10. in Ezech. verus zelus exercetur dicendo,*

custodiendo, suadendo, increpando, mulcendo, aliquando leniter, aliquando etiam severius agendo. Quamvis autem aspera futura sit poenitenti confessarii correctio, nihilominus ab ea non absteineat, dum benigniora fuerunt frustranea; quondam fortasse ipse poenitens gratias aget: *Vociferetur, et clamet licet, ajebat s. Cyprianus in tract. de laps., et conqueratur aeger impatiens per dolorem, gratias aget postmodum, cum senserit sanitatem.*

Q. II. Quae scientia necessaria sit in confessario.

R. Quamvis communiter in confessariis non scientia eminentis, sed mediocris sufficiat: *cap. Nisi de renunciat. cap. Cum nobis olim de elect.** Benedictus XIV. in epist. 2. encycl. Apostolica §. 21. bullar. tom. 3. pag. 155. * nihilominus omnes fateri debent unumquemque confessarium non solum iudicio ordinarii, sed etiam juxta suam conscientiam tali scientia praeditum esse debere, ut statim judicare possit de iis, quae ordinarie accidunt, attento loco et personis, quarum audit confessiones: quoad difficiliora vero saltem sciat dubitare, unde possit postea studio, vel aliorum consilio de eis convenienter judicare. Dixi non satis esse iudicium ordinarii de idoneitate confessarii ad licite excipiendas confessiones; nam quando ipse in sua conscientia, vel ob ingenii tarditatem, vel quia parum studuit theologiae, vel quia de sua insufficientia a viro docto monitus fuit, se judicare debet insufficientem, credere ipsi convenit casu in examine bene respondisse, adeoque approbatum fuisse ab ordinario; quia ignoraverit suam insufficientiam. Et quidem non tam difficile accidit sacerdotem multa ignorantia laborantem approbari; et hoc quia examinatores de facillimis interrogarunt, seu quia fortuito casus quosdam proposuerunt non ignoratos ab approbando, quamvis quoad alia nescisset respondere.

Dum quidam imperiti confessarii audiunt ad confessiones excipiendas satis esse scientiam mediocrem, sibi blandiuntur quasi talem scientiam possideant, adeoque tutos esse in conscientia. Errant isti profecto, et ipsi etiam se errare cognoscerent, si animadverterent illum dici scientiam habere mediocrem *qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nesciat respondere: et qui in libris veritatem eorum, quae scire tenetur, scit quaerere, etsi in promptu omnia non habeat: c. Cum in eunct. de elect.* Quot autem sunt confessarii, qui nesciunt ullo pacto examinare casus sibi occurrentes? Quot audiuntur solemnissime errasse, quando sibi persuadent optime judicasse? Quot etiam sunt, quibus libri necessarij

desunt; et quos habent non intelligunt; et forte neque perfecte legere sciunt? Hinc scientiam sufficientem pro tam necessario sacramento administrando habent? Heu quot confessarii, quot parochi ratione ignorantiae in continuo statu peccati mortalis vitam transigunt! Demum, ut sese sufficienter scire non tam facile credant, sub illorum oculos pono, quam doctrinam cuicumque confessario necessariam reputet s. Carolus; *Sacramenti hujus, ait in instruct. de sacram. poenit., doctrinam omnem recte nosse studebit; itaut quae illius ratio, qui effectus, quae illius partes, quae illarum partium vis et natura perite intelligat. Quae peccata mortalia, et quae venialia cognoscat. Peccati circumstantias sciat, quae praesertim mutant speciem peccati, et quae in confessione explicandae sunt, quae restituendi onus inducant. Censurarum rationem et vim recte intelliget, et quibus criminibus annexas illae sint. Casus reservatos in promptu habebit; ita ut recte sciat, qui jure canonum summo pontifici, qui rursus episcopo, qui praeterea in bulla coenae Domini, quique pro varietate temporum episcopo reservati sint. Memoria tenebit casus, quibus confessio sit iteranda. Cognitum etiam habere confessarius omnis debet, ac praeterea animadvertere, antequam ad audiendas confessiones accedat, quanta sit autoritus potestasque jurisdictionis suae: ita ut cum norit et quos, et a quibus peccatis, censurisque absolere possit, tum etiam caveat, ne facultatis suae fines praeteregreddatur. Videant ex his confessarii, qui nimis sibi fidunt, quae scientia sufficiens dicatur pro sacramento poenitentiae administrando.* Scientiae quantitas determinari nequit; sed ex diversitate tum locorum tum personarum dijudicanda; major enim requiritur scientia in eo qui audit confessiones in civitate magnatum, mercatorum etc. quam in pagis et villis rusticorum, ut cum communi dictum est superius. Ex his inferri potest, eos nempe, qui obtenta libera confessiones excipiendi facultate libris vale dicunt, neque ea, quae olim didicerunt, neque nova addiscere curant, experientiae suae viribus freti posse casus resolvere, graviter peccare quoties tam tremendo confessionis ministerio, et sacramentali judicio se exponunt cum periculo omittendi ea, quae ad suum officium spectant, necessariam scientiam hoc modo comparare aut retinere negligentes. Quam facile e memoria labuntur, quae olim sciebantur, quam saepe novae afferuntur facti species tam intricatis involutae circumstantiis, quibus solvendis non suppetit naturalis cognitio, sed requiritur, ut quamplurimi consulantur libri, et moralis doctrinae cognitio. Sed neque mul-*

toties ipsa sufficiet; tum quia saepe generalis requiritur omnium aliarum scientiarum et artium notitia: tum quia constat tot legibus positivis, quae in dies prodeunt. Videatur Ferrar. *v. Confessarius num. 52. et seq.* Illi vero, qui omni diligentia et studio collato in necessaria adipiscenda scientia, adhuc de sua sufficientia dubitare non desinant, episcopi, ac superioris; aut alicujus theologi satis periti iudicio acquiescere, ac tuto confessiones excipere debent; et ita docet ex Suar. *disp. 28. sect. 2. n. 7.* Henriq. *lib. 6. cap. 26.* et alii apud Reiff. *theol. moral. tr. 14. dist. 8. n. 23.**

Q. III. Quae attendere debeat doctus confessarius in delectu opinionum.

R. Juxta ea, quae dixi *tr. 1. q. 1. c. 2.* confessarius in eligendis opinionibus solummodo eligere potest, quas certo probabiles agnoscit; unde non quamcumque probabilitatem credere debet esse regulam rectae operationis. Addidi non conducere ad praxim diu disputare, an solummodo probabiliora sint amplectenda; nam tam late patet moralis theologia, ut non putem sufficere vitam hominis ad examinandum, quae opinio validioribus, vel minus validis innitatur fundamentis; et eo maxime quia, quae ab aliquibus minus probabilis, ab aliis probabilior opinio judicatur. Addo sub lite esse, an magis benigniora, quam rigidiora ad animarum salutem conducant, qua de re *Exparsa in app. de opin. prob. art. 213.* Credo ergo sufficere, si vere confessarius nullam amplectatur opinionem, quam non satis firmo fundamento innixam credat quod tamen assequi non potest, nisi vere studio incumbat, cui conveniens est praecedere orationem pro impetranda scientia tam propriae, quam aliorum saluti necessaria.

Modo addam, quod si confessarius videat poenitentem ex probabilibus opinionibus paulatim declinare in noxias libertates, nec satis pericula cavere, tunc necesse est strictioribus opinionibus illum refracnare; quamvis etenim opinio magis benigna non esset respuenda, si tamen ex ea poenitens anxiam sumat peccandi, noxia illi est in effectu, quem producit, ac proinde contraria est suadenda. Basseus *v. Conscientia n. 11.* * Recte tamen monet Holzm. *de poenit. n. 740.* confessarium in delectu opinionum debere tunc sequi benigniores, quando hae potius inducunt poenitentem ad peccata vitanda. An autem possit, et debeat suam confessarius deponere sententiam, et poenitentis sequi vere probabilem, dictum est superius *tract. 1. q. 1. cap. 2. in reg. pract.* et videri possunt Suar. *tom. 4. disp. 32. sect. 5.* Sot. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. ad 5.* Laym. *lib. 1. tr. 1. cap. 5. n. 10.* cum

multis aliis etiam rigidioris sententiae asseclis, praesertim Victoria *de confess.* n. 109. Cabassut. *theor. jur. lib. 3. cap. 1. n. 13.* Navarr. *in man. cap. 26. n. 4.* Sylv. *in 1. 2. d. Thom. q. 19. art. 5. quaesit. 9. conclus. 4. **

Adde pariter necessariam esse summam discretionem in confessario in discernendis opinionibus, quae licet speculative, non tamen sunt practice probabiles, adeoque a praxi excludendae. Hinc agendo de sexto decalogi praecepto, quamcumque habeant speculativam probabilitatem, dixi multas opiniones de oculis, tactibus etc. in praxi non esse sine gravi culpa. Idem dicendum est de pluribus comoediis, ac choreis. Idem de speculativa opinione docente non esse necesse positive reprimere motus sensuales, sed satis esse illis consensum non praestare. Et quidem in his aliisque, de quibus actum est *loc. cit.* in praxi difficillimum erit non esse grave peccatum nisi aliquis lateritius sit, vel saxeus; vel nisi de lapidibus, et angelis sit controversia, ajebat Veran. t. 5. *disp. 31. sect. 20. n. 5.* Adinveniet etiam confessarius speculativam diversam esse a praxi in materia simoniae et usurae, ubi plura ratione doni, seu liberalis gratitudinis excusari posse videntur, quando tamen in praxi latet vera simonia et usura. Hoc idem caute considerare debet confessarius, quando agitur de concedenda compensatione; et de intentanda, seu prosequenda in judicio accusatione contra offensorem etc. Semper ergo animadvertat confessarius in eligendis opinionibus circumstantias, quae in praxi occurrere possunt; nam ex his facile, quod speculative licitum, practice illicitum esse constabit.

Q. IV. An in confessario necessaria sit prudentia.

R. Ex hoc solum quod consideretur, confessarium se gerere debere ut judicem, medicum, magistrum, patremque spiritualem, statim apparet, quantumvis doctum, nullatenus haec munera rite adimpleturum, si non sit prudens. Praedicta officia expostulant confessarium discretum esse debere in opinionum delectu; cautum in interrogationibus, de qua obligatione *cap. seq.* perspicacem in suggerendis consiliis; aptum in applicandis pro diversis spiritualibus morbis diversis remediis; non praecipitem in concedenda, seu neganda, aut differenda absolute: constat autem impossibile esse haec omnia praestari a confessario, nisi prudens sit, eaque prudentia, non quae carnis appellatur, et revera astutia est, sed prudentia, quae sit secundum Deum, et quam confessarius jugi oratione a Patre luminum expostulaverit.

Q. V. Quomodo se gerere debeat confessarius in audien-
dis mulieribus; et maxime si frequens sit ipsarum confessio.

R. I. Primum suaden, ne quis ex propria voluntate ad audiendas confessiones maxime mulierum se ingerat Periculosum est hoc ministerium, adeoque est velut quaedam temeritas velle ex proprio cerebro illud assumere. Quod si regularis hoc suscipiet onus praecipiente superiore, et sacerdos saecularis, vel coactus a proprio officio, vel episcopo, seu alio viro pio et docto suadente, tunc sibi divinum auxilium adfuturum sperare possunt, ac de iis verificabitur, quod Prov. 21. 28. dicitur: *Vir obediens loquatur victorias*. Deinde sine gravi necessitate neque in confessionario diu cum mulieribus colloquendum est; nam saepe ibi moram trahunt, ut proprio amori satisfaciant, seu ut proprias explicent passiones: unde hujusmodi diuturna cum eis colloquia fiunt quidem sine fructu, et forte non sine scandalo, ut habet s. Antoninus p. 3. tit. 17. c. 19. Haec diuturna colloquia objurgat etiam s. Franciscus Xaverius l. 6. epist. 8. eo quod *inconstantes in proposito, verbosae in congressibus fere sunt foeminae, unde sequitur et temporis plurimum in iis alloquendis perdi, et certi est securi fructus colligi perparum*. Non per hoc tamen nego multoties posse evenire, ut non tam cito possit se confessarius a mulieribus audiendis expedire. Ita evenire potest respectu illarum, quae non paucis agitantur scrupulis, seu gravibus premuntur angustiis et afflictionibus; sicut etiam respectu illarum, quae aliquando non tam cito se expediunt ratione detegendi omnes conscientiae latebras, seu quid sub quibusdam rebus extraordinariis delitescat. Caeterum nec cum illis, plusquam par est, videat confessarius non immorari.

Item confessarius abstineat, quantum fieri potest, a colloquendo in confessionario cum foeminis de rebus, vel ad confessionem, vel ad animae profectum non pertinentibus; ut faciant ii, qui inquirunt *ab uxoribus, filiis familias, ancillis, quae domi sunt; an dives sit poenitens; an prolem habeat; an testamentum fecerit; an pia legata, et in cujus utilitatem; et maxime si addat commendationem pro se, aut aliis*; ait Bassaeus v. *Interrogator, in fin.* Hujusmodi non necessaria colloquia paulatim minuant aestimationem erga confessarium, et familiaritatem inducunt, adeoque semper sunt periculosa: *Lubricum negotium*, aiebat idem Bassaeus v. *Confessar. 4. §. 9. cum foeminis longiora miscere colloquia, cum ingenti periculo, viz minimum lucri. Ne fidat, ne fidat muliebri ingenio; cunctorum enim una malorum foemina principium. Dum accidit cum eis colloquit extra confessionarium, ultra sollicitudinem in expediendis, quae tractat, negotiis, cum eisdem colloquatur in*

loco patenti, nec unquam oculos in vultum ipsarum figat. Quod si eas invisat infirmas, vel alii etiam adsint, vel ostium cubicali omnino sit apertum. Verba talia sint, qualia decent patrem spiritualem, ut nempe nimis non absterreant, sed simul erga ipsum concilient reverentiam. Et quidem potius verbis rigidis cum eis utendum suadet s. Antoninus p. 3. tit. 17. c. 18. etenim, ut monet s. Augustinus, sub praetextu blandi sermonis immiscet se viscus impiissimae libidinis. Demum videat confessarius, ne mulierum pietate abutatur ab ipsis postulando temporalia, vel etiam eleemosynas missarum, seu aliud quidpiam in propriae ecclesiae utilitatem redundans. Optabat etiam s. Carolus confessarios a faciendis restitutionibus abstinere; et si id necesse sit, ne debitor manifestetur, vult ab ipsis deinde exhiberi schedulam receptionis manu creditoris exaratam, Quae habet s. Carolus in instructionibus confessariorum quoad necessitatem, quam habent confessarii se alienos ab omni lucro demonstrandi, docuere itidem nostri praesules, nempe cardinalis Hieronymus Bonvisius in sua synodo c. 4. n. 2. et cardinalis Julius Spinula in sua syn. de poenit. c. 4. Et quidem si confessarius a poenitentibus lucrum vel expectet, vel exposcat, carebit semper necessaria libertate in iis admonendis. De modo vero interrogandi foeminas quoad peccata carnis, agam capite sequenti.

R. II. Crebrior est mulierum, quam hominum confessio, at quamquam per se frequens confessio valde sit salutaris, nihilominus in hac re magna exigitur prudentia in confessario. Animadvertat ergo aliquando mulieres accedere ad confessionem potius ex quadam consuetudine, quam cum debita dispositione, et fortasse etiam hujus sacramenti frequentiam exposcunt ex quadam vitae spiritualis affectatione, cujus revera in illis nec minimum est vestigium. Cavendum quammaxime etiam, ne confessionis frequentia oriatur ex quodam affectu erga confessarium, quamvis non peccaminoso; unde Joannes Avila super versum *Audi filia* c. 8. vult, quod postquam devotae foeminae elegerunt confessarium *vitae irreprehensibilis et famae illibatae, atque aetatis maturae*, deinde observent *animi affectiones, ne circa hunc fere ea ratione occupentur, quo animus matrumfamilias circa maritum, prolesque suas, cogitando, amando, et satagendo occupatur.* Cavendum item, ne frequentia confessionis ex eleemosynae obtinendae desiderio oriatur; ut enim ajebat s. Franciscus Xaverius *epist. 9. Acrior multo fortunae, quam conscientiae vulnere sensus est, nil nisi terrena sapiunt:*

*toti sunt in spe stipsis oblandiendae, quidquid illis ad animae profectum disserueris, surdis cocineris; te ipsum nisi ex-
cutis, implicent et avocent a potioribus.*

Si velit ergo confessarius, ut par est, confessionis frequentiam promovere, sedulus sit, ne ad illam accedant nisi ex recto fine et debita dispositione. Hanc timere est in multis mulieribus saepe deesse; nam vel brevissimo tempore putant satis disponi ad sacramentum poenitentiae, vel ea animi tepiditate, quamvis non ignorent (multae etiam ignorant) quae debeat esse huiusmodi dispositio, se disponunt, ut antea ab illis videas omnem ecclesiae angulum curioso obtutu rimari, omnes introeuntes circumspicere, cum vicinioribus longos protrahere sermones etc. Si convenienter se disponant, videbis eas non sine fructu frequenter ad hoc sacramentum accedere; nempe expoliari affectu ad quodcumque peccatum, quamvis veniale, nec peccata venialia cum plena advertentia committere. Caeterum, si frequenter in confessione repetant eadem peccata venialia, quae nec plena advertentia, nec ex affectu ad ipsa, sed ex fragilitate a piis etiam personis committuntur, non ideo a scrupuliosiore confessario sunt inquietandae, quamvis curare debeant vere de ipsis dolere, et ad praxim remedia, quae ipse suggeret, reducere. Ne vero anxius sit de vero dolore quoad quotidiana peccata, curet ut hae personae semper se accusent, doleantque de aliquo graviore vitae anteactae peccato.

Q. VI. Quomodo se gerere debeat confessarius cum poenitentibus asserentibus se habere revelationes, vel alios effectus supernaturales extraordinarios.

R. S. Philippus Nerijs, ut ex ejus vita l. 3. c. 20. n. 20. confessarios monebat, de parum curandis poenitentium revelationibus et maxime mulierum, addens ex hoc capite multorum spiritualem ruinam derivasse. Nihilominus, quia in ecclesia semper fuerunt, ac semper futurae sunt animae valde piae; ideo expedit confessarium scire regulas, quibus dignosci potest, quando isti supernaturales effectus a Deo sint, vel a natura, vel a diabolo: Hae regulae late patent apud cardinalem Bona in suo opere *de discretionis spirituum*, aliosque plures mysticos. Quasdam ego recenseam, ut confessarius in hac materia non sit omnino jejunus. Primo ergo dum audiuntur externae, vel internae loquutiones, animadvertere debet confessarius, an conformes sint s. Scripturae, ac sanctorum doctrinae. Non assero tamen semper dicendum esse a daemone illiusam animam, quae patitur visiones ac revelationes, si aliquando errasse deprehendatur;

cum dari possit casus non satis discernere, an quod audit, sit ex divino instinctu; vel ex instinctu naturae, dum diversos sentit instinctus: s. Gregor. *hom. 2. in Ezech.*, d. Thom. 2. 2. q. 171. a. 5. Secundo considerare est, qualis sit persona, cui haec extraordinaria eveniunt; nam si in bonitate non emineat sed potius in multis deficere cognoscatur, cum ea non solet spiritus Dei extraordinaria operari. Praeterea, etsi in ea quaedam specialis bonitas eluceat, notare est quod si valde melancholica sit, seu phantasiae valde vivae, ut facilius accidere potest in mulieribus, haec omnia non raro in ipsius apprehensione possunt refundi. Tertio observare est, an in iis, quae audiunt, vel ipsis repraesentantur, vel experiuntur, aliquid sit non conveniens divinae sapientiae, bonitati et majestati. Hinc non sine suspitione semper erunt quaedam amatoriae correspondentiae, maxime valde sensibiles, quas aliquando anima dicit cum Deo habere, ut si dicat ab ipso fuisse coronatam, anulum accepisse, fuisse desponsatam etc. Non nego huiusmodi aliquando posse esse a Deo; at Deus elargiri non solet nisi animabus, quae constanter perfecta, et diu ipsi famulatae sunt, et multas perpassae sunt tribulationes et angustias. Uterius Deus non solet animam diu in spiritualibus deliciis retinere, sed ipsi tribuit cum alternatione graves tribulationes etc. Demum supra caetera omnia notet pius confessarius effectus, qui ex his rebus extraordinariis oriuntur. Quae sunt a Deo, quamvis ab initio animae nondum plene purgatae soleant afferre quamdam perturbationem et timorem, nihilominus semper postea afferunt pacem in anima, illamque magis humilem reddunt cupidam semper magis Deo famulandi, et circa divinam magnitudinem, suamque nihil magis illuminatam etc. E contra quae sunt a daemone, quamvis ab initio aliquid boni praesefere videantur, in malum desinunt, et animam ad vitia, ac praecipue ad superbiam valde dispnsitam relinquunt.

Regula generalis sit, quod dum confessarius huiusmodi audit, semper de iis debet ostendere se non curare, ac interim virtutum exercitium, maximeque humilitatis inculcare, ac poenitentem in iis exercere. Si poenitens in iis decipiat, flocci faciendo facile cognoscet; nam impatiens erit videndo huiusmodi divina non reputari, ac se despici, quasi non sit personae verae devotioni, ac vitae spiritali supra caeteros incumbens. Si vero a Deo immittantur, videbit semper magis poenitentem de virtute in virtutem progredi, semper magis de se ipso humiliter sentire, adeoque non irasci, si quae patitur, videat divina non reputari. *

Videri possunt Zacharias versatissimus medicus Romanus *q. medico-legal. lib. 4. tit. 1.* ubi plura de hac materia, et praecipue Matthaeus *pract. theol. can. ad caus. beatificat. et canoniz. tit. 3. cap. 3.* et Benedictus XIV. *de canonizat. SS. lib. 3. cap. 51. et ult.* Reiff. *theol. moral. tr. 14. dist. 8. in addit. append. 1. post. n. 43.* ubi plura habent de visionibus, revelationibus, ecstasi et raptu discernendis. *

Regulae in praxi

* Non magis periclitari potest prudentia confessarii, quam in audiendis mulierum confessionibus; ut autem semper quammaxime eluceat, addere placet hic monita, quae in earum confessione excipienda servare decet confessarium; et 1. est locus, qui quoad fieri potest, debet esse patens, et ad crates earum confessio audiatur. 2. Tempus, ut scilicet breviter eas, praesertim si saepius confiteantur, expediat, et impertinentes narratiunculas devitet, nec non prolixiores abhortationes, ideoque non multum laudandi qui in confessionali puncta meditationum mulierculis tradunt. 3. Modus, qui in hoc praecipue consistit, ut earum aspectus, et blandiora verba vitentur. Nequaquam autem, monet s. Franciscus Xaver., iis credat foeminis, quae se rebus divinis operam daturas affirmant, si a virorum suorum consuetudine abstinerent, satius erit iis obedientiam et fidem conjugalem suadere, neque illarum querelis in viros acquiescat; solent enim facilius viris suis noxas confessarii iudicio damnatas objicere, sed patientiam et observantiam proponat, dissimulatis querelis. Haec Lohner *instruct. confess. p. 2. cap. 11.* *

C A P U T III.

De obligatione, quam habet confessarius interrogandi, vel admonendi poenitentes

Q. I. An confessarius habeat obligationem interrogandi poenitentes.

R. Cum confessarius iudicis officium in hoc sacramento administret, tenetur curare, ut iudicium integrum sit, adeoque interrogare poenitentem, quando ex ignorantia, vel malitia prudenter timet aliquod grave peccatum non manifestare. Lugo *de poenit. disp. 22. n. 16.* aliique. Id autem prudenter suspicari potest, quando habet aliqua indicia poenitentem valde pudere suorum peccatorum, maxime si sciat aliquod peccatum commisisse, nec praesumere potest illud confessum esse; quando cognoscit non satis suam examinasse conscien-

tiam, vel quantumvis examinaverit, non posse ratione ignorantiae, seu multitudinis peccatorum, seu temporis ab ultima confessione transacti sufficienter statum suae conscientiae dignoscere.

Q. II. Quomodo se gerere debeat confessarius in interrogandis poenitentibus.

R. Primo caveat ab interrogando de iis, quae non pertinent ad confessionem, si forte id non putet necessarium, ut postea poenitens fidentius explicet sua peccata. Secundo caveat ab interrogando de iis, quae prudenter credere non est a tali poenitente commissae fuisse. Cum quidam confessarius interrogaverit nobilem, piamque foeminam, et aetatis jam provectae, an se inebriasset, non potuit pia poenitens se continere, quin postea ad quoddam piarum sociarum oblectamentum de ebrietate interrogatam fuisse diceret. Interrogationes ergo dirigendae sunt juxta personarum qualitatem; et si ex plebe et rudes sint optimum semper erit interrogare de doctrina christiana, maximeque de mysteriis necessitate medii sciendis, ac deinde de iis, quae pertinent ad confessionem rite faciendam. Neque his contentus sit confessarius; nam adinveniet multoties ad praxim non reduxisse, quae sciunt; et de facto postquam poenitentes dixerunt necessarium esse examen, dolorem etc. a me interrogati quid ergo praestiterint, ut ad sacramentum se disponerent, aliquando responderunt sacrum audisse, rosarium recitasse, et in praxi agnovi, quod vix facto superficiali examine parum curarunt de dolore et proposito, sine quibus tamen antea dixerant non posse bene fieri sacramentum. Interroget item poenitentes de suo statu, ut possit cognoscere, an satisfaciant propriis particularibus obligationibus, et an necesse sit circa eas interrogare. Adinveniet e. g. patres, ac matresfamilias se accusare de actibus iracundiae, aliqua dixisse contra proximi-famam etc. at fortasse nec verbum facient, an satisfaciant obligationi sancte educandi familiam; an filiabus permittant amasios; an vigilant ne filii, filiaeque nimis familiariter simul commorentur; an vigilant pariter super famulos famulasque etc. Certe ut plurimum valde desides sunt poenitentes in considerandis particularibus suis obligationibus, et an illis vere satisfecerint etc. Semper tamen advertere debent quidam confessarii subtilioris ingenii, non esse interrogandos poenitentes de peccatis juxta subtilitates, quas ipsi in mente habent; sed secundum quod cognosci solent ab illo genere poenitentium, quos interrogant.

* Non dimittendi a confessario illi poenitentes; qui fatentur grave aliquod peccatum saepius in aliis confessionibus nimio pudore occultatum. Si eos dimittet, ut melius suam conscientiam scrutentur, timere est, ne alia vice verecundia victi sacrilegas confessiones continuent; proinde audito tali peccato debet ante omnia confessarius blandis verbis interrogare, an quando tale admiserunt facinus, sciverint esse peccatum grave. Si responderint, eo tempore ut tale non cognovisse, quod non raro contingere potest cum adolescentibus et puellis, res est salva, nec ad praeteritas confessiones repetendas adigendi, nisi quas forte fecerint eo tempore intermedio, ex quo peccatum esse cognoverint. Si vero scivisse fateantur, iterum videat an reticuerint ex oblivione inculpabili, vel ex mera verecundia; nam in primo casu adhuc eximuntur ab obligatione repetendi confessiones; in secundo vero instet suaviter et moraliter hic et nunc interrogans, quoties hoc peccatum reticuerit, quoties hoc tempore confessionem peregerint, et communionem sumpserint, hujus peccati memores. Demum studeat, ut quantum hic et nunc fieri potest singula peccata gravia in praeteritis confessionibus patefacta iterum clavibus subjiciant; admonens, ut si adhuc alio tempore melius suam conscientiam perscrutantes aliorum peccatorum gravium hic et nunc ex oblivione omissorum meminerint, in hac confessione indirecte remissorum, denuo confiteantur. Ita Reiff. *theol. mor. tr. 14. dist. 8. addit. 1. post. num. 43.* *

Q. III. Quomodo se gerere debeat confessarius quoad interrogandum circa peccata carnis.

R. S. Philippus Neri, ut ex ejus vita *l. 2. cap. 13.* monebat confessarios, ut quam maxime sibi caverent, nec magis libenter de hujusmodi peccatis interrogarent ac audirent, quam de aliis, ac ne quoad haec scelera, nisi quod omnino necesse est, a poenitentibus exposcerent. At magis ad praxim descendendo, videat confessarius, ne de peccatis inhonestis interroget pueros et puellas, nisi clare videat malitiam aetatem supplere. Si aliter faciat, illos reddet curiosiores quoad haec intra se ruminando, aliosque interrogando; atque ita fiet sua imprudentia innocentes illos pueros puellasque ad peccatum impulsisse. Quod si prudenter putet necesse esse de hujusmodi interrogare, non statim de ipso peccato interroget, sed ad illud gradatim descendat. Interroget e. g. an unquam quaedam turpia audierit; an aliquam in iis audiendis perceperit delectationem; an aliquas turpes cogitationes in mente habuerit; an de eis voluntarie cogita-

verit, postquam agnovit esse quid peccaminosum; an per-
petrare desideraverit etc. et juxta responsa poenitentis digno-
scere poterit, an ulterius progredi debeat in interrogationibus
etc. Praxim ita interrogandi proponit s. Franciscus Salesius
in suis admonitionibus ad confessores *cap. 1.* Aliquando ni-
hilominus expedire potest statim proponere peccatum patra-
tum, dum nempe prudens confessarius videt illud commissum
fuisse a poenitente, et quo magis variis circumlocutionibus
interrogabit, eo majorem experturum difficultatem in expli-
cando. Semper tamen ingeniosus sit in inquirendo de iis,
qua majori potest modestia, unaque poenitentem moneat de
iis modeste explicandis, si verbis nimis claris peccata carnis
proponat. Videat etiam confessarius, ne interroget, nec per-
mittat poenitenti ad quasdam particulares circumstantias ho-
rum peccatorum descendere, quoniam non fieri sine utriusque
periculo omnes docent cum s. Th. *in 4. dist. 19. in expl. test.*
et si sciat quantum debet, cognoscet non esse id ne-
cessarium. Demum advertat confessarius, ne dum haec ob-
scaena a poenitentibus audit, quoddam extraordinarium fa-
stidium demonstret, vel nimis expuendo, vel se contorquendo
etc. vel vocando poenitentem bestiam, daemonem in carne
etc. ita etenim agendo multoties eveniet poenitentes non plene
propriam conscientiam manifestare. Sinit proinde poeniten-
tem plene exonerare suam conscientiam; ac postea, quantum
putat expediens esse, objurget paterne quidem, sed ita ut
cognoscat suorum criminum gravitatem. Et quidem nonnulli
aliquando ita accedunt ad sacramentum poenitentiae, ut vel
nullum ostendant commissorum scelerum sensum, vel nullam
emendationem; quapropter necesse videtur dure illos incre-
pare, ut tandem resipiscant.

* Cum autem teneatur confessarius poenitentes adjuvare
interrogationibus suavi et humano modo, hinc fit, quod bene
se geret, si prae manibus habere curabit peccata, in quae
facilius labuntur homines diversi status v. g. artifices, mercat-
res, patresfamilias, domini, famuli, pueri, adolescentes etc. et
circa illa juxta cujuscumque capacitatem interrogabit, non qui-
dem exquisita industria et exactissimo examine, prout tradit
Lug. de poenit. d. 15. sect. 14. n. 58g. cum aliis, sed morali
diligentia, et conditioni poenitentis accommodata. Si quis au-
tem regulas interrogandi nptat, adeat Reiff. *l. c.* et in *addit.*
seq. Vigor. prax. confessar. a cap. 2. ad 8. Contingere potest
in praxi, quod mulieres, praesertim virgines et innuptae,
aliquando ex fragilitate in aliquid carnis peccatum lapsae
se unice accusent cogitationes minus honestas habuisse, et si

confessarius hujusmodi verbis acquiescet, nihil amplius asserunt, putantes se satis peccatum manifestasse. Adjuvandae sunt interrogationibus, sed perquam caute et prudenter juxta ritualis monitum *cap. 7. n. 20.* ne ex una parte doceat peccare poenitentes, at ex alia inquirat, an peccatum admisserint, deinde speciem, numerum etc. *

Dantur equidem confessarii, qui vel ex quadam nimia naturali lenitate; vel quia multos poenitentes circa proprium confessionarium exoptant, omnibus compatiuntur, omnes mellifluis verbis alloquuntur, maxime si nobiles sint et divites; atque ita proprio satisfacisse muneri credunt. Hanc praxim certe confessariis non proponit ecclesia, unde in rituali Romano sequentia leguntur: *Audita confessione perpendens confessarius magnitudinem peccatorum, quae poenitens admisit, ac multitudinem, pro eorum gravitate, ac poenitentis conditione opportunas correptiones ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibebit.* Et de s. Philippo Nerio tam pio ac prudenti hujus sacramenti ministro in ipsius vita *l. 2. cap. 16. num. 13.* haec leguntur: *Filippo fu uomo di gran libertà in riprender quello, che conosceva non esser ben fatto: messimamente ne' prelati e ne' grandi: ma sempre però a luogo e tempo.*

* Circa quaestionem illam, an satius videlicet sit interrogationes omnes reservare sub fine confessionis, vel eas immediate subjungere expositioni cujuslibet peccati, variant inter se doctores, in confessionibus longioribus, ubi periculum imminet, ne confessarius plurium obliviscatur, vel cum scrupulo propter omissas interrogationes absolutionem impertiatur, vel poenitentes ad repetenda peccata cum magna molestia adigat, interrogationes quoad numerum, speciem, et circumstantias speciem mutantes immediate singulis peccatis substituere suadent. *Lug. d. 22. sect. 2. n. 15. Salmant. de poenit. c. 12. p. 2. n. 25.* In confessionibus vero brevioribus, si confessarius suae memoriae fidere potest, usque ad finem expectare expediet, prout censet Layman. *l. 5. tr. 6. c. 13. n. 9. Reiffens. tr. 14. dist. 8. n. 40.* *

Q. IV. An confessarius debeat monere poenitentem, quem cognoscit errare.

R. I. In quatuor casibus certe tenetur confessarius monere poenitentem errantem. Primus est, quando cognoscit ipsum errare ex ignorantia graviter peccaminosa; si etenim tunc non moneret, illum relinqueret in statu peccati mortalis. Secundus est, quando interrogatur a poenitente, ut ipsum de aliqua re instruat; si etenim tunc non instrueret

secundum veritatem, non satisfaceret muneri doctoris et magistri. Mnent tamen theologi satis esse respondere quoad interrogata, non vero quoad alia, in quibus poenitens erret, si fructus non speretur. Laym. l. 5. tract. 6. c. 13. num. 5. et 6. Lugo de poenit. disp. 22. num. 29. Hinc conjugato petenti, an liceat reddere debitum post incestum commissum cum consanguinea uxoris in primo, vel secundo gradu, responderi poterit affirmative, tacendo quod petere non possit. Alii addunt confessarium non teneri respondere ad interrogata, dum videat poenitentem interrogare non ex vero dubio, sed ex mero scrupulo, et aliunde respondendo juxta veritatem videat potius nocumentum allaturum. Ratio horum est, quia dum poenitens interrogat ex mero scrupulo, non desinit esse in ignorantia invincibili, adeoque videtur attendenda doctrina infra jungenda. Sanch. de matr l. 2. disput. 38. num. 14. Tertius casus est, quando admonitio profutura est poenitenti invincibiliter etiam ignoranti; nam tunc nil est, quod retardare possit confessarium ab eo admonendo, et removendo a materiali peccato; cum alias quatenus doctor et magister teneatur admonere. Quartus casus est, quando ex ignorantia quamvis invincibili poenitentis damnum publicum oriretur (1). Tunc etsi ex monitione fructus non speretur, poenitens monendus est, et damnum publicum impediendum; hoc etenim privato est anteponendum. Exemplum sit in eo, qui ex ignorantia invincibili falsas disseminaret doctrinas: in eo qui invincibiliter ignoraret nullitatem sui matrimonii, ex qua tamen, quia pluribus nota est, permultae oriuntur detractiones etc. in eo qui ex ignorantia invincibili graviter deficit in electionibus, collationibus beneficiorum, eleemosynis ex redditibus ecclesiasticis elargiendis etc. Lugo disp. 22. num. 37. Verum tamen est in principibus et praelatis difficile esse hanc ignorantiam esse invincibilem (2). * Videantur Salmant cap. 12. n. 4n. et praecipue Benedictus XIV. in constit. Apostolica §. 20. edita 26. Jun. 1749. bullar. tom. 3. pag. 154. ubi docet monendum poenitentem, si in iis versetur circumstan-

(1) Idipsum dici debet etiam in casu, quo ex supradicta ignorantiae specie damnum injustum proximo eveniat. Hinc fit non posse v. g. confessarium dissimulare admonitionem poenitenti qui injuste retinet haereditatem alteri debitam. Ita Cl. Bernardinus noster de mor. discipl. t. 4. p. 66. licet alii diversimode sentiant.

(2) Tandem confessarius monere debet poenitentem etiam invincibiliter ignorantem si ignorantia illa non sit diu duratura, et praesertim si interim pravus habitus in illo efformetur, a quo non tam facile se immunem reddere poterit imposterum.

*tiis quae confessario dissimulante, peccatorem in pravo opere obfirmant non sine aliorum scandalo; cum quis sibi arbitretur ea licere, quae ab iis, qui ecclesiae sacramenta frequentant, impune exerceri animadvertit.**

R. II. Si poenitens erret ex ignorantia invincibili, non redundante in publicum damnum, et aliunde cognoscatur monitionem non profuturam, omnino omittenda est, ut etiam dixi *tr. 6. q. 3. cap. 6. quaes. 2.* Ratio est, quia quamvis confessarius doctor sit et magister, quia etiam est medicus animarum, uti non debet sua doctrina in ipsarum perniciem; ita autem sequeretur, si admoneret invincibiliter errantem, dum fructum non speraret; nam ex hoc fieret, quod ubi antea materialiter tantum peccabat, deinde peccet formaliter, et fiat reus gehennae. *Suar. p. 3. disp. 32. sect. 4. Coninch. disp. 8. dub. 17. a n. 136.* Idem dicas, si quamvis monitio profutura esset poenitenti, allatura tamen esset aliis plurium peccatorum occasionem. Si proinde quis aliquem videat invincibiliter ignorare nullitatem sui matrimonii, obligationem aliquid restituendi etc. et prudenter putet admonitionem non profuturam, debet tacere. Hanc sententiam docent bene multi cum *La Croix lib. 6. p. 3. n. 540. Salmant. cap. 12. n. 34.* et quod majus est hanc expresse tenent *Pontas v. Confessarius cas. 5. Habert. tom. 6. q. 3. pag. 466. Antoin. de poenit. art. 3. q. 3.* rigidioris doctrinae fautores. Nec contraria est sacris canonibus, ut constat ex cap. *Quia circa de consanguinit. et affinit.* ubi Innocentius III. de matrimonio invalido, et de scandali periculo ex separatione orituri ita respondit: *dissimulare poteris, ut in copula sic contracta permaneant, cum ex separatione grave videas scandalum imminere.* Quod si aliter aliqui sentiant, videant ne ipsis aptari possit, quod dixit *Clemens XI. in sua constit. Illius vices: Qui obtundunt quidem disciplinae exactioris speciem, ac de rigidioris theologiae sibi fama blandiuntur.* Aliter vero sentiendum putant *Palaeus tr. 23. d. unic. p. 18. §. 2. n. 9. Salmant. c. 12. n. 35. Laym. l. c.* si agatur de matrimonio contrahendo cum aliquo impedimento, praesertim consanguinitatis; tunc enim regulariter loquendo monitionem omnino faciendam volunt, et quidem etsi parum profutura credatur; tum quia ex matrimonio nullo frequenter plura nascuntur inconvenientia, tum quia saepe ignorantia post celebrationem cessat, et periculum supervenit peccandi formaliter. Quod si revera nullus omnino fructus ex tali monitione sperari daretur, tunc eo casu confessarius silentio impedimentum tegat, donec a sacra Poenitentiaria dispen-

sationem obtineat, ut monent citati doctores. Hoc idem extendit Sporer *de conscient. c. 1. n. 29.* ad quemcumque alium illicitum contractum ineundum*. Sed in hoc elucere debet prudentia confessarii, et non credere e. g. admonitionem non profuturam, quia iudicet poenitentem aegre latarum admonitionem; hoc etenim non obstante, fortasse admonitionem exequetur. Debet etiam elucere prudentia confessarii in expectando tempus opportunum, quo monitio possit prodesse. Qui volunt poenitentem etiam invincibiliter ignorantem semper esse monendum, eo nituntur fundamento, quod alias non potest iudicari sufficienter dispositus, si paratus non sit ad dimittendum id, quod confessarius diceret fieri non posse absque peccato. At id non semper verum est; nil etenim impedit, quin aliquis hic et nunc possit habere generalem sinceram voluntatem abstinendi ab omni peccato, a qua tamen appareat recessurum, si proponatur illi fugere ab aliquo particulari peccato. Porro illa prima sincera voluntas reddit illum sufficienter dispositum ad absolutionem, ut etiam dixi alibi.

Caeterum remanet adnotare non tam facile credere debere confessarium ignorantiam poenitentis esse invincibilem. Ut de hoc certioretur, interroget saltem, ut ita dicam, a longe, quare faciat illud, in quo videt ignoranter peccare; an aliquid faciat saltem cum dubio de illius honestate etc. eo enim ipso, quod cum dubio aliquid alias illicitum operetur, non amplius invincibiliter ignorat.

* Non bene suo muneri satisfacisse putent confessarii illi, qui statim ac poenitentem non satis dispositum noverint, dimittunt, nulla, aut valde modica adhibita ad eum curandum diligentia. Tenentur confessarii ex charitate quantum valent poenitentes disponere, ipsis peccatorum deformitatem, divinae gratiae valorem, damnationis pericula, et his similia demonstrando; nec ab hoc praestando excusantur ob multitudinem poenitentium, ob multum temporis, quod deberent impendere. Laym. *c. 13. n. 10.* Suar. et alii; neque enim multum interest, an plures, vel pauci expediantur, sed an bene.*

* Solet hic a theologis pro liberando confessario ab obligatione poenitentem monendi, quando monitio pro utilitate damnum allatura dignoscitur, adduci locus s. Augustini *homil. 41. inter 50. et serm. 393.* editionis Antwerp. PP. s. Mauri, relatus can. *Si quis autem de poenit. dist. 7.* hisce verbis: *si scirem tibi prodesse, non te admonerem, non te terrerem.* Hic tamen textus non tam opportune refertur pro

hac sententia; debet enim hoc modo afferri, prout revera extat in *cit. serm. t. 5.* et in Gratiani decreto sub Gregorio XIII. correcto, non prout legebatur antiquitus in eodem decreto relato a Suar. Sanch. et aliis hoc alio modo: *si scirem tibi non prodesse, non te terrerem, non te admonerem.* Sed genuine relatus adversari potius quam favere huic sententiae videtur, uti animadvertit p. Hieronymus a Porticu in piissimo ac eruditissimo opere: *Gli amori tra le persone di sesso diverso cap. ult. §. 1. n. 2. in fin.* Ibi enim s. Doctor, vel quicumque alius auctor loquitur de poenitentia ad extremum vitae protracta, quam parum profuturam credebat, quamque si certo sciret eo tempore utilem, tanta de periculo in ea protrahenda non dixisset. Haec adnotata volui, prosequitur citatus Auctor, etsi minus necessaria, ut discant confessarii nimis non fidere PP. sententiis ab auctoribus relatis, utpote multoties e fonte suspecto exhaustis. Verum Auctoris sententia apud probatos theologos communis est, solidis fundamentis innixa, sed prudenter utenda, neque ut generale principium pro omnibus habendum. Neque enim tam facile sibi persuadeant confessarii nullum fructum recipiendum, et poenitenti scandalum ingerendum, et ideo monitionem omittendam; sed pensare debent quantum, et quam diuturnum incommodum ex monitione timeatur, ait Laym. *c. 13. n. 5.* Multoties enim poenitentes subita animi perturbatione commoti salutaria monita respiciunt, sed paulisper, sedata mente, eadem cum fructu recipiunt, et ad effectum suum perducunt. *Lug. d. 22. n. 30.**

C A P U T IV.

De obligatione, quam habet confessarius suspendendi, vel negandi absolutionem diversi generis poenitentibus: et primum de occasione et periculo proximo (1).

Q. I. Quenam sit occasio proxima peccandi, et quotuplex.

R. I. De occasione proxima peccandi docte et erudite agit Joseph Maria Brocchi in suo *Opere de occas. prox. et recid.* ejusque doctrinae, quam ex purioribus s. theologiae fontibus haurit, inhaerendo, eam ita puto definiendam: *Occasio proxima est res extrinseca conjuncta cum periculo intrinseco probabiliter peccandi.*

(1) Occasio generatim est id omne quod ex natura sua, vel ex circumstantiis inducere valet ad peccatum.

Et quod dicatur *res extrinseca*, innuitur discrimen, quod est inter periculum et occasionem; quamvis etenim dici possit etiam esse in periculo peccandi, qui a re externa valde ad peccandum inclinatur, nihilominus datur periculum proximum etiam sine externa occasione, et proprie dicitur ab intrinseco derivare: ut dum quis ex propria fragilitate est in gravi periculo se polluendi, vel ex pravo habitu est in gravi periculo blasphemandi. Additur *conjuncta cum periculo intrinseco etc.* nam res externa, si prudenter non timeatur ex ea oriturum periculum aliquem inducendi ad peccatum, non sufficit ad constituendam occasionem proximam peccati. Ita non dicitur esse in occasione proxima peccandi, qui in eadem domo habitat cum aliqua muliere, si illa mulier illi occasio non sit, ut ex propria fragilitate peccet. Dicitur tandem *cum periculo intrinseco probabiliter peccandi*; nam ut consurgat occasio proxima, sive peccatum, non est necesse certo committendam esse illam pravam actionem, quae timetur ratione illius rei extrinsecae, et propriae debilitatis, sed satis est, si prudenter timeri possit. Quamvis ergo certo non futura sit illa prava actio, periculum tamen illam faciendi est certum, et hoc satis est ad hoc, ut statim dicatur peccare, qui se tali exponit occasioni. Dum proinde dicitur in occasione proxima includi periculum probabiliter peccandi, non significatur incertum esse peccatum, cum indubitatum sit ratione periculi certi, cui aliquis se exponit, sed non omnino certum esse ponendam illam pravam operationem, ad quam inducit ipsa occasio: * ita docent la Croix *lib. 5. n. 257* Carden. *in proposit. damn. dissert. 40. a n. 41. ad 53.* Contin. Tournel. *de peccatis cap. 2. append. de occas. peccat. (1)**

Ex his cum laudato Brocchi *cap. 2.* dicendum est non bene judicare de occasione proxima illos confessarios, qui putant tunc solum dari occasionem proximam respectu alicujus, quando in ea saepe, vel ut plurimum peccat: quis etenim non comprehendat illum se ponere in proxima occasione peccandi, qui cum non sua, cum qua tamen nunquam peccavit, in eodem lecto cubaret? Semper ergo datur occasio proxima, cum talis est res externa, ut attentâ nostra fragilitate, secum importet grave peccandi periculum. Hoc tamen non semper grave eodem modo est respectu

(1) Quod si vero occasio peccandi probabile periculum non afferat remota illa dicitur, et haec non est necessario vitanda, aliter oporteret hominem ex hoc mundo exire.

cujuscumque; et ita respectu juvenis lascivi importare poterit grave periculum commorari cum foemina etiam honesta, quod tamen periculum non erit respectu juvenis probi. Solum ergo ad judicandum ex frequentia actuum de occasione proxima recurrere debet confessarius, quando non satis apparet, an res extrinseca, vel ex sui natura, vel attentata fragilitate illius, qui in ea se ponit, importet grave periculum peccandi; nam tunc dignosci potest ex frequentia peccatorum, quae in ea committuntur. Si raro tunc peccet occasio dici potest remota, proxima vero, si saepe, ac de hujusmodi frequentia pertinet ad pium et non laxum confessarium judicare. Inter alia autem observet, quod si non tam frequenter invisat aliquam mulierem, et nihilominus cum ea ut plurimum peccet, haec dicetur respectu illius occasio proxima, quamvis solum ter, aut quater in anno peccaret. Idem dicendum, si semel in anno visitaret, et semel etiam peccaret, quia peccando, semper cum ipsam inviseret, facit cognoscere occasione ipsius mulieris se ponere in gravi peccandi periculo, adeoque in occasione proxima: * et ita post d. Thomam 2. 2. q. 10. a. 9. sentiunt praestantiores theologi apud Contin. Tourn. l. c. *

R. II. Ultra distinctionem occasionis in proximam et remotam, de qua paulo ante; quoad materiam praesentem attinet, celebris est distinctio occasionis proximae in voluntariam et necessariam. Occasio proxima voluntaria ea dicitur in qua quis advertens grave periculum peccandi, nihilominus nulla coactus necessitate, vel physica, vel morali, eam non removet, seu in ea moratur. (1) Occasio proxima necessaria ea est, quam quis physice, vel moraliter vitare non potest. Ita diceretur in occasione proxima physice necessaria, qui coacte inclusus retineretur in aliquo cubiculo cum foemina a se vehementer adamata. Ille vero diceretur in occasione proxima moraliter necessaria qui non posset eam sine magna difficultate relinquere; ut si eam relinquendo gravem pateretur infamiam, vel notabile detrimentum spirituale, aut temporale, vel magnum esset scandalum oriturum. Iste dicitur necessario permanere in hujusmodi occasione; cum etenim eam sine gravi difficultate relinquere non possit, dicitur moraliter non posse relinquere. Ita e. g. se habet puella, vel filiusfamilias, qui domi ha-

(1) Occasio proxima voluntaria duplex adhuc distinguitur, alia quae vulgo dicitur *in essere*, et ea est quam quis domi suae vel alibi paratam habet Alia quae dicitur *non in essere*, et ea est quam quis semper ad suum libitum paratam non habet, neque sub ejus maest dominio.

bent occasionem proximam peccandi, et non possunt domum propriam relinquere; quia non habent unde vivant. Ita etiam se habent illi medici et chirurgi, qui ratione sui exercitii sunt in continua proxima occasione peccandi; neque etenim sine gravi incommodo suum dimitterent exercitium.

Advertere ergo debet confessarius, quod vere gravis sit causa, qua quis in aliqua occasione detinetur; nam si ob levem causam occasio non removeatur, constat talem occasionem vere amari, et voluntarie non dimitti. Hinc Innoc. XI. condemnavit propositionem 62. quae generaliter dicebat: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.* Et Alex. VII. damnavit propositionem 41. quae ita se habebat: *Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam, si haec nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij, vulgo regalo, dum deficiente illa, nimis aegre ageret vitam, alias epulas taedio magno afficerent concubinarium, et alia famula nimis difficile inveniretur.* Innocentius pariter XI. sub n. 63. sequentem damnavit propositionem: *Licetum est quaerere directe occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro etc.* Haec propositio ita generalis falsa est, quia ex ea sequitur licitum esse etiam pro exiguo bono spirituali quaerere directe occasionem proximam. Ex ea tamen non est reprobanda sententia, qua dicitur licere se exponere periculo propter salutem proximi valde periclitantis, nam tunc non esset *directe quaerere* talem occasionem, vel periculum, sed potius pati ob proximum adjuvandum. Semper tamen necesse est bonis actibus facere, ut periculum sit materiale, non formale; nam ipsum se exponere periculo formali peccandi peccatum est. Brocch. cap. 9. * Pal. tr. 2. disp. 2. p. 2. §. 3. n. 9. Suar. de charit. disp. 9. sect. 1. Azor. tom. 2. lib. 12. cap. 4. Sanch. in decal. lib. 1. cap. 8. Sot. de just. lib. 5. q. 1. Salmant. tr. 21. cap. 6. n. 28. qui omnes, quod tunc non solum liceat, sed etiam debeat spirituali proximi necessitati consuli statuunt; quod tamen negant Suar. l. c. Sylv. in 2. 2. d. Thom. q. 26. a. 4. si peccati periculum tale sit, ut probabilior sit lapsus ac moraliter certus. Ex hac doctrina multa inferre potest prudens confessarius * (1).

(1) Ac tandem occasio proxima dividetur in proximam absolute et in proximam respective.

Q. II. An liceat absolvere constitutum in occasione proxima voluntaria peccandi.

R. Ordinarie loquendo nec semel licet absolvere constitutum in occasione proxima voluntaria peccandi. Ratio est quia qui retinet hujusmodi occasionem, est in continuo actuali peccato; quia actualiter infringit praeceptum negativum obligans pro semper, quo praecipitur remotio occasionis graviter inductivae ad peccatum, dum id fieri possit: et in nostra hypothesis certum est fieri posse, quia loquimur de occasione proxima voluntaria. Item actu peccare dicitur, qui versatur in gravi periculo peccandi, et talis est ex dictis qui retinet proximam occasionem peccandi, quam poterat dimittere. Praeterea nulli concedenda est absolutio, nisi possit iudicari sincere velle dimittere peccatum; neminem autem dici potest hanc sinceram voluntatem habere, si dum possit dimittere media vel ex sua natura, vel ex nostra fragilitate graviter inductiva ad peccatum, de facto non dimiserit: atque ita revera facit qui non dimittit occasionem proximam voluntariam peccandi. Ita etiam sentit P. Cardenas scribendo in propositionem 61. ex damnatis ab Innocentio XI. quae ita se habebat: *potest aliquando absolvi; qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest et non vult omittere quinimmo directe, et ex proposito quaerit, aut ei se ingerit.*

Dices satis esse, ut qui est in occasione proxima possit absolvi, si absque eo quod dimittat occasionem externam, oratione, mortificatione etc. curet remove periculum intrinsecum in ea peccandi. Sed contra est, quia ut optime etiam ex aliis perpendit Joseph Brocchi *de occ. prox. c. 2. n. 16. et cap. 7. n. 6.* velle se elongare a peccato non per remotionem occasionis, sed per praefatos actus, est praetermittere media certa, et incerta assumere; Deus etenim exaudire non solet, qui potest remove occasionem et non removet; ac proinde ex s. Scriptura et ss. PP. continuo suadet fuga occasionis. Eo ipso autem quod quis nolit apponere media, quae reputantur necessaria ad peccatum vitandum, convincitur peccatum amare. Hoc autem maxime necessarium putat Cardenas *in sua crisi p. 1. tr. 1. disp. 18. a n. 103. et 104.* in materia luxuriae, avaritiae, aut magnae irae; nam quoad haec tanta est nostra fragilitas, ut experientia constet hominem ruere, semper cum, dum potest, externam occasionem non dimittit.

Putat idem Brocchi *c. 8. n. 13.* posse quandoque sacramentaliter absolvi illum, qui quamvis sit in occasione pro-

xima peccandi, eam tamen non dimiserit antequam accederet ad confessionem; tunc scilicet quando non advertit ad obligationem actu eam dimittendi. Et ratio est, quia cum non adverterit ad talem obligationem, non potest dici non dimisisse occasionem esse signum in poenitente defidere dolorem et emendationis propositum. Quamvis autem haec doctrina vera videatur, maxime in casu, quo poenitens ostenderet specialia signa doloris, ego nihilominus nunquam ad praxim reducerem, quando commode differri posset absolutio et interim obligarem poenitentem ad occasionem removendam. Nimis experientia docet, quod quantumvis promittat, quantumvis lugeat poenitens, nihilominus cito redit ad vomitum, non vero ad confessarium, si post obtentam absolutionem, occasio illi proxima peccandi occurrat. Dixi, si commode differri possit absolutio quia hoc e. g. interveniret, ut notat idem Brocchi n. 8. si non posset occasio removeri, et interim absolvendus esset in periculo mortis constitutus. * Hanc sententiam acriter tuentur p. Segneri confess. instr. c. 5. Auctor. instr. per li novelli confess. tom. 1. n. 227. Navar. in manual. cap. 16. n. 20. Azor. p. 3. lib. 8. cap. 3. q. 2. ex cap. Satisfactio de poenit. dist. 3. ubi ex d. Aug. sic habetur: *Satisfactio poenitentiae est peccatorum causas excidere, neque eorum suggestionibus aditum indulgere*, et Continuat. Tournel. de peccat. cap. 2. append. de occasion. qui ex auctore theor. et proxi sacram. arcendum tradit poenitentem ab iis occasionibus, in quibus graviter tentatur, licet necdum tentationi cesserit *.

Q. III. Quando liceat absolvere constitutum in occasione proxima necessaria.

R. Cum persistere in occasione proxima peccatum sit, quoties voluntarie eligitur, consequens est non esse de se peccatum permanere in occasione proxima necessaria; nam cum haec non possit vel physice, vel moraliter dimitti, non libere eligit, sed potius patitur ille qui in eadem versatur, ut communiter docent theologi. Quamvis autem non teneatur materialiter removeere talem occasionem, elongando scilicet personam seu aliam rem inducentem ad peccatum debet tamen eam removeere formaliter, oratione scilicet, mortificatione etc. minuere periculum intrinsecum; ita ut propter exercitia pietatis, quibus incumbit, illa externa occasio reputetur non tam facile ad peccatum inductiva. Ratio autem huiusmodi obligationis de se patet; nam unusquisque tenetur adhibere media necessaria ad vitandum peccatum.

Si ergo accedat ad confessionem constitutus in occasione proxima necessaria, quamvis non dicatur esse in statu peccati; etiam ex hoc quod non dimiserit occasionem, nihilominus etsi prudenter satis dispositus posset judicari, ego semper differendam absolutionem crederem, quando aliter experientia dicat constitutos in hujusmodi proximis necessariis occasionibus difficillime emendari, unde cum spectet ad confessarium ut medicum animarum omnia efficaciora remedia adhibere ad emendationem obtinendam, inter alia non inefficax multoties est dilatio absolutionis; si etenim poenitens vere doleat de suis peccatis, et ipsorum cupiat absolutionem obtinere, ne eadem careat, diligentius curabit a peccatis abstinere. Interim etiam poterit confessarius observare, an alia media ipsi praescripta, frequentioris nempe orationis, mortificationis non degendi solitarie cum persona, cum qua peccat etc. ad praxim reducat; et hac ratione de ipsius dispositione magis certiorari.

At quid agere debet confessarius, dum videat hujusmodi poenitentem in occasione proxima necessaria constitutum non emendari? Ego puto omnino emendandum, si curet suis bonis actibus ac mediis a confessario praescriptis periculum intrinsecum diminuere, et abesse ab externa occasione, si vera necessitas cum ea esse non cogat. Sicut Deus solet denegare sua auxilia non dimittentibus occasionem voluntariam, quia convincuntur amare ipsum peccatum, ita solet opitulari iis, qui necessario in occasione degentes se Deo non perfuntorie commendant, ac habent animum sincerum eam dimittendi, si possent. At si supponamus frustranee adhiberi omnia media ad non peccandum in proxima necessaria occasione; cum debeamus potius quodcumque temporale malum perpeti, quam Deum offendere, consequens est quod, si omitti non posset peccatum occasione non dimissa, haec dimittenda esset, non obstante quocumque incommodo, si-ve temporali damno, quod ex tali dimissione posset evenire: *Sic autem*, ait s. Carolus loquens in *instructionibus confessorum*, de puella, quae domi haberet occasionem proximam necessariam, *post similes praecautiones comperiat confessarius poenitentem in illud peccatum relabi, deneganda prorsus est absolutio, donec deseruerit proximam peccandi occasionem, quidquid tandem evenire debeat*. Hinc etiam *can. Fals. de poen. d. 2. et can. Fratres de poenit. d. 5.* dicuntur dimittere debere sua officia, puta curialis, negotiatoris, medici, chirurgi etc., qui experiuntur non posse ea sine peccato exercere. * Licet

rigidior visa sit Lugo *de poenit. disp. 14. n. 157.* Palao *tom. 2. disp. 2. p. 9. n. 3.* gravissimis doctoribus, verior tamen, et cui non minus graves adstipulantur DD. est Auctoris opinio: cum quo sentiunt Continuat. Tour. *l. c. Viv. in proposit. 41. ab Alexandro VII. damnat. n. 17.* Suar. Navar. Cajet. et alii apud la Croix *lib. 5. n. 261.* *

Q. IV. An concubinarius absolvi possit, antequam dimittat concubinam.

R. Concubinatus in aliquibus differt a proxima peccandi occasione. In concubinato igitur circumstantia extrinseca impellens ad peccatum debet esse in libera potestate concubinari; hoc autem non requiritur ad occasionem proximam constituendam, sed ad hanc satis est, si homo ponatur in aliqua extrinseca circumstantia, quae conjuncta sit cum periculo intrinseco in peccata probabiliter labendi. Praeterea concubinatus refertur ad sola peccata sexto decalogi praecepto prohibita; occasio vero proxima divagatur per omne genus peccati.

Sed haec discrimina non prohibent, quin confessarius quoad absolvendum concubinarium non debeat attendere ea omnia, quae dixi quoad absolvendum constitutum in occasione proxima peccandi; nam revera et ipse est in tali occasione. Immo rigidius cum eo agendum est, cum habeat in sua libera potestate foeminam, qua tamquam uxore abutitur; adeoque majus est respectu ipsius periculum iterum peccandi. Scio aliquos permittere semel et iterum absolvere hujusmodi constitutos in proxima occasione, quamvis id permittant in casu raro; quando e. g. audita concione, vel suasionibus confessarii, videantur hic et nunc concepisse verum suorum peccatorum dolorem. * Dian. Sanc. Megala, Lug. et alii apud Salmant. *tract. 26. cap. 2. n. 28.* * Verum ego semper suadeo differre absolutionem; si necessitas ad aliter faciendum non cogat, usquedum scilicet ejiciatur concubina, ut dixi etiam in superiori quaesito: ultraquamquod enim inultoties talis dolor apparens magis sit, quam efficax, si domum redeundo concubinam ibi reperient, facillime deficient a suo proposito, quamvis antea sincerum fuisse supponatur. * Navarr. *in man. cap. 16. num. 20.* Pal. *tom. 4. tr. 2. disp. 2. p. 9. num. 18.* Rodrig. *tom. 1. cap. 291.* Azor. *tom. 3. lib. 3. cap. 6. q. 2.* et eruitur *ex cap. Satisfactio de poenitent. disp. 3. et cap. Valet interdum 9. dist. 81. et denique cap. Legatur 24. q. 2.* *

Q. V. Quomodo se gerere debeat confessarius cum consuetudinariis; et an hi teneantur consuetudinem fateri.

R. I. In praesenti sermo est de consuetudinariis, qui non ex aliqua externa occasione, ut evenit in occasione proxima, sed ex intrinseca fragilitate et malitia saepe reuidentur in eadem peccata. Ita se habent illi, qui consuetudinem habent se polluenti; pravis cogitationibus assentiendi etc. (1) Hos autem nequiquam licere semper absolvere, etsi dicant se dolere, et proponere emendationem, constat, quia Innoc. XI. sub num. 60. hanc damnavit propositionem: *Poenitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturae, aut ecclesiae, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, et proponere emendationem.* Consuetudinario ergo, in quo nulla sit emendatio, debet confessario denegare absolutionem, primo quatenus iudex est, quia non potest satis judicare de vera poenitentis dispositione, quoties ob continuam reincidentiam in peccata satis cognoscere facit, vel dat motivum prudens suspicandi ipsius propositum verum non esse. Nec refert poenitentem dicere se dolere, et emendationem proponere; nam huiusmodi verba sunt contraria factis, quando nulla adest emendatio, adeoque non tenetur confessarius illi credere. Praeterea confessarius qua medicus tenetur etiam futuros relapsus impedire, adeoque qua talis debebit differre absolutionem poenitenti etiam rite disposito quando iudicet ita necessarium esse ad obtinendam emendationem. Quando ergo putet poenitenti utilem futuram, quamvis non necessariam, absolutionis dilationem, poterit illam qua medicus differre, atque utilis saltem non raro esse poterit consuetudinario; dum etenim a sacramentis arceri videat, multoties magis pro emendatione laborabit. Neque dicas poenitentem dispositum jus habere ad absolutionem obtinendam; respondetur etenim jus habere ad eam habendam, sed non statim, si scilicet confessarius iudicet necessariam, vel utilem esse poenitenti illius dilationem. Carden. *dissert.* 39. *cap.* 3. *n.* 26. * Reiff. *tr.* 14. *d.* 8. *n.* 49. Salmant. *tr.* 17. *cap.* 2. *n.* 168. et 170. Milant. *in d. propos.* 60. *exerc.* 35. *

(1) Ut autem tales dicantur sufficit si ter, aut quater (ordinarie luquendo) in mense in eodem genere peccati delinquant. Non sunt vero confundendi habituati et consuetudinarii, (qui nimirum majorem habent propensionem ad peccandum quam simplices habituati cum recidivi: etenim recidivi ii dicuntur, qui post peractam confessionem in eadem peccata cum eadem, vel fere eadem frequentia cadunt. Occasionarii denique appellantur illi qui in peccando objectum habent extrinsecum cum periculo intrinseco conjunctum probabiliter in peccata prolabendi.

R. II. Innoc. XI. sub n. 58. sequentem damnavit propositionem: *Non tenemur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem*. Cum dixerimus non posse confessarium recte fungi munere judicis et medici, nisi cognoscat an poenitens sit consuetudinarius, statim apparet obligatio consuetudinem inanifestandi, cum et poenitens debeat ex parte sua facere, ut sacramentum rite administretur. In hoc ergo casu adest per accidens obligatio eadem peccata iterato clavibus subjiciendi; non quidem ut de eis iterum judicetur, sed ut rite judicari possit de praesentibus peccatis, ipsisque conveniens remedium applicari.

R. III. Poenitens, quamvis de consuetudine non interrogatus sit, ut plurimum tenetur ipsam fateri. Ratio mihi est, quia ex ipsa consuetudine quammaxime dignoscitur indispositio poenitentis, unde si poenitens de ea non interrogatus consuetudinem non manifestet, peccabit; quia suo silentio causa erit, quod confessarius non recte judicet de ipsius dispositione. Neque ordinarie loquendo satis est, si ipse poenitens se sufficienter judicet dispositum; nam saepe vidimus ipsos poenitentes decipi: et ita si ipsorum judicio standum esset, non denegare deberemus absolutionem etiam iis, qui in proxima occasione peccandi jam a multo tempore versantur. Ulterius unusquisque tenetur adhibere media ad pravam consuetudinem extirpandam; et quamvis poenitens hoc sciat, et paratus sit ea adhibere, nihilominus facillime a proprio amore decipietur, et quae vere efficacia sunt, omittet. Ex his ergo in praxi puto saltem fere semper necessarium esse, ut poenitens non interrogatus consuetudinem peccandi fateatur. * Videbitur fortasse nimis rigida haec Auctoris sententia, quae gravibus piisque theologis non arridet; sed eam tuentur et tenent Suar. *de poenit. disp.* 5. q. 5. p. 2. §. 3. *diff.* 3. num. 22. Palaus *tr.* 23. p. 9. n. 11. qui omnes licet ordinarie loquendo ab obligatione fatendi consuetudinem poenitentem eximant, sentiunt tamen eam aperiendam, quando opus est ad remedia efficaciora procuranda pro emendatione: *Viva in propos.* 60. *ab Innoc. XI. damn. n.* 18. et quando consuetudo novum peccatum est, ut multoties evenire posse ostendit Lug. *disp.* 16. n. 204. *

Q. VI. An deneganda sit absolutio mulieribus incedentibus pectore indecenter detecto.

R. Ex dictis *tr.* 6. q. 3. *cap.* 6. *quaes.* 5. istae mulieres gravis scandali culpabiles sunt, adeoque omnino deneganda est illis absolutio, si nolint emendari. Ibidem dictis addo omnes supponere dari posse in mulieribus ornatum notabi-

liter ad libidinem provocativum, a quo proinde sub lethali debeant abstinere: si autem talis non sit indecens nudatio pectoris et mammillarum, nescio videre quales mulieres ita incedentes, nullum, quem possint, ornatum ornitant, ut in-tuentium oculos ad se trahant. De hujusmodi ornatu inter alios agit eruditus Brocchi c. 12. * et p. Albertus de Albertis.*

Q. VII. An possint absolvi ii, qui vulgo cicisbeji, sive cicisbejae appellantur.

R. Ut hujusmodi nocentissima pestis repelleretur, non semel calamum sumpsi, ac pluribus demonstravi hunc conversandi modum semper peccatum mortale continere; adeoque a sacramentis omnino arcendos dixi cicisbejos, cicisbejasque. Iterum an. 1720. integrum libellum scripsi; contra hunc morem, quo tot animae diabolo mancipantur, ac publici juris feci. Unico innegabili principio rem totam confeci, et illud erat negari non posse graviter peccare, qui se gravi peccandi mortaliter periculo exponit; cum vincatur non curare de graviter Deo offendendo, immo ipsum peccatum amare; adeoque Eccles. 3. dicitur: *Qui amat periculum, peribit in illo.* In hoc autem periculo semper degere cicisbejos primo demonstravi, quia ratione peccati originalis et actualium magna est animae nostrae debilitas; et e contra maxima etiam contra ipsos sanctos libidinis vis; adeoque semper maximo periculo se exponeret, qui hujus generis tentationes veluti quaereret, cicisbejorum more cum mulieribus degendo.

Secundo tale periculum demonstravi, quia etiamsi pares essent vires animae in resistendo, et carnis in aggrediendo; nihilominus cum cicisbeji carni vires addant, se a pietatis exercitiis elongando, molliter suum corpus tractando, ac denique ipsius genio indulgendo, quatenus ita conversantur, consequens est a carne animam subjiciendam. Tertio demonstravi, quia amor ipse sanctus et laudabilis erga sexum diversum in turpem degenerat, nisi a virtute intra suos limites diligentissime contineatur; degeneraturum proinde infallibiliter in vitiosum et turpem cicisbejorum affectum, qui si ab initio inhonestus non sit, undequaque saltem terrenus et sensibilis dicendus est.

Quarto, quia ex sacrae scripturae, sanctorumque monitis unicum medium, quo etiam virtute praediti a lapsu se possint praeservare, est, se elongare a personis diversi sexus, maxime dum tener affectus ad conversandum impellit: cum ergo cicisbeji cicisbejaeque omni virtute carentes, ac terrena sensibilibus affectione se prosequentes, quam fieri potest frequenter simul commorentur, dicendum est non esse in

levi peccandi periculo. Quinto, quia experientia et monita sanctorum nimis instruunt non esse sine gravi peccandi periculo diversi sexus conversationem, quando est solitaria, at non pauci ex cicisbejis, remotis arbitris, in cubiculis diu commorantur, nec sine magni affectus et aestimationis mutua expressione; quid ergo timendum ni saxei sint? Quid timendum, si cicisbejo liceret solitarie invisere cicisbejam, dum adhuc in lecto commoratur? Sexto, quia non est sine gravi peccandi periculo, dum quis ex industria quaerit, ac valde prosequitur, quod affert magnum ad libidinem incentivum: ita autem accidit cicisbejis, eo quod cicisbejae, nullo omisso vano ornatu, soleant etiam deferre pertus indecenter detectum, quod nimis ad libidinem provocat, maxime eos, qui erga ipsas magno amore afficiuntur. Septimo, quia ex s. scriptura, et ss. patribus non est sine gravi periculo frequens et diuturnus obtutus inter personas diversi sexus, maxime dum inter eas viget amor; id autem continuo intervenit inter cicisbejos et cicisbejas. Demum ingens cicisbejorum periculum demonstravi, quia juste timere debent divino auxilio destituendos; cum Deus opituletur non iis, qui periculosas peccandi occasiones quaerunt, sed iis, qui eas fugiunt.

Singula, quae hucusque adnotavi, si considerentur ut vestita circumstantiis, quibus cicisbeji insimul degunt, demonstrant hujusmodi conversationes non posse a gravi peccandi periculo separari, ut late in praefato libro probavi: quidni ergo dicendum, si simul sumpta considerentur, cum ut plurimum omnia praefata concurrant ad constituendum gravissimum periculum in cicisbejorum conversatione? Quod si aliquis ita demens sit, ut hujusmodi periculum solum speculativum putet, nimis in praxi intervenire ex testimonio cicisbejorum probavi; si etenim aliquando detur eis ex Divina misericordia hujusmodi sathanae laqueos dirumpere, gemebundi fatentur hujusmodi conversationes causas fuisse turosarum delectationum, laidorum desideriorum, aliarumque turpitudinum, quas commodum est patrare. Adest ergo in cicisbejorum conversationibus maximum mortaliter peccandi periculum, ergo ex hoc solum cicisbeji et cicisbejae sunt in continuo statu peccati mortalis; ergo nullatenus sunt absolvendi, usquedum emendentur.

Ut autem omnem se defendendi cicisbejis in dicto libro praecluderem viam, facio primo falsam suppositionem, nempe ipsorum aliquem nullam libidinis pravam cogitationem, vel sensum experiri; at neque in hoc casu ipsi licitam talem dico conversationem. Ratio evidens est, quia semper pru-

denter timere debet non ita evenire in alia persona inter tot sensualitatis illicia, et id satis est, ut debeat ab ita conversando abstinere; neque enim potest sine peccato suum proximum in periculo peccandi constituere; cum nullum jus habeat ita conversandi.

Facio etiam falsissimam hypothesim, neque cicisbejum scilicet, nec cicisbejam in gravi esse periculo peccandi; nihilominus assero hujusmodi conversationes licitas non esse. Ratio item evidens est, quia unusquisque tenetur omittere, quod saltem aliis plurium peccatorum origo est; maxime si nullum jus detur ad illud non omittendum. Nullum vero dari jus ad non omittendas conversationes cicisbejorum probatur, quia nulla est personarum conditio, cui rationabiliter competat ita conversare; sicuti mulieri competit decens ornatus juxta suum statum, quamvis forte ex eo aliqui sumpturi sint peccandi occasionem. Quod vero conversationes cicisbejorum origo sint plurimorum peccatorum, quamvis in nullo peccandi periculo esse dicerent, probatur ea enumerando. Primo ex eis oriuntur infinitae famulorum ac vicinorum graves detractiones: nam ex tali conversatione et animam et honorem gravissime inquinari dicunt. Secundo ex eis oritur non exiguum familiae scandalum, quae ex pravo exemplo talibus amoribus assuescentis, facillime domus libidinibus undequaque repletur. Tertio tepescit ex hujusmodi conversandi more amor uxoris erga maritum, et e contra, sicut experientia ipsa demonstrat, ex quo nemo non scit, quot peccata derivent. Quarto matres cicisbejae negligunt curam sancte educandi familiam; et quando id verbis facerent, totum destruerent exemplo. Ulterius solent esse alienae a concionibus audiendis et ab aliis pietatis exercitiis, vitam devotam solent criminari, ac a laborando quantum possunt abstinere. Quinto ex more moderno conversandi videmus oratoria, et s. functiones derelictas: videmus cicisbejos, cicisbejasque continuo extra domum vagari: videmus juvenes scientiarum studium abhorrentes, summa ignorantia laborare, ac solum ingeniosos in puellis, mulieribusque seducendis. Cum ergo haec et quamplurima alia damna tam spiritualia, quam temporalia ex cicisbejorum conversationibus derivent, nonne ratio statim dictat unumquemque gravem habere obligationem eas eliminandi, quamvis sibi videretur in eis nullum ad peccandum incentivum experiri?

Ex his etiam inferas nullatenus esse absolvendum maritum permittentem uxori cicisbejum; nam deficit in gravi obligatione removendi uxorem a gravi culpa. Nec suffragatur

illi dicere habere uxorem rixosam, adeoque cicisbejum permittere, ne in continuis jurgiis vivere cogatur. Hoc, inquam, non suffragatur; nam tanta sunt mala, quae, ex dictis, ex permissione cicisbejorum oriuntur, ut ad ea et tot scandala removenda magis expediat non habere uxorem pacificam, quam eadem tolerare. Caeterum quando maritus vere vult esse mulieris caput, scit et cicisbejum et jurgia remove: at infelicissimis hisce temporibus mulier, quae creata fuit socia, facta est caput, et videntur mariti cum infinito virilis sexus dedecore non praecipere, sed muliebri jussui submissee parere.

Q. VIII. An absolvendi sint juvenes et puellae mutuo amore se prosequentes.

R. Certe absolutio non est deneganda juveni, qui puellam aliquo tempore invisat animo cum ea matrimonium contrahendi; sicut nec puellae ex tali fine juvenem loco amasii admittenti. Neuter tenetur ducere personam sibi ignotam, sed potest per aliquod tempus experiri quibus moribus alter sit praeditus, et an etiam naturaliter pronus sit ad iram, ad avaritiam, ad prodigalitem etc. Oportet tamen solitarie non degere, et turpia colloquia non habere.

Si vero non animo matrimonium contrahendi juvenes et puellae amore mutuo se prosequantur, vel diu talem amorem protrahant sub matrimonii colore, credo omnino incapaces esse absolutionis. Frequentia se invisendi, mutua colloquia non raro secreta, et non omnino honesta, solitaria conversatio, quam nec parentes etiam vigilantissimi satis remove possunt maxime inter amantes rusticos, frequentes et morosi obtutus, mutua magni amoris expressio etc. nonne, ut ita dicam, ipsam honestatem, expugnarent? Continua etiam experientia tot stuprorum, tot puellarum praegnantium, et non raro etiam foetuum abortivorum satis manifestat in his vere dari grave peccandi periculum. Quantum id magis luce meridiana omnibus pateret, si manifesta forent peccata mortalia, quae ratione talium amorum ob morosas delectationes, prava desideria, ac inhonesta colloquia patrantur? Hi proinde amantes, et quia gravi periculo peccandi lethaliter se exponunt, et quia sovent consuetudinem gignentem tot turpitudines, tot rixas, tot scandala et detractiones, omnino indigni sunt absolutione, si non respiscant.

Multo magis id dicendum est de frequenti et solitaria sponso- rum conversatione, quorum periculum augetur; quia futurum matrimonium illos reddit animosiores ad turpia perpetranda. Alia personarum genera, quibus differenda, vel neganda est absolutio, recenseam breviter in regulis statim apponendis.

Regulae in praxi observandae

1. Non putet sacerdos se vere esse bonum confessarium, eo quod facillime poenitentes absolvat; cum id oriri possit, vel ab ipsius ignorantia, vel ambitione, vel avaritia: *Illi, ait cardinalis Bellarminus conc. 8. §. 2. et 3. se ministros et dispensatores non agnoscant, qui quasi non essent Domino rationem reddituri, summa facilitate omnibus manus imponunt, et tam contritos quam non contritos quasi propria potestate absolvunt. Isti sua imperitia et superbia corrumpunt populos, et eis verae poenitentiae viam praecludunt: NĒC ENIM ESSET HODIE TANTA FACILITAS PECCANDI, SI NON ESSET TANTA FACILITAS ABSOLVENDI. Sed vae vobis, cum Dominus rationem ponet cum servis suis. Illi ambitione, vel pecuniarum cupiditate, vel utraque stimulante, viris divitibus et nobiles, nec solum viris, sed etiam foeminis (quod nefas est et horrendum) turpiter adulantur. Pudet profecto haec referre, sed quid agemus, cum multos non pudeat ista facere, et seipsos et eos, quibus serviunt, in gehennam perducere?* Recensebo modo particularia personarum genera, quibus absolutio deneganda est, vel differenda.

Ultra eos, quos prudenter credere non est vere dolere de suis peccatis, deneganda, vel differenda est absolutio iis, qui sequuntur. Ignorantibus non solum mysteria fidei, quae scire debent necessitate mediū, sed et quae scire debent necessitate praecepti, si negligentes sint in iis addiscendis. Ignorantibus ea, quae scire debent pro conditione sui status, qualiter se habent indocti confessarii, iudices, advocati, medici etc. Habentes inimicitias, qui tenentur restituere, vel famam, vel res alienas, et qui amoribus implicantur, juxta monita s. Francisci Xaverii *l. 5. ep. 9.* ordinarie loquendo, non sunt absolvendi, nisi prius adimpleant, quae facere debent; nam post absolutionem multoties promissis non satisfaciunt. Multo magis id faciendum est, si alias promiserunt, et non adimpleverunt. Idem dicas respectu eorum, qui exercent professionem, vel artem, quam diu experti sunt ab ipsis sine gravi Dei offensa non exerceri; ut facile evenire potest respectu militum, mercatorum, advocatorum, procuratorum, chirurgorum etc. Isti, juxta monita s. Caroli *in instr. confess.* ex consilio pii et docti confessarii vel relinquere debent periculosum exercitium, vel illud non exercere absque ipsius licentia, remedia, quae praescribet adhibendo. Mariti, vel uxores respective, si separatim vivant absque mutuo consensu, vel auctoritate iudicis competentis, non sunt absolvendi, si simul

non habitent. Non sunt absolvendi parentes, qui non praestant quae necesse est, ut filii addiscant doctrinam christianam, vel ut sancte educantur; seu etiam necessaria alimenta familiae non suppeditant: qui solent se inebriare: qui operibus servilibus dies festos profanare; qui pecuniam dare ad usuras: qui ex justa causa ab aliis confessariis dimissi sunt sine absolutione, si aliud non suadeat emendatio, sine absolutione pariter dimittantur. Non sine scandalo absolventur publici peccatores, qui publicum scandalum dederunt, nisi prius *cum emendatione vitae malefacta publica benefactis resarciant*, ait s. Carolus in *instruct. confess.* Arceantur item a sacramento poenitentiae, nisi prius emendantur, praebentes aliis occasiones peccandi, quales sunt tenentes forum aleatorium, in quo multae impietates, blasphemiae etc. committuntur: extudentes, aut vendentes libros, vel scripta contra fidem, aut bonos mores: facientes, aut vendentes imagines, et picturas lascivas, vel eas in propria domo expositas retinentes: mulieres aere alieno nimis gravantes maritos, ne ullo ornatu careant: mulieres incedentes pectore indecenter detecto: versantes in proxima peccandi occasione: cicisbeji et cicisbejae: juvenes et puellae, quae amoribus implicantur: sponsi sponsaeque solitarie, vel nimis familiariter degentes. Demum deneganda est absolutio quibuscumque confessariis, vel ex ignorantia, vel ex alia causa non denegantibus, vel non differentibus absolutionem, quando id praestare deberent.

II. Non tam facile credere debet confessarius verum adesse dolorem, ac sincerum adesse propositum in consuetudinario. Prava voluntas ex longa contracta consuetudine non facile deponitur, ut de seipso testatur s. Augustinus *l. 8. confess. c. 7.* Anteaetiam etiam confessiones sine ulla emendatione, in quibus consuetudinarius etiam protestatus fuerat suorum peccatorum sincere poenitere, dant prudens fundamentum de sufficienti suspicandi dispositione; ex sacramentis etenim rite peractis aliqua videtur consurgere debere emendatio. Addendum repentinas magni peccatoris conversiones esse contra cursum ordinarium providentiae, ut notat s. Thomas *1. 2. q. 113. art. 10.* adeoque, ordinarie loquendo, bene dicitur dimittendum esse consuetudinarium ut melius ad obtinendum auxilium efficax se disponat. Item, etsi putet vere dolere, videat confessarius, an adhuc conveniens sit differre absolutionem, ut ex dilatae absolutionis memoria magis deinceps cautus sit in cavendo a relapsu: *confessarios monitos volumus, ut donec emendationem per-*

spexerint, absolutionem iis poenitentibus procrastinent, quos verosimile est ad peccata iterum lapsuros, quantumvis polliceantur, ac spondeant ea se dimissuros, ait s. Carolus.

III. Aliquando indocti confessarii impertiuntur absolutionem versantibus in occasione proxima peccati, aut consuetudinariis; quia timent illis infamiam imminere, si non accedant ad eucharistiam. At unusquisque vel mediocriter sciens agnoscit hos confessarios pessime operari, cum nunquam liceat absolvere, quem prudenter credere est non esse sufficienter dispositum; nam tunc deest materia proxima sacramenti. Potius ergo sinant hos sibi consulere per actum contritionis, si sint in necessitate eucharistiam percipiendi. Neque dicendum esse capaces absolutionis, si supponatur posse verum actum contritionis elicere, nam ad concedendam absolutionem non satis est credere, absolute loquendo, posse actum contritionis elicere, sed ulterius debet confessarius posse judicare hic et nunc externa signa doloris verum, internum ac supernaturalem dolorem indicare. Id autem ex dictis difficile est judicare de constitutis in occasione proxima voluntaria peccandi, ac ut plurimum etiam de consuetudinariis, maxime dum accedunt ad confessionem ex timore infamiae etc. alias de ea non curaturi.

IV. Non raro poenitentes, dum sibi denegari audiunt absolutionem, confessario mortis periculum exponunt, adeoque aegre ferre sine absolutione dimitti. At haec nullatenus movere debent confessarium, quoties prudenter judicet vel negandam, vel differendam absolutionem. Consideret igitur tunc solum mortis timorem anteponere, quando a tali timore non exterriti fortasse jam a pluribus annis in gravia peccata prolabi consueverunt. Repraesentet deinde absolutionem nil forte ipsis profuturam propter ipsorum indispositionem, seque suo muneri graviter defuturum concedendo absolutionem, vel dum credit indispositos, vel dum existimat differendam ad emendationem obtinendam. Suadeat exercitium actuum contritionis, fidendo Deum non permissurum in peccato mortali decessuros, quoties humiliter sibi negari, vel differri absolutionem patiantur; ac interim magis curent se disponere ad eam assequendam.

* Ex doctrina *quaesit. 2. in fin.* allata inferre potest confessarius famulam ad peccandum ab hero graviter tentatam teneri ab eo discedere, et si renuat sine absolutione dimitteendam; quia qui vult libere in eo versari statu, in quo tam periculose ad peccatum allicitur, irrationabiliter extraordinaria divinae gratiae auxilia sibi promittit. *

* Non negandum posse quandoque evenire casus, in quibus nequeat statim poenitens occasionem removere peccandi sine gravi scandalo, obmurmurationibus, aut valde notabili temporali damno, puta si frater cum sorore peccet, aut filiusfamilias cum ancilla, quam non potest ejicere, aut famulus cum hero; ad cujus obsequium obstrictus est per contractum; aut medicus, vel chirurgus artem suam exercens. In iis casibus magna opus habet prudentia confessarius, siquidem occasiones istas, quae vel declinari vix possunt, vel dum declinari volunt, gravissima pariant incommoda, vitare non tenetur illico poenitens, et interim multorum peccatorum subest periculum. Antequam igitur absolvat, adigat poenitentem, ut sibi quamprimum oblata opportunitate occasionem relicturum, et interim illa omnia remedia efficaciora, orationum, jejuniorum, v. g. colloquia secreta, aliasque peccati illecebras vitaturum promittat. Sed neque cum omnibus, neque semper adhibenda ista agendi via sed serio animadvertat, ne falso necessitatis praetextu decipiatur; solent enim multoties istis occasionibus obstricti difficultates exaggerare et ut impossibile traducere, quod a sola quandoque voluntate dependeret. Satius tamen esset in iis etiam casibus absolutionem differre per aliquod tempus. Hujus solertiae exemplum affert p. Segneri *confess. instr.* et auctor. *sermon. mist. moral. n. 22.* *

* Verissimum est, et nimis experientia probatum juvenes, ac puellas profanis amoribus inservientes in proxima peccandi occasione versari, ac proinde sine absolutione dimitendas. Sicut autem suo muneri deficerent confessarii, si absolutionis beneficio donarent hujusmodi juvenes multis peccatis irretitos ob amores, antequam hujusmodi consuetudinem prorsus obruncent, et uimiam eorum promissionibus fidem haberent, cum ordinarie loquendo post absolutionem fidem datam implere negligant; ita nimii rigoris esset illos, aut illas inabsolutas, ac inauditas asperis verbis dimittere, ponamus e. g. puellam a brevi tempore amatoriae consuetudini intentam adhuc ab omni labe immunem ex hac consuetudine oriri solita, et juvenem dimissuram sincere promittentem; huic absolutio potest tuto et statim impertiri, praesertim si hujus obligationis monita non fuerit. Aliter agens confessarius in hoc casu, neque cum scientia, neque cum spiritu Christi convenit. Non cum scientia; quia ex una parte ejus innocentia et bona fides sufficiens praestare videtur motivum suae promissioni acquiescendi, praesertim si periculum agnovisse demonstret; ex altera cum ad

peccatorum alterius speciei absolutionem jus habeat, non videtur ei deneganda ob nimis excessivam metum suae in praestanda fide inconstantiae, et defectus doloris et propositi, cum possit ipsa, stantè praeterita in hac specie innocentia; habere verum dolorem et propositum de peccatis alterius speciei confessis. Ulterius igitur hic de iis occasionibus, quae non videntur in esse, unde potest poenitens iis involutus semel, aut bis absolvi, si ejus promissio de occasione dimittenda, fidelis ac sincera credatur juxta doctrinam s. Caroli in instruct. confessar. act. Mediolan. eccles. p. 4. pag. 768. Si igitur statim dimittit confessarius, quomodo agnoscat an in hujusmodi circumstantiis versetur, in quibus possit absolvi? Neque etiam convenit cum vero Jesu Christi spiritu, qui peccatores licet obduratos benigne excipiebat, fortiter, sed suaviter eorum peccata arguebat. Audiat ergo patienter, interroget diligenter, eorum animae statum ritè perscrutetur; efficacibus adhortationibus, salutaribus monitis adjuvet, aeternae salutis periculum, injuriam Dei, animae perniciem graphice exprimens, minor doctrinae Alexandri III. in cap. 5. de poenit. et remiss. *Quod quidam ad confessionem de criminibus veniunt, et quamvis confiteri velint, se tamen asserunt abstinere non posse: consultationi tuae taliter respondemus, quod eorum confessionem recipere debes, et eis de criminibus consilium exhibere: quia licet non sit vera hujusmodi poenitentia, admittenda est tamen eorum confessio, et crebris et salubribus monitis poenitentia indicenda.* Denique etiamsi deneganda eis sit absolutio ob eorum indispositionem, debent confessarii de ea iudicium ferre; quomodo autem hoc praestabunt, si inauditos dimittunt? *

* Ea cum consuetudinariis et recidivis multa prudentia assistere debet confessario, ut duo illa extrema devitet, quae in hac materia ut plurimum eveniunt. Alii ita misericorditer, et utinam pauci essent! cum iis se gerunt, ut quoties peccata sua flentes exponunt, toties absolutionem impertiantur, non bene usurpantes illud Christi: Matth. 18. 21. Petro interroganti quoties remittere deberet fratri, un septies, respondit: *non dico tibi septies, sed usque septuagies septies*; neque de remediis praescribendis ad pravos habitus tollendos curant. Quam male suo mutere fungantur confessarii isti, experientia bene docet, neque satis se tueri fidant auctoritate gravium theologorum. Laym. lib. 5. tr. 6. cap. 4. n. 10. Sanch. lib. 2. in decal. cap. 32. n. 45. quia non minus graves DD. huic opinioni acriter refragan-

tor, et iidem Laym. et Sanchez ita senserunt, quia vere de iis dolere supposuerunt. Alii e contra rigidiori sententiae adhaerentes dimittendum volunt sine absolutione, nisi diu et per longam experientiam emendationem suam probaverint. Media igitur via incendendum est, et considerandum, an relapsus ex mera humanae naturae fragilitate et pravi habitus violentia post magnum conflictum ortus sit, et interim minorem peccatorum numerum, et alia signa doloris extraordinaria attulerit, quae recensentur a Laym. Lug. Salmant. apud la Croix *lib. 6. n. 1822.* et tunc posse absolvi tradunt supracitati DD. cum sufficiens habeatur certitudo de poenitentis dispositione, ac moralis emendationis spes. Videatur Auctor *istracione per li novelli confess. p. 1. c. 9. n. 213. et c. 15. n. 355.* Saepe tamen proderit dilatio absolutionis similibus poenitentibus; ex hac enim dilacione major peccati gravitatis horror concipitur. Si autem quaeratur, quanto temporis spatio differenda sit absolutio, non potest hac super re certa regula tradi, sed ex circumstantiis occurrentibus pendet. Pensatis omnibus non videtur differenda ultra octo, aut decem, vel etiam quindecim dies, prout tradit Auctor supracitatus, cui favet summus pontifex Benedictus XIV. in *encycl. Apostolica §. 22. bull. t. 3. p. 143.* *

* Posset hic etiam inquiri quid praestandum confessario cum iis poenitentibus, qui saepius ad confessionem accedunt cum consueto tantum peccatorum venialium numero, in quae saepe relabuntur? Pro hac dubii solutione advertendum peccata venialia in duplici genere esse; alia plena advertentia et deliberatione patrantur, ut plerumque sunt mandacia, leves detractones, et his similia; alia, quae incautis, quin et sibi invigilare assuetis et christianae perfectioni studentibus pro humana fragilitate irrepunt. Quoad haec secunda minor est difficultas et licite dari absolutionem tradit praxis et usus piorum sacerdotum, a concilio Tridentino approbata. Loquendo vero de primo venialium genere non bene se gereret confessarius eadem fere semper peccata absque ulla emendatione afferenti absolutionem conferens; de iis enim etiam *vel saltem eorum aliquibus debet necessario haberi juxta communem theologorum sententiam Lug. d. 14. de poen. sect. 8.* verus dolor, et sincerum propositum, de qua dispositione poenitentis debet formare prudens iudicium, et moralem certitudinem habere; quomodo autem potest confessarius istud iudicium formare, et certitudinem habere, cum imo urgens motivum in contrarium habeat, idem scilicet peccatorum numerus, ac frequentia absque ullo emen-

dationis indicio? Ut ergo sacramenti validitati et poenitentis utilitati melius consulat, suadeat similibus poenitentibus, ut una cum istis doleant, et se accusent de peccatis antea-
 ciae vitae, vel eorum aliquo, de quo potissimum sibi ve-
 rum dolorem, sincerumque propositum habere persuadeant.
 Videantur decisiones Luc. an. 1747. pro mense Februar.
cas. 1. et Continuat. Tourn. de poenit. c. 8. n. 813. et seqq.
 ex quibus tota haec praxis hausta.*

Inveniet confessarius non paucos nec infimae notae theo-
 logos a lethali culpa excusantes illas mulieres, quae suae
 regionis morem sectantes detecto collo, et nudato indecenter
 pectore incedunt, et sententiam quae ab absoluteione arcendas
 docet paulo rigidiorum traduentes eo quod quisque jus habeat
 se patriae moribus et consuetudinibus conformandi in iis re-
 bus, quae non sunt gravi scandalo proximi, et pectus foeminae
 non sit pars vehementer libidinem provocans; ita docent *Less.*
lib. 4. cap. 4. num. 112. Laym lib. 3. tr. 3. cap. 13. num.
6. et alii apud Salmant. de sext. decal. praec. c. 3. n. 16.
 Verum si Authoris nostri sententiae adhaerens a poeniten-
 tiae et eucharistiae sacramentis arcere velit eas foeminas quae
 nudato pectore incedunt, a nimiae severitatis nota se sciat
 vindicatum multorum aliorum theologorum sententiis, tot
 episcoporum et synodorum dioecesanarum et provincialium
 sanctionibus, decreto Innocentii XI. auctoritate emanato pro
 urbe Roma a clemente XI. approbato die 5. Jul. 1713. et
 a Benedicto XIV. relato *de synod. dioeces. lib. 11. cap. 12.*
in fin. Videatur p. Hyeronimus a Porticu *cap. 2. art. 2.*
§. 3. n. 41. et cap. 3. §. 1. n. 9. Hoc praecipue tuto praes-
 tare poterit cum iis, quae hunc morem in eas regiones,
 ubi non est, invehere auderent; haec enim et contrariae sen-
 tentiae DD. facile concedunt; imo multi eorum eam con-
 suetudinem extirpandam, et omnino abrogandam enixe sua-
 dent. *Less. l. c. Navarr. cap. 23. n. 19. Graff. lib. 2.*
*decis. aurear. cap. 76. n. 8.**

* Quae de consuetudine nostris temporibus nimium vi-
 gente inter alienas foeminas et viros matrimonio junctos, et
 passim e nobilium coetu ad non nobiles tractata diserte
 habet Auctor noster, haec late prosequitur p. Hieronymus
 a Porticu *l. sup. cit. cap. 7. per tot.* ubi per varios para-
 graphos ostendit cum magna verborum vi quanta pericula
 et damna tam spiritalia animabus, quam temporalia fami-
 liis ex ea proveniant, et objectiones consuetae solvit aucto-
 ritate ductus non solum ss. PP. et theologorum, sed etiam
 aliorum auctorum. Si confessarius attente perlegerit quae

ibi et *cap. ult. §. 7. a n. 101.* habentur, et diligenter interrogaverit poenitentes hujusmodi consuetudini inservientes, clare cognoscat quam vera sint mala ibidem expressa, quam lacrymabili experientia probata, quam futilibus excusationibus nitantur, et quanta ratione a sacramentis arcendi, si in ea perseverare velint *.

* Idem Auctor in opere citato *cap. 5. art. 3. et cap. ult. §. 4.* nimis laxas opiniones eorum, qui juvenibus matrimonio copulari cupientibus, mutuam consuetudinem permittunt, et nimis rigidas aliorum, qui nullam se invicem invisendi facultatem concedendam tradunt, devitans, ostendit quam consuetudinem, et quibus cautelis possit confessarius permittere supradictis; ibi eas potest confessarius videre, si tuto rem praestare voluerit. Ego hic breviter dicam. Non permittendam a confessario mutuam inter eos consuetudinem, nisi tempus advenerit opportunum sponsalia celebrandi, et prudens habeat fundamentum, quod matrimonium inter eos iniri de parentum consensu debeat, neque etiam tunc temporis frequentiore, quam necesse sit, ut puellae ingenium, mores etc. perscrutetur sponsus, et praemissis ad Deum precibus, et proposito Deum non offendendi *.

Q U A E S T I O VI.

DE SIGILLO CONFSSIONIS

C A P U T I.

De sigillo confessionis: ad quas personas se extendat: et quae poenitentis licentia requiratur, ut cesset obligare.

Q. I. Quid sit sigillum confessionis.

R. Sigillum confessionis ex s. Th. 3. p. *suppl. art. 3.* definitur: *Debitum confessionem celandi.*

Q. II. Ex quo jure consurgat obligatio ad servandum sigillum confessionis: et ex qua confessione haec obligatio oriatur.

R. I. Observatio servandi secreti sacramentalis primo oritur a jure naturali. Observare igitur est, quod licet jus naturale rigorose sumptum non respiciat id, quod supernaturale est, sed solum, quod continetur intra limites purae rationis naturalis, nihilominus si sumatur minus rigorose, prout distinguitur a jure positivo, quod non attendit solum existentiam rei, hoc modo jus naturale divagatur etiam circa su-

sacramentum. Ratio constat ex perpetua praxi et consuetudine ecclesiae, qua reputatum est cadere sub sigillo omnia ea quae poenitens manifestavit animo faciendi confessionem sacramentalem, quamvis ex defectu doloris, vel alia ex causa non obtinuerit absolutionem: nemo autem negare poterit hujusmodi perpetuam ecclesiae consuetudinem optimam esse divinae legis interpretem, praeterea si non caderent sub sigillo sacramentali, nisi peccata, quorum quis obtinuit absolutionem, frustraneus facillime redderetur finis a Christo Domino intentus in impositione sigilli, reddere nempe suavem et faciliorem usum confessionis; multi etenim timere possent confessarium, vel ex propria malitia, vel quia judicaret indispositos, absolutionem denegaturum, ac proinde peccata celarent, si tunc non caderent sub sigillo sacramentali. Hinc oritur obligatio sigilli sacramentalis etiam ratione confessionis factae animo sese sacramentaliter accusandi ficto sacerdoti. Ratio est, quia cum poenitens sua peccata in ordine ad claves manifestaverit, reddidit confessionem saltem inchoative sacramentalem; ac proinde revelari non possunt peccata in ea manifestata sine injuria sacramenti. Lugo *de poenit. disp. 23. sect. 2. n. 40.* Suar. *disp. 33. sect. 2. n. 3.* Eo quod autem consurgat obligatio sigilli sacramentalis, dum, quamvis erret poenitens circa ministrum, ex se tamen putat et intendit facere confessionem a Christo institutam, merito dicitur consurgere obligationem sigilli sacramentalis ex confessione facta laico, in casu, quo poenitens putaret esse legitimum poenitentiae ministrum; ut evenire posset, si quis, absente sacerdote, putaret in extrema necessitate posse absolutionem a laico obtinere. Suar. *cit. Navar. in sum. c. 8. n. 7.*, Dian. *t. 1. tr. 8. resol. 34.* * Et si cum Vasq. et Lugo *disp. 23. n. 42.* contrarium sentire velimus, non negandum tamen gravissimam naturalis secreti obligationem oriri *.

E contra sigillum sacramentale non consurgit e confessione, quae nec inchoative sit sacramentalis; ut si fiat nullatenus ex animo se coram Deo accusandi, sed ex solo fine se conquiescendi de confessario, illum injuriis lacessendi, ad malum pertrahendi, vel aliquod secretum committendi etc. Ratio est, quia sigillum sacramentale oritur ex confessione, quae saltem sit sacramentalis ex intentione poenitentis: d. Th. *in 4. dist. 21. q. 3. a. 1. q. 2.*, Suar. *disp. 33. sect. 2. n. 6.* Lugo *disp. 23. sect. 2. n. 43.* Bonac. *de poenit. disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 2. n. 5.*

Q. II. Quot peccata committat, qui frangit sigillum sacramentale; et quomodo peccet.

R. I. In violatione sigilli primo intervenit peccatum sacrilegii; fit etenim injuria sacramento, dum per fractionem sigilli redditur perdifficile et odiosum, quod remove voluit Christus Dominus, sigillum praecipiendo. Secundo committitur peccatum detractionis infamando poenitentem. Tertio peccatur contra fidelitatem, quatenus saltem implicite intervenit onerosa promissio inter confessarium et poenitentem non manifestandi peccata. Ista autem duo ultima peccata non intervenirent, quoties poenitens jus ad famam, vel ad secretum non haberet. * Melius sentire videntur Suar. *disp.* 23. *sect.* 1. *n.* 13. Palau *l. c. n.* 2. la Croix *n.* 137.*

R. II. In fractione sigilli sacramentalis intervenire non potest veniale peccatum ex parvitate materiae. Ratio est, quia quaecumque fiat revelatio etiam peccati venialis, reddit valde difficile et odiosum sacramentum poenitentiae; tum quia poenitentes semper timerent ex ignorantia confessarii posse revelari quod in se grave est; tum quia non raro poenitentes aegerrime ferrent etiam leve peccatum revelari; tum quia si admittatur posse cum sola culpa veniali revelari quod leve est, inferri posset multoties solum leviter peccatum confessarium quaedam gravia revelantem; nam aliqui minus aegre patiuntur aliqua gravia a se perpetrata revelari, quam alii suas culpas veniales. Cum ergo quaelibet fractio sigilli valde odiosum reddere possit sacramentum, sequitur semper esse peccatum mortale: * ita Suar. *Vasq. Lug. et alii apud Bonac. l. c. n.* 5. *

Q. III. Quae personae sigilli sacramentalis vinculo ligentur.

R. Omnes illi tenentur ad sigillum sacramentale, qui habent notitiam peccatorum immediate, vel mediate ex confessione. Ratio est, quia Christus Dominus imposuit arctissimum sigilli praeceptum, quia ita conveniens erat ob reverentiam sacramenti, et ne odiosum redderetur, dum ex ipsius revelatione infamiam, vel aliud damnum subiret poenitens; id autem convincit hoc sigillo nedum obstringi sacerdotem, sed quemcumque alium, qui peccatorum notitiam aliquo modo habuerit ex confessione. Non ergo sufficienter reverentiae sacramenti provisum esset, nec satis odium confessionis amotum fuisset, si dum deberet tacere sacerdos ratione talis sigilli, non prohiberentur loqui, qui occasione confessionis peccatorum notitiam habuerunt. Hinc praeter confessarium, qui primo et principaliter sacramentali sigillo adstringitur, eodem sigilli vinculo ligatur interpres, quo mediante fit confessio: d. Th. *in 4. d.* 21. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 3. *et art.* 2. *ad 4.* ubi idem docet de consiliario,

cui sacerdos gratia petendi consilii confessionem revelaverit. Quamvis autem aliqui dicant non ligari vinculo sacramentalis sigilli consiliarium, si confessarius ipsum consuluit de consensu poenitentis, communior tamen opinio tali vinculo etiam tunc ligari dicit. Ratio est, quia consensus poenitentis de tali consilio petendo, non facit quod consiliarius non habeat talem notitiam ratione confessionis, et quodammodo participet actum clavium cognoscendo causam poenitentis, et coadjuvando sacerdotem in ordine ad consummationem sacramenti: cum proinde notitia, quam habet consiliarius, proveniat ratione sacramenti jam inchoati, et ad illius complementum ordinetur, non potest non cadere sub sigillo sacramentali. Suar. *disp.* 33. *sect.* 4. n. 6. Lugo *disp.* 23. *sect.* 2. n. 25. Laym. *l.* 5. *tr.* 6. *cap.* 14. n. 18. Bonac. *disp.* 5. *q.* 6. *sect.* 5. *p.* 3. n. 4. Quod dictum est de consiliario, a fortiori verificatur de praelato, superiore, cui sacerdos inferior de consensu poenitentis confessionem revelat ad facultatem obtinendam absolventi a reservatis. Immo non inconsequenter loquuntur illi, qui dicunt superiorem teneri etiam sigillo sacramentali, quando ipse poenitens per se exposcit ab eo facultatem, ut a reservatis absolvatur. Ratio est, quia tunc manifestat sua peccata in ordine ad confessionem; et praelatus gerit se ut iudicem superiorem peccatorum, influitque in absolutionem delegando facultatem absolventi. Videtur ergo notitia, quam accipit superior a poenitente, esse quodammodo sacramentalis, adeoque cadere sub sigillo. Navar. *in cap. Sacerdos* n. 42., Lugo *sect.* 2. a n. 34., Ledesm. *c.* 22. *post concl.* 7. * Addit Sylv. *in supp.* q. 11. *art.* 3. teneri sigillo sacramentali eum, qui cum non sit sacerdos, pro tali tamen se gerit, et ita poenitentem decipit, *quia peccatum innotescit illi per confessionem ex prudenti poenitentis intentione sacramentalem, licet talis non sit errore facti.* Ex eadem ratione pariter sentit et docet Lugo. *l. c.* n. 44. sigilli lege obstrictum sacerdotem nolentem alicujus confessionem excipere, et propterea fugientem, nihilominus unum, aut alterum peccatum audientem. *

Tenetur pariter sigillo sacramentali, qui casu, vel ex necessitate, vel malitiose alicujus audivit confessionem: itemque ille, cui sacerdos vel ex inadvertentia, vel inique alicujus peccata revelasset. Cum in his casibus notitia peccati ex confessione oriatur, consequens est cadere sub sigillo. Lugo n. 39. Dian. *t. 1. tr.* 8. *resol.* 37. et fere communiter. Non pauci tenent haud ligari sigillo sacramentali illum,

qui chartam invenit, in qua peccata alicujus scripta legit, cum talis scriptura per accidens ad confessionem ordinetur; potest etenim quis sine scriptura peccata confiteri: * *Suar. disp. 33. sect. 4. Lug. l. c. n. 47. Laym. cap. 14. n. 9.* * Verum opinioni contrariae adhaereo; sicut etenim ligatur sigillo sacramentali, qui audit poenitentem sua peccata confessario manifestantem, ita et qui legit chartam, in qua sua peccata scripsit in ordine ad confessionem; revera etenim eadem scripsit, ut ita confessario manifestaret. Nec refert hujusmodi scripturam non ita proxime referri ad confessionem, sicut ipsa actualis manifestatio; nam quamvis ita proxime non referatur, non tamen negari potest ex intentione scribentis scripturam non assumi, ut medium ad manifestanda peccata in confessione, adeoque ad ipsam manifestationem relate ad confessionem pertinere; et ita dicendum est hujusmodi notitiam habitam ex scriptura cadere sub sigillo: *Anton. a Spir. S. p. 1. tr. 5. disp. 19. sect. 3. n. 1515.* et plures alii, quos sequitur *Bassaeus v. Confessio n. 10.* * *Malder. Fagund. Veg. Vivald. apud Diao. tom. 2. tr. 4. resol. 112.* * Quod dictum est multo magis verificatur, si peccata legantur in scriptura in ipsa actuali confessione, vel si scriptura reperiatur in confessionario post confessionem; vel si scripta fuerit a muto, qui aliter non potest sua peccata manifestare, vel si scriptura facta sit a poenitente, ut expostulet a superiore facultatem pro reservatis.

Q. IV. An confessarius de licentia poenitentis prodere possit quae audit in confessione; et quid si concedat licentiam etiam manifestandi peccatum complicitis.

R. I. Confessarius de licentia poenitentis loqui potest de auditis in confessione. Ratio est, quia cum sigillum impositum fuerit in favorem poenitentis, juxta ipsius voluntatem servandum est. Id autem magis roboratur, quia dum poenitens impertitur licentiam confessario, intendit dare notitiam extra sacramentalem; sicuti si de talibus peccatis cum eo loquutus fuisset extra confessionem, adeoque confessarius nullatenus fractor est sigilli ea revelando: *d. Th. in 4. d. 21. q. 3. a. 2.*, quem communiter theologi sequuntur. Quorundam contraria opinio in eo fundatur, quod sacerdos tenetur ad sigillum sacramentale ex jure naturali et divino, in quo jure non potest poenitens dispensare: * ita plerique ex antiquioribus, et praesertim *Scot. in 4. dist. 21. q. 2.* * At hoc fundamentum ruit, dum intelligitur poenitens, tribuendo licentiam confessario de auditis in confessione loquendi, dare illi etiam notitiam extra sacramentalem peccatorum, quae proinde, cum ex hac ulteriori notitia extrahantur ab

obligatione sigilli, liberum omnino erit ea propalare, si ita concedat poenitens; vel solum juxta licentiam poenitentis de iisdem limitate loqui. Advertere tamen est, quod si poenitens concedat confessario loqui de suis peccatis in ordine tamen ad confessionem; ut si concederet licentiam manifestandi praelato suum peccatum ab obtinendam facultatem absolventi a reservatis, vel viro prudenti ad accipiendam consilium, isti ex dictis supra sigilli vinculo obstringerentur.

* Suar. *l. c. Sylv. art. 4. Lug. n. 133. Laym. l. c. n. 14.* *

R. II. Non frangitur sigillum, si de licentia poenitentis reveletur peccatum complicitis, sive hoc fiat ob publicum bonum, sive ad ipsius correctionem. Ratio est, quia quamvis etiam peccatum complicitis sub sigillo remaneat, non tamen cadit sub sigillo, quatenus est ipsius peccatum, sed quatenus spectat ad confessionem poenitentis, qui illud detegendum putavit, ut proprium confiteretur peccatum; unde sufficit sola licentia poenitentis, ut possit revelari. Addatur complicem nec secretum commisisse, nec illi odiosam reddi confessionem ex tali revelatione; nam non proinde evenit aliquando manifestanda peccata, quae ipse in confessione revelaverit: d. Antonin. *p. 3. tit. 14. c. 19. §. 11.*, *Lugo d. 23. sect. 5. n. 138.*, *Suar. d. 34. sect. 3. et 4.* aliisque quos sequitur Diana *p. 5. tr. 11. resol. 24.*

Q. V. Qualis licentia poenitentis requiratur, ut confessarius loqui possit de auditis in confessione.

R. Hujusmodi licentia debet esse expressa, libera et non revocata: d. Th. *in 4. d. 21. q. 3. a. 2.* Et quidem si sufficeret praesumpta, facile accidere posset confessarium in pluribus casibus eam praesumere, et tacite concessam credere, absque eo quod revera ita esset; ac proinde poenitentes a confessione retraherentur ex timore quod confessarius ipsorum peccata ob talem praesumptam licentiam revelaret. Idem sequeretur si sufficeret licentia extorta per dolum, metum et preces importunas; nam multi poenitentes, videndo saltem per metum reverentialem non negaturos petenti confessario licentiam manifestandi peccata, vel confessionem omitterent, vel tacerent peccata, quae crederent confessarium petiturum, ut sibi concederetur posse manifestare. Oportet ergo hujusmodi licentiam non solum esse expressam, sed undequaque liberam.

Regulae in praxi observandae

I. Quaedam reperiet confessarius in antecedenti capite, quae multi theologi asserunt non inducere sigillum sacramentale, quod nihilominus obligare ego affirmavi. At puto

omnes debere meae adhaerere opinioni ex hac ratione reflexa: eo quod scilicet, cum sigillum sacramentale inductum sit ad removendum odium a sacramento, et ad alliciendos homines ad manifestanda peccata, quo rationabiliter fieri potest, est extendendum. Cum ergo quaecumque asserui inducere sigillum confessionis, et quaecumque sub eo cadere asseram, et validis rationibus et classicorum doctorum suffragio ita esse comprobetur, hinc est non eximenda a vinculo sigilli sacramentalis. Hac eadem ratione evidens fit cadere sub sigillo quae confessarius dubitat, an sciverit notitia sacramentali, vel alia via, sicuti quae dubitat, an poenitens explicaverit ex intentione confitendi, vel alio fine; nam nisi etiam ad hos, et similes casus sigillum sacramentale extendatur, odiosum et difficilium reddi potest sacramentum.

II. Certum omnino est non cadere sub sigillo sacramentali, quae personae indoctae manifestant sacerdoti, ut dicere solent, *in confessione*, quamvis revera sine ullo ordine ad sacramentum; cum neque sint in confessionario, vel si ibi sint, voluntatem non habeant sacramentaliter confitendi, Idem dicendum de iis, quae dicuntur quandoquidem a poenitentibus, maxime mulieribus, non intentione confitendi, sed potius vel redarguendi confessarium, vel proprium animum alleviandi. At nihilominus cautus valde sit confessarius in iis manifestandis; alias veluti sigilli transgressor traduceretur. Quod si magna necessitas illum cogat uti tali notitia, ad removendum scandalum doceat huiusmodi non cadere sub sigillo confessionis, sed sub naturali secreto, quod in quibusdam casibus non solum possumus, sed et teneamur violare.

III. Quamvis tutam credam illam opinionem, qua dicitur de licentia poenitentis manifestari posse peccatum complicitis, id tamen nullatenus faciendum est, nisi ita suadeat, vel bonum ipsius poenitentis, vel complicitis, vel necessitas gravis damni avertendi. Usus istius notitiae raro est sine scandalo, maxime apud rudes passim dicentes confessarium notitia habita in confessione abuti. Quando igitur ex gravi causa putet confessarius uti debere praefata licentia, opportunum iudicarem, ut induceret poenitentem ad illi manifestandum peccatum complicitis peracta confessione; ita enim facile remove posset omne scandalum, dicendo tale peccatum extra confessionem scivisse, ac proinde de eo loqui.

* Licet de poenitentis licentia manifestari peccatum complicitis ob bonum poenitentis, vel ipsius complicitis possit, ut superius auctoritate plurium DD. dictum est; perpendat tamen confessarius quam districte summus pontifex Bene-

dictus XIV. prohibeat in sua constitutione *Ubi primum* superius citata, et in alia *Ad eradicandum* 28. Septemb. 1746. *bullar. tom. 2. pag. 143.* confessariis, ne a poenitentibus complicitis nomen, et alias circumstantias, quibus ipsius persona fiat cognita, exquirant; quibusque poenis subjectos velit confessarios contrafacientes. Ex eo facile cognoscet rarissime et fere nunquam illud praestandum, neque sub correctionis, emendationis, vel aliorum bonorum praetextu; solent enim fere semper ex ea manifestatione scandalum et admiratio oriri, non solum apud rudes, sed apud cordatos. Verum quidem est quantum fieri potest occurrendum esse peccatis, et impedienda mala, et ob id quandoque licere uti scientia per confessionem acquisita; sed quam caute id praestandum et quam diligenter satagendum, ne quis nimio rapiatur zelo! Ita agendo semper redditur odiosum sacramentum; et interdum sternitur via ad calumnias et insidias innocentiae parandas. Non expedit ergo ordinarie loquendo, ut confessarius se immittat in huiusmodi correctionem; ipsi enim incumbit curare bonum sui poenitentis, non alienum, et intra, non extra confessionem: Ultraquamquod si remedia opportuna, et juxta prudentiae regulas adhibere voluerit, poterit plerumque poenitentem suum a peccatis remove, absque eo quod necesse habeat complicitis nomen rescire. Recordetur etiam decreti Romanae inquisitionis die 18. Novemb. 1682. in quo strictissime prohibitus est usus notitiae habitae ex confessione, licet sine directa, aut indirecta revelatione, quando afferat poenitenti aliquod gravamen, licet non usus ejusdem cedat in ejus gravamen majus. *

IV. Si poenitens ex proprio instinctu non concedat confessario licentiam loquendi de auditis in confessione, atque hanc licentiam ad ipsius instantiam concedat, advertere debet confessarius, an omnino sponte concesserit, alias ea uti non potest. Ut id dignoscat, consideret an poenitens aegre tulerit huiusmodi licentiam expostulari; an concesserit ad repetitas confessarii preces et instantias; an talis conditionis sit, ut judicare debeat potius concessisse ex quadam pusillanimitate, metuque reverentiali, quam ex animo. Semper cum igitur aliquod motivum prudens suadeat non omnino libere et spontanee concessisse, caveat omnino confessarius ab usu talis licentiae.

* Ex eo autem quod licentia debeat esse spontanea, libera et expressa, patet quid dicendum de iis confessariis, qui multis preibus et rationibus etiam piis eam habere curant praesertim ab adolescentibus et mulieribus. Istiusmodi

personarum genus ob metum quemdam reverentialem, et ut a confessarii importunitate se eximat, plerumque concedit; et revera ita ordinarie loquendo accipiendam volunt Tamb. Dicast. apud La Croix *l. 6. p. 2. n. 1358.* quoties ad confessarii data sit petitionem. Nunquam satis reprobandi. Et in hoc prae aliis deficiunt ii, qui nimio zelo, nec satis ad verae praedentiae, sanaeque doctrinae regulas composito, ut peccatis occurrant, omnibus viis complicitis nomen scire voluit, et permissionis concessae limites facillime excedunt aliis manifestando ultra quam poenitens concesserit, non animadvertentes quot funestas consequentias iste agendi modus secum trahat, et quas molestias subire quandoque possint. In iis vero casibus, in quibus juxta theologorum sententiam potest poenitens confessarii opera uti ad complicitis correctionem, et confessarius de licentia poenitentis complicitem monere, cavere debet confessarius, antequam munus illud suscipiat ut ingenium, et sinceritatem poenitentis per quam diligenter exploret, et quid sibi intra confessionem aperiat perpendat, nec cuivis spiritui credat et multo minus muliebri. Non pauci enim ita invidiae, aut vindictae aestu flagrant, ut, dummodo se ulciscantur, medio confessionis uti, et sacramentum hoc profanare non vereantur. Non nova sunt hujus tam nefandae immanitatis exempla.*

V. Dum confessarius utitur licentia habita a poenitente loquendi de auditis in confessione, ita caute utatur, ut solummodo quod necessarium est manifestet. Si e. g. monere debeat haereditatem de aliquo restitutionis onere, quod habebat defunctus, illud ita manifestet, ut nullatenus ex ipsius verbis dignosci possit illud onus potius ex delicto contraxisse, quam ex alia causa.

* Ex superiori doctrina quaedam inferre poterit confessarius pro praxi, ut tuto consilium circa dubium sibi superveniens capiat. 1. Nunquam licere nomen poenitentis aperire, imo tam caute casus exponendus, ut nunquam poenitens manifestetur; et ob id bene se geret, si eum exponat non ut auditum in confessione, sed ut dubium sibi ortum; et in hoc deficere possunt, ait Lugo *l. c. n. 142.* illi consilium petentes in talibus circumstantiis, in quibus persona poenitentis non difficile, intelligitur, et ob id graviter redarguit Navar. in *cap. sacerdos de poenit dist. 6. confessarium*, qui ipso vidente excipiens confessionem, relicto poenitente ad eum venit consilium petiturus. 2. Optime facturum si non multos consulat, sed eum tantum quem magis ido-

neum putat, immo si ex petitione consilii in uno loco posset innotescere poenitentis persona, ad alterius loci doctorem confugiendum esset. *

* Etsi poenitens sigilli vinculo non teneatur, neque sui neque confessarii respectu, ut tuto et fidenter abscondita cordis penetralia reserare possit, redarguendi nihilominus graviter sunt, qui posthabito charitatis, et grati animi sensu quaestiones sibi factas, monita, satisfactiones impositas, quae utpote ignotis de causis impositae graviores apparent quasi deridendo manifestant. Hoc enim quandoque cum confessarii famae damno fieri potest. Contin. Tourn. *de poenit. cap. 9. n. 80. Sylv. in suppl. q. 11. art. 3.* *

C A P U T II.

De obligatione nec indirecte revelandi audita in confessione.

Q. I. Quae sit indirecta confessionis revelatio; et an unquam licita.

R. I. Sicut dicitur directe revelari confessio, quando expresse manifestantur audita in confessione, ita datur ipsius indirecta revelatio, quando non explicite, sed ratione aliquus actionis, aut signi peccatum et poenitens manifestantur. Hoc autem nunquam esse licitum non solum habetur *ex cap. Omnis utriusque sexus §. Caveat*, sed etiam ex ipsa ratione. Cum igitur Christus sacramentale sigillum instituerit, ut praxis confessionis suavis ac tolerabilis redderetur, consequens est quamcumque etiam indirectam sigilli violationem prohibuisse; neque etenim minus retraherentur poenitentes a confessione ex hoc, quod uno, vel altero modo ipsorum peccata manifestarentur.

Q. II. An liceat dicere, vel facere aliquid, unde ipse poenitens dignoscat id fieri, vel dici ratione peccati auditi in confessione.

R. Cum ratione sigilli sacramentalis abstinere debeat confessarius ab omni eo, quod reddere potest odiosum, et difficilius sacramentum, consequens est, nil posse facere, vel dicere, unde extra confessionem dignoscat poenitens haec praestare confessarium ratione peccati, quod ipse confessus sit: constat etenim ex hoc gravius, et odiosum illi futurum sacramentum. Hinc ob notitiam peccati habitam in confessione confessarius non solum non potest exprobrare poenitenti suum crimen, sed nec minus grate ei alloqui, nec vultum severiorem ostendere, aut quid simile facere; haec

etenim omnia indirecte revelant auditam confessionem, ac odiosam reddunt. Non poterit pariter etiam in occulto politicum denegare commercium excommunicato vitando, quem talem esse novit ex confessione sicut neque illi, quantumvis indisposito, ex tali notitia etiam in occulto denegare sacramenta. Lugo *disp.* 23. *sect.* 5. §. 3. *per tot.* Suar. *disp.* 33. *sect.* 6. n. 4. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 16. n. 5. Laym. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 12. n. 22. Reiff. *tract.* 14. *dist.* 9. n. 29. Haec autem magis roborantur ex iis, quae infra dicam de prohibitionem usus confessionis in ordine ad externam gubernationem.

Q. III. An sacerdos extra, vel in confessione loqui possit cum poenitente de peccatis ab eo confessis; et maxime ad supplendum defectum commissum in alia confessione.

R. I. Certe non licet cum poenitente loqui extra confessionem de ipsius peccatis; nam id non esset sine ipsius molestia et rubore. Solum liceret cum eo agere de ipsius peccatis, quoties ipse primus inciperet de iis loqui; tunc etenim intelligeretur expressam concedere licentiam secum de iisdem loquendi. Lugo *disp.* 23. *sect.* 5. §. 4. Palaus *tr.* 23. *disp. unic. p.* 19. §. 3. n. 14. passim autem docent theologi, quibusdam contradicentibus, ex rationabili causa posse confessarium loqui in confessione de auditis in alia confessione; puta si id credat necessarium ad redarguendum poenitentem de frequentia talium peccatorum, ad demonstrandam illi sui propositi infirmitatem etc. Ratio autem est, quia eo ipso quod poenitens accedat ad hunc confessarium censetur consentire, ut in ipsa confessione utatur quacumque notitia necessaria ad suam directionem; ut bene etenim dirigatur, et ipsius procuretur resipiscentia, ad confessarium accedit. Lugo n. 127. Avers. *de poenit. q.* 18. *sect.* 6. Ex hoc autem sequitur non posse sine rationabili causa confessarium loqui in confessione cum poenitente de auditis in alia confessione, quia tunc non censetur poenitens consentire. Bene autem potest confessarius incontinenti post datam absolutionem loqui cum poenitente de iis, quae audivit in confessione, quamvis etenim physice absolutum sit iudicium, intelligitur nihilominus moraliter perseverare. Anton. a Sp. S. *de sacr. poenit. disp.* 19. *sect.* 5. n. 1534. * Lugo *l. c.* n. 129. Navarr. *in man. cap.* 26. n. 14. cum pluribus aliis apud la Croix *l. c.* n. 1980. *

R. II. Dum agitur de supplendo defectu confessionis, vel de removendo gravi damno, quod imminet innocenti, putarunt non pauci apud Avers. *quaest.* 18. *sect.* 6. licitum

esse confessario; petita et non obtenta licentia, loqui cum poenitente extra confessionem de auditis in confessione. Opinio tamen contraria communior et vera est; tum quia quamvis ultro concederemus illam admonitionem esse complementum factae confessionis, adhuc fieri non potest absque consensu poenitentis, confessio enim pendet ab ipsius voluntate quoad initium, progressum et complementum. Tum quia, revera iudicium sacramentale absolutum est, quamvis cum aliquo defectu: unde si confessarius loquatur cum poenitente de peccatis auditis ad illud supplendum, vere verificatur cum illo loqui de peccatis extra confessionem, et quodammodo ea exprobare. Demum ad quid necesse esset confessarium debere petere licentiam loquendi cum ipso de peccatis auditis in confessione, si etiam licentia non obtenta adhuc posset de iisdem loqui? *Lugo disp. 23. sect. 5. n. 140. Fac. l. 6. in 2. pr. cap. 4. n. 33. Anton. a Sp. S. loc. cit. n. 1533. * Sot. de sigill. dub. 4. in fin. Sanc. l. c. num. 3. Bonac. de poenit. disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 8. Sylv. in suppl. cum pluribus aliis. **

Q. IV. Quomodo se gerere debeat confessarius cum poenitente, quem sine absolutione dimisit, si schedulam confessionis exposcat.

R. Quamvis non pauci, quos sequitur Antonius a Sp. S. n. 1542. putent sacerdotem posse schedulam denegare, quia non dicitur revelare confessionem, quoties omittit quod facere non tenetur; nihilominus in praxi opinio contraria amplectenda est, quoties sciatur poenitentem ipsi confessum fuisse. Ratio est; quia denegatio hujus schedulae ostendendae parcho, patri, hero etc. vehementem ingerit suspicionem vel casus reservati, vel indispositionis poenitentis; adeoque eam negare est indirecte revelare confessionem. Tenetur igitur iste sacerdos dare schedulam, qua testetur poenitentem sibi confessum fuisse, quod verum est, nullum faciendo verbum de data, vel negata absolutione: * et ita sentire oportet cum Laym. cap. 14. n. 8. La Croix num. 1994. contra Bonacc. l. c. n. 7. et Lug. disp. 23. n. 87. *

Q. V. An sacerdos ad vitandum grave damnum uti possit notitia habita in confessione.

R. Casus iste solet exemplificari in sacerdote, qui in confessione scivit venenum admixtum esse vino, quo debet celebrare; vel a grassatoribus expectari in aliquo loco, quo pergat, et quaerunt theologi, an tunc liceat illi omittere missam, vel aliam arripere viam. Omnes autem fatentur licite haec ab ipso fieri, quoties exinde nullus cognoscere posset

talé peccatum audivisse in confessione, et nullum gravamen poenitens subiret. Sunt etiam qui asserant in praedictis casibus licere sacerdoti abstinere a celebrando, quamvis exinde colligi possit, quis fuerit ille, qui huiusmodi in confessione revelaverit, et etiam quamvis subire deberet grave damnatum. *Coninch. disp. 9. d. 4. a num. 53. Leander q. 69.* Verum hanc opinionem nunquam amplectendam suaderem, semper etenim crediderunt fideles tantam deberi a confessario reverentiam sacramento, ut potius eligere teneatur mortem, quam directe, vel indirecte revelare confessionem. Semper cum ergo confessarius sit in talibus circumstantiis, ut omissione missae, vel aliam eligere viam indicent quae audivit in confessione, non poterit sine fractione sigilli haec facere. Falso autem putant adversarii confessarium ita agendo facere actionem indifferentem, vel solum indicare in genere poenitentem sibi confessum fuisse; nam suppono omittere sacrum, vel aliam arripere viam in talibus circumstantiis, ut indicet peccatum auditum, immo ex eo quod indicet peccatum auditum faciat cognoscere alicujus confessionem: quod ergo facit, quamvis de sua natura esset indifferens, tale non potest dici hic et nunc, sed indirecte manifestativum peccati auditi in confessione. Non debet ergo ita agere etiam ad salvandam vitam; et si forte esset in peccato mortali, speret Deum suo auxilio praesto futurum, ut perfecte conteratur. Multo autem magis puto rejiciendam contrariam opinionem, quoties ex omissione missae etc. sequeretur gravamen poenitentis; tunc enim ultraquamquod indirecte revelaretur ipsius peccatum, illi valde odiosum redderet sacramentum. *Suar. disp. 33. sect. 7. n. 6. Lugo d. 23. sect. 5. §. 2. n. 110. aliique quos sequitur Anton. a Sp. S. d. 19. sect. 6. num. 1567.*

Ex hac autem doctrina non sequitur sacerdotem non posse fugere a poenitente, quem scit sibi scandalum allaturum. Ratio est, quia si occasio peccandi oriatur ex fragilitate ipsius confessarii, jam vitando poenitentem nullum ipsius manifestat peccatum. Si vero occasio oriatur ab ipso poenitente qui in praeterita confessione ad malum sollicitaverit, nulla est fractio sigilli, si poenitens cognoscat confessarium fugere ob antecedentem sollicitationem; nam haec fuit quidem peccatum commissum in confessione, non vero confessum in priori confessione, unde non cadit sub sigillo. Hac ratione potest sacerdos fugere, et non redire, si poenitens indispositus illum minuetur ob negatam absolutionem; quia minae sunt peccatum commissum in confessione, non vero in ea

manifestatum in ordine ad obtinendam absolutionem. *Lugo disp. 23. n. 116.* * In iis omnibus cum Auctore nostro consentit. *Contin. Tournel. loc. cit. a num. 121.* *

Q. VI. An usus notitiæ habitæ in confessione licitus sit ad externam gubernationem, si nullatenus reveletur peccatum.

R. Certum est nunquam licere uti notitia confessionis, quoties poenitens cognoscere posset aliquid a superioribus fieri ratione peccati ab ipsis in confessione auditi; id enim esset indirecte illud revelare, ipsumque poenitenti exhibere. Difficultas ergo solum potest esse, quando ita se gereret superior, ut nec alii, nec poenitens cognoscere possent aliquid fieri ratione peccati auditi in confessione; ut dum externe apparet aliqua causa, quamvis non vera, alicui denegandi suffragium, amovendi illum ab officio etc. at revera fieret ex notitia peccati habitæ in confessione. At neque in his circumstantiis licitus est usus notitiæ habitæ in confessione: s. *Th. quodlib 5. art. 13. Sancti. de matr. lib. 3. d. 16. Avers. q. 18. sect. 8. Lugo d. 23. sect. 5. num. 93.* Ratio est, quia id omne sub sigillo cadere dicendum est, quod gravem, et odiosam reddere potest confessionem, ut apud omnes in confesso est: non solum autem gravis, et odiosa redderetur per hoc quod fieret aliquid, unde poenitens dignoscere posset fieri ratione peccati in confessione manifestati, sed per hoc solum, quod generaliter sciret confessarium, superiorem etc. uti posse tali notitia ad illi denegandum suffragium, ad removendum ab officio, ad privandum honoribus, muneribus etc. Est igitur ex vi intrinseca sigilli uti non posse notitia confessionis in gravamen poenitentis; quamvis respectu regularium id etiam postea lege pontificia sancitum fuerit. Clemens igitur VIII. in decreto de casibus reservatis pro regularibus expedito anno 1594. c. 4. hæc habet: *Tam superiores pro tempore existentes, quam confessarii qui postea ad superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur.*

Quidam putarunt licitum esse usum notitiæ confessionis, quoties nullatenus reveletur peccatum poenitentis; et ulterius ex tali casu majus sequeretur bonum poenitentis, quam gravamen. Exemplum sit dum episcopus, eo quod aliquem ex confessione beneficio indignum cognoscat, illud ipsi denegaret, absque eo quod tamen cognosci possit illud denegare ex notitia habitæ in confessione. Certe ex usu notitiæ confessionis majus bonum consequitur poenitens, quam gravamen; quamvis enim a beneficio arceatur, hoc inaestima-

bile bonum consequitur, ut etiam arceatur a damnatione, quam vitare non posset, dum acciperet beneficium, cujus esset indignus. At neque in hoc casu licitus est usus notitiae confessionis; unde s. Inquis. univers. Rom. de anno 1682. decrevit: *Ne quis publice, aut privatim doceat, aut defendat licere uti scientia ex confessione acquisita cum gravamine poenitentis, quamvis secluderetur quaecumque ejus revelatio, et quamvis multo magis gravamen ejusdem poenitentis ex non usu sequeretur, mandans etiam universis sacramenti poenitentiae ministris, ut a tali doctrina in praxim deducenda prorsus abstineant.* Et quidem etiam in praefatis circumstantiis difficilis, et odiosa redderetur confessio; unusquisque etenim timeret confessarium vel ex nimio zelo, vel ex ignorantia posse illum gravare ratione peccati auditi in confessione, falso sibi persuadendo majus futurum poenitentis gravamen, si tali notitia non utatur. * Quamvis supradictum Clementis VIII. decretum directe spectet ad superiores regulares, attamen ex identitate rationis, ne scilicet odiosa reddatur confessio, extendendum ad omnes confessarios docet Holzman. n. 717. La Croix n. 1977. quidquid in contrarium sentiat Habert t. 6. pag. 260. quaest. 14.

Remanet ergo confessarium solum uti posse notitia confessionis, quando nullatenus ex tali usu poenitentis peccatum innotescat, neque exinde aliquod poenitentis gravamen possit oriri. Et de facto saepe sacerdotes discunt in confessione qualiter extra eam se gerere debeant; quomodo agendum cum personis, a quibus poenitens damnum acceperit; abstinendum a pluribus, quae comperiuntur poenitenti nocuisse etc.

Regulae in praxi attendendae

I. Cautus valde sit confessarius in custodiendo confessionis sigillo, sciatque nunquam sibi molestum futurum tacuisse. Interea quaedam notet pro praxi, quae fortasse non omni, qua par est, diligentia, a confessariis observantur. Audierunt e. g. poenitentem, cujus confessionis valde ipsos tædet vel ob multitudinem peccatorum, vel ob ipsius indispositionem; unde si redire videant, vel iterum ab eo vocentur ad confessionem audiendam, se celant, aut aufugiunt, vel se excusant etc. Non nego posse se celare, aut fugere, quoties a nullo videantur; nam tunc nullam suspicionem ingerunt peccatorum poenitentis: at si videantur ab aliis se celare et aufugere, talem ingerent suspicionem, et multo magis poenitens id reputabit esse tacitam suorum peccato-

Yum exprobationem. Idem dicendum, si vocatus se excuset quando patens non sit justa causa se excusandi. Ordinarie igitur loquendo audire ipsius confessionem debebant, at bene poterunt initio confessionis ipsius dispositionem examinare, et si videant nihil proficere, moneant ne amplius inutiliter eum vocent. Quod si aliquis poenitens communiter dignoscatur esse valde prolixus, inquietus etc. in aliquo exponendo, tunc quia clare apparet confessarium fugere ne ab ipsius naturali prolixitate inquietudine etc. taedio afficiatur, in talibus circumstantiis fugere non esset fractio sigilli.

II. Potest accidere confessarium scire pravam inclinationem poenitentis, et ex auditis in confessione, et ex iis quae scit notitia extrasacramentali, ac interim titubare, an aliquid facere debeat in gravamen poenitentis ex timore ita agendi ratione notitiae sacramentalis. Ut igitur possit operari sine haesitatione, animadvertat, quod si ea quae scivit in confessione, etiam noverat ante confessionem, et nihilominus nil decreverat facere in gravamen poenitentis, signum est moveri efficaciter ad illud faciendum ex notitia confessionis, adeoque si faciat, violat sigillum. Si vero jam decreverat facere ante confessionem, et solum expectabat tempus opportunum; vel si pariter moveatur ex notitia habita post confessionem, tunc non facit contra sigillum. Cautè tamen semper hujusmodi praestet, ne poenitens, vel alii credere possint ad id moveri ex notitia habita in confessione.

III. Advertant confessarii, ne ex nimia curiositate aliquando peccent contra sigillum. Ita se haberent illi, qui audito alicujus peccato inquirerent personam complicitis: ut si e. g. dum audierunt famulum peccasse cum famula, simul in eadem domo commorantibus, inquireret, data occasione, quaeenam mulier in illa domo famuletur. Utique sigillum confessionis obligat, ne extra illam inquiratur de complice, sicut nec intra illam, si aliqua necessitas non cogat; alias etenim valde odiosa redderetur. Idem dicendum de confessario, qui dum audisset poenitentem se accusantem de judicio facto, quod aliqua foemina sit venefica, meretrix etc. inquireret extra confessionem quaeenam posset esse ista foemina; cum etenim talis mulier fuerit objectum peccati poenitentis, pertinet ad ipsius peccatum, adeoque vetat sigillum, ne de ea inquiratur.

IV. Advertere etiam debet confessarius, ne etiam intra confessionem ita utatur ipsius notitia, ut eam reddat odiosam et difficiliorè; ut si, dum audit in confessione suam famulam inbonestè vivere, illam in eadem confessione co-

geret ad alium herum inquirendum; vel si dum audiret a suo famulo falsa clave sibi pecunias ab eodem furari, adigeret in eadem confessione ad clavem tradendam etc. Quamvis igitur haec fiant materialiter in confessione, nihilominus revera ad ipsam non pertinent; et confessarius utitur notitia confessionis ad eam odiosam, et difficiliorem reddendam. Solum exposcit confessio, ut eos sine absolutione dimittat, si videat indispositos. Idem, ut alias innui, dico de confessariis, qui gravibus conviciis ac modis valde asperis redarguunt poenitentem; nam et hi utuntur notitia confessionis ad eam difficiliorem, et odiosam reddendam. Non nego tamen posse dure increpare, quando id non faceret ex ira, sed quia necessarium putaret ad poenitentis emendationem; ad hanc tamen conducere non solent convicia, quae adhiberi solent ad aliquem injuriandum, ni eo solo fine adhiberentur, ut poenitens scilicet lacrymabilem animae suae statum, ac emendationis necessitatem animadverteret. Universaliter verum est esse contra sigillum confessionis etiam intra confessionem uti illius notitia cum molestia poenitentis, quoties non sit illi necessarium, vel utile.

V. Bene etiam consideret confessarius sola taciturnitate posse violare sigillum confessionis. Ponamus e. g. casum, in quo valde laudetur ratione honestatis aliqua foemina, quae apud ipsum confessa est, atque interim, dum alii illam commendant, confessarius obmutescat; nam facillime tunc putabunt aliquid inhonestum ab eadem in confessione audisse, adeoque tacere. Debet ergo et ipse eam commendare, si certo non cognoscat suum silentium non daturum aliquam suspicionem de ipsius peccato. E contra aliquando frangere posset sigillum, commendando aliquam particularem poenitentem; ut si de aliqua particulari poenitente diceret eam peccata carnis non committere, ex quo possent audientes percipere non ita se habere alias mulieres, quarum excipit confessiones. Si vero ita commendaret poenitentem, ut solum significare vellet in ea esse singularem probitatem, hoc non esset contra sigillum; ex hoc etenim non indicaret alias poenitentes peccare; sed non esse tam perfectas.

C A P U T III.

De iis, quae cadunt sub sigillo confessionis

Q. I. Quomodo peccata cadant sub sigillo confessionis, et quid de peccatis futuris et publicis.

R. I. Dum ex revelatione peccatis potest innotescere poenitens, tam peccata mortalia, quam venialia cadunt sub sigillo quoad númerum, species et circumstantias; nam et in se et quoad haec omnia sunt materia confessionis, adeoque modo dicto cadunt sub sigillo. Quamvis autem peccata mortalia etiam in genere cadant sub sigillo, unde dicere nunquam potest confessarius, *iste confessus est gravia peccata*; non tamen in genere cadunt sub sigillo peccata venialia; nam qui confitetur, necesse est saltem habere peccata venialia. Poterit ergo confessarius sine fractione sigilli dicere de aliquo: *confessus est peccata venialia*, nunquam tamen licebit manifestare speciem peccati venialis, quod quis confessus est, neque peccata venialia fuisse plura, id enim esset prodere confessionem; cum ex eo quod aliquis confessus fuerit, non possit innotescere de quo peccato veniali in specie se accusaverit, neque an unum, vel plura commiserit. * Laym. cap. 14. n. 6. Holzm. n. 706. Salmant. cap. 14. n. 22. cum Suar. et Lug. *

R. II. Etiam peccata futura cadunt sub sigillo confessionis, v. g. homicidium, quod poenitens vult perpetrare. Ratio est, quia dum poenitens non haec dicat ad illudendum confessario, sed animo se confitendi, quamvis careat proposito abstinendi ab aliquo peccato, adeoque talis confessio non sit complete sacramentum, est tamen initiative sacramentalis. Hinc ex dictis c. 1. quaest. 2. ex ea oritur sigillum obligans ad non manifestandum quidquid peccatorum manifestatum fuit in confessione, et quidquid potest esse in poenitentis gravameu, adeoque et peccatum futurum in ea manifestatum. Accedit, quod quamvis non manifestetur peccatum futurum, ut materia praesentis confessionis, est tamen objectum pravi propositi, quod manifestatur, ut materia praesentis confessionis, sigillum autem obligat ad non revelandum quidquid connexum est cum peccato, de quo aliquis se accusat, cum ad ipsum aliquo modo pertineat; immo in casu nostro manifestari non posset futurum peccatum, quin simul innueretur pravum propositum, de quo aliquis se accusavit, ut de se patet. Demum peccatum futurum pertinet necessario ad iudicium sacramentale, cum in eo sacerdos debeat etiam cognoscere de impedimentis quoad denegendam absolutionem; ipsius ergo revelatio esset manifestare, quod omnino pertinet ad tale forum, adeoque non esset sine fractione sigilli. d. Thom. in 4. d. 21. q. 3. art. 1. q. 1. Lugo disp. 23. sect. 3. n. 53. Suar. disp. 33. sect. 3. n. 3. etc.

R. III. Etiam peccata publica cadunt sub sigillo. Ratio est, quia omnia ea quae clavibus commissa sunt, cadunt sub sigillo, quamvis alias sint nota. Ita non potest confessarius loqui cum complice, immo nec cum ipso poenitente de iis quae audivit in confessione, quamvis illis nil diceret ipsis ignotum. Nec refert posse talem manifestationem cedere in laudem poenitentis, dum dicatur ipsum confessurum esse peccatum, quod alias publicum est; id enim est per accidens, et cum aliunde manifestatio confessionis publici peccati posset aperire viam ad violandum sigillum, itemque ordinarie non fieret sine scandalo, hinc est nunquam esse licitam. d. Thom. in 4. d. 21. q. 3. art. 3. ad 2. Navar. in man. c. 8. n. 11. Lugo cit. n. 61.

Q. II. An cadant sub sigillo peccata commissa in tali oppido, civitate, aut religione, si non manifestentur personae.

R. Si de hominibus amplae civitatis dicat confessarius cognovisse ex confessione in ea usuras committi, peccata carnalia etc. nulla intercedit revelatio sigilli. Ratio est, quia supposito de nullo in particulari oriri posse suspicionem, certum est in ampla multitudine semper esse homines usurarios, lascivos etc. unde nulla oritur civitatis infamia, eo quod ita dicatur a confessario, nec aliquis a confessione retrahitur. Idem dicendum, si ex notitia confessionis dicat confessarius de religiosis amplae religionis, etiam inter eos esse religiosos pravos; compertum est enim in magno religiosorum numero semper aliquos adesse, qui a recta vivendi ratione discedunt. Oportet tamen ita loqui apud personas; quibus scandalum non sit afferendum; nam personae rudes, quae fortasse putabunt omnes illos religiosos esse probatae virtutis, ex tali loquutione non parum scandalizabuntur. E contra quamvis nulla designetur persona, non potest confessarius dicere peccata, quae committuntur in exiguo oppido, familia, seu religiosorum conventu. Ratio est, quia ita de quibusdam loqui, redundat in infamiam totius exigui oppidi, communitatis etc., ideoque homines averti possent a confessione, et ita constat intervenire fractionem sigilli. Lugo d. 23. sect. 4. n. 64. Bonac. de poenit. disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 3. * Viv. q. 10. art. 2. n. 7. Holzm. n. 711. cum Laym. Palao et communi, ut asserit Lug. l. c. nisi sint defectus qui communiter in omni religiosa familia solent intervenire. *

Q. III. An absolutio denegata cadat sub sigillo.

R. Quamvis aliqui negative respondeant, eo quod denegari potest absolutio non solum ex indispositione poenitentis, sed etiam ex defectu materiae, nihilominus ordinarie

loquendo dicendum est cadere sub sigillo. Ratio est, quia denegatio absolutionis solet ordinarie indicare indispositionem poenitentis. Solum proinde liceret confessario dicere denegasse absolutionem, quando, ita loquendo, intelligerent audientes talem esse poenitentis improbitatem, ut in eo materiam absolutionis non adinvenerit. *Lug. n. 84. Bon. n. 6. Laym. l. 5. tr. 6. c. 14. n. 8.* * et poenitentiam impositam, si sit gravis, esse sub sigillo tenendam, qualis esset corona B. M. V. tradit *Dian. p. 5. tr. 11. resol. 31. Avers. q. 17. sect. 6.* *

Q. IV. An cadant sub sigillo defectus naturales, civiles, vel morales poenitentis.

R. Omnes praedicti defectus cadunt sub sigillo, quoties manifestantur a poenitente ad explicandum peccatum, quamvis talis manifestatio non esset necessaria ad illud explicandum. Ratio est, quia si possent manifestari praedicti defectus, quoties poenitens illos necessario explicandos putet ad integritatem confessionis, confessio redderetur valde odiosa, et ab ea homines retraherentur. Quis etenim non videat, quam odiosa redderetur confessio, si manifestaretur ex. gr. defectus natalium, occulta paupertas, impotentia etc. dum poenitens explicasset in ordine ad confitenda sua peccata? Porro certum est cadere sub sigillo quidquid explicatum est in ordine ad confessionem, eamque reddit odiosam. *Lugo d. 23. sect. 3. n. 55.* aliique communiter, quos sequitur *Diana tr. 11. resol. 38.* Quoties vero explicentur defectus naturales, civiles etc. non ob manifestandum peccatum, sed incidenter, seu concomitanter ad confessionem, non cadunt sub sigillo, cum istud extendatur solum ad ea, quae manifestantur propter integritatem confessionis, non vero ad defectus, qui licet dicantur in confessione, non tamen explicantur a poenitente in ordine ad confessionem. *Suar. d. 33. sect. 3. n. 10.* et communiter. Idem dicas de defectibus de quibus poenitens non se accusat sed quos deprehendit sacerdos ex actionibus poenitentis; ut si cognoscat esse scrupulosum, tardiloquum, habetis ingenii etc. Ratio est, quia sigillum cadit solum super ea, quae dicuntur tanquam materia confessionis, vel tanquam quid pertinens ad materiam, non vero super defectus, de quibus poenitens non se accusat, sed cognoscuntur a confessario ex actionibus poenitentis. *Lugo d. 23. sect. 3. n. 60. Avers. q. 18. sect. 4. Fagund. in 2. dec. praec. l. 6. c. 5. n. 17.* * Huic sententiae contradicunt *Palaeus p. 19. §. 3. n. 9. Spor. n. 844: Tambur. meth. conf. c. 3. n. 18.* et alii, quia cum etiam defectus illi sint odiosi, et confessario innotescant ratione confessionis,

cum poenitens peccata explicabat, eorum detectio redderet aliquo modo odiosam. Tantum posset habere locum sententia contraria, quando nullum omnino gravamen poenitenti oriretur * (1).

Q. V. An virtutes, aliaque dona supernaturalia cadant sub sigillo, si manifestentur in confessione.

R. Dicendum est praedicta cadere sub sigillo, quoties manifestentur in ordine ad declaranda peccata; ut si quis talia dona manifestaret ad propriam erga Deum ingratitude manifestandam. Cum tunc igitur sint materia confessionis saltem in obliquo, quia manifestantur ut connexa cum peccato, consequens est cadere sub sigillo. Lugo *d. 23. sect. 3. n. 58.* Remanet ergo non cadere sub sigillo sacramentali, quoties manifestentur non ut connexa cum peccatis, sed ad detegendum patri spirituali statum propriae conscientiae etc. et tunc cadunt solum sub sigillo naturali: * *Viva quaest. 10. art. 2. num. 2. la Croix lib. 6. pag. 2. num. 1947.* * (2)

Regulae in praxi observandae

I. Quamvis non frangat sigillum confessionis sacerdos; qui ita loquitur de auditis in confessione, ut non possit innotescere quis talia peccata commiserit, nihilominus confessarius semper abstinere deberet a narrando audita in confessione. Si id bene perpendat videbit non raro aliter faciendo rudium scandalum oriri, quamvis poenitens non innotescat. Addo non semel accidisse ex quibusdam combinationibus vel tunc, vel postea factis ab audientibus, innotuisse eos, quorum peccatum confessarius narravit. Putat Fagnanus in *cap. Officii de poenit. et remiss.* esse contra ss. canones narrare peccata audita in confessione, quamvis nullatenus exprimat persona. Concludit demum, quod loqui de pec-

(1) Alii demum media incedentes vis, dicunt defectus naturales postremi asperius expositi generis non cadere sub sigillo quando passim sunt noti, et e contrario sub sigillo eos cadere quando tales non sunt; et ita communis DD. sententia.

(2) Confessarii sacramentalis confessionis sigillum violantes poenis subjacent gravissimis ferendae tamen sententiae. Etenim in *cap. sacerdos 2. distict. 6. de poenit.* imposita erat eis depositio ab officio sacerdotali, et perpetua ignominiosa peregrinatio. Verum haec poena fuit postea in perpetuum detractionem in arctum monasterium conversa poena depositionis ab officio sacerdotali firma adhuc permanente, *cap. omnis utriusque sexus 12.* Attamen etiam posterior haec poena in carcerem perpetuum fuit commutata. Reiffen, *l. 3. decret. tit. 37. n. 4.* Caeterum hujus delicti rei tanquam de haeresi suspecti haud reputantur a theologis bene multis.

catis auditis in confessione, quamvis occultus omnino remaneat poenitens, *raro faciendum est a viro gravissimo, rarius a viro gravi, rarissime a viro levi.*

II. Quamvis non cadant sub sigillo defectus naturales, qui non fuerunt a poenitente manifestati in ordine ad explicanda peccata, nihilominus suadeo confessario nunquam etiam de iis loqui, praesertim coram rudioribus et simplicioribus, qui scandalum acciperent, audiendo non tam sancte occultari, quae in confessione manifestantur. Caveat proinde a dicendo aliquem poenitentem hebetem esse, scrupulosum etc. aegerrime etenim ferunt poenitentes huiusmodi de se effari, eo quod tales illos cognoverit confessarius occasione confessionis. Praeterea confessarii, qui tam faciliter conqueruntur de scrupulositate suorum poenitentium, advertere debent scrupulos, qui a poenitente tanquam peccata manifestantur, vel in ordine ad declarandum peccatum, vere cadere sub sigillo; unde si alia ratione non innotescit scrupulositas poenitentis, nullatenus est manifestanda. Quae dixi de defectibus naturalibus, applicanda sunt manifestationi virtutum etc. ipsius poenitentis.

III. Non raro accidit confessarium interrogari, an aliquem confessus fuerit; unde in responsione cautus esse debet, ne frangat sigillum. Quamvis igitur, per se loquendo, non sit violare sigillum dicere aliquem confessum esse; id tamen posset evenire, si darentur circumstantiae, in quibus fateri aliquem confessum esse, ingereret suspicionem gravi peccati ipsius poenitentis. Exemplum sit, dum aliquis, relicto proprio confessario, furtive alteri confiteatur; in hoc casu si confessarius dicat ipsius confessionem audisse, facillime proprius confessarius, parentes, heredes etc. de hoc interrogantes ipsum gravi culpa inquinatum suspicabuntur. Nec interrogatus ergo, nec sponte manifestet illius confessionem audisse. Idem dicendum, dum ratione confessarii, quem accersivit, suspicari posset poenitentem casibus reservatis fuisse innodatum. Cautus pariter sit confessarius in non manifestanda satisfactione imposita poenitenti, quoties ex ea suspicari posset vel de gravi culpa, vel de multiplicitate venialium.

IV. Forte parochi pagorum, seu oppidorum non sufficienter cauti sunt in loquendo de iis, quae audierunt in confessione. Dum igitur de huiusmodi loquuntur, vel concionando reprehendunt ut in tali loco perpetrata; ordinarie scandalum sequitur in audientibus; qui investigant de qua persona in parvo oppido loquutus fuerit parochus, seu concionator, dum asseruit ab aliquibus ex incolis committi

usuras, quosdam ex juventute inhonesta perpetrare etc. Accedit quod si praesens sit ille, qui talia peccata confessus est, rubore suffundetur, et sibi veluti exprobrari sua crimina judicabit. Quondam ego ipse audivi duos incautos parochos asserentes in suis pagis paucas esse, quae virginitatem usque ad matrimonium servarent. Ita dicendo, sacram confessionis sigillam violari ab ipsis cognovi, itemque lacrymabili ignorantia laborare, ac ex iis esse, qui zelo non ardent animarum; nam si suo exemplo et efficacibus exhortationibus ad dirigendas in via Domini suas oves incubuissent, majori honestate oppidi juvenus fuisset ornata.

V. Si confessarius interrogetur, au aliquem absolverit, ego suaderem illi respondere: *hujusmodi interrogationes non esse faciendas confessariis*, neque conveniens ipsis esse manifestare, quando aliquem absolverint, ne si aliquando dicere non possint aliquem absolvisse, ex hoc colligatur indispositio poenitentis. Et quidem si confessarius, ut multi dicunt, respondeat: *Functus sum munere meo*, facillime aliqui, maxime si rudes sint, suspicabuntur de indispositione poenitentis. Idem judicabunt, si respondeat: *Non absolvi, quia in eo non inveni materiam absolutionis*, intelligendo peccata non esse materiam absolutionis, dum poenitens de iis vere non doleat. Quis etenim credet non esse in poenitente materiam absolutionis, nisi forte probatissimae sit virtutis? Item facile audientes judicabunt de indispositione poenitentis, si confessarius dicat: *Non absolvi, quia nimis adhaeret suae sententiae, quam ego illicitam puto*. Videat etiam confessarius quod licet ipse poenitens dicat non fuisse absolutum, non potest id ipsam dicere confessarius, nec etiam addendo: *Ipse dicit, quod eum non absolvi*; nam ita loquendo videtur approbare veritatem denegatae absolutionis.

* Non peccata tantum sed et pravum peccandi propositum et tentationes ad peccatum alto tegendae silentio a confessario; quam aegre enim ferent manifestari, quod contra pudicitiam crebro tententur foeminae prudentes. Circumstantiae etiam non mutant solum speciem peccati, aut aggravantes, sed quae minuunt. Ex quo non licebit confessario dicere Petrum e. g. a Paulo occisum in ebrietate inculpabili; sic enim revelabitur Paulus ut homicidia, et confessario facilius habebitur fides de homicidio, quam de ebrietate, quae ut excusationis praesumptio reputabitur. Item peccatorum objecta sigilli materia sunt; et hinc si quis confiteatur se odisse matrem, sororem, conjugem, quia turpiter congregantes invenerit; detraxisse Titio, quia avaro, non solum

peccatum odii et detractionis premendum silentio, sed etiam avaritia et turpes congressus cadunt sub sigillo; ita sentiunt Viv. q. 10. a. 2. n. 3. cum Lug. et Reiff. l. c. n. 25. *

QUAESTIO VII.

DE CASIBUS RESERVATIS

CAPUT I.

De reservatione ejusque natura et effectibus; sicut et de peccatis, super quae cadere solet reservatio.

Q. I. Quid sit reservatio; et an sit restringenda.

R. I. Reservatio ita potest definiri: *Prohibitio facta a legitimo superiore aliquod peccatum absolvendi.* Poterit ergo Pontifex ita aliquos casus sibi reservare, ut non solum omnes confessarii, sed nec ipsi episcopi ab eis valeant absolvere, cum ipsi etenim sint inferiores, poterit illorum potestatem limitare. Hoc ipsum facere possunt episcopi respectu omnium confessariorum sibi subditorum. * Non defuerunt qui hanc potestatem reservandi casus pro confessariis secum laborantibus, et eos adjuvantibus adstruerent parochis, ut inter alios placuit Sylvio in supplem. q. 20. a. 1. quaer. 2. Becan. de sacram. c. 40. q. 2. n. 1. Verum reservatio haec nulla erit, cum abrogata fuerit a contraria consuetudine. Videatur Benedictus XIV. de syn. dioeces. l. 5. c. 4. n. 2. * Eo quod vero ratione reservationis potestas absolvendi auferatur, sequitur simplicem confessarium a reservatis absolventem nedum illicite, sed invalide etiam absolvere: * et probat Fagnan. in c. Omnis de poenit. et remiss. n. 78. et seq. * Non peccaret autem, dum inculpabiliter ob ignoratam reservationem absolverit, sed nihilominus invalide id faceret; quia revera caret jurisdictione in reservata.

R. II. Reservatio non est amplianda, sed restringenda. Ratio est, quia si consideretur, quatenus saltem de secundo habet rationem poenae respectu poenitentis, utique odiosa est. Item est odiosa, si consideretur, quatenus est limitativa auctoritatis; nam tollit quod est de jure communi, et quod limitat, quod est de jure communi, odiosum est: porro ex notis regulis odia sunt restringenda: Sanch. in decal. l. 1. c. 10. num. 74. Barbos. de offic. et potest. episc. p. 2. alleg. 51. n. 3. et ex communi Popoli in corollar. de sacr. poenitent. num. 702.

Q. II. Quando cesset casuum reservatio.

R. Si reservatio lata fuit in synodo per statutum synodale, non cessat morte episcopi; quia tunc habet rationem legis, de cujus natura est esse perpetua. Passer. *art. 1. q. 187. n. 590.* et communiter. * Et ob hanc rationem Benedictus XIV. *l. c. n. 3.* omnes episcopos, ut in synodis potius, quam extra casus reservent, monitos voluit, et ita quaestiones omnes, quae inter theologos vigent, praecaventur; non enim omnes opinantur cum nostro Auctore, defuncto episcopo cessare reservationem, sed adhuc durare, donec a successore vel expresse, vel tacite revocetur, ut cum Capeavil. *de cas. res. p. 1. c. 5.* tenent nonnulli * Si vero lata fuit per edictum, non cessat morte episcopi respectu illorum, qui fuerunt ab ipso approbati; cum approbati fuerint sine jurisdictione ad ea, quae erant reservata; nam edicta episcopi cum ipso expirant. Quart. *de cas. reserv. sect. 2. c. 4. n. 4.* * Pax Jord. *de sacram. poenit. l. 3. t. 4. n. 25.* Haec autem vera sunt, si episcopus reservationem non fecit per modum statuti, ut arguitur ex *c. Nemini de off. legat.* *

Q. III. Quae possit, et debeat episcopus sibi reservare.

R. I. Suppono quod licet Pontifex peccaret, indiscrete et irrationabiliter plura reservando, adhuc tamen valida esset reservatio; quia omnium inferiorum jurisdictio a summo Pontifice dependet. Suar. *de poen. disp. 2. sect. 4. num. 6.* Avers *q. 17. sect. 1.* Item suppono graviter peccare superiorem indiscrete reservationem extendentem; quia potestate, quam habet, uti debet in aedificationem et utilitatem subditorum, non vero in destructionem et damnum, sicut eveniret ratione indiscretae reservationis. Difficultas ergo reducitur ad hoc, an valida foret talis reservatio. Et inter diversas theologorum opiniones ita puto respondendum. Indiscreta reservatio omnino valida est respectu confessoriorum, quibus voluntarie jurisdictio delegatur: haec etenim undequaque pendet a voluntate delegantis. Bonac. *de sacr. poenit. disp. 5. q. 7. p. 5. §. 2.* aliique quamplures, quos sequitur Leander *d. 12. q. 19.* * La Croix *lib. 6. p. 2. num. 1685.* Passerin. *q. 187. a. 1. n. 585.* *. Si vero reservatio comprehendat etiam parochos, et ita sit indiscreta, ut quasi exercere non possint suum officium, invalidam reputarem quoad eam partem, quae illos nimis a suo officio exercendo prohiberet. Et ratio est, quia supradicta reservatio haberet rationem remotionis parochi a suo officio, quod episcopus facere non potest, nisi ob suam ineptitudinem, vel in poenam. Propter contrariam rationem valida esset etiam quoad

parochos reservatio, quae solum aliquantulum excederet. *Lugo de poen. d. 20. sect. 3. Avera. q. 17. sect. 1.* * et ita sentire videtur Benedictus XIV. *loc. cit.* *

R. II. Peccata, quae episcopi reservant, debent esse ex atrocibus et gravioribus; ita etenim praescribit Tridentinum *sess. 14. de poenit. c. 7.* Ubi tamen advertere est Concilium non coarctasse episcoporum potestatem, sed solum indicasse quid agere debeant. * Ordinarie loquendo debent tantum ea peccata reservari, quae mortalia sunt, et atrociora et graviora juxta concilii Tridentini monitum; possunt tamen reservatione coerceri ea, quorum materia, licet in se spectata levis et indifferens videatur, ex circumstantiis tamen et periculo viam quamplurimis criminibus aperiat, gravis esse appareat. Ita notavit Gibalin. *de censur. discept. 2. q. 2. consenct. 7.* Habert *cap. 7. q. 3.* apud Contin. *Tourn. l. c. n. 186.* et postremo Benedictus XIV. *de synod. dioecesis. lib. 10. cap. 3.* ubi plurima ex conciliorum canonibus exempla profert *.

Q. IV. An cadant sub reservatione peccata, si defectu plenae advertentiae sint venialia; si sint dubia; vel si dici non possint atrociora, quamvis sint mortalia.

R. I. Quidquid sit, an episcopus reservare sibi possit peccata venialia, aliis affirmantibus, aliis vero negantibus, certum est peccata venialia non intelligi reservata; unde si in aliqua dioecesi homicidium ex. gr. sit reservatum, et in eo patrando aliquis solummodo leviter peccaverit vel defectu advertentiae, vel quia solum leviter excessit se defendendo, homicidium non erit reservatum, ut communiter docent DD. * Contin. *Tournel. de poenit. cap. 8. n. 185. tr. 14. dist. 9. num. 4.* *

R. II. Si quis dubitet, an peccaverit mortaliter nec ne, immunis est a reservatione. Item immunis est a reservatione, qui scit se peccasse mortaliter, sed dubius est, an suum peccatum comprehendatur in lege reservante. Sive ergo dubium sit facti, vel juris, semper excludenda est reservatio, nisi in lege clare comprehendantur etiam peccata dubia. Et ratio est, quia ut ab initio innui, et docet etiam Tambur. *l. 5. de poenit. tr. de cas. reserv. c. 4. n. 1.* reservatio est strictae interpretationis, adeoque intelligenda est solum de peccatis certo reservatis, non vero de peccatis dubie reservatis. * Hanc sententiam praeter Tambur. docent communiter Suar. *de censur. disp. 40. sect. 6. n. 5.* *Lug. d. 20. n. 18.* Sanch. *in decal. l. 1. c. 10. n. 23.* Reiff. *l. c. n. 4.* Contin. *Tourn. c. 8. a n. 198. ad 204.* *

Sunt qui asserant casus dubie contentos in bulla coenae non posse a simplici confessario absolvi, ex quodam decreto auctoritate Clementis VIII. emanato, ubi id expresse sancitur. Verum cum idem Pontifex aliud postea ediderit decretum prioris moderatorium, quo explicans casus Papae reservatos, non dicit etiam ei reservari casus dubie contentos in bulla coenae, unde videtur horum casuum reservationem ad terminos juris communis reduxisse; et secundum tale jus, ex dictis, affirmari potest non esse reservatos, dum sint dubii, vel dubium sit juris, an scilicet casus in bulla contineatur, vel dubium sit facti, si dubitetur scilicet, an delictum fuerit patratum. *Dian. coord. t. 1. tr. 5. resol. 45. Viva in 3. prop. ex damn. ab Alex. VII. n. 9.* * Videri possunt decreta ista apud Tambur. *de jur. abbat. tom. 2. disp. 13. q. 13. num. 2. et 3.* et apud Passer. *quaest. 187. art. 1. n. 373. et seq.* *

R. III. Si quis peccet mortaliter, et nihilominus ita peccet, ut ipsius peccatum recenseri non possit inter atrocita et graviora, tale peccatum non erit reservatum. Ratio est, quia cum dicat Tridentinum *sess. 14. de poenit. cap. 7.* sola peccata atrocita et graviora esse reservanda, praesumendum est episcopos sese illi conformare voluisse. Notandum proinde quaedam peccata atrocita et graviora semper dici debere, nisi obstet defectus plenae advertentiae, quia juxta suam speciem semper sunt talia; puta homicidium voluntarium, blasphemia, maleficium etc. Alia vero talia sunt, ut dici non possint atrocita et graviora, nisi intra suam speciem sint valde graviora. Ita non quodcumque furtum, quod sit peccatum mortale, dicitur peccatum gravius et atrox, sed solum si sit in notabili quantitate, vel si fiat cum circumstantiis valde aggravantibus. Item non quaecumque retentio, pertingens ad peccatum mortale, quae fiat ex iis quae debentur ecclesiae, est delictum gravius et atrox, sed solum si gravitas sit valde considerabilis. Ex his constat, quando hujusmodi peccata caderent sub reservatione, si in aliqua dioecesi essent reservata. Tambur. *de poenit. tr. de cas. reserv. l. 5. c. 6. §. 2. n. 3.*

Q. V. An qui absolutus fuit a simplici confessario a casibus reservatis, quia dubii erant, debeat iterum absolvi ab habente jurisdictionem si certo constet peccatum reservatum commisisse.

R. Tuto dici potest, quod licet iterum in confessione illud peccatum ut certum sit explicandum ex dictis *quaest. 3.*

c. 2. q. 8. nihilominus non est necesse pro reservatis accedere ad habentem jurisdictionem circa eadem. Ratio est, quia quamvis deinde constet peccatum certo fuisse commissum, nihilominus peccatum per absolutionem jam obtentam fuit sublatum; reservatio autem est de peccato certo, et quod adhuc perseverat. Lugo *d. 28. n. 22.*, Avers. *q. 17. sect. 2.* * sed videatur la Croix *l. 6. q. 2. n. 1693.* *

Q. VI. An sola peccata externa cadant sub reservatione; et quomodo debeant se habere, ut sint reservata.

R. I. Ecclesia reservare posset etiam peccata mere interna; nam eo ipso quod ad illa absolvenda jurisdictio requiratur, posset eam non concedere confessario. Passer. *q. 187. a. 1. n. 575.* * Sylv. *l. c. Benedictus XIV. de syn. doec. l. 5. c. 5. n. 5.* *; nihilominus communiter asserunt theologi non reservari nisi peccata externa. Ratio est, quia reservatio ex saepe dictis stricte est interpretanda, adeoque tantum intelligenda de peccatis externis, tum quia, ut ratiocinantur Salmanticenses *tr. 6. de sacr. poen. c. 12. p. 2. n. 11.* alienum est a suavi ecclesiae gubernio mere interna reservare; adeoque dicendum est per reservationem solum punire velle culpam gravem perceptibilem, adeoque externam. Non effugiunt autem reservationem, si solum sint occulta; nam tunc revera sunt perceptibilia, eo ipso quod sint externa, quamvis per accidens non innotescant, ut dixi *tr. 4. cap. 3. q. 1.* * La Croix *loc. cit. num. 1606.* Contin. Tourn. *n. 189.* *

R. II. Ut peccatum externum, quod reservatur, vere cadat sub reservatione, oportet primo ipsam actionem externam non solum esse gravem ratione pravi animi, sed etiam quod ex se praeseferat gravitatem. Ratio est, quia cum reservatio ex dictis respiciat peccatum grave et externum, oportet ipsam actionem externam praeseferre gravitatem, ut locum habeat reservatio. Hinc si e. g. reservatum esset peccatum contra castitatem, quamvis actio externa gravis denominaretur ex intentione graviter mala, non tamen caderet sub reservatione, si in se levis esset, atque externe talis reputaretur: ut si quis ex intentione graviter mala proferret verbum turpe ex se leve, vel leviter tangeret manum foeminae etc. De Lug. *d. 20. de poen. n. 15.* Pal. *de poen. d. un. p. 15. §. 3. n. 4.* * Suarez *t. 4. de rel. l. 2. c. 18. n. 12.* Concin. *de poenit. lib. 2. pag. mihi 566.* Continuat. Tourn. *de poenit. p. 2. cap. 8. n. 190.* Posset autem reservari impudicitia cum monialibus quocumque modo attentata, adeoque mortifera in animo, etsi levis in opere, prout iudicavit sac.

Inquisit. congreg. 16. April. 1744. * Secundo oportet actionem internam concordare cum externa in ratione peccati reservati, alias non verificabitur commissum esse peccatum reservatum. Exemplum sit in eo, qui concreditur cum consanguinea, quam talem esse non cognoscit, vel si cognoscit, non credit esse peccatum diversum congrredi cum consanguinea, ac cum alia foemina. Utique actio externa habet materialiter rationem incestus, at quia actio, seu malitia interna est solum contra castitatem, nec peccaminosa est ratione incestus, hinc est neque actionem externam, quae ab interna desumit formalem malitiam, malam esse formaliter ratione incestus, ideoque pec cadere sub reservatione, quando incestus sit reservatus. Mansi *de casib. reserv. p. 1. quaest. 1. n. 9.* et communiter. Tertio ad inducendam reservationem oportet actum esse completum et consummatum in ea specie, in qua prohibetur, ut dixi etiam *tract. 4. q. 1. cap. 3. quaest. 1. resp. 3.* semper etenim redit illa regula quod odia sunt limitanda; adeoque reservatio restringenda venit ad peccata completa et consummata in ea specie, in qua est reservatio, dummodo tamen legislator non intenderit reservare etiam peccata attentata et non completa. * Hoc posse fieri s. Inquisitionis congreg. declarasse *die 16. Apr. 1754.* asserit Contin. Tournel. n. 191 *

Demum ut peccatum externum sit reservatum, non sat est, si sit volitum in sua causa, sed debet esse volitum in se, dum actu committitur. Ita sequitur ex regula limitandi odia, ut scilicet non afficiant prohibita a legislatore, nisi in se formaliter sint, qualiter prohibentur, non vero si talia tantum sint in sua causa. Hinc non sunt reservatae blasphemiae prolatae ex ignorantia culpabili, nisi tales cognoscantur, dum proferuntur. Idem dicendum de blasphemiiis prolatis ex consuetudine, vel ebrietate, quamvis qui se inebriaverit, cognoverit eas prolaturum. Graff. *in prax. l. 1. c. 10. n. 52.*

Q. VII. An metus gravis excuset a reservatione.

R. Theologi, paucis demptis, loquuntur de reservatione, sicut de censuris, ut videre est apud Mazuchel. *disp. 1. c. 5. n. 66. et 67.*, cum proinde dixerim *tr. 4. q. 1. c. 5. quaest. 2.* metum gravem excusare a censuris, idem dico de reservatione. Et ratio utrobique est eadem, quia scilicet lex ecclesiae non intendit, ordinarie loquendo, cum gravi incommodo obligare; unde si quis ex metu gravis damni faciat quod ipsa prohibet, non violat legem ecclesiae, quamvis violare possit jus naturale et divinum; adeoque non incurrit

poenam, sive odia, quae ecclesia imposuit suarum legum transgressoribus: Accedit odia esse limitanda, adeoque reservationem afficere peccata plene voluntaria, non vero commissa ex gravi metu. *Graff. de cas. rer. l. 1. cap. 13. num. 33. Avers. de poenit. q. 17. sect. 1.** Potior ratio cur metus gravis eximat a reservatione est, quia cum reserventur delicta atrociora et graviora etiam extrinsecus, et metus minuat voluntarium, externam quoque delicti atrocitatem minuit.*

Regulae in praxi observandae

Si confessarius non satis sit versatus circa ea, quae pertinent ad casus reservados, vel nimis facilis erit in concedenda, vel nimis difficilis in neganda absolute. Videat ergo in primis, an poenitens peccaverit mortaliter; nam forte venialiter peccaverit in subita ira blasphemando, in removendo infantulos a capsula, ut suo loco dictum est etc., et ita non haberet locum reservatio nostrae dioecesis in ordine ad hos casus. Videat si saltem dubitari possit, an graviter peccaverit, nec ne; an detur aliqua circumstantia, ut dubitari possit, an incidit in reservationem; stantibus enim talibus dubiis semper removetur reservatio. Videat, an talis sit ignorantia peccantis, ut non reputaverit suum peccatum gravius alio, quod sub eodem genere contineretur; ut si non reputaverit gravius peccatum congregari cum consanguinea, vel affine, quam cum alia foemina; quamvis etenim difficiliter dari possit talis ignorantia respectu primi, vel etiam secundi gradus consanguinitatis, non tam difficile est dari in rudibus respectu affinium, seu cognatorum, aut cognatarum spiritualium. Videat, an peccatum sit tantum voluntarium in sua causa; ut si quis blasphemet ex culpabili consuetudine, non advertendo tamen ad blasphemias, dum profert; vel ratione ebrietatis; quamvis sciat se in ebrietate blasphemare. Videat, an peccatum quod commisit poenitens, sit plene consummatum; nam non raro in materia luxuriae abstinent a consummando intra vas; ne foemina impraegnetur, vel etiam ad evadendam reservationem. Videat etiam, an poenitens excusari possit ratione gravis metus, quod evenire e. g. posset respectu homicidae, qui homicidium perpetraverit ob graves minas personae potentis. Ex his omnibus facile judicare poterit, quando in particularibus casibus intervenerit reservatio.

*Sunt plures et graves theologi, qui sententiam quaesito quinto positam probabilem agnoscentes, nihilominus in praxi

nullatenus admittendam ducunt. Istorum ratio est, quia cum peccatum dubium factum certum debeat denuo clavibus subjici, licet jam semel confessum, ut etiam ostensum est superius cum communiore, indirecte enim tantum absolutum remansit: ita et dicendum volunt de reservatis dubiis factis certis post absolutionem. Videantur La Croix *l. c.* Reiff. *tr. 14. dist. 9. addit. 5. post. n. 10.* Coton. *lib. 2. de sacram. controv. 7. cap. 9. n. 99.* Felix Poest. *tom. 1. p. 4. cap. 5. n. 3312.* Ferrar. *v. Reservatio n. 42.* Hoc extendunt etiam ad peccata reservata inculpabiliter in confessione oblita, vel ex gravi necessitate non detecta. Quidquid vero hac in re libeat sentire, certum est fere omnes admittere, quod si quis confiteatur apud confessarium habentem facultatem in reservata ordinariam, ac etiam delegatam, vel jubilaei, vel alio tempore, quo ab eisdem absolutio permittitur, sublata tunc sit reservatio peccatorum in ea confessione obliorum, ita ut possit a quocumque simplici confessario deinceps absolvi; quia superior praesumitur velle liberare poenitentem a peccatorum vinculo, a quo potest, cujus suae voluntatis signum sunt verba adhiberi solita *absolve te . . . in quantum possum et tu indiges*, nec episcopi in suis statutis recedere solent a graviorum theologorum torrente, nisi id expriment. Ita docent Sylv. *in suppl. q. 20. n. 85. et 89.* Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 15. n. 21.* Palaus *p. 15. §. 5. n. 5.* Holzm. *pag. 184. n. 697.* Salm. *cap. 13. n. 43.* *

* Quoad metum gravem notet confessarius ad hoc, ut a reservatione eximat, debere esse incussum injuste a causa extrinseca, et ad hoc, ut illud opus ponat sub reservatione vetitum. Mans. *de cas. reserv. p. 1. q. 1. n. 11. et p. 2. q. 1. n. 26.* Bonac. *de pecc. disp. 2. q. 8. p. 2. et de cens. disp. 1. q. 2. p. 3.* Gonzal. *in cap. Sacris de his quae vi etc. Contin. Tourn. de leg. cap. 5. p. 4. et de cens. cap. 4.* Ex his inferet confessarius non fore a reservatione immunem puellam, quae ob metum infamiae, mortis subeundae in partu, vel adulterii accusationis apud judicem, foetus animati abortum procuraret, furem qui timens, ne a Francisco in furto deprehendatur, illum occidit.

C A P U T II.

De iis qui incurrunt reservationem

Q. I. **A**n peregrini et vagi subjecti sint reservationi; et quid dicendum de illis, qui cum inciderint in casum reservatum in propria dioecesi, exeunt extra illam, ut absolvantur.

R. I. Vel peregrini commiserint peccatum ex reservatis, dum erant intra dioecesim reservantis, vel illud commiserint in alia dioecesi, ubi non erat reservatum, adhuc reservatione ligantur, dum petunt absolutionem intra dioecesim, in qua est reservatum. Ratio est, quia confessarii talis dioecesis non habent jurisdictionem quoad illud absolvendum; unde sicut peregrini absolvi non possunt a non habente jurisdictionem, ita nec a reservatis. Salm. *tr.* 6. c. 13. n. 26., Bon. *de cens.* q. 3. p. 5. §. 2. n. 11. * et ita declaravit sacra Congreg. episcop. et regular. *die* 17. *Novemb.* 1616. apud Piton. *de confess.* n. 620. *

R. II. Qui habet casum reervatum in propria dioecesi, et ad aliam accedat, ubi non est reservatus, potest ibidem absolvi, dummodo eo non processerit in fraudem reservationis. Ratio est, quia usus et praxis invaluit in ecclesia, ut poenitentes etiam quoad peccata alibi commissa judicentur juxta leges loci, ubi petunt absolvi. Lugo *disp.* 20. n. 70. * Suar. *disp.* 30. *sect.* 1. n. 4. Cabassut, *lib.* 3. *cap.* 12. n. 1. quam praxim et tacitum episcoporum consensum approbavit Eugenius IV. in suo decreto, prout testantur Cajet. *in sum v. Absolutio* et Lugo, *disp.* 20. n. 71. * Non poterunt vero absolvi, si eo processerunt in fraudem reservationis, unde illos non posse absolvi declaravit Clemens X. in bulla *incip. Superna etc.* §. *Regularis*. Quamvis autem ibi Pontifex de confessariis regularibus loquatur, nihilominus cum id prohibuerit, quia nulli licet in fraudem legis operari cum fraus et dolus nemini debeant suffragari, consequens est nec posse absolvi a confessariis saecularibus, ut patet etiam ex declaratione s. Congregat. apud Dian. *t.* 1. *tr.* 5. *resol.* 49. Tunc autem dicerem alio progredi in fraudem reservationis, quando nullum aliud esset motivum, vel principale progrediendi motivum esset obtinere absolutionem a reservatis. Ratio est, quia fraus intervenire dicitur, ubi per indirectum et cautelam lex redditur elusoria, ut ex Bar; *axiom.* 102. n. 4. facillime autem cautela esset pro illudenda lege reservante, si quis posset alibi, absolvi dum principale motivum eo progrediendi aliud non esset nisi petere absolutionem. Accedit in dubiis opinionibus illam esse amplectendam, per quam fraudes impediuntur. Barb. *ibid.* n. 5.

Solet autem esse lis inter DD. an aliquis extra dioecesim eundo possit ibi absolvi a censura in propria dioecesi reservata, si ibi non sit reservata. Quamvis autem Passerinus *t.* 2. q. 187. n. 470 et alii dicant posse valide absolvi, si non adsit fraus, respondendum tamen est negative. Ratio est

quia tota facultas simplicis confessarii a censuris absolvendi habetur *ex cap. Nuper de sent. excomm.* ex eo autem habetur simplicem confessarium absolvere non posse a censuris, quando sunt reservatae. *Suar. de cens. disp. 7. sect. 2. n. 22.*, *Bonac. de cens. q. 3. p. 2. n. 6.*

Q. II. An habentes in alia dioecesi facultatem absolvendi a reservatis, possint absolvere illos, qui cum commiserint casum etiam in propria dioecesi reservatum, illuc procedunt in fraudem reservationis.

R. Casus exemplificari potest in eo, qui commisset in dioecesi Lucana e. g. homicidium voluntarium, et in fraudem reservationis accederet ad aliam dioecesim, ubi etiam esset reservatum, sed adiret pro absolutione habentem jurisdictionem in reservata. At dicendum est non posse ibi absolvi etiam ab habente jurisdictionem in reservata, si eo vadat in fraudem reservationis proprie dioecesis. Et ratio est quia potestas absolvendi a reservatis subditos alterius episcopi, fundatur in tacito consensu praelatorum scientium, et non improbantium praxim, ut proprii subditi etiam extra dioecesim absolvantur; haec autem praxis non toleratur, semper cum pergant ad alienam dioecesim in fraudem reservationis propriae dioecesis, et constat ex constitutione Clem. X. * Videantur *Fagund. lib. 8. de secund. praec. eccl. c. 8. Lug. l. c.* * Secus esset, si transferret domicilium extra dioecesim episcopi reservantis.

Id ipsum docet P. Mansi *de cas. reserv. p. 1. q. 1. n. 19.* de eo qui in fraudem reservationis exiret extra dioecesim ad committendum peccatum reservatum, et ad obtinendam postea ibi absolutionem; etenim eadem fraus committitur committendo peccatum intra dioecesim, et quaerendo extra eam absolutionem, ac eo fine exire a dioecesi, ut alibi peccatum committatur, ibique absolutio obtineatur. Si proinde jura nolunt alicui suffragari fraudem, qua maxime directe et ex industria proprii superioris eludatur, nec suffragari videtur praefato ea intentione peccanti extra dioecesim, ut eludat legem superioris. * *Cassian. a s. Elia v. Absolutio n. 59.* *

Q. III. An proprius parochus absolvere possit parochianum in aliena dioecesi peregrinantem, si commiserit in propria dioecesi peccatum reservatum.

R. Quamvis parochus etiam extra dioecesim excipere possit confessionem proprii parochiani: * *arg. text. in cap. Novit de off. leg. et habetur ex declaratione S. C. C. die 3. Decemb. 1707. apud Monacell. tom. 4. p. 16. n. 172.* * nihilominus non potest eum a casibus reservatis absolvere.

Ratio est, quia parochus extra dioecesim non aliam habet jurisdictionem, quam eam, quae habet in propria dioecesi, cum ergo ibi absolvere non possit a reservatis, neque poterit extra eam absolvere. * Videatur Mans. *de cas. reserv.* p. 1. q. 1. n. 21. et p. 2. q. 1. n. 41. *

Q. IV. An reservatio afficiat eam ignorantes :

R. Non desunt, qui asserant ignorantiam reservationis ab eadem excusare, quibus novissime accessit Viva t. 3. p. 6. q. 9. art. 3. n. 3. Isti considerant reservationem, quasi sit solum poena; et sicuti quia censura est poena non ligat ignorantes, idem dicendum putant de reservatione. Verum communior sententia asserit ignorantiam reservationis, quamvis de secundario sit poena, primo tamen et per se est limitatio jurisdictionis in confessario; e contra vero censura primo et per se est poena, quamvis annexam habere possit privationem jurisdictionis ex parte confessarii, quando est reservata: Quia censura primo et per se est poena, ut suo loco dixi, non ligat inculpabiliter eam ignorantes, quia non possunt dici contumaces contra legem, quam ignorant; si vero non incurratur censura, cessat etiam reservatio, quae est illi accessoria. Quia vero reservatio primo et per se non est poena, sed habet limitare jurisdictionem in confessario, non cessat ratione ignorantiae ipsius poenitentis; neque etenim ipsius ignorantia habet facere in confessario esse jurisdictionem, quae illi non fuit collata. Passer. t. 2. q. 187. art. 1. num. 474. Tambur. *de cas. reserv. c. 1. n. 2.* * Videri possunt AA. inferius cit. * Secus dicendum esset, si legislator intendisset aliquid reservare in solam poenam; at observat Tamburius n. 4. semper credendum esse reservationem de se primo respicere limitationem jurisdictionis ob publicum bonum, nec credendam meram poenam, si id expresse ex tenere legis non habeatur.

His tamen non obstantibus nescio videre, quomodo saltem non dici debeat probabilis ea opinio, qua asseritur reservationem non afficere ignorantes saltem inculpabiliter reservationem, quam opinionem, aliis citatis, propugnant Salmant. tr. 18. *de privil. c. 4. a n. 9.* Cum autem id magis communiter admitti videatur quoad reservationem, quam constaret solummodo habere rationem poenae, remanet id probare quoad reservationem, quae per se primo respiciat limitationem jurisdictionis, ut ipsius timore homines retrahantur a committendis peccatis, quae superiori reservantur. Id autem probatur, quia dum ignoratur quod lex statuit ad retrahendum a peccato, ignorantia excusat a quacumque re imposita con-

tra transgressores talis legis. Et ratio est, quia tunc omnino cessat finis intentus a legislatore, compescendi nempe peccantes, qui tamen nullatenus refrænantur, quoties ignorent talem legem, et in casu præsentis legem reservationis; ubi autem omnino cessat finis intentus a legislatore, etiam cessabit ipsius lex. Hinc quamvis censura non habeat solummodo rationem poenae, sed etiam rationem medicinae; imponitur enim ab ecclesia, ut ipsius timore homines a peccatis retrahantur, nihilominus non ligat ignorantes. Item si quis voveat velle subire aliquam poenam, ex. gr. si iudat, non teneretur eam subire, quoties ludat, oblitus talis voti, et id præcipuae; quia ex oblivione fit tale votum non posse illum retrahere a ludendo, adeoque in tali circumstantia cum cesset omnino finis intentus a vovente, cessabit obligatio voti. Universaliter igitur verum videtur non obligare leges, quamvis non pure poenales, sed etiam medicinales, quoties cessent esse medicinae, atque ita cessare videntur, quoties ex ignorantia, seu oblivione non habeant retrahere a peccatis, a quibus voluerunt tales leges omnes cohibere. Quamvis ergo reservatio, ut pura poena non consideretur, sed etiam ut medicina, qua legislator intendat homines malos a quibusdam peccatis remove, ne scilicet cogantur accedere pro absolute ad superiorem, dicendum videtur non se extendere ad illam ignorantes; cum respectu illorum omnino cesset esse medicinalis. Ex his rationibus hanc opinionem vere probabilem iudicavi. Ex hoc etiam animadvertat confessarius an hic locum habere possit ea doctrina, qua *q. 5. c. 1. q. 9.* dixi pro administrando sacramento poenitentiae sufficere jurisdictionem probabilem.

Caeterum ex doctrina supra allata, ut notant iidem Salmant. *sub n. 14.* non licet inferre non remanere reservatum votum alias reservatum, puta si emittatur votum perpetuae castitatis ab ignorante ipsius reservationem. Ista reservatio non imposita est, ut retrahantur homines a vovendo, qua ratione dici posset non afficere eam ignorantes, sed quia aequum est res magni momenti supremo Principi reservare, simulque impedire, ne ipsarum relaxatio facile inducatur.

Q. V. An impuberes reservatione ligentur.

R. Quidam universaliter negant impuberes reservatione innodari, ea ducti ratione, quod sicut in foro exteriori minor aetas excusat a poena ordinaria, ita et in iudicio animae. Palud. *in 4. d. 24. q. 2. art. 1.* Graff. *t. 1. cons. 1. 1. de adult. cons. 3. n. 13.* Belloch. *de cas. reserv. p. 2. q. 1. num. 203.* Alii dicunt impuberes non innodari reserva-

tionem quoad peccata carnalia, si quae sint reservata. Et ratio est, quia *ex cap. Pueris 1. de delict. puerorum* bene dici potest ecclesiam non imputare impuberibus peccata carnalia quoad poenas ipsis correspondentes. Praeterea pueri autem pubertatem ordinarie consummare non valent peccata carnalia, et si aliqui consummare valeant, non comprehenduntur a lege reservationis; quia leges respiciunt quae communiter, non quae raro accidunt. *leg. Nam ad ea ff. de legat. Bassaeus v. Luxuria n. 1. Sanch. aliique quos sequitur P. Mansi de cas. reserv. p. 1. q. 1. n. 23. et 24.* Alii demum dicunt quod semper cum reservatio non habeat meram rationem poenae, sed lata sit ad absterrendos, adeoque praeservandos peccatores, afficit etiam impuberes; tali etenim praeservativo non solum puberes, sed etiam impuberes indigent. Anton. a Sp. S. *in direct. confessor. p. 1. tr. 5. disput. 14. sect. 3. a num. 99.* Ego autem considerans excludendam esse reservationem, semper cum est dubium vel juris, vel facti an ea sit attendenda, universaliter dicerem impuberes reservatione non ligari, eo quod ex fundamento primae opinionis consurgere videatur dubium prudens, an eos comprehendat. Saltem ex hoc motivo pro certo teneo non comprehendi a reservatione quoad peccata carnalia. * Neque quoad alia peccata teneri impuberes reservatione, ultra auctoritatem DD. superius citatorum probat Passer. *in tribunal. regular. q. 28. art. 2. n. 27.* multis juribus citatis, quae etiam quoad alia praeter carnis peccata minus apti videri docent. *

Q. VI. An novitii incidant in reservationem episcopalem.

R. Cum novitii in favorabilibus veniant nomine religiosorum, sequitur quod sicut religiosi episcopali reservatione non innodantur, ita nec novitii. Suar. *de relig. tom. 4. l. 2. c. 19.* aliique quos sequuntur Salmant. *tr. 18. c. 4. n. 57.* Si ergo habeant licentiam a praelato confitendi confessario saeculari, vel intelligantur habere, ut dum sunt in itinere, poterit iste eos absolvere a quibuscumque peccatis, alias etiam episcopo reservatis. Idem dicendum ex iisdem Salmanticensibus de famulis commensalibus conventus. * Quoad famulos regularium vide quae dicta sunt superius *tract. 18. q. 1. cap. 4. sub n. 13.* ubi de communione paschali disserentes diximus conditiones, quae requiruntur ad hoc, ut regularium familiares dici possint. *

Q. VII. An moniales sub episcopali reservatione comprehendantur.

R. Quaestio non potest esse de monialibus episcopo subjectis, ut de se patet; unde solum difficultas est quoad moniales ipsi non subditas, sed regularibus. Non desunt autem qui affirmant comprehendi sub episcopali reservatione, et ratio ipsorum est, quia cum ex constitutione Gregorii XV. confessarii monialium etiam regularibus subjectarum sint ab episcopo approbandi, intelliguntur ab eo approbari solum quoad peccata ab ipso non reservata, atque hanc doctrinam omnino sequendam docet Tambur. *l. 5. de poent. tr. de cas. reserv. c. 3. a n. 3.* Verum allata ratio non satis convincit moniales exemptas sub reservatione episcopali comprehendi; quamvis etenim Gregorius voluerit etiam confessarios istarum monialium approbandos esse ab episcopis, non tamen habetur ab eis obtinere jurisdictionem, sed bene dici potest jurisdictionem, habere a suo praelato, cui ipsi et moniales subduntur sub conditione tamen, ut ab episcopis approbentur. Ad eum modum quo quamvis necesse sit regulares pro audiendis saecularium confessionibus habere episcopi approbationem, commode tamen sustineri potest jurisdictionem immediate habere a Papa. Bord. *var. res. p. 1. res. 34. n. 4. et res. 38. n. 6. Pass. t. 2. q. 187. a. 1. n. 862.* * Notandum hic cum Passer. *l. c. cum Donat. t. 3. tr. 13. q. 33. Pellicar. tr. 6. cap. 2. n. 117. et Alessandr. confess. monial. cap. 6. §. 2. q. 12.* moniales exemptas posse a episcopo coerceri censuris et casuum reservatione, si deliquerint in iis, in quibus jurisdictioni spirituali episcopi subsunt, ut puta circa clausuram, et ita erui docent ex Tridentino *sess. 25. cap. 5. de regular.* et ex constitutione 18. Gregorii XV. *bullar. Rom. tom. 3. pag. 402.* ubi circa clausuram ab episcoporum jurisdictione exemptae non habentur; quamvis probabilis etiam sit opinio contraria, quae Tridentini verba de foro externo tantum intelligenda tradit. *

Regulae in praxi observandae

I. Bene animadvertat confessarius non raro evenire posse habentes peccata in nostra dioecesi reservata, ad vicinas dioeceses migrare, uti ibi absolvantur, atque id accidere facilius posse respectu parochorum etc. qui habuerunt actus obscenos cum parochiana, et confessariorum, qui cum poenitentibus. At de istis facillime verificatur alio migrare in fraudem reservationis, adeoque invalide ibi absolvi. Et quidem quis negabit in fraudem reservationis, etiam occasione alicujus solemnitatis extra dioecesim quaerere absolutionem, qui commiserunt casum reservatum animo petendi absolu-

tionem, ubi non est reservatus? In fraudem etiam reservationis extra diocesim quaerit absolutionem, qui non alia ratione ad alteram transit diocesim, nisi ut non petat absolutionem a suo superiore, vel ab iis qui sunt ad hoc deputati: vel saltem hoc est praeceptum et principale motivum alio migrandi. Videat ergo confessarius quid credere debeat respectu praefatorum parochorum, confessariorum etc.

II. Quamvis toto conatu debeat confessarius removere impuberes a quocumque peccato, et maxime ex reservatis; nihilominus non obliviscatur tuto dici posse sub reservatione non comprehendi, et specialiter quoad peccata luxuriae. Hinc absolvere poterit masculos impuberes sodomitice agentes, vel patientes, quamvis huiusmodi peccatum in nostra dioecesi sit quoad masculos reservatum. Videat nihilominus, ne ex nimia facilitate absolvendi animosiores fiant ad iterum peccandum; et fortasse multoties optimum erit absolutionem differre, ut magis commissi criminis gravitatem perpendant.

* Multum discrepant inter se DD. in explicandis illis verbis supracitatae bullae *Superna*: nisi eosdem poenitentes noverint in fraudem reservationis ad alienam diocesim pro absolutione obtinenda migrasse. Alii enim cum Tambur. intelligenda dicunt, si casus deductus sit ad forum contentiosum; secus vero si sit adhuc occultus. Alii cum Palao *tract.* 3. *disp.* 1. p. 24. §. 5. n. 4. Milant. in *proposit. damnat. ab Alexandro VII.* Wigandt. *tr.* 14. n. 60. explicant tum tantum poenitentem alio migrare in fraudem reservationis, si peccavit confidens absolutionem recipere posse, ubi peccatum reservatum non est. Alii demum cum Passer. *quaest.* 187. *art.* 1. *num.* 562. tunc poenitentem alio migrare tradunt in fraudem, si a propria discedat dioecesi ad solum finem obtinendi absolutionem sine alio rationabili motivo. Omnes istae rationes explicandi constitutionis verba difficultate non carent; nam primo Pontifex loquitur de foro sacramentali, non de foro externo; secundo prohibet absolvi non qui peccat, sed qui alio migrat in fraudem. Remanet ergo, ut probabilior sit explicatio ab Auctore tradita, cui adhaerent Lug. *disp.* 20. n. 70. Viv. *de sacr. poen.* 9. 9. a. 3. n. 4. Quis non dicet migrare in fraudem reservationis eum, qui post peccatum reservatum patratum, cum possit in propria dioecesi absolutionem petere, diu differt confessionem, et tempus expectat, ut ad vicinam pergat sub praetextu indulgentiae lucranda? Revera in praxi quam facile est, ut hoc agat non bona fide, sed ad effugiendum superioris iudicium, ad eum

modum quo dicunt Reiff. *tract. 2. dist. 3. n. 41.* Felix *Potest. t. 1. p. 3. n. 2095.* Sylv. *in suppl. q. 45. art. 5. q. 4.* et alii plures apud Ferrar. *v. Jejunium art. 2. n. 30.* eum in fraudem jejunii alio migrare, qui de loco ubi jejunii praeceptum viget, se transferat in locum, ubi non jejunatur non causa negotiorum, aut honesti alterius finis. Neque valet dicere eum uti jure suo; nemo enim habet jus praecise exeundi e suo; territorio hoc sine, ut legem fraudet. Hoc notandum a confessariis, qui non dioecesanorum confessiones excipiant. *

* Quod dicitur de eo, qui exit e dioecesi ad patrandum peccatum, dicendum pariter de eo, qui ad evadendam reservationem in locum exemptum intra dioecesim situm, ad hunc finem, ut in eo peccaret, se conferret v. g. in regularium monasterium. Licet enim probabiliter regularium ecclesiae et monasteria non tantum quoad personas, sed etiam quoad locum exemptione gaudeant, ut cum concil. Trident. *sess. 14. cap. 5. de reform.* Bonifacio IX. Nicolao V. et Sixto IV. apud Bordon. *l. c.* et del Bene *de immun. t. 1. c. 12. sect. 2. n. 14.* pluribus aliis relatis firmant Barbos. *de off. episc. alleg. 80. n. 9.* Henriq. *in sum. lib. 7. cap. 15. §. 4.* Azeved. *lib. 1. n. 104. tit. 16. lib. 8. nov. recollect.* Fagn. *in c. Pastoralis de his quae fiunt. a praelat. Pichl. lib. 2. tit. 2. n. 7.* Candid. *dis. 22. a. 16. dub. 3.* Bonac. *de censur. disp. 1. q. 1 punct. 11. n. 8.* Ugolin. *de cens. cap. 9. §. 3.* Bordon. *consil. regul. resp. 7. n. 4.* Avila et alii apud Salmant. *de censur. c. 1. n. 114.* attamen quia casuum reservatio, ut saepius dictum est, non respicit poenitentem, sed confessarium, cujus jurisdictio per eam limitatur, eodem modo sentiendum videtur de isto ac de eo, qui extra dioecesim peccatum in ea non reservatum admittit, ac absolvi postulat in sua, ubi reservatur. Adnotandum tamen, quod peccatum ratione sui, non censurae reservatum sit; tunc enim cum non incurreret censuram, neque reservationem, quia contentiosa jurisdictio episcopi, qualis ad ferendas censuras requiritur, non egreditur extra fines subjectae dioecesis: *Ut animarum 2. 2. de constit. in 6.* Gon. *in c. A nobis de sent. excomm. n. 4.* Loca autem exempta, et loca extra territorium equiparantur: *cap. Volentes de privil. in 6.* Suar. *de leg. lib. 3. c. 32. n. 9.* Azor. *t. 1. lib. 5. c. 23. q. 4.* *

Etsi tanquam probabilem admittere velimus eam opinionem, quae ignorantem reservationem ab eadem excusat, et propterea a quocumque simplici confessario absolvi permittit cum tali ignorantia peccantem, in praxi tamen non receden-

dum a communiore et probabiliori sententia docent Sanch. *de matrim. lib. 9. disp. 32. n. 18.* Pal. *tr. 2. disp. 1. p. 19. n. 18.* La Croix *lib. 6. p. 2. n. 1608.* Reiff. *tr. 14. dist. 9. addit. 4. post n. 10.* Passer. *de stat. hom. q. 187. art. 1. n. 474.* propter rationem superius allatam. Neque valet dicere, quod cessante fine reservationis, cesset ipsa reservatio; neque enim in hoc casu cessat finis adaequatus reservationis, qui testib. Fagn. in *cap. Omnis utriusque de poenit. et remiss. Sot. in 4. dist. 18. q. 2. a. 5.* Fagund. in *2. praec. eccl. lib. 8. cap. 1. n. 6.* Sylv. in *suppl. q. 20. art. 2.* non solum est ut fideles a peccatis gravioribus et atrocioribus absterreantur, sed etiam ut salubrioribus poenitentiis et monitis opportunioribus per superiores adjuventur, qui peritiores et prudentiores habentur, prout tradidit concil. Trident. *sess. 14. cap. 7.* Et quamvis verum sit licere quandoque poenitentiae sacramentum administrare cum jurisdictione certo probabili, ut supra ostensum est; non videtur tamen dicenda probabilis ea quae adversatur communiore theologorum sententiae. Videatur Mansi *de cas. reserv. p. 1. q. 1. n. 58.* *

* Immunes esse a quacumque reservatione impuberes, et proinde a quolibet simplici confessario absolvi posse, ultra supradicta, evincit meo iudicio altera ratio ex Tridentino desumpta, docente nempe *sess. 14. de poenit. cap. 7.* quod reservata debeant esse peccata *graviora et atrociora*; quoad impuberes autem, cum omnis doli capaces non censeantur a legibus, non possunt eorum peccata, quomodo requirit Tridentinum, ut atrociora et graviora reputari. Propterea ob id excusantur etiam puberes, qui ob defectum plenae advertentiae licet peccare dicantur, non tamen ipsorum peccata inter atrociora et graviora recensentur, ut de blasphemante, qui in eo actu non advertat, et de peccante cum consanguinea, qui in actu peccandi putavit se rem habere cum muliere ab omni consanguinitatis aut affinitatis vinculo soluta, vel etiam de eo, qui ita rudis fuerit, ut in copula cum cognata nullam aliam majorem, quam simplicis fornicationis malitiam advertit, tradit Mansi *q. 2. cas. 1. §. 2. et cas. 4. §. 2.* quanto magis ergo excusandi impuberes, qui ob iudicii immaturitatem, plene peccati gravitatem cognoscere nun valent? Opponi posset, quod cum impuberes aliquibus excommunicationibus subjiciantur, ut de ingredientibus monialium clausuram loquitur Trident. *sess. 25. cap. 5. de regular.* et de clericorum percussoribus: *cap. Super eo et cap. Pueris de sent. excom.* ita etiam alicui reservationi obnoxii pronuntiandi sunt. Sed cum istae excommunicationes clare expressae sint

in jure, ab impuberibus incurruntur; sed non per hoc extendenda est paritas ad alias, cum in odiosis non fiat transitus de uno ad alium casum ex regula 15. *jur. in 6.* Neque etiam dimittendi sine absoluteione ex hoc praecipue capite, eo quod peccatum ante pubertatem admissum confiteantur jam puberes facti; nam superveniens aetas non induit in actionem praeteritam illud genus gravitatis, quam voluit ecclesia plectere. *Contin. Tourn. cap. 8. n. 213. **

CAPUT III.

De absoluteione a reservatis, et de habentibus facultatem ad ea absolvenda

Q. I. Quis possit absolvere a reservatis jure ordinario.

R. I. Is qui peccatum reservavit, vel ipsi superior in jurisdictione, vel ipsius successor possunt absolvere a casibus reservatis. Ipse igitur episcopus reservans potest a reservatis absolvere; ejusdem etenim est solvere, cujus est ligare. Hoc tamen pati aliquando potest limitationem, maxime quando a jure censurae latae ab inferiore superiori reservantur. Hinc qui non vult parere sententiae definitivae latae a delegato Papae, et per annum in excommunicatione perseverat, a solo Papa potest absolvi: *cap. Quaerenti de offic. deleg.* Idem dicendum de incendiariis ab episcopo excommunicatis et denunciatis: *cap. Tua nos de sent. excom.* Remanet pariter reservata superiori censura lata ab inferiore, quando superior eam confirmando ex perfecta cognitione causae et certa scientia videtur eam sibi reservare. *Coninch. de excom. disp. 14. num. 256. ** *Navarr. cap. 27. n. 40. Laym. lib. 1. tr. 5. p. 1. cap. 7. num. 2. Gibal. de censur. disp. 9. q. 3. prop. 2. p. 2. et eruitur ex cap. Ex frequentibus de instit. ibique Gloss. et Gonzal. **

Dixi etiam absolvere posse a reservatis ab episcopo superiorem ipsi episcopo, pro quo intellexi summum Pontificem, vel etiam archiepiscopum in solo tamen casu appellationis, vel in actu visitationis: *cap. Perpetuo de censib. in 6. et c. Pastoralis de offic. ordin.* Potest etiam successor absolvere reservata a suo praedecessore; cum habeat eandem ac ille auctoritatem.

R. II. Intelligitur etiam quandoque inferior posse jure ordinario absolvere a reservatis superiori; tunc scilicet quando id perpetuo concessum est suae dignitati. Ita episcopi jure ordinario poterunt absolvere a quibuscumque casibus poenitentiae occultis; quia id episcopali dignitati concessit Triden-

tinum. Avers. q. 17. de poenit. sect. 4. Excipiuntur tamen casus bullae coenae, ut dixi tr. 4. q. 1. cap. 6. q. 4. et tr. 6. q. 1. cap. 5. Idem dicendum de concessione facta praelatis regularibus absolvendi a casibus pontificiis. Passer. de elect. c. 26. n. 128. * Bonac. de censur. p. 2. n. 18. Salmant. tr. 18. de privil. cap. 4. n. 53. et alii apud Viv. in proposit. damn. ab Alex. VII. num. 13. et 14.; * dummodo tamen ista delegatio sit specialis et expressa, ut dicam etiam infra. Canonici poenitentiarum non absolvunt a casibus episcopo reservatis de jure ordinario, sed solum ex episcopi delegatione; neque enim competit illis facultas absolvendi ex vi officii uniti praebendae, sed solum quia episcopus praevio examine illos eligit pro absolvendis a casibus reservatis. Barbosa. de can. c. 26. a num. 16. * et de potest. episc. alleg. 55. Gonzal. in cap. Quoniam final. de offic. et potest. jud. deleg. Benedictus XIV. de syn. dioec. lib. 5. cap. 5. §. 8. * Quamquam autem n. 18. videatur dicere posse canonicum poenitentiarum subdelegare in casu particulari suam auctoritatem, quia hoc de jure videtur ei convenire, utpote delegato ad universitatem causarum in foro conscientiae; nihilominus consuetudo est in contrarium, innixa illi validae rationi, quod episcopus, dum dat facultatem poenitentiarum, intelligit eligere industriam personae, adeoque non remanet locus, ut alteri etiam pro casu particulari suam facultatem subdeleget. Ita etiam a sacra Congregatione decisum fuisse refert p. Mansi de cas. reserv. p. 1. n. 32. * alia etiam declaratio S. C. C. die 6. Jul. 1647. habetur apud Piton. de confessor. n. 881. *

Q. II. An habentes potestatem ordinariam teneantur aliquando eam delegare; quando id facere intelligantur; et quomodo talis concessio delegata sit interpretanda.

R. I. Certum est superiorem non teneri concedere alteri licentiam absolvendi a casibus sibi reservatis, quoties ex facilitate absolutionis creditur poenitens non emendandus, vel alii sumpturi sint occasionem facilius peccandi, vel communitas occasionem sumptura legem reservationis non curandi. Si haec non timeantur mala, debet superior concedere confessario facultatem a reservatis absolvendi, quando eam exposcit; maxime si poenitens ex magno rubore impediatur per se ipsum ad superiorem accedere. Ratio est, quia dum nulla timeantur mala, lex charitatis obligat ad succurrendum poenitenti optanti se ponere in statu gratiae. Immo si aliquod ex praedictis malis timeatur, non esset deneganda licentia absolvendi, sed concedenda, praescribendo simul

aliquod remedium, ne facilitas obtinendae absolutionis ad peccandum redderet animosiores. * Et hoc docent Lug. *de poenit. disp. 20. sect. 10. §. 4.* Suar. in praesenti *disput. 30. sect. 4. n. 3.* cum d. Thom. in *4. dist. 17. q. 3. art. 3. quaest. 4. ad 6.* qui docet posse quandoque praelatos peccare, si nimis difficiles in hac danda facultate se praebent. * Advertandum tamen quod si superior requisitus sine justa causa nolit praefatam facultatem concedere, non proinde potest confessarius a reservatis absolvere; quia negatio facultatis est certa, et valde incertum est, an in tali casu detur in confessario facultas absolvendi, quidquid aliqui dicant; nam nullo jure habetur concedi facultatem absolvendi a reservatis, quoties episcopus sine justa causa deneget. Avers. *quaest. 17. sect. 7.* Passer. *t. 2. q. 187. art. 1. num. 558.* * Laym. *lib. 5. tr. 6. cap. 13. n. 3.* Lugo *disp. 20. n. 148.* Salmant. *cap. 13. n. 62.* * Quid vero dicendum, si praelatus regularis deneget facultatem absolvendi a reservatis, videndum est capite sequenti.

R. II. Pro absolvendo a reservatis requiritur licentia expressa, cum ex praxi non praesumi possit concedi, nisi petatur, et nisi expresse concedatur: atque ita docent communiter theologi, unde non sufficit tacita. Hinc non intelligitur concessa licentia obtinendae absolutionis a reservatis ex hoc, quod alicui concessum fuerit sibi eligere quemlibet confessarium; Suar. *de poenit. d. 30. sect. 1. num. 6.* nec per hoc quod superior dixisset confessario: *concedo tibi omnem meam auctoritatem*; nam in his formulis, si aliud non suadeant antecedentia et consequentia, non venit expresse facultas absolvendi a reservatis; et aliunde quae sunt speciali nota digna, vel superior non esset verosimiliter concessurus, non veniunt in generali concessione: *cap. Si episcopus de poenit. et remiss. in 6.* * Palauus *tract. 23. disp. unic. p. 15. num. 10.* La Croix *lib. 6. p. 2. n. 1630.* * Item si concedatur ab episcopis potestas absolvendi a casibus reservatis, non intelligitur extendi ad censuras reservatas, et e contra; quia sunt Potestates diversae, ac una ab altera non dependet. Secus dicendum, cum concederetur potestas absolvendi a casibus papae reservatis, ut explicabitur capite sequenti.

R. III. Primo certum est quantitatem et qualitatem licentiae absolvendi a reservatis mensurandam esse juxta formam petitionis et tenorem concessionis; ex his etenim constare potest de intentione concedentis. Si nihilominus ex his constare non possit quousque se extendat, tunc omnino large interpretanda est, semper cum conceditur ob bonum publi-

cum; ut evenit, quando deputatur confessarius ad absolvendum a casibus reservatis sine respectu ad particulares personas, vel dum conceditur ratione alicujus solemnitatis vel indulgentiae. Quae vero delegatur in gratiam particularium personarum; cum respiciat bonum particulare, et eximat ab obligatione legis, est stricte interpretanda. Palao *de leg. disp. 4. p. 11. a n. 2.* * Cum Palao sentit Molin. *tract. 3. disp. 173.* Suarez *lib. 8. de leg. cap. 17. n. 11.* Covarruv. *in 4. decret. p. 2. cap. 8. §. 8. n. 6.* * Sunt qui putant esse distinguendum, et volunt facultatem absolvendi particulares personas a reservatis esse latae interpretationis, si concedatur confessario in gratiam ipsius; strictae vero, si concedatur in gratiam poenitentis. Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 2. n. 6.* * cum, alii qui nituntur *cap. Si cui de praebend. in 6.* Verum non videtur recedendum a superiori opinione Palai, neque magnam vim habet supradictum caput; nam ibi non deciditur, an gratia et facultas concessa cum expressione personae sit latae vel strictae interpretationis, sed solum statuit expirare morte concedentis. * Videantur quae dixi de interpretatione legum, et privilegiorum.

Q. III. An aliqui intelligantur delegati a jure pro absolvendis peccatis reservatis superiori.

R. Quoad censuras reservatas, vide quae dixi *tr. 4. q. 1. c. 6. quaesit. 4. et seq.* Hic solum moneo in jure bene fundatam eam sententiam, quae asserit temporaliter impeditum adire Papam, posse a simplici confessario absolvi, nec necesse habere episcopum adire pro absolutione a casu Papae reservato. Id primo constat ex *cap. Quod de his de sent. excomm.*; interrogatus etenim Pontifex, an excommunicatus nolens pergere ad sedem apostolicam pro absolutione posset a simplici presbytero absolvi, respondit negative, ni forte sit in mortis articulo, vel alio impedimento prohibeatur Romam adire. Improperia autem et valde diminuta fuisset Pontificis responsio, si dum fuit interrogatus, an praedictus excommunicatus absolvi posset a simplici presbytero, non declarasset recurrendum esse ad episcopum, quando hic et non simplex confessarius haberet potestatem absolvendi ratione impedimenti petendi Romam. Praeterea *cap. Quamvis eod. tit.* dicitur impeditos adire Papam posse absolvi ab aliis inferioribus, non determinando episcopum, vel alium. Eodem modo dicitur *cap. Eos qui 22. de sent. excom. in 6.* Hinc sententiam istam omnino tenendam esse docet Passer. *de elect. cap. 26. n. 149.* Quare autem in casu praefato concessa fuerit simplici confessario facultas absolvendi a casu

Papae reservato, ea videtur esse ratio, quia agitur de impedimento, quod non eximit absolutum ab obligatione se Papae praesentandi; ac interim bene erat, ut a nulla retardaretur a sacramentis recipiendis. Semper igitur meminisse debet confessarius, ut dixi *l. c.* et habetur ex praefatis textibus, in mortis articulo absolutos a censuris reservatis, vel absolutos ob aliud temporale impedimentum, cessante impedimento, onus habere accedendi ad sedem Apostolicam ad exhibendam ecclesiae satisfactionem, ad suscipienda remedia etc. * De hac re videndi sunt Reiffenst. in *5. decret. de haereticis tit. 7. §. 8. n. 396.* Barbosa *p. 2. de offic. et potest. episc. allegat. 41. n. 32.* Diana *p. 12. tract. de conclavi resol. 25. Navar. in manual. cap. 27. n. 90.* qui contrariam opinionem tuentur. * Hoc onus autem se praesentandi superiori non habet, qui in articulo mortis, vel impedimenti perpetui fuit absolutus a casibus episcopo reservatis; nam in praedictis circumstantiis simplex confessarius habet potestatem ea directe absolvendi, et aliunde poenitens ratione casus reservati non debet ecclesiae, vel alteri satisfacere.

Hic etiam monitum velim confessarium ea facultatem, quam cuicumque confessario concedit Tridentinum *sess. 13. c. 7.* pro absolvendis constitutis in articulo mortis; iis nempe, quibus mors certo imminet, vel fere est inevitabilis, extendunt communiter theologi pro constitutis in periculo mortis, pro iis scilicet, qui habent mortis prudentem et probabilem timorem. Reputantur autem versari in tali periculo mulieres prima vice parientes, vel quae alias expertae sunt partus difficiles; inituri navigationem plenam discriminis, vel si immineat gravis tempestas; inituri conflictum; probabiliter timentes se in amentiam lapsuros etc. His theologi accensent bannitos, qui ubique possunt impune occidi; quod tamen puto verum esse, si in tali loco sint, ut prudenter mortem possint timere, non vero si sint in regione valde distante a principe, qui eos proscripsit; maxime si tale non fuerit delictum: ut principem valde illorum mortis intersit. * Videantur Reiffenst. *loc. cit. n. 407. et 410.* Barbosa *de potest. episcopi p. 2. allegat. 25. n. 81.* *

Q. IV. An habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus, et censuris Papae reservatis, possint absolvere etiam ab episcopalibus.

R. Plura sunt decreta inhibentia regularibus habentibus privilegium in reservata pontificia, absolvere a casibus reservatis ordinariis locorum, ita nempe decrevit s. Congreg. 2. Januar. 1617, mandante Paulo V. quod deinde confirmavit

Urbanus VIII. et Clem. X. Alexander vero VII. sub num. 12. hanc damnavit propositionem: *Mendicantes possunt absolvere a casibus episcopis reservatis, non obtenta ad id episcoporum facultate.* Verum tamen est, quod licet modo omnes concedant non vigere privilegia absolvendi a casibus, quos ipsi episcopi sibi reservant, adhuc est dissidium inter theologos, an sublata sit regularibus facultas absolvendi a casibus, quos jus reservat episcopis, qualis est levis clerici percussio, excommunicatio, procurantium abortum, casus papales occulti etc. In hac autem quaestione quamvis plures theologo, quos sequitur Viva in propositionem supra cit. n. 14. velint sublata esse regularibus facultatem in casus quocumque modo episcopis reservatos, nihilominus alii apud ipsum volunt decreta pontificia respicere solummodo casus, quos episcopi sibi specialiter reservant. Ratio ipsorum est, quia prima decreta auferentia talem potestatem respiciunt casus, quos episcopi sibi specialiter reservant; et cum posteriora pontificia decreta sint antecedentium confirmatoria, videntur et ipsa continere solummodo eandem prohibitionem, absolvendi scilicet a casibus, quos ipsi episcopi sibi specialiter reservant. Hae aliaeque rationes saltem incertum reddunt, an sublata sint privilegia absolvendi a casibus a jure, vel consuetudine episcopis reservatis; incerta autem ablatio non tollit privilegium certum bullatum, concessum regularibus quoad haec a Paulo III. sicuti ratiocinatur p. Mansi de cas. reserv. p. 1. q. 1. n. 34. Caeterum movent theologo, quod etiamsi in bulla jubilaei non exprimerentur reservata episcopalia, sed solum papalia, esset facultas etiam ad priora absolvenda; cum intelligatur tunc Papa concedere quidquid potest, si non sit exceptum. Viva de jubil. q. 11. art. 2. * Laym. de censur. lib. 1. p. 1. tr. 5. cap. 7. n. 5. Suar. de censur. disp. 7. sect. 5. n. 13. la Croix lib. 6. p. 2. n. 1451. neque obstat textus in cap. Licet de constit. in 6. ubi sicut Bonifacius VIII. statuit per legem generalem non derogari consuetudinibus particularibus, nisi exprimantur, ita per facultatem generalem absolvendi a casibus Pontifici reservatis non derogabitur reservationi particulari episcoporum; nam textus intelligendus est de illis consuetudinibus, quarum cognitio non praesumitur in principe, at cum in Pontifice non adsit ignorantia episcopalium reservationum, etiam has tollere dicendus est. *

Q. V. Quid facere debeat simplex confessarius, dum ad illum accedit poenitens cum peccatis reservatis, et non potest omittere communionem sine scandalo, aut infamia.

R. Si forte iste poenitens laboret impedimento perpetuo adeundi superiorem, potest directe absolvi a quocumque simplici confessario, ut dixi *tr. 4. q. 1. cap. 6. q. 4. resp. 3.* Si vero impedimento temporali laboret, hujusmodi poenitens deberet aperire confessario peccata tum reservata, tum non reservata, ut dixi *q. 3. cap. 3. quaest. 4.* et deinde a simplici confessario absolvi, si sit convenienter dispositus cum onere se praesentandi superiori, ut ab eo directe absolvatur, vel obtineat facultatem, ut possit ab alio directe absolvi quoad reservata. D. Thom. *in 4. d. 17. q. 3. a. 4. ad 3.* et magis communiter theologi * Suarez *disput. 31. sect. 3. num. 8.* Laym. *cap. 12. num. 10.* cum Navar. Soto et aliis. * Dixi absolvendum esse, si sit dispositus; neque etenim credi potest, ut dum e. g. puella non posset sine scandalo a communionem abstinere, ut eveniret in circumstantiis, in quibus non leviter mater de ea suspicaretur, non potest, inquam, credi ecclesiam velle nullatenus absolvi, vel se committere periculo eucharistiam suscipiendi sine debita dispositione; cum non tam facile sit elicere actum verae contritionis. Ex alia vero parte cum impedimentum sit temporale, bene judicatur velle ecclesiam vel per se, vel per confessarium comparere coram superiore, ut possit directe absolvi, et ita lex reservationis non infringatur cum praesudicio animarum. Ideo autem dicitur a simplici confessario indirecte absolvi quoad reservata, quia non habet in ea jurisdictionem; at cum ex alia parte, quia supponitur disposita, ut recipiat virtute sacramenti gratiam justificantem, consequenter deleta remanent etiam peccata reservata.

Idem onus se praesentandi superiori, quod dixi habere absolutum in praefatis circumstantiis a reservatis, habet ille, qui postea novit ex ignorantia propria, vel confessarii absolutum esse a reservatis a non habente facultatem. Quart. *sect. 1. c. 1. q. 50.*

Q. VI. An poenitens oblitus peccati reservati, dum confessus est habenti facultatem in reservata, possit deinde absolvi a quocumque simplici confessario; et quid si habens reservata fecit confessionem invalidam.

R. I. Praefatus poenitens potest a quocumque confessario absolvi a reservatis oblitis. Ratio est, quia non potest praesumi superiorem vel per se, vel per suum delegatum nolle quoad hunc poenitentem rite dispositum facere quantum potest; adeoque cum dicendum sit velle quoad eum facere quidquid potest, reservationem oblitum aufert, et ita a quocumque confessario poterit deinde absolvi. Lugo *disp. 20.*

*sect. 7. num. 9. Avers. de poenit. q. 17. sect. 8. Passer. t. 2. q. 187. art. 1. n. 598. * Videantur auctores citati superius, ubi egimus de peccatis reservatis dubiis. **

R. II. Qui oblitus est peccati reservati in confessione nulla propter gravem negligentiam in procurando dolore et proposito, adhuc dici potest immunis a reservatione, si bona fide accesserit ad confessionem. Ratio est, quia respectu hujus poenitentis, qui non accedit fraudulenter ad confessionem; bene dici potest confessarium velle facere quantum potest, adeoque saltem tollere reservationem, si non potest peccata ob ipsius indispositionem: atque ita credi potest de benignitate ecclesiae respectu ipsius poenitentis. Lugo *disp. 20. n. 106. aliique apud Dian. t. 4. tract. 3. resol. 51. * Hoc idem sentiunt Suar. disp. 31. sect. 4. n. 10. Palaus l. c. p. 15. §. 6. n. 2. * Multo magis autem id verum est, si iste poenitens, qui modo dicto fecit confessionem nullam, peccata reservata manifestavit; nam verificatur se praesentasse superiori, vel ipsius delegato, et ab ipsis poenitentiam et remedia pro reservatis accepisse, atque ita obtentus est finis reservationis. Tambur. lib 5. de poenit. cap. 9. § 5. Notat autem Lugo n. 102. quae fuerunt imposita a superiore, vel ipsius delegato in ista confessione invalida, esse omnino observanda; quia reservatio videtur ablata cum onere praestandi quae imponuntur.*

R. III. Dum poenitens fecit confessionem omnino voluntarie nullam, vel quia de industria grave peccatum, vel reservatum vel non reservatum tacet, vel quia aperte cognoscit non habere dolorem, aut propositum, nullatenus immunis remanet a reservatione. Ratio est; quia praesumi non potest superiorem vel per se, vel per delegatum velle hunc fraudulentum poenitentem a reservatione absolvere; cum nemo velit peccantem ex sua fraude et dolo commodum reportare. Lugo *disp. 20. num. 106. Salmant. tr. 6. c. 13. n. 43. atque hanc sententiam omnino veram credo. * Citantur hic Salmanticenses, sed parum bene; nam isti omnino tenent oppositam sententiam. Cum auctore autem sentiant Viva de jubil. q. 11. art. ult. n. 2. la Croix lib 6. p. 2. n. 1475. **

Q. VII. An poenitens absolvi possit a reservatis post facultatem obtentam commissis.

R. Si licentia ita a superiore concessa intelligatur, ut pro illa vice concesserit facultatem confessario absolvendi a quocumque reservato, vel poenitenti, ut a quocumque pariter peccato absolvatur, tunc poterit absolvi ab omnibus reservatis commissis ante absolutionem, quamvis fuerint com-

missa post obtentam facultatem; quia tunc censetur concessa licentia absolvendi ab omnibus, quae in confessione exponuntur. Passer. t. 2. q. 187. a. 1. n. 542. Gab. a s. Vin. disp. 9. qu. 5. §. 2. Ubi tamen observandum, quod dum conceditur ista generalis licentia pro una vice absolvendi, intelligitur a superiore limitari tempus ad hanc absolutionem obtinendam pro reservatis in posterum commissis; neque etenim credi potest velle superiorem, ut possit poenitens per longum tempus nova reservata committere, ac deinde ex facultate obtenta ab iisdem absolvi. Quanto vero tempore perseverare praefatam licentiam dicendum sit, debet confessarius colligere ex rationabili mente concedentis; adeoque si concederet intuitu alicujus festi, eo transacto, cessabit: si solum in favorem poenitentis, reputabitur durare aliquo tempore, ut commode se possit ad confessionem disponere, et prorogatio ad mensem non erit diuturna, ut notat etiam p. Mansi de cas. reserv. p. 1. q. 1. n. 49.

Quod si facultas absolvendi fuit petita pro aliquo determinato peccato, quod aliquis commiserit, tunc non extenditur ad reservata commissa post obtentam facultatem. Ratio est, quia non reputatur superior concedere nisi id quod petitur, unde si petatur licentia pro absolvendo particulari peccato, non intelligitur concessa pro iis, quae postea committuntur. Adde cum p. Mansi l. cit. n. 47. facultatem quoad reservata postea commissa esse dubiam et odiosam, utpote non concessam ob bonum communitatis, sed personae privatae, adeoque limitandam ad sola reservata commissa ante obtentam facultatem.

Q. VIII. An ipse confessarius absolvi possit a reservatis ratione facultatis ab ipso obtentae in ordine ad reservata.

R. Quocumque modo iste confessarius petierit, et obtinuerit talem facultatem, puto non posse pro se uti, nisi expresse id petat. Ratio est, quia semper superior putat a confessariis sibi expostulari licentiam pro aliis absolvendis, adeoque ipsius intentio est in ordine ad aliam personam diversam a confessario. Passer. q. 187. art. 1. num. 556.

Q. IX. Quas poenas incurrant absolventes sine facultate a casibus reservatis, vel a censuris reservatis.

R. I. Ex decretis s. Congr. editis an. 1601. et 1602. auctoritate Clementis VIII. et 1607. auctoritate Pauli V. quicumque confessarii praesumentes ex praetextu privilegii absolvere a casibus reservatis Papae, vel episcopis incurrunt ipso facto excommunicationem Papae reservatam, et privationem officiorum et beneficiorum. At quia decreta loquun-

tor de praesumentibus absolvere, ideo a praedictis poenis excusaret ignorantia etiam crassa, sicut etiam eas non incurreret malitiose absolventes, sed non praetextu privilegii. Passer. t. 2. q. 187. num. 597.

R. II. Ex Clementina I. *Religiosi de priv. confessarii regulares praesumentes absolvere ab excommunicationibus reservatis, sive canonicis, sive episcopalibus latis per statuta synodalia, sive provincialia, incidunt in excommunicationem Papae reservatam. Cum autem textus loquatur de excommunicationibus latis per praefata statuta, consequens est non incurrere dictam excommunicationem religiosos absolventes ab excommunicationibus reservatis episcopis per sententiam generalem, sive particularem. Bonac. t. 3. disp. 2. q. 9. p. 5. num. 17. (1)*

Regulae in praxi observandae

I. Si confessarius esse[m] alicujus praelati, difficiliter suaderem denegare facultatem absolvendi a reservatis. Ad quid ergo sibi ea reservabunt, respondebit aliquis? At ego subdo semper obtineri posse finem reservationis, coercere nempe homines a peccatis reservatis committendis, etsi facilis sit in deleganda potestate ad ea absolvenda. Hujusmodi facilitas nullum afferet praedudicium, quoties superior, dum suam potestatem delegat, assignet, si judicet opportunum, delegato remedia praescribenda poenitenti, ut cesset a peccando. Hinc fiet irretitos casibus reservatis facile a pravo suo statu recessuros, et ex alia parte non futuram damnosam facilitatem obtinendae absolutionis.

II. Solent confessarii scire sibi non deesse in articulo mortis facultatem absolvendi a casibus et censuris quibuscumque reservatis: at non omnes vidi sufficienter instructos quoad ea, quae tunc debent praestare. Cum igitur in periculo mortis cesset omnis reservatio, adeoque poenitens directe absolvatur a casibus reservatis, sicut a caeteris peccatis, nulla ei remanet obligatio, si tale periculum evadat. Quoad cen-

(1) Ac tandem altera quoque excommunicatio, nemini tamen reservata, incurritur a confessariis absolvere praesumentibus a casibus in Bulla Coenae reservatis; quibus etiam sub eadem poena praecipitur, ut si poenitentes in mortis periculo constitutos absolvant, eis injungant ut se se sistant coram superiore, casu quo convalescant, ita Bened. XIV. §. 23. suae Bullae incip. *Pastoralis Romani*. Contra Regulares vero qui culpabiliter non monerent, aut Jeobligarent poenitentes a denunciando delinquentes judicii competenti adest excommunicatio papalis *latae sententiae* inflictæ a Paulo V. in Bulla *Romanus* §. 6. et ab Alex. VII. in Bulla quae incipit *Licet alias* §. 4.

suras vero reservatas tenetur adire superiorem, vel ut etiã in foro externo absolvatur, si tantum pro interno fuit absolutus; vel si pro utroque foro fuit absolutus, adhuc debet se praesentare superiori, ut ecclesiae obediat, ejusque audiat mandata. Quod si ita absolutus non se praesentet superiori, ipso jure reincidit in censuram: *cap. Eos qui de sent. excom. in 6. et dixi tr. 4. q. 1. c. 6. quacs. 4. resp. 2.* ubi et quid praestandum sit ab eo, qui absolvit a censuris.

III. Si confessarius dum petit facultatem absolvendi ab aliquo reservato, quod ipsi exposuit poenitens, limitate petat, non poterit absolvere a novo peccato reservato, si quod commiserit poenitens eo tempore intermedio. Ita eveniret, si exposceret facultatem quemdam absolvendi ab aliquo reservato, si absolvendi a tertio, vel quarto casu etc. sibi jam exposito; nam cum hujusmodi et similibus formulis designetur peccatum jam sibi expositum et non subsequens, si quod forte committatur, intelligitur concessa facultas ad tenorem petitionis; et proinde solum in ordine ad peccatum jam auditum. Ne ergo in angustias redigatur, videat exposcere pro una vice amplam facultatem a reservatis absolvendi. Ubi etiam obiter volo adnotare licentiam semel concessam pro absolvendo ab aliquo reservato jam confessario exposito se habere ad instar gratiae factae, adeoque de se esse perpetuam. De Lugo *de poenit. disput. 20. n. 125. Sanch. l. 8. de matr. disp. 28. num. 85.* Quousque vero durare possit licentia, quae etiam se extendat ad reservata commissa post obtentam facultatem, dixi capite praecedenti.

IV. Confessarius bene perspectum habeat, qui sint casus et quae censurae reservatae; dum etenim obtinetur facultas a casibus reservatis absolvendi, non intelligitur concessa pro absolvendo a censuris reservatis. Hinc si accedat ad confessarium nostrae dioecesis e. g. sponsus, qui sine debita licentia pernoctaverit sub eodem tecto cum sponsa, non potest eum absolvere, si habeat, vel petierit solummodo licentiam a casibus reservatis absolvendi; nam praedicto peccato annexa est excommunicatio reservata.

V. Denique hic adnotandum censui in nostra dioecesi omnino sublatam esse confessariis facultatem absolvendi socium criminis, et eos quorum peccato cooperati sunt. En verba prohibitionis: *Confessarii socium criminis; et a peccato, in quo ipsi participes, seu cooperantes fuerunt, nunquam absolvant. In his enim casibus illos omni facultate privamus.* Ut confessarius dicatur participasse, seu cooperasse alterius peccato, requiritur cooperatio formalis, scilicet cooperari alterius

actioni, ut peccaminosae. Hinc confessarius praebens arma alicui quibus non praevidit usurum ad patrandum homicidium, non dicitur vere et formaliter cooperasse ipsius peccato, sed tantum materialiter. E contra semper iudicavi cooperatorem et complicem alterius peccati illum, qui aliqua dicit, vel facit, ex quibus praevidet aliquem peccaturum, quamvis ipsius peccatum non intendat. Exemplum sit in confessario, qui bene praevidet ex verbis obscenis, quae profert, aliquem peccaturum; quamvis enim non intendat illius peccatum, dici debet cooperator et complex; utpote qui de facto est causa illius peccati. Vide etiam quae dixi *tr. 6. q. 3. c. 6. quaes. 2.*

Sunt pariter cooperatores, et socii criminis confessarii, qui quamvis immediate non participant in ipsa actione peccaminosa, ipsam tamen mandarunt, suaserunt etc. et quamvis per mandatum et consilium non influxerint, verificatur tamen in foro conscientiae socios fuisse in crimine, quod alii patrarunt. Idem dico de confessario, qui approbavit commissum crimen coram delinquente, vel coram aliis, quos praevidit suam approbationem delinquenti relaturos. Ratio est, quia ultraquamquod approbator peccati proprie dicatur illius participans, tali approbatione confessarius potest esse causa novi peccati ipsius poenitentis, quatenus ex tali approbatione facillime concipiet complacentiam de patrato scelere. Praeterea etsi non daretur istud novum peccatum, adhuc subsistit ratio praefatae prohibitionis, quae est, ut infra explicabo, non convenire confessionem peccati fieri coram confessario qui illud approbavit.

Difficultas nihilominus est, an supradicta prohibitio respiciat confessarios, qui fuerunt socii, vel cooperatores in quocumque crimine, an vero solummodo intelligenda sit de confessariis sociis et cooperatoribus in quibusdam determinatis criminibus. Non desunt qui illam extendant ad socium et cooperatorem in quocumque crimine. Verum Bossius, quem sequitur p. Mansi in *append. ad casus reserv. n. 3.* vult intelligendam de socio criminis in omnibus peccatis luxuriae; quoad peccata vero alterius generis dicit comprehendere confessarios complices in delictis gravioribus, quae solent cum socio patrari, puta in furto, homicidio, etc. Ratio est; tum quia huiusmodi peccata proprie veniunt criminis appellatione; tum quia generalis prohibitio, ne confessarii absolvere possint quaecunque peccata, in quibus fuerunt socii, vel cooperatores, esset in grave praejudicium animarum, ut constat respectu parochi ruralis, si non posset e.

g. absolvere mulierem, cum qua peccatum detractionis commisit; tum quia apud eundem p. Mansi dantur declarationes episcoporum, qui dicunt prohibitionem, de qua modo loquimur, solommodo comprehendere confessarios socios in praefatis criminibus. Quamvis autem eadem declaratio non sit in nostra diocesi, bene dici potest esse subintelligendam utpote quia sit juxta naturam talis prohibitionis; universaliter etenim accepta, ut dixi, esset in destructionem, non in aedificationem. Illud omnes concedunt, confessarium nempe posse absolvere peccata venialia, in quibus fuit socius, seu cooperator: ea etenim non veniunt criminis appellatione. Bonac. *de sacr. poenit. d. 5. quaest. 7. p. 5. §. 5. n. 12.* Item si quis jam absolutus fuerit ab alio confessario quoad crimen commissum, potest iterum idem peccatum exponere confessario, qui fuit socius, vel particeps in eodem crimine; etenim cum jam directe fuerit absolutum, non obstat non esse in isto confessario potestatem illud absolvendi nisi indirecte. Secus si prius confessus esset sua peccata alteri confessario, et oblitus fuisset criminis, cujus secundus confessarius fuit complex; cum etenim in praehabita confessione non absolutum fuerit nisi indirecte, oportet illud fateri confessario, qui habeat potestatem illud directe absolvendi, et talis non est, qui fuit socius et particeps criminis. Mazuch; *disp. 1. q. 4. a n. 115.*

Illud demum advertant confessarii in ordine ad eos, in quorum peccatis fuerunt socii, cooperatores, seu participes, taliter se habere, ac si non fuissent approbati: unde in synodo dicitur quod illos *nunquam absolvant*, sicut nec peccatum, in quo fuerunt socii etc. adeoque talis confessarius nullam habet auctoritatem, et circa crimen complicitatis, et circa personam complicitis. Ita etiam suadet ratio talis prohibitionis, ideo etenim prohibentur confessarii ab absolvendo socio criminis tum quia timeri potest deesse in poenitente sincerum dolorem, dum peccatum fatetur confessario, quem in eodem habuit socium, vel cooperatorem, tum quia si refricetur memoria de peccato cum illo commisso, maxime si sit in genere luxuriae, periculum adesse potest in lethalem complacitiam labendi, tum quia indecens est judicem esse peccati illum, qui in eo fuit cooperator. S. Thomas in *suppl. q. 20. a. 2. ad 1. Caren. de offic. inquis. p. 2. tit. 12. n. 310.* Haec autem suadent omnino auferri potestatem a confessario in ordine ad totam illam confessionem. in qua explicandum est peccatum, cujus fuit socius etc. Hinc non posset confessarius absolvere socium criminis, etiam

dum poenitens esset in periculo infamiae; cum respectu illius se habeat, ac si non fuisset approbatus. Adde me credere, quod etsi in aliqua dioecesi non prohiberetur confessariis excipere confessionem socii in crimine, nihilominus id semper de sua natura esset intelligendum; in generali etenim approbatione, quam habent confessarii, ex generis regulis non veniunt quae sunt speciali nota digna, et talis profecto est approbatio quoad excipiendas confessiones etiam socii in crimine.

Ad ea, quae variis in locis superius dicta sunt, addere hic lubet Benedictum XIV. *de syn. dioec. lib. 9. cap. 4.* cum card. Petra tom. 3. *ad constit. 18. Inn. IV. n. 19.* et Reiff. *in 5. decr. tit. 7. §. 7.* hanc sententiam omnino tenendam docere, ademptam scilicet episcopis facultatem absolventi a casibus bullae coenae, praesertim vero ab haeresi occulta, atque adversae fundamenta penitus evertere. Neque ei suffragari potest ratio desumpta ex facultate attributa episcopis per Tridentinum *sess. 24. cap. 6. de reformat.* absolventi in foro conscientiae a quibuscumque casibus. Neque hic pigeat adnotare amplius locum non habere illam quaestionem, an tempore jubilaei habentes facultatem absolventi a censuris in bulla coenae reservatis, possint absolvere ab haeresi occulta; etiamsi specialiter, et expresse non declaretur; idem enim Pontifex in *constit. Convocatis §. 53. bull. t. 3. p. 168.* hoc expresse vetuit juxta iteratas hac de re declarationes, et decretum s. Inquisitionis ab Alexandro VII. approbatum, confirmatum die 23. Mart. 1656. quod et repetit in *constitut. Inter praeteritos §. 83. eod. t. p. 244* quam attributam negavit episcopis. Assertam voluit idem Pontifex in *constit. Pastor bonus §. 9. bullar. t. 1. p. 322.* majori poenitentiario facultatem quocumque tempore absolventi in foro conscientiae tantum haereticos occultos, qui nemini suas haereses communicaverint *.

* Ultra alibi dicta, et praecipue *tract. 3. quaest. 4. cap. 2. tr. 10. quaest. unic. cap. 2. et tr. 12. quaest. unic. cap. 1.* de discrimine inter veterem casuum reservatorum tabelam, et novam ultimae synodi, duas alias additiones advertat confessarius in dioecesi Lucana. Prior est in casu V. ubi agitur de abortu. Nihil quidem innovatum quoad vim illius verbi *abortus procuratus*, bene vero quoad foetum. Quaestio illa an foetus quadragesimo die pro masculis, octuagesimo pro foeminis, vel statim a conceptione anima donetur, de qua supra de baptismo loquentes egimus, hic non amplius locum habet; quocumque enim tempore, sive

ante, sive post illos dies abortus sequatur, reservationi obnoxius pronunciandus illum procurans. Ita habetur expresse illis verbis: *abortus procuratus foetus animati, sive inanimati*. Altera est in casu IX. ubi extenditur reservatio ad turpia loquentes non solum cum monialibus, vel puellis in monasterio degentibus, sed etiam cum aliis foeminis, quae in monasterio morantur, et illis comprehensis, quae sub aliqua approbata regula collegialiter vivunt, emissis votis, quamvis simplicibus. Nomine igitur aliarum foeminarum in monasterio degentium non tantum veniunt, quae ibi commorantur educationis gratia, sed illae etiam quae ad pudicitiam servandam in ea loca sese recipiunt. Illae vero, quae in aliquibus casibus extraordinariis introducuntur in monasterium de licentia episcopi, ut ibi ad breve tempus monialibus famulentur, non comprehenduntur in eo casu, cum nec moniales sint, neque in monasterio habitationem assumpsisse dicendae sint. Videatur Mansi de casib. seservat. p. 1. q. 2. cas 9. 2. edit. *

* Quoad facultatem absolvendi a casibus, et censuris reservatis praelatis regularibus attributam, distinguenda est, quam habent erga saeculares, ab ea, qua gaudent erga suos subditos. Istos omnes professos, ac novitios absolvendi potestatem habere a quibuscumque casibus, a quibus possunt episcopi, tradunt doctores ex cap. *Abbatas de privileg. in 6.* imo ab omnibus Pontifici reservatis, dummodo occultis, etiam in bulla coenae contentis ex privilegio Pii V. in constit. 129. *Dum ad congregat. Cassinensium bullar. Rom. tom. 2. p. 339.* confirmato a Benedicto XIII. in constit. *Pretiosos §. 21.* edita ann. 1727 *bullar. Rom. tom. 12. pag. 201.* Tunc autem casus dicendus est occultus, juxta communem doctorum sententiam, quando licet possit per aliquot testes probari, tamen non innotescit nisi septem, aut octo viris in civitate, quatuor aut quinque in parvo oppido. Ita Benedictus XIV. *instit. eccles. 87. num. 45.* ubi loquitur de impedimentis matrimonii occultis, in quibus eadem est regula. *Suar. tom. 4. disp. 13. sect. 2. num. 2.* Contin. *Tourn. t. 2. p. 448.* Fagnan. *in cap. Vestra de cohabit. cler. et mulier. n. 118.* Videantur etiam dicta superius *tract. 4. quaest. 2. c. unic.* Excipiendi tamen sunt isti quinque casus, scilicet schisma, relapsus in haeresim, falsificatio apostolicarum literarum, delatio prohibitorum ad infideles, et conspiratio in Romanum Pontificem. Nomine autem praelatorum veniunt non tantum superiores generales, provinciales, eorum vicarii in eorum assentia, sed superiores locales quocumque nomine appellantur.

Videantur Reiffenst. in 5. *decret. tit. 7. §. 9. a n. 416.* Salmant. *de censur. c. 2. n. 80.* Potest. *de minist. poenit. t. 1. p. 4. cap. 5. num. 3379.* Milante in *propos. 4. damant. ab Alexandro VII.* Erga saeculares vero ampla, qua olim gaudebant, facultas absolvendi ab omnibus casibus tum Pontifici, tum episcopis reservatis ad limites paulo angustiores per Clementem VII. in suo decreto edito ann. 1602. a Paulo V. ann. 1617. et Urbano VIII. ann. 1627. confirmato, nec non per Alexandrum VII. in proposit. 12. damnata, redacta fuit. Memorati enim tres Pontifices declararunt non posse regulares absolvere saeculares extra Romam, et intra Italiam a casibus pontifici reservatis in bulla coenae, nec ab aliis sex celebribus, de quibus inferius, et quibus addendus nunc est novissimus casus a Benedicto XIV. summo Pontifici reservatus de eo, qui falso accusat sacerdotem innoxium apud iudices ecclesiasticos de sollicitatione, sive per seipsum sive procurando, ut per alios calumnia inferatur, ut ex ejusdem constitutione *Sacramentum bullar. tom. 1. p. 50.* Et Alexander VII. in dicta propositione 12. iisdem vetuit, ne sine episcoporum facultate quemquam saecularem absolvant a casibus episcopis reservatis, quam prohibitionem denuo innovavit Clemens X. in celebri constitutione *Superna bullar. Rom. tom. 6. pag. 305.* et insuper sancivit: *habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus sedi apostolicae reservatis, non ideo a casibus episcopo reservatis absolvere posse.* Vide autem dicta superius quoad reservata episcopis a jure.*

*Non negandum probabilem esse sententiam asserentem temporaliter impeditum adire pontificem posse a quocumque simplici confessario absolvi, nec opus ei esse, ad episcopum confugere, sed non negandum pariter probabiliorem esse, et magis tutam in praxi illam, quae tradit in iis casibus recurrandum esse ad episcopum, si commode fieri possit, pro absolutione, et solum priori utendum, cum nec episcopus facile adiri possit quam tuentur ultra DD. citati Henriq. *lib. 6. cap. 9. n. 7.* Hurtado *de excommunic. disp. 15. Diana p. 5. tr. 9. resol. 6.* Sanchez *in decal. lib. 2. cap. 13. n. 36.* Lugo *de poenit. disp. 20. n. 225.* Leander *de excommunic. tr. 2. disp. 17. q. 62. ex cop. De caetero et cap. Ea noscitur de sent. excomm.* ubi ea tribuitur tantum episcopis, et per consequens negatur aliis; ubi enim aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expresse non conceditur, intelligitur denegatum, ait Reiffenst. *loc. cit. ex Clem. Exivi de verbor. signific.* Quod si reperiuntur textus, in quibus videatur attributa episcopo, vel proprio sacerdoti facultas absolvendi,

quando non potest adiri Pontifex, ut sunt *cap. Quod de iis et cap. Eos supra*: it. ea communissime interpretantur doctores non disjunctive, ita ut fas sit impedito, cui maluerit, vel ab episcopo scilicet, vel a simplici confessario absolutionem petere, sed subrogative; quando nempe adiri nequit episcopus. Sicut autem qui laborat temporali impedimento adeundi Pontificem, absolutus, vel ab episcopo, vel a simplici confessario, debet, quamprimum cessati impedimentum, Pontifici se sistere mandatum apostolicum recepturus juxta *cap. Ea noscitur de sent. excomm. Barbos. in d. cap. Suar. de censur. disp. 22. sect. 1. n. 61.* sed ut superiori pareat, ita in casibus episcopalibus absolutis a reservatis indirecte tantum ob impedimentum ad breve tempus durans, eo transacto, debet absolutionem directam petere ab episcopo vel ab ejus delegato, saltem per simplicem confessarium, si nequeat alia via, neque enim *censentur episcopi consentire, ut quocumque etiam brevi impedimento posito statim permittatur confessariis simplicibus facultas absolvendi*, quod etiam patet ex praxi confessariorum, qui hujusmodi poenitentem ita a se absolutum obligant, ut peccata reservata iterum superiori, vel delegato aperiat, ut directe absolvatur. Ita p. Mansi *de casib. reservat. p. 2. quaest. 1. num. 50.* ex auctoritate multorum Doctorum apud Gabr. *pag. 1. resol. 58.* Hinc puella, quae non solet sine matre e domo egredi atque etiam illa quae longe distaret a civitate peccato aliquo reservato gravata, urgente communicandi necessitate a simplici confessario absoluta ad vitandam infaniam et dedecus si nequeat alia via, debet ab episcopo, vel ab altero in reservata potestatem habente absolutionem obtinere, dummodo tamen id possit praestare intra annum, vel circiter. Videatur Reiff. *theol. mor. tr. 14. dist. 9. n. 18. p. Mansi l. c. n. 48. et 49.* Huic autem obligationi se sistendi habenti facultatem ad obtinendam in reservata absolutionem directam, debet satisfieri quam primum ac cessavit impedimentum; quod intelligitur intra triduum. Vide dicta superius *tract. 18. q. 1. cap. 5. num. 16.**

* Quae in nostra Lucensi, ac in aliis pluribus dioecesis statutata sunt quoad confessarios complices, et socios criminis, extendit Benedictus XIV. in constit. *Sacramentum poenitentiae bullar. tom. 1. pag. 50.* ad quoscumque confessarios tam saeculares, quam regulares cujuscumque ordinis, ac dignitatis, complices in peccato turpi, atque inhonesto contra sextum decalogi praeceptum, eisque omnem auctoritatem, ac jurisdictionem abstulit excipiendae sacramentalis

confessionis hujusmodi personae complicitis, nisi in extrema necessitate, nempe in articulo mortis, et deficiente tunc temporis quocumque alio sacerdote etiam simplici, adeo ut illicita, et irrita sit absolutio, utpote ab iis impertita, qui jurisdictione ac facultate ad absolvendum necessaria omnino carent; addita insuper majoris excommunicationis poena, soli pontifici reservata in contrafacientes. Hunc prioris rigorem temperandum duxit posteriori constitutione *Apostolici muneris bull. t. 1. p. 489.* ac eisdem permisit, ut personae complicitis confessionem excipere, ac absolutionem impertiri valeant in mortis articulo etiam praesente alio sacerdote, si *casus urgentis qualitas*, aut concurrentes circumstantiae, quae vitari non possint, hujusmodi fuerint, ut sine gravi aliqua infamia aut scandalo alius sacerdos etiam simplex vocari, aut accedere nequeat. Reos tamen adhuc gravis inobedientiae coram Deo, latisque poenis obnoxios voluit, si praedictae infamiae, aut scandali pericula confinxerint, atque ea antevertere, vel remove congruis mediis de industria neglexerint, absolutionem vero sic impertitam, nisi aliud obstet, validam pronuntiavit, quamvis illicitam. Ex supradictis igitur inferat confessarius hic peccati turpis nomine venire omne peccatum grave externum licet sint tactus, colloquium, eaque omnia, quae superius diximus de parochiano cum parochianis actus inhonestos habente *tract. 12. q. unic. cap. 1.* utrobique enim habetur verbum *inhonestus*. Et hoc idem sentiunt Salmant. *Appendic. de bulla cruciat. c. 6. n. 282. 2.* Absolutionem fore invalidam etiamsi longum tempus effluerit, ex quo peccatum admiserint, etiam quoad alia, quae poenitentes complices ipsis confiterentur antequam de peccato turpi fuerint ab alio absoluti. 3. Jurisdictionem hanc absolvendi illis sublatam esse, neque restitutam in vim cujuscumque jubilaei, vel bullae, quae vocatur cruciatae sanctae, aut alterius cujuslibet indulti cum pro non legitimis et non approbatis a pontifice declarentur; et solum pro articulo mortis, cum aliter sine infamia fieri non possit, eis permittatur confessionem excipere et absolvere. Sed 4. si in fraudem harum constitutionum, vel fraus eveniat ex parte poenitentium, vel confessoriorum, absolverentur aegroti quidem, sed non constituti in vero mortis articulo, vel periculo, nihil profecto absolutionem collatam eis prodesse. An autem incidant in poenam excommunicationis, si tantum audiant confessionem, sed absolutionem non conferant, ex verbis supradictarum constitutionum, et *Inter praeteritos bull. t. 3 p. 170.* negative satis declaratum videtur, ibi enim §. 59. ita se expri-

mit Pontifex. *Præterea non minus sacerdoti, qui vel extra mortis articulum confessionem excipit poenitentis, eumque absolvit, vel qui in articulo mortis absolvit . . . excommunicationis majoris poena a nobis imposita fuit;* copulative exceptio confessionis, et absolutio; utraque ergo verificari debet, ad hoc ut poenae locus sit. *

* Posset hic excitari quaestio an episcopi ex facultate Tridentini *sess. 24. c. Licet.* 6. absolvere valeant ab excommunicatione confessarium, qui complici in peccato turpi absolutionem impertitus fuerit. Videretur ex una parte negativae sententiae adhaerendum; casus enim iste solet plerumque occultus remanere, et ita nunquam aut raro admodum pontificiae reservationi obnoxius. Attamen probabilis etiam videtur affirmativa, nam saltem Romae, et in aliis locis, ubi Tridentinum non est receptum locum haberet pontificia reservatio. *

* Societates quaedam praesertim ss. Rosarii ex vi suorum privilegiorum putabant sibi licere in quibusdam anni solemnitatibus confessarium eligere, a quo possent a casibus episcopis reservatis absolvi, quod privilegium novissime pia confraternitas sub invocatione B. M. de Succursu contra infideles sibi adstruere conabatur, eo quod Benedictus XIV. in suis literis in forma brevis incip. *Attendentes* eam ditaverat indulto, ut singuli illius confratres eligere possent confessarium ab ordinario approbatum a quo bis in vita, et in mortis articulo absolverentur a casibus apostolicae sedi reservatis, ex quo arguebant aliqui facultatem etiam quoad reservata episcopalia. Hujusmodi interpretationes refutavit olim sacra congregatio pluribus decretis relatis ab eodem Benedicto *de synod. lib. 5. cap. 5. §. 8.* et demum idem pontifex constit. *Pias Christifidelium bullar. t. 4. p. 15.* in qua declaratum reperitur hoc non licere, nisi accedat ordinariorum licentia. *

* Non desunt theologi, ut Covarr. *lib. 2. variar. cap. 2. n. 16.* et alii apud Lugo *disp. 20. n. 129.* et Leand. *disp. 12. q. 48.* qui putent non se extendi facultatem absolvendi a reservatis ad ea, quae commissa fuerint in confidentiam licentiae obtinendae. Communior tamen sententia tenet, quod, ubi non adsit expressa haec limitatio, quae non est praesumenda, possit absolvi hujusmodi peccans, neque enim ex majori facilitate peccandi quam tribuere potest facilitas remedii, ista tollenda est, quam nec aufert Christus, ex eo quod homines facilius se rapi sinunt a concupiscentiis; quia adest remedium sacramenti poenitentiae. Poterit ergo ex hoc capite absolvi, prout docent Passerin. *l. c. n. 551.* Sanchez

in decal. lib. 4. cap. 54. n. 18. Suar. de relig. l. 6. de voto cap. 13. Lug. loc. cit. n. 130. Salmant. de sacram. poenit. cap. 13. n. 40. Verum forte dubitarem de sinceritate doloris ac de propositi efficacia *.

CAPUT IV.

De casibus Papae reservatis; et de casibus reservatis pro religiosis

Q. I. Qui sint casus Papae reservati.

R. Non instituo hic sermonem de casibus a jure episcopo reservatis, cum de facto nulli dentur, ut ex Passer. t. 2. q. 187. art. 1. et si qui videntur ipsi reservati, ut de abortu etc. potius dicendum est quoad eosdem casus episcopos esse delegatos, quam ipsis esse reservatos, quamvis suam facultatem subdelegare possint, ex dictis capite superiori. Quaesitum proinde limitatur ad casus Papae reservatos, et principales sunt sequentes. 1. Violatio clausurae monialium ad malum finem. 2. Violatio immunitatis ecclesiasticae in terminis constitutionis Gregorii XIV. 3. Duellum. 4. Simonia realis. 5. Simonia confidentialis 6. Percussio clerici. * His accensendus est casus noviter summo Pontifici reservatus a Benedicto XIV. in supracitata constitutione *Sacramentum*, nempe si quis falso accusat sacerdotem innoxium de sollicitatione apud iudices ecclesiasticos, sive per seipsum, sive procurando, ut per alios calumnia inferatur. Alterum quoque addit Ligor. lib. 6. n. 580. ex opere cui titulus *Istruzione per i novelli confessori p. 2. cap. 15. n. 306.* nempe si quis accipiat a regularibus utriusque sexus munera ultra decem scuta Romana, nisi prius totum restituerit, et infra decem scuta, saltem partem ad arbitrium poenitentiarum. Sed immerito; nam Clemens VIII. cujus constitutioni incip. *Religiosae, bullar. tom. 3. pag. 39.* innixa est haec doctrina, non aliud decrevit, nisi accipientes contra prohibitionem dona ad restitutionem teneri, qua nondum completa absolvi non possunt, de reservatione autem ne ullum quidem verbum. Hoc idem confirmat Benedic. XIV. in constit. *Pastor bonus* §. 26. *

Q. II. An casus papales habeant semper annexam censuram; et an solum ratione ejusdem censurae reserventur.

R. I. Communior est ea opinio, qua dicitur de facto nullum peccatum Papae reservari, nisi quae habent annexam censuram eidem reservatam. Et quamvis aliquando videatur illius mentionem non fieri, nihilominus sufficienter interpretatur eam adesse. Sanch. lib. 2. sum. c. 8. n. 5. Palau tr.

23. *disp. nnic. p. 15. §. 2. Boss. de jubil. sect. 1. cas. 2.*

R. II. Casus Papae reservati non solum sunt reservati ratione censurae, sed etiam quoad ipsam culpam; cum etenim Pontifex in suis reservationibus illimitate loquatur, non est cur dicamus solum sibi reservare annexam censuram, non vero ipsum peccatum. *Lugo de poenit. disp. 20. sect. 2. n. 26. aliique quos congerit Leand. de poenit. disp. 11. q. 14. ** Hoc idem sentit Suar. *de poenit. disp. 29. n. 8. cum d. Th. ** Hinc autem fit, quod si quis habens casum papalem accedat bona fide ad simplicem confessarium, qui putaret posse ab illo absolvere, quaerere deinde deberet absolutionem non solum a censura, sed etiam ab ipso peccato, quod verum non esset, si et ipsum non esset reservatum; nam tunc absolutum fuisset directe, adeoque non esset necesse pro eo novam absolutionem exposcere. *Sanch. cit.*

Q. III. Quis possit absolvere a casibus Pontifici reservatis.

R. I. Si quis ob aliquam causam, puta ob ignorantiam, gravem timorem etc. non incidat in censuram annexam casui pontificio, potest a quocumque simplici confessario absolvi. Ratio est, quia quamvis non solum censura, sed etiam ipsa culpa, ut dictum est, sit reservata, nihilominus ex praxi et consuetudine ecclesiae, amota censura, intelligitur etiam amota reservatio quoad culpam. *Passer. t. 2. quaest. 157. art. 1. num. 580. * Navar. cap. 28. n. 261. Fagund. in 2. praec. lib. 8. cap. 1. n. 3. Barbos. et alii apud Leandr. l. c. q. 15. **

R. II. Confessarii regulares existentes extra Italiam possunt absolvere virtute suorum privilegiorum ab omnibus casibus papalibus, exceptis casibus bullae Coenae, ut videre est apud *Passer. tom. 2. q. 187. art. 2. num. 443.* Etiam confessarii in Urbe existentes eandem habebant facultatem; at Clemens XI. in suo decreto edito 13. Maii 1711. sancivit nullum confessarium, quamvis intra Urbem existentem, posse etiam pro solo foro conscientiae absolvere publicos violatores clausurae monialium ad malum, seu inhonestum finem; publicum presbytericidam; publicum violatorem immunitatis ecclesiasticae in terminis bullae Gregorii XIV. vel etiam occultum, si publica auctoritate violetur.

R. III. Generaliter dicendum est omnes confessarios regulares virtute suorum privilegiorum, exceptis casibus bullae Coenae, aliisque supra enumeratis, posse absolvere ab omnibus casibus Papae reservatis. *Passer. quaest. cit. n. 440.* Nec refert Urbanum VIII. in suo decret. sub die 25. Novembris 1628. dixisse existentes extra Italiam posse absol-

vere a casibus Papae reservatis, exceptis casibus bullae Coenae ex hoc enim non infertur derogasse privilegiis regularium intra Italiam existentium. Et ratio est, quia privilegium idem est ac privata lex, legi autem non derogatur per tacitos intellectus, sed per expressos, ut docet Glossa in *cap. Cupientes de elect. in 6.* Solum limitatur, quod dictum est, quoad regulares confessarios in dioecesi Neapolitana, quibus ex eodem Passerino n. 464. sublata fuit omnis potestas absolventi a quibuscumque casibus papalibus; at cum hujusmodi prohibitio novum jus condiderit quoad praefatos confessarios, non obstat regularibus alibi existentibus; quod etenim speciale est pro aliquibus, non trahitur ad generale: *cap. Sane de priv.*

Q. IV. Quos casus possint sibi reservare praelati regulares.

R. Ex decreto Clementis VIII. die 26. Maii 1593. et ex constitutione 28. Urbani VIII. ejusdem decreti confirmatoria, superiores regulares solummodo possunt sibi sequentes casus reservare. 1. Apostasia a religione sive habitu dimisso, sive retento. 2. Veneficia, incantationes et sacrilegia. 3. Nocturna ac furtiva a conventu egressio. 4. Proprietas contra votum paupertatis, quae sit peccatum mortale. 5. Juramentum falsum in judicio legitimo. 6. Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum foetum, etiam non secuto effectu. 7. Falsificatio manuum, aut sigilli conventus. 8. Furtum de rebus monasterii, quod sit mortale. 9. Lapsus carnis voluntarius opere consummatus. 10. Occisio, seu vulneratio, seu gravis percussio cujuscumque personae. 11. Malitiosum impedimentum, vel retardatio, vel aperitio literarum a superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad superiores. Nullum casum, exceptis praefatis, possunt sibi reservare superiores regulares; et quamvis aliqui dixerint posse ultra praedictos casus aliquid praecipere sub excommunicatione sibi reservata, id nihilominus quamplures negant; * hoc firmat Benedictus XIV. *de synodo dioecesis. lib. 5. cap. 5. §. 5. ex quodam decret. sacrae Congreg. episc. et regul. die 7. Jul. an. 1617.* * Ratio est, quia cum Pontifices apposerint praedictam limitationem auctoritati superiorum regularium, ne ipsorum subditi ex nimia reservatione in periculum damnationis ducantur, consequens est voluisse nec per censuras aliquid sibi reservare; ita enim contra mentem summorum Pontificum possent ad sui libitum reservationem ampliare; quia absolutio censurae ab homine latae, de jure superiori, aut judici ferenti reservatur: *cap. Nuper de sentent. excommunicat.* Adde causam finalem legis ampliare, vel re-

stringere legem ad sui limites: *leg. Cum pater §. Dulcissimis ff. de legat. 2.* unde cum causa finalis Pontificiorum decretorum fuerit, ne quocumque modo a superioribus regularibus ampliatur reservatio ultra casus praedictos, sequitur nec ampliari posse mediante censura. Favet huic opinioni declaratio sacr. Congregationis apud Donat. *t. 2. tr. 10. quaest. 24.* et Tambur. *lib. 5. cap. 7. §. 2. n. 11.* Verum tamen est, quod si regulares putent expedire alium casum reservare, possunt ex dictis decretis id facere in capitulo generali pro toto ordine, ac in provinciali pro tota provincia. Quod si id faciant particulares superiores, nulliter faciunt. Passer. *tom. 2. quaest. 187. art. 1. n. 585.* * Quoad multa, quae insurgere possunt dubia circa casus a praelatis regularibus reservatos, videndus est Suar. *tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 18. n. 4. et seq.* *

Q. V. An regulares possint aliquando absolvi a casibus superiori reservatis ab inferioribus confessariis; et quid dicendum de novitiis.

R. I. Ex decreto Clementis VIII., et Urbani VIII. habetur a superioribus regularibus deputandos esse in quoumque monasterio duos, tres, aut plures confessarios *doctos, prudentes, ac charitate praeditos*, qui absolvant a non reservatis, et quibus etiam reservatorum absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam debere committi ipse in primis confessarius judicaverit. Item habetur, nolentibus superioribus dare facultatem absolvendi a reservatis, posse praedictos confessarios *illa vice poenitentes regulares, etiam non obtenta facultate, absolvere*. Insurgit modo duplex difficultas. Prima est, an alius confessarius, qui non sit ex supradictis duobus, vel tribus deputatis, sed qui nihilominus habeat a superiore facultatem excipiendi confessiones aliquorum regularium, possit eos absolvere a reservatis, petita et non obtenta licentia. Secunda, an confessarii, ut supra deputati, possint absolvere petita et non obtenta licentia, toties quoties, vel solum pro una vice.

Ad primam autem respondeo negative; nam in decretis Pontificiis solum conceditur facultas absolvendi regulares a reservatis, petita et non obtenta licentia, illis duobus, vel tribus confessariis, qui designandi sunt a superioribus pro audiendis confessionibus religiosorum, et id, si judicaverint sibi esse concedendum; quia nempe non officiat proximo, bono publico religionis, vel ipsi poenitenti. Puto tamen praefatos confessarios absolvere posse regularem a reservatis, petita et non obtenta licentia, quamvis ipsi non sint depu-

tati ad absolvendum a reservatis, sed solum ad absolvendos religiosos monasterii a non reservatis. Ratio est, quia hujusmodi facultas conceditur a Pontifice confessariis a superiore deputandis, quibus subdit committendam facultatem absolventi a reservatis. En ergo facultatem absolventi, petita et non obtenta licentia, dari confessariis a superiore deputatis, nec necesse esse fuisse deputatos ad casus reservatos; ita plures apud Dianam *tom. 7. tr. 1. resol. 109.*

Quoad secundam difficultatem puto confessarios deputatos, non obtenta facultate, non posse absolvere regulares a reservatis toties quoties, sed una vice tantum. Ratio est, quia si in decreto non posita esset ea clausula *illa vice*, confessarii praedicti, petita et non obtenta licentia, absolvere potuissent toties quoties: dicendum proinde est illa verba apposita fuisse ad limitandam facultatem juxta sensum talium verborum, adeoque solummodo pro ea vice confessarios pro regularibus deputatos habere facultatem absolventi a reservatis, ea petita et non obtenta. Et quidem frustranea esset reservatio apud regulares, si toties quoties absolvi possent a suis confessariis, etiam facultate a superiore non obtenta. Peyrin. *tom. 3. quaest. 1. cap. 21. in fine*, Lezan. *v. Casus numer. 13.* aliique contra Tambur. *lib. 5. de cas. reserv. c. 7. §. 2. num. 34.*

R. II. Quavis novitii absolvi non possint a confessariis regularibus quoad reservata in religione, utpote quia quoad ea non habent jurisdictionem, bene tamen absolvi possunt a confessariis saecularibus, si eadem peccata non sint etiam ab episcopo reservata. Huic sententiae refragatur Passerinus *t. 3. quaest. 189. artic. 10. num. 43.* aliique. Ratio horum potissima est; quia novitii in ordine ad sacramenta subduntur potestati praelati regularis, unde et casibus ab ipsis reservatis possunt ligari, adeoque ab ipso solum ut proprio ipsorum sacerdote absolvi. Verum haec ratio non satis convincit intentum; etenim cum novitii exempti sint a jurisdictione episcopi propter religionis privilegia, nil obstat ea posse acceptare pro ea parte, qua sibi sunt favorabilia, et respuere quatenus ipsis nocent; et ita dicitur in odiosis non venire nomine religiosorum. Poterunt ergo velle absolvi ab episcopo, vel confessariis ab eo approbatis, quando sibi reputent odiosum non posse ab illis absolvi; et ita a quocumque confessario ab episcopo approbato absolvi a reservatis in religione, si non desit illi facultas, quatenus etiam sint inter reservata episcopalia. Tambur. *de jur. abb. tom. 2. d. 13. quaest. 5.* Avers *quaest. 16. sect. 7.* Bossius *de jubil. sect. 3. cap. 4. num. 13.*

* Supradictam Passerini sententiam tuetur et sequitur Laym. *lib. 4. tr. 5. cap. 4. num. 4.* Suar. *de relig. tom. 4. tr. 8. lib. 2. cap. 17. num. 15. et 16.* Castrop. *tr. 16. disp. 1. p. 10. n. 9.* La Croix *lib. 4. n. 64.* ex harum rationum non spernendis fundamentis moti; nempe quod Pontifex eximens ordines regulares ab episcoporum jurisdictione in favorem et gratiam religionum, ab ea etiam novitios exemit, quare non possunt isti se episcopis, aliisque saecularibus pastoribus sine sui praelati licentia subicere; cum talis subjectio in ordinis praejudicium cederet. Ulterius regulares praelati exempti respectu etiam novitiorum, quasi episcopali gaudent jurisdictione, ut docuit Less. *lib. 2. cap. 40. n. 107.* unde dum sub eis manent, non possunt alterius jurisdictioni subijci sine eorum licentia, et quamvis subjectio haec aliquo modo novitio praejudicare videatur, absolute tamen favorabilis est; cum secum afferat innumera alia privilegia illis propter ordinem regularem communia. *

Regulae in praxi observandae

I. Bene sciat confessarius, ut alibi etiam notavi ex praxi et consuetudine ecclesiae, non remanere reservatos casus Pontificios, quoties peccans excusari potest a censura, et tunc absolvi posse a quocumque simplici confessario. Hinc potest accidere rudes aliquo peccato ex reservatis in bulla Coenae innodari, et tamen absolvi posse a simplici confessario; quia propter iguorantiam non inciderint in censuram illi annexam. Ut tamen absolvi possit a simplici confessario, oportet non esse etiam ab episcopo reservatum; nam uno jure remisso, nempe Pontificis, aliud remissum non intelligitur, nempe episcopi, ac uno impedimento sublato, non est necesse et aliud tolli: *cap. Tuarum de auctor. et usu pallii, l. Si domus ff. de servit.* Hinc in nostra dioecesi si quis propter ignorantiam non incurreret censuram annexam abortui, ut suo loco dictum est, non proinde absolvi posset a simplici confessario propter specialem reservationem nostrae dioecesis.

II. Quamvis communis opinio et consuetudo ferant, ut casus papales nullatenus reservati remaneant, si peccans immunis sit a censura, non tamen ita loquuntur theologi de casibus, quibus episcopi adnectunt excommunicationem sibi reservatam. Magis communiter docent, quod etsi peccantes ob ignorantiam etc. non incurrant censuram reservatam, remaneat episcopis reservatus casus illi adnexus; cum non detur consuetudo, ut cessante censura non amplius reservatus reputetur. Praeterea videntur episcopi aequae immediate sibi ca-

sum et censuram reservare; unde una reservatione ablata, altera posset remanere. Suar. *de poenit. d. 3. sect. 3. num. 11.* Laym. *lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 6. num. 10.* Boss. *de jubil. sect. 1. cap. 28. n. 2.* Secus dicendum, si ex litera reservationis appareret reservationem cadere tantum supra censuras.

QUAESTIO VIII.

DE CONFESSARIO SOLICITANTE

Contra immane sollicitationis flagitium plura ss. Pontifices ediderunt decreta, at quia Gregorius XV. in sua constit. *Universi dominici gregis, bullar. rom. t. 3. p. 432.* praecedentes confirmat et ampliatur, ideo juxta eam in hac materia est discurrendum.

CAPUT I.

Examinantur omnia ea, ex quibus oritur obligatio denunciandi

Q. I. Quid sit sollicitatio; et qualis sollicitatio inducat obligationem denunciandi sollicitantes.

R. I. In praesenti sollicitare idem significat ac provocare ad actus illicitos et inhonestos, quod cum fieri possit verbis, precibus, tactibus, nutibus amatoriiis etc. hinc est in praesenti significari provocationem ad inhonesta, quocumque modo fiat. Bord. *t. 1. c. 23. a n. 12.* et communiter.

R. II. Ut ex sollicitatione oriatur obligatio denunciandi, oportet eam intervenire *in actu sacramentalis confessionis, sive ante, vel post immediate, sive occasione, vel praetextu confessionis; etiam ipsa non sequuta, vel etiam si fiat extra occasionem confessionis in confessionario, aut in loco quocumque, ubi confessiones sacramentales audiuntur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire.* Ita ex constitutione Gregorii. Haec tamen omnia in sequentibus magis explicabuntur.

Q. II. An omnes sollicitantes sint denunciandi.

R. I. Certe verus confessarius comprehenditur in bullis editis contra sollicitantes, ut cuicumque ipsas legenti constare potest. Immo ipsi episcopi (quod Deus semper avertat) si poenitentes sollicitarent, dum commode denunciari non possent summo Pontifici, ipsis inquisitoribus essent denunciandi. Ratio est, quia quamvis inquisitores non possint contra ipsos

judicialiter procedere extravag. *Cum Matthaeus de haeret.* possunt tamen quoad delictum excipere testimonia, ut moneant summum Pontificem. Hurtad. *tract. 4. c. 7. resol. 18.* Anton. a Sp. S. *tract. 5. de poenit. disp. 18. n. 1453.* * *cap. Inquisitores de haeret. in 6. Barbos. de pot. episc. p. 3. alleg. 50. n. 10. et allegat. 112. n. 14.* Castropal. *tract. 4. disp. 9. p. 9. num. 2.* Nomine autem episcoporum veniunt episcopi titulares. Molin. *de just. tom. 6. tr. 5. disp. 28. n. 19.* et etiam non consecrati, modo confirmati, nuntii, legati, et abbates jurisdictionem quasi episcopalem habentes. Barbos. *lib. 1. jur. eccl. cap. 17. n. 19.* Tambur. *de jur. abb. tom. 1. disp. 1. q. 3. et 4.* Salmant. *tr. 21. de praec. decal. cap. 4. p. 3. §. 2. n. 31.* *

R. II. Etiam sacerdotes non habentes jurisdictionem comprehenduntur in constitutionibus editis contra solicitantes. Ratio est, quia Gregorius vult quod denuntientur *omnes*, et singuli sacerdotes tam saeculares, quam regulares cujuscumque dignitatis et praeminentiae etc. Cum igitur Pontifex utatur verbo *sacerdos* non *confessarius*, dicendum est suam constitutionem extendere voluisse etiam ad simplices sacerdotes, qua ratione Bordonius *ip. man. sect. 25. n. 5.* retractat contrariam, quam docuerat sententiam. Hic tamen obiter advertas, quod dum Pontifex subdit inquisitorum jurisdictioni sacerdotes *cujuscumque dignitatis etc.* illis non subdit, ut paulo ante dixi, episcopos, et notat etiam Barbosa *in cap. 5. sess. 24. Trident.* * Quoad sacerdotes jurisdictione carentes clare nunc constat ex constit. *Sacramentum* Benedicti XIV. denuntiandos esse; nam Pontifex ait §. 2. *etiamsi sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem valide impertiendam caveat.* *

R. III. Clerici non sacerdotes, vel laici fingentes se confessarios, et in confessionario solicitantes non sunt denunciandi ex vi constitutionum contra solicitantes. Ratio est, quia bullae animadvertere volunt contra sacerdotes abutentes sacramentali confessione, ut patet ex verbis paulo ante relatis, praefati autem non sunt sacerdotes; et ulterius non intervenit abusus sacramentalis confessionis; quia tunc nulla intervenit sacramentalis confessio. Sanctarell. *de haeres. c. 46. num. 9.* Bordon. *in trib. cap. 23. q. 12. n. 63. et in manual. sect. 25. n. 6.* Buss. *de confess. sollicit. dub. 10.* Nec refert quandoque leges in criminibus atrocibus velle puniendum ipsum conatum, quamvis effectu non obtento; nam quando id vult lex, non desinit exprimere, quod non facit in casu nostro. Caeterum quamvis praefati non essent denunciandi ex vi constitutionum editarum contra confessarios solicitantes, essent

tamen denunciandi ex vi constitutionis 21. Gregorii XIII. subjicientis inquisitoribus eos, qui cum non sint sacerdotes, missas celebrant, aut confessiones sacramentales audiunt. * Non requiritur autem, quod ille absolutionis verba protulerit, ut requirere videtur Palaus *l. c. p. 9. n. 5.* Mazzotta pag. 437. Potestas *t. 2. p. 1. n. 216.* ex s. Inquisitionis edicto; nam in illo, prout refert Potest. *l. c.* habetur denunciandos esse tamquam de haeresi suspectos: *coloro, che non essendo ordinati sacerdoti, si usurpano di celebrare la messa, ancorchè non abbiano proferito le parole della consagrazione, o abbiano presunto di ministrare li sacramenti della penitenza ai fedeli di Cristo, ancorchè non sia venuto all' atto dell' assoluzione.* *

Q. III. An sint denunciandi confessarii solicitantes ad peccata, quae non sint venerea; et an quaecumque sollicitatio ad venerea importet obligationem denunciandi.

R. I. Cum in poenalibus non sit facienda extensio de casu ad casum, et de delicto ad delictum, ut dixi *tom. 3. quaest. 4. cap. 2. quass. 5. respons. 3.* hinc est quod cum constitutiones pontificiae ex communi consensu de sollicitantibus ad venerea loquantur, non sunt extendendae ad sollicitantes ad alia peccata. Caren. *de offic. Inquisit. p. 2. tit. 6. §. 4. n. 19.* Boss. *in. append. de jubil. de confess. sollicit. dub. 2. n. 4.* et alii, quos sequitur Diana *p. 1. tract. 4. resol. 20. et part. 4. tract. 9. resol. 72.* Nec dicas dari multa peccata venereis atrociora, adeoque saltem subjiciendum iisdem poenis confessarium ad ipsa sollicitantem. Contra etenim est, quia bene stat aliquando poenam minori delicto imponi et non graviore; tunc scilicet quando homines ad delictum minus grave sunt magis prona, ut evenit respectu venereorum, adeoque expedit poena tale delictum coercere; ut etiam advertit s. Th. *in 4. d. 37. quest. 2. ar. 2. ad 2.*

R II. Non melius explicari potest de qua sollicitatione loquantur pontificiae constitutiones, quam adducendo verba Gregorii XV. Dum ergo interveniat sollicitatio, de qua in secunda responsione primi quaesiti, vult denunciandos omnes, *qui personas, quaecumque illae sint, ad inhonesta, sive inter se sive cum aliis quomodolibet patranda... sollicitare, vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones sive tractatus habuerint.* Ex praedictis verbis primo habetur denunciandum confessarium vel mulieres, vel masculos ad inhonesta sollicitantem, nam denunciandus est, *quascumque personas sollicitet:* Del Bene *p. 2. d. 237. sect. 2. n. 3.* Boss. *de conf. sollicit. dub. 1.* et communiter. Secun-

do est denunciandus confessarius vel mulierem instiget, ut secum peccet, vel cum, aliis, ut clare habetur ex illis verbis *sive inter se, sive cum aliis*. Tertio est denunciandus confessarius habens cum poenitente inhonestos sermones, quamvis intendere non videatur sollicitationem. Quarto est denunciandus habens cum poenitente inhonestos tractatus ut si vellet ab ea sibi accomodari domum, ut peccet cum sua concubina, vel ut induceret aliquam foeminam ad peccandum etc. Haec omnia constant ex verbis citatis. * Praeterea, cum lis esset inter theologos, an facienda denuntiatio, quando sollicitatio erat mutua, aliis affirmantibus, aliis negantibus cum Palao *p. 8. n. 2.* controversiam hanc dirimit Benedictus XIV. supracitata constitutione *Sacramentum* §. 2. voluitque denunciationi obnoxium confessarium, etiamsi *solicitatio inter confessarium et poenitentem mutua fuerit*. Mutuam tum autem vocant DD. sollicitationem apud Felicem Potestà *de denunciatione n. 581.* cum confessarius a poenitente sollicitatus ad unam turpitudinis speciem, ad aliam sollicitat; aut prius dissentiens, sermonemque divertens, postea illam sollicitat, aut ex conducto cum poenitente confessionem simulat, ut inhonesta pertractet *.

Q. IV. An sit denunciandus confessarius, quando dubium est, an sollicitaverit.

* R. Stando in terminis rigorosi dubii, quando nempe non sunt validiores rationes pro credenda sollicitatione, quam pro ea non credenda, censerem non esse obligationem denunciandi confessarium. Ratio est, quia jura universaliter volunt dubia in meliorem partem esse interpretanda: *cap. Estote 2. de reg. jur. in eis benigniorem faciendam esse interpretationem: cap. fin. de trans. et id praesertim in poenalibus: reg. 49. jur. in 6, et proinde dum jura partium sunt obscura, volunt potius favendum reo, quam actori: reg. 2. jur. in 6.* Cum autem ista jura sint etiam juxta lumen naturale, et bene dicatur non minus justius, quam tutius esse dubia in meliorem partem interpretari: *l. 153. ff. de reg. jur. hinc est in casu veri dubii, an confessarius sollicitaverit, putarem non esse denunciandum: Bordon. in tribun. c. 23. q. 28. et in man. q. 17.* Accedit obligationem denunciandi aliquod crimen non esse intelligendum de crimine, quod non minoribus rationibus credere possum non fuisse, quam fuisse patratum. Adhaererem vero contrariae opinioni, quam docent plures theologi, quando licet sollicitatio non esset certa, nihilominus vehementia indicia suaderent adfuisse, si etenim tunc expectanda esset notitia o-

mnimodo certa hujus criminis, in grave praejudicium boni communis, salutis animarum, reverentiae sacramenti etc. posset in pluribus casibus eludi lex tam necessaria de denunciandis confessariis solicitantibus: Del Bene *p. 2. dub. 257. sect. 3. n. 24* Hinc quamvis verba dubia in causa fidei sint in sensu catholico interpretanda. Menoch. *l. 2. cons. 82. n. 10.* Riminald. *l. 4. cons. 686. n. 6.* interpretantur nihilominus in sensu haeretico, dum valida occurrunt indicia per ea haeresim fuisse explicatam. Pegna *in director. comment. 3. vers. Veruntamen.* * Vide dicenda inferius in *reg. pract.* *

Q. V. Quando intelligatur confessarius solicitare *in actu sacramentalis confessionis.*

R. I. Communiter docent DD. tunc dari sollicitationem *in actu sacramentalis confessionis*, quando confessarius invitat ad turpia poenitentem, postquam accessit ad confessarium paratum excipere ipsius confessionem, ac incaepit sua peccata narrare; immo et si poenitens facto signo crucis incaeperit confiteri. Trull. *l. 1. c. 3. dub. 18. n. 97.* Fagund. *lib. 6. in decal. cap. 12. n. 16.* Nec refert ex malitia confessarii, vel ex indispositione poenitentis non impertitam esse absolutionem; nam ultraquamquod in casibus praedictis intelligatur incepta confessio sacramentalis, adeoque verificetur sollicitationem in actu sacramentalis confessionis intervenisse, Gregorius XV. vult denunciandum solicitantem *occasione confessionis, etiam ipsa non sequuta.*

R. II. Intelligitur solicitare in actuali confessione, qui ibi apponit media, quibus postea poenitentem ad inhonesta perducatur. Ratio est, quia quamvis post aliquod tempus velit inhonesta patrare, nihilominus verificatur causam apposuisse in actuali confessione, adeoque ibi revera sollicitasse, quamvis postea ipsius prava intentio cognoscatur. Praeterea dum in actu confessionis apponuntur media, quibus confessarius utitur ad inhonesta pertrahendum, redditur valde odiosum sacramentum, ac datur ipsius abusus in perniciem animarum, quae intenderunt remove pontifices poenis indictis contra solicitantes. Propter allatas rationes Alexand. VII. sub n. 6. sequentem damnavit propositionem: *Confessarius, qui in sacramentali confessione tribuit poenitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in confessione, ac proinde non est denunciandus.*

Ex dictis certe intelligitur in confessione sollicitasse, non solum qui in confessione aliquid facit, vel jubet, quod de

sua natura sit ad venerem provocativum, sed etiam si in confessione apponat medium indifferens, quod postea cognoscatur appositum ad solicitandum. Est e. g. quid de sui natura indifferens exposcere a poenitente, ubi sit suae habitationis domus; illam monere, ut domi illum expectet, quia vult illam de aliquo negotio alloqui, impingere, ut sola domum adeat confessarii etc. Nihilominus si postea ex effectibus cognoscatur haec in confessione dixisse, ut posset postea in propria, vel in poenitentis domo ad venerem provocare vere reus est sollicitationis. Ratio autem est, quia verba indifferentia per actus subsequentes limitantur, et determinantur ad suam significationem; actus enim externus, cum fieri soleat in executionem interni, declarat qua mente et intentione aliquid fuerit prolatum. Bordon. *in man. sect. 25. quaest. 11. n. 65. et q. 12. n. 83. et in trib. cap. 23. q. 3. n. 13.*

Quod dixi de alloquente mulierem in confessione per verba indifferentia intelligendum est de confessario donante in actu confessionis aliquid mulieri, si postea domi, vel alibi ad turpia sollicitet, ut ex dictis paulo ante inferitur. Caeterum diversimode loquuntur DD. dum universaliter loquuntur de confessario donante aliquid in confessione mulieri poenitenti. Quidam universaliter asserunt confessarios donantes in actu confessionis poenitentibus nullatenus esse denunciandos; utpote quia dona, quamvis moveant ad amorem, non habent ad benivolentiam potius inhonestam, quam honestam movere, unde de sua natura non exprimunt sollicitationem. Bordon. *in manual. sect. 25. q. 14. et in tribun. c. 23. q. 10. n. 61.* Alii absolute sustinent quodcumque donum collatum in actu confessionis, sive magnum scilicet, sive parvum habere rationem sollicitationis, si non appareat causa honesta illud tradendi, qualis e. g. esset paupertas poenitentis; quia dona magis sollicitant, quam verba: Trimar. *de confess. sollicit. disp. 2. sect. 4.* Alii quos sequitur Diana *p. 5. tr. 9. resolut. 50. n. 3.* dicunt parva munuscula non habere rationem sollicitationis, bene vero magna, si non appareat honesta causa, qua tribuantur; quia haec et non prima vim habent alliciendi et provocandi ad malum. Ego vero, dum per se non appareat causa honesta donorum, puto considerandum ex circumstantiis quo fine dicendum sit confessarium talia donasse. Si confessarius alias habuerit sermones inhonestos cum poenitente, vel eos deinde cum ea habeat, ac ad turpia sollicitet, potest omnino dici illa dona rationem sollicitationis habuisse, cum re-

vera alliciant, adeoque ex praecedentibus, vel subsequenti-
bus dici potest data fuisse ex intentione prava, nempe ad
turpia solicitandi. Neque in tali casu putarem in meliorem
partem interpretandam intentionem confessarii, quamvis mu-
lier sit pauper; nam ex una parte dantur vehementes pre-
sumptiones dona collata fuisse animo solicitandi, et ex alia
credere non est hujusmodi inhonestos confessarios ex moti-
vo misericordiae dona elargiri. Si vero nec ex anteceden-
tibus, nec ex subsequentibus constaret de prava intentione
confessarii, non facile illum judicarem reum sollicitationis;
nam qui hoc ardent impurissimo igne, non possunt omni-
no celare, quin aliquo pacto foris prodeat; et ulterius sunt
aliqui adeo prodigi, ut sibi satisfaciant res suas elargiendo.

* Vid. inferius v. *Quod de confessario* *.

R. III. Incidit in poenas contra solicitantes confessarius,
qui in confessione sollicitatus a poenitente ad copulam, di-
vertit eam solummodo ad tactus et amplexus. Et quidem
haec opinio omnino est amplectenda, etenim quamvis da-
remus confessarios non esse denunciandos ex eo praecise
quod consentiant sollicitationi, omnino videntur denuncia-
ndi, dum ipsi evadunt solicitantes; quod constat intervenire
in casu nostro, dum ipsi sollicitant ad inhonesta, ad quae
non sollicitavit mulier. Praeterea sunt denunciandi confessa-
ri, qui habent *illicitos et inhonestos sermones, sive tractatus*
cum poenitente; atque ita certe evenit in casu nostro, quia
est sollicitator ad tactus et oscula. Bordon. in *manual. sect.*
25. q. 45. n. 172. Dian. p. 4. tract. 5. resol. 13. et apud
ipsum alii. * Videantur dicta superius *quaes. 3. resp. 2.*
in fin. * (1).

Magis vero in controversia est, apud theologos, an sit de-
nunciandus confessarius, qui nihil aliud facit, quam con-
sentire sollicitationi. Non pauci sustinent etiam in terminis
constitutionis Gregorii XV. hunc confessarium non esse de-
nunciandum. Et ratio est, quia si esset denunciandus, id
faciendum esset, quia consentiendo verificaretur inhonestos
tractatus cum muliere sollicitante habuisse, ut supra dictum
est. Huic autem rationi videtur aliquibus posse responderi

(1) Qui ad turpia sollicitat *actu, praetextu, et occasione confessionis* sit
obnoxius perpetuae inhabilitati ad celebrandum, cui inhabilitati subicitur et-
iam qui Missae sacrificio abutitur ad sortilegia; ita Bened XIV. in decr: incip:
In generali congregatione. Nihilominus ab hac poena probabiliter potest
ipsemet Episcopus dispensare, S. Lig. l. 6. n. 705- Utrum vero sit an-
predicta poena latae vel ferendae sententiae dissident DD.; verum ferendae
eam esse sententiae communiter concludunt.

quod cum simus in poenalibus et odiosis, verba bullae sunt stricte interpretanda, adeoque intelligenda de illicitis sermonibus et tractatibus, quorum sit auctor confessarius. Praeterea juxta communem intelligendi sensum, non videtur dici auctor alicujus tractatus, qui solum tractatui ab altero exposito consentit. Bordon. *in tribunal. cap. 23. quaest. 16. a num 72.*, et *in man. sect. 25. quaest. 43. num. 169.* Sanctarel. *de haeres. cap. 46. num. 2.* et alii relati a Diana *par. 5. tr. 9. res. 56.*, ubi hanc opinionem dicit tutam et probabilem. Quamplures tamen huic opinioni refragantur, quos sequuntur Salmanticenses *tr. 21. c. 4. par. 3. n. 42.* putantes tantum consentiendo verificari inhonestos tractatus et sermones cum poenitente habuisse. * Cum Salmant. sentit Contin. Tournel. *tom. 6. p. 2. c. 10. append. de sollicit. n. 31.* Non quidem ob rationem, quam avertit quidam auctor, nempe quod opinio contraria damnata sit a Benedicto XIV. in praefata constitutione; in ea enim damnatur tantummodo opinio negans denunciationis obligationem in mutua sollicitatione, ut supra diximus; sed quia verificatur quod tractatus et sermones inhonestos habet, per quod subjacet denunciationi tam per bullam Gregori XV. quam Benedicti XIV. *

Hic autem obiter contra aliquos advertas non esse denunciandam mulierem sollicitantem; nam constitutiones pontificiae diriguntur contra confessarios sollicitantes, et ulterius in poenalibus rejicitur argumentum a pari, a simili, a contrario sensu etc. ut dixi *tr. 3. q. 4. c. 2. quae. 5.* et pluribus docent Diana *par. 5. tr. 9. resol. 55.* Item non est par ratio de muliere ac de confessario sollicitante; nam rarissime accidere potest sollicitatio ex parte mulieris; et minus etiam peccat, si sollicitet, quam confessarius. Sanctarel. *de haeres. c. 46. n. 4.* Graff. *l. 2. cas. reserv. c. 12. n. 38.* * Bonac. *p. 3. n. 20.* Palaus *p. 9. n. 7.* Salmant *l. c. n. 29.* *

Q. VI. Quando detur obligatio denunciandi ratione sollicitationis habitae *sive ante sive post immediate.*

R. I. Cum ex constitutione Gregorii detur obligatio denunciandi confessarium sollicitantem *immediate ante, vel immediate post* confessionem, dubium oritur quae sollicitatio dicenda sit *ante, vel post confessionem immediate*, praescindendo modo ab obligatione denunciandi, quae oriri possit ex sollicitatione facta in confessionario, vel occasione aut praetextu confessionis. Dico ergo, quod si inter sollicitationem et confessionem nihil mediet, taliter quod nec confessarius,

nec poenitens ad alia se divertant, verificari potest sollicitationem factam esse immediate ante confessionem. Si igitur postquam aliquis petiit confiteri, a confessario sollicitetur, intelligitur sollicitatio intervenire immediate ante confessionem, quamvis postea nulla fiat confessio. Passer. in 6. decret. lib. 4. et 5. de haeret. cap. Ut Inquisitionis n. 94. Bordon. in man. sect. 25. n. 31. Del Bene de offic. inquisit. p. 2. dub. 237. sect. 9. a n. 4. Hiuc omnino denunciandus confessarius, qui mulieri petenti confessionem suadet in aliud tempus illam differre, ac interim provocat ad venerem. Boss. de confessar. sollicit. dub. 12. Dian. p. 5. tr. 9. resolut. 43. aliique, quos sequuntur Salmanticensis tr. 21. c. 4. p. 3. n. 49. Si vero mulier dixisset se velle in crastinum confiteri, ac interim ad venerem confessarius eam sollicitaret, dicendum est esse denunciandum, si sollicitatio fiat in confessionario, vel praetextu confessionis, de quibus postea, non vero quia verificetur sollicitationem factam esse immediate ante confessionem, cum esset in diem crastinam facienda. Bordon. in man. sect. 25. n. 33.

R. II. Nonnulli ly *immediate* post confessionem sumunt physice, ita ut velint sollicitationem non dicendam factam immediate post confessionem, si post absolutionem mulier, vel confessarius ad aliquem actum extraneum se divertant, et sollicitatio eveniat, postquam ita ad actum extraneum saltem aliquis ipsorum se diverterit. Passer. in cap. Ut inquis. citat. num. 93. Del Bene de offic. inquis. p. 2. agin. dub. 237. sect. 9. numer. 2. Boss. de confess. sollicit. dub. 15. numer. 38. et alii. Et quidem cum simus in poenalibus ly *immediate* sumendum videtur secundum propriam illius significationem, et ea est, quod denotet id, quod fit sine medio, rejicendo omne intervallum. Barbos. de diction. usu freq. dict. 150. Non pauci tamen affirmant ly *immediate* in constitutione Gregorii idem significare ac *incontinenti*, quae dicto non excludit aliquod intervallum inter unam et aliam rem, quae dicitur *incontinenti* fieri post antecedentem ut ex Barbos. dict. 155. ac proinde censent intervenire sollicitationem prohibitam in pontificiis constitutionibus, quamvis sequatur post aliquod breve tempus post obtentam absolutionem. Lezan. in sum. 99. regul. cap. 19. num. 34. Graff. de cas. reserv. l. 2. cap. 12. et alii. Quam autem sequi debeamus explicationem illius dictionis *immediate* in hac materia poenali, alii videant. Illud mihi dicendum videtur, quod si e. g. confessarius statim post confessionem ducat puerum in suum cubiculum, ibique sollicitet, omnino sit denunciandus; quia ex post facto dignoscitur statim

post confessionem apposuisse medium ad puerum postea solicitandum, adeoque sollicitatio est illi imputabilis ab eo instanti, in quo posuit tale medium, ut in simili dixi supra, et docent in praesenti cum aliis Salmant. *tract.* 21. c. 4. p. 3. n. 50. An vero sollicitatio, quae eveniat post aliquod intervallum a confessione, dicenda sit facta occasione confessionis, infra explicabo.

Q. VII. Quando detur obligatio denunciandi ratione sollicitationis factae occasione, vel praetextu confessionis, etiam ipsa non sequuta, ut dicitur in constitutione Gregorii.

R. I. Dictio occasione importat causam remotam et impulsivam, etiam non veram et sine ratione ac proinde dici solet occasionem quaerere, hoc est non veram, qui vult discedere ab amico. Barbos. *dict.* 236. Qui ergo ratione confessionis impulsus habuit ad foeminam solicitandam, dicendus est sollicitasse occasione confessionis. Hinc dicitur sollicitare occasione confessionis, qui mulierem petentem confiteri ad alia divertit, et differendo in aliud tempus confessionem, interim sollicitat. Salmant. *tract.* 21. c. 4. pag. 3. n. 52. Idem omnino puto dicendum de confessario, qui cognoscens ex confessione aliquam mulierem esse levem, inde movetur ad eam postea in ecclesia, vel alibi solicitandam, sive id faciat per seipsum sive per literas, sive per lenonem. Et quidem in utroque casu ex confessione habet impulsus ad solicitandum, adeoque verificatur sollicitasse occasione confessionis. Lezan. *in sum. qq. regular. t. 1. c. 19. n. 34.* Boss. *de confess. sollicit. dub.* 15. n. 40. Bord. *in man. sect.* 25. num. 38. Contrariam opinionem ut veriore defendunt Salmant. *tract.* 21. c. 4. p. 3. n. 51. at meo videri non satis probant sollicitationem vere dici non posse habitam fuisse occasione confessionis.

Item credo denunciandum confessarium qui obtinuit a muliere assensum copulae, quam petebat, quia promisit se postea ipsius confessionem auditurum. Esto igitur incaepisset sollicitationem sine ulla occasione, vel praetextu confessionis, nihilominus dum obtinuit consensum mulieris ex verecundia renuentis, quia promisit se illam auditurum in confessione, sollicitatio completa fuit occasione confessionis postea faciendae, adeoque verificatur intervenisse occasione confessionis, et intercessit irreverentia sacramenti. Bene tamen dici potest non esse denunciandum confessarium, si extra omnem circumstantiam bullae sollicitet mulierem, qua renuente audiat postea ipsius confessionem. Boss. *de confess. sollicit. dub.* 12. num. 31. Del Bene *de offic. inquis. pag.* 2. *dub.* 237. *sect.* 9. n. 6.

R. II. Cum *praetexere* nil aliud sit quam unum agere, et aliud omnino diversum exterius ostendere: *leg. Sub praetextu C. de transact.* * Gonzal. *in reg. 8. cancell. gloss. 57. n. 2.* *, tunc interveniet sollicitatio *praetextu confessionis*, quando sub ipsius velamine confessarius ad inhonesta sollicitaret. Hinc esset denunciandus confessarius, qui extra confessionarium existens, ut mulierem ad venerem pertraheret, ipsam interrogaret an vellet cum eo confiteri, ac deinde sollicitaret; hic etenim vere sub confessionis praetextu illam sollicitat. Bordon. *in man. sect. 25. n. 39.* E contra non videtur denunciandus confessarius, si sub praetextu confessionis vocatus a muliere se fingente aegrotam, cum eadem sollicitante peccat; nam praetextus confessionis non fuit ex parte confessarii, quem principaliter prohibere voluerunt summi pontifices. Salmant. *tr. 21. c. 4. §. 4. n. 54.* et apud ipsos plures DD. Oportet tamen incoeptam non fuisse confessionem, in quo casu aliqui excusant confessarium sollicitationi consentientem solummodo quando ex vi gravis metus consentiret; ut si foemina ipsi renuenti diceret se exclamaturam, ac affirmaturam sibi ab ipso violentiam intentatam. Et ratio ea esse videtur, quod gravis metus excuset a poenis lege ecclesiastica inductis. Del Bene *sect. 13. petit. 10.* Alii nihilominus omnino rejiciunt hanc opinionem: Caren. *de offic. inquis. p. 2. tit. 6. §. 9.* ac judicatam fuisse improbabilem refert Cozza *de confess. sollicit. dub. 11. n. 70.*

Multo minus sunt denunciandi illi confessarii, qui conveniunt cum foemina de venereis domi agendis; et ut facilius licentiam exeundi obtineant a suis superioribus, vel ipsi petunt licentiam sub praetextu confessionis, vel foemina ipsos vocat sub eodem praetextu. Ratio est, quia obligatio denunciandi oritur ex sollicitatione facta sub colore et praetextu confessionis cum ipsa poenitente, et idem dicendum de sollicitatione, quae facta fuerit occasione confessionis: in casu autem praedicto praetextus confessionis est respectu tertiae personae, non vero respectu poenitentis. Bordon. *in tribun. quaest. 7. num. 58.* Salmant. *cit. num. 55.* Oportet tamen non simulare coram domesticis facere, seu audire confessionem ex statim direndis.

Q. VIII. Quando oriatur obligatio denunciandi propter ea verba constitutioni, Gregorii XV. *Extra occasionem confessionis in confessionario, aut in loco quocumque, ubi confessiones sacramentales audiantur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire.*

R. Praedicta verba tria loca, in quibus audiri possunt confessiones, designant. Primus est ordinarius confessionale. Secundus alter quicumque locus, ubi audiuntur confessiones; et ita se habent quaedam cellulae in primis monasteriorum claustris, ubi sunt genuflexoria cum crucifixi imagine designata ad audiendas confessiones saecularium. Tertius est locus quicumque extra praedicta ad audiendas confessiones a confessario electus; ita etenim designat illa verba, seu ad *confessionem audiendam electo*; alias fuissent superflua, quod dicendum non est ex dictis *tr. 3. q. 4. cap. 2. q. 3. resp. 3.* Porro omnes conveniunt adesse obligationem denunciandi confessarium, si sollicitet in praedictis locis revera confessionem simulando, ut clare patet ex verbis in quaesito apposis. Simulatio vero intervenit, quando ita externe se gerit confessarius, ut adstantes putent hic et nunc audire confessionem; ut si ita simularet se applicatum, sicut facere solet, quando audit confessionem, seu extenderet manum erga poenitentem, quasi vellet absolvere. Non puto tamen sufficienter simulari confessionem ex sola mulieris genuflexione in confessionario; cum plura ibidem soleant genuflexae cum confessario pertractare, absque eo quod confiteantur sua peccata. E contra dicendum est sufficere solam simulationem confessionis ex parte confessarii, quia verba Bullae ad confessarios diriguntur: *simulantes ibidem confessiones audire*. Ulterius non est necesse simulationem ex animo intervenire, sed sat est, si facto ipso demonstretur: Passerio. in 6. *decretal. c. ut Inquisit. n. 95.* et communiter.

Difficultas autem non levis, et discrepantia apud DD. est, an sollicitans in confessionario non simulando confessionem, sit denunciandus. Et quidem ex constitutione Gregorii solum denunciandus est sollicitans in praedictis locis, si simul simulat confessionem, ut constat ex verbis relatis; at non pauci volunt sollicitantem in confessionario esse denunciandum, quamvis non simulat confessionem, ex quodam decreto Pauli V. qui sollicitationem factam in confessionario, nulla simulationis confessionis mentione facta, voluit esse denunciandam. Huic proinde confessarium esse denunciandum docet Bordon. in *man. sect. 25. num. 50.* et plures alii. Nihilominus cum non pauci DD. putent Gregorium XV. reduxisse deinde decretum Pauli V. ad terminos simulationis; et cum pariter versemur in poenalibus de sua natura restringendis, videtur dicendum non carere sua probabilitate ea opinio, quae vult huiusmodi confessarium non denunciandum, si sollicitet in confessionario, non simulando confessionem. Et hoc etiam confirmari potest; quia tunc nulla intervenit in-

juria sacramenti, quam voluerunt removere summi Pontifices, unaque curare, ne eo abuterentur confessarii in perniciem animarum. *Lezan. in sum. qq. regul. t. 1. cap. 19. Palaus t. 1. tract. 4. dist. 9. par. 8. num. 4. Del Bene dub. 237. sect. 11. Salmant. tract. 21. cap. 4. par. 4. num. 58. Passer. in 6. decretal. cap. Ut inquisitionis num. 95. et apud ipsos alii. Si proinde confessarius de inhonestis ageret, vel perpetraret cum poenitente in confessionario, non simulando ullo pacto confessionem, quia e. g. nullus esset praesens; vel si ita cum poenitente pertractaret de iisdem, ut omnes cognoscere possent nullam intervenire confessionem, puta, quia confessarius sedet in confessionario, et mulier stat, vel sedet coram ipso, etc. in istis, inquam, casibus juxta allatam opinionem, non esset obligatio denunciandi confessarium: * Vid. dicenda inferius in *reg. pract. 9. Probabiliorum* *.*

Q. IX. An sit denunciandus confessarius non praemissa fraterna correctione, vel si sit emendatus.

R. Praedictum confessarium esse denunciandum, etiam non praemissa fraterna correctione, vel etiam emendatus reputetur, constat ex dictis *tr. 6. c. 4. q. 2. et 3.*; eadem etenim rationes militent in casu praesenti. Et quidem cum quammaxime expediat atrox hoc delictum ab ecclesia omnino proscribere, non acquiescerem auctoritati aliter sentientium; cum validissimae sint rationes pro adstruenda obligatione denunciandi, et non exiguus DD. numerus id asserentium, ut videre est apud *Salmanticenses tr. 21. c. 4. p. 4. §. 1. n. 78. et §. 3. n. 99.*

Q. X. An sit denunciandus confessarius sollicitans, si de tali crimine non fuerit diffamatus.

R. Non desunt DD. apud *Salmanticenses n. 80.* volentes non esse denunciandum confessarium, qui de sollicitatione non fuerit diffamatus, quia summi Pontifices Pius IV. Clemens VIII. et Paulus V. volunt inquisitores procedere contra confessarios de sollicitatione *quomodolibet diffamatos*. At hanc opinionem omnino rejiciendam puto; et ratio est, quia quamvis simus in poenalibus, nihilominus verba legis late sunt interpretanda, quoties ex stricta interpretatione inutilis redderetur. Ita autem eveniret in casu nostro, si non esset denunciandus confessarius, nisi hujus criminis infamia laborans; secretissime etenim committitur, et solum notum est mulieri sollicitatae. Ulterius infamia oriri non posset, nisi ipsa sollicitata aliis sollicitationem manifestaret, ac proinde onus denunciandi fundatum esset a lege in alterius peccato, quod omnino dicendum non est. *Bordon. in man. quaest.*

33. *sect. 25. num. 115.* Del Bene *de offic. inquis. p. 2. dub. 237. sect. 13. num. 4.* Ne ergo lex imponens denunciationem inutilis reddatur, diffamatio in praesenti debet latissime interpretari; atque ita innuere videntur ipsi summi Pontifices, dum voluit procedendum contra confessarios de hoc crimine *quomodolibet* diffamatos: hoc etenim adverbium designat infamiam etiam apud solam personam sollicitam, ut observat Palaus *tract. 4. dist. 9. p. 10. num. 10.* Sanctarel. *de haeres. cap. 44. num. 8.* Del Bene *loc. cit. num. 5.* Accedit ad adstruendam obligationem denunciandi confessarium stricte non diffamatum, non teneri denunciante ad probandum delictum, ut dixi *tract. 6. quaest. 1. cap. 6. quaest. 1. et tr. 15. q. 2. c. 4. q. 1.*

CAPUT II.

De causis, quibus aliquis excusari potest a denunciando confessarium sollicitantem

Q. I. An teneatur denunciare confessarium sollicitantem, qui timet grave damnum sibi; quia e. g. putat suam infamiam sequuturam, maxime quia ipsa consenserit sollicitationi.

R. I. Si vere et rationabiliter ex denunciaione grave timeatur damnum in vita, fama, et rebus temporalibus, excusari posset poenitens a denunciando. Ratio est; quia datur jus naturale ad haec damna praecavenda, contra quod non praevalet jus positivum ecclesiae, quae ulterius non solet obligare cum gravi incommodo ad suarum legum observantiam. d. Th. 2. 2. q. 147. art. 3. ad 4; Sanch. *de matrim. l. 4. d. 4. n. 9.* Farinacc. *de haeres. q. 157. n. 53.* Accedit leges imponentes denunciationem de sua natura non obligare cum gravi incommodo; quia non habent illud de sua natura adnexum, uti se habent e. g. praeccepta facta militi de non relinquenda statione, vel parcho de assistendo infirmis peste laborantibus. Quando autem lex de sua natura non exposcit cum gravi incommodo adimpleri, cessat obligare, si istud grave incommodum superveniat, ut constat de lege imponente jejunium, auditionem sacri etc.

Bene autem Salmanticenses *tr. 21. c. 4. a num. 89.* dicunt etiam cum quocumque damno faciendam denunciationem, quoties ex hoc crimine oriretur despectus hujus sacramenti et animarum perniciēs. Hoc autem quamvis posset non intercedere, quando certo cognosceretur aliquem semel sollicitasse non ex despectu sacramenti, sed amore libidinis, utique eveniret, quando sollicitatio oriretur ex parvipenden-

tia sacramenti, vel si sollicitans esset vir potens, et frequenter sollicitaret. In his ergo casibus ratio boni communis, et praecavendi damnum religionis praeponderat cuicumque privato damno, adeoque nunquam esset omittenda denunciatio.

R. II. Etsi foemina sollicitationi consenserit, non est excusanda a denunciatione, ut ex decreto congregationis s. Officii, quod legere est apud Genet in calce tomi 4. editionis Venetae. Ratio est, quia in tribunali inquisitionis ipsa non consideratur ut complex, quae regulariter loquendo non tenetur manifestare alterius delictum, in quo fuit complex, et ideo non consideratur ut complex quia constitutiones apostolicae non sunt contra mulieres consentientes sollicitationi, sed contra confessarios sollicitantes. Hinc non potest ab inquisitoribus interrogari de suo consensu; et si ipsa ex simplicitate manifestet, non attenditur, ut ex eodem decreto supremae inquisitionis. Cum autem aliunde confessarius contra constitutiones pontificias deliquerit, non est cur non sit denunciandus. Sanctarell. *de haeres. cap. 44. n. 12.* et alii, quos sequitur Diana *p. 5. tract. 9. resol. 16. et 54.* * Hoc hodie ut certum tenendum est, utpote definitum a Benedicto XIV. in supracit. constit. per haec verba: *etiamsi poenitens consenserit.* * Propter easdem rationes mulier tenetur denunciare confessarium, etsi ad invicem se sollicitaverint. Salmantic. *tr. 21. c. 4. n. 67.* et alii apud ipsos. * Vide dicta *c. antec. quaes. 3. resp. 2. in fin.* *

Caeterum si non induci possit mulier ad denunciandum, vel quia timet a confessario suum peccatum manifestandum, vel ex verecundia etc. tunc si id accidat in Urbe, consulenda est s. officii congregatio; si extra Urbem, consulendi episcopi, vel inquisitores, qui, si rationabile judicent, concedant confessario facultatem absolvendi cum obligatione denunciandi, cessante impedimento; quam tamen facultatem absolvendi renuentes denunciare non de facili debeant tribuere. Si vero et ipsi difficultatem habeant, consulant praefatam s. Congregationem. Ita ex ejusdem decretis apud Cozzana *de confessar. sollicit. dub. 42.*

Q. II. An poenitens, qui non denunciavit, teneatur denunciare confessarium jam punitum.

R. Utique est denunciandus confessarius punitus propter aliam sollicitationem: etenim praeceptum est de denuncianda quacumque sollicitatione: unde si punitus fuit pro sollicitatione Bertae, adhuc urget praeceptum denunciandi sollicitationem factam Cajae. Nec refert praesumendum esse emendatum ratione sequutae punitionis; etenim rarissime consta-

re potest de hujusmodi emendatione, quia perversi difficile corriguntur. Praeterea praeceptum denunciandi non minus respicit emendationem delinquentis, quam punitionem delicti; multiplicatae autem sollicitationes gravioribus poenis puniuntur. *Del Bene part. 2. sect. 13. petit. 7. n. 5.* Quod si aliquo modo certo constaret confessarium punitum etiam fuisse pro sollicitatione, quam aliqua mulier non denunciaverit, sed quae nihilominus iis, ad quos spectat, innotuerit, tunc excusari posset a denunciatione facienda, utpote quia videtur inutilis; cum idem delictum bis in iudicium non revocetur. *Salmant. tr. 21. cap. 4. n. 74.* aliique apud ipsos. Secus dicendum, si ex omissa denunciatione delictum non fuit plene probatum; nam tunc inquisitores jus habent, ut fiat denunciatio pro plena delicti probatione. *Del Bene l. c.*

Hic etiam obiter advertas non excusari mulierem a denunciando, eo quod certo sciat confessarium spontanee denunciassse seipsum; nam obligatio denunciandi imponitur personis sollicitatis. Deinde si cessaret ex hoc capite obligatio denunciandi, eludi posset omnino lex; facillime etenim confessarii deciperent mulieres afirmando spontanee seipsos denunciassse. Demum diminute possent seipsos accusare, et deinde modo dicto impedire, ne tribunal plenam haberet cognitionem delicti. *Cozza dub. 45. ** et cum eodem sentit *Continuat. Tournel. n. 39. **

Q. III. An dentur aliqui, qui excusentur ab onere denunciandi.

R. I. Cum filii magis nascantur patriae, quam parentibus, ut dicit *Glossa in l. 1. §. Et generaliter ff. de ventr. in possess. miss. v. Reipublicae*, omnes fatentur nec ipsos filios excusari a denunciandis parentibus, quoties periclitaretur publicum bonum et maxime spirituale. Hinc omnes conveniunt teneri filios, maxime si non adsint qui id faciant, denunciare parentes in crimine haeresis, laesae majestatis etc. quamvis regulariter loquendo, agnati et cognati non teneantur ad testificandum contra sibi affines et consanguineos intra quartum gradum, ut dixi *tr. 15. quaest. 3. cap. 2. quaes. 5.* Insurgit modo non levis difficultas, an hujusmodi doctrina eximat a testificando in criminibus inducentibus suspicionem haeresis, inter quae est sollicitatio. Ego autem inter opinionum diversitatem loquerer in praesenti, sicuti dixi supra de obligatione denunciandi, etiam in casu timoris gravis damni. Si igitur ex pravitate vitae, et communi aestimatione credendum sit confessarium sollicitare ob despectum sacramenti, et non semel eodem abuti in perniciem

animarum, tunc ratione gravis et communis damni spiritualis dicerem a quocumque esse denunciandum. Si vero ipsius mores, et communis hominum aestimatio faciant dignoscere amore potius libidinis semel sollicitasse, tunc putarem a praedictis non esse denunciandum; tum quia ex tali denunciatione facillime orientur inter cognatos et agnatos gravissimae rixae et discordiae, quae mala unusquisque jus habet praecavendi, si jus fortius non urgeat; tum quia jus naturale vult denunciatione non violandum mutuum amorem, seu reverentiam, quae intercedere debent inter tales personas, si aliud jus validius non cogat tale jus violare. Exceptis igitur formaliter haereticis, quoad mere suspectos de haeresi non esse obligationem eos denunciandi docent Bordon. *in trib. c. 31. quaes. 10. et 11. Dian. coordin. tom. 5. tr. 9. resol. 11. et plures alii.*

R. II. Qui audivit a levibus personis aliquem confessarium sollicitasse; non tenetur illum denunciare. Quamvis igitur in favorem religionis in officio inquisitionis admittantur ad testificandum etiam personae alias inhabiles: *cap. In fidei favorem de haeretic. in 6. nihilominus credi non potest velle pontificias constitutiones aliquem se exponere evidenti periculo proximum infamandi, quod certe eveniret, si denunciaret ex solo dicto levis personae. Omnes vero conveniunt denunciandum confessarium, quem personae non leves dixerunt sollicitasse; quia edicta inquisitionis non solent solummodo obligare scientes, sed etiam audientes. Dian. part. 5. tr. 9. resol. 69. et alii apud ipsam.*

R. III. Aliqui excusant a denunciando illum, qui sub secreto naturali commisso scit alicujus confessarii sollicitationem; cum enim obligatio servandi secreti naturalis sit de jure naturae, videtur praevalere obligationi inductae jure positivo, qualis est obligatio denunciandi confessarium sollicitantem. *Fragos. de republica crist. tom. 2. p. 2. l. 5. disp. 14. §. 1. num. 11. Verum ex dictis tract. 13. q. 4. c. 4. quaes. 3. constat infirmam esse hujusmodi rationem; quia ipsum jus naturae dicat secretum etiam juramento firmatum non esse debere in damnum tertiae personae, et multo magis in damnum commune; et cum haec incommoda evenirent, si servandum esset secretum de commissa sollicitatione, hinc est in tali casu omnino cessare obligationem naturalem servandi secretum, et consurgere obligationem praefata damna removendi. Si vero sollicitatio esset manifestata causa petendi consilii, tunc non crederem onus esse denunciandi; quammaxima etenim orientur damna quoad*

corum ordinariis praedictis; quod si hoc officium praetermiserint, vel poenitentes docuerint non teneri ad denunciandum confessarios solicitantes, seu tractantes ut supra, iidem locorum ordinarii et inquisitores illos pro modo culpa punire non negligant. * Hoc quoque confirmavit et renovavit Benedictus XIV. *

R. II. Ex decreto s. romanae universalis Inquisitionis poenitentes nolentes denunciare confessarium solicitantem, incurrunt ipso facto excommunicationem Papae eidemque tribunali reservatam. In nostra dioecesi ordinarii sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae ipsisque reservatae praecipunt denunciari intra quindecim dies haec aliaque crimina in edicto contenta.

An vero excusentur a denunciando, et consequenter a praefatis poenis, si non possint personae sollicitatae per seipsas personaliter convenire ordinarios, vel inquisitores, disputat hinc inde Viva, explicando propositionem septimam inter damnatas ab Alexandro VII. Inclinat autem ad asserendum denunciationem faciendam per epistolam, vel per interpositam personam, si non expediat, vel fieri non possit per seipsam a persona sollicitata. Ego etiam adhaerem ipsius opinioni, non quia impeditus adire superiorem teneatur ipsum adire pro absolutione a reservatis et a censuris, eo tamen modo, quo dixi *tract. 4. q. 1. c. 6. quaesit. 4.* et superiori quaestione; sed quia in praesenti materia specialis militat ratio. Ea autem est, quia agitur de denunciando crimine, quod saepe ipsae personae sollicitatae non possunt facere per seipsas; accidit enim ut plurimum in ordine ad mulieres, vel puellas, quae si certe absint a loco, ubi sunt ordinarii et inquisitores, difficillime per seipsas poterunt denunciare. Non raro etiam difficillime denunciare poterunt, quamvis morentur in talibus locis, et maxime puellae quae sunt sub cura parentum. Cum igitur valde frequentes frustratae redderentur bullae pontificiae, si cessaret obligatio denunciandi, quoties denunciatio fieri non posset immediate ab ipsa persona sollicitata, hinc dicendum est mentem fuisse Pontificum, ut praefatae personae per alios saltem denunciarent. Accedit agi etiam de crimine, quod valde officit communi bono spirituali; unde justitia legalis, sive charitas exposcunt, ut eo modo quo fieri potest impediatur.

Regulae in praxi observandae

I. Bene sciat confessarius casus, in quibus adest denunciandi obligatio, ut bene satisfacere possit suo muneri quoad

hoc delictum eliminandum. Sciat igitur monendos poenitentes de obligatione denunciandi confessarios; si sollicitent in confessione; si immediate ante, vel immediate post confessionem; si occasione, vel praetextu confessionis; si sollicitent in confessionario, aut in quocumque loco, ubi confessiones audiuntur, seu electo ad confessionem audiendam, simulando ibi confessionem. Porro in praedictis casibus adest obligatio denunciandi, si sollicitatio sit ad venerea, vel perpetranda cum ipso confessario, vel cum aliis; aut si confessarius habeat cum poenitente sermones, aut tractatus inhonestos.

II. Quamvis confessarius ex opinione vere probabili posset non monere poenitentem de denunciatione facienda, quia scilicet detur opinio validis innixa rationibus talem sollicitationem in pontificiis constitutionibus non comprehendendi; nihilominus abhorreat a laxioribus opinionibus, cum curandum sit hoc crimen tam perniciosum ab ecclesia eliminari. Id autem maxime observet quoad eas opiniones, quae quamvis speculative loquendo verosimilitudinem praesefere videantur, nihilominus in praxi adinventur sufficiens fundamentum non habere: Adinventiet e. g. vigintisex DD. docentes apud *Leandrum tract. 5. disp. 3.* excepto haeretico dogmatizante, non esse denunciandos quoscumque alios criminosos, quos credere est emendatos. Adinventiet legitimum esse signum emendationis per tres annos a crimine abstinuisse. *Passer. in 6. decretal. lib. 5. cap. 18. num. 123.* At quomodo in praxi mulier e. gr. sollicitata habere poterit istam prudentem credulitatem, confessarium nempe per triennium a crimine sollicitationis abstinuisse? An fortasse, quia confessarius quamdam externam pietatem demonstret? An quia ipse affirmaverit mulieri, jam a pluribus annis ab hoc crimine abstinuisse etc.? Ob haec fallacia signa ita credere emendatum, ut cesset obligatio denunciandi, esset viam aperire ad committenda impune crimina atrociora; adeoque in praxi ex hoc capite non cessare obligationem denunciandi melius docent alii theologi, ut videre est apud *Albitium de inconst. in ffd. capit. 35. num. 49. Bordon. in tribun. 9. 16. num. 98.*

Pariter speculative verum est rationabiliter timentem damnum grave, vel in persona propria, vel persona non sibi remote conjuncta, excusari a denunciando, nisi aliter exposcat bonum commune. *Passer. cit. n. 130. Del Bene de inquis. par. 1. dub. 20.* Pariter verum est accidere posse, ut hic et nunc rationabiliter et prudenter tale grave damnum timeatur ratione denunciationis a muliere sollicitata in persona propria, seu mariti, filiorum etc. At nihilominus quoties in praxi

haec gravia damna solummodo sunt in apprehensione personae sollicitatae; et fortasse hujusmodi vani timores repraesentantur a confessario, eo fine, ut non adesse obligationem denunciandi pronunciet?

III. Veram pariter reputavi sententiam, qua dicitur, quod quando dubium est, an facta, vel verba confessarii importent sollicitationem, non sit obligatio illum denunciandi ex rationibus supra adductis: ultraquamquod bullae pontificiae emanatae sunt contra sollicitantes, sollicitatio vero dubia non est dicenda sollicitatio; sicut delictum dubium non reputatur delictum, ut probat Sanch. *lib. 1. sum. cap. 10. num. 74*. At in praxi ex circumstantiis, quod speculative dubium est, indubium multoties apparebit. Lis e. g. est inter auctores, an sit sollicitatio laudare poenitentem a pulchritudine; at ni appareat finis honestus ita laudandi, ut si confessarius diceret mulieri se prostituendo facere injuriam suae pulchritudini, difficillimum erit excusare a denunciatione confessarium ita laudantem. Et quidem de sua natura talis laus habet mulierem sollicitare; ad quid ergo sine fine honesto in sacramento ita laudare? Ad quid laudare, fortasse etiam quendam affectum et propensionem erga mulierem demonstrando? Clare etiam appareret esse denunciandum, si audiendo, confessionem ancillae, pulchritudinem dominae laudaret, mandaretque ipsi referre; ita etenim agendo habet cum illa inhonestos tractatus, ut de se patet. Bordon. *in manual. quaest. 119. n. 115*. Idem dico si confessarius dicat mulieri poenitenti: *Si non essem sacerdos, ducerem te in uxorem etc.* hujusmodi etenim expressiones impertinentes sunt ad confessionem, et aliunde habent vim ad turpia alliciendi; idem etenim significant, ac si confessarius diceret poenitenti: *te amo, mihi grata es etc.* Quid ergo in praxi sentiendum de his et similibus expressionibus, quamvis aliqui contradicant? Idem sentio de illis verbis a confessario dictis poenitenti: *memento mei, quia te ex corde amo*; cum etenim non conveniat confessario ita loqui, atque hujusmodi modi loquendi magis communiter pro alliciendo ad amorem lascivum usurpentur, non est sufficiens ratio in praxi credendi confessarium exprimere voluisse amorem honestum et spirituales.

IV. Advertat etiam confessarius quandoque dari veram sollicitationem, quam tamen subdolos confessarius palliare procurat, ut si diceret mulieri volenti confiteri: *nolo te in confessione audire; peccare etenim timeo, cum amore tui captus sim*. Haec verba dicta immediate ante confessionem,

vel occasione confessionis important sollicitationem prohibitam in pontificiis constitutionibus; quia vere vim habent sollicitandi, quamvis confessarius id palliare curaverit. *Pal. tract. 4. part. 7. n. 6.* Eodem modo credo omnino loquendum de sequentibus formulis prolatis a confessario in circumstantiis a bulla prohibitis: *Ex affectu, quo te prosequor, me totum commovere sentio Audiendo tua venerea peccata incidi in pollutionem involuntariam etc.* Utique haec verba important obligationem denunciandi; non solum quia important sermones inhonestos, sed quia revera habent sollicitare et tentare mulierem ea audientem. *Bordon. in tribun. quaest. 3. n. 54.* Ad eandem palliatam, sed veram sollicitationem pertinet, si confessarius foeminae poenitenti ipsum sollicitanti respondeat: *deest ne locus et tempus de huiusmodi loquendi?* haec etenim verba clare significant optare cum ipsa peccare, at nolle sibi exprimere suum animum timore poenarum. Idem credo dicendum, si confessarius poenitentem se accusantem de turpi tentatione, et asserentem ipsi assensum non praebuisse, interrogaret *an peccatura fuisset, si aliquis ipsi pecuniam tradidisset?* si igitur foeminam affirmative respondentem non objurget; vel etsi objurget, adeat postea ipsius domum, ac oblata pecunia sollicitat, facit cognoscere sub talibus verbis sollicitationem celasse.

Puto pariter celari veram sollicitationem, si uxorem conquerentem de tepido viri amore, confessarius doceat modos lascivos ad illum alliciendum; isti etenim sermones valde habent ad venerem provocare. Praeterea est denunciandus, qui habet sermones inhonestos cum poenitente. *Albit. de inconst. in fid. cap. 35. num. 5.* Cautus etiam sit confessarius in faciendis interrogationibus quoad peccata inhonesta; si etenim superfluae sint et indecentes, ut sollicitator facile denunciabitur. Multo magis sollicitator reputandus confessarius, si in circumstantiis a bullis pontificiis prohibitis poenitenti manum premat, pedem vellicet, digitos intorqueat etc. haec etenim immunia esse non possunt saltem a gravi sollicitationis praesumptione: Videatur *del Bene p. 2. dub. 237. sect. 3.*

V.^o Si confessarius ex repugnantia, quam demonstrat mulier sollicitata, prudenter timeat non denunciaturam confessarium sollicitantem, absolvere non debet, antequam denunciaret. Si vero elapsum sit tempus, intra quod denunciare debebat, tunc si excusari non possit ex ignorantia, vel aliqua alia causa, non potest illam absolvere ratione censurae reservatae. Si nihilominus denunciaret etiam, postquam incurrit censuram, ex aliquorum opinione absolvi posset a quocumque

simplici confessario; neque etenim excommunicatio reservata reputatur, nisi durante contumacia. *Lupus ad edict. s. offic. lib. 7. dist. 2. a. 1. diff. 1.* Vide quae dixi *tr. 4. q. 1. c. 6. quaest. 3.*

VI. Occurrunt non raro tales circumstantiae, ut personae ipsae sollicitatae non possint coram ordinariis, vel inquisitoribus se praesentare, ut evenire potest respectu conjugatae, puellae etc. maxime si distent a civitate; et in his casibus solent ordinarii concedere ipsis confessariis facultatem excipiendi denunciationem. Ego autem semper suaderem confessariis, si fieri possit, se ab hoc onere eximere; nam accidere potest ex loquacitate foeminarum deinde patefieri per ipsos confessarios denunciasset; atque ita non paucis detractionibus exponuntur, sive etiam periculis.

VII. In hac materia etiam prae oculis habendum est confessarium incidentem in quamcumque sollicitationem pontificiis constitutionibus prohibitam, incidere pariter in secundum casum in nostra dioecesi reservatum; in eo etenim reservatur sacramentorum abusus, ac ratione talis abusus Pontifices in sollicitantes tam graves poenas statuerunt. Addendum tamen, quod licet bullae pontificiae limitentur quoad sollicitantes ad venerea in solo sacramento poenitentiae, casus tamen reservatus extenditur ad quemcumque abusus cujuscumque sacramenti, nec comprehendit solos confessarios, sed quascumque personas iisdem abutentes; unde et ipsa mulier sollicitans incidet in hanc casum. Videatur P. Mansi in expositione ejusdem casus.

• Plura alia hic adnotanda veniunt, ultra jam dicta superius ex toties citatis constitutionibus Benedicti XIV. *Sacramentum poenitentiae, et Apostolici muneris.* Equidem putarunt aliqui apud Escobar. *tom. 6. p. 1. lib. 47. cap. 29. n. 644.* non esse denunciandum confessarium, qui foeminam ad peccandum non secum, sed cum alio sollicitasset; sed hodie tenenda contraria opinio, cum Benedictus XIV. definierit *etiamsi sollicitatio non pro se, sed pro alia persona peracta fuerit.* Pariter non potest amplius sustineri, quod sollicitationis crimen pro reo praescribatur per lapsum longi temporis, ita ut qui denunciationem per quinquennium etiam culpabiliter omiserit, non amplius teneatur; cum idem Benedictus *loc. cit.* declaraverit faciendam esse, etiamsi post sollicitationem longum tempus effluerit. Cum autem tanti sit momenti ad animarum salutem curandam hoc nefarium scelus a sacerdotibus eliminare et impunitum nunquam remanere, voluit, ut quicumque locorum ordinarii per totum

orbem contra quos culpabiles repererint, procedere possint cum testibus etiam singularibus, dummodo tamen concurrant praesumptiones, indicia et alia adminicula. Ulterius ne unquam denuntiatio praetermittatur statuit confessarios omnes debere monere poenitentes de obligatione eam faciendi, quos noverint ab aliis sollicitatos, et absolutionem suspendere, donec praedictam denunciationem ad effectum perduxerint, vel quamprimum poterunt, delaturos spondeant. Et ex his corrui fundamentum variarum opinionum, quae olim ante dictas constitutiones admitti poterant, utpote probabilitate aliqua gaudentes, quae nunc ex illa exciderunt, ac aliter solvenda veniunt multa dubia, quae apud Auctores inveniuntur alias soluta. Bene vero posset absolvi poenitens, si justam haberet causam eam differendi, si nempe longe distaret iudex competens, vel adesset necessitas communicandi ad vitandam infamiam, dummodo prudens possit efformari iudicium, suam obligationem adimpleturam, et promissa soluturam prima data occasionis opportunitate. Postremo ultra poenas ab antecessoribus pontificibus praesertim Sixto V. ac Gregorio XV. inflictas contra sollicitantes: idem Pontifex in altero decreto incipiente. *In generali congreg. die 5. august. an. 1745.* perpetuae inhabilitatis poena ad sacrificii celebrationem mulctavit; ibi confessarii sollicitantes *in actu sacramentalis confessionis, sive illius occasione aut praetextu, praeter poenas a jure inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad sacrificii celebrationem.* Ex quibus oriri potest quaestio, an ista inhabilitatis poena statim incurratur, etiam ante omnem sententiam saltem declaratoriam criminis. Pro cuius solutione recolenda quae dicta sunt superius *tr. 3. quaest. 2. cap. 2.* et ex ibi notatis pro ejus incurso ante iudicis sententiam probabilius standum videtur. In hac autem posse episcopum dispensare dicendum est ob eam rationem, quia in omnibus poenis a jure generaliter latis, nec specialiter Pontifici reservatis, episcopi dispensant, ut eruitur *ex cap. Nuper de sent. excom.* et tradunt communiter DD. An vero ab hac incurrenda poena excuset ejus ignorantia invincibilis, est altera quaestio, quae ex superiori decreto oriri potest. Ad hanc solvendam, ni fallor, illae regulae deservire possunt, quas tradunt DD. pro irregularitate ex delicto.*

* Quod de confessario munera tribuente in confessionario poenitenti dictum fuit, dicendum ob eandem rationem de eo, qui ejus pulchritudinem in eodem loco laudaret; si enim hoc praestare pateret ob aliquem honestum finem, nempe

ut a peccando retraheret, ob injuriam, quam suae pulchritudini irrogat, licet imprudenter, et parum caute se gereret, non esset tamen denunciandus ut sollicitator, secus vero si non adesset causa honesta. Ita meo quidem iudicio conciliari possunt DD. qui denunciationem faciendam asserunt Bonaer. *de denunciat. disp. 6. p. 3. n. 5.* Barbos. *de offic. parochi c. 19. n. 49.* et qui absolute negant Hurtad. *tr. 4. cap. 8. resol. 23.* Fagund. *de praecept. eccles. l. 4. cap. 3. num. 51.* Ita quoque judicandum de confessario, qui cum puella poenitente de iis sermonem institueret, quae per matrimonium experietur. Si enim loquatur de laboribus, aerumnis, solitudinibus, aliisque incommodis, quae experitura erit post matrimonium, et talia exponat ad virginitatis statum suadendum, a sollicitationis culpa immunis erit, non autem eam vitare poterit, si sermonem cum ea instituat de voluptatibus, quae per matrimonii usum experietur. *

* Probabiliorero vero esse sententiam et in praxi sequendam affirmantem denunciationi locum esse; si confessarius sollicitet in confessionario etiam sine confessionis simulatione tradunt Mazz. *p. 439.* Dian. *p. 1. tr. 4. res. 18. p. 4. tr. 5. resol. 38. et p. 8. tract. 9. resol. 45.* Bordon. *in sacr. trib. cap. 23. n. 6.* Rosignol. *de poenit. p. 1. q. 7. art. 21. sect. 3. n. 12. et 13.* et alii apud Ferrar. *v. Sollicitatio n. 27.* Etenim constitutionum verba Gregorii XV. et Benedicti XIV. distinctionem apponere videntur inter primi, atque secundi tertiique generis loca, simulationemque requirere in his, non autem in illis; post verba enim *sive extra occasionem confessionis in confessionario*, adest particula *aut*, quae cum sit disjunctiva, unum casum ab altero serernit Barbos. *dict. usufreq. dict. 46.* Natta *consil. 676. n. 26.* et cum simulationis mentio solum fiat post disjunctionem, dicendum videtur non posse aptari priori, et per consequens, ad hoc ut reus fiat sollicitationis, non requiri, ut etiam in confessionali confessionem simulet. Contin. Tournel. *loc. superius cit. n. 24. et 25.* Neque ad Paulini decreti vim effringendam valet aliquorum replica, quod nempe Gregorius XV. illud ad simulationis terminos reduxerit; nam regula generalis est anteriores leges nunquam abrogatas censi per posteriores, nisi cum istae prioribus sint contrariae; et legum correctionem quoad fieri potest, vitandam esse, prout communiter tradunt Sanch. *de matrim. lib. 1. disp. 17. num. 6.* Palaus *de legib. tract. 3. disp. 5. p. 2. §. 1. n. 9.* Salmant. *cod. tit. cap. 4. n. 13. ex cap. Cum dilectus de consuet. cap. Cum expediat de election. in 6.* Decretum autem Pauli V.

bene convenit cum bulla Gregorii; in illo sermo habetur de confessionali, in ista adduntur dum alii loci, ii nempe, ubi *audiuntur confessiones, seu ad confessiones electi*, et hic ponitur simulatio, *simulantes ibidem confessiones audire*. Accedit per bullam Benedicti XIV. omnia antecedentia summorum Pontificum decreta pro solis regionibus, ubi malum grassabatur edita, ad universalem ecclesiam extensa, omnes ubicumque fideles obligare. In superiorum igitur doctorum sententia denunciationi et sollicitantium poenis subjaceret confessorius, qui sedens in confessionali foeminam ante se stantem sollicitaret, et cui, dum alteram audit, inhonesta signa faceret*.

* Quae autem traduntur de tempore, intra quod fieri debet denunciatio, intelligenda sunt a die sublatis impedimenti; unde si quis intra dies constitutos, vel triginta, vel quindecim non potest huic obligationi satisfacere, vel distantia ab ordinario, vel infirmitate, vel alia justa causa impeditus, non incurrit poenas omissae denunciationis, nisi dies constituti triginta, vel quindecim effluxerint a die finiti impedimenti. Impeditis enim, ut communiter tradunt Gonzalez et Barbosa in c. *Quia diversitatem de concess. praebendae, et de potest. episc. alleg. 126. n. 49.* et alii quamplures apud ipsum, tempus non currit, sive hoc impedimentum sit juris, sive facti, ex text. in d. cap. *Quia diversitatem*. Garc. de benef. p. 10. cap. 2. num. 17. Advertendum tamen est, quod impeditus negligens non fuerit in removendo impedimento, alias si potuerit illud remove, et negligenter omiserit, erit in negligentia culpabili quoad juris effectus: l. *Qui potest ff. de reg. jur. Gloss. v. Suspensionis in d. cap. Barb. l. c.**

TRACTATUS VIGESIMUS

DE SACRAMENTIS

EXTREMÆ UNCTIONIS

ET ORDINIS

Ultima sacrarum unctionum, quas Dominus Jesus ecclesiae suae commendavit, est sacramentum extremae unctionis, ut ipsummet nomen demonstrat. Merito autem, ait Tridentina synodus, hoc Sacramentum *non modo poenitentiae, sed et totius christianae vitae, quae perpetua poenitentia esse debet, consummativum existimatum esse a Patribus*; quapropter etiam complementum et consummatio poenitentiae appellatur. Per ipsum autem semper magis nobis innotescit Dei nostri misericordia; cum hoc medio voluerit nobis exhibere medicinam pro anima et corpore sanando, sicuti etiam in extremo agone firmissimum praesidium praebere.

Post explicationem autem eorum, quae pertinent ad hoc sacramentum, in alia quaestione de sacramento Ordinis disserendum. Eo mediante voluit Deus nos habere pastores, a quibus sacramenta reciperemus, ac de documentis salutis pro aeterna vita assequenda instrueremur.

Q U A E S T I O I.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS

CAPUT UNICUM

De essentia, effectibus, ministro et subjecto extremae unctionis.

Q. I. Quid sit sacramentum extremae unctionis.

R. Hoc sacramentum, ut advertit Catechismus conc. Trident. p. 2. ideo extrema unctio appellatur; quia ultima est

unctionum, quas Christus Dominus ecclesiae suae commendavit; post sacras etenim unctiones, quas recipimus in baptismo, in confirmatione, vel etiam in ordine sacro, instante morte hanc ultimam recipimus unctionem. Illud autem fuisse a Christo Domino institutum, a d. Marco insinuat, et d. Jacobo commendatum et promulgatum docet Trident. *sess. 14. de sacram. extrem. unct. c. 1.* Verba Apostoli, quae habentur *c. 5.* ipsius epistolae, ita se habent: *Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros ecclesiae, et orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini, et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus, et si in peccatis sit, remittentur ei.* Hoc autem sacramentum potest ita definiri: *extrema unctio est sacramentum a Christo Domino institutum ad conferendam infirmo de vita periclitanti salutem animae, vel etiam corporis.*

Q. II. Quae sit materia hujus sacramenti.

R. I. Materia remota extremae unctionis est oleum ex baccis olivarum eductum; cum etenim ex perpetua ecclesiae traditione ipsius materia sit oleum, ut docet etiam Tridentinum *sess. 14. c. 1.* id intelligendum est de oleo olivarum; hoc etenim absolute intelligitur olei significatione. Quapropter s. Carol. *Act. p. 4. instruct. extrem. unct.* vult, quod si per errorem infirmus ungeretur oleo catechumenorum, seu chrismate, sacramentum iteretur sub conditione oleo infirmorum; cum praefata olea ratione admixtionis aliarum rerum non dicantur simpliciter oleum. * Vide dicenda inferius in *reg. pract.* * Praeterea oleum, ut sit sufficiens materia hujus sacramenti, debet esse benedictum, ut docet Tridentinum supra citatum, et antea docuerat Eugenius IV. in instructione Armenorum. Adducit vero s. Thom. in *suppl. p. 3. q. 29. art. 9.* aliquas congruentias, cur voluerit Christus hoc oleum esse benedictum; quia nempe ipse nunquam suo contactu sanctificavit oleum, sicut in Jordane sanctificavit aquam, adeoque conveniens fuit benedictione sanctificari. Item eo ipso quod sit benedictum, melius designat effectus, quos producit hoc sacramentum; sicut etiam ex hoc intelligitur sanationem corporis, si aliquando accidat, non esse tribendam virtuti naturali materiae. Quamvis autem non pauci velint non esse idoneam materiam hujus sacramenti oleum benedictum a simplici presbytero quamvis ex Papae commissione, sed necessario debere esse benedictum ab episcopo; haec nihilominus opinio mihi satis non probatur. Ratio est, quia Graeci in administrando hoc sacramento utuntur oleo a simplici presbytero benedicto, ut ex Arcudio *lib. 5. de extrem. unct.*

cap. 2. quam praxim utique condemnare debuissent Romani Pontifices, dum graecos ritus examinarunt, si contraria esset validitati sacramenti, quod tamen non fecerunt. * Quinimmo Benedictus XIV. de *synod. dioecet. lib. 8. cap. 1. num. 4.* rem hanc exploratissimam pronunciavit, adeo ut a nemine in dubium revocari queat, et ex decreto Clementis VIII. sacramentum extremae unctionis Latinis collatum a Graeco sacerdote cum oleo ab eodem benedicto validum declaravit. Videatur etiam ejusdem constitutio: *Etsi pastoralis bullar. t. 1. pag. 167.* *

Duo alia remanet adnotare. Primum est in administratione hujus sacramenti illicitum esse usum olei veteris, nam id prohibetur *can. Literis de consecr. 3.* Excusaret tamen necessitas a quocumque peccato, dum nempe administrandum esset hoc sacramentum, et non adesset nisi oleum vetus. *Dian. t. 2. tr. 4. resol. 8.* cum aliis. Usus vero talis olei extra casum necessitatis magis communiter reputatur peccatum grave, quamvis alii solummodo in hoc culpam venialem agnoscant; cum in praefato canone non videatur ipsis adesse rigorosa prohibitio. *Pasqual. in oper. posth. q. 386. Leand. hic d. 1. quaest. 11.* * Affirmative tenent *Bonacc. p. 2. n. 3. Pal. tr. 26. disp. unic. p. 2. n. 15. Barbos. de potest. episc. alleg. 31. n. 17. Pax Jord. lucubr. divers. t. 1. tit. 5. n. 13.* * Secundum est, quod si intra annum dubitetur oleum benedictum non futurum sufficiens, et non possit oleum benedictum haberi, debet superinfundi oleum non benedictum in minori quantitate: *c. Quod in dubiis de consecr. eccles. ritual. Rom. de sacram. extremae unct.* Immo communior opinio theologorum censet oleum non desinere esse materiam sufficientem pro hoc sacramento; si ex eo quod pluries superinfusa fuerit modica olei quantitas quamvis non benedicta, superet totam quantitatem ab initio benedictam. *Pasqual. q. 136. n. 4.* aliique apud *Dianam t. 2. tr. 4. resol. 3.* Ratio autem ea esse potest, quia prima minor quantitas superinfusa reputatur et ipsa benedicta, cum, ut habet *s. Thom. in 4. d. 23. q. 1. art. 3. et opusc. 65.* majus dignum trahat ad se minus dignum; unde eadem ratio probat censendum benedictum etiam subsequens oleum, quod in minori quantitate superinfunditur. Ego tamen nunquam judicarem fieri posse extra casum necessitatis; quia non desunt asserentes, quod si quantitas non benedicta diversis vicibus infusa superet quantitatem ab initio benedictam, tale oleum desinit esse materia sufficiens ad valorem hujus sacramenti. * Et ad hoc facere videtur responsio a sacrae

Inquisit. congreg. data archiepiscopo Hispalensi die 23. Septemb. 1682. relata a Ferrari *biograph.* v. *Extrema unctio* n. 9. et 10 ab eo enim requisita, an etiam stante prohibitione propositionis ab Innocentio XI. factae de usu opinionis probabilis quoad valorem sacramentorum, oleo ab eo benedicto liceret in casu necessitatis saepius non benedictum addere; in minori quantitate posse fieri decrevit. *

R. II. Materia proxima hujus sacramenti est applicatio materiae remotae, nempe unctio, quae *aptissime Spiritus Sancti gratiam, qua invisibiliter anima aegroti inungitur, repraesentat*, ait Trident. *sess. 14. de sacr. extr. unct. c. 1.* In hac autem materia quaedam sunt extra controversiam, non esse nempe de necessitate sacramenti facere unctionem in modum crucis, nec unctionem pedum et renum, nec geminam unctionem in geminis partibus v. g. in utroque oculo. Dissidium autem est, an sit de necessitate sacramenti unctio quinque sensuum. Et quidem magis communiter affirmative respondetur; et ratio est, quia formae partiales hujus sacramenti expriment actualem unctionem quinque sensuum, qui sunt januae peccati: s. Th. *in 4. d. 23. q. 1. et in supplement. q. 32. num. 6.* Palau *tr. 29. p. 3. n. 6.* Avers. *hic sect. 4. §. Jam.* Haec opinio omnino vera est reputanda extra casum necessitatis; nam in sacramentis conferendis tutiorem partem debemus eligere. * Si speculative spectare hanc opinionem vellemus, non deessent validissimae rationes, quae nobis non esse de necessitate sacramenti quinque sensuum unctionem suaderent. 1. Tot theologorum, quos affert Benedictus XIV. *de syn. dioec. lib. 8. cap. 3.* et bene omnium nostrae aetatis eruditorum auctoritas. 2. Diversi in diversis ecclesiis in unctionum numero ritus et disciplina, quae in ecclesia viguit, ut videre est quoad Graecos apud Arcudium *concord. lib. 5. cap. 7.* et apud Baluz. *l. 2. noviss. edit. Jo. Dominici Mansi in cap. Theodulphi Aurelianensis episcopi;* et quoad ecclesiam Latinam in *sacramentario s. Gregorii* apud codicein abbatis Rotaldi, et apud Marten. *de antiq. eccl. rit. tom. 1. lib. 1. cap. 7. art. 4.* Ratio demum theologica, quod nempe, si ad extremae unctionis sacramenti essentiam quinque sensuum unctio pertineret, nulla quamvis gravi necessitate omitti posset, atqui in necessitate unicam tantum unctionem in sensu magis obvio sub totali forma admittunt Sylv. *in suppl. q. 32. art. 6. q. 2.* Festius *in 4. dist. 23. §. 15.* et alii relati a Benedicto XIV. *l. c.* Quae omnia et alia fusiori calamo allata ab Auctore *de re sacrament. lib. 7. q. 2. cap. 2. §. 2.* demonstrant satis quidem;

probabilem esse sententiam, quae quinque sensuum unctionem ad sacramenti validitatem non exposcit. Verum in praxi a superiore, donec aliter ab apostolica sede statuatur, non est recedendum, nisi aliud necessitas, aut urgentis mortis periculum suadeat. * Extra casum etiam necessitatis illicite omitteretur gemina unctio; quia esset in re gravi variare usum et ritus ecclesiae. Haec autem gemina unctio incipienda est a parte dextera, et facienda in modum crucis, simulque attendendum, ne sacramenti forma absolvatur, priusquam geminae partes ungantur. Quod si aegrotus careat aliquo membro, in quo unctio facienda erat, unghenda est pars ei proximior; ut enim ait s. Thom. in 4. d. 23. q. 2. art. 3. *quaest. 3. Quamvis non habeat membra, habet tamen potentias animae, quae illis membris debentur saltem in radice, et interius peccare potest per ea, quae ad partes illius pertinent, quamvis non exterius.* Quoad unctionem pedum et renum attendenda cujuscumque ecclesiae consuetudo. Barbo. *de potest. paroch. p. 2. cap. 22. num. 29.* Omittenda tamen est unctio renum in foemiis ratione honestatis, ut praescribit rituale Romanum. Eandem consuetudinem num. 32. dicit attendendam quoad unctionem manuum sacerdotis in exteriori, vel interiori parte, quamvis putem communiter externam ungi, utpote quia interior sacro oleo in ordinatione fuit inuncta, et ita praescribit rituale Romanum.

In casu necessitatis licite et valide administratur extrema unctio, unum tantum ex geminis sensibus inungendo, ac inunctionem in modum crucis omittendo; in quo tamen casu, dum velociter unus oculus, una auris etc. inungitur, exprimendi sunt singuli sensus, dum verba formae semel eo tempore proferuntur. Si vero periculum sit in mora, unus tantum sensus inungi posset, vel potius caput, dicendo: *Per istam sanctam unctionem etc. indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, gustum, odoratum et tactum deliquisti.* Ita valide conferri hoc sacramentum docent theologo, quos sequitur Diana tom. 2. tr. 4. resol. 10. At quia communior opinio vult unctionem quinque sensuum esse de necessitate sacramenti, ideo in tali casu sacramentum solomodo sub conditione esset administrandum, si nempe ea ratione valide fieri possit. Item sub conditione, si vivat, administrandum illi esset, de quo dubitaretur, an amplius viveret.

Q. III. Quae sit forma sacramenti extremae unctionis.

R. Forma hujus sacramenti traditur in decreto Eugenii, et est hujusmodi: *Per istam sanctam unctionem, et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per vi-*

sum deliquisti Illa verba: *per istam sanctam unctionem*, cum explicent actionem ministri, quae omnino exprimenda est ad salvandam formam, necessaria sunt ex communiori sententia ad sacramenti valorem. Quia tamen satis exprimitur, etsi omitteretur *ly sanctam*, ideo hoc adjectivum non est necessarium ad essentiam formae. Palaus *tr.* 26. *p.* 4. *n.* 3. Quidam putant non esse de essentia hujus formae ea verba *et suam piissimam misericordiam*; cum satis Dei misericordia, quae operatur in hoc sacramento, exprimat per illud verbum: *indulgeat*. Ita theologi quos sequitur Leander *de sacr. extr. unct. d.* 1. *q.* 19. At ultraquamquod si fieret extra necessitatem, variaretur in re non levi ritus ecclesiae, adhuc in omissione talium verborum daretur gravis culpa, quia exponeretur sacramentum periculo nullitatis; cum tot theologi velint esse de essentia hujus formae illam explicitam expressionem Dei misericordiae. Illud certum est *ly piissimam* non esse de essentia formae. Putant etiam aliqui probabile non esse de essentia formae exprimere nomina sensuum, qui unguuntur, ut apud Dian. *t.* 2. *tr.* 4. *res.* 14. at communior opinio est talem expressionem esse de essentia formae; quia per eam exprimendus est effectus sacramenti respectu sensus inuncti. Leand. *d.* 1. *q.* 21. Avers. *sect.* 4. §. *Jam*. Demum notandum formam hujus sacramenti consistere debere in verbis deprecativis; nam s. Jacobus qui promulgavit hoc sacramentum ait: *Orent super eum, et oratio fidei etc.* Invalida igitur esset, si modo indicativo proferretur dicendo: *Per istam etc. indulget tibi Deus etc.* vel modo imperativo: *Per istam etc. remittatur tibi etc.* * s. Th. in 4. *dist.* 23. *q.* 1. *art.* 4. *quaestiunc.* 2. *et suppl.* *q.* 29. *art.* 8. s. Bonavent. *ead. dist.* *art.* 1: *q.* 4. Suar. *tom.* 4. *disp.* 40. *sect.* 3. Henriq. *de sacram. lib.* 3. *cap.* 8. Barb. *l. c.* n. 35. Neque obstat ratio ab aliquibus petita ex forma, qua usus traditur d. Ambrosius in haec verba: *Ungo te oleo sanctificato in nomine Patris etc. ut more militis uncti praeparatus ad certamen aereas possis superare tempestates*; et ex alia ex libro sacramentali Venetorum probato, ut fertur, a Leone X. *Ungo te oleo sancto, ut hac unctione protectus fortiter stare valeas adversus aereas catervas in nomine Patris etc.* et denique ex ea quae in vetustissimo libro sacramentorum ecclesiae Catalanensis relata a Marten. *de antiq. eccl. rit. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 3. §. 9. *In nomine Patris etc. sit tibi haec porrectio olei sanctificati ad purificationem mentis et corporis*. Respondet enim Bened. XIV. *de synod. l.* 8. *c.* 2. cum Sanctorio in

800 *rituali* p. 324. in illa forma posse reperiri aliquam deprecationem; nam cum verbum *ut* sit optativum, non incongrue referre potest votum, orationem et preces proferentis.*

Q. IV. Quis sit minister hujus sacramenti.

R. I. Ordinarius minister hujus sacramenti est solus parochus; et ne regulares hoc jus usurpare audeant, adest excommunicatio papae reservata iu Clement. I. *de privilegiis* contra religiosos praesumentes ministrare hoc sacramentum saecularibus. Ipse vero parochus tenetur sub gravi administrare hoc sacramentum; et quidem ex justitia, cum ratione officii teneatur. Disputant autem theologi, an teneatur illud cum periculo vitae administrare; quamvis omnes conveniant etiam cum tali periculo esse ab eo administrandum, quoties infirmus nullum aliud receperit sacramentum; nam tunc extrema unctio ordinarie loquendo est, si non extreme, saltem graviter necessaria: qui autem tenetur ex officio, debet etiam cum periculo vitae opitulari proximo, quoties est in gravi animae necessitate, ex dictis *tract. 6. q. 3. cap. 2. quaes. 3. resp. 2.* * Et docent communiter Sylv. in *suppl. q. 32. art. 3.* Suar. *t. 4. disp. 44. sect. 3. n. 15.* Carden. *cris. theol. disp. 76. cap. 3. n. 23.* Leand. *de extrem. unct. d. 1. q. 8.* Huic sententiae favere potissimum videtur Benedictus XIV. *de synod. lib. 13. cap. 19. num. 9 et 10.* *

Dum vero infirmus alia receperit sacramenta, excusatur a pluribus parochus, si illud cum periculo vitae non administret; cum tunc non videatur extrema unctio infirmo tam necessaria. Palaus *tr. 26. p. 8. num. 6.* Gabr. a s. Vinc. *q. 3. §. Ego,* aliique quos sequitur Barb. *de offic. paroch. p. 2. cap. 22. a num. 16.* Ubi etiam notat, quod si alio modo vitare non posset periculum infectionis, maxime tempore contagii, uti posset virga argentea oblonga ad ungendum a loco remotiori; quod ultra alios ab eo citatos notat etiam Lezana *v. Extrem. unct. num. 5.* Dian. *tr. 2. tom. 4. resol. 33.* * Huic sententiae adstipulantur Sylv. Suar. *ll. cc. Rosign. tom. 16. pag. 2. de extrem. unct. quaest. 5. art. 5. num. 5.* et alii pene innumeri *.

R. II. Si parochus absit, vel per manifestam injuriam dare nolit hoc sacramentum, nec adsit tempus ordinarium adeundi, tunc quivis sacerdos saecularis, vel regularis administrare potest extremam unctionem; nam in tali casu vel ordinarius, vel summus pontifex censentur licentiam imperitari, ne infirmus in extrema animae lucta careat sacramento tam utili et forte necessario. Barb. *cit. n. 6.* * Et ita contra paucos et praecipue Navarr. qui ita stricte eam Clemen-

tinam accepit, ut asseruerit regulares etiam in mortis articulo, deficiente parochio, hoc sacramentum ministrantes supradictam excommunicationem incurrere, tradunt Salmant. *l. c. cap. 5. p. 1. n. 5.* Suar. *l. c. Bonacc. disp. 7. p. 4. n. 6.* et demum Benedictus XIV. *l. c. cap. 4. n. 7.* Hoc idem in eo rerum eventu integrum voluit cuilibet sacerdoti s. Carolus in concilio V. Mediol. *actor. eccl. Mediol. p. 1.º.* Immo si ageretur de infirmo, qui nullum aliud recepisset sacramentum, et ex personis rudioribus esset, ita ut non possit cum fundamento credi sibi providere posse per perfectam contritionem, tunc quivis sacerdos ex charitate teneretur sub gravi etiam cum periculo vitae hoc sacramentum illi administrare; nam iudicandus esset in extrema spirituali necessitate, cui solum mediante hoc sacramento occurrere posset, ut ex attrito fieret contritus. Laym. *c. 7. n. 7.* et dixi *tr. 16. q. unic. cap. 2. quaes. 3.º* Salmant. *cap. 5. p. 2. num. 9.* Contin. Tourn. *l. c. num. 53.* qui vocat communem, licet raro contingere posse autumant. Hanc obligationem sacerdotis, de quo agitur, gravem esse etiam in casu, quo infirmus alia sacramenta receperit, putat Aversa, ob magnam utilitatem huius remedii, et infirmi in articulo mortis indigentiam. Verum per se loquedo in eo casu levem esse merito opinantur Laym. *l. c. n. 3.* Dian. *tom. 3. tr. 4. resol. 170.* Palauus *loc. cit. n. 6.º*

Hic etiam adnotare volo s. Pium V. in sua constitutione 31. Theatinis concessisse, absque petita nec obtenta parochorum licentia, posse administrare extremam unctionem mercenariis, famulis, operariis, servis ac hospitibus etiam saecularibus, quos contigerit intra ipsorum habitationem esse in mortis periculo, vel de illo dubium fuerit. Hoc privilegio ex communicatione privilegiorum gaudent etiam alii regulares, ut ex Passer. *t. 2. de stat. q. 187. art. 1. n. 994.*

Q. V. An hoc sacramentum possit a pluribus sacerdotibus administrari.

R. Certum est unicum sacerdotem sufficere ad extremam unctionem administrandam, ut ex *c. Quaesivit de v. sign.* Item certum est extra casum necessitatis illicite hoc sacramentum a pluribus administrari; quia fieret in re gravi contra usum et praxim ecclesiae. Verum communiter docent theologi quos sequitur Barbos. *de offic. paroch. c. 22. n. 7.* valide extremam unctionem a pluribus sacerdotibus simul administrari, ita ut unus unum sensum inungat, prolata ab eodem debita forma, alter eodem modo alterum sensum. Ratio autem ea esse potest, quia cum forma huius sacra-

menti in orationibus deprecatoriis consistat, sicuti oratio dividi potest, et a pluribus fieri, ut constant in hōris canonicis, ita hoc sacramentum poterit a pluribus ministrari. *Laym. cap. 6. n. 3. Bonac. de extrem. unct. p. 3. num. 7.* * Et revera non solum in ecclesia Graeca olim et etiam nunc, sed et etiam apud Latinos in aliquibus ecclesiis olim hunc morem viguisse testatur Marten. *de ant. eccles. rit. lib. 1. cap. 7. art. 3. §. 3.* ex variis antiquis ritualibus, eamque disciplinam adhuc perdurasse in Galliis seculo XII. et XIII. demonstrant tum constitutiones Odnnis episc. Parisiensis apud collectionem Harduini *p. 2.* tum statuta synodalia ecclesiarum Cadurcensis, Rutenensis et Tutelensis. Marten. et Durand. *anecdot. tom. 4. cap. 17.* * Si tamen unus ungeret unum oculum, et alter alterum, in multorum opinione invalidum esset sacramentum; quamvis etenim bene dividi possint unctiones, et a diversis proferri formae diversorum sensuum, non tamen videtur dividi posse, adeoque a diversis proferri forma partialis super unum sensum, proferenda, e. g. super oculos. *Dian. t. 2. tr. 4. resol. 21.* aliique apud ipsum. * Hoc autem hodie tenendum ut certum; quia ita resolutum fuit a Benedicto XIV. in constit. supralaudata *Etsi pastoralis §. 5.* et idem ante docuerat Sylv. *in suppl. q. 31. art. 1.* Nugnus *in addit ad pag. 3. q. 41. art. 3.* Rosign. *l. c. art. 3. n. 3.* * Eo quia valide plures ministri administrare possunt hoc sacramentum, sequitur, quod si unus minister perficere non possit omnes unctiones, alter ipsi succedere debeat; quamvis aliqui dicant posse ipsum omnes unctiones repetere, nihilominus dicendum est nil repetere debere, sed solum adjicere, quae supererant: d. Anton. *p. 3. tit. 14. c. 15. §. 5.* Barb. *de offic. paroch. p. 2. c. 22. art. n. 8.* Ex eadem ratione si quis infirmus videatur jamjam moriturus, nec possit unus minister omnes unctiones perficere, poterunt in eodem tempore facere plures sacerdotes, ita ut unus ungat oculos proferendo formam eis correspondentem, alter aures etc. Barbos. *cit. n. 9.* * Videantur acta Mediol. eccl. *tom. 1. p. 4. de sacram. extrem. unct. v. Si aegr.* *

Supersedeo ab adnotandis iis, quae a ministro observanda sunt in hujus sacramenti administratione; nam haec unusquisque egere potest in Romano rituali, et insimul attendere debet usum, seu constitutiones suae ecclesiae. Solum adverte non deesse qui condemnent peccati mortalis parochum crebro et sine necessitate retinentem domi Oleum S. cum concipiant in hoc gravem irreverentiam; sicut eandem

gravem irreverentiam intervenire dicunt, si sine stola et superpelliceo administratur, concedentes solum in casu necessitatis cum sola stola, vel solo superpelliceo administrare.

* Ita tenet communior sententia theologorum. La Croix *lib.* 6. *pag.* 2. *n.* 2117. Quintanadv. *ad extr. unct. singul.* 5. *n.* 4. contra Suar. Bonac. et alios. *

Q. VI. Quis sit subjectum hujus sacramenti.

R. Is qui recipere debet hoc sacramentum, primo necesse est ut sit infirmus; quamvis etenim in ecclesia Graeca etiam sanis conferatur, talis mos nunquam viguit in ecclesia Latina; cum solis infirmis esse ministrandum suadeant illa d. Jacobi verba: *Infirmatur quis in vobis, inducat praesbyteros etc.* Quamvis autem graviter peccaret extremam unctionem non infirmo administrans, utpote quia faceret in re gravi contra ecclesiae ritum; ego nihilominus non auderem asserere invalide hoc sacramentum administrare; quia nullibi vidi condemnatum contrarium ecclesiae Graecae ritum. Cum subjectum extremae unctionis sint solum infirmi, ideo hoc sacramentum negaturi nituris quamprimum praelium, suscepturis periculosam navigationem, ultimo supplicio mulctandis etc.

* Si invalidum, nedum illicitum fore extremae unctionis sacramentum sanis collatum, nec non levi morbo laborantibus communius eruitur ex Suarez *disp.* 42. *sect.* 2. Sylv. *in suppl.* q. 32. *art.* 1. Castrop. *tract.* 26. *disp. unic.* p. 6. *n.* 10. Bonac. *de extrem. unct. disp.* 7. q. *unic.* p. 5. *n.* 5. quibus adhaeret Benedictus XIV. *de sin. dioeces.* l. 6. c. 5. Pro validitate non facit ritus Graecorum sanos et benevolentes sacro oleo inungentium; non enim satis constat, an ejusmodi unctio ab iis utatur ut verum sacramentum, vel potius tanquam mera coereemonia sacra, et sacramentalis quaedam benedictio; hoc ultimum affirmante Goario in notis ad euchologium Graecorum in officio s. olei, et in Graecorum ritibus explorandis oculatissimo Renaudot *t.* 5. *perpet. fid.* l. 5. c. 3. Aliquos vero doctores, qui ducunt Arcudio *concord. lib.* 5. c. 4. a Graecis sacerdotibus sanos aequae ac infirmos inungi tuerentur animo verum conficiendi sacramentum, gravis erroris insimulant et damnant Theoph. Raynaud. in *heter. sect.* 1. p. 12. t. 16. Gonzal in c. *Quaesivit de verb. signif.* et alii apud Benedictum XIV. l. c. Videri etiam potest Auctor *de re sacram. lib.* 7. q. 5. *cap.* 1. §. 1. ubi probat unctionem illam Graecorum non esse sacramentum ex consensu fere omnium Graecorum, qui de sacramentis scripserunt. *

Secundo suscepturi hoc sacramentum debent esse ratione infirmitatis in gravi vitae periculo. Ita fuit et est praxis ecclesiae;

unde fere ubique consuetudo viget, ut dum fieri potest, extrema unctio ultimo loco inter sacramenta morituro conferatur, vocaturque etiam sacramentum exeuntium. Hanc consuetudinem servandam esse notat Barbos. n. 36. et Laym. l. 5. tr. 8. c. 8. n. 4. eamque praescribit. Romanum rituale; quamquam nec improbanda, ubi vigeret praxis ultimo loco conferendi eucharistiam, utpote quae est viaticum animae mox migraturae, ac finis et perfectio reliquorum sacramentorum. Hic tamen advertas, quod dum dixi subjectum extremae unctionis esse infirmos in periculo vitae constitutos, non intellexi administrandum esse hoc sacramentum, dum salus omnino sit desperata, et multo minus quando infirmus omnino sensibus sit destitutus; nam tunc minori certe fructu perciperet hoc sacramentum, ac omnino impediretur a recuperanda salute, mediante hoc sacramento: cum illam non conferat per modum miraculi. Barbos. de off. parochi c. 22. n. 19. Inter infirmos autem, quibus administranda est extrema unctio, praeter eos qui ex quocumque morbo, seu peste, veneno, vulnere etc. periculose decumbunt, sunt etiam senes, qui absque alia infirmitate senectute conficiuntur, sicut etiam mulieres jamjam in partu deficientes. Barbosa n. 18. * De senibus, ait rituale Romanum: *qui prae senio deficiunt, et in diem videntur mori, etiam sine alia infirmitate.* *

Tertio subiectum extremae unctionis debuit esse capax peccandi, alias verificari non possent illa verba formae: *quidquid deliquisti*. Hinc non est administranda pueris ante usum rationis, bene vero omnibus pueris post usum rationis; nec scirem approbare consuetudinem, qua major aetas ad hoc sacramentum administrandum expectetur. Cum igitur Christus instituerit hoc sacramentum ad tollendas reliquias peccatorum, ut infra dicetur, et ad roborandam animam luctantem contra daemonem in mortis periculo, nescio videre cur hoc sacramento privandi sint pueri statim ac adepti fuerunt usum rationis; cum difficile sit saltem non peccasse venialiter, et aliunde non habemus fundamentum dicendi hoc sacramento non indigere ad majus robur accipiendum. Immo si dubium esset, an puer habeat usum rationis, censerem illi hoc sacramentum sub conditione administrandum, ut ita simul consulatur reverentiae sacramenti et saluti pueri. Diana tom. 2. tr. 4. resol. 43. * Laym. lib. 5. tr. 8. c. 4. Navarr. man. c. 22. num. 13. Suar. p. 3. disp. 70. sect. 1. Benedict. XIV. de syn. lib. 8. cap. 6. * Administrandum autem, meo videri, non est puero adepti usum rationis,

quando constaret, (quod tamen difficillimum est) nullum peccatum commisisse. Scio non paucos theologos apud Barbos. n. 12. velle esse ei administrandum ad robur contra daemone[m] accipiendam; at haec ratio me non vincit, cum non videam quomodo administrari possit hoc sacramentum illi, in quo verba formae non possunt verificari, atque talis est, qui nunquam peccavit; neque etenim illi aptari possunt ea verba: *quidquid deliquisti*. Avers. *de extr. unct. sect. 8.*

Sicuti pueris ante usum rationis non est hoc sacramentum administrandum, ita nec perpetuo amentibus. Si vero inciderint in amentiam post usum rationis, et non constet in amentiam incidisse in statu peccati mortalis, tunc non est illis denegandum. Ratio est, quia ex continua praxi ecclesiae ad recipiendum hoc sacramentum satis est posse concipere fuisse in subjecto implicitam voluntatem illud recipiendi, quae implicita voluntas concipitur in amente; quia dum habebat usum rationis, credere est christiane mori optasse. His autem phreneticis etiam vi conferendam extremam unctionem docent theologo, maxime quando aliud non receperint sacramentum. Barbos. *de off. paroch. p. 2. cap. 22. num. 13.* * Hoc docet d. Th. in 4. dist. 23. q. 2. art. 2. *quaestione. 3.* cui omnes consentiunt theologo, praesertim Navarr. qui *loc. sup. cit.* haec inter alia habet: *cuilibet tamen ejusmodi infirmo est ministrandum, etiamsi sit amentis et phreneticus, si absque irreverentia sacramenti id fieri possit, et potuerit ante peccare; et antequam insaniret, expresse aut tacite petierit illud, aut si meminisset, petiturus fuisset, nec in peccato mortali notorio insanierit.* *

Q. VII. An necesse sit recipere extremam unctionem; et quando possit iterari.

R. I. Quamvis magis communiter doceant theologo cum s. Th. in 4. d. 23. q. 1. art. 1. q. 3. *ad 1.* non dari praecceptum positivum saltem obligans sub gravi ad recipiendam extremam unctionem, nihilominus puto in praxi difficiliter excusari posse a gravi culpa, qui commode posset hoc sacramentum recipere, et renueret. Primo mihi videtur graviter deficere contra charitatem erga seipsum; nam unusquisque ex una parte non potest non esse conscius suae infirmitatis, et ex alia diabolum tempore mortis vehementius omnes suae versutiae nervos intendere ad nos perdendos, ut ait Tridentin. *sess. 14. in doctrin. de sacram. extrem. unct.* quomodo ergo non peccabit graviter contra charitatem erga seipsum, nolens eo tempore uti medio specialiter a Christo Domino instituto ad eum roborandum? Nec obstat

recepisse sacramenta poenitentiae et eucharistiae; nam si ex eis, dum et extremam unctionem possumus recipere, satis spiritualium virium in puncto mortis voluisset Christus nos accipere, non instituisset ulterius ad hunc effectum sacramentum extremae unctionis. Quod si commode recipi non posset, tunc certe credendum esset aliis mediis Deum nobis operi laturum. Altera ratio quare putem peccare mortaliter respicientem extremam unctionem est, quia id fieri non posset sine gravi adstantium, et audientium scandalo. * Huic nostri Auctoris sententiae adhaerere videtur Benedictus XIV. *l. c. cap. 7. in fin.* Sed qui plura desiderat, adeat Contin. Tournel. *tom. 6. p. 2. de extr. unct. cap. 6. per tot.* *

R. II. Ex Tridentino *loc. cit. c. 3.* potest hoc sacramentum iterari, si infirmus post illud susceptum convalescit, ac deinde in aliud simile vitae discrimen incidit. Ut igitur iterum conferri possit hoc sacramentum, debet infirmus reperiri in periculo diverso ab eo, in quo jam recepit extremam unctionem; unde non satis est infirmum quatuor, vel quinque diebus ita se melius habuisse, ut videatur mortis periculum evasisse; nam si post tale breve tempus iterum in mortis periculum incidat, hoc novum periculum non censetur mortaliter diversum ab altero, ut communiter docent theologi. In infirmitate vero diuturna, qualis solet esse ethica et hydrophica, ut monet s. Thomas *in supplem. q. 33. a. 2.* * et expressius *in 4. dist. 23. quaes. 2. art. 4. §. Ad secundam quaest.* * non debet fieri unctio, nisi quando videtur perducere ad mortis periculum. Quod si infirmus illud periculum evadat, ac eadem infirmitate durante ad similem statum reducat, iterum potest inungi; quia jam quasi est alius infirmitatis status, quamvis non sit alia infirmitas simpliciter.

Q. VIII. Quae dispositiones requirantur in suscipiente hoc sacramentum; et quos producat effectus.

R. I. In recepturo hoc sacramentum primo, ut supra dixi, necesse est posse concipi adfuisse saltem implicitam voluntatem illud recipiendi. Deinde requiritur status gratiae; nam extrema unctio est sacramentum vivorum. Quamvis autem praecise pro recipienda extrema unctione non sit necesse se ponere in statu gratiae per confessionem, sed satis sit per contritionem; nihilominus aliud servandum est in praxi, cum difficiliter constare possit aliquem talem habuisse contritionem, ut potuerit justificari. Accedit in periculo mortis urgere praeceptum divinum de sacramento poenitentiae adimplendo. Hoc igitur sacramentum *impoenitentibus, et qui in manifesto peccato mortali moriuntur, et excommunicatis et nondum ba-*

ptizatis penitus denogetur, ait rituale Romanum. An vero administrandum sit tempore interdicti, suo loco dictum est.

R. II. Hoc sacramentum primo auget gratiam sanctificantem, ut faciunt omnia sacramenta vivorum: Deinde habet roborare animam contra daemonem, qui eo tempore totus est in nobis perdendis, et hunc effectum puto innuisse d. Jacobum, dum de suscipiente hoc sacramentum, ait: *Et alleviabit eum Dominus*. Idem significatur, dum dicitur *removere reliquias peccatorum*, nempe animi languorem, torporem, tristitiam, anxietatem, aliasque affectiones relictas, vel roboratas a peccatis actualibus, quibus anima veluti infirmatur, ita ut non habeat perfectum *vigorem ad actus vitae, gratiae, vel gloriae*, ait s. Thom. in *suppl. q. 30. art. 1*. His ergo sublevis aegrotus concipit magnam de divina misericordia fiduciam, et *morbi incommoda ac labores levius fert, et tentationibus daemoneis calcaneo insidiantis facilius resistit*, ait Tridentinum *sess. 14. c. 2*. Habet tertio remittere peccata, ut denotant ea verba formae: *indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*, et illa d. Jacobi: *Et si in peccatis sit, dimittentur ei*, ac definitur Tridentinum *sess. 14. can. 2*. Quamvis igitur hoc sacramentum primo et per se institutum sit ad augendam gratiam; nihilominus voluit Deus etiam posse delere peccata, quando infirmus non haberet ropiam confessarii, vel quando invincibiliter ignoraret esse in statu peccati mortalis, dummodo tamen haberet dolorem supernaturalem suorum peccatorum. Non diffiteor hoc idem concedi a theologis caeteris sacramentis, ut dixi *tr. 16. quaest. nnic. cap. 2. quaest. 3*. at ex s. scriptura specialiter constat de extrema unctione. Demum habet restituere sanitatem infirmo, juxta ea Jacobi verba: *Oratio fidei salvabit infirmum*. Hic autem effectus potest impediri, vel quia administratur infirmo jamjam morituro, unde non potest sine manifesto miraculo convalescere; vel quia infirmus non recipit sacramentum cum debita dispositione; vel quia non expedit ipsius aeternae salutis convalescere, ut monet s. Th. *in. 4. d. 23. q. 1. art. 2. q. 2*.

Regulae in praxi observandae

I. Parochus diligentissimus sit in hoc sacramento administrando; nam alias privabit infirmum tot auxiliis ac utilitatibus, quas consequi posset ratione hujus sacramenti. Hinc s. Carolus ad excitandos parochos illis proponit in V. Mediolanensi concilio exemplum s. Malachiae, cui tam grave fuit quaedam mulierem sine hoc sacramento decessisse, ut jugibus

lacrymis a Deo impetraverit tanto tempore ad vitam revocari, quantum necesse erat ad hoc sacramentum administrandum.

Dum vero administrare debet hoc sacramentum, vult infirmum hortandum ad abjiciendam omnem hujus mundi cogitationem, et ad mentem in Deum erigendam, sperando se in aeternam vitam vocandum. Monet etiam parochum in tertio Mediolanensi concilio, ut ante administrationem hujus sacramenti instruat infirmum, et adstantes de vi et utilitate ipsius, tam respectu animae, quam respectu corporis; adeoque et debet illos monere de necessariis dispositionibus ad illius effectus recipiendos. Debet praesertim excitare in infirmo supernaturalem peccatorum dolorem, ne si forte non sit in statu gratiae, possit mediante hoc sacramento justificari. Optimam quoque dispositionem ad utilius recipiendum hoc sacramentum esse dicit fiduciam in ejus virtute habere, et se ea fide ungendum praebere, qua se sistebant Christo et apostolis, qui ab eis animae corporisque sanitatem impetrare gestiebant. Ita monet s. Carolus *act. p. 4. Quae praeparat. ad extrem. unct. adhib.*

II. Summpere objurgandi sunt illi parochi, qui ut morem gerant medicis, seu domesticis plus quam par est de corporis salute sollicitis, vel ex quadam criminanda erga infirmum magnatam reverentia, vel ex timore infirmum contristandi, expectant ultima vitae momenta ad administrandum hoc sacramentum, seu ita protrahunt, ut sensibus sit destitutus. Ita agendo omnino impediunt corporis sanitatem fortasse consequendam virtute hujus sacramenti; nam illam per manifestum miraculum non restituit. Deinde toto illo tempore privant infirmum illis spiritualibus viribus, quas consequutus fuisset virtute sacramenti ad perferenda patienter infirmitatis incommoda, et ad resistendum daemoni; unde fortasse ipsi non restitit; dum nondum erat sensibus destitutus, et damnabitur, ita permittente Deo; quia et ipse infirmus de hoc recipiendo sacramento non fuerit sollicitus. Tertio cum eo uberiores fructus ex sacramentis recipiamus, quo major est nostra dispositio, expectando pro administratione hujus sacramenti tempus, quo infirmus non potest se disporre, privatur majori gratia sanctificante etc., adeoque majori gloria. Demum expectando tale tempus, potest ex hoc oriri infirmi damnatio; nam forte non erat in gratia, et gratiam acquisivisset, si administratum illi fuisset hoc sacramentum eo tempore, quo potuisset elicere actum doloris supernaturalis. Ex his omnibus puto graviter peccare parochum administrantem ex sua negligentia hoc sa-

cramentum infirmo jamjam morituro, vel sensibus destituto, utpote graviter deficientem in munere pastoris et medici animarum sibi commissarum.

* Non desunt, qui cum Goneto *de extrem. unctione d. 1. n. 27.* licet olei benedictionem ad essentiam sacramenti pertinere putent, existiment tamen licere vii oleo catechumenorum, quia non requiri benedictionem certo ritu et verborum forma peractam, sed quocumque modo ab episcopo, vel a simplici sacerdote ex episcopi commissione factam sufficere. Sed neque oleo non benedicto, neque catechumenorum non utendum, nisi in casu necessitatis, neque in quocumque mortis imminenti casu, sed in iis angustiarum casibus, qui tamen raro contingere solent, nempe cum moribundus nec eucharistiae, nec poenitentiae sacramenta recipere valeat, vel eam absolutionis speciem receperit, quam graves doctores pro dubia et incerta habent, ut esset, quae homini sensibus destituto propter aequivoca signa impenditur, vel etiam si idem moribundus tot et adeo gravibus tentationibus vexatur, ut nisi extremae unctionis sacramento muniat, grave salutis aeternae periculum subeat, et tunc sub conditione. *Viva a. 1. n. 2. La Croix l. 6. p. 2. n. 2090.* sed non ob superiorem a Goneto allatam rationem, sed ob aliam generalem; scilicet quia in extremis, cum aliud fieri non permittitur, materia etiam dubia uti licitum est. Dubia vero esset materia oleum catechumenorum, quia, cum hinc inde disputetur a theologis, an oleum debeat esse in ordine ad extremam unctionem benedictum, et negent Suar. *de extrem. unctione t. 4. d. 39. n. 9. Layman. l. 5. tr. 8. c. 2. n. 3. Henriq. c. 8. n. 2.* et plures alii, qui afferuntur a Leandro *de extrem. unctione d. 2. q. 5.* affirmant vero Palaeus *tract. 26. d. unic. p. 2. num. 5. Barbosa de potest. episc. allegat. 31. n. 16. Bellarm. de extrem. unct. lib. 1. c. 7. Sylvius in suppl. quaest. 29. a. 5. et 6. Bonac. d. 8. q. unic. p. 2. n. 5.* sequitur negantem non esse certam, unde nonnisi in extrema necessitate sequendae. In eo vero casu si postea haberi possit oleum infirmorum, repetendum est sacramentum sub conditione, ut dictum est superius, et tradunt Viva, *La Croix l. c. ex synodo Coloniesi an. 1692.**

* Potest quandoque evenire, ut oleum redactum sit ad tam parvam quantitatem, ut parva gutta remaneat, et parochus dubitet quid agere debeat. Si tam modica sit olei benedicti quantitas, ut non credat posse tuto non benedictum addere, videat, si saltem sit in ea quantitate, ut intincto extremo digiti inungere possit partes infirmi. Non desunt enim theologi, qui probabilius putant sufficere unam olei gut-

tam; quia qui ungit una stilla olei, vere ungere dicitur: cum oleum plusquam alii liquores diffundantur. Ita sentit cum Escobar Diana, Hurtado, Aversa, La Croix *loc. cit. num. 2094*. Si vero neque tanta sit, juxta superius dicta q. 2. v. *Duo in fin. se gerat* *.

* Cum dictum sit superius urgente necessitate posse hoc sacramentum conferri, unica tantum unctione adhibita in sensu magis exposito, sub integra et totali forma, parochus vel alius sacerdos ministrans, ne infirmus tanto careat beneficio, praemittat verbum *deliquisti*, postea addat *per visum auditum etc.* et hoc, quia si interim mors contingat, antequam verbum *deliquisti* proferatur, nullatenus perficitur sacramenti significatio, ac propterea nullus est illius valor, nullus effectus. At si praemittatur verbum *deliquisti*, per unctionem et nominationem aliquorum sensuum, habebitur spes de valore et effectu aliquo sacramenti. Ita moment Salmant. *tr. 7. c. 2. p. 3. n. 22*. Victorell. *de extrem. unct. n. 3. §. de singulis unctionibus*, Aversa *q. de extrem. unct. sect. 4.* Continuat. Tourn. *tom. 6. p. 2. cap. 3. n. 54. de extrema unct. Ferrar. l. c. n. 18.* et omnium latissime Diana *coordin. tom. 3. tract. 1. resol. 60.* quod etiam multis citatis probat, et satis constitutum asserit Benedictus XIV. *de sinod. lib. 13. c. 19. n. 29* *.

* Advertendum hic est cum Sylvio *in suppl. q. 32. art. 3. conclus. 4.* non solum teneri parochum administrare hoc sacramentum cum vitae periculo non tantum infirmo, qui poenitentiae, vel eucharistiae sacramenta non recepit, sed ei etiam, qui iisdem receptis, tot tamque gravibus tentationibus urgetur, ut nisi hoc sacramento roboretur, grave lapsus et spiritualis ruinae periculum subire videatur; quia tunc non solum utile, sed et quasi necessarium evadit. *

* Advertendum quoque satis suo muneris satisfacere parochum, si hoc, ut et alia sacramenta per alium sacerdotem infirmis conferri curet, praesertim tempore pestis, vel alterius contagionis, cum sui gregis major pars adhuc a morbo immunis est; cum enim persona sit publica, seipsum debet sicut infirmis, ita et sanis, quemque isti facillime refugerent, si cum morbo infectis versari viderent. Et ita declarasse sacram Congregationem approbante Gregorio XIII. testatur Fagnanus *in c. Clericos de cleric. non resident. Leuren. for. benef. p. 1. sect. 3. c. 1. q. 384.* Barb. *de offic. par. q. 2. cap. 17. n. 18.* *

* Rationem extremae unctionis ministrandae traditam superius in fine q. 4. n. 1. admittendam censet ex consensu

quainplurium auctorum quos assert, et de facto in praxim deductam per plures Galliae dioeceses, grassante peste, testatur idem Benedictus *l. c. n. 30. ex Pontas diction. cas. consc. v. Communio cas. 18. et Curatus cas. 4.* Neque ullam subesse justam rationem asserit, quae possit episcopos remorari, ne sacerdotibus extremam unctionem indicato modo ministrandi facultatem faciant; cum nihil desideretur, quod ad substantiam pertineat, sive ex parte formae, sive praestandis a ministro, qui vere dicitur ungere, licet mediante virga, ad eum modum quo scribere dicimus eum, qui ad characteres formandos calamo utitur. *

* Sententia Authoris, quae gravis peccati reum dicit parochum supradictum, habetur in catechismo Romano *de extrem. unctione §. 9. et in Benedicto XIV. bull. tom. 4. const. 53. §. 44.* ubi hoc sacramentum conferri praecipit infirmis, *dum sibi constant, et sui compotes sunt.* Et ideo communiter, ut hoc ministraretur sacramentum, sufficit, quod *ex tali infirmitate mors possit moraliter timeri, licet remoto,* et quantum est ex natura talis infirmitatis in tali subjecto, ait Suar. *loc. sup. cit.* et cum eo Palaeus. *tract. 26. d. un. p. 6. n. 12. Laym. lib. 5. tract. 8. cap. 4. Bonac. disp. 7. p. 5. n. 5.* Ex quibus inferre potest Parochus sibi licere infirmum inungere in principio morbi, si aliqua causa exigat, ut quia inorbus fallax esse solet, et interdum inopinato hominem occidere. *

* Plures quidem synodales constitutione relatae a Martene *de antiquis ecclesiae ritibus lib. 12. c. 7. a. 1. §. 3.* aetatem requirebant quatuordecim annorum, ad hoc ut pueri sacro oleo inungi possent; sed revera non est ea aetas expectanda, sed statim ac rationis compotes, ac doli culpaque saltem venialis capaces judicantur, si in gravem ac periculosum morbum incidant, poterunt hoc sacramento muniri. Neque refert, quod non ea sint aetate ac iudicii maturitate praediti, ut sacrum viaticum recipere queant, ut exigere videntur Sotus *dist. 23. q. 1. art. 2. concl. 4.* Vivald. *de extrem. unctione c. De suscipientibus n. 7.* inter utrumque enim sacramentum nulla est ordinis connexio, et minor sufficit cognitio ad extremam unctionem, quam ad sacram eucharistiam recipiendam. Unde merito eam consuetudinem et praxim non ministrandi oleum sanctum pueris, nisi jam ad sacram communionem admissis, quae multis in locis, et apud non paucos parochos viget, tamquam minus laudabilem damnat toties relatus Benedictus XIV. *de synod. dioec. l. 8. cap. 6.* Imo pastorale Mechliniense apud Van-

Espen *p. 2. tit. 8. cap. 2. n. 9.* postquam juxta rituale Romanum non ministrandum pueris usum rationis non habentibus praescripsit, subdit: *secus vero de pueris periculose aegrotantibus, qui peccati mortalis, ac confessionis capaces sunt, licet sint solum octo, aut novem annorum, et quamvis nunquam communicaverint.* Ex his itaque infert parochus posse tuto istos pueros sacro oleo munire, immo et debere, ita ut graviter delinquat, si negligenter omiserit juxta plures theologos: La Croix *lib. 6. p. 2. n. 2111.* de Lugo *de sacr. eucharist. disp. 13. sect. 4. n. 41* Auctor *supplem. ad theolog. sacr. Sporer. c. 2. sect. 4. §. 1. n. 94.* relatos in decis. Lucens. ann. 1755. *cas. 3. pro mens. Januar. **

* Dicta superius de ministranda extrema unctione infirmis etiam phreneticis, et non perpetuo amentibus praecipue locum habent juxta Suar. *t. 4. d. 42. sect. 1. n. 6.* si sint aliorum sacramentorum incapaces; *quia ait inter fines praecipuos hujus sacramenti est, supplere vices sacramenti poenitentiae, quando vel illud applicari non potest, vel de facto non satis utiliter applicatum est.* Et ob id etiam licite, ut superius diximus *tr. 18. q. 2. c. 4.* cum multis theologis, interrumpitur missa, ut infirmo morti proximo extrema unctio ministraretur, cui nullum aliud sacramentum potuit conferri, quoniam in hoc eventu potest ille, si sit sufficienter attritus, per eam obtinere primam gratiam justificantem. Videantur authores ibi citati. *

* Quod sanctus Thomas locis superius citatis docuerat, decreverunt postea synodus Lingonensis an. 1404. Senonensis 1524. et aliae relatae a Natali Alexandro *de extrem. unction. lib. 2. c. 5. reg. 19.*, ac alia ritualia apud Van-Espen *l. c. cap. 3. qui n. 89.* non irrationabiliter parochos dubios, an infirmitatis status ita fuerit mutatus, vel vitae periculum idem sit, vel diversum, ut tuto ad extremae unctionis iterationem procedere possint, monitos vult, ne nimis scrupulose ab ea abstineant, sed ad illam potius propendeant, utpote veteri ecclesiae consuetudini magis conformem, et infirmi subsidio et levamini magis proficuum, quod etiam insinuare videtur Benedictus XIV. *l. c. c. 8. §. 4. in fin.* Videatur etiam d. Thom. *l. c. in 4. sent. dist. 23. q. 2. a. 4. §. ad secundam. **

* Usus quondam fuisse in ecclesia, ut sacro oleo munitur infirmi post sacramentalem confessionem, antequam eis tribueretur viaticum, fuisse demonstrant Barbos. *de off. par. cap. 22. n. 36.* Suar. *disp. 44. sect. 1. n. 8.* Van-Espen *jur. eccl. p. 2. tit. 8. c. 2.* plures afferentes synodales consti-

tutiones hanc disciplinam statuentes, quae erui posse videntur etiam *ex c. Ab infirmis caus. 26. q. 7.* et quidem ob hanc rationem, nempe, quia cum extrema unctio a ss. Patribus appelletur *perfectio, et consummatio poenitentiae*, et per eam peccatorum reliquiae abstergantur, ut ait Tridentinum, ideo poenitentiae sacramento jungi, et communioni praemitti jubebatur, ut infirmus quammaxime a peccatis immunis sacrum Christi corpus reciperet. Hodierna vero praxis et consuetudo a catechismo Romano, ac rituali introducta fert, ut extrema unctio post viaticum praebetur, cujus mutationis ratio vel esse potest, quae affertur a Suarez *l. c.* quia eucharistia, ut cibus ad confortandum in via praebetur, et ideo ut detur, non est expectandum ultimum vitae periculum; extrema enim unctio est quasi in ultimum subsidium instituta; vel ea, quam suase putat idem Van-Espen, falsa nempe fidelium persuasio post extremam unctionem non licere vesci carnibus, nudis pedibus incedere, ad conjugii opus redire, testamentum condere. Hunc ergo ritum in locis, in quibus concilii Tridentini disciplina viget, non facile immutandum docent supracitati AA., licet improbare non audeant contrarium quandoque ad praxim redactum, ut quia alicujus infirmi devotio obsecundaretur, quomodo cum Christiano Lupo factam testatur Van-Espen. Superiora autem dicta intelligi volunt, cum aliter justa et rationabilis causa non suadeat, ut fieri contingeret si infirmus interim vomitu ita affligeretur, aut repente ita sensibus destitueretur, ut neque poenitentiae neque eucharistiae sacramenta recipere posset. Hinc demum consuetudini non adversator, quominus post acceptam eucharistiam et extremam unctionem, si aliquanto tempore vivere pergat viaticum denuo ministrari possit. Barbosa *l. c.* *

INDEX

TOMI OCTAVI

TRACTATUUM, QUÆSTIONUM, ET CAPITUM

TRACTATUS XIX. DE SACRAMENTO POENITENTIAE

QUÆSTIO I.

De poenitentia, et ut virtus est, et ut sacramentum

<i>Cap. I. De poenitentia, quatenus virtus est . . .</i>	pag. 4
<i>Cap. II. De poenitentia ut est sacramentum; ejusque necessitate et effectibus</i>	9

QUÆSTIO II.

De contritione, sive dolore necessario pro sacramento confessionis

<i>Cap. I. De necessitate doloris pro sacramento poenitentiae; et quas condiciones debeat habere</i>	15
<i>Cap. II. De sufficientia attritionis pro sacramento poenitentiae; et quid dicendum de dolore virtuali</i>	26
<i>Cap. III. Resolvuntur variae quaestiones quoad dolorem et propositum pro sacramento poenitentiae</i>	33

QUÆSTIO III.

De confessione sacramentali

<i>Cap. I. De confessionis essentia; et quandonam cadat sub praecepto</i>	44
<i>Cap. II. De integritate confessionis</i>	57
<i>Cap. III. De causis particularibus excusantibus ab integritate confessionis; et specialiter agitur de confessione moribundi</i>	73
<i>Cap. IV. De confessione et absolutione in absentia; et de confessione facta per scripturam sacerdoti praesenti . . .</i>	89
<i>Cap. V. De confessione invalida; et quomodo repetenda . .</i>	92

QUÆSTIO IV.

De satisfactione sacramentali

<i>Cap. I. De natura satisfactionis sacramentalis; de obligatione illam imponendi; et qualis esse debeat</i>	103
<i>Cap. II. De obligatione, quam habet poenitens acceptandi poenitentiam; quando debeat illam adimplere; et quando ab ea exequenda excusetur</i>	117
<i>Cap. III. De poenitentiae commutatione</i>	130

APPENDIX DE INDULGENTIIS

<i>Cap. I. De indulgentiis in communi</i>	136
<i>Cap. II. De altaribus privilegiatis</i>	149

Q U A E S T I O V.

De ministro sacramenti poenitentiae

- Cap. I. De eo cui competit esse ministrum sacramenti poenitentiae; et de jurisdictione ad id necessaria 157
- Cap. II. De probitate, scientia, et prudentia confessarii; ubi de observandis circa confessiones mulierum, eorumque, qui visiones, aliaque extraordinaria habere dicunt 176
- Cap. III. De obligatione, quam habet confessarius interrogandi, vel admonendi poenitentem 186
- Cap. IV. De obligatione, quam habet confessarius suspendendi, vel negandi absolutionem diversi generis poenitentibus; et primum de occasione, et periculo proximo 194

Q U A E S T I O VI.

De sigillo confessionis

- Cap. I. De sigillo confessionis; ad quas personas se extendat: et quae poenitentis licentia requiratur, ut cesset obligare 215
- Cap. II. De obligatione nec indirecte revelandi audita in confessione 225
- Cap. III. De his, quae cadunt sub sigillo confessionis 232

Q U A E S T I O VII.

De casibus reservatis

- Cap. I. De reservatione, ejusque natura et effectibus; et de peccatis, super quae cadere solet reservatio 239
- Cap. II. De iis, qui incurrunt reservationem 246
- Cap. III. De absolutione a reservatis; et de habentibus facultatem ad ea absolvenda 256
- Cap. IV. De casibus Papae reservatis; et de casibus reservatis pro religiosis 275

Q U A E S T I O VIII.

De confessario solitante

- Cap. I. Examinantur omnia ea, ex quibus oritur obligatio denunciandi 281
- Cap. II. De causis, quibus aliquis excusari potest a denunciando confessarium sollicitantem 294

TRACTATUS XX.

DE SACRAMENTIS EXTREMAE UNCTIONIS ET ORDINIS

Q U A E S T I O I.

De sacramento extremæ unctionis

- Cap. Unic. De essentia, effectibus, ministro et subjecto extremæ unctionis 307

Publicato questo giorno 20 Giugno 1835,
ed è di facciate 328